IO. ANDREAE GEORGII
OPERA LEGALIA POSTHVMA.

IO. ANDREAE GEORGII

CAVSARVM PATRONI EA ÆTATE CLARISSIMI,
Regij Consiliarij, & Feudorum in Gymnasio Neapolitano
Acutissimi Interpretis.

OPERA LEGALIA POSTHVMA.

Omnimoda eruditione referta.

Hoc est

REPETITIO IN CAP. IMPERIALEM,

De Prohib. Feud. Alienat. per Federic.

Et

ALLEGATIONES, SIVE IVRIS RESPONSA;

In arduis, grauissimisquè causis, cum decisionibus
in calce adnotatis.

Allegationibus accesserunt

OCTAVII BILOCTAE I. C.

AVTHORIS EX FILIA NEPOTIS
Posthumæ aliquot Adnotationes.

Quæ omnia.

Nunc primum in luce prodeunt.

INDICE MVLTIPLICI ADDITO.

NEAPOLI, Typis Iacobi Gaffari. MDCLIV.
Superiorum Permissu.

Sumptibus eiusdem Gaffari. 6 4/.

EXCELLENTISSIMO DOMINO

NICOLAO IVDICI

PATRICIO GENVENSI,

S. Iacobi Equiti, Cellamaris Principi, Iuuenatij Duci, Terlitij, & Garagnonis Domino, apud Neapolitanum Proregem Status Conſiliario à latere, & in eodem Regno Supremo Tabellariorum Præfecto.

ACcipe, Princeps Excellentiſsime, in aui lucubrationibus, obſequium nepotis. Opus quodcunq; eſt tibi dico, cui me totum debeo. impar quidem munus, vel merito, vel beneficio; tuæ tantũ par benignitati; quòd, cùm te mihi ad conſcientiæ arcana dirigenda, filium verò tuum ad pietate ſapientiaq; imbuendum tradideris, à me accipias non mea. Hoc vnum mihi gratulor, quòd virtutes nouerim tuas. Potentia, nec tibi ſuperbiam peperit, nec exteris odium: tua in amplitudine nec audacia peccat elatior, nec remiſsior indulgẽtia. Fortunas hic non extollo. illæ, ſi tuæ, pretium meriti ſunt: animum miror, in quo nec ambitioni locus, nec auaritię, flagitioſis pedis ſequis vel honoris, vel auri. ò virtutẽ propè mirabilem! inter merita iactantiã declinare, modeſtiam à dignitate expiſcari. Docuiſti argentũ non eſſe luxurię ſtimulum (vitium ſeculi) ſed pietatis incitamẽtum, dum illud non ad ſuperbiã corrogas,

rogas,

rogas, ſed elargiris ad inopiæ leuamen. Ecquis tuã referat incredibilem ſanè magnificentiam? Prædicant illam tot mendicabula, tot Religioſæ familię, tot Cœnobia, tot templa, quæ à te, vel aluntur vſq; ad delicias, vel exornantur ad maieſtatem. mitto cętera. Vnum illud præ cunctis Neapolitana hæc noſtra Ciuitas loquatur opus, impendiũ centum quinquaginta millium aureorum in Sanctiſsimę Crucis Lucenſis immani ſubſtructione. Quid plura? Vnum dixiſſe ſit ſatis: quòd, Te viuente, Pietas viuit, & viuit cum Pietate Prudentia. Nouit hęc Hiſpanus Monarcha, qui opportuniſsima tua in Neapolitana ſeditione conſilia ſuis ad te literis cõprobauit. Cuperem in tuarum laudum campum excurrere, ſed frœnò mihi eſt tua modeſtia. O meã igitur fœlicitatem, quod quæ habeo Pietati conſecro tuæ, Prudentiæ dico. Accipe igitur, Excellentiſsime Princeps, hoc opus, vt ſi poſthumum lucem videt, patrono te luceat nõ moriturum: ſed in illo accipe me tibi addictiſsimum, amantiſsimum tui. Tu verò viue vt cęteris viuas, vt Virtus viuat. Vale Neapoli Kal. Febr. 1654.

Excellentiæ Tuæ.

Obſequentiſſimus Seruus

Andreas Bilotta è Soc. Ieſu.

BENEVOLO LECTORI

ANDREAS BILOCTA E SOC. IESV. AVTHORIS EX FILIA NEPOS. S.

CVM auus, pater, & vnicus germanus meus exceſſiſſent è viuis, eorum è domeſtica ſupelectili vnas literarias ſcriptiones meas eſſe volui, vel in doloris ſolatium, vel in amoris monimẽtum. Has dum ſtudioſus euoluo, multa ſe mihi obtulere ab Ioanne Andrea Georgio auo, multa ab Ioanne Baptiſta Bilocta genitore, nonnulla quoq; ab Octauio Bilocta fratre de Iuriſprudentia conſcripta opera. Me hac erudita ſupelectili auctũ diù anceps cura diſtraxit, an illam typorum beneficio publici iuris facerem, an apud me vnum ſitu, & ſqualore paterer conſeneſcere. Verebar enim, nè poſthuma opera poſtrema ab Authoribus manu nõdum elimata & auo, & patri, qui in Iuriſprudentiæ theatro multis euulgatis operibus laudem aſſecuti erant non pœnitendam, & fratri, qui, ſi perenniùs vixiſſet, ad aliquem in eo doctrinæ genere fructum hæreditario propè iure efflorefcebat, nonnihil detraheretur. Incertum adhuc animi multorum, nec infimæ notæ Iuriſprudentùm, quorum cenſuræ opera illa ſubieci, auctoritas perſuaſit: ſatiùs eſſe, eorum editione quoquo modo publicæ vtilitati, quam priuatæ addubitationi eorum neglectu conſulere. Hac mihi iniecta mente, illa typis edenda decreui. Exordior, vt naturæ ordinem ſequar, à Ioannis Andreæ Georgij mei aui operibus. Quod autem in præſentia expono volumen, duo illius complectitur opera. Primum eſt Repetitio in cap. Imperialem, de prohib. feud. alien. per Federicum, alterum faſciculus nonnullarum in iure allegationum cum aliquot Octauij Biloctæ lucubrationibus. Reliqua, tua, ſtudioſè lector, beneuolentia obſtetrice, mox in lucem dabo. Te vero etiam atq; etiam rogatum velim,

vt

vt eo animi ſenſu hæc poſthuma opera excipias, quem natura ipſa erga poſthumam cuiuſq; ſobolem mortalibus indidit. Quod vbi feceris, multa, quę ab authoribus ad coronidem non licuit addere, deſiderari æquo animo feres. Huic enim tabulæ celebre illud, FACIEBAM, coacti ſunt illi à morte ſubſcribere: ſubſcripturi fortaſſe, FECI, ſi vltimam dediſſet addere lineam Mors vltima linea rerum. Vale.

Vigilantia.
Studium.
IOANNES ANDREAS GEORGIVS REGIVS CONSILIARIVS, ET FEVDORVM INTERPRES, ÆT: SVÆ 70

IO. ANDREAE GEORGII

REGII CONSILIARII,

Ac in Gymnasio Neapolitano Iuris Feudorum publici Interpretis.

REPETITIO CAP. IMPERIALEM De prohibita Feudi alienatione per Federicum.

SVMMARIVM.

1 *Continuatio Iacobi de Beluis.*
2 *Continuatio Authoris.*
3 *Defenditur continuatio Iacobi, atquè suppletur.*
4 *Verbum (*alienare*) declaratur.*
5 *Sub verbo (*prohibitæ alienationis*) quæ veniant?*
6 *Capita discurrenda methodicè diuiduntur.*
7 Camer. *circà originariam feudi concessionem confutatur.*
Et vtrum feudi contractus Romanis esset præcognitus?
8 *Feudum, à fidelitate dicitur.*
9 *Fidelitas circa quæ, & erga quas personas versetur?*
10 *Refertur opinio* Camer. *circa causã prohibitionis alienationis, & qbus modis res dicatur mea, vel aliena.*
11 Camerar. *argumentis impugnatur, & n. 12.*
12 *Vassallus, & emphyteuta eorum Iura, non autem domini alienant.*
Et vt dominium vtile distinguatur à directo?
13 *Alienare prohibitus, si alienet, & non tradat, minimè pœnam luet.*
14 *Traditio si incontinenti retractetur, nequè puniri poterit.*
Et quæ sit causa priuationis feudi?
15 *Traditio dominium non transfert, stante legis prohibitione.*
16 *Feudi alienatio cum assensu domini agnatis non præiudicat, si sit ex pacto, &c.*
17 *Prohibitio alienationis feudi ex feudi oritur natura, consuetudine verò introducta.*
18 *Feudi natura quæ respiciat?*
19 *Prohibitio alienationis feudi respicit tùm directi domini honorem, publicam vtilitatem, tùm etiam agnatorum interesse.*
20 *Quẽpiã de re sua disponere æquũ est.*

Rub. de prohib. alien. feud. per Federic.

CAP. I.

AGgredior, annuẽte Dęo, expositionem *cap. Imperialẽ, sub rub. de prohib. alien. feud. per Feder.* quę licet in feudis non continuetur, vt docet *Iacob. de Belais. in rub. de feud. guard.* eo quia sunt casus particulares, tamen
1 istam ipse continuat sic: visum est de iure feudi multiplici modo, sed quia vassallus sępè alienat in pręiudicium domini, vndè Federicus Imp. innouauit iura antiqua, ideò
2 sequitur hæc rub. Sed si volumus cõtinuare rub. vt sonant verba, congruum esset dicere, visum est supra de alienatione prohibita in feudis per Consuetudines ipsas feudales *in tit. de alien. feud. et in tit. qualiter olim feud. pot. alien.* ac in alijs titulis, ac

etiam

etiam de ea prohibitione ordinata per alios Imp. Corradum, & Lothar. in eorũ titulis, quibus additur Imp. Fed. meritò sequitur hæc rub. verũ quia hæc rub. est particularis, & cõstitutio est generalis de pluribus materijs feudorum, quàm de prohibitione alienationis: sustineri posset
3 continuatio Iacobi, dẽptis illis verbis (de alienatione) visum est de iure feudi, multiplici modo, in quibus ferè omnibus Imper. Fed. innouauit, ideò post Consuetudines, & Constitutiones Imperiales aliorum sequũtur Const. Fed. & inter alias ista, quæ plura noua statuit super feudis, ergò; Reliqua verò dicta per alios circa continuationem inutiliter, non sunt attendenda.

Deueniendo ad verba *rub.* quæ sunt quatuor, *probibit. alien. feud. per Federic.* de quo Federico dicam cum *Iser. in princ. comment. super tex.* De verb. feudi, plura diximus *de feud.*
4 *cognit.* & aliqua nunc dicemus, quæ pertinẽt ad materiã prohib. alien. De verb. alienationis, apud *ll. Romanas in l. alienationis ff de verb. sign.* de prohibita alien. *l. fin. C. de reb. alien. nõ alien. & c. null. ext. de reb. Eccl. nõ alien.*

Et qualiter conueniat Ius Romanum, Ius Canonicum, & Ius Feudorũ, circa prohibitam alienationem,
5 videbimus cũ *Iser.* quando venit pignus, vel hypotheca, tàm respectu vtilis dominij, quàm respectu directi; Item si veniunt alij contractus libelli, præcariç emphiteusis, subinfeudatio, legatum pium, in dotem datio, præscriptio, vsusfructus, seruitus, vel Ius in re, & quid noui statuit Ius Regni, infra cum *Iser.* de singulis his discutiemus, quæ vt faciliùs percipi possint, & vt ex illis intelligatur materia licentiæ alienandi, seu assensus, oportet aliqua præmictere generalia.
6 Primò, breuiter discurrere cum *Cam.* fol. 3 de causa inuentionis feudi.

Secundò, cũ eod. fol. 82. de causa prohibitionis alienationis feudi.

Tertiò, cũ eod. de permissione, vel prohibitione pro tempore per Ius feudorum, & per Imper. & Ius Regni, vt fol. 4.

Quoad primum putabat *Camer.* q. ne Regna diuiderentur, postquam fuerunt inuenta dominia, electi Reges, & Regna indiuidua constituta, cum esset necessaria remuneratio, ac
7 fidelitas in futurum pro defensione Principis, & Principatus, fuit inuentus contractus feudi, quo vtile transfertur dominiũ, sed ego puto, quod hæc species contractus erat præcognita à Romanis per contractum emphyteuticum, in quo non transfert directum, & consueuerat etiam respublica, & municipia concedere in emphyteusim, *l. 1. §. si quis permiserit, ff. de nou. oper. nun. & l. lex vectigali fundo, ff. de pigno.* ac consueuerant Principes concedere, vt in *tit. C. de fund. patrim. l. 10. & ff. de superf. l. 1. & l. in Prouinciali,* tutius ergo dicendum est, quod noui Principes ob expertam, & speratam fidelitatẽ personæ electæ, & ob spem vt trans-
8 mictatur cũ sanguine, adinuenerunt hunc contractum, quem ab ipsa fidelitate feudum appellarunt secundum magis communem, licet alij aliam dent ęthimologiam, cum & si in omni contractu fides seruanda sit, iste potissimum in fide consistit, &
9 quia fidelitas multipliciter consideratur tã in faciẽdo, quã in nõ faciẽdo, *c. 1. de forma fidelit.* declarat *Bart. in Const. Ad reprimendũ, rub. quomo. sit pced. in crim. læs. Maiest. ver. habenis, n. 6.* itẽ alia est q̃ debetur pximo, alia quæ debetur patri, alia quæ debetur patrono, alia q̃ debetur à Milite suo Duci, vel Principi, alia quæ debetur Domino, de quibus aliqua *Bar. ibid.*

ver. totius fidelitatis, quorum plura cognouit Ius Romanum, ex his simul iunctis noui Principes constituerunt feudum, aliqua recenset *Cannet.in cap.volentes,cap.1.2.& 3.*

Circa secundum præmissum *Cam.* de causa prohibitionis alienationis, dum præsupponit,quod res, aut est in totum mea,aut in totum aliena,
10 aut partim mea,partim aliena, sub qua tertia specie subiecit feudum, quia directum est concedentis,vtile verò recipientis, ideò infert,quod feudatarius,dum feudum non est in totum suum, sed partim alienum, & in re aliena non potest quicquam facere fine voluntate domini, *l. fin; C.de pact. in fin.* à qua præpositione cogor recedere ex pluribus.

11 Primò, ex authoritate *Iser. in §. necessitatem qual.olim feud.pot.alien.* vbi opponit de *d.l.fin.*& soluit quod non agitur de alienatione proprietatis,quæ est domini,sed de vtili dominio,quod est vassalli,ideò dura esset prohibitio,nequit de re sua disponat,*arg.l.dudum,C.de contr.empt.*

Secundò, quia cęteri qui habēt vtile dominium, alienant Ius eorum vt superficiarius,& pignorans,*l.tutor §.fin. ff. de pign. act. l.grege §.etiam in superficiarijs, & d.l. lex vectigali, ff.*
12 *de pign.*& vsufructuarius alienat fructus suos,licet alium vsūfructum non cōstituat in vita alterius, *l.arboribus, ff.de vsufruct.* & emphyteuta fisci alienat ius suum sine licentia, *l.2. C. de fund.patr.lib.*10.

Tertiò, quia dominium vtile est quid separatum, & distinctum à directo, vt vassallo competat iure proprio pro suo vtili reiuēdicatio vtilis, *l.1.ff.si ager vectigalis,vel emph pet.*& vsumfructum distingunt à proprietate *glos.& DD.in l.4.ff.de vsufr.* itaq; non benè congruit illa positio, vt sit partim sua, partim aliena, quia quoad vtile est res penitus, & in totum sua,*Cannet.in cap.volentes,§.quæ ratio,fol.*141.*nu.*13.

Quartò, quod si ratione dominij fuisset inducta prohibitio alienationis,duo sequerentur;vnum quod sola alienatio sufficeret, & tamen requiritur traditio, si enim alienat, &
13 non tradit,non incurrit pęnam prohibitionis etiam de iure communi ante constitutionem, & posset reuocare per *l.quemadmodū, C.de agr.& cens lib.*10.*Iser.infr.n.*16.*vers.ex quo licitam,& quib.mod.feud.am. nu.*35. *ver.item ipse reuocat,& in cap.*1.*nu.* 2.*ver.est intelligendū,de controu.inter dom.& empt.*quæ latiùs dixi *alleg.6.*
14 *nu.*40.propterea si non tradidit,& in continenti recuperat, purgatur culpa, si verò ex post facto, adhuc amittit feudum,*cap.*1. *quid iuris sit si post alien.feud recuper.*sola ergo traditio possessionis est causa priuationis,ergo causa prohibitionis non est dominiū,& ex eadē ratione prohibetur pignus,quamuis remaneat in dominio debitoris, *Io.Rayn.hic in §.ha-*
15 *bito.num.*30. vltra quod nunquam transfertur dominium stante prohibitione legis, & tamen priuatur per actum traditionis, quia ipse fecit quod potuit abdicando à se dominium in alium; Si verò transferri non potuit obstante prohibitione, tunc vel transit ad vlteriores agnatos, vel aperitur domino per consolidationem cum proprietate, *P.Iacob.Gal.in pract.Cybell. ex cond.*
16 *cap.Imperialem.* Aliud sequererur, quod si ratione dominij esset prohibenda alienatio, assensus domini sufficeret, quia in re sua quilibet est moderator,& arbiter, *l.in re mandata, C. mand.* sed etiam qui alienat cum assensu,non pręiudicat agnatis, quin mortuo alienante veniant ad feudū, *c.*1.*§.Titius si de feu.def.contr.* cum ibi notatis(quod qualiter sit intelligendum,infra declarabo) quod

do.

dominium non est causa prohibitionis.

Dicamus ergo recedendo à *Cam.* quod prohibitio alienationis est ex
17 natura feudi, quia in hac natura fuerunt inuenta, & constituta, ne possint alienari, *tex. in cap. 1. infra quali. olim feu. pot. alien.* ibi, *est autem optima cõsuetudine interdicta alienatio*, sub qua natura omne feudum præsumitur constitutum, etiam quod de ea specialiter nõ sit cautum, *l. cum quid, ff. si cert. pet.* vbi *DD. not.* & diximus *de feu. cogn.* cum sit qualitas insita feudo à principio in ipsa generatione feudi, *Bal. in cap. 1. de nat. feu. & in cap. 1. de feud. non hab. propr. nat.* & ne desit specialis authoritas, quod per naturam feuda sint inalienabilia, videatur *Can. in cap. vt lites, in*
18 *cap. scire leges, fol. 5.* prout etiam natura feudi respicit alia, vt succedant masculi, & similia, quæ non sũt de substantia, sed de natura feudi.

Verùm est, quod non sine causa aut ratione, consuetudo talem dedit naturam, quam si perscrutemur, in-
19 ueniamus, non esse solam respectu domini, sed etiam respectu agnatorum, itẽ & fauore publicæ vtilitatis, de his igitur breuiter præmittamus.

Respectu domini, vassallus non potest alienare, quia si iurauit fidelitatem, alienando deficeret, etiam si alium çquè fidelem in feudum introduxerit, nedum si odiosum, vel nõ çquè habilem ad seruitium, *Iser. in addit. an ille qui interf. frat. dom. sui*, quia fidelitas vnius non est fidelitas alterius, & etiã ratione volũtatis, nè fortè inuitus dominus alium, quam voluerit sibi acquirat vassallum, verba sunt *tex. in c. 1. propè finẽ, de fratr. de nouo benef. inuest. arg. l. fi. de vsu, & habit.* propterea dicit *Iser. in d. §. ne-*
20 *cessitatem*, q̃ est æquũ ne quis prohibeatur alienare ius suum, sed fuit çquius prohibere vassallum, vt sit magis obsequiosus domino suo, quia in casu necessitatis poterit petere licentiã, & nõ denegabit, & quod id à Romanis acceptum sit, vt propter fidem electam non possit vassallus alienare feudum, *text. est in l. 2. C. de fund. limit. lib. 10.* vbi ille cui cõcessa est custodia castri in cõfinibus, quia electa est eius fides, potest possidere castellum in limite imperij, & non alius.

21 Respectu agnatorum est prohibita alienatio feudi, quia à principio fuit datum recipienti, & hæredibus sanguinis, vt ille, & hæredes sui fideliter domino seruiant in perpetuum, *§. huius autem generis, in quib. caus. feud. amit.* q̃ sũt verba definitionis; igitur datum est à principio pro se, & hæredibus sanguinis, vndè dicit *Iser.* pluries, quod omnes sunt vocati vnus post alium, & tot sunt donationes quot sunt personæ successuræ, quia vnus actus occultatur, *arg. l. 3. §. fin. ff. de don. inter vir. & vx.* hæc dicit *Iser.* hic infra *nu.* 38. & si alienaret vassallus, reuocaret agnatus qui non consensit, cui videtur facta donatio, & competit remedium *l. 2. & 3. C. de don. quæ sub modo. Isern. de suc. feud. in fin.* vbi disputat etiam de eo agnato, qui non erat natus tempore alienationis; cum ergo sit res subiecta restitutioni, prohibetur alienatio à iure, *l. 3. §. fin autem, sub cond. C. com. deleg.* videtur enim quando vassallus decedit, retrocessum feudũ domino, & à domino agnatus inuestitus, quod fit per renouationem inuestituræ, *Isern. in tit. Imper. Lothar. num. 5. ver. dando quidem, & ver. tamen à domino*, ex quibus concludit *Iser. in cap. 1. de ali. feu. pat. §. & si libellum*, quod nõ potest alienari feudum de consensu domini in præiudicium agnatorum.

22 Respectu publicæ vtilitatis prohibetur alienatio, vt *in c. 1. de prohib. alien.*

alien.per Loth. & in hac nostra *Const. Feder.* quia lęditur domini, qui sunt personæ priuatæ, & etiam lęditur Ius Imperij, & sic Respublica, nam feudatarij, proprijs bonis spoliati, nō possunt adiuuare eorum domino, quando sunt associaturi Imperatorē cum exercitu, & sic Iura Imperij lędunter, vt latius in *text.*

Quam conclusionem limita, & tempera pluribus modis.

Primò, si natura feudi esset mutata, vt de cętero sit alienabile, prout est in Regno Siciliæ per *cap. volen-*
23 *tes*, si enim à principio fuit datum feudum pro recipiente, & eius hęredibus sanguinis, sed alienabile effectū esset feudum, non possent conqueri agnati, quia natura feudi mutata faceret licitam alienationem tam respectu domini, quam respectu agnatorum, *Cannet. in dict. cap. volentes, §. scire leges, fol.* 5. prout in Regno nostro mutata est natura feudi in pluribus quoad successionē ne succedant fęminæ, per *Const. vt de success. nob. in feud.* & quo ad indiuiduitatem, primogenituram, & de vita, & militia.

24 Secundò, quando natura esset alterata, & tunc dicitur feudum non habere propriam naturam, quando à principio fuit datum recipiēti pro se, & hæredibus sanguinis, sed etiam illi, cui ipse, vel hæredes sui dederint, tunc potest alienari inrequisito domino, & inrequisitis agnatis, *cap. 1. de feud. non hab. prop. natu.* vbi *Iser.* exempla ponit, quando fuit datum sibi, & cui dederit. Quando potest dare in feudum, vel in allodium,
25 tunc dicimus, quod tenor inuestiturę derogat omni naturæ feudorum *de duobus fratr. à cap. inuest. cap.* 1. ratio quia natura est genus, pactum est species, & generi per speciem derogatur, vt *Iser. in fin.* docet, & *Lipar. in addit. ad Iser. ver. tenorem*, quod limita in Regno nostro, vt nō possit quis dare in feudum, & minus concedere facultatem alienandi, consimilis est *tex. in cap.* 1. *§. feudum ea lege, si de feud. defun. controu.* & de fęmina specialiter vocata *D. Minad. super tex. const.*

Quæ limitatio habet aliquam cōtrouersiam, nam aliqui tenent, vt emphyteusis concessa cum clausula cū facultate vēdendi, intelligatur secundum naturam rei, cum assensu, secundum *Specul. de loc. §. nunc aliqua, vers.* 94. sed *DD.* faciunt differentiam de concessione cum facultate vendendi à cōcessione cū clausula, *& ille cui dederit habeat*, quia gerundium futurum significat actū faciendum, qui indiget assensu, sed clausula *illa cui dederit habeat*, significat actum perfectum, *Io. Rayn. hic in § habito, num.* 5. 6. 7. *&* 8. quod examinat *Capyc. in inuest. in clau. ad vendendum, Isern. in §. donare qual. olim feu. pot. alien.* vbi *D. Loffr. in §. add. Iser. D. Minad. cons.* 10. *nu.* 38. qui distingunt de clausula, *& cui dederit in allodium*, tunc nullus requiritur assensus domini, quia res iam mutauit naturam facto domini, & *cui dederit in feudum*, & requiritur assensus, verum sublatum est ius agnatorū, *Calc. cons.* 50. itē proficit vt dominus teneatur assentire, item proficit ad excusandam caducitatem, vt latè *D. Minad.* explicat in *d. cons.* 10.

26 Tertiò, non procederet in feudo hęreditario, sed tantum in feudo ex pacto; quamuis enim omne feudum sit ex pacto, & sit datum pro hærede sanguinis, vt ex *Isern. Cam. & cęter.* probaui *in alleg.* 29. tñ propter illam qualitatem hæreditariam, alteratur prima natura, & facit vt feudum sit de hæreditate, & consequenter si ante mortem fuerit alienatum, hęres non reuocat, si dominus consensit, quia

quia non inuenit feudum in hæreditate, quamuis sit hæres sanguinis, ex alio etiam, quia oportet, vt sit hæres in feudo, & sic tenetur habere ratum factũ defuncti per *l. cũ à matre, C. de rei ven. Iser. in d. §. hoc quandoquidem feu. nu. 6. in fin. & num. 7. & in cap. 1. an agnat.* sufficit ergo consensus domini in feudo hæreditario, & non requiritur assensus agnatorum.

27 Quartò, non procederet, nec in feudo ex pacto nouo, nec in feudo ex pacto respectu filij, qui vterq; tenetur esse hæres, quia si non fecissent inuentarium, tenerentur per *d. l. cum à matre*, vt per *Iser. & Cam. in d. c. 1. an agn.* & est communis opinio, vt dixi in *d. alleg. 29.*

Quintò, quando in proximè successurum fieret alienatio, quoniam esset anticipata successio, *cap. 1. de ali. feu. pat.* vbi *Iser. & in cap. 1. de*

28 *vassall. decrep. ætat.* Verum esset facienda pura in naturam feudi antiqui, & paterni, & longa fuit disputatio si pacta reicerentur, vel non & faceret feudum nouum, quando consensit Dom. latè *Iser. in Consl. Diuæ Mem. ex Loff. consl. 3.* & non requiritur assẽsus domini, nec assensus agnatorum, quia est anticipata successio secundum naturam feudi, quod quotidiè practicatur.

Immò etiam in vlteriorem agnatum si proximior consensit, non transferendo Ius fortè quæsitum, sed abstinendo à iure deferendo, vel fortè delato, & non acceptato, quia non esset transferre, sed abstinere *arg. cap. 1. de eo qui fin. fec. agna.* & ità obtinuit in refutatione Ducatus Boniani facta à sorore primogenita sorori secundogenitæ consensu eius filij abstinentis, licèt tempore *D. Io. Vinc. de An.* fuerit dubitatum.

29 Quamplures etiam limitationes congerit etiam ad prohibitionem *Consl. Diuæ Mem. d. Mari. Frec. in 2. lib. de suff. in cap. pluribus modis*, hæc sufficit leuiter esse tacta pro cognitione prohibitionis, quam facit lex feudorum de feudo.

Sed quia *glos. in l. fin. C. de reb. ali. non ali.* dicit prohibitionem alienationis fieri, vel ab homine, vel à le-

30 ge, & plures ponit casus, qui possũt applicare ad feudum, ideò breuibus me expediam, quod potest esse casus quando concurrit legis, & hominis prohibitio, vt quia testator mandat rem nõ alienari, quæ ex dispositione legis est prohibita alienari, quo casu, *Innoc. in cap. potuit extr. de locato*, dicebat q impeditur dominij translatio, sed in materia feudi benè procederet, nisi prohibitio legis esset à Principe relaxata, vel possit relaxari, ideò in casu prohibitionis alienationis feudi Coll. Cons. vt refert *de Ann. in repet. Consl. Diuæ Mem.* decreuit proficere ad denegãdum assensum, quem alias Rex concessisset.

31 Item quando res esset prohibita alienari, tunc non posset in feudum dari, *cap. 1. per quos fiat inuest.* loquẽdo de personis cõprehẽsis in *ead. rub.* De prohibitione hominis, *glos.* nõ distinguit de homine publico à priuato, q̃a de publico est casus in *§. diui*, vbi *Bar.* quod prohibitio Iudicis de non alienando impedit translationẽ dominij, etiam si mandatum esset iniustum, *Bal. in l. 1. C. com. deleg.* & sic fuit decisum in causa Marzani, sed ratio nulla alia redi potest, quam tradita in *d. c. 1. per quos fiat inuest.* quod non potest in feudum dare qui non habet liberam bonorum administrationem, prout est in illa re ille, cui Iudex prohibuit alienationem.

32 Prohibitio hominis priuati alium effectum producit in contractibus, alium in vltima voluntate.

33 Item aliæ prohibitiones legis alijs respectibus procedũt in feudis, puta ratione personæ, vel ętatis, vt *l. 1. ff. de*

de reb. eor. & l. ob qi, C. de præd. min. vel morbi, vt in furioso, *l. 1. ff. de curat. furios. l. is eui bonis, ff. de verb. oblig.* vel publicæ vtilitatis, vt in fundo dotali, *l. 1. ff. et C. eod. tit.* vel ratione non plenæ administrationis, vt in re Ecclesiæ, s. Episcopatus, vel Abbatiæ, & in pluribus alijs quoniã oēs illę prohibitiones ꝓcedũt, & afsẽsus illas nõ relaxat, sed tantũ in feudis tollit obstaculum voluntatis, & vinculum iuris, *D. Frec. de subfeud. lib. 2. cap. an*
34 *licentia*, sed vt omnis tollatur occasio dubitandi consueuit Coll. Cons. ponere clausulam, *quoad expressa tantum, quatenus ritè, rectèq; processerint*, quæ significat nolle alias prohibitiones tollere, quam eam, quam fecit ius feudi, prout etiam ne alia lege sit alienatum, quam ipse habebat, vt in causa Fossati, & Cacciabellę de donatione Comitis Nolæ, qui habebat pro hærede ex corpore, & dedit vxori pro hærede simpliciter. Ponitur alia clausula, *feudi natura in aliquo non mutata*, *D. Frec. in l. 1. cap superest, vt aliqua in materia assensus.*
35 Superest de tertio præmisso *Cam.* aliqua differere, qui reassũmit octo tẽpora prohibitionis, & permissionis alienationis feudi, in quorũ quinq; in iuribus allegatis per ipsum non ꝓbatur talis permissio alienationis, & primo de permissione alienationis respectu agnatorum, vt solus dominus possit reuocare, *cap. si quis, in tit. apud quem, vel quos*, quia ibi deciditur contrarium, vt quando quis totum, vel partem alienat, & sine hærede decesserit, dominus reuocat, & sic concordat cum *§. rursus quib. feud. alien.*
36 Secundum, tempus considerat potuisse alienare in præiudicium domini, *cap. 1. quid iuris sit, cap. 1. apud quem, & cap. 1. quali. oli.* in q̃bus tantum refertur, quod ante *Constit. Lotha.* erant varij vsus in varijs vrbibus, & curijs, quos *Loth.* abrogauit, inde quæritur in *cap. 1.* quid iuris sit, si feud. recuperauerit, & nihil de eo, quod dicit *Cam.*
37 Tertium, quod solus libellus fuit permissus, & alij sublati, *d. cap. qual. olim*, sed ibi tantũ dicitur, quod præfertur dominus in illis casibus illius *tex.* nisi ius domini in illa prælatione fuerit præscriptum.

Quartum, de permissione ad libellum, *§. aut si lib. quib. feu. am. & cap. 1, de alien. feu.* sed in his tantum refertur supra citata distinctio.

Quintum, tempus de pignore non subsistit, cùm in præcedentibus pignus fuerat permissum.

38 Dicemus ergo, quod consuetudines licet varię essent, vt ante *Loth.* tamen nulla permictebat alienationẽ, in perpetuum, nisi subinfeudationẽ, quæ est eiusdem naturæ, pro parte erat permissus libellus, vel pignoratio ad vitam vassalli, eo mortuo aperiebatur agnatis, q̃bus deficiẽtibus, domino, nisi esset præscriptum, & ni-
39 si vassallus nouus vellet seruire, & fidelitatem facere, deindè *Loth.* prohibuit: *Federicus* addidit etiam de præteritis alienationibus.

Rogerius Const. 1. in 3. lib. de finibus rerũ regalium, incip. *scire volumus.*

Feder. 2. Const. Const. Diuæ Mem.

Carol. in plan. S. Mart. de dote, & dot.

Carol. 5. Imp. prag. 3. restrinxit potestatem Proregibus assensiendi.

40 Cęterum de prohibitione hominis quando procedat in feudis, *Cannet. §. quæro in cap. volentes, fol. 141.*

SVMMARIVM.

1 *Feudi alienatio, vt permictatur, si ex ea minimè oriatur amissio seruitij, vel Imperij diminutio?*
Et explicatur causa finalis Const. Lothar. Roger. & Federic.

2 Ca-

In text. vndè debita seruitia amittebant, & honor diminuebatur.

CAP. II.

1 EX isto *vers.* insurgit illa difficultas, si alienatio talis esset, ex qua non possit oriri amissio seruitij, nec diminutio imperij, possit fieri non obstante hac constitutione? cum etiam Constitutio *Lothar.* sit fundata super eadem causa finali, dum dicit, quærelas Procerum processisse ex alienatione, ex qua feudatarij subterfugiebant debita seruitia; vndè etiam honor Imperij minuebatur, quia non poterant traducere feudatarios ad exercitum.

Item constitutio *Rogerij, scire volumus*, fundat prohibitionem in eadem causa finali, ibi, *vnde iura nostra regalia minuantur, aut subtrahãtur, aut damnum aliquod patiãtur*; & supra, *vendere, vel in partem minuere*.

Item constitutio *Regni Constitutionem diuæ memoriæ* fundat prohibitionem in eadem causa finali, dum dicit, velle ampliare prohibitionem diminutionis feudorum, & infra in dispositione *super feudis minuendis, vel commutandis*; ergo quãdo alienatio non diminueret feudum, vel ius regale, procederet, cum cessante ratione legis cesset lex, & cessante causa cesset effectus.

Item *Const. hac edictali eod. tit.* ibi, *vndè seruitium, aut reditus perdat.*

2 Super hoc articulo *Cam. fol. 4. col. 3.* super *text.* ibi, minuebatur arguit pro, & contra, ita vt nihil addi possit, quoniam per plures columnas ingeniosè, & eruditè examinat articulũ, vsque ad *vers in text.* ibi *sine permissione*, sed quia inuehit contra *glos. in Constitut. Regni fratribus in glos. fin.* quæ æquiparat feudatarium minori; & inuehit contra *Isern.* dum dicit, nullibi de hoc articulo claram reddidisse sententiam, & quod additio in *tit. an ille, qui interf. fr. Domini sui*, vix potest intelligi.

Ideo placuit eius discursum breuibus restringere, & *glos.* ac *Isern.* defendere ab eius impugnationibus.

3 Quòad articulum ipse arguit pro affirmatiua.

Ptimò ex hoc *tex.* & ex *Cõst. Loth.*

Secundò ex *c. 1. §. fin. de inuest. de re alien.* vbi permittitur dispositio feudatarij in augmentum feudi.

Tertiò ex *c. Terrulas, & c. fine exceptione 12. q. 2.* vbi res Ecclesiæ alienantur sine solemnitatibus, si in augmentum Ecclesiæ, addit *text. l. non solum, C. de procur. l. nulli, ff. de transact. & l. non eò minus, C. de procur.* in quibus permittitur in re pupilli ex vtilitate, quod aliter esset prohibitum, quod patet, quia in feudo franco nõ procedit *d. Const.* ex mẽte *Alex. conf. 30. vol. 1.* ea ratione, quia Dominus non habet interesse, de cuius veritate remittit se infra dictum, cui sententiæ addit doctrinam *Isern. hic col. 7. & in c. 1. §. fin. de cap. qui cur. vend. & Affl. in rubr. de alien. feud. pat.* subdens debuisse poni in *c. 1. an ille, qui interfe. fr. Domini sui*, vbi dicit, *Iserniam* posuisse suam additionem.

Quartò allegat *d. Const. Regni ver. minuendis* cum *glos.*

Quintò eandem *constit.* arguendo de excadẽtialibus, de quibus in *§. fi.*

Sextò prouisionem Federici in Archiuio de qua testatur *Isern.* vt ad certam partem fructuum possit dari feudum non obstante hac *Constitut.* & illa *diuæ memoriæ*.

4 De-

4 Deinde reassumit loca, in quibus *Isern.* tractauit articulum, inuehendo in ipsum, quod sit loqutus ita cōfusè, vt aut noluit intelligi, aut satis dubitauerit, eo quod parum loquitur in *Cōst. Cōst. diua memoria*; & parū in 1. *rub. ver. Regis*, & hic *col. 7.* & poteſt eſſe in *nu. 14. verſ. Item ſecus, & in addit. c. 1. §. ſimiliter, de cap. qui cur. vend. & §. praeterea de cap. Corr. & in addit. in tit. an ille*, quam dicit eſſe corruptam.

5 Deinde *Cam.* facit quædam præmiſſa generalia ad demonſtrandum, quod non ſolū ratione damni Dominus debet certiorari de venditione facienda, ſed & quod ratione contemptus, ne Dominus contemnatur, & ne commutetur perſona.

6 Primò fatetur, quod *Lotho. & Feder.* conſiderant damnum, & vtile, ſed quod non conſiderantur hæc ſola, vt eſt in minore, cui æquiparat *gloſ. in Conſt. fratribus* feudatarium, ſed etiam cōſideratur damnum voluntatis ex *l. final. ff. de vſu, & hab.* à qua ſæpè arguit *Iſern.* hic, & *d. S. praeterea*, etiam ſi perſona, cui ſit alienatio eſſet melior, *Iſern. in d. addit. in tit. an ille, qui interfr. & in Conſt. Conſtitutionem diuæ memoriæ*, quia ius ciuile reſpexit ad damnum vtilitatis, ſed lex feudi ad damnum etiam voluntatis, *gloſ. in Conſt. hac edictali*, ea ratione, quod Dominus non tenetur accipere in vaſallum, quē ipſe non eligit, *cap. 1. de fr. à cap. inueſt.* ne fortè ſit ei odioſus, qua ratione ſtatutum eſt, vt licèt Dominus dederit

7 feudum pro recipiente, & deſcendētibus, tamen non poteſt vlteriori refutari omiſſo medio *c. 1. de alien. feu.* nec inter ſe ſucceſſores partes ſuas alienare aliter, quàm lex feudi concedit *§. praeterea ducatus hac Cōſt.* ad quod allegat conſiderationem *Iſern. in S. neceſſitate, qual. olim. feud. alien. poter.* vbi dicit, quod ideo fortè iura prohibuerūt alienationem feudi, vt vaſſallus eſſet magis obſequioſus Dño.

Indè incipit fundare ſententiam non poſſe, nec in augmentum feudū alienari ſine aſſenſu Domini.

8 Primò, quia hæc conſtitutio prohibet, & *Conſt. Loth. & Conſtit. Regni Conſt. diuæ memoriæ*, quę non diſtinguunt, ſi in vtilitatem, vel non.

Secundò ex *Iſern. in d. addit. an ille, qui interſ.* vbi ſi quis non poſſet infeudare, nec poſſet feudum alienare etiam in augmentum, quia non poſſet rem burgenſaticam facere feudalem.

Tertiò, quod ſequeretur inconueniens, quia etiam poſſet ſi ſine dāno, argumento *l. adigere, §. quamuis ff. de iure patron.*

Quartò retorquet argumētū quia ſi res ſteriles ad culturā poſſunt concedi, ergo omnia alia ſunt prohibita, *l. cum prætor, ff. de iudic.*

Itaq; concludit, ſequendo veſtigia *Iſern.* qui vbiq; tenuit iſtam opinionem.

9 Soluit contraria;

Primò, de damno huius conſtitutionis, vt intelligatur de damno fidelitatis, non de damno pecuniario.

Secundò, *c. 1. §. fin. de inueſtit. de re alien.* procedere circa rem, addendo feudo aliam rem, non circa perſonā, & addendo intelligitur etiam remittendo liberando feudum, *Aff. deciſ.* 232. licèt ab hoc argumēto recedat, de quo articulo alias.

Tertiò, *cap. Terrulas*, vt procedat, quia ius canonicum hoc ſtatuit in rebus Eccl. ſed lex feudi non ſtatuit in feudis.

Quartò, *Conſt. Cōſt. diuæ memoria* permittere alienationē in augmentū feudi, ſecus *Conſt. iſtam*, ex *Iſern. in d. additione an ille*, vnde ſecus extra Regnum, quod argumentum dicit eſſe falſum, nec in Regno, nec extra poſſe alienari.

Item dicit, ex alia doctrina *Iser. in d. §. praeterea, Const. Diuae memoriae* nō obstare, quia addidit *commutandis.*

Quintò non obstare § *fin. d. Const.* quia loquitur in excadentijs.

Sextò, dispositionem Federici paritèr esse specialem.

10 Sed cauendum est ab hac libertate loquendi, qua vtitur *Camer.* siquidem.

Primò, est sibi cōtrarius, & quamplurima quae ipse dicit non sunt tenenda: eccè primo *fol. 4. col. 3. in princ.* dicit, quod *Isern.* ita confusè fuit loquutus in hoc articulo, vt aut noluit intelligi, aut satis dubitauerit, & deindè *fol. 5. col. 3. in princ.* sequitur vestigia *Isern.* qui hanc opinionem negatiuam, vbiq; tenuit.

11 Secundò, allegat pro contraria opinione, *l. non solum, C. de praed. min. & l. nulli, ff. de transact.* vt pro augmento fieri possit alienatio, quae Iura habuit à *glos. in Const. Const. Diuae memoriae, ver. minuendis*, sed *glo.* allegat dicta Iura, nempè ad demonstrādum, quod sicut pupillus potest trāsigere, quando aliquid dat, vt rem retineat, ità possit feudatarius, vt detineat feudum, de quo articulo, *Capyc. dec.* 156. & ego aliqua dixi *alleg.* 2. sed non agitur ibi de commutando rem. Sed liberādo rem ab aliquo petitore.

Tertiò, *argumentum de cap. fine except. & cap. terrulas* in re Ecclesiae excepit ab *Iser. in addit. in tit. An ille*

12 *qui interf. circa fin.* sed *Iser.* illud posuit non per modum distinctionis, seù solutionis, vt specificaret rem Ecclesiae à re feudali, quia in illa causa prohibitionis est, ne damno afficiatur Ecclesia, secus quando nedum cessat damnum, sed subest vtilitas, & in hoc dicit, decipi *glos. Cōst. Incip. fratrib. de fratr. oblig. feud. ver. sorori*, quae in alienatione aequiparat Baronem pupillo, sed meo iudicio nō percepit, quòd dixerit *glos.* quae cum maxima ratione fecit dictā aequiparationem, siquidem alienatio rei minoris prohibetur etiam causa vtilitatis, non tamen ex causa necessitatis, *l. lex quae, C. de admin. tut. & l. si fundus, ff de reb. eor.* quia ea, quae sunt in voluntate, reseruanda sunt arbitrio pupilli, quando erit maior. Obseruate igitur acumen ingenij illius maximi I. C. quoniam sicut in pupillo non attenditur vtilitas, vt possit recedi à prohibitione legis, sed debet concurrere voluntas, ità in re feudali non attendi debet vtilitas, vt recedatur à prohibitione alienationis, sed requiritur voluntas Domini, *arg. l. fin. ff. de vsu, & hab.* nec est bona comparatio de re Ecclesię, quoniam ipsa semper est eadem, & nunquam crescit, sicut pupillus cuius voluntas est expectāda, de quo latè *Capyc. decis.* 113. & ego obtinui in causa eorum de Venato, cum Io. Andrea Capano.

13 Cętera *arg. glos. in d. Const. ver. minuendis, & de Const. & de l. Federici*, excepit ex *Iser. in d. additione*, dum concludit non posse feudum alienari sine assensu Domini, reddens rationem, quia voluntas Domini nō est contēnenda, quia damno afficeretur Dominus circa plura. Sunt omnia de mente *Iser. in cap. 1. qual. olim feud. pot. alien.* vbi reddit rationem istius prohibitionis.

14 Sed quia haec quęstio dilucidatur ab *And. in d. addit.* quam dicit *Cam.* non esse intelligibilem, quia est litera corrupta, tamen ex lucubrationibus *Liparul.* purgata est ad veram literam, quę si benè intuetur à quolibet huius Iuris professore potest benè intelligi, & emendari.

15 Primus error est *Cam.* qui non aduertit ad errorē litterae circa titulum, immò corripit *Afflict.* qui fecit discursum super *tit. de alien. feud.* cū de-

debuisset ponere sub illo *tit. An ille qui interf.* vbi *Iser.* posuit suam, & tamen verum est, quod *Iser.* hanc additionem posuit in *seq. tit. de vas. sall. qui contra Const. Lothar.* vbi est propria materia alienationis, & pœnæ contrafacientis, cadit quæstio, an sit permissa quando alienatur cum augmento feudi, *Iser.* se allegat in pluribus locis collectis per *Liparul.* de hoc articulo dixisse ibi, *de vassal. qui contra Const. Lothar.* nec vllibi reperitur se allegare in illo *tit. An ille qui interf.* item patet diuersitas materiæ, quia in toto illo *tit.* non agitur penitus de alienatione feudi, & sic errauit scriptor, ponẽdo *addit. in tit. præcedenti*, quæ debebat stare in princ. *titul. seq.* & forte erat in *eod. fol.* principium sequentis, cum fine præcedentis.

16 Secundò, aduertendum est pro intelligentia, ꝙ ibi quærit, an meliorando cõditionem feudi posset alienare, & primo arguit pro affirmatiua ibi, *videtur quod sic* supra de *Inuest. de re alien. §. è cõtrario*, vbi in §. *præcedenti* prohibetur vassallus imponere seruitutem feudo passiuè: in illo sequenti *è contrario* permittitur, vt possit adere feudo, reddens rationẽ, quod meliorem conditionem feudi facere potest, non deteriorem.; deindè facit aliud *arg. de Const. Regni, Constit. Diuæ Mem.* vbi in Regno Siciliæ, prohibet *Const. Regis Rogerij*, alienationem in diminutionem feudi, factam in augmentum concedit, vt ibi glosatur: hoc arg. vt intelligatur aduertatur quod allegat *Const. Scire volumus*, quæ est prima in *3. lib.* quæ fuit Regis Rogerij, quæ prohibet alienationem Iurium Regalium in damnũ Curiæ, deindè paulo post sequitur *Const. Federici*, ampliando *dict. Const. Rogerij* Aui sui, & ibi est *glos. ver. minuendis*, quę limitat secus, si pro eis accrescendis, quod argum. *glos. Andreas* exemplificat alio modo quã *glosa*, quæ tantum limitat quando aliquid daret Baro, vt feudum retineret, postquam allegat, *l. nulli, ff. de transact.* quæ in dicto casu procedit, sed quia istud argumentum exemplificatum isto modo non proficeret ad quæstionem, *Iser.* capiens tantum rationem *glos.* ibi, *secus si pro accrescendis*, exemplificat alio modo (ibi) *vt si haberet rem pro vno seruitio venderet, vt seruiret Domino ꝓ duobus*, certè isto modo esset augmentum feudi respectu Domini, quia arg. præcedens, esset in augmẽtũ respectu feudi, ideò vt magis stringeret pro parte affirmatiua addit arg. cum exemplo cum augmento Domini, sed quia posset in alio pati damnum, respectu personæ, subdit *Iser.* (ibi) *cæteris paribus, vt vendat alij eiusdem fortunæ respectu haredũ*, (ibi) *vt qui vendat habeat filios sicut emptor*, licet littera dicat *emptos*) subdens (ibi) *alias non*, idest, si nõ haberet filios vẽditor sicut emptor, nõ procederet arg. reddens rationem fallaciæ (ibi) *propter quem, vt aperiatur Domino, eo sine liberis decedente*, licet littera dicat *(sine eo)* & quia posset pati damnum in alio circa fidelitatem, quamuis essent eiusdem fortunæ venditor, & emptor in filijs, subdit *Iser.* (ibi) *& quod vendat non infesto, vel odioso Domino, C. de Iur.*
17 *emph. l. fin. §. 1.* vbi emphyteuta non potest vendere meliorationes sine licentia Domini, cui datur prælatio, non alia ratione, quàm nè habeat emphyteutam sibi molestum, & quia ex alio posset damnificari Dominus, quia fortè licet non esset infestus, nec esset odiosus, posset esse rixosus, subdit *Iser.* (ibi) *vel simili*, & hic faciendus est punctus, ex quibus *Iser.* pro parte affirmatiua allegat duo Iura, vnum de Iure communi, aliud de Iure Regni, & limitat opinionem

affir-

affirmatiuam in casu tantum, quando persona, cui fit alienatio, esset eiusdem conditionis sicut emptor respectu Domini in omnibus circumstantijs de quibus supra dixit.

Deindè *Iser. in vers. seq.* licet li-
18 tera dicat, *iusta causa*, tamen est corrupta, incipit arguere pro contraria parte negatiua, vt non possit alienare etiam in augmentum feudi, & sic incipit arguere à Iure communi, quasi soluendo proximum argumentum, factum pro affirmatiua de Iure Regni, & dicit, Iure isto scilicèt communi feudorum non videtur, & sic arguit negatiuè, & primo affert argumentum ex defectu potestatis, quod de Iure communi non potest alienare feudum, qui nō potest feudum constituere, & sic qui non est de contentis in r. rub. non potest infeudare, ergo nec feudum alienare: secundo arguit soluendo, quod Ius istud simpliciter prohibet alienationem rei feudalis in alium, idest non distinguit si in augmentum, vel non, & ista prohibitio de non alienando videtur intelligi etiam commutando, quasi quod argumentum præcedens de exemplo, qui non potest infeudare, non possit alienare, videbatur restrictum ad alienationem, quæ dissolueret feudum à qualitate feudali, subdit *Iser.* vt procedat argumentum etiam retenta qualitate feudali, quando alienando commutaret de persona ad personam, quia læditur Dominus in voluntate, sine qua non debet alienare vassallus, arg. *l. fin. ff. de vsu, & hab.*

Nunc *Iser. in vers. circa rem*, soluit primum argumentum factum de Iure communi, *de §. è contrario*, dicēs quod *tex. de Inuest. de re alien. in §. è contrario* supra allegatus, loquitur circa rem, idest quod vassallus potest facere meliorem condi-tionem feudi, addendo aliquid feudo, non transferendo feudum in alium, quia hoc prohibetur, *sicut*, quamuis litera dicat, *sic* quasi velit dicere, quod sicut non potest fieri feudalis res burgensatica, nisi Domino approbante, vt dictum est *ex dict. §. è contrariò*, *& de pace Iur. fir. § si vero*, vbi tractat de tali articulo, de quo nos alias plenius diximus.

Nunc soluit aliud secundum argumentum de Iure Regni in *ver. item per Constit.* quod sit differentia inter Ius Regni, & Ius commune, nàm de Iure Regni alienans feudum, non perdit illud, (licet in litera deficiat negatiua (non) quæ cupienda est) sed potest idem reuocare, vt infrà dicitur, supple tur in *seq. tit. de vassall. qui contra Constit. Lothar. num. 5.* claudit nunc *Isern.* distinctionem, & differentiam, ibi, *cum hoc Ius pœnam det alienanti*, & sic malè emendabat *Loffr. non pœ-*
19 *nam, sed pœnitentiam*: sequitur *§. cōstat*, *Loffred.* emendat, *§. vt deleatur*, cum quo est *Liparul.* sed neuter ipsorum soluit, verbum *constare*, quod vacat si deletur, *§.* imò legendo, *constat propterea enim omnino voluit inhibere*, reddit rationē *Lipar.* quod *l. 1.* non probat intentionem *Camer.* qui legit *l. fin. §. quare constare, ff. de diuor.* & legit *Camer.* propterea enim voluit inhibere, *ff. de his quæ pro non scrip. hab. l. 1.* sed hæc Iura sunt inuicem contraria, quia in *l. fin. §. quare constare, ff. de diuor.* dicitur quod licet lex vetet actum cum pœna, tamen actus, factus contra legē est validus,
20 patet ibi dum *lex Iulia de ordinibus*, prohibet ne liberta faciat diuortiū à patrono inuito, sub pœna ne alteri nubat, & tamen si fecerit diuortium, valet diuortium, & non durat matrimonium, & in *l. 1. ff. de his quæ pro nō scrip.* dicitur contrarium, quod *lex*

Cor-

Cornelia prohibet, ne quis sibi scribat legatum, vel institutionem in testamento, & si quis contrafecerit, testamentum est nullum, dic pro solutione, quod vtraque lex probat intentionem *Iser.* quia dũ *lex Federici, & Lothar.* prohibet alienationem feudi sub pęna amissionis feudi, si annullaretur alienatio, non esset pęna deuolutionis, quia ideò deuoluitur, quia alienauit, & valuit alienatio respectu alienantis, quia quoad se fecit, quod potuit transferendo, & sic quoad se abdicauit dominium feudi; respectu vero emptoris, non ei quæritur, quia deficit assensus, & sic declarat *Petr. Iacob. in pract. de reiuend. Iser. de controu. inter dom. & empt. num. 2.* ità procedit *l. fin. de diuor.* quod si diuortium prohibitum annullaretur, remaneret nupta cum patrono, ergo non subesset locus pęnæ, nè .s. quæ diuertit à patrono possit alij nubere, q̃a remaneret nupta, ergo quoad se valet diuortium, & sic declaratur *d. l. fin. per l. vnic. ff. vnde vir, & vxor,* & sic probat intentionem *Iser.* Ius Regni non dat pęnam alienanti, & dat Ius reuocandi, Ius commune dat pęnam, & quoad feudatarium, licet valeat actus, est in pęna, *d. l. fin. §. quare constare, ff. de diuor.* propterea enim voluit inhibere, vt quoad Dominum, vel agnatum, cui per alienationem esset aperiendum, esset pro non facta alienatio, *l. 1. ff. de his quæ pro non scrip. hab.* Prosequitur nunc confirmando differentiam istorum iurium, quod Ius commune, indistinctè prohibet *infr. de prohib. alien. per Lothar. & Const.*
21 *Imper. in princ.* non dicit meliorando, vel ampliãdo, & deleas illud *litẽ,* & legas *vel:* Nunc transit ad simile, q̃ nedum de Iure Regni procedit alienatio in agumentum, sed ẽt de Iure Canonico, licet. n. Prçlatus nõ possit alienare res Ecclesiæ sine solemnitatibus, tamen potest, si meliora perspiciat *12. q. 2. cap. fine except.* de hoc est simile dictum *Isern.* sup. *de cap. Corr. §. præterea, ver. sed an in Regno,* ibi, *si non minuetur, videtur quod concedatur.*

22 Vsq; huc *Iser.* suam non profert sententiam, & si aliqui putent residere in opinione affirmatiua, quod in Regno possit in augmentum, cum quibus concurrit hic *Liparul.* sed contrarium est verius, quoniam recedit expressè ab hac opinione, sed dicit pro limitatione negatiua Imperatorem Federicum per *extrauagant.* in registro, permisisse dare res steriles feudi ad culturam, ad ratam fructuum, non pecuniæ, & valet, nec potest reuocari per *Const.* nisi tamen modica portio, vt possit præsumi fraus, & sic resider in *d. Const.* reddens ibi rationem, quæ esset repetẽda, quia ex tali concessione nullum Reipublicę põt prçiudiciũ generari, q̃ verba formalia dicit *Iser. in Const. ver. minuendis,* & apertè tenet, quòd *Const. Regni* nedùm non permictit
23 alienationem in augmentum feudi, sed strictius prohibet alienationẽ, quam prius fecerat Ius feudorum, ex pluribus demostrationibus, quas sibi ascripsit *Cam.* hic, cum loquatur de commutatione tam personæ quã rei, quæ Iure feudi erat permissa *de leg. Cor. §. profecto,* cum præcedẽti, & satis diminuitur Ius Domini in nouo vassallo etiam meliori, ex dãno voluntatis, *l. fin. ff. de vsu, & hab.* item constitutio prohibet trãsactionẽ, quæ de Iure feudi erat permissa, *cap. si vassallus, si de feud. defunct. mil. fu. con.* item prohibet infeudationem, quam permictebat consuetudo, licet nulla lex permictebat, ea ratione æqualitatis, cum Dominus non possit alienare in proprietatem, *l in nomine, de benef. & terr. trib. in Longob.* ergò aliquid debent operari ver-

verba, *l. si quãdo, ff de leg.* 1. ideò permiſit tantum excadentias locare.

24 Et ſic *Iſer.* clariſſimis verbis tenet non poſſe in augmentũ alienari; Imò non poſſe conſiderari augmentum, vbi deficit voluntas Domini, cęterũ augmentum exemplificat in reliquis *Iſer.* ſed non ad hanc materiam, vt hic, & in locis citatis per *Liparul.* alia ratio, quia Dominus non debet inuitus habere vaſſallũ, *cap. 1. de fratr. de nouo benef. inueſt.* & de Iure Romano eſt in ſocio, *l. qui admittitur, ff. pro ſocio*, quæ iura adhoc allegat *gloſ. in Conſt. hac edictali, de reuoc. feud. ver. perdat. Capyc.* facit deciſionem, & refert diuerſitates votorum, in articulo ceſſionis litis quoad inſtantiam, non quoad actionem, item erat poſſeſſor, qui retinebat aliquo ſoluto, prout loquntur iura *gloſ.* item erat præſens Prorex, qui poterat aſſentire.

Nec dicatur, quod iſta duo vltimo dicta ſint incongrua ad materiã, quoniam *Iſer.* paucis verbis explicat plura dicta, ac plura argumenta, cum enim ſupra arguiſſet de Iure communi *d. §. è contrario*, & ſoluiſſet vt illud intelligatur quando feudatarius diſponit circa rem, non quando rem feudalem transfert in alium,

25 quia tunc eſt prohibitum etiam ſi in meliorem vaſſallum transferret, quia ſi concurrit vtilitas Domini, deficit voluntas, quæ eſt maioris æxtimationis, ac deindè cum arguiſſet de Iure Regni per *gloſ. Conſt.* à contrario ſenſu, & ſoluiſſet, *ſecus ſi pro accreſcẽdis*, ac ponendo exemplum demonſtraret quam difficile eſſet alienare in augmẽtum Domini, cum vbi deficit voluntas non conſideratur tur vtilitas æxtimabilis, nunc ſoluit duas tacitas obiectiones, quæ poſſent fieri cõtra hãc ſolutionem, dum dicit de Prælato, & de prouiſione Federici; ſicut enim feudatarius eſt prohibitus alienare ſine aſſenſu, ſic Prælatus ſine aſſenſu Pontificis, & tamen quando alienat pro vtilitate

26 Eccleſiæ, alienat ſine aſſenſu; Et ſic prohibitio alienationis ceſſat ex cauſa vtilitatis, pari modo poſſet argui de feudatario. Item expreſsè de prouiſione Federici, quæ permiſit locationem ſterilium ad partem fructuum, quæ videtur conſimilis cum *cap. terrulas, & cap. ſine exceptione*, ideo *Iſer.* adducendo iſta exempla, videtur formare opinionem negati-

27 uam, quia in illis caſibus in quibus ſpecialiter Ius permiſit poſt generalem prohibitionem ſtandum eſt, in reliquis remanet firma regula generalis, ergo ſi permiſit Prælato in illo caſu, ſi permiſit feudatario in illo ſimili caſu, remanet regula prohibitionis firma circa reliqua, & ſic remanet *Iſer.* prout ſe refert ad hæc dicta in *Conſtit. ver. minuendis*, maximè quod in *ver. Iure proprio*, ſe declarat quod ſtrictius prohibuit conſtitutio per exempla poſita, & caſus permiſſos explicauit, excadentiarum, & ſterilium.

28 Caſus *dec. Capyc.* eſt diuerſus; quia ibi de inſtãtia, itẽ de remiſſione feudi apud poſſeſſorem, in quem nihil transfert, ſed ſi ageretur de reiuendicatione, & actor fundaret dominiũ, & poſſeſſor exciperet de ceſſione ſine aſsẽſu, illa deciſio nõ loqtur.

Præterea *Angel. & cęt.* declarant quando pupillus dedit, vt rem liberaret, nõ quando tranſigendo transferret.

SVMMARIVM.

1 Iſern. *defenditur ab impugnatione* Camer. *circa perſonam Imperatoris conditoris huius legis.*

2 *Diuiſio totius legis, & ſubdiuiſio primæ partis.*

3 *Conſtitutio iſta vt ſit generalior rubrica?*

ca, & afferuntur nonnullæ rubricæ continentes minus, quam nigrum.

4 *Author excusat* Hugolinum *compilatorem rubricæ.*

5 *Corrigitur littera* Iserniæ, *& an locus condendi legem seruandus sit, prout locus Iudicandi?*

6 *Causa finalis huius Constitutionis affertur. Et quis pro excellentia dicatur Princeps?*
Ac huiusmodi dignitas Iure feudorum fuisset cognita?

7 *Princeps quibus in casibus inter partes cognoscat, et quã causas cõmittat?*

8 *Baro sub comminatione mandare potest suo Subfeudatario, ne subditis grauamina inferat.*

9 *Imperator Imperium indiminutum seruare tenetur, & cur dicatur Augustus?*

10 *Color quæsitus in feudi alienatione damnatur, & vt libellus de parte feudi permittatur?*

11 *Libellus quis sit, recensentur Iura, de eo loquentia, ac* Azon. *opinio?*

12 Raynardi *error in probanda opinione* Azonis.
Et vt libellus Ecclesiasticis in perpetuum concedi possit.

13 *Libellus secundum* Bart. *dicitur impropriè emphyteusis de feudo.*

14 *Libellus quis sit secundum Authoris opinionem?*

15 *Precaria concessio in emphyteusim per quinquennium, quæ sit, & vt Iure Ciuili, fuisset incognita?*

16 *Precaria concessio ad vitam, & Colonarius contractus qui sint?*

17 *Contractus censualis, tributarius, siue pensitatio Iure Codicis cogniti.*

18 *Author impugnat causam finalem, in hac Constitutione expressam.*

19 *Seruitium afficit, & sequitur feudi possessionem.*
Et vt conueniatur possessor pro vectigalibus præteritis?

20 *Seruitium, & si sit personale, quia tamen debetur occasione rei, reale dicitur.*
Et feudum qua actione reuocetur, seruitio non præstito?

21 *Culpa defuncti non semper afficit successorem.*

22 *Seruitium an fidelitas sit de substantia feudi?*
Et vt causa in Constitutione expressa fuisset finalis, vel impulsiua?

23 *Vtilitas in nostra Constitutione, considerata declaratur.*
Ac de materia ipsius remissio.

24 *Feudi venditio quando teneat, vel non?*

Iser. in princ. de prohib. alien. feud. per Fede̅r. vsquè ad verf. non poteſt ergo pignori ponere.

CAP. III.

1 ISer. hic commendat hanc *Const.* ab vtilitate. Itẽ docet, quòd eſt eiuſdem *Imper. Feder.* cuius eſt ſuperior *de pace tenend. & Iur. firm. ſed Camer. hic fol.* 12. *col.* 1. dum quærit ſi Ius reuocandi, ꝗ concedit *Conſt. Regni Conſt. Diuę mem.* vaſſallo competat etiam Domino, dicit indubitáter, quod iſta, & illa Regni eſt eiuſdem Federici, de quo dicit nemine dubitari poſſe. Sed cõuincitur *Cam.* qui vult corripere *Iſer.* nam iſta eſt Federici Primi, qui eſt auus, illa Regni eſt Federici Secũdi, q fuit nepos, patet ex *Conſt. extrauag. de pace Conſtant. ver. libellariæ,* cum enim hic prohibeat alienationem feudi ad libellum, ibi permittit hunc

contractum Ciuitatibus Italiæ in illa pace, sub istis verbis, *nō obstan. Constit. nostra quæ dicat Feder.* & sic seipsum declarat, præterea iurat illam pacem Henricus Rex Romanorū eius filius, qui fuit filius Federici Secūdi, qui fecit Const. *Const. Diuæ mem.* quem genuit ex cōstantia filia Rogerij, ideò *Feder.* in illa Cōst. *Cōst. Diuæ mem.* appellat Rogeriū auū suū, & in libro *Aluar.* erat dictum, *idem Feder.* quasi continuatio ad præcedentem *Const. Federici Primi.*

2 *Iser.* diuidit hanc *Const.* in octo partes, q. in prima loquitur de prohibitione alienationis feudi, & ipsa prima diuiditur in alias quatuor partes. Prima, quæ durat vsquè ad §. *Imper. Lothar.* narrat causam legis conditæ. Secundā, quæ durat vsquè ad §. *callidis*, ampliat *Const. Lothar.* etiam ad præteritas alienationes. Tertia, quæ durat vsq; ad §. *scriba*, annullat concessiones in feudum simulatas. Quarta, quæ durat vsq; ad §. *præterea*, punit Notarium, qui scribit alienationis contractum.

In secunda parte principali, quæ est in §. *præterea si quis infeudatus*, statuit annum, & diem ad petendam renouationem inuestituræ.

In tertia, quæ est in §. *firmiter*, punit vassallum, non adiuuantem Dominum, cum accesserit ad expeditionem cum Imperatore.

In quarta, quæ est in §. *præterea ducatus*, tractat de fidelitate præstanda per omnes filios in feudo diuiduo, & prohibet diuisionem feudi dignitatis, & titulorum.

In quinta, quæ est in §. *insuper*, punitur pater, cuius filius Dominum offenderit, nisi eum separet ab ipso, vel Domino satisfaciat, item filius punitur pœna priuationis successionis paternæ in feudo.

In sexta, quæ est in §. *illud quoquè præcipimus*, punit subfeudatarium qui offenderit maiorem Dominum, idest illum à quo habet feudum ille, qui ipsi subinfeudauit.

In septima, quæ est in §. *præterea si inter duos*, statuit Iudicem feudi inter duos vassallos litigantes de controuersia feudi.

In octaua, quæ est in §. *illud quoquè sancimus*, mādat vt in iuramēto prętstando per feudatarios, excipiatur persona Imperatoris.

3 Vndè *Ioan. Rayn. hic in rub.* aduertit, quod hæc Cōstitutio est generalior rub. cum contineat octo decisiones principales, & *rub.* denotat vnam tantum de prohib. alien. subiungens, q. est consimilis *rub. de prohib. alien. per Loth.* quæ continet minus quam nigrum, etenim in prima parte agitur de prohib. alien. sed in secunda de iuramento, in quo statuit, si qs tenet vnum feudum ab vno Domino, & aliud ex successione fratris ab alio Domino, quia fortè pater communis habuit à duobus Dominis, quis debeat præferri in iuramento fidelitatis: in tertia tractatur de tempore petendæ inuestituræ, vndè dicit ipse, quod causa breuitatis describitur *rub.* à prima parte, vt *rub. ff. q. metus causa*, & alias adducit *rub.* de Iure Ciuili, vel generaliores, vel strictiores, quàm nigrum, vt *C. de relig. & sumpt. funer. & alea lusu, & C. de reb. cred. & iureiur.*

4 Sed possumus saluare, quod cum artificio *Hugolinus* sic inscripsit, nam *Imper.* hic narrat causam huius l. conditæ, fuisse .s. quærelas Dominorum de alienationibus feudorum, quas faciebant vassalli, vnde tenens curiam apud Roncaliam, fecit hanc legem, in qua de pluribus statuit circa feuda, meritò descripsit ab illa parte, quæ fuit causa legis conditæ.

5 *Iser.* prosequitur commentum suum, ibi, *Imperat. more solito*, vbi corrigas illud, *sicut*, quia vult dicere

re *semper Augustus* pro bono statu Imperij fecit hanc legem.

Primò, nota in *ver. apud Roncaliā*, ꝙ locus in cōdendis legibus hic seruatur, prout in reddenda iustitia, *l. pen. ff. de Iustitia, & Iur. in fine, l. si locus, ff. de Iud. Iser. de prohib. per Lothar. in princ. vers. quo circa*, Et quod Rex sedeat aliquando pro tribunali, prout vidimus quamplures sententias latas à Regibus, quando in hoc Regno residebāt, quorum locum occupauit Sacr. Cons. dum vsq; ad hodierna tempora inscribitur in sententijs nomen Regis regnantis, sub cuius nomine profertur sententia.

6 Secundò, nota causā *l. condita*, q̄a Domini cōquerebātur de alienatione feudorum etiam in fraudē cōtractus, permissi quæsito colore, vnde Ius Dominorum minuebatur, & per consequens honor Imperij per verba de quibus in *tex.*

Tertiò, nota ꝙ Principes appellātur etiam præter Imperatorem, qui per excellentiam intelligitur, *l. Princeps, ff de ver. signif.* vndè non benè dixit *Frec. de subf. tit. quis dicat prin. lib. 1.* quod hęc dignitas non fuit cognita hoc Iure feudorū, ex eo quod in *rub. Quis dicat. Dux*, de ea non fit mentio, cum in hac *Const.* expressa fiat mentio.

Quartò, nota in *ver. querelas*, ꝙ
7 Princeps cognoscit per viā querelæ de caussis subiectorū, in his quæ spectant ad regimen Reipublicæ, quæ solet Princeps committere, vt in *auth. de mandat. Principum*, ne subditi confugiant ad Principem, & etiam in litibus, vt de Iure Canonico indifferenter, *cap. 1. extr. de off. leg. & cap. inrefragabili extr. de off. ordin.* licet de Iure ciuili, cum aliqua distinctione, ex defectu potestatis Iudicis ordinarij, vt in *l. 2. C. de his qui latron. occultar.* vel denegatę iust. vel in casu retardatæ, *auth. vt differen. Iud.* vel potentię aduersarij, *l. 1. C. nè liceat poten. & C. si quacunq. prǽd. pot.* vel ratione personæ miserabilis, *l. quinta, C. quan. Imper.* de quibus *Io. Rayn. hic nu. 11.*

8 Et proindè de Iure feudi posset nedum Rex, sed Baro mandare sub comminatione subfeudatario, vt grauamina non inferat vassallis ex officio, nedum ex quærela subditorum, *Bald. in cap. 1. §. publici latrones, de pace tenen.* de quo artic. *Frecc. de subfeud. lib. 2. auth. 8.* & mandare Iudici inferiori, quod infra certum tempus causam expediat, sub pœna auocationis causæ, de quo sunt plures Constitutiones in Regno, relatæ per *Frecc. auth. 11.*

9 Quintò, nota ꝙ Imper. debet seruare Imperiū in diminutū, immò illud augere, q̄a dicitur semper Augustus, hinc illa regula, quod non potest alienare in diminutionem Coronę, de quo articulo *Bart. in l. prohibere, §. planè, ff. quod vi, aut clam,* latè *Iser. infra nu. 44. & Cam. fol. 108. Capyc. decis. 166.* vbi quando feudum possit diminui, vel quando pro bono publico possit alienari.

10 Sextò, quod color quæsitus in alienatione feudorū est prohibitus, quia quamuis erat permissus libellus de parte feudi, tamen sub colore libelli alienabant, vndè prohibet hæc *Cōst.* etiam libellum, qui pro parte erat permissus, vt *qualit. olim alien. pot. in princ.* & ne termini confundantur. Sciendum est, quod habemus aliquos contractus, non cognitos de Iure ciuili, sed inuētos ex post facto.

11 Primus est libellus, *cap. 1. vers. aut si libellario, quib. mod. feud. ammitt. & cap. 1. de alien. feud.* & in pluribus locis fit mentio de hoc contractu libellario. *Azo in summa, C. de loc.* dicit esse locationem feudi per triginta annos, & *Ioan. Rayn.* dicit probari

opinionem *Azonis in* §. *indè potest præsumi,de alien.feud.*

12 Sed ille *text.* probat contrarium, nàm dicit quod libellus non potest concedi Ecclesiæ in perpetuum, ergo est species alienationis ad tempus, & in perpetuum; item dicit, quod obseruandum est in priuato ex natura perpetui libelli.

Idem *Io.Rayn.* allegat *glos. in l. si finita,§ si de vectigalibus ff. de damn. infect.* ad probandam opinionem *Azonis*,sed *glos.*dicit vnum diuersum, nàm dum quæreret de cautione,petita contra vicinum, possidentem fundum vectigalem à municipio, si non fuit præstita, & data propterea immissio, dicit *glos.* amictit vtile dominium per decem annos, & sic loquitur de præscriptione cum titulo ex primo decreto.

13 Sed *Bart.* relata opinione *Azon. Cyn.*& aliorum ibi,*nu.*9. dicit quod non est propriè contractus emphyteoticus, cū fiat à vassallo qui habet vtile,quod non potest transferre,sed impropriè est emphyteusis de feudo,cum sit contractus incognitus de Iure ciuili.

14 Meo iudicio dicendum est, quod sit locatio certę partis feudi pro certa pēsione,perpetua, vel ad tempus, vt declarat *tex.in §.donare,qual.olim feud.alien.pot.* Iste contractus tunc permissus, nunc per hanc Constitutionem prohibetur, & per *§.libellarium,de pace Const.* permictitur Ciuitatibus Lombardiæ,hodiè per *Cōst. Const. diuæ memoriæ*, prohibetur omnis contractus per quem transfertur Ius in re, nisi locatio excadētiarum, & sterilium per prouisionem Federici, ad certam partem fructuū.

15 Secundus est contractus præcaria concessio in emphyteusim per quinquenium *c.1.extr.de præcarijs*, qui fuit incognitus de Iure ciuili, quo fuit cognitum præcarium reuocabile ad nutum concedentis, *ff. & C.de præcario*,& fuit ex vsu gentium introductus,*Bart.in d.§.si de vectigalibus,ff.de dam.inf.* licet *glos.in auth. ingressi* dixerit, esse emptionem rei emphyteoticæ.

16 Tertius,est præcariæ,concessio ad vitam,*cap.fin. extr. de præcar.* & sic differunt præcarium, præcaria, & præcariæ, *cap.1. 2. & 3. extr.de præcar.*

Quartus est colonarius, de quo fit mentio in *auth. de non alien. vel permut. §.lex itaq.* & est venditio rei quæ est magni precij, pro modica pecunia præsenti sub annua, sed modica pensione, ideo prohibetur Prælatus rem Ecclesiæ per colonarium contractum alienare.

17 Quintus est censualis,tributarius, pensitatio,cogniti de Iure *Cod. de anno.& trib.lib.10.& C.de omni agro des. & C.sine censu,vel reliq.& de Iure Can.in tit.de cens.*

Tandem videtur, quod causa finalis expressa in hac *Const.* & in illa

18 *Lothar.*non possit approbari, dicitur enim in istis iuribus, quod feudatarij vendebant feuda, & propterea non adiuuabant Dominos suos,quādo erant in exercitu cum Imperat. prout tenebantur, vt de *cap.Corr.§. similiter in hostendit ijs*,& sic eorū vtilitas minuebatur, & honor Imperij, quoniam proceres destituti auxilijs feudatariorum, vel feudorum,quæ erant alienata,non poterant associare Imper. & *glos.* sic exemplificat in *d.Const.Lothar.ver.vtilitas, & Iser. ibi nu.6.* vbi reddit rationem, quia vassallo tenenti feudum iniungitur seruitium, per trāslationem ergo in alium minuitur vtilitas Imperij, & Dominorum, quia ex quo vassallus non possidet, nō facit seruitium, nec habebit Dominus hostenditias,idest adiutorium, vt *glos.* exponit.

Hæc enim ratio implicat contradi-

dictionem, vt vix applicari possit, nàm si seruitium iniungitur possessori, ergo non minuitur seruitium Domini, cum possit à quolibet possessore exigere seruitium, hæc propositio probatur ex eisdem verbis *Isern.* ibi. *num.* 6. & ex eodem. *Isern.*
19 *infra §. firmiter, numer.* 33. *in fin.* vbi dicit, quod feudum conuenitur pro seruitio, quia id est annexum rei, *l. deniq. ff. de iur. fisci, l. Imperatores, ff de publ. & vectig.* vbi pro vectigalibus præteritis conuenitur possessor, qui potest agere cõtra venditorem, *Iser. de cap. Corr. §. præterea, num.* 11. *in fin.* sic seruitium sequitur possessorem, *l.* 1. *&* 2. *C. fine censu, vel reliq.*
20 *Isern. in tit quæ sit prima cauſ. bon. amitt. §. sed nec est alia iustior, nu.* 36. vbi facta distinctione, si est reale, vel personale, cõcludit, quod sit reale, & saltem reuocatur feudum, si nõ præstetur seruitium, ex cõditione causa data, & causa nõ sequuta *l.* 2. *&* 3. *C. de don. quæ sub modo, & in d. §. præterea* pluriès repetit, quod reuocat, quia non fuit adimpleta promissio seruitij,

Et licèt in aliquibus locis videatur dubitare, si est onus reale, vel personale, vt dicit in *d. §. sed nec est alia, nu.* 35. vbi qñ fiat exequutio super feudo, tamen semper concludit, quod sequitur possessorem, & *Cannett. in repet. d. §. firmitèr* allegat *tex. de iure Regni*, quod sit onus reale in *Constit. Consuetudinem, §. prædicta*, ibi, *seruitium non tàm personæ, quàm rei ipsi ascriptum dignoscitur*, vbi *glos.* aduertit iura allegata per *Isern. & l. fi. C. de fund. patr. lib.* 11. & concordat *Luc. de Penn. in l.* 1. *C. de fun. rei priu.* & latè *Frecc. de subfeud. lib.* 2. *auth.* 5. *nu.* 13.
21 *Iser*, etiam in *tit. quæ sit prim. cauſ. ben. am. nu.* 27 *in fin.* tenet, quod hæres in feudo tenetur de culpa defuncti, quia poterit priuari feudo, si non fuit remissa, quia quamuis persona hæredis non deliquit, tamen quia feudum est donatio, & cum hac natura, vt seruiat, vt sit fidelis, si deficit, Dominus condicet per *dict. l.* 2. *&* 3. *C. de don. quæ sub mod.* quia conditio, & vendicatio sunt ciuiles actiones, & nascuntur ex contractu, non dantur ad vindictam, quamuis sequatur pęna, quia attenditur origo, & respõdet ad *l. fin. C. de reuoc. donat.* vbi non datur reuocatio contra hæredẽ, quia ibi omne dominium fuit translatum; in feudo vero tantum vtile, quod reuocat Dominus in casu infidelitatis, vel culpæ, ergo nulla vtilitas minuitur Dominorum.
22 Sed ex *Isern.* habemus, quod fidelitas inest feudo, non seruitium in *d. § sed nec alia num.* 38. *in fin. in § sed etiam n.* 5. *per quos fiat inuest. n.* 11. sicut nec releuium inest feudo, sed est præstatio extrinseca, sed fidelitas tantum est de substantia.

Isern. in §. Huius autem generis, in quib. cauſ. feud. amitt. n. 9. dicit, quod seruitium non est de substantia feudi, sed fidelitas, ideo non venit nisi exprimatur.

Solutio dari potest, quod *tex.* ille, & iste fundatur in causa impulsiua ex causa narrata, nam non præsumitur finalis, nisi dicatur *l.* 1. *§ si in glos. ver. causa. ff. de donat.* nam prohibitio alienationis erat ex natura feudi *d. c.* 1. *qual. olim feud. alien.* & quia erat cõcessus libellus, & sub colore libelli fiebat venditio, ideo processit *Loth.* ad prohibitionem libelli, *& Feder.* addit etiã de præterito, & pro parte.

Sed vtilitas minuebatur respectu personę mutateq; adiutorium. n. quod debet vassallus in casu *§. similiter in petendis hostenditijs, de capit. Corrad.* & in *§. firmitèr* infr. consistit, vt associet Dominum pergẽtem cum exercitu apud *Imper.* vel alium acceptabilem mittere, vel fructuum vnius anni medietatem dare, in quo *Isern.* in

in d.§.firmitèr. per plures columnas disputat, cuius sit electio, concludit tandèm electionem esse Domini, nisi
23 in casibus, in quibus Domini non interfit, vel vasallus sit legitimè impeditus, certè hoc casu vtilitas Domini minuitur, quia quamuis possit exigere seruitium à nouo possessore, tamē lęditur vtilitas Domini respectu qualitatis personæ, cum detur plus, vel minus causa, tempore, & re, *Isern.nu.13.ver.item secus,in fin.* saltem facilitate conueniendi *l.7.ff.qui satisd.cogant. & Inst.de plus petiti.* & hic non intelligit *Isern.* nec iste *text.* nec ille *Lothar.* decidere, quod seruitium nō possit à possessore peti, cum nec dominium per alienationem transferatur, sed quod lædatur Dominus, de qua læsione hic agitur.

Cęterùm de seruitio quale sit de substantia, quale de natura, quale extrinsecum in feudo, diximus in primis sessionibus post *Isern. in d.§. Huius autem generis,nu.9.*

Camer.fol.75. & 34.

Liparul.in addit.magna d.§.Huius autem generis.

Cannet.c.si aliquē,fol.754.§.in tex. Camer.ibidem ver. seruitij consueti à nu.44.

24 De venditione, quādo teneat, vel non, *Isern.quæ sit prim.causf.nu.39.de emptore,nu.36.*

SVMMARIVM.

1 *Pignoratio vt prohibeatur, alienatione prohibita?*
Et quid de emphyteuta?
2 Iserniæ *verba difficilia, & si videantur plana.*
3 *Regula* legis fin.C.de reb.alien.non alien.
4 *Argumentum* Camer.*contra* Iserniā.
5 *Aliud argumentum* Camer. *contra* Iserniam, *& vt pignus substineri possit de parte feudi, vel amota fraude?*
6 *Author argumentum* Camer.*contra* Iserniam *roborat, & explicat* text. in l.fin.C.de iur.emphyt.
7 *Author explicat oppositiones* Camerarij *reassumendo illius argumenta.*
8 *Vassallum non posse pignorare, nec alienare, neq; in totum, neq; in partem* Ardizonis *doctrina probatur.*
Et vt Procurator generalis valeat pignorare?
Explicantur tex.in l.procurator,ff.de procurat.cum l.solutum,§.final.& l.seq.ff.eod.tit.
9 *Intellectus ad* text. in §. nos igitur, auth.de non alienan. reb.Eccl.& de alien.& emph. *vt intelligantur de obligatione generali, quæ præiudicialis non est.*
10 *Militia, & si vendi non possit, pignorari tamen optimè potest.*
11 *Iudex, & si prohibeatur emere in loco, in quo ius dicit, non tamen prohibetur pignus accipere.*
12 *Author saluat* Iserniæ *propositionem, respondendo ad exemplum Iudicis, & militiæ.*
13 *Alienationis verbum de sui proprietate dominij translationem importat. Et datur intellectus ad* tex.in l.fin. C.de rebus alien.non alienan.
14 *Prohibitio de nō alienando, vt sit odiosa, & pœnalis, vel fauorabilis? Et vt in re aliena possit quis quidquam attentare sine voluntate Domini?*
15 Camerarij *obiectio contra* Isern. & Liparuli *opinio contra* Camer. *& feudum vt possit alienari in parte?*
16 *Pyleus sibi cōtrariatur, & vt feudum possit pro medietate alienari ad libellum, & de* L.Lothar.*derogante huic consuetudini.*
Intellectus ad tex.*nostrum, vt intelligatur de vero pignore, vtq; prohibita censeatur totius feudi alienatio?*
17 Camer. *obiectio resoluitur, & vt detur legum correctio, si expresiè non corrigatur?*

18 *Pro-*

18 *Prohibitio de non pignorando feudo vbi caueturꝰ*

19 Rainer. *opinio contra obiectionem Authoris, & vt in odiosis procedat interpretatioꝰ*

20 Isern. *verba declarantur per Authorem.*

21 *Responsio ad intellectum* Pylei.

22 *De emphyteusi ad feudum, vt possit argui in materia prohibitionis alienationisꝰ*

23 *Expressio eorum, quæ tacite insunt, nihil operatur.*

Iser. n. 2. vers. non potest ergo, vsquè ad vers. nec in emphyteusim.

CAP. IV.

1 ISer. infert ex hoc *text.* ꝙ ex quo alienatio prohibetur à lege, ẽt si nõ dixisset de pignore, ex sola prohibitione de nõ alienãdo, induceretur ꝓhibitio de nõ pignorãdo, q̃a lex quãdo prohibet alienare rẽ, ꝓhibet pignorare ꝑ *l. fi. C. de reb. alien. non alien.* quic q̃d notatur in *c. 1. de alien. feud.* quamuis Iure Romano videatur, posse pignorare emphyteuta Ius suum, *l. lex vectigali, ff. de pign. & l. tutor, §. fin. ff. de pign. act.* nõ obstãte quod *l. fin. C. de Iure emphyt.* ꝓhibeat alienationẽ iuris, quod habet emphyteuta in re emphyteotica à quo *text.* sumit hanc illationem *Iser.* licet ipse more suo breuibus faciat talem propositionem.

2 Ipsa verba *Iser.* quamuis videãtur in littera plana, tamen in sensu sunt difficilia, propter difficilem propositionem, quam facit, tum ex his quæ *Cam.* hic arguit contra ipsum, tum ex contradictione, quam implicat sibi ipsi in sua propositione, & vt explicatio resultet clara, & lucida, reassumamus quod dicit *Iser.* & oppositiones quæ sibi resistunt.

3 Primò, pro fundamento præpositionis suæ præsupponit regulam, *l. fin. C. de reb. alien.* vt quoties lex prohibeat alienationem, prohibet etiam pignorationem: hoc impugnat *Cam. hic fol. 12. col. 2.* adducens plura Iura ciuilia, quæ dicunt contrarium, quod prohibitus alienare, permittatur pignorare.

4 Secundò, cõtra *Iser.* adducit *Cam.* quod si hoc esset verum, saltem vbi eadẽ lex permittit, cessaret dispositio d. l. quæ *in §. 1. in fin.* hoc dicit in specie, sed quia Ius feudorum permittit pignorare ꝑ parte, *§. aut pro pignore, quib. mod. feud. amit.* & not. in *d. cap. 1. de alien. feud.* vbi subauditur de pignore, ergo si hæc cõstitutio prohiberet alienationem simpliciter, nõ intelligeretur de pignore pro parte, quod erat permissum, quia alias esset dubium si corrigeret dictum, *§. aut pro pignore.*

Hæc quoad primum dictum *Iser.*

5 Secundò, *Iser.* dicit procedere suam propositionem, *quicquid not.* in *d. cap. 1. de alien feud.* contra quem *Cam.* insurgit exponendo verba *Iser.* quod supplet *glos. in d. cap. 1.* & intelligit hanc Constitutionem prohibere pignus de toto feudo, vel de pignore fraudulento, sed permittere de vero pignore, vel pro parte, quod dicit ipse, sustineri non posse, & quod non possit sustineri talis suppletio, ostendit viuis rationibus.

Tertiò, dicit *Iser.* quod procedit sua propositio, quamuis Iure Romano videtur probari contrarium in *d. l. lex vectigali*, & sic indubitanter concludit, feudatarium prohibitum alienare, prohiberi etiã pignorare.

6 Con

6 Contra quam conclusionem obstat tex. ad litteram in *d.l.fin.C.de Iure emphyt.* quæ lex prohibet alienationem rei emphyteoticæ,& tamen in *d.l.lex vectigali*, permittitur pignus vtilis dominij,& sic resultat contradictio ex eodem Iure Romano,à quo arguit *Iser.* indè Iure Romano fundat regulam, vt prohibitus alienare, sit prohibitus pignorare, *d.l. fin.C.de reb. alien.* & eodem Iure Romano fundatur contraria regula, vt emphyteuta prohibitus alienare *d.l.fin. C.de Iur.emphyt.* non prohibeatur pignorare *d.l.lex vectigali*.quam contrarietatem non soluit *Camer.* nec *Liparul.* nec *Afflict.* nec *Loffred.* hic.

7 Incipiamus ergo explicare oppositiones *Cam.* qui in 2.*col.fol.*12.post relata verba *Iser.* facit talem intelligentiam, quod *Iser.* quærat,an sicut qui habet vtile dominium potest illud pignorare de Iure Romano,possit pariter feudatarius pignorare? & quod *Iser.* respondeat, quod non, quia lex ista vetat, & etiam si non prohiberet, id subintelligeret per *l. fin.C.de reb.alien.* Ipse vero suam profert sententiam,quod talis regula non est vbiq; tuta per Iura citata ab *Ardizone* quem ipse recitat.

8 Sed *Ardiz.in* 2.*p.prim.par.cap.feu, rub.* 99. ponit regulam generalem quod vassallus non potest alienare, nec pignorare, deindè in *cap.* 116. probat,quod nec potest pignorare neq; in totum,neq; in partem, deindè refert opinionem aliquorum,quibus videtur contrarium, exemplo procuratoris generalis, qui non potest alienare, sed tamen pignorare, *ff.de procur.l.procurator totorum*, vbi prohibet ne procurator generalis alienet,& *l.solutum*, *§.fin.cum l.seq. ff. de pignor. act.* permittit obligationem,cui arg.resp.quod *text.* præsupponit Dominum consuetum res pignori dare, ideò constituendo Procuratorem,videtur committere quæ ipse facere solebat, ità soluit *glos.* post *Azon.*& *Corn.*

9 Secundò, de Ecclesia prohibita alienare,sed permissa obligare, *auth. de non alien.§.nos igitur*, vbi prohibet alienationem,& pignorationem; *Auth.verò de alien.& emphyt.* permittit obligationē: sed soluitur, q̄ illa prouisio est de obligatione generali, non de pignore,nec de speciali obligatione,quæ generalis non est præiudicialis, declarat *glos.in dict.§.nos igitur,ver.tradere.*

10 Tertiò, militiam quis vendere non potest,pignorare potest, *auth.de exhib.reis*, *§.optimū*: sed soluitur,q̄a in militia, non transitoria ad hæredes(quę dicitur ex casu)permittitur hypotheca,quando fuit empta de pecunia creditoris, tam quando ex pacto,vt.*l.*sit specialiter obligata de consensu Principis, quam quādo non fuit factū pactum,sed si non pecunia creditoris, tunc ex gratia concedit Imperator hypothecam vxori pro dote,& creditoribus, ac filijs.

11 Quartò,Iudex p̄hibitus emere,nō prohibetur pignus accipere, *l.in quorū,ff.de pignor.glos.* ibi soluit,quod *lex fin.* p̄cedit in prohibitione hominis, qui vetuit rem suam transferri,quod posset fieri per pignus, ideò lex interpretatur, intellexisse de pignore, *l.oratio,ff de spons.* sed *l.in quorum* procedit in prohibitione legis, quā solutionē impugnat *Bart.* quia *l.fin.* procedit expressè in prohibitione hominis,& legis,sed dat aliā,quod.*l.in quorum* prohibet hominem,ne emat,& cum sit odiosum refrenare arbitrium, non extenditur ex interpretatione,sed *l.fin.* procedit in prohibitione,ne res alienetur, merito extenditur ad pignus,per quod posset veniri ad alienationem, *l.fin.C de distract. pign.* & *l.fin. C.de Iur.dom. impetr.* propterea limitauit,quando

pro

pro tanto pignus acciperet, quod non esset spes luitionis: sed reincidit in eandem difficultatem, quia posset deueniri ad emptionem, in qua concurreret metus à lege præsumptus.

12 Sed potest meo iudicio replicari, quod non sequitur consequentia necessaria, quod Iudex emat ex venditione causata ex pignore, cum posset alius emere, sicut sequitur in re, qua vetita alienari, ex pignore sequitur venditio eiusdem rei.

Ergo cum sint casus speciales, non impugnant propositionem *Iser.* qui benè fundat intentionem suam in *d. l. fin. C. de reb. alien.* vt quoties lex, vel homo prohibet rem alienari, intelligit etiam pignorari, quibus relatis inhęret *Odoff. in summ. in quib. casib. feud. amiss. n. 26.*

13 Sed fortiter obstat, nàm de proprietate verbi alienationis importat translationem dominij, *l. alienationis, ff. de verb. signif.* & non pignus, quod demonstrat *Summus Pontifex in cap. nulli. extr. de reb. Eccles. non alien.* vbi prius prohibet pignus, deindè declarat, quæ veniant sub verbo alienationis, inter quæ non numerat pignus, & proindè eum omnino prohibuit ante omnia pignus, ideò *glos. in d. l. fin.* intelligit illam legē pcedere ex interpetratione, quæ cessat in odiosis, prout est hic casus, quia agit *Iser.* vt sit locus pęnæ istius legis; ergo in odiosis non procedit, vt latè examinat hic *Ioan. Rayn. in §. habito, nu. 29.* ideò procedit in fauorabilibus de quibus loquitur, *l. fin. de reb. alien. & ll. C. de præd. min. & l. 1. de fundo dot.* ad quod facit *tex.* allegatus per *Odoffred. in d. n. 26. in l. fin. C. de his qui ven. ætat. impetr.* vbi minor cum venia ætatis prohibetur vendere, & obligare: ideò animaduertendum, quod *glos.* benè dicit in *d. l. fin.* vt procedat in interpetratione, vt veniant prædicta in ꝓhibitione legis, & hominis, sed si valet vna quantum alia, dependet ex traditis per *DD. in l. ea lege, C. de cond. ob caus.*

14 Sed facilis est solutio, quod prohibitio alienationis licet ex prima facie videatur odiosa, & pęnalis, non fauorabilis, vndè cessaret interpetratio, & per consequens falsa redderetur præpositio *Isern.* tū in se est æqua, & non odiosa, principaliter enim in re aliena quis non potest aliquid attentare, nec obligare sine voluntate Domini, *l. fin. C. de pact.* feudum est res aliena respectu agnatorum, qui sunt successuri, & vocati in prima inuestitura, ac speciales donatarij vnus post alium, *Isern. infr. n. 38.* quod sępius diximus, item Domini in casu deuolutionis etiam respectu vtilis dominij, consolidandi; nedùm ratione fidelitatis, promissæ durante vita feudatarij, vt in *§. huius autem generis, in quib. caus. feud. amm.* vndè fuit inducta natura, vt non alienetur præter eorum consēsum, ergo qui alienat delinquit, sic interpretatio sumitur non ex hac lege prohibente solum, sed ex mente concedentis, & ex natura rei, ideò dicit *Iser. in cap. 1. qualit. olim feud. alien. pot.* quod licet videatur ęquū, nè quis possit alienare Ius quod habet, tamen æquius statuit hoc Ius feudorum, nè quis alienet feudum sine assensu Domini, vt sit ei magis obsequiosus, ex quibus interpetratio benè procedit.

15 Secunda obiectio *Cam.* est, quod *Iser.* suppleat *glosā in d. c. 1. de alien. feud.* & intelligat *Consl.* procedere in pignore pro toto feudo, vel de fraudulento, sed vt aduertit *Liparul.* hic, non bonam dat intelligentiam ad *Iser.* quia verba apertè sonant, *quicquid notatur* in *cap. 1.* ergo impugnat id, quod notatur ibi, vt dicat sua præpositio de pignore procedere, non obstante eo, quod notatur in

D *cap.*

cap.1.de alien. feud. sed vt conuincatur *Cam.* quod *Iser.* non supplet *glossam* nec dat talem intelligentiam huic *Const.* aduertatur, quod *Iser.* nec reprobat quod dicit *glossa*, sed quod notat, nec exprimit Authorem, vndè videamus quidem, quod notatur ibi, in quo primo sciendum est, quod notauit *Pyl.* ibi subintelligendo de pignore, hoc modo; dicitur in *text.* quod clientulus potest alienare feudum pro medietate, deindè declarat, *alienare, idest ad libellum, concedere*; supplet *Pyl. subaudi, & pignore*, & de hoc non intelligit *Iser.*

Secundò est, quod notat idem *Pyl.* ibi, & *glos.* si potest pignorare vassallus, dum in *tex.* fit mentio tantum de libello, ergò alios cõtractus prohibuit, quia in alia *glo.* dixit, quod non conceditur de toto, conceditur de parte, & supra alia *glos.* arguit, quod prohibetur in specie, quod vetatur in genere per iura allegata, quæ non repeto, nè sim prolixior, ergo prohibuit de pignore, maximè quod per *l.fin.C.de reb.alien.* venit pignus sub prohibita alienatione, maximè ẽt quod lex Federici prohibet pignus, deindè *glos.* dicit quod procedit lex Federici in toto, non in parte, vt in *§. rursus quib. mod. feud. amm.* & quod Constitutio ista procedat, quando fraudulenter, vel in totum.

16 Deindè aduertit quod *Pyl.* est sibi contrarius, dum subaudit illum *tex.* de pignore, & se remittit ad dicta per ipsum in notulis *Pylei* quasi velit dicere *glos.* si *text.* dicit, quod ad libellum potest medietatem alienare, & huic consuetudini est derogatum per *l.Lotharij*, vt dicit idẽ *text.in c.1.de alien.feu.* siuè sit ex glossatore, siuè ex *Hugolino* cõpilatore, ergò si *tex.* loqutur de pignore, sicut de libello, & *tex.* dicit, esse derogatum per *Loth.* merito *Const.* ista prohibet pignus in totum, nec potest cauillari, quin prohibeat etiam verum pignus; nam vt benè aduertunt omnes hic *Const.* loquitur de vera pignoratione, & de toto feudo, & *Io.Reyn.* dicit *nu.28.* esse structum verborum, de quo fit mentio in *l.denique, §.1.ff de minor.* quasi sit vna colligatio verborum, in qua non est ordo, sed vna sententia, quod sensit *glos.1.* hic, & sic *glos.* aduertit contrarietatem *Pyl.* & tandem se remittit ad notata per ipsam super *Pyl.* qui declarat suam sententiam hic. Vndè *Iser.* non supplet *glos.* neq; sic prauè intelligit hanc *Const.* sed reprobat, quicquid notat in *d.c.1.* idest illam primam sententiam *Pyl.* postquam, etiam si hæc *Const.* nõ dixisset de pignore, est in opinione, quod veniret pignus sub generali prohibitione.

17 Superest vt resoluamus obiectionem *Camer.* si enim hæc *Const.* non diceret de pignore, sola prohibitio alienationis comprehenderet pignus ex interpretatione *l.fi.C.de reb.alien.* sed dicta lex seipsam limitat, quando lex, vel homo permictunt, sed hoc Iure feudorum est permissum pignorare pro parte, ergò hęc Cõstitutio (circumscripta prohibitione expressa de pignore) ex sola prohibitione alienationis permicteret pignorare pro parte, cum non detur correctio legis, nisi dicatur, & si dicimus, quod erat subintellectum pignus, ergo frustatoriè posuit de pignore, quia in his quæ tacitè insunt, nihil operatur eorũ expressio, *l.3.ff. de leg.1.* hãc oppositionẽ facit *Cam.*

18 Ad quam oppositionem dicimus, ex verbis *Isern.* esse præuisam solutionem, nam de pignore prohibito erat expressum in *c.1.§. è contrario, in fin. de inuest. de re alien;* nec rei feudalis pignus fieri potest, quod cõsultum dicitur: superuenit consuetudo concedens licentiam dandi ad libellum pro medietate, meritò subaudit

audit *Pyl.* & ad pignus pro medietate, ideo in casibus priuationis, dicit *text. in §. aut plus medietate pignori dedit* ex permissione præcedēti, quia *tex.* specificus non adest, nisi ille, qui punit, quando vltrà medietatem pignoraretur, qui dependet ex *c. 1. de alien.* qui corrigitur per *l. Lothar.* meritò si hæc *Constit.* simplicitèr prohiberet alienare, prohiberet etiam pignorare, & nō esset locus permissioni pro parte.

Præterea *Isern.* dicit, *si de pignore non dixisset*, non mutando cętera verba *Cōst.* quæ loquitur *siuè totum, siuè partem*, & sic nō cadit dubitatio *Camerar.*

Ad obiectionem nostram dicebat *Io. Rain.* hic, habuisse à patre suo, fuisse dictum de pignore, vt euitaret dubium de interpretatione, quæ non procedit in odiosis, sed vt dixi non est bona solutio, sed alia, quam idem primo dat, ne. s. videatur negligere, *l. item apud Labeonem, §. hoc edictum, ff. de iniur.*

20 Sed verba *Isern.* non percipiūtur à scribentibus, non quod sint inuoluta, perturbata, & impedita, vt consueuit dicere, *Cannett. in c. volentes*, sed quia non leguntur verba cum eadem intelligentia, sub qua ipse verba conscripsit, cum ista sint meo iudicio clara, nedum non obscura.

Isern. igitur, postquam summauit hanc *Constit.* vt nullus feudum habens, illud totum, vel partem alienet, vel pignori obliget, &c. incipit inferre ex secundo dicto, quod non potest pignori dare, ex quo lex prohibet alienare, deindè antequam obijciat huic præpositioni, subijcit aliam, quod etiam si hæc lex nō prohiberet de pignore, venīret prohibitio pignoris sub prohibitione de nō alienando per *l. final. C. de reb. alien.* deindè sicut fecit duas præpositiones vnam post aliam, sic subijcit oppositiones duas, vnam ad vnamquāquè præpositionē: ad primam, quod non pignori obliget, intelligit *Isern.* nec totum, nec partem, prout supra summando dixit, | huic obijcit de in-

21 tellectu *Pylei. in c. 1. de alien. feud.* qui intelligebat hanc *l.* loqui de toto nō de parte, vel de fraudulenta, non vera pignoratione, & soluit: *quicquid not. in c. 1. de alien. feud.* quæ verba licèt videantur proxima ad secundam præpositionem, quādo lex non dixit, & sic secundum ordinem litteræ ei debent referri, tamen secundum litteræ rationem ordinis, nedum secūdum ordinem intellectus referuntur ad primam præpositionem, quod nō pignoret in totum, vel in partem, & soluit, *quicquid not. in c. 1.* quasi quod non obstant ibi notata, quia lex prohibet siuè totum, siuè partem. Secūdo obijcit ad secundam præpositionem (etiam si de pignore non dixisset) & arguit, & soluit simul, *quamuis videatur suam rem. posse pignori dare emphyteuta*, idest *l. ista* si simplicitèr prohiberet alienationē, intelligeretur de pignore per *l. fin.* cui obstaret, quod emphyt. habens vtile, prohibetur alienare *l. fin. C. de iur.*

22 *emphyt.* sed tamē pignorat *d. l. lex vectigali*, ergo de iure Rom. posset argui, quod lex feudi prohib. alienationem, permitteret pignus, & soluit per verba *quamuis videtur*, quasi quod non est bonum argumētum de iure Romano à simili de emphyteuta, quia maxima est differentia inter vnum, & alium, non ea ratione contra *Imol. in cap. potuit ext. de loc. nu. 15.* quia *tex. l. fin.* dixit *transferat*, quam extollit *Carb. in causa ob alien. lim. 33. & Capyc.* hic super *i. p. 1. glos.* nec ratione *Velasc. q. 31. de iur. emphyt.* quod scilicet differat vectigal fundus ab emphyteotico, nam tollitur ex *glos. in rub. ff. si ager. vectig. vel emphyt.* vbi exponit, *vel*, pro *id est*, &

D 2 ex

ex Iurisconsult. in l. sciendum, ff. qui satisd. cog. §. 1. ibi, vectigalem i. emphyteuticariũ. sed ex ratione, quã ducit *Isern. in c. 1. qual. olim*, quia licèt videtur æquum, ne quis prohibeatur disponere de iure suo, tamen æquius statuit hoc ius feudorũ, nè vassallus alienet sine consensu Domini ratione fidelitatis, quam debet, & vt sit magis obsequiosus Domino, à quo poterit impetrare licentiam, & sic non est odiosa prohibitio, sed fauorabilis, & procedit interpretatio *l. fi.* ad idem tendit *Neapod.* solutio in *cõsuet. 1. tit. quib. hab. locum 4. ver. in bonis feudalibus*, qui facit differentiam de emphyteuta, & feudatario.

23 Nec obstat si veniret absq; quod exprimatur, quarè ergo expressit, cũ superfluum sit, & expressio eorum, quæ tacitè insunt, nihil operatur? *Io. Rayn.* dicit, ne videretur neglectum hoc caput de pignore, est *text.* punctualis in *l. Item apud Labeonem §. hoc edictum, ff. de iniur.* vbi *Iurisconsult.* ait, quod licèt sufficeret generale edictum, posuit speciale prætor, ne videatur negligere hcã specialitatẽ.

SVMMARIVM.

1 *Versus hic vbi restituendus? Et reprahenduntur* Liparul. & Camer. *quod non emendarunt?*
2 *Author declarat mentem* Iserniæ.
Et vt Dominus directus suum directũ dominium pignorare possit?
3 *Pro negatiua sententia arguitur à correlatiuis.*
4 *Arguitur à lege Longobardorum.*
5 *Pignus perit debitori, & quid sit alienatio?*
6 *Soluitur argumentum pro negatiua sententia.*
7 *Proprietarius proprietatem pignorat absq; vsufructuarij consensu.*
8 *Iure nouo si non prohibeatur aliquid, remanet in dispositione iuris veteris. Intellectus ad* l. præcipimus, C. de appellat.
9 *Apponitur* glos. *argumentum, & regula* l. 2. C. de vsuf.
Iacobi de Beluis. & Aluari *responsio ad argumentum* Glosæ.
10 Rayn. & Capyc. *responsio ad argumentum* glos.
11 Lipar. *impugnat* Isерniam, *& an prohibitã alienatione proprietatis, intelligatur prohibita pignoratio? & n. seq.*
12 *Author defendit* Iserniam à Liparul. *impugnatione.*
Et declarat ius Romanorum, ius Longobardorum, & ius feudorum.
13 *Per legem* Corradi *Dominus sine voluntate vassalli feudum nequit alienare.*
Et vt Mediolani hoc seruetur? & nu. seq.
14 *Intellectus ad* l. Corradi. *Et si res subiaceat restitutioni, & perindè prohibita alienari, alienatio vt accipiatur strictè, vel largè?*
15 *Dominus, vt valeat pignorare proprietatem.*
Et adducitur Isernia *arguens pro affirmatiua, & negatiua.*

Isern. nu. 4. vers. sed si vassallus vsq; ad vers. Debet ergo Dominus consentire.

CAP. V.

1 ISte *vers. debet restitui* supra *n. 2.* antè *vers. nec in emphyteusim*, vbi tractat articulum, an vassallus possit pignorare feudũ, subsequenter quærit, sed si vassallus nõ põt pignorare vtile dominium, an dominus possit directum, prout *gl. 1.* tra-

tractat vnam eãdemq; quæstionem coniunctim, vnam post aliam, in eodem loco, in *glos.* 1. quod non emendarunt hic nec *Loffred.* nec *Liparul.* nec *Camerar.* qui studium posuerunt huic ordini literæ, id quod demonstratur, nam *Isern.* continuat quæsitum, quod facit *glos.*

2 Deueniamus igitur ad expositionem commenti sui, dicit ergo *Isern.* quod sumpta occasione dominij vtilis quærit *glos.* de directo, postquàm ad paria semper iudicantur vassallus, & dominus: aduertatur, quod ista parilitas non est allegata per *glos.* sed est argumentum, quod facit *Isern.* pro parte negatiua, vt sicut non potest pignorare vassallus, ita non possit Dominus, quia semper ad paria iudicantur, & ad probandam parilitatem, allegat supra *de forma fideli. in* 1. *glos.* quæ est vnica, & in *tex.* §. *fi. in textu.* n. dicitur, quod Dominus quoq; debet vicẽ reddere fideli suo in his omnibus, quæ dixit *Philibertus Episcopus in decret.* 22. *causa* de fidelitate vassalli erga dominum, ibiquè *glos.* quærit, si in casu contrarij priuabitur proprietate? & dicit, quod sic, exemplo liberti, & patroni, & quia *tex.* dicit, *in his omnibus*, potest stare, (*semper*) in *tex. Isern.* alias dicẽdum

3 esset (sępè) quia in pluribus non est parilitas, vt infra, & ad probandam parilitatem *Isern.* allegat *c.* 5. incip. *ex facto quæsitum scio. qu. al. dom. prop. priu.* vbi agitur de hac priuatione in beneficium vassalli, & *Isern.* dat distinctionem, quando interest vassalli, vel non, & *tex.* §. *in quibus etiam, de consuet. recti feud.* vbi de iuramento calumniæ nõ inquietatur dominus, ita nec vassallus, vt seruetur æqualitas, licèt ibi in *tex.* reddatur ratio, vt quod quisquè iuris in alium statuit, &c. vbi declarat *glos.* quod instantibus Dominis Federicus Rex hoc statuit, dicit ille *text. Consuet.* quod idem ius statuit pro vassallis, item ad idem allegat *tex. de alien. feud. pat.* §. *pen. in glos. ver. Lõgobar.* vbi agitur de campione dando pro pugna, qui de consuetudine Mediolani ob Feloniam non admittitur, de iure verò Longobard. sic, subdit *glos.* idem ius respectu domini, ratione parilitatis; & hucusq; *Isern.* arguit pro negatiua, argumẽtum fundat ex parilitate, & parilitatem fundat ex partis iuribus, & authoritate *glos.* & exemplis.

Sequitur *Isern. in alienatione dicitur expressim, quod non potest, nisi vbi est vsus, sicut Mediolani, sicut diximus supra plenè de lege Corrad.* §. *ex eadem lege, quod hic repete.*

In isto *versic.* incipit arguere pro parte affirmatiua, ea ratione, quod lex *Corradi* ꝓhibuit expressim alienationem, propterea non potest alienare, nisi vbi est vsus, sicut Mediolani, de quo se remittit ad dicta per ipsum in §. *ex eadem lege*; vbi addit alium casum ex *glos. fin. per quos fiat inuest.* de alia parilitate, quando dominus distulit inuestire, sicut vassallus, quando differt petere inuestituram.

5 Infert *Iser.* ex hac positione *l. Corradi in d.* §. *ex eadem l.* quod tantum prohibuit alienare, at pignorare non est alienare, quia non transit dominium in creditorem, *C. de pign. act. l. pignus*, vbi est casus clarus, quod pignus perit domino, quia dominiũ non abdicatur ab eo, sed in alienatione transit dominium *l.* 1. *C. de fundo dot.* vbi deciditur, quod alienatio est omnis actus, per quem transfertur dominium.

Sequitur *Isern. ideo potest dici.*

6 Postquam arguit pro affirmatiua, & argumentum firmauit ex differentia inter alienare, & pignorare, nũc incipit soluere argumentum, factum pro negatiua, quod formauit ex parilitate, cui respondet, quod non obstat

LEONARDI

stat argumentum de parilitate, nam non cauetur hoc iure feudorum, vt sit parilitas in omnibus, nisi in quibus expressit, vt dicit dixisse in §. *domino committente si de feud. fuer. controuer.* ideo potest dici, quod cum in hoc iure non cauetur de pignoratione, sicut de alienatione, nō sit parilitas inter eos de pignore. In *d. §. domino committente*, dicit, regulam satis æquam esse in illo *text.* vt ex illis causis priuetur dominus proprietate, quibus vassallus vtili dominio, sed in fine ex *text. c. 1. qual. dom. feud. propr. priu.* arguit nō esse in omnibus parilitatem, nisi quando dominus culpat offendēdo vassallum, vt amittat proprietatem, sicut vassallus perdit feudum, quando offendit dominum, vt in *c. 1. an ille, qui interfec. fr. domin. sui, & qualiter Domin. propr. feud. priu. c. 1.*

Sequitur *Isern. vt cum hoc non caueatur*, postquam resoluit argumentum de parilitate, nunc corroborat affirmatiuam, dicendo, de iure veteri
7 proprietarius pignorat proprietatē sine consensu vsufructuarij, *l. 2. C. de vsufruct.* & etiā alienat *l. fundi Trebeliani ff. de vsuf. leg.* licèt ille *text.* loquatur de fructibus annuis, non de iure vsusfructus, tamen quia lex feudi vetat alienare, *d. §. ex eadem lege,*
8 ideo *Isern.* nō insistit; remanet igitur permissio pignorationis, quia cum hoc nouo iure non prohibeatur pignus, remanet in dispositione iuris veteris, *l. præcipimus, C. de appel. in fin.* & ad eū finē in *tit. si de inuest. lis orit. int. dom. & vassall.* allegat *l. sācimus, C. de test. & d. l. præcipimus.* Nec sine ratione, nā si voluisset, dixisset *l. vnic. §. sed & verit. in fin. C. de cad. toll. l. cū prætor, ff. de iud. C. de procur. l. maritus.* In illa *l. præcipimus* corriguntur vetera iura in quibusdam casibus in materia appellationum, subiungit *Imper. in fin.* quod ea, quæ non repe-riuntur expressè correcta, subiacent regulis veteris iuris, ergo dicit *Iser.* lex Romana permittit proprietatem alienare, & obligare, ius feudorum correxit alienationem tantum, ergo remanet in dispositione iuris Romani pignoratio.

Glos. 1. hic quærit de hoc, & arguit, quod sic, quia lex *Corrad.* tria prohibuit, de pignore nō dixit, & succedit reg. *l. 2. C. de vsufr.* ad quod allegat *l. tutor. § fin. ff. de pign. act.* quæ loquitur in vtile dominio, vt aduertit *Capyc.* qui allegat *glosam* 5. hic, *Iacob. de Beluis.* tenet secūdùm *glos. Bal.* etiam sequitur *glosam*, sed limitat, quando cessat spes luitionis *l. qui habebat, ff. de legat. 3.* quod dixit *Bar. in l. in quorum de pign. Aluar.* hic dicit, quod *glo.* nihil resoluit, & quod in pignore æquiparantur, & in alienatione *c. 1. qual. olim feud. pot. alien.* Lex *Corradi* non correxit in vassallo de pignore nec in domino, cū ille *text.* loquatur etiam de Domino, *Præpos.* sequitur *Aluar. Io. And. ad specul. de feud. vers. 3. §. quoniam, in glos. Io. Rayn.* dicit esse *text. de feud. dato in vicem l. comm.* sed ille *tex.* loquitur de proprietate, antequam sit concessum vtile illius dominium in feudum, *Capyc.* relata *glos.* reprobat exemplum *l. tutor.* dicit posse attentare *l. Corradi* de vtili dominio vassalli, sed ipsemet aduertit esse indubitabilem decisionem, *l. tutor. glos.* allegat, vt ostenderet, simile non esse de vassallo ad dominum, *Lipar. hic ver. ea.* dicit *Isern.* esse sibi ipsi contrarium, quoniam hic dicit prohibita alienatione proprietaris, nō esse prohibitam pignorationem, quia lex non dixit, & supra contrariū firmauit, quod vassallus non potest pignorare ex sola prohibitione de non alienando, etiam si de pignore non dixisset per *l. fin. C. de reb. alien. non alien.* & cum simus in vtroq; casu in materia feudali, dominus .n. est prohibitus

hibitus alienare iura feudi, sicut vassallus, *§. ex eadem lege de lege Corrad.* & sic semper strictè, aut semper largè accipiẽdum esset verbum alienatio; vndè concludit, quod melius loquutus fuit hic, quã supra, vbi fuit necessarium, exprimere de pignore, alias esset superfluum, super quo dicit melius cogitandum: hanc additionem habuit à quodam Codice, manuscriptam per formalia verba, sed *Isern.* non est contrarius, & benè dixit supra, & benè dicit hic: obseruate, quomodo probatur hæc conclusio, & non contradicit primæ, duplici modo, vno de iure feudorum, alio de iure ciuili, de iure ciuili proprietarius poterat alienare, & obligare proprietatem sine consensu vsufructuarij, vt *Isern.* probat. Superuenit ius Lõgobardorum, & *Corrad. Imper.* & prohibuit ne dominus faciat cambiũ, precariam, vel libellũ de feudo sui militis in *l. fin. de benef. & terris tribut.* Superuenit ius feudorum, (& solet allegari *text. in §. si quis de prob. feu. alien. per Lothar.*) per quod si quis fecerit inuestituram, vel cambium de beneficio sui militis sine illius cõsensu, pretio, & beneficio priuetur. De domino verò loquitur *text. in §. præterea ducatus, vers. nec dominus infra tit. nostro*, ibi: *nec dominus feudum sine voluntate vassalli ad alium transferat*, vbi *Isern.* de potestate Regis circa demania.

13 Item de lege *Corrad. §. ex eadem lege*, dominus sine voluntate vassalli feudum alienare non potest, quod Mediolani non obtinet, item *qual. olim feud. alien. pot. in fin.* de illa vero alienatione, quæ à dño fit, si dubitetur, consulatur lex *Imperatoris Corradi*, quæ posita est in iam dicto *tit. de ben. & terr. tribu.* vndè licèt *text. §. ex eadem lege*, loquatur de alienatione, tamen declaratur descendere ex lege *Corradi*, quæ in dubio est attendenda, & quando dubitatur, ad illam est recurrendum, illa vero prohibet tres species contractus particulares, non prohibet alienationem, ergo non cadit interpretatio *l. final. C. de reb. alien. non alien.* cum non sit prohibita alienatio, merito *Isern.* arguebat de parilitate, & resoluta parilitate, comprobat de specie contractuum prohibitorum, quibus potest addi ratio *l. fin. C. de caduc. tollen. §. sed & veritatis*, quia noluit, non dixit, si voluisset, dixisset, & sic non cõtradicit præcedenti conclusioni.

14 Secundo modo de iure Romano, certum est, quod si lex *Corradi* prohiberet alienationem, tamen diuerso modo intelligenda est respectu domini, alienatio .n. aliquando accipitur strictè *l. 1. C. de iur. emphyt. Isern. bic infra* aliquando largè *d. l. fin.* ex interpretatione, quæ est in re subiecta restitutioni, argumento *l. fin. C. comm. de leg. & auth. res, quæ*, & quando lex prohibet alio respectu, exprimit de pignore *l. fin. C. de his, qui ven. ætat. impetr. l. fin. C. de pact. in fin. cap. nulli extr. de reb. eccles. non alien.* sed feudum est subiectum restitutioni *Isern. in fin. num. 38.* & pluriès diximus, & *Cannett. in capit. volentes, §. 1. fol. 21.* merito sit larga interpretatio respectu vassalli, sed proprietas non est subiecta restitutioni, quia respectu domini est allodium, ergo strictè accipiẽdum verbum alienatio, *l. quicquid, ff. de verb. oblig.* & sic *Isern.* benè dixit supra, *etiam si non dixisset*, & benè dicit hic, *quia non dixit.*

15 *Isern.* igitur arguit ex *text.* in quo prohibetur vassallus alienare sine cõsensu Domini, quærit *gl.* dicit ipse, qui prosequitur commentum *glos.* sicut vassallus prohibetur pignorare vtile dominium, vtrum videatur ex hoc *tex.* ꝓhibitus dominus pignorare proprietatẽ, & ad partem affirmatiuam, vt videatur prohibitus arguit

ex

ex parilitate, qua solet esse inter eos ex exemplis positis per ipsum; deindè arguit pro negatiua, vt hæc constitutio prohibens vassallum, non prohibeat dominum, rationē differentiæ ponit, quia non est parilitas in omnibus, sed in aliquibus, item, ꝙ lex prohibuit certos casus contra dn̄os, igitur non extenditur ad alios: item, quia nulla lex prohibet alienationem, vt possit fieri extēsio verbi in lata significatione, vt prohibeatur etiam pignorare, & sic non disputat de *l. fin.* & cessat cōtrarietas, quia casum diuersum diffinit.

SVMMARIVM.

1 *Vassallus prohibitus alienare, vt valeat subfeudare? Et citatur* Glosa *vbi articulum tractat.*

2 Ardiz. *sententia, ac* Glosæ, *& Authoris intellectus, ad* text. in §. sed & res per quos fiat inuest.

3 *Vassallum hodie posse subfeudare ex* Isern. *sententia probatur, & declaratur.*

4 Constitutio Feder. *vt sit correcta in Regno? & quando valeat argumentum à contrario sensu?*

5 Constitutio Constitutionem diuæ memoriæ, *vt prohibuerit subfeudationem?*

6 *Commutatio feudi, vt sit prohibita per* Feder. & Lothar.?

7 *Differentia inter ius feudorum, &* Constitutionem Constitut. diuæ memoriæ.

Et vt vassallus de feudo transigere possit?

Et vt acceptum ex transactione sit feudum?

8 *Verba aliquid operari debent.*

9 *Datio in feudum an esset permissa lege Imperatoris, vel consuetudine?*

10 *Consuetudo vbi seruanda? & qua ratione prohibeatur alienatio feudi?*

11 *Dominus, qui rem in feudum concessit, vt possit alienare proprietatem inuito vassallo?*

Et arguitur à paritate, vt subfeudatio sit prohibita.

Et vt sit expressè prohibita per Constit. Feder.

12 *Author declarat additionem* Iserniæ.

13 Rex Federic. *permisit sterilium locationem ad partem fructuum.*

14 *Additio ad* Constit. Feder. *vt sit vitiosa, & propterea difficilis?*

15 *Remittit se ad loca* Isern. *in quibus tractauit articulum.*

16 *Author arguit contra consuetudinem.*

17 *Differentia inter emphyteusim, & subfeudationem.*

18 *Subfeudatio vt fiat ad vitā vassalli?*

11 *Resoluto iure datoris, ius resoluitur acceptoris.*

Et vt differat: agnatum reuocare alienationem statim, vel morte sequuta?

Isern. in §. præterea, num. 7. de cap. Corradi.

CAP. VI.

1 QVærit hic *Isern.* an vassallus prohibitus alienare possit subfeudare? Et dicit, *glosam* hoc examinasse plenè, prout *in summa*, ideo dimittit: *Glosa* hoc dixit in *rubr. de alien. feud. pat.* & corruptè allegatur, hic dixisse: dixit etiam in §. *sed etiam res, per quos fiat inuestitur.* in quibus locis examinat plenè, vt dicit *Isern.* arguendo ad partes, an nouelli Imperat. *Lothar. & Feder.* prohibentes alienationem prohibuerint subinfeudationē, cum sit alienatio, & si venit sub alienatione

tione, an sit derogatum Iuri veteri, quoniam per Consuetudines feudales erat permissa, vt in *cap. 1. d. §. sed etiam res, & de leg. Corr. § similiter, & qualit. olim, §. penultimo*, & quia *Federic.* videtur prohibere tantum fraudulentam in *§. callidis*, ideò *glos.* concludit non esse correctum
2 Ius antiquum, *Ardizo.* vero *in 1. par. summ. cap. 15.* quærit, & allegat infinita iura, ac in specie, quod natura feudi sit, vt patiatur subinfeudationem, ideò concludit posse hodiè, sed ego putò in *d. §. sed etiam res*, dari declarationem, dum limitat nisi in fraudem nouę legis *Lothar. & Feder. & Hugolinus*, compilator post legem Federici hoc declarauit.

3 *Iser.* hic refert suam sententiam, hodiè posse per dicta Iura allegata, deindè in *vers. quid sit*, declarat, qñ intelligitur sincerè, & bona fide, & se remittit ad *glos.* hic, quod emẽdat *Liparul.* vt sit in *d. rub. de alien. feud. pat. in fin. glos. magna*, quando eadem lege; prout ipse habet, quando æquè idoneo, & quando non ex precio, *glos.* verò *in d. §. sed etiam res*, declarat, quando in fraudem, ponẽs exemplum de eo, qui carebat filijs, & spe procreandi, remittens se ad regulam Iuris Romani *de his quæ in fraud. creditor.* quæ exempla ponit *Neapod. in Consuet. Et si testator, ver. disponere de succ. mori. sine fil.* & ego *in alleg. 22. nu. 11.*

4 Deindè *Iser.* quærit, si Ius Feder. nõ mutauit, an correxit *Const. Feder. Secundi* in Regno nostro, & arguit, quod non correxit, quia prohibet alienationem, per quam minuitur feudum (corrige cum *Liparul.* dictionem, *non*, quia vacat) quia si non minuitur, concedit, *l. 1. §. huius rei, ff. de off. eius*, vbi sumitur regula de arg. à contrario sensu, corrobotat arg. quia prohibuit in vno casu diminutionis feudi, ergo in alio permisit *l. cum prætor, ff. de iud.* vbi est casus de personis prohibitis, vt si vni de plutibus prohibuit, videtur cęteris permitte-
5 re, & hanc legem solet sępè allegare; deindè *Iser.* dat suam sententiam, q *Const. Const. Diua memoriæ*, prohibuit subinfeudationem, arguit primo ex vniuersali prohibitione, quia prohibuit commutationem tam personæ, quam rei, idest ne feudum cõmutetur, & ne persona feudatarij commutetur, & ad fundandum hoc argumẽtum ex illa *Const.* dicit, quod licet *Const.* in littera dicat *de reb. feudalibus commutandis*, tamen satis commutatur, quãdo feudum transfertur de persona in personam, ideò benè corrigit litteram hic *Liparul.* supplendo *nam satis commutatur*, cũ
6 alias esset sensus imperfectus, sed qa poterat obijci aduersus hoc argumẽtum: nonnè de Iure feudorum erat prohibita commutatio, quarè non est correctum per *Feder. & Lothar:* sicut dicit fuisse correctũ per *Const.* replicat, quod hoc Iure feudorum non est inhibita commutatio, *de leg. Corr. §. profecto, & §. praced.* sed ista intelligentia non habet sensum ex *text.* allegato, oportet dicere cum *Liparul.* quod intelligit de subinfeudatione, dum dicit, hoc non est prohibitum Iure isto, *de leg. Corr. §. profecto, & §. praced.* in quibus locis agitur de subinfeudatione, sequitur liquidò arg. Ius feudorum permisit subinfeudationem, *Const.* posterior generaliter prohibuit commutationem, quasi sit plus commutare, quã alienare, quia alienationẽ prohibuit *Feder. per hoc cap. Imperial.* corroborat arg. vt sit plus commutare, quia satis diminuitur Ius Domini, quando immutatur etiam in melius contra suam voluntatem, *l. fin. ff. de vsu, & hab.* & sic benè corrigit *Liparul.* vt intelligatur de vsufructu, *ex d. l. fin.* & est *tex.* topicus sępè ab *Iser.* alleg. Cũ

E igi-

igitur *Const.Const.Diuæ mem.* prohibeat commutationem feudi in diminutionē Domini, benè probat *Isern.* procedere in subinfeudatione, quia commutatur, & diminuitur Ius Domini ex solo defectu voluntatis *d.l. fin.* nunc reddit rationem rationis, quare solus defectus voluntatis diminuat Ius Domini, quia si est contentus Dominus de persona feudatarij, non est contentus de alia etiam meliori, quia concurrit interesse voluntatis.

Tex. Iser. antiquus sequitur in *vers. nec sequitur*, quia verba intermedia sunt addita postquam scripsit super *Const.* prosequendo ergo arg. de interesse voluntatis, reddit aliam rationem differentiæ inter Ius feu-
7 dorum, & Const. *Const. diuæ mem.* vt licet Ius feudorum sub generali prohibitione permiserit subinfeudationem, *Constitutio* non sequitur in hoc Ius feudorum; quod demonstrat à simili de transactione, quæ est prohibita in specie in *d. Const.* & Iure isto conceditur, *cap. si vassallus de feud. in tit. si de feud. fuer. controu. & in cap. si controuersia, de controu. inter vassal. & al. de benef.* In *cap. si vassalus*, permittitur vassallo agere, & conueniri, & transigere, & quod accepit ex transactione, feudum non erit, & in *cap.* 1. *de controuers.* dicitur idem, quod potest agere, & conueniri, & transigere, dummodo non frauduleter: nec obstat Domino factum vassalli, ēt feudo aperto. Infert igitur *Iser.* vt si *Const.* prohibuit transactionem permissam de Iure feudorum, vt etiam improbet alienationes alias, concessas de Iure feudorum, inter quas est datio in feudū per quam commutabitur feudum
8 de vno in alium, quia debet aliquid operari, & verba operantur aliquid, *l. si quando, ff. de leg.* 1. quam sępè allegat, vbi est casus, vt verba aliquid operentur, ampliatur dispositio testatoris, ne sit frustatoria dispositio, sed quæ sunt verba in *Const.* quæ debent operari? non ea quæ de transactione, quia potius probarent contrarium, cum dixit de transactione, ergo de alijs permisit, sed *Iser.* arguit ex pluribus ab illo simile de transactione, nūc de verbo *commutādis*, q vt aliquid operetur, cum alij casus essent prouisi, intelligitur de subinfeudatione, quæ commutat rem, & personam.

9 Nunc incipit ab ouo exordiri, quod datio in feudum non erat permissa ex lege Imperatoris, sed ex Consuetudine: Immò Imperatores prohibuerunt, & *lex final. in Longob. de benef. & terris tribut. in fin.* (sic corrige litteram, dicit. n. *de alien. dnij sine voluntate vassalli*) sic quo *temp. mil. c.* 2. *& de l. Corr.* §. *ex eadem lege*, in quibus prohibetur Dominus alienare, sed *d. leges* non dicunt, q pos-
10 sit vassallus in feudum dare, ergo consuetudo seruanda est in loco vbi est; in Regno non est, ergo, & si esset, videtur tolli per *d. Const.* ideò benè correxit negatiuam *non Liparul.* hāc suppletionem fecit *Iser.* quando, §. in præamb. quæst. dixit de authoritate Iuris feudorum, vt liget omnes gentes, quia est authorizatum de Iure Canonico, & Imperij, ideò nè diceret quid contrarium, transit ad aliam rationem, quod *Const.* correxit Consuetudinem, nunc corroborat Constitutionem cum ratione naturali, dicendo, *si do tibi feudum, vt te habeam in vaxallum, quomodo dabis alij me inuito?* & sic prohibitio commutationis est rationabilis.

11 Nunc transit ad aliam rationem, si ego Dominus, q concessi rē in feudum, non possū alienare proprietatem inuito vassallo *d. l.* (corrige, *in nomine*, & dic *l. fi.*) *in Longob. de benef. & terris trib.* & sic arguit à parilitate,

te, cum subinfeudare sit alienare, à qua parilitate resultat, vt non sit æquum, nec rationabile, vt Dominus non possit alienare, & vassallus possit subfeudare, cum sit maior ratio prohibitionis cōtra vassallum, quam contra Dominum: hæc ratio non resultat ex *Const.* sed ex hac ratione resultat ratio æquitatis, quia *Const.* prohibuit omnem commutationem, postquam dixit de rationibus, quibus *Const.* prohibuit commutationem, & de rationibus, quibus dicēdum est, commutatione prohibita, venire prohibitam subfeudationem, nunc dicit, quod expresè *Const.* prohibet subfeudationem, dum in fine permittit locari excadentias, ergo dicit *Iser.* *Const.* generaliter prohibet cōmutationem, deindè in fine permittit locationem excadētiarū, videtur ergò omnem aliam commutationē prohibuisse, si voluisset dixisset *C. de cad. toll. §. pen.* latè in simili, *in cap. 1. num. 4. in fin. si de inuest. inter dom. & vall.* In sequenti *Iser.* tractat aliam quæstionem.

12 Nunc redeamus ad additionem, & certè *Isern.* postquam compleuit hoc commentum, & fecit solidam conclusionem, de Iure communi feudorum ex Consuetudine esse permissam subfeudationem.

Item de Iure Imperatorum non fuisse correctum Ius consuetudinarium.

Item de Iure Regni per *Const.* *Const. Diuæ memoriæ*, quia prohibuit commutationem, est prohibita subfeudatio.

Item ex alio, quia *Const.* permisit locationem excadentiarum.

Nunc addendo incipit addere alium casum, arguendo ad verba præcedentia de augmento, & dicit quod *glos.* in illa *Const.* limitat, quando in augmentum feudi, de quo articulo se remittit ad dicta per ipsum, scilicet *in rub. de vassall. qui contra Const. Loth.* cuius verba declaraui vobis sub illa addit. *An ille qui interf. fr. dom. sui*, & quia de illa quæst. non intendit tractare, subiungit, quod est alius casus permissus, non obstante *Const.* illa, ex gratia *Feder.* quæ conseruatur in archiuio in registro, vt possit concedere res de demanio feudi steriles ad partem fructuum, vt possit fieri, nisi fiat prò tam modica quantitate, vt præsumatur fraus, vndè concludit, quod in augmentū feudi potest concedere, cum quo venit declarare, hoc esse augmētum feudi: nunc allegat simile de Iure Romano, *l. cum hi, §. 1. ff. de transact.* vbi prohibita transactione de alimentis, permittitur, quando est in augmentum alimentarij, & finit additio, de hac quæst. supra latius diximus, ideò prætermittimus.

14 Sed quoad additionem, visa est omnibus difficilis, quia erat in margine posita, postea inter lineraris facta est vitio impressoris, & disiungit verba commenti, & dum ignoratur quantum se extendit, verba, quibus finitur, non congruunt cū verbis sequentibus, & difficilis redditur intelligentia commenti, & additionis.

Regula est, nè fallaris, vt perquiras verba additionis, vsquè in venies literam, F, maiusculam, quæ designat finem additionis, & legenda sunt verba præcedētia, & sequentia, vsq; ad perfectum sermonem, & deindè legenda est additio seiuncta, & redditur commentum, & additio fine oscuritate, sed cum claritate.

15 Quod ad quæst. attinet de subfeudatione permissa de Iure communi in pluribus dixit *Iser.* sed breuiter idem, q̃ hic, quę loca citat fideliter hic *Liparul.* ea q; non recitamus, nè videamur transcribere, & de Iure Regni ponit eadem verba in *Constit.*

Consl. Diuæ mem. ver. Iure proprio, quæ hic posuit.

16 Sed nè videatur hæc conclusio tàm exorbitans à regulis iuris, inquirendum est de ratione, si enim subfeudatio est alienatio, & de natura eius est, vt non alienetur sine consensu Domini, vndè cōsuetudo permisit subfeudationem contra voluntatem Domini? Item si res est subiecta restitutioni, quia datur vni post alium, *cap. 1. de succ. feud.* & *Iser. infra in cap. Imperial. n.* 38. vndè est, quod prohibitio de non alienando, facta de re subiecta restitutioni, habeat latam significationem? *l. fin. C. comm. de leg. & dict. l. final. de reb. alien.*

17 *Cam. hic fol.* 14. *à ter. in* 3. *conclus.* reddit rationem differentiæ, quare non potest dare in emphytheusim, & potest subfeudare, dicit quod infeudatio, & subinfeudatio habent symbolum, & ideò permissa est, quia facilis est transitus in habentibus symbolum, *Io. Rayn. in §. callidis* reddit rationem, quia remanet vassallus primus, & nouus additur, quia vassallus vassalli debet reuerentiam maiori Domino, infra *in §. illud,* & resultat maior vtilitas Domini, quia secundus vassallus tenetur adiuuare primum, & primus adiuuare Dominum.

18 Ego autem puto rationem esse, quia subinfeudatio non est permissa in perpetuum, sed tantum in vita feudatarij, sicut de pignore dixit *tex. in §. rursus quib. mod. feud. amit.* Immò fit distinctio per *Iser. in §. sed etiam res, per quos fiat inuest. n.* 3. *in fin.* vt hæc subinfeudatio duret in vita tantum vassalli subinfeudantis, quo mortuo, reuocat agnatus proximior, ratio vero quare permittitur subinfeudatio est, quia non debet interdici alienatio rei suæ, nec offendit Dominum, dum concedit ea lege, qua ipse habet, quasi quod à principio cogitarunt partes de subinfeudatione, & hæc quoad tempus vitæ suæ, resoluto vero Iure datoris resoluitur Ius acceptoris, *d. §. rursus, & l. lex vectigali.*

Immò fit differentia, qm̄ quādo in fraudem subfeudat, agnatus reuocat statim, non expectata morte, si vero sincerè, & bona fide, & ea lege prout ipse habet, reuocat post mortem; respectu Domini vero, quando nō relinquit agnatum, tunc si voluerit recognoscere à primo Domino, & erit æquè idoneus, teneretur Dominus inuestire, *§ si autem qual. olim feud. pot. alien.* & not. *in cap. Titius, si de feud. controu.* ideò in seq. *Iser.* dicit *nec in emphytheusim perpetuam.*

SVMMARIVM.

1 *Feudum nec pignorari, nec in perpetuum emphytheoticari, aut Ius in re constitui potest, & n.* 3. *&* 4.

2 *Explicatur littera* Iteru. *vt sit intelligenda de vsufructu, aut vsufructuario?*
Ac text. in l. arboribus, §. 1. ff. de vsuf.

3 Glos. *opinio dilucidatur circa emphytheusim perpetuam in feudo.*

4 *Mos semper est* Glosæ, *respondere per verbum* forte, *vel* videtur.
Ac de opinione Iacob. Ardiz. *& aliorum circa emphytheusim in feudo.*

5 Ioannis Fabri *sententia ponitur contra Glosam, & refelluntur* Fabri *rationes.*
Et vt emphytheuta possit in emphytheusim concedere? & n. 8. *&* 9.

6 Camer. *opinio contra* Fabrum *refertur, & quæ differentia inter feudum, & emphytheusim constituatur?*

7 *Author refellit* Camer. *solutionem, & alio modo obiicit.*

8 *Alie;*

8 *Alienatione prohibita, prohibita est etiam perpetua emphytheusis.*

9 *Emphyteusis perpetua est alienatio, vel alienationi similis.*

10 *Intellectus Authoris ad* §. licentiam, authent. de non alien. vel permut. rebus Eccl.

11 *Reijcitur differentia inter feudum, & emphyteusim notata per* Camer.

Feudumuè non posse in perpetuum subfeudari, sed tantum ad vitam vasfalli probatur.

12 *Societas potest ad tempus, & in perpetuum coiri: & soluitur* text. in l. 1. ff. pro socio.

13 *Emphyteusis, & si de sui natura perpetua sit, potest tamen ad tempus concedi.*

14 *Explicantur* Camerarij *limitationes. Et vt res allodialis infra confines feudi existens, possit concedi in feudi augmentum? siue addi feudo?*

15 *Impugnatur ab Authore* Camerar. *limitatio.*

16 *Excadentialia bona, vt possint in feudum, vel emphyteusim concedi?*

Excadentialia bona, quæ sint?

17 *Res feudales in emphyteusim ad tempus dari possunt, & cur?*

18 *Agnatis circa suum interesse nulla alienationis species præiudicat.*

19 *Pœna contra alienantes feudum, vt incurratur, quæ requirantur?*

20 *Admonitio Authoris ad videnda sequentia.*

Isern: vers. nec in emphyteusim perpetuam dabit, vsq; ad vers. sed fructus.

CAP. VII.

1 PRosequendo eandem conclusionem *Isern.* concludit, quod nedum non potest feudatarius feudum pignori dare, sed nec in emphyteusim perpetuam concedere.

Secundò, nec aliter ius in re constituere.

2 Tertiò, ponit exemplum in vsufructu, & est contentio inter DD. si dixit de vsufructu, vel de vsufructuario, quia littera in breuiatura est cōcepta.

Quartò, ad probationem duarum conclusionum, & ad probationem exempli, allegat *l. arboribus, §. 1. & l. final. C. de reb. alien.* & inter DD. est maxima contentio, quoniam *l. arboribus* non probat intentionem *Isern.* nec si dicat de vsufructu, nec si dicat de vsufructuario.

Ideo verba *Isern.* sunt explicanda, & à vobis attendenda.

3 Istam quæstionem de emphyteusi perpetua quæsiit *glos.* hic *ver. seu alienare in fin.* antè *Isern.* & soluit more suo dicens, fortè, quod non potest, quia emphyteusis perpetua non procul distat ab alienatione, *§. nos igitur, & §. alienationis, auth. de non alien. vel permut. reb. eccles.* vbi relatis legibus cōditis per Leonem, & Anastasium Prædecessores Imperat. de prohibitione alienationis bonorum Ecclesiæ, *Imperat. Iustin.* phibet ibi perpetuā emphyteusim,

4 quia non procul distat ab alienatione,

ne, & mos *glos.* est dicere *fortè*, prout dixit in alia quæstione in §. *præterea si quis infeudatus*; & supra in 1. *glos.* dixit *videtur*, vndè resolutè *glos.* tenet, non posse, hanc eandem solutionem tradidit *Iacob. Ardizo. in 1. p. summa c.* 119. licèt ibi se extendat ad emphyteusim, quæ appellatur libellus secundum morem Veronæ suæ patriæ *Io. Blan.* antiquus *Summista in 2. p. nu.* 87. *in tit. quib. mod. feud. amitt.* refert formalia verba *Ardizonis*, *Odoffred.* etiam in sua *summa eod. tit. nu.* 30. per eadem iura cōcludit cum *glos.* & addit *cap. nulli, extr. de reb. eccles. non alien.* & in prædictis concordat *Isern.* hic, quos cęteri post ipsum sequuntur.

5 Verum ex antiquioribus *Ioa. Fab. in* §. *adeo, inst. de locato* tenet contrariam opinionem, reprobando hanc *glos.* expresse, sed rationes allegatæ non videntur dignę tanto viro, siquidèm allegat exemplum de emphyteuta, qui potest in emphyteusim cōcedere, ergo paritèr & vassallus, item quia Barones habent redditus in eorum feudis, ergo processerunt ex concessionibus in emphyteusim factis.

6 Cui respondet *Camer.* hic *fol.* 14. 3. *col.* differentiam esse maximam inter feudum, & emphyteusim, quia feudatarius non potest alia lege dare, quàm ipse habet, & in habentibus symbolum facilis est transitus, cum concurrat fidelitas in prima, & secūda infeudatione, quæ deficit in emphyteusi, item quia *Isern. in cap. an agnat.* dicit, non valere argumentum de feudo ad emphyteusim, nec è cōtra.

7 Sed solutio *Camer.* non tollit difficultatem, & alia reddi posset obiectio fortior, quod per *auth. de alien. & emphyt.* §. *licentiam*, sit data licentia concedendi in emphyteusim perpetuam, quæ nouo illo iure procul distat ab alienatione.

8 Sed solutio est, quæ tollit omnem obiectionem, sine dubio prohibita alienatione est prohibita perpetua emphyteusis est *tex.* ad literam in *l. fin. C. de reb. alien. non alien.* quam ad hoc allegat *Isern. & tex.* ad literam in *auth. de alien.* §. *alienationis*, qui *tex.* dicit, quod non procul distat ab alienatione cum sit alienatio vtilis dominij, *l.* 1. *ff. si ager vectig. vel emphyt. pet.* & probatur melius, quā alibi in *l. possessores, C. de fund. limitrof. lib.* 11. secundùm *And. de Bar.* ac *Luc. de Penn.* ibi, vndè cum habeamus iura aperta, non est dubitandum de articulo: nec sine ministerio *Isern. glos.* & cæteri antiquiores, dixerunt, *perpetuam*, quia perpetuā est illa, quæ est alienatio, vel similis alienationi, temporalis. n. permittitur, quia non constituit ius in re, *Valasc. inter Hispanos de iure emphyt. quæst.* 38. *Molin. de primogen. lib.* 2. *c.* 19. & 20. *Hern. tollt. & Ant. Gomes. in* 40. *l. Tauri, Aurel. Corb. de caus. emphyt. in cau. ob alien. amplia.* 48. vndè mirādū est *de Serm. lib.* 3. *select. interpret. c.* 2. *nu.* 24. qui dicit, communem rem posse dari in emphyteusim, cum sit in contrarium, licèt ipse teneat, nec cum assensu Domini posse.

10 Nec est attēdēda dispositio §. *licentiam*, quoniam loquitur, quando cōceditur in perpetuam emphyteusim cum euidenti vtilitate, vt plus detur de cēsu annuo, quam erat in redditu res Ecclesiæ, quo casu non emphyteoticus cōtractus, sed quædā vtilis locatio dicitur, & trāsit ad extraneos hæredes, *Præs. de Franch.* declarat *decis.* 235. & dixi vobis in 1. *rub.* quod non requiritur consuetudo, neq; assēsus, sed decretum, siuè declaratio, quod cedit in euidentem vtilitatem, licèt iure nouo aliæ requirantur solemnitates pro forma, vt in *Paulina extrauag. Ambitiosæ.*

11 Dif-

11 Differentia verò notata per *Cam*; inter feudum, & emphyteusim non est attendenda, quoniam nec feudū potest dari in feudum perpetuum, sed tantum ad vitam vassalli, vt docuit *Isern. §. sed etiam res, per quos fiat inuest.* ex regula, quod resoluto iure datoris resoluitur ius acceptoris, *§. rursus, quib. mod. feud. amitt. & §. è contrario, de inuestit. de re alien.* maximè, quod argumentum de feudo ad emphyteusim, ab ipso impugnatū non pcedit in his, in qbus differunt, sed in quibus cōueniunt, benè procederet, nedum ex allegatis per *Ioa. Bapt. de SanctoSeuer. in repet. capit. 1. de feud. cognit. in 7. dubio*, sed ex relatis per *Valasc. dict. quæst. 38.*

12 Neq; obstat *l. 1. ff pro socio*, quę dicit, societatem posse coiri ad tempus, & in perpetuum, idest durante vita sociorum, quoniam intelligitur ibi perpetuum, secundum subiectam materiam, quæ est ibi, vt societas nō excedat vitam socij, & sic accipitur perpetuum, ad vitam, quod est maxima prorogatio societatis: cęterum in perpetuum dicitur quando conceditur pro hæredibus, *l. fin. C. de donat.* & isto modo inlelligitur hic *gloss. Iser. & cęt.* & de hac perpetua emphytheusi loquitur *l. fin.* allegata.

13 Neq; etiam obstat natura emphytheusis, quæ est, vt sit perpetua, *§. adeo, inst. de locato*, ergo quærere de perpetua, esset frustatoriū, quoniam ad tempus non posset dari, nam respondetur, verum esse de natura, sed extra naturam contractus potest emphytheusis ad tempus dari, *Bart. in l. 3. §. è contrario, ff. de acquir. poss. Molyn. de primogen. d. l. 1. cap. 20. n. 6.* cum ea, quæ sunt de natura, possint alterari: notat. in *l. cum quid, ff si cer. pet. & in cap. 1. de feud. non habend. propr. nat. feud.*

Cam. hic limitat,

14 Primò, in re allodiali infra confines feudi, & vassallus vellet illam dare in emphytheusim, faciendo de burgensatica feudalem in augmentū feudi, quia posset in augmentum feudi, allegat *Iser. de contr. feu. apud par. term. & in §. fin. de inuest. de re al.*

Sed in dictis locis *Iser.* tractat articulum, si Baro potest addere allodialem feudo, & illam facere feudalem, de qua quæst. faciam particula-
15 rem sessionem infra, sed quoad limitationem *Cam.* parum facit, si enim quæstio est de re allodiali antequam addatur feudo, & cessat dubiū, quia adhuc est allodialis; si vero postquā esset annexa feudo, & esset effecta feudalis, secundum opinionem eorū, qui tenent posse fieri feudalem, & tunc limitatio non probatur ex *Iser.* in dictis locis à *Cam.* allegatis, & sic cessat ista prima limitatio.

16 Secunda limitatio de excadentialibus, procedit ex *Const.* in Regno nostro.

Tertia vero de solita concedi, confunditur cum secunda, quia tantum est dicere bona excadentialia, quantum solita concedi, & ex dispositione Iuris diximus in *1. rub.* cum *Iser.* quia solitum cum cursu temporis præsumit, solemnitatem interuenisse in prima dismēbratione à mensa Ecclesiæ, vel à demanio, & corpore feudi, & remansisse censum de membris feudi, & sub illa regula permisit *Const. Const. diuæ mem.* cum de Iure esset permissum, *D. Iacob. in pract. de cond. ex cap. Imper.*

17 Limitate vos, quando non in perpetuum, sed ad vitam concedentis esset data res feudi in emphytheusim, ad differentiam perpetuæ, quia tunc non constituit Ius in re, ideò non esset prohibita concessio.

18 Circa hoc esset considerandum de specie contractus, nam quoad interesse agnatorum vel Domini, feudo

do aperto, certum est nullam alienationem eis præiudicare, quia nemo plus Iuris in alium transfert, quam
19 ipse habet, sed quoad pęnam huius constitutionis requiritur, vt sit locus pęnæ, vt fiat contractus per quem transferatur dominium, vel constituatur Ius in re, alias non procederet pęna *Const.* exempla horum casuum ponit *l. fin. ab Iser. alleg.*

Item requiritur, ꝙ res sit tradita, cũ requiratur actus consumatus, atq; ex traditione lęditur Dominus, & contemnitur, vt supra in alijs sessionibus demonstraui.

20 Videnda sunt sequentia, quæ meliora, quia videntur latiora.

SVMMARIVM.

1 *Continuatio* Isterniæ, *& an possit vsusfructus constitui in feudo? & n.* 10.

2 *Mos est* Glosæ *respondere per verbũ* fortè, *& vt emphytheusis distet ab alienatione? & perpetua prohibeatur in feudo?*
Referuntur DD. *sequentes* Glosæ *opinionem.*

3 Ioannes Faber *reprobat* Glosam, *& qua ratione?*
Et sic seruaui in Francia testatur?

4 *Emphyteusis perpetua prohibetur in feudo, non vero ad tempus. Et quæ sit ratio diuersitatis?*

5 *Intellectus ad* l. 1. ff. pro socio, & ad l. sancimus, §. fin. C. de donat.

6 *Emphyteusis cur prohibeatur in feudo, non vero subfeudatio?*

7 *Feudum, & emphyteusis in quo conueniant, & in quo differant?*

8 *Subfeudatio fieri potest ad vitam tantum vassalli.*

9 *Limitationes* Camerarij *circa emphyteusim, in feudo concedendam quãdo sint attendendæ?*

10 *Maioratus à feudo an differat? Et vt vsusfructus possit in feudo constitui.*

11 Iserniæ text. *vt sit intelligendus de vsufructu, vel vsufructuario?*
Capicij *sensus est, quod intelligatur de vsufructuario.*

12 Liparuli *sensus, quod sit intelligendus de vsufructu.*

13 Tex. in l. arboribus, §. vsufructuarius, *explicatur.*

14 *De natura vsusfructus est, vt morte vsufructuarij extinguatur*
Et vsusfructus possit alteri cedi quam proprietario?

15 *Vsusfructus tunc prohibetur alienari, si nouus intẽdatur constitui, alias secus, & refertur* Barb. in l. vsufructu, ff. sol. matr.

16 *De voluntate proprietarij potest vsusfructus alienari, vt nouus cõstituatur.*
Et vt delegato vsufructu, extinguatur Ius delegantis?
Et declaratur text. in l. si vsusfructus, ff. de iure dot. *cum similibus.*

17 *Vendito vsufructu, mortuo vsufructuario cuius erit periculum?*

18 Decisio l. arboribus, §. vsufructuarius, ff. de vsuf.

19 *Prohibita alienatione rerum, prohibetur etiam iurium alienatio, eorumq; remissio.*

20 Iserniæ *sensus, per Authorem declaratur.*
Et Capicij, & Liparuli *interpretationes, vt reijciantur.*

Isern.

Isern. num. 2. vers. nec in emphyteusim, vsq; ad nu. 3. vers. sed fructus.

C A P. VIII.

Verba sunt clara, sed difficilia, quoniã in verb. *vt in vsufructu*, est differentia inter scribẽtes, si dicit *de vsufructu*, vel *de vsufructuario*. Item est differentia in inductione *l. Arboribus* ab *Andrea* allegatæ; ideò explicemus singula verba, referendo verba sua, & regulas Iuris, cum traditionibus *DD.*

1 Dicit ergò *Iser.* continuando illationem, quam fecit supra *non potest ergo pignori ponere*, vbi expressè docuit feudatarium per hanc *Const.* esse prohibitum pignorare, vel hypothecare feudum; nunc continuatiuè dicit, quod nec potest in emphyteusim perpetuam dare, nec Ius in re constituere, nunc ponit exemplum de vsufructu, secundum intelligentiã *Liparul.* & secundum intelligentiam *Capyc.* & *Cam.* de vsufructuario, & ad probationem duarum conclusionũ, de emphyteusi, & de Iure in re, ac ad probationem exempli, siue de vsufructu, siue de vsufructuario, allegat duo Iura, *l. arboribus, ff. de vsufruct. & l. fin. C. de reb. alien. non alien.* quã supra allegauit, de pignore, etiam si de pignore nõ dixisset, examinemus ergo dicta *Iser.*

2 De emphyteusi posuit *quæstion. glos. 2. hic in fin.* & quærit de emphyteusi perpetua, sicut quærit *Isern.* & respondet per verbum *fortè*, quod non, quia non distat ab alienatione, *§. alienationis, auth. de non alien. reb. Eccles. & §. nos igitur.*

Iacob. Ardiz. in summa, part. 1. cap. 119. sequitur *glos.* sine verbo *fortè*, sed tantum distinguit de emphyteusi, quæ dicitur libellus, & refert consuetudinem Veronæ suæ patriæ.

Io. Blanch. antiquus summista *in 2. par. n. 87.* refert eadem verba *Iacob. Ardiz.*

Odoffred. in summa, tit. quib. mod. feud. amitt. n. 30. quærit, & respondet sicut *glos.* per eadẽ Iura, sine *fortè*, & addit *text. decret. in c. nulli de reb. Eccles. non alien.*

3 Sed *Io. Fab. in §. adeo, inst. de locat. nu. 3.* expressè reprobat opinionem *glosæ* nostræ, eam citando nomine proprio, reddens rationem, quia sic seruatur in Francia, vbi Barones habent redditus emphyteoticos in feudis, eo etiam exemplo, quod emphyteuta sub emphyteusim concedit, quare vassallus non potest? Sed differentia est maxima, quia sine assensu nec emphyteuta concedit in emphyteusim, vt post *Speculatorem de locato, §. nunc aliqua, vers. & quæst. 125. Corbul. ampliat. 48. de causa priu. ob alien. in tract. de caus. emphy.* vbi cęteros coaceruat, *Valasc. de Iur. emphyt. quæst. 38. nu. 7.* Vndè miror de *Sermon. in lib. 3. select. interpetr. capit. 2. numer. 24.* qui dixit, posse sine licentia Domini, cum etiam *Io. Fab.* dicat, de licẽtia Domini, meritò *Io. Rayn. hic in §. habito, nu. 20.* reprobata opinione *Io. Fabri*, tenet opinionem *glos.* & aliorum, cum quibus est authoritas *Iser. hic*, & *ibi Rayn.* citat *Io. Capriol.* antiquum Doctorem Gallum.

4 Sed cum ministerio *glos.* & *Isern.* hic dicunt, de perpetua emphyteusi, cum ad tempus fieri posset, ratio differentiæ est maxima. Ideò enim prohibita est emphyteusis, quia est alie-

natio;alienatio aũt ppetuo transfert dominium, secus si ad tẽpus, nec est mirum, licet enim emphyteusis de sui natura sit perpetua, *d.§.adeo*, tamen ex conuentione fit ad tempus, & alteratur natura, quæ alteratio nõ mutat substantiam contractus, *DD. in l.cum quid,ff.si cert.pet.& Feudistæ per tex.in c.1. de feud.non hab.propr.*
5 *nat.feudi*: hinc est, quod Ecclesia non concedit emphyteusim perpetuam;sed vel ad vitam,vel ad certam generationem. Sed fortiter obstaret *tex. l.1.ff.pro socio*, vbi perpetuum dicitur ad vitam,& tamen in *l.sancimus, §.fin.C.de donat.* dicitur perpetua donatio, quæ acquiritur prò hæredibus, sed respondetur *l.1.ff.pro socio*, significare societatem in perpetuum,respectu naturę contractus, qui nõ transit ad hæredes, ideò perpetuum est ad vitam,cum soleat fieri pro breuiori tempore, sed in contractu qui ex sui natura transit ad hæredes,perpetuum est,quando prò hæredibus;alias temporalis emphyteusis permittitur, quia est locatio, nisi ad longum tempus,quia tunc est alienatio, vt sic de alienatione ad longum tempus communiter respõderunt,& infrà in materia locationis in feudo dicemus.

6 *Cam. hic fol. 14. à ter.* refert opiniones prædictorum,& reddit differentiam,quare emphyteusis est prohibita, & subfeudatio est permissa, dicens,quod feudatarius non potest dare alia lege,quam ea,qua ipse habet *de lege Corr*, *§.ex eadem lege, & §.præterea,de cap.Corr.*& sic cum habeat in feudum,potest in feudum dare, secus in emphyteusim, qua sub lege emphyteotica non habet, & de feudo ad emphyteusim non valere argumentum,probat ex *Isern.in cap. 1.an agnat*,

7 Sed in hoc est insistendum,quoniam *Ioan.Bapt.*Caccialup. quem ipse allegat *in repet.cap.1.de feud.cogn.*
7 dum tractat materiam, in quo conueniant, & in quo differant feudum, & emphyteusis, non stringit solutionem *Camerarij*, quoniam vt dixi in pluribus cõueniunt, in pluribus differunt, & in quibus differunt,non est bonum arguere de vno, ad aliud, & in quo conueniunt, benè valet argumentum, vndè si vellet *Camer.* arguere de significatione vocabuli ꝓhibitæ alienationis,certè venit emphyteusis *d.l.fin.C.de reb.alien.non alien.* quam hic iterum ad hoc citat *Iser.* ergo dum *Const.* ista prohibet alienationẽ,prohibet emphyteusim; arguere,quod permisit subfeudationem, ergo permisit emphyteusim, benè procederet differentia consi-
8 derata.Sed quia *Iser.in d.§.præterea*, quem supra exposuimus, quamuis teneat permissam fuisse subfeudationem de Iure consuetudinario, & per *Const.*istam non fuisse prohibitã, tamen tenet,& declarat *in §.sed etiã res,per quos fin.inuest.* procedere ad vitam vasalli tam ex regula, *§.à contrario,de inuest.de re al. & §.rursus quib.mod.feud.amitt.* cum ex regula, quia res subiecta restitutioni non potest in præiudicium successorum alienari,ideò *Iser.*cum ministerio,dixit hic,*perpetuam*,prout *glos.*& cęteri antiquiores *DD.* notant;ergo potest in vita, & sic differentia notata per *Camer.*confunditur,& non est attendenda.

7 Limitationes verò *Camer.* nũ sint attendendę?quia quantum ad primã de re allodiali annexa feudo,vt possit illam facere feudalem, & addere feudo in augmentum feudi, casus est difficilis, si enim dicit, quod potest facere rem allodialem feudalem est quæstio, quæ indiget particulari solutione; si vero antequam fieret annexio, vellet dare in emphyteusim benè posset. Sed postquam esset anne-

annexa feudo, & esset verum, quod esset effecta feudalis, sicut non posset alias res feudales concedere in emphyteusim, nec posset istam annexam, & effectam iam faudalem.

Secundò limitat in excadentialibus per *Consti. Const, Diuae memoriae.*

Tertiò, si esset consuetudo dandi in emphyteusim, quę resultat eadem cum 1. *limit.* & seruanda esset regula tradita in 1. *rub.* ad probandam Consuetudinem.

10 Et *Molin. lib. 1. c. 20. de primogen.* facit aliquam differentiam de maioratu ad feudum, & quoad vsũfructũ benè procederet opinio negatiua, quia de fructibus tenetur seruire, licet dicat, *allegaui glos. in §. è cõtrario,* quæ non inuenitur, cum hic dicat *Iser.* expresѕè, sed secus de maioratu, nisi cõcurrat prohibitio legis, & hominis, *glos. magna in fin. in d. l. fin.* & ex hoc inferebat *Ann. super Constitut.* operari prohibitionem testatoris in feudo, nè detur assensus.

Cęterum concordat cum §. *& quid ergo, cum §. è cõtrario, l. Statius florus, §. Cornelio Fœlici, ff. de Iure fisci* ; *& l. peto, §. prædium, ff. de leg. 2. & §. rursus, quib. mod. feud. ammitt.*

11 Sequitur *tex. Iser. nec aliter Ius in re constituet, vt in vsufruct.* non exprimit littera in vsufructu, vel vsufructuario, allegat *l. arboribus, §. 1. ff. de vsufruct. & l. fin. C. de reb. alien. non alien.*

Capyc. hic in glos. ver. nec in emphyteusim, fol. 6. legit *vsufructuario,* non *vsufructu,* sed dicit voluisse *Iser.* allegare *glo. in d. l. arboribus,* nã *tex.* pbat contrarium, si enim *Iser.* vult comparare feudatarium vsufructuario, vt non possit Ius in re constituere, sicut vsufructuarius nòn posset, ad probãdum, ꝙ vsufructuarius non potest, *l. arboribus,* probat contrarium, quia ibi dicitur, quod potest vendere, & locare vsũfructum, ideò dicit *Capyc.* voluit allegare *glos.* quę declarat *tex.* esse intelligẽdum de cõmoditate, vt euitetur contrarium de *l. si vsufructus, ff. de iure dot.* & ità legit hic *Camer.* non examinando si *l. arboribus,* probet opinionem *Iser.* vel contra,

12 *Liparul.* vero dicit legendum esse, *vt in vsufructu, & non vsufructuario,* quasi quod vellet exemplificare ius in re, vt est vsusfructus, quod probat primo ex *l. fin. C. de reb. alien.* quã allegat, vbi probatur ad litteram, secundò ex *Isern. in Consti. diuæ memoriæ, ver. transactionis,* vbi dicit idem de vsufructu, ergo *Isern.* declarat seipsum ibi, tertiò per intelligentiam *Affl.* hic *nu.* 30. *&* 31. *& Aluar. col.* 4. qui sic intelligunt, sed quia *Affl.* miscet vnam, & aliam *quæst.* non est attendenda eius decisio, nec de *Aluar.* qui non declarat *tex. Iser.*

13 Proindè explicanda est, *l. arboribus, d. §. vsufructuarius,* quæ habet suas concordantes leges, & contrarias: in illo *tex.* dicitur vsufructuariũ posse vendere, & locare vsũfructum suum, *l. si cui, ff. de vsufr.* vbi habetur eadẽ decisio, & fortius quod potest etiam inuito proprietario, *l. non vtitur, ff. eod.* vbi est similis casus, *l. in venditione, ff. de bon. auth. Iud. poss.* vbi quando fit exequutio, potest exequi vsusfructus, quem habet debitor in bonis alienis.

14 In contrarium facit regula *inst. de vsufr. §. finitur,* vbi de natura vsusfructus est, vt finiatur morte vsufructuarij, ergo alij vendere non potest suum vsumfructum, *d. l. si vsusfructus, ff. de iure dot.* vbi in specie vsũfructũ non posse alteri cedi, quam proprietario, *l. 4. ff. de nouat.* vbi vsusfructus hæret personæ, & non potest separari à persona, ergo est inalienabilis.

Vndè cum *glo.* det plures solutiones ad *l. arboribus,* & in specie quod loquatur de commoditate, *Pin. de bon. mat. par. 3, nu. 38.* arguit eas de erro-

errore,q̃a esset improportio magna, & ꝓpterea in illo articulo,an priuetur quis vsufructu, si eum alienauerit,ait priuari, si alienat vsumfructũ, secus si commoditatem, quem nouissimi sequntur.

15 Sed ista quæstio benè dilucidatur à *Barbos. in l. vsufructu, ff. solut. matrim.* qui altius exordiendo materiam conciliat dicta iura ad veram eorum intelligentiam, siquidem iura, quæ dicunt, non posse alienari vsũfructum,benè procedunt, vt nouus,vel alius constituatur in persona emptoris, cum enim natura vsusfructus sit, vt morte fructuarij finiatur, non potest in præiudicium proprietarij vsumfructum,constitutum in sui persona,constituere in persona alte-
16 rius,quia est inseparabilis *d. l.* 4. nisi de voluntate proprietarij, quia tunc non transferrur suus vsusfructus,qui per cessionem extinguitur,sed nouus de consensu partium erigitur, & sic delegatio vsusfructus non extinguit ius delegantis, nisi de nouo constituatur. Propterea in *dict. text.* de dotali vsufructu, cum sit radicatus in persona viri,si in fũdo vxoris, sufficit in casu restitutionis retrocessio, nõ ꝗ retrãsferatur,sed vt extinguatur:si in fundo alieno,locatur vxori,vel hæredibꝰ vsusfructus viri,duraturus in vita viri,ad hoc,vt vxor habeat,cũ non possit retransferri in ipsam vsusfructus,radicatus in persona viri,sic declarat *tex. in l. necessario, §. fin. ff. de*
17 *peric. & comm. rei uend.* dum quæritur, vẽdito vsufructu,mortuo vẽditore vsufructuario,cuius erit periculũ, & respondet I.C.satis differre,si fuit venditus vsusfructus,mortuo vsufructuario non extingui vsũfructum,sed expectandam mortem emptoris, aut fuerit venditum ius vtendi,& finitur morte fructuarij, quia si fructuarius vendit vsũfructum suum,transfert in emptorem ius suum, quod finitur morte sua, ideò quamdiù viuit venditor,emptor moriens transmictit ad hæredem, si vero Dominus rei vendit ius vtendi,constituit vsũfructum in persona emptoris, cuius morte
18 expirat;lex igitur *arboribus*, decidit, quod si fructuarius vendit suum vsumfructum, vel locat,tamen ipse fruitur pretio,& sic retinet vsumfructum, ideò etiam si emptor, vel conductor non vteretur, ipse venditor retinet, quia fruitur, dum fruitur pretio, secus in donatario;si igitur in *l. arboribus*, dicitur quod,& si vẽdat, tamen retinet vsũfructum, ergò deciditur, quod potest vẽdere fructus, per venditionem vsusfructus sui, nõ facit vsũfructum in persona emptoris, & sic non constituit ius in re, & sic intelligit *Isern.* Immò in *d. Const. verb. transactionis*,apertè hoc dicit, dum prius dicit de vsufructu, & allegat *l. fin.* deindè de vsufructuario.

19 Sicut prohibetur alienatio rerum, ita, & iurium,*d. l. fin.* Item remissio iurium, *Liubemus nulli, C. de Sac. Eccl.* idem de vsufructu *d. l. fin.* secus si cõcedat fructuum perceptionem, hoc enim non videtur prohibitũ, *l. arboribus,& de iur. dot. l. si vsufructus*, Nec alienat rem,donando vsumfructum, *l. codicillis, §. instituto, ff. de leg.* 2. quod de fructibus loquitur.

20 Vndè *Isern.* ad probandam illationem de emphyteusi, & de iure in re allegat hic *l. fin.* ad faciendam comparationem de feudatario cum vsufructuario allegat *l. arboribus*, vbi quis cedere põt vsũfructum suum,& remanet vsufructuarius, quia nõ cõstituit ius in re sine volũtate Dñi,ergò alienando vsũfructũ suũ,remanet vsufructuarius, quia ius in re nõ põt constituere, & sic malè intellexit *Lipar.*& malè induxit *Capyc.* mẽtẽ *Iser.* & peius *Cam.* licet in libro *Capyc.* fortè erat bona littera in vsufructuario.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Memorantur conclusiones, quas* Isern. *decidit.*
2 *Fructus feudi à solo separati allodiales sunt, separandi vero, de feudo dicuntur.*
Et si de fructibus separatis ematur res, an sit feudalis?
3 *Bona empta de fructibus Regni, an spectent ad successorem in Regno, vel ad Regis hæredem in allodialibus?*
4 *Intellectus ad* §. his consequenter, sub rub. hic finit. lex. & cap. 1. an agnatus.
Et vt feudum distinguatur à fructibus separatis?
5 *Refellitur* Luc. de Penn. & Capyc. à Camerar. *quos tamen Author defendit.*
Et datur intellectus ad cap. 1. §. si duo de fratr. de nou. benef. inuest.
6 *Feudum, & quæuis res, pecunia communi empta, vt sit communis, & fructus feudi taliter empti, quando veniant communicandi?*
7 *Res pecunia communi empta efficitur communis, si ematur nomine societatis, secus si nomine proprio.*
8 *Fructus feudi empti ab vno ex duobus fratribus simul viuentibus veniunt communicandi ratione communitatis in mensa.*
9 *Socius in his in quibus non quæritur dominium commune omnibus socijs, actionem habet pro socio ad petendum fructus, & emolumenta.*
Quod tàm in officiorum, quàm feudorum emptione procedit.
10 *Cautela, vt socius acquirens dominiũ ipsumuè alienans, personaliter non tantum obligetur, sed etiam realiter.*
11 *Fructus feudi à solo separandi, quando possint alienari?*
12 *Præmissa Authoris ante declarationẽ* commenti Iserniæ.
Venditio fructuum feudi, & locatio feudi haud differunt, nisi respectu pensionis soluendæ.
13 *Locatio, & pignus in pluribus conueniunt.*
Et effectus facti, quando attendendus?
14 *Locatio, vt possit constitui per centum, & mille annos?*
Et reprobatur communiter Glosa *quæ tamen ab Auth. saluatur.*
15 *Locationem in quinquenniũ fieri posse iura expenduntur.*
16 *Feudatarius feudum locare poterit pro toto tempore, quo erit apud ipsum.*
Et vt prohibitus alienare, prohibeatur de fructibus disponere?
17 Capyc. & Liparul. *sensus circa* l. arboribus, ff. de vsufr.
Ac sensus Camer. & Afflĩ. *& vt sit corrupta eius littera? possitquè aliquo modo suo candori restitui?*
18 *Ad excludendam insinuationem in donatione rei stabilis, non æstimantur fructus.*
19 *Fructus Iurisdictionis in feudo consistentis, vt possint locari?*
20 *Adnotatur* Const. Si quis post litem *in materia exequutionis in causa Iudicati.*
Et vt Militi in causa Iudicati, aliquid sit reliquendum vt viuat, ac seruiat, & quis miles dicatur Baro?
21 *Locatio, vt resoluatur resoluto iure feudatarij?*
Et quid in Prælato, & Viro?

Isern.num.3. vers.sed fructus, vsq; ad vers. nec in dotem dabit.

CAP. IX.

1 IN istis verbis *Iser.* decidit subscriptas conclusiones.

Primò, quod feudatarius nõ potest constituere Ius in re, sed potest vendere fructus feudi totius tẽporis, quo erit apud ipsum.

Secundò, si vendit fructus pro duobus annis, feudo aperto, pendẽte tempore, expirat dispositio feudatarij, & feudum cum fructibus aperitur Domino.

Tertiò, in actione personali quomodo sit exequenda sententia super feudo?

Quartò, si decedit feudatarius ante Kalendas Martij fructus feudi sũt Domini, & nõ emptoris fructuũ.

Quintò, feudum amittitur, si vẽditur, & traditur, quamuis ex post facto feudum recuperetur.

Sextò, non potest in vltima voluntate relinqui feudum extraneo hæredi, sed proximè successuro.

2 Quoad primam conclusionem *Cam. fol.* 18. differentiam facit de fructibus separatis à fructibus separandis, sed de separatis *Iser.* omisit tanquam indubitabile, sed de his dixit *de pace ten. num.* 5. vbi indubitanter dixit, esse burgensaticos, quoniam quousq; sunt pendentes, tanquam pars rei, dicuntur feudales, nõ vt fructus, seù species, sed vt pars rei, ad quod *Iser.* allegat *l. defuncta, ff. de vsufruct.* vbi est *tex.* punctualis, quod fructus separati spectant ad hæredem fructuarij, quia non sunt pars rei, & *Iser.* ampliat, nedùm fructus separatos esse burgensaticos, sed etiam rem emptam de illis fructibus, *l. cum oportet, §. & si quid, C. de bon. quæ lib.* vbi patet habet vsufructum in bonis aduentitijs filij, & si quid de fructibus comparauit, patris proprium erit, poteritquè de illo in extraneos disponere, vndè *Luc. de Penn. in l. quicunquè, C. de omni agro deser. lib.* 11. *n.* 3. *in fi.* not.
3 bona empta de fructibus Regni non spectare ad successorem in Regno, sed ad hæredẽ Regis in allodio, quia non sunt bona fiscalia, sed patrimonialia, quem refert hic *Capyc.* & *Cam.*

4 Sed dum *Camer.* hic adducit *text. in §. his consequenter, rub. hic finitur lex, & cap.* 1. *an agnat.* vbi an fructus reseruẽtur hæredi in allodio, aduertendum est, illa iura loqui de fructibus pendentibus, non de separatis, dum sit distinctio de tempore mortis. Item addit *tex. Const. Si quando, §. fructus, & Const. Post mortem*, vbi in casu cõfiscationis, & aperturæ feudi, fit distinctio de feudo ad fructus separatos, in quibus locis se remictit ad dicta per ipsum in *d. tit. de pace ten.* vbi dixit, de hoc non esse controuersiam inter DD.

5 Item aduertendum est *Cam.* velle carpere *Lucam*, & *Capyc.* dum fundãt, rem emptam de fructibus feudi non esse feudalem probari in *cap.* 1. *de fratribus, de nou. benef. inuest. versic. fructus*, vbi dicit esse *tex.* punctualẽ de hoc, qui iudicio meo hoc non probat, sed hoc tantum, quod si ex duobus fratribus socijs, vnus de cõmuni pecunia emit, licet non quæratur feudum alteri fratri, sed tantũ emptori, tamen fructus erunt communicandi, donec simul vixerint; & sic emptio feudi non fuit facta de fructibus feudi, sed de pecunia allodiali, & communi, nec dicitur feudũ

emptum

emptum non esse feudum, ideò eius animaduersio aduersus *Lucam*, & *Capyc.* non est bona.

6 Secundo ex illo *tex.* elicit aliam conclusionem inferius, vt licet res, empta de pecunia communi, non sit communis, & tantò minus feudum emptum de pecunia communi, non erit commune, tamen fructus erunt communes per illum *tex.*

Sed hæc conclusio nullo modo ex illo *tex.* colligi potest, siquidem de duobus societatibus loquitur, prima de emendo feudum, & in hoc Ius feudorum statuit cũ ex *l. si patruus*,

7 *C. commun. vtriusq. Iudic.* erat cautum, vt res empta de pecunia communi, non efficeretur communis, quando socius emit nomine proprio, sed quando nomine societatis, *l. 2. ff. pro socio*, nisi in incorporalibus, in quibus nõ requiritur traditio, vel in priuilegiatis, *l. si vt proponis, C. de rei uẽd.* licet ergo in illo casu frater socius emat vt socius, tamen non procedit in feudis, nè Dominus habeat alium vassallum præter suam voluntatem, sed quia societas erat vniuersalis etiam de mensa, nedùm de emendo feudum, ideò ratio, quæ militat in corpore feudi, nè Dominus habeat alium vassallum, non procedit in

8 fructibus; fructus ergo veniũt cõmunicandi ratione societatis in mensa, ideò dicitur in *text. donec simul habitauerint*, quod notat ibi *Isern. & in cap. 1. de fratr. à cap. de nou. benef. inuest.* quod fuit cognitum de Iure Romano in militia empta per sociũ *l. cum duobus, §. idem Papinianus*, alias *§. si frater, ff. pro socio*, & sic socius in his, in quibus non quæritur dominium commune omnibus so-

9 cijs, haberet actionem pro socio aduersus socium in cuius caput esset quæsitum feudum, vel militia, ideò illatio *Cam.* in illo *tex.* non probatur, & deseruiunt ad practicam tum in emptione officiorum, cum in emptione feudorum, quoniam sequuntur caput illius emptionis, & ipse actione pro socio tenetur communicare fructus, & emolumenta, & haberet ipse contra consocios alia iura competẽtia actione pro socio, prout nunc pendet quæstio in Sac. Consil. de feudo, empto de communi pecunia.

10 Insuper notandum ad cautelam, cum socius acquirit dominium, posset illud alienare, vel obligare, & sola superesset obligatio personalis, cautela est antiquitus obseruata, vt promittat disponere, vt fuerit conuentum, & pro obseruantia obliget cum assensu, quia non posset disponendo prçiudicare, q̃ fuit sumpta ab arg. ex *l. emptorẽ, C. locat.* in ꝓmissione de nõ alienãdo cum speciali hypoteca, quę deseruit contra nouum emptorem pro Colono. Addendus esset aliuç casus in possessorio in simili materia.

11 De fructibus vero separandis, distinguitur triplex species alienationis, siuè locationis, aut ad longum tempus, & quia constitueret ius in re, *l. 1. ff. si ager vectig. vel emphyt. pet.* quod est prohibitum sub prohibita alienatione, *l. fin. C. de reb. alien. non alienan.* per istam *Constit.* est prohibita: aut ad modicum tempus, aut indefinitè pro toto tempore vitæ suæ, de quibus duobus casibus loquitur hic *Iser.* affirmatiuè.

Antequam procedamus ad declarationem commenti *Iser.* præmittendum est, quod ipse loquitur pro-

12 miscue de venditione fructuum, & de locatione feudi, vt ostenderet, non esse differentiam pro decisione articuli, de quo hic agitur, licet sit maxima respectu solutionis pensionis cõuentæ, quoniam quando venduntur fructus, illis non natis, nullus est cõtractus, qui re perficitur, vt sunt termini de emptione, & venditione, si vero

vero locantur, tunc spes est, quæ venit in locatione, & attenderetur illa regula, si vis maior talem, vel qualem induxit calamitatem, notatur per *Bar. in l. cotem, §. qui maximos, ff. de public. & vectig.*

Secundò præmittendū est, quod *glos. in Cōst. Const. Diuæ mem.* examinat ad partes, quod prohibita alienatione

13 sicut venit pignus, ità venit locatio, cum in pluribus conueniant, tum in translatione possessionis, tum Dominij, Dñs.n. retinet dominiū, & possessionē per iura allegata, & saltim alienatur de facto cū locatur, *l. vbi, C. de transact.* & attenditur effectus facti quādoq; sine effectu iuris, *l. q Roma, §. flauius, ff. de verb. oblig.* sed dum ratio probabilis differentiæ reddi non potest, *l. à Titio, ff. de verb. oblig. & l. cum multæ, C. de don. ante nupt.* videtur probari, permissam locationem, quoniā nō venit sub *verbo alienationis, l. alienationis, ff. de verb. obligat.* arg. *l. nemo, C. locati,* vbi conductor potest locare, tanto magis feudatarius, qui habet plus iuris, prout potest fructuarius *d. l. arboribus,* & pignoratio fuit comprehensa in *l. fin.* quia ex ea peruenitur ad venditionem *l. fin. C. de iure dom. impetr.* & prohibito vno, prohibentur omnia per quæ peruenitur ad illud vnum, *l. oratio, ff. de sponsal.* & probatur in *text. l. codicillis, §. instituto, ff. de leg. 2.* quem *glos.* prædicta, & hic *Isern.* citant.

14 Verum in tempore *gloss.* & *DD.* discordant, nam *glos. in d. §. instituto,* tenet, posse fieri locationem per centum, & mille annos, quæ in hoc *com.* reprobatur, quia esset constituere ius in re, *l. 1. ff. si ager vectig. & l. 1. ff. de superf.* etiam si protestaretur, quod non transferatur dominium, vt voluit limitare *Felyn. in cap. quæ in Ecclesiarum 31. declar. de Const.* cum præsumeretur in fraudem, vt *Bal.* hic notat, cum idem *Felyn.* aduertat, q̄n protestaretur, quod tot sint locationes, quod sint anni; sed potest saluari *glos.* quod dixerit hyperbolicè per centum, & mille annos, cum excedat hæc meta vitam hominum per tanta secula, sed voluit dicere, quolibet anno posse locare per centum, & mille, comprehendens omnes futuros feudatarios.

15 Itē *glo. in d. Const.* videtur cōcludere, vt possit locare per quinquenniū, *l. si à colono, ff de verb. oblig. & l. qui concubinam, §. qui hortos, ff. de leg. 2. & ff. de separ. l. 1. §. quod dictum est, & ff. de diuor. l. vxores, §. sin autem in incerto,* in quibus primis iuribus est casus de locatione ad quinquenniū, in secundis inducitur præscriptio infra quinquennium, & posset allegari *text. l. si filiofamilias, §. si vir in quinquennio, ff. solut. matrim.* vbi maritus obligat vxorem ad locationem factam per ipsum infra quinquennium soluto matrimonio. Item allegat *Cōst. Authoritate, de locat. deman.* licet littera corrupta, dicat de *offic. procur. Cæsar.* vbi dicitur, posse procuratorem Cæsaris locare ad modicum tempus infra quinquennium, infert *glos.* vltra quinquennium haberet ius in re, *d. l. 1. §. quod aūt ait, ff. de superfic.* vbi *glos.* refert varias opiniones, & concludit, decennium esse ad longū tempus, prout comprobat *Bart.* ibi per *l. fin. C. de præscript. longi temp.* & per *Canon. in cap. 1. extrà de reb. Eccl. non alien.* itaq; per tempus infra decennium non constituit ius re, & valet locatio, vltra, esset alienatio, & per istam *Const.* esset prohibita locatio vltrà decenniū. Alias lōgum tempus intelligitur secundum subiectā materiam, vt in casibus citatis, quod *Cam.* non examinauit, sed simpliciter retulit opiniones, relinquens arbitrio lectorum, si sit infra quinquennium, vel septennium, vel vltra.

In

In hoc igitur articulo *Isern.* concludit hic, & *in d. Const. verb. transa-*
16 *ctionis*, posse locare feudatarium, pro toto tempore, quo feudum erit apud ipsum, quoniam vt benè examinat *Camer.* est incertum, quanto tempore posset viuere, ad quod *Iser.* nihil allegat, sed tantum allegauit supra *l. arboribus*, vbi vsufructuarius potest vendere, & locare vsũfructum suum, quod nihil aliud est, quàm pro toto tempore habere vsumfructum, quo habet feudatarius, vt in *§. huius autem generis, in quib. caus. feud. amitt.* reddit postea *Isern.* rationem, nàm prohibitus alienare, non prohibetur de fructibus disponere, *d. l. codicillis, §. instituto*, vbi est casus de hærede, prohibito alienare sub pœna, & ex locatione non contrafacit prohibitioni. Sequitur littera, *l. pater filium, ff. de leg. 3.*
17 *Capyc.* hic, quem *Liparul.* sequitur, dicit, legem illam id non probare, nã tantum agit de obligatione necessaria, *Cam.* citat illam legem, prout facit *Afflict.* & non inducit, & quilibet laxatur super illa inductione, sed hæc littera est corrupta, vt videtis ex contestu: *prohibitus vendere, non prohibetur de fructibus*, certè non est bona constructio, oportet .n. supplere *disponere*, & consequẽs est, vt si littera corrupta sit in hoc, sit ẽt in allegatione *d. l. pater*; restituenda est ergo suo cãdori, nec aliunde, quã ex eodem *Iser. in d. Const.* vbi tractat eundem articulum, & allegat *l. in*
18 *ædibus, §. ex rebus, ff. de don.* vbi in sũma vltra quingentos aureos, sine insinuatione nõ valet donatio, si fortè donatur res stabilis, in æstimatione non cõputantur fructus, cum non sit prohibitus de fructibus disponere, vel vt in secunda lectura, quod donatio rei corporalis non obligat ante traditionem ad fructus.
19 Superest, vt addamus quoad locationem feudi, procedere etiã in feudo habitato cum Iurisdictione, quãquam contrarium defenderit *D. Camill. de Med.* Sed Sac. Cons. decisit, posse locari fructus Iurisdictionis.
20 Subdit *Iser.* de authoritate *Ardiz.* etiam in materia executionis in causa Iudicati, de qua nos habemus *Const. Si quis post litem.*

In qua executione *Cam.* hic latè defendit, relinquendum esse militi, vt viuat, & seruiat, quod ego defendi, sed S. C. iudicauit contrarium, fortè, quia seruitium præstabit nouus vassallus, & Baro non est Miles actu seruiens.
21 Subdit *Isern.* quod resoluto iure feudatarij, expirat locatio, quia non obligat rem ex supradictis, minus personam Domini, quod secus in Prælato, & viro, qui habent administrationem, dummodo bona fide, *l. tutelæ, ff. de administr. tut. Surd. decis. 299. Couar. lib. 1. variar. resol. c. 5. & 15.*

Vltimo, quando ante Kal. Martij, quod procedat etiã in agnato, *de Franch. decis. 19.* contrarium vero decidit *D. Fab. March.* & S. C. confirmauit in causa Principis Venusij, fortè, quia ex testamento cepit cum fructibus.

SVMMARIVM.

1 *Feudatarius, & si non possit constituere ius in re, fructus tamen totius temporis, quo feudum possidebit, vendere potest.*
Explicatur text. in l. pater, ff. de leg. 3. *& vt probet intentionẽ* Iser.
2 *Fructus si sint venditi pro duobus annis, & infra illos decedat vassallus, vt præiudicet Domino? & de exequtione sententiæ super fructibus.*
3 *Vassallus si decedat ante Kalendas Martij, fructus ad Dominum, non ad emptorem pertinent.*
4 *Fructus à solo separati, indifferenter*

ad

ad feudatarium spectant, & feudales minime dicuntur.
Et feuda, bonaq; burgensatica in casu publicationis bonorum, cui applicentur?
5 *Feudum ex pacto ab hereditate separatur, non fructus feudi.*
6 *Feudum, & quilibet fundus cum fructibus pendentibus vnum reputantur corpus.*
Fructus separati, faciunt corpus de per se.
7 *Res empta de fructibus feudi, vt sit feudalis? transeatq; ad heredem in allodio?*
Et vt bona, quæsita de fructibus Regni, sint patrimonialia, vel fiscalia Regis?
8 Camer. *reprehensio contra* Capyc. & Lucam de Penn. *& intellectus ad* cap. 1. de duob. fratr.
9 *Feudum, communi pecunia emptum, & si non sit commune, fructus tamen communes erunt. Et cuius erit dominium fructuum?*
Et vt res empta communi pecunia Iure Romano efficiatur communis?
10 *Socius emens pecunia communi, vt acquirat alteri socio sine traditione, & quid in militia?*
Et qua actione socius aget ad communicandos fructus?
11 *Fructus si cum effectu sint percepti, & separati, dies tamen solutionis non cessit, ad cuius haredem spectet exactio?*
12 *Circa fructus ciuiles quid seruetur, quidue in fideicommisso vniuersali, quid in Prælato, Maioratu, &c.?*
13 *Vassallus, vt possit locare fructus feudi indefinitè, &c.?*
14 *Indefinita locatio fructuũ feudi sustinetur ratione incertitudinis.*
Locatio feudi ad centum annos reprobatur.
15 *Vassallus si decedat ante finitam locationem, feudum aperitur Domino, & si feudum hæreditarium fuerit, an hæres teneatur stare locationi, ac ratum habere factum defuncti?*
Et quid si feudum sit ex pacto?
16 *Hæres vassalli quomodo habebit ratam fructuum in allodio locato?*
17 *Feudatarius si decedat ante Kalendas Martij, fructus spectant ad Dominum: si verò post, ad hæredem in allodio pertinebunt.*
18 *Feudatarius si instituat hæredem in feudo, & antè Kalendas Martij decedat, fructus ad quem pertinebunt?*
Concordantur duæ decisiones Sacr. Consil. contrariæ in hoc articulo.
19 *Locatio expirat (decedente feudatario, locatione non finita) non obstãte dispositione* tex. l. si filiofamilias, §. si vir in quinquennio, ff. solut. matrim.
Et vt locatio facta à marito, tutore, & Prælato, expiret, decedentibus ipsis, locatione non finita?
20 *Feudum cum vassallis, vt possit locari? Exequtio potest fieri super fructibus feudi.*
Et vtrum in tali exequtione, militi sint aliqua relinquenda, vt viuat, & seruiat?
Per Sacrum Consilium fuit decisum negatiuè.
21 *Affertur ratio decisionis Sacri Consilij.*
Et vt Iudex possit vti pietate, in reliquendo aliquid feudatario, vt viuat?

Isern,

Isern. numer. 3. versic. sed fructus posset vendere, &cęt.

CAP. X.

1 Prosequitur eandem propositionem, vt nõ possit feudatarius constituere Ius in re, sed sicut fructuarius potest concedere perceptionem fructuum per *l. arboribus*, ideò nunc dicit primo, quod potest vendere fructus totius temporis, quo feudum erit apud ipsum, reddens rationem, quia prohibitus disponere de re, non prohibetur disponere de fructibus, *l. codicillos, §. instituto, ff. de leg. 2.* qui *text.* non indiget inductione, quoniam ad literam id probat, allegat etiã *l. pater, ff. de leg. 3. in princ.*

Antequam progrediamur vlterius, aduertit *Capyc.* hic, quod ista *lex pater*, non probat intentionẽ *Iser.* q̃a tantum loquitur de obligatione ex causa necessaria, & *Liparul.* hic refert animaduersionem *Capyc.* arguẽs *Affl.* & *Cam.* quod non aduertunt, dicit *Isern.* allegare istum *tex. in Const. Regni*, pluries citata, *ver. trãsactionis*, vbi ẽt allegat *d. §. instituto, & l. in aedibus, §. ex rebus, ff. de don.* qui ꝓbat intẽtionem *Isern.* nã habetur in eo *tex.* de prohibita donatione vltra quingentos aureos, absq; insinuatione, quaerebatur, si res tanti non valeret, sed iunctis fructibus valeret, an sit locus prohibitioni, & dicitur, quod non, nam fructus non considerantur, & sic prohibitus alienare rem, non prohibetur de fructibus disponere, & sic emenda literam corruptam, concordat *glos. in Const. Hac edictali, in glos. magna, la 2.*

Secundò *Isern.* facit alium casum, diuersum à venditione fru-
2 ctuum indefinitè, quoad feudum erit apud ipsum, sed determinatè pro duobus annis: si decedit infra illos duos annos, non praeiudicat Domino ex *reg. l. lex vectigali, ff. de pign.* quia resoluto iure datoris, resoluitur Ius acceptoris, *§. rursus, quib. mod. feud. amitt.* ad quod allegat *Ardiz. in sum. vtrum etiã pign. oblig. & rub. seq.*

Tertiò dicit, quòd *Ardiz.* tractat etiã de executione faciẽda super fructibus feudi, de qua executione est *tex. in Const. Si quis post litem.*

Quartò concludit in materia fructuum, quod emptor non potest ha-
3 bere plusquam venditor, ideò si decesserit feudatarius ante Kalendas Martij, fructus erũt Domini, cui aperitur feudum, non emptoris fructuũ, *§. bis consequẽter, hic fini. lex*, sic emẽda literam.

Super istis quatuor propositionibus *Iser.* considerandũ est, ꝙ quae de fructibus dici possunt, ad duo capita deducuntur.

Primò, de fructibus separatis à corpore feudi.

Secundò, de fructibus separandis, vel quia sunt pendentes, vel quia adhuc non sunt nati.

4 De fructibus separatis, non est dubium spectare ad feudatarium, & eius haeredem, quia non sunt feudales, cum non sint pars rei, ad quod *Cam. hic fol. 17. col. 3.* allegat *Isern. de pace ten. num. 5.* vbi hoc dicit ad literã ꝑ *l. defuncta, ff. de vsufruct.* sub qua occasione tractat *Iser.* de publicatione bonorum, vt feuda applicẽtur baroni, à quo condemnatus recognoscit feuda, sed burgensatica, quae à nullo tenet, publicantur fisco, & sub burgensaticis, dicit, venire bo-

na mobilia, & fructus feudorũ separati à feudis; quibus addit *Cam.tex.*
5 *in cap.1.an agnat.* vbi fit differentia de feudo ex pacto à fructibus feudi, quia feudum ex pacto separatur ab hæreditate, fructus vero, tanquam quid separatum à feudo, sunt hæreditarij, sed loquitur de pẽdẽtibus, vt *gl.*declarat, *addit.& tex.in §.his cõsequenter, hic fin.lex.* Sed ille *text.*loquitur & de fructibus pẽdẽtibus, & separandis, ideò remisimus ad locũ suũ: addit quoq; *tex.in Const.Regni Si quando, §.fructus de pęna foriud.* vbi fit distinctio, vt feuda aperiantur Baroni in casu foriudicationis, fructus vero, & mobilia, applicẽtur Curię Regis ratione maioris dominij secundum generalem vsum Regni, ꝙ est in *Const. Post mortem,* in quibus locis *Iser.*se remisit ad dicta *de pac. ten.* vbi dicit, de hoc non esse controuersiam inter *DD.* exemplum ponit *Cam.* de fructibus beneficij, cum licet spiritualia vendi nõ possint sinè simonia, *cap.querelam, & cap.consulere, de simon.* tñ fructus locãtur *extr. de locato, c.vestra, & tex.in c.de iure, extra de iure patron.* vbi non potest vendi ius spirituale, nec res temporalis, spirituali annexa, nisi cum vniuersitate, tamen fructus locantur, quia sunt separati à spiritualitate, quod erat necessarium pro victu Prælati, cum non solo pane viuat homo.

6 Regula est igitur, quod feudum, vel fundus cum fructibus pendentibus reputatur vnum corpus, cuius partes sunt eiusdem naturæ, ideò fructus, vt pars rei sunt eiusdem naturę, sicut est pars, sed separati, faciũt corpus de per se, quia transeunt in aliam speciem distinctam, & habent proprium esse, in quibus non cadit illa qualitas feudalis, vel spiritualis, sed naturaliter sunt species rerum, à natura sic producti, & formati, & à lege cogniti, vt species, de qua facit specialem prouisionem: vnũm tantũ retinent ratione originis, quia respectu collectarum, reputantur feudales, nam seruiunt Regi in functione feudi in seruitio militari, ideò alijs non subsunt impositionibus, *Isern. quę sint regal. §.etiam si plaustrorum, nu.58.*

7 Aliud infertur ex hac conclusione, quod res, empta de fructibus feudi, non est feudalis, ideò transit ad hæredẽ in allodio, quod *Iser.*docuit *de pace ten.d.num.5.* breuibus verbis, ibi, *& quicquid indè quæsitum est,* allegat *l.cum oportet, §.& si quid, C.de bon.quæ liber.* ad quod *Cam.* hic allegat *Lucam de Penn. in l.quicunq; C. de omni agro deser.num.3.in fin.* allegat *tex.in l.2.C.de aqueduc.lib.11.* vbi *Lucas* facit differentiam de re fiscali, à re patrimoniali, & dum *lex 2.* ponit pęnam contra rumpentẽ aquæductũ publicum, vt fundus applicetur patrimonio Principis, infert, quod ex fructibus Regni bona acquisita efficiuntur patrimonialia Regis, non fiscalia, & in his succedũt hęredes in allodio, non in Regno, quem citat *Capyc.hic, & in inuest.ver.feudorum fructus, in princ.* & ex hoc inferebat *Lucas nu.15.* contra *Iser.in cap.1.de cap.qui cur.vend.* vbi improbat Curiam Capuanam, in qua mandauit Rex, reuocari concessiones, factas ꝑ prędecessores Reges de bonis Regni, quasi quod essent inalienabilia, præsupponens *Iser.*quod essent alienabilia, de quo articulo ibi cum *Iser.*diximus.

8 Addit etiam *Cam.tex.in cap.1. de fratr.de nou.ben.inu.* dicens, ꝙ *Capyc, & Luc.ad d.tex.* non aduerterunt, vbi probatur, quod res empta de fructibus feudi, non est feudalis, sed ibi non agitur de re empta de fructibus feudi, sed tantum, quod frater socij emit de cõmuni pecunia feudum, vt non

non quæratur vtriquè contra voluntatẽ Domini, sed fructus benè quæruntur omnibus, quia non sunt feudales, postquam sunt separati, & sic non confert ad punctum emptionis de fructibus feudi, & quomodo intelligatur ille *tex.* infra declarabo.

9 Postremo in hac conclusione *Camer.* dicit, quod licet feudum, emptum de communi pecunia, non sit commune, tamen fructus erunt cõmunes, & allegat eundem *text.* Aduertendũ est tamen, quod aut consideramus dominium fructuum, & in illo *text.* talis præpositio non probatur, quoniam dominium fructuum spectat ad Dominum feudi, itaq; si feudum quæritur inuestito, per consequens, & dominium fructuum; sed tantum ibi communicantur fructus ratione societatis de emendo feudũ, & ratione societatis in mensa; de iure enim Romano res, empta de pecunia communi, non efficitur communis, *l. si patruus,* C. *comm. vtriq. Iud. cum concord.* minus poterat effici de

10 Iure feudi, & licet socius, emens de pecunia communi acquirat socio sine traditione, *l. 2. ff. pro socio,* tñ in feudo esse non potest sine assensu Domini, *cap. 1. de benef. fratr. & d. c. 1. de duob. fratr. de nou. ben. inuest.* & in militia de Iure Romano poterat acquiri, *l. cum duobus, §. idẽ Papinianus,* alias *si frater, ff. pro soc.* ideò ratione societatis actione personali aget ad communicandum fructus; vel ad emolumentum, nõ ratione dominij, sed actionis personalis, quia si haberet alius frater dominium, non ageret ad communicandum, sed reiuendicaret, ideò *text.* ibi, dicit, *fructus erunt communes , donec simul habitauerint,* quia ex habitatione fit noua societas in mensa, & ex societate disponit de fructibus, vt separatis, & sic de allodio, non de feudo , quod docet *Iser.* ibi *n. 2. vers. licet autem,* & allegat *cap. 1. de ben. frat.* alias esset dispositio contra regulas artis. Nec *decisiones Afflict.* citatæ per *Cam.* loquuntur de hoc casu, sed tantum de executione super feudo in actione personali.

11 Vltimo, circa istam conclusionem de fructibus separatis, dicendum est, quod si fructus in effectu sunt percepti, & separati, licet dies solutionis non venerit, tamen spectat exactio hæredi feudatarij, sicut hæredi fructuarij, putà si vlteriori die facienda erat solutio per conductorem, quam erat perceptio fructuum , vt notat *glos. per illum tex. in l. defuncta, ff. de vsufr.*

12 Sed quæ ratio seruanda sit in fideicommissario vniuersali, quæuè distinctio in fructibus ciuilibus, *D. de Franch. decis. 13. 19. 49. & 167.* quæuè in Prælato, in Maioratu, in Viro, & Vxore, in officiali, in Milite prò stipendijs, notatur in *l. diuortio,* vbi *Barbosa, ff. sol. matr. Molin. de primogen. lib. 3. c. 11. Couarr. variar. resol. lib. 1. cap. 15.*

13 De fructibus vero separandis *Cam.* ex dictis per *Isern.* hic, & in *Consil. Consil. Diue mem & in Consil. Si quis post litem, & in §. his consequenter, & in §. è contrario ,* concludit, quod potest vassallus locare fructus feudi, & facit tres casus, aut locat ad longum tempus, aut ad modicum tempus præfinitum, aut sine præfinitione tẽporis, sed indefinitè, quòad viuet.

De primo casu certum est, non posse, quia locatio ad longum tempus constituit ius in re, *l. antiquitas, C. de vsufr.* notatur *in l. penul §. quod ait, ff. de superfic. & in l. 1. ff. si ager vectig. vel emphyt. pet.* quod constituere non potest, vt per *l. fin. C. de reb. alien. non alien.* supra conclusimus, nec proficeret cautela *Felyn. in cap. quæ in Ecclesiarum, ext. de Const.* in decla-

declarat.6. si caueret, nè transferatur dominium, quia *Bald.* hic tenet, esse apertam fraudem, maximè quod idē *Felyn.* dixit ibi, esse in fraudem, si diceret, vt tot sint locationes, quot sunt anni.

14 Secundus est casus, quando indefinitè locat, & ratione incertitudinis valet locatio per *dict.* §.*instituto*, quia posset statim mori, *l.1.ff.de cond. & demonstrat.* & tunc nō cōstitueret ius in re, immò nec capit iure proprio, sed nomine vassalli, ex doctrina *Bart.in l.fundi Trebet.ff.de vsufr. leg.* sed melius probat, *l.arboribus*, §.*vsufructuarius ff.de vsufr.* quia fructuarius fruitur ex persona conductoris; & propterea non esset recipienda *glos.in d.§.instituto*, quæ voluit, posse locare per centum annos, cū per lōgū tēpus cōstituat ius in re.

Tertius est casus minus dubitabilis, quando breuiori tempore locasset fructus feudi, quoniam posset, *Frecc.in limit.2. ad Const. Const.Diuæ mem.*

15 Subdit *Iser.* vt vidistis, quod licet valeat locatio pro certo breui tempore, tamen si prædecedit vassallus, feudum aperitur Domino, quia resoluto iure datoris, resoluitur Ius acceptoris, *l.lex vectigali, ff.de pignor.* quod *Iser.* hic habet pro indubitato, & hæc conclusio respicit duo, vnum an colonus possit se defendere contra Dominum, vel agnatum, cui esset apertum feudum, & si feudum esset hæreditariū, certè hæres per *l.cum à matre*, C.*de rei vend.* teneretur id habere ratū, vel filius in feudo paterno sine inuentario, vt in *cap.1.an agn.Iser.* docet: sed si ex pacto, tunc quia successor, vel Dominus non est hæres, & per consequens non tenetur id habere ratum, feudum non est obligatum, quia sine assensu, ergo obligatio personalis defuncti extincta est cum ipso.

16 Aliud est, si hæres feudatarij in allodio, possit habere ratam fructuū, & de anno currenti secundum regulas communes habet pensionem pro rata temporis fructuum perceptionis, quamuis sit in vlteriori die promissa solutio *d.l.defuncta, ff.de vsufr.*

17 Aliam ponit limitationem *Isern.* quādo decedit infra Kalendas Martij, quoniam omnes fructus pendentes pertinent ad dominum, §.*his consequenter, hic finit. lex*, si vero post, pertinent ad hæredem in allodio, quamuis sint pars rei, & licet sit ille *tex.* consuetudo localis, & quasi non rationabilis, tamen videtur iuri consona propter culturam, & curam feudatarij, quasi quod sua impensa fructus sint, ferè maturi, vel de proximo separandi, & sic reperitur approbata in *cap.1.an agnat.* vt supra diximus, & licet loquatur, quando aperitur Domino, idem quando aperitur agnatis, vt fuisse decisum in Sac. Cons.refert *D.de Franch.decis.19.*

18 Et eum contigisset eadem quęstio inter Illustrissimos filios Principis Venusij, *D.Fab.Manslr.* celeberrimus I.C. iudicauit contrarium, feudū s. cum fructibus ad primogenitū spectare, & fuit per Sac. Cons. confirmatum, & sic duæ decisiones contrariæ in eodē puncto, & poterat esse ratio differentię, quia in casu Venusij pater instituit hæredem in feudo primogenitum, & sic ex voluntate defuncti videtur filius habere feudū cum fructibus, cum sint pars feudi, & consuetudo loquitur, quando aperitur contra voluntatem feudatarij.

19 Aduertendum tamen est, locationem ipsam expirare non obstante *l.si filiosfamilias, § si vir in quinquēnio, ff.solut.matrim.* quoniam lex illa procedit authoritate legis, sicut pupillus tenetur stare locationi, factæ à tutore, vt *commun.DD.* tenent ibi, & in *l.emptorem*, nè maritus, aut tutor

sint

sint in damno, & pariter de Prælato, *Couarr. lib. 1. var. resol. cap. 15.* nisi appareat simulata locatio ex verbis *l. si tutelæ*, ibi, *si potuit, & debuit eodem modo contrahere*, ꝙ secus esset si vltra solitum, vel viliori pretio, *Surd. decis. 299.* sed feudatarius non potest plus iuris in alium transferre, quam ipse habet, & expressè est cautum, quod non potest obligare successorem, nec rem, sicut potest tutor obligare pupillũ, & maritus, qui est administrator rerũ vxoris; sicut Prælatus rerum Ecclesiæ, non obligant ipsi res, sed personas successorum.

20 Aliud esset dubium de feudo cum vassallis, si potest locari sine assensu, & licet scripserit celeberrimus Aduocatus *D. Cammill. de Medic.* fuit tñ contrarium iudicatum per Sacrum Consilium.

Vltimo in materia fructuum, dicit posse exequi super fructibus feudi in actione personali, quod probat de iure *Ardiz. in summa, rub. vtrum etiam pign. obligat. & seq.* & in Regno est *Cõst. Si quis post litem*, in quo articulo *Cam.* dicit, relinquendum esse Militi, vt seruiat, tamen fuit decisum contrarium per Sac. Conf. in causa hæredum *D. Francorum*, quia vsq; ad valorem feudi fuit facta executio, ea ratione, quia feudum est hæreditarium, alia respectu seruitij, quia emptor seruiet.

21 Decisio allegata processit in venditione feudi, in qua cessat consideratio *Camerarij*, quia nouus emptor seruit: primus vassallus vẽditor cum desinat esse, non habet illam specialem pietatem, vt viuat, & seruiat; secus esset in modo exequendi fructus, quia respectu Domini pro seruitio militari Quæstores Regij exigerent propria authoritate, & respectu alimentorum vassalli, semper Iudex posset vti pietate relinquendo aliquid, vt viuat.

SVMMARIVM.

1 *Augmentum factum feudo an sit Domini, si ipsi aperiatur feudum?*

2 *Augmentum si separari non potest à feudo, prout est seruitus prædialis, illi acquiritur, cui feudum aperitur.*

Seruitus prædialis est indiuidua, & pro ea hæredes conueniuntur insolidum.

3 *Seruitus prædialis, & si acquiratur Domino, vel agnatis facto vassalli, ipsi tamen tenẽtur soluere pretium seruitutis, sicut de meliorationibus.*

Et vt possit vassallus meliorare feudum sine consensu agnatorum?

4 *Feudum licet sit vassalli respectu vtilis dominij, est quoquè Domini respectu directi.*

5 *Res addita feudo, vt transeat ad hæredem in allodio?*

6 *Augmentum si fiat per alluuionem, feudo connectitur.*

Et quid de augmento, quod peruenit facto vassalli?

Quiduè de re corporali, vel incorporali?

7 *Vassallus, vt possit naturam feudi dare rei burgensaticæ? & n. 9.*

8 *Baro non rusticus nec burgensis, nec de comprehensis in 1. rub. vt possit allodium dare in feudum? & nu. 10.*

Et vt possit sibimet rem propriam allodialem infeudare?

9 *Isern. negatiuè concludit, posse Baronem allodium dare in feudum.*

10 *Baro comprehenditur sub nomine Capitanei.*

11 *Vassallus si addat allodium feudo, an allodium transeat cum feudo?*

12 *Dominium rei acquiri ex mistura, seù adnexione rei, nouum non est.*

Et attento siuè sit latens, siuè patens, intrinseca, siuè extrinseca, semper plenam dat acquisitionem.

13 Tex.

13 Text.l.quod in rerum,§.si quis post, ff.de leg.1.obst.
Et an fundus fiat natura, vel destinatione patrisfamilias?
14 *Res addita, naturam sapit eius, cui addita est, & n.15.& 17.*
Et qua actione repetitur, quod doti additum est?
15 *Res alteri rei vnita, vt primam naturam retineat?*
Et declaratur text. in l.qui fundū, §.1.ff.de vsuc.pro empt.& *numer.* 18.
16 *Monasterium alicuius Diœcesis, si ob desolationem vniatur alteri Diœcesi, adhuc Episcopus primæ Diœcesis cognoscit.*
17 *Regula, quod res addita sapiat naturam eius, cui additur, vt intelligatur? Intellectus ad* tex.in cap.quia, de priuileg.
18 *Solutio ad* l. qui fundum, §.1. ff.pro emptore.
Et ad capit. quia de relig. domibus.
19 *Ecclesiarum vnio quibus modis fiat?*
Et quid si Baro de allodio, addito feudo, velit facere vnum corpus, an allodium assumat naturam feudi?
20 *Tria necessaria dicuntur ad omnem actum, & quæ necessaria in feudi constitutione.*
Et feudum dicitur quid vniuersum, consistens ex pluribus.
Peculiumuè sicut nascitur, crescit, viuit, atq; munitur, ità feudum.
21 *Feudum est ad instar hominis muti, et vt possit possessor integrare membra suo capiti?*
22 *Ad feudum constituendum quæ requirantur? quæ respectu Domini, quæ respectu vassalli, quæuè respectu tertij.*
23 *Res allodialis feudalis, vel emphyteotica non efficitur per solam recognitionem.*
24 *Dominium ex Principis concessione quando acquiratur?*
25 *Baro vt possit addere feudo, vt simul succedat cum suis hæredibus in feudo successuris.*
Et vt requiratur inuestitura, si intendit addere rem feudo, vt sit feudalis?

Iser.in §.è contrario, de inuest. de re alienan. nu.9. vsq; ad vers. idcircò.

C A P. XI.

1 SVmmando *tex.* firmat *quæstionem*, an augmentum, factum per feudatarium, quæratur feudo, ità vt eo aperto, transeat ad Dominum cum augmento? Distinguit iuxtà *tex.* aut augmentum potest per se subsistere, vt prædium, emptum propè feudum, & tunc non acquiritur Domino, vel agnatis, quā conclusionem limitat, nisi vassallus possederit per triginta annos augmētum cum feudo, & vt feudum, præstando seruitium Domino de dicto augmento, sicut de feudo arg.eorum quæ supra dixit *Iser.* in materia præscriptionis per *text. in cap. si quis per* 30. *si de feud. fuer. controu.*

2 Ampliat procedere etiam in ædificijs, impositis feudo per §. *si vassallus in fin. hic fini. lex.*

Aut augmentum non potest per se subsistere, & separari à feudo, vt si seruitutem prædialem acquisiuit feudo, quæ non consistit, nisi in habente prædium. *ff. com. prædiorum, l.* 1. vbi est regula, quod seruitus prædialis non potest acquiri, nisi ab eo, qui habet prædium, & respectu illius prędij, & tunc hoc augmentum ser-

seruitutis acquiritur ei cui aperitur feudum, quia est indiuisibile, & ratione indiuiduitatis cōceditur, quod si posset diuidi, non concederetur, *ff. de seruit. leg. l. fin.* vbi singuli hæredes conueniuntur in solidum pro seruitute legata, quia est indiuidua, cum alias cōuenirētur pro portionibus hæreditarijs, & notat *glos.* hic, *ver. subsistere*, quæ adducit iura concordantia.

3 Limita tamen secundam conclusionem, quod quamuis cum feudo deuoluatur seruitus, acquisita facto vassalli, tamen dominus, vel agnatus tenetur soluere pretium, sicut tenetur de meliorationibus, *d. §. si vassallus.*

Reddit rationem secundæ conclusionis, & decisionis in *text. §. praecedentis quid ergo*, vt in littera, quod vassallus potest meliorare feudum, non deteriorare sine consensu agnatorum, vel Domini, ad quos debet peruenire, quod argumentum inducit ad dicta supra *in dict. §. quid ergo.* Hæc verba *tex.* excepit à *l. seruus creditoris, C. de pact.* licet *glos.* hic alleget alia iura in *verb. meliorem.* Demum *Iser.* ponit similem decisionem in fructuario, *l. sed & si. §. proprietatis, ff. de vsufruct. vsq. in fin. l.* prout dicit *lex de filio.*

4 Reddit rationem, nam licet feudum sit vassalli respectu vtilis dominij, tamen est Domini respectu directi, qa dicitur Dominus, *l. minor, §. 1. ff. de minor. & l. 1. §. qui in perpet. ff. si ager vectig.* & respectu agnatorum est alia ratio, quia est res subiecta restitutioni, quæ propterea est prohibita alienari, *l. pen. & fin. C. comm. deleg. & c. 1. qual. olim feud. pot. alien.* Ex hac theorica colliguntur plures difficultates.

5 Prima, quod res, addita feudo, transit ad hæredem in allodio, postquam non transit cum feudo.

Secunda, quod limitatur, non procedere, si possederit per triginta annos cum præstatione seruitij, cum in re propria non detur præscriptio.

Tertia, quod etiam in re indiuidua, quæ transit incorporata cum feudo, adhuc hæres in allodio succedit in pretio, cum videatur contra naturam dominij, vt quis teneatur soluere æxtimationem rei, cuius dominium authoritate legis acquirit.

6 Pro intelligentia igitur prædictorum, & eorum, quæ infra dicenda sunt, faciamus distinctiones, & sic dicamus de augmento feudi: aut agitur de augmento, peruento sine facto vassalli, vt per alluuionē, & est materia, *§ si quis de manso, de controu. inuest.* & fit vnus fundus, *l. si à Titio, ff. de vsufruct. & glos. in l. qui fundum, de vsucap. pro empt.* aut in ædificijs, & est materia, *§. si vassallus, hic finitur lex*, de qua dixi in 1. *alleg.* mea, pro Illustr. Principe Hostiliani, aut in re addita feudo corporali, siue incorporali, & est materia huius *§. è contrario.*

In quo agitur de duobus articulis.

7 Primò, an vassallus possit dare naturam feudalem rei burgensaticæ.

Secundò, an per annexionem videatur vocare Dominum, vel agnatos in dicto feudo, vel hæredes suos, & quem ex eius hæredibus, super quibus erit nostra disputatio.

De quo articulo *Isern.* tractauit in pluribus locis, & diuersimodè.

Primò, an burgensis, vel rusticus possit rem suam allodialem alicui in feudum dare, & de hoc tractauit in *§. si vero contigerit, de pace iur. firm.*

8 Secundò, an Baro, qui non est rusticus, nec burgensis, sed tamen non est de compræhensis in 1. *rub.* possit rem allodialem in feudum dare, & de hoc tractauit *in cap. 1. de controu. feud. apud pares termin. num.* 11. sub quibus quæstionibus inclu-

duntur ea, quæ obiter dixit in *addit. an ille qui interf f at.domini sui,& in cap.1.de cleric.qui inuest. fecit, & in 1.rub feudorum.*

Tertiò, an Baro possit sibimet infeudare rem propriam allodialem, adijciendo eam feudo, & per viam vnionis mutare qualitatem rei,illáq; facere feudalem,& an quando adijcit rem allodialem feudo, efficiat eam feudalem, de quo articulo hic breuiter dicit ea, de quibus in suo commento.

9 In primò articulo an burgensis, vel rusticus,possit rē allodialē infeudare,concludit in *d.§.si vero contigerit*,quod non, quia ex infeudatione confertur nobilitas, & paradogum, vt dixit *in 1.rub. & in dict.cap.1.de controu.apud par.termin.* quam non habet rusticus, nec burgensis, ideò non potest infeudare,cum nemo det, quod non habet: est & alia ratio, ne iuretur fidelitas rustico.

10 In secūdò,anBaro possit,&c.& qa non est de contentis in *1.rub.* videbatur dubitandum, tamen quia *1. rub.* numerat Duces, Marchiones, Comites, & Capitaneos, quamuis de Barone in ea non fiat mentio, tū comprehenditur sub Capitaneis,q a hoc nomen non erat cognitum, inclinat, quod iure isto feudorum, possit;soluens aliam obiectionem, quod conditio Baronis non sit deterior,vt latius *d.cap.1.de controu.feud. apud par.nu.11.* & cessaret ratio nobilitatis conferendæ, si sic intelligitur *1.rub.*& ratio fidelitatis iurandæ,

11 In tertiò quærit hic de vno, & in limitatione soluit de alio articulo, nam quærit,quando feudatarius addit rem allodialem feudo,an quæratur feudo,& ex hac acquisitione,feudo facienda, resultat alia consequētia,nam transit cum feudo,ad quem vadit feudum,& sic ad Dominum,& ad agnatum,in quo puncto adnexionis facit distinctionem,si est separabilis res addita, vel non, & semper cadit resolutio respectu donationis præsumptæ, exclusiua donationis, quia in re separabili indubitanter non acquiritur feudo:in re inseparabili, acquiritur feudo,sed Dominus, vel Agnatus tenetur ad pretium; limitatio vero de re separabili, vt sit idem,quod in inseparabili, quando per triginta annos soluit seruitium de re addita feudo, eaquè possessa per dictum tempus simul cum feudo,innuit secundum litteram,vt Dominus,vel Agnatus teneatur ad æxtimationem,sicut de re inseparabili, sed in sensu intellectus innuit, quod res sit effecta feudalis, & acquisita Domino feudi, quoad directum dominium,& sic cessat æxtimatio; propterea altius est exordienda materia,& vlterius est speculandum,quid significent ista verba *Isern.* hic, quæ videntur incongrua ad materiam augmenti,sicut prescriptio rei suæ?

12 Difficultas ergo non consistit in effecienda annexione, sed in effectu resultante ex ea, nam non est nouū, vt ex mistura, & annexione quæratur dominium rei sine voluntate Domini; non tamen acquirens dominium,debet lucrifacere cum aliena iactura, prout fauore Ciuitatis, nè deformetur, dicitur de tigno,iniuncto ædificio vrbano, ac pariter ratione impossibilis separationis, vt in mistura aridorum, vel liquidorū, & similium,solus casus alluuionis cū distinctione si est latens, vel patens, intrinsecum, vel extrinsecum, dat plenam acquisitionem, ratione cōmunis periculi,vt in pluribus iuribus *in tit.ff.de acq.rer.domin. & inst.de rerum diuis.* secundum quas regulas procedit ista decisio *tex.*quia ratione impossibilis separationis res incorporalis,addita feudo, cum ipso transit, sed tenetur successor ad æxtimatio-

tio-

tionem; quando vero est separabilis res addita, corporalis, non transit cũ feudo, & sic vnio, vel annexio rei burgensaticæ cum feudo est temporalis, & non perpetua, & illa quæ est inseparabilis, licet sit perpetua respectu rei, tamen est temporalis respectu pretij.

13 Contra quam decisionem *text.* & *Iser.* opponitur.

Primò, de *l. quod in rerum, § si quis post ff. de leg.* 1. vbi de duobus ædibus facit paterfamilias vnas, quia dicit I.C. pro ratione decidendi, fundi fiũt destinatione patrisfamilias, non natura fundi, concordat *l. cum fundus, ff de leg.* 2. ibi, *si eam partem non separatam possedit, sed vniuersitati prioris fundi adiunxit*, sicut de vno fundo potest facere plures, positis terminis *l. plane, §. fin. ff de leg.* 1. *et l. si quis duas, § si quis partẽ, ff. comm. præd.* Ex hac

14 præpositione sequitur alia, quod res addita sapit naturam illius, cui additur, *l. etiam, C. de iure dot.* ibi, *etiam id qu d additamenti causa in dotem datum est, eadem actione repetatur, l. inter, §. cum inter, ff. de pact. dotal.* ibi, *nec separabitur portio dotis, additamenti causa data, cap. quia, extr. de priuileg.* quia eadem substantia, non debet diuerso iure censeri, & loquitur, si priuilegium immunitatis trahatur ad bona, addita post priuilegiũ

Vndè *Cam.* hic, *fol.* 14. *litt. V.* dicit, posse rem allodialem addi feudo, duobus copulatiuè concurrentibus, quod sit propè feudum, & quod detur in augmentum feudi, quod repetit *fol.* 16. *col.* 1. *& fol.* 39. *col.* 2. vbi ampliat in re, quam tenet Baro ab Ecclesia in emphyteusim, quod quomodo procedat, infra dicam.

15 In contrarium faciunt, quod res vnita alteri, retinet primam naturam.

Primò, de iure ciuili est *text. in l. qui fundum, §.* 1. *ff. de vsucap. pro emptore*, vbi si quis cepit possidere rem titulo pro emptore, & addidit illi aliã, quam postea cepit possidere etiam pro emptore, quæritur, an præscriptio cæpta, & completa comprendat etiam rem additam? dicitur, quod non, reddẽs rationem, quod res additæ retinent separatam conditionẽ, ergo res allodialis retinet separatam conditionem, licet sit addita feudo.

16 Secundò, de Iure Canonico, per *text. in cap. quia, extr. de relig. domib.* vbi Monasterium, situm in Diœcesi Nuceriæ, desolatum per hostes, vnitur Monasterio, sito in Ciuitate Surrenti, tamen Episcopus Nucerinus cognoscit, quia vnio non alterat naturam rei, ergo.

17 Et posset responderi ad iura ciuilia, quod natura ibi accipitur de latitudine, vel longitudine prædij, quàm poterat mutare Dominus ipsius, non de natura, data rei ex contractu, prout est natura feudi in re, erecta in feudum, de qua non loquitur ille *tex.* pariter & de natura actionis de dote, dos remanet, cum res non prohibeatur dari in dotem, vel in augmẽtum dotis, priuilegia dat lex, non sic in natura feudali, quam non potest dare vassallus, & sic *text. in cap. quia, de priuileg.* retorquetur, dum loquitur de vna, eademq; substantia, quia non est eadem substantia feudi, & rei allodialis, additæ feudo.

18 Verũtamen possunt solui adducta pro contraria opinione negatiua, quia *l. qui fundum*, loquitur de separata cõditione respectu tertij, si enim præscriptio est inducta, nedum fauore possidentis, sed in odium negligẽtis, & requiritur patientia aduersarij, nulla ratio patiebatur, vt res addita alteri fundo, præscribatur minori tẽpore à lege statuto, ideò nè fiat præiudicium tertio, lex dicit, quòd retinet separatam naturam.

Sic procedit *cap. quia, de relig. domib.* nè fiat præiudicium Episcopo ex

vnione Monasterij, ad aliud de alia Diœcesi, sed hic nõ fit præiudicium, nisi ipsi, qui vult rem suam addere, cum quis rei suę sit moderator, & arbiter, *l. in re mandata, C. mand.*

19 Si vero volumus imitari exemplum vnionis Ecclesiarum, de qua in *cap. 1. per glos. extr. ne Sede vacant.* adhuc termini nõ sunt habiles, nã fit altero de tribus modis (& si *Hostiens.* ibi dicat, quinquè) vno modo vnitur vna Ecclesia alteri, vt subijciatur illi, & isto modo possent esse bona allodialia subiecta feudo, sed non erũt ipsa feudalia.

Alio modo, vt vtraquè remaneat cathedralis, & erunt duo Episcopatus, & vnus Episcopus, quolibet remanente in sua natura, & isto modo procederet *text.* noster, vt vnus sit Dominus, sed bona diuersæ naturæ remanent, vnumquodq; in propria natura: alio modo, vt de duabus fiat vna, & tunc res addita assumit naturam eius, cui additur, & hic est casus dubitabilis, quando Baro vellet de re allodiali, addita feudo, facere vnum corpus, an allodialis assumat naturam feudi? & ad hoc *Iser.* requirit lapsum triginta annorũ cum præstatione seruitij, & *Camerar.* requirit, vt sit propè feudum, quod est contrà regulas iuris, cum ex *l. si quis alias, ff. comm. præd.* habemus, quod quãdo res additur rei, non refert, quod sit propè, vel procul, & fuit deceptus *Cam.* ex verbo *propè*, quod ex contingenti casu *Iser.* dixit.

20 Vt ergo vos veros terminos appræhendatis, prçmittamus, quod tria sunt necessaria ad omnem actum, potestas, voluntas, & forma. Potestas requiritur maximè in erectione feudi; videamus, quam habet Baro in hoc, & quæ requiritur ad perficiendum actum; & quidem ex parte feudi est possibile, quod recipiat augmentum, cum sit quid vniuersum, consistens ex pluribus, sicut peculiũ, quod est vniuersũ, nascitur q; crescit, viuit, & moritur, *l. peculium, ff. de peculio*, cuius exemplo potest feudum crescere, etiam ex additamento extrinseco propter annexionem alterius rei, additæ; ex parte tamen feudi requiritur, quod sit eiusdem naturæ, & substantiæ, vt dominium directum sit pęnes Dominum, vel aliquid loco directi dominij, & q; vtile sit pęnes vassallum, & quod sit fidelitas promissa, vt in *§. huius autem generis, in quib. caus. feud. ammitt.* cęterum licet feudum sit vniuersitas agrorum, vel rerum stabilium, etiam distantium, quæ vni nomini subijcitur, quod est feudum, arg. *l. rerum mistura, ff. de vsucap.* propterea *in Const. Quatri-*
21 *gennali*, dixit, esse ad instar hominis muti, & posse possessorem reintegrare membra suo capiti, & in *Const. Si quis Baro, de dotar.* dixit eandem sententiam, & quod habet caput, & mẽbra, vndè est, quod nedum constat ex pluribus, distantibus corpore, sed in diuersis territorijs, hinc est, quod *Cam.* non potest defendi, dum dixit, requiri, quod sit propè feudum. latius de his dixi in *alleg 6. & 50.* Potest tamen altera res addi ab habente potestatem, & hinc est, quod habet statum, & pertinentia; *l. si quando, vbi Lucas, C. de bon. vac. lib. 10.* Illis verò in q̃bus fuit erectum feudũ, post erectionem, sicut Dominus posset aliam rem addere, an possit Baro hoc facere, videamus.

22 Requiruntur ergo illa, de quibus supra respectiuè ad directum Dominum, item ad ipsum cõstituentem, item respectu tertij.

Respectu Domini, quamuis videretur, quod sit vtile acquirere, tamẽ est in consideratione, quod tenetur vicem reddere in fidelitate, vt *§. Dominus, de forma fidelit.* ergo requiritur voluntas Domini, vt obligetur ad fide-

fidelitatem erga vassallum, item respectu immunitatis fructuum feudi.

Respectu vassalli consideratur directum dominiũ, quod à se abdicat, & qualitas quæ additur illi vtili retẽto, scilicet feudalis, ergo requiritur dispositio expressa, & acceptatio respectu acquirere volentis.

Respectu tertij, quia Vniuersitas non potest collectare bona feudalia, si efficiantur de allodialibus feudalia, *Petr. de Greg. de conc. ff. feud. par. 1. quæst. 1. in fin.* & sic requiritur potestas ex parte Baronis, & voluntas ex parte vtriusquè, merito si non exprimatur, non fit abdicatio dominij ex parte Baronis, quod etiam si vellet, non abdicaretur, nisi à Domino ac-
23 ceptetur, *l. si quis vi, §. differentia*, vbi *Bart. not. ff. de acq. poss.* cum dominiũ quæratur traditionibus, *l. traditionibus, C. de pact. & §. traditionibus, quid sit inuest.* & licet Principi quæratur sine traditione, *l. fin. C. de Sacrosanct. Eccles.* tamen requiritur acceptatio, *l. qui absenti, ff. de acq. p. ff.* Hinc est, quod per recognitionem solam non efficeretur feudalis res allodialis, nec emphyteotica, *Guid. Pap. quæst. 272.* merito *Iser.* dixit, requiri, quod fuerit tenta simul cum feudo, & præstitum ex ea seruitium per triginta annos, quia ex his præsumitur, quod ipsi nouum contractum infeudationis fecissent de allodio addito.

In §. autem *è contrario*, agitur de simplici possessione, quæ potuit esse, vel sub spe successionis filiorum filiorũ, vel gratia vberioris culturę, *l. Gaius Seius, §. Titius, ff. de leg. 2.* & feudũ non transit ad Dominũ iure successionis, sed per annihilationem, *Isern. cap. 1. ex quib. caus. feud. ammitt. num. 13.* igitur annihilato feudo, res addita remanet pęnes Dominũ, vel hæredem; ad acquirendum ergo requiritur potestas, voluntas, per actum facti, & forma per actum validum, latè sed non per istos terminos; *Molyn. de primogen. cap. 26. lib. 1. Mich. Pal. de maior. expens. & melior. quæst. 10.*

24 Quãdo dominium possit tolli per Principem, vel ex concessione Principis, docet *Isern. quid sit inuest. Couarr. var. resol. lib. 3. cap. 6.*

25 Si ergo Baro addit feudo, vt simul succedat ex suis hæredibus, qui successurus est in feudo, potest. Sic iudicauit Reg. Camer. inter sorores Musceptulas, sed res sẽper remanet burgensatica, si vero vt fiat feudalis, requiritur inuestitura vera, vel præsumpta, vel pręscripta. Pẽdet de hoc lis cũ Sereniss. Duce Mutinense cum Camera Apostolica. Si vero simpliciter addit, non acquirit Domino, vel Agnatis, sed sibi, & suis hæredibus.

SVMMARIVM.

1 *Vassallus an possit feudum filiæ in dotem dare absq. licentia Domini? Ex explicatur* text. in l. 3. C. de natur. liber. in fine, *& nu. 12.*

2 *Libertus, qui Patrono legitimam relinquere tenetur, potest in damnum Patroni bona sua filiæ in dotem dare, & n. 13.*
Pietas paterna in dotatione filiæ reprehendenda non est.

3 *Pignus à debitore vt possit dari in dotem?*
Causaue dotis ob onera matrimonij, lucratiua non dicitur.

4 *Alienans rem litigiosam punitur, non tamen si alienet in causam dotis.*

5 *Res subiecta restitutioni, & si alienari nequeat, in causam dotis benè distrahitur. & n. 16.*

6 *Mulier, & si sit grauata, hæreditatem restituere; Si congruè non possit se dotare de fructibus, non obstante fideicommisso, potest corpora in dotem dare. & n. 17.*

7 *Hæres consentire tenetur dispositioni defuncti in dotis beneficiũ. & n. 18.*

Et

Et an Regis assensus dari possit, mortuo viro?

8 *Tutor sororem pupilli vterinam non dotabit, sed consanguineam.*
Et an bona minoris possint alienari in causam dotis?

9 *Publicus fauor priuato semper prafertur.*

10 *Matrimonij fauore multa sunt inducta specialia, quæ etiam dotem respiciunt.*
Specialia inducta quæ sint?

11 Glos. & Isern. *demonstrant irrationabilitatem Iuris feudorum, & Constitutionum Regni.*
Iuri feudorum semper standum est, si iure ipso casum habeamus expressum, eoq; deficiente, recurrimus ad Ius Romanum.

12 *Intellectus ad* l.3. C.de natur.liber.

13 *Intellectus ad* l.1.§.sed & si libertus, ff.si quid in fraud.patr.

14 *Intellectus ad* l.sicut, §.sed si permiserit, ff.qui pot.in pignor.hab.

15 *Intellectus ad* l.fin.C.de litigios.

16 *Intellectus ad* text. in auth.res quæ, C.com. de legat.

17 *Explicatur* l.mulier, §. cum proponeretur, ff.ad trebell.

18 *Dilucidatur* tex. in l.si ego, §.si res, ff.de iur.dot.

19 *Dilucidatur* l.cum plures, §.in primis, *iuncta* glos. ff.de administr. tutor.

20 *Feudum pro dote dari non posse, aperto feudorum iure cautum est. & n. seq.*

21 *Expenduntur iura feudorum, quibus feudum posse in dotem dari probatur.*

22 *Explicatur* tex. in cap.1. an maritus succedat vxori.

23 Tex. in cap.1.de inuest.quam Tit.*& cęt.*& cap.1. de eo qui sibi, & hęr. suis, *vt accipiantur de dotatione cũ assensu Domini?*

24 *Quoties in iure reperitur, mulierem dedisse feudum in dotem, præsupponitur, dedisse, prauio assensu Domini.*
Explicatur tex. in l.Titia, ff. de iur.dot.

25 Tex. in §.donare, tit.qualiter olim feud.pot.alien.*an sit correctus per* tex. in cap.nuper, de donat. inter vir. & vx.
Referuntur Canonistæ, *explicãtes* tex.in d.cap.nuper.

26 *Pater vt possit feudum dare filiæ in dotem? Filiaue, quæ in feudo successit, possit de eo seipsam dotare?*

27 *Fœmina potest ex pacto succedere in feudo, sicut & in Regno ex* Const. Regni In aliquibus.*& n.seq.*
Et datur intellectus ad d. §. donare, & ad d.cap.nuper.

28 *Fœmina potest feudum in dotem marito dare, dummodò non det æstimatum.*

29 *Explicatur ratio, cur fœmina possit se de feudo dotare, eamq; iure ciuili, & feudorum esse regulatam probatur.*
Et quis sit Dominus dotis maritus, an vxor? & n.seq.

30 *Dominium vindicationis dotis, non vero dispositionis est pœnes maritũ.*

31 *Dominus si à principio concessit, fœminam in feudo posse succedere, casum dotationis considerauit.*

32 *Referuntur* DD. *tractantes articulum, dandi feudum in dotem.*

33 *Assensus hominis, & legis æquiperantur.*

34 *Testator, vt possit prohibere alienationem rei suæ etiam ex causa dotis?*

Glos. 2. verb. alienare, in vers. sed nonne vassallus.

CAP. XII.

1 QVærit ista *glos.* si vassallus prohibetur alienare, an possit sine cõsensu Domini in dotem dare? arguit quod sic.

Primò, per *l.3.C.de natur.lib.in fin.* vbi datur modus ciuibus oriundis ex Ciuitate, illi offerre liberos naturales, & hoc modo legitimare, in fin. addit *Imper.* eodem modo posse filiam naturalem maritando cum ciue, ipsamq; legitimare per hunc modum, subdẽs quod parum refert, vt Ciuitati cõsulatur ꝑ filios, vel per generos, & sic dum fit æquiparatio filij, & generi, videtur probari arg. *glos.* vt sicut pater potest refutare feudum filijs, eodem modo posset in dotem dare genero pro dote filiæ.

2 Secundò, per *tex.in l.1.§.sed & si libertus, ff.si quid infr.patron.* vbi libertus, qui tenetur relinquere legitimam patrono, potest in damnum patroni, & legitimæ, ei debitæ, dare in dotem filiæ suæ bona, super quibus tenebatur relinquere legitimã, subdens rationem *tex.* quia pietas paterna in dotatione filiæ non est repræhendenda, ergo minus erit repræhendenda in datione feudi pro dote filiæ.

Tertiò, per *tex.in l. sicut, §. sed & si permiserit, ff.quib.mod.pign.vel hypot.*
3 *soluit.* vbi disputando I.C. de consensu ad vendendum pignus, si extendatur ad donationem, excipit causam dotis, quia propter onera matrimonij non dicitur causa lucratiua, & sic fauore dotis permittitur tacitè ex præsumpta voluntate creditoris, habentis ius in re, ergo pari ratione, videtur permissum dari in dotem feudum filiæ ex præsumpta voluntate Domini, propter onera matrimonij.

Huc vsq; arguit *glos.* pro parte affirmatiua, sed sunt alia iura, quæ arguunt, posse dari feudum in dotem, quorum aliqua adducit *Isern. in §. donare, supra qualit. olim feud. pot. alien. in princ.* quæ sunt, *l. fin. in fin. C.*
4 *de litig.* vbi punitur qui alienat rem litigiosam propter ius, quæsitum cõlitiganti, & in odium mendacis qui tacuit ius quæsitum aduersario, & in *fin. Imp.* inter alias limitationes, ponit, nisi alienauerit propter dotẽ, ergo pari ratione à prohibitione alienationis feudi videtur excepta dos, quamuis habeat interesse Dominus.

5 Item per *auth. res qua, C. com. de leg.* vbi res prohibita est alienari, quę est restitutioni subiecta per rationem in *l. Codicis,* ne quis subuertat ius illius, cui facienda est restitutio, limitatur tamen, quãdo causa dotis, vt in *auth. vnde sumitur, de restit. & ea quæ parit in 10. mense*, vbi est consimilis *tex.* fundatus super deceptione mulierũ sub occultis fideicõmissis, vnde fraudabãtur sua dote, ergo pari ratione feudum, quod subiacet restitutioni, poterit in dotem dari ne mulier careat dote.

6 Tertiò, ꝑ *tex. l. mulier, §. cũ proponeretur, ff. ad trebell.* vbi mulier, grauata restituere hæreditatem, potest, non obstante fideicommisso, bona in dotem dare, quando de fructibus non posset congrue dotari, quia congruit pudicitiæ filiæ, & voto parentis, qui grauauit, ergo pari ratione mulier potest in dotem dare feudum suum; quia congruit suæ pudicitiæ, & tacitæ voluntati Domini, qui inuestiuit fœminam.

7 Quar-

7 Quartò, per *tex.in l.si ego, §.si res, ff de iur.dot.* vbi hæres tenetur cōsētire dispositioni, ordinatæ p defūctū in beneficium dotis, nè mulier remaneat indotata, & tamen consensus defuncti erat expiratus, & hæres tenetur de nouo disponere fauore dotis: pari ratione ne mulier remaneat indotata, Dominus debet consentire in datione feudi in dotem.

Ex illo *text.* primus omnium inferebat *Bartol.de Capua* hic, posse dari assensum Regis pro dote, mortuo viro, cuius consensus expirauit, quia hæres tenetur consentire, & sic practicamus, quod quomodo sit intelligendum, infra declarabo.

8 Quintò, per *l.cum plures, §.in primis, cū glo ff.de admin.tutor.* vbi tutor minoris nō dotat sororem vterinam, sed tātū consanguineam pupilli, iuncta *l. lex qua*, *C.eod.* vbi excipitur causa dotis in alienatione rei minoris, vbi *glos.* soluit contraria fauore dotis, & de minori, se dotante, est, *tex. l.Titia, ff.de iur.dot.* secundum vnum intellectum, ergo sicut limitatur lex prohibens alienationem rei minoris pro dote, pariter debet limitari prohibitio alienationis feudi pro dote.

9 Sextò, per regulā generalē, ꝙ fauor publicus præfertur priuato, *l.iurisgentium, §.& generaliter, ff.de pactis, l.Lucius, ff de euictiõn.* vbi quis priuatur re sua propter publicam vtilitatem, sed dos est publicus fauor, *l.prima, ff.sol. matrim.* & nō dixit *Orbem*, sed *Vrbem*, quia non omnes gentes vtuntur matrimonio, & dote; ergo fauore dotis, & sic publicæ vtilitatis, derogandum est iuri directi Domini, vel cuiuslibet, cui facienda est restitutio fauore dotis.

10 Septimò, quia fauore matrimonij multa sūt inducta specialia, ēt cōtra voluntatem disponentis, quæ respiciunt etiam dotem, cum sit consequtiua matrimonij, cum quis non ducat vxorem sine dote, *l.si fraudator, ff.quæ in fraud.credit.§.1.ff.de doli except.l.pure, §.si eum,* quamuis aliquādo sine dote, sed quæ frequenter accidunt, attenduntur, *l.nam ad ea ff.de leg.* specialia sunt, quia reijciuntur cōditiones à legatis de non nubendo, vel de non nubendo cum tali, vel non nubendo in tali loco, cum alibi, vel cum alio non possit æquè nubere, *l.cum tale, §.rescriptum, & l.cum ita, & l.hoc modo, ff.de cond.& demonstrat.* ergo debet reijci ꝓhibitio de non alienando feudum, cum sit quid minus, alienare contra prohibitionē, quam nubere aliter, quam testator decreuit, quod valet etiam inter viuos, *l.pactum, ff.de pact.*

11 *Glos.* & *Isern.* de dictis Iuribus parum, aut nihil curant, licet aliqua allegauerit *Iser. infr.nu.13. & nu.6. & in §.donare*, ad demonstrandum inrationabilitatem Iuris feudorum, & *Const.Regni*, nam de iure habemus *tex.* valere pactum inter contrahentes, *l.1.§.si conueniat, ff.de pollic.* propterea in feudis dixit concedens in inuestitura secundum iura feudalia, iure autem feudi constitutum est, vt quando habemus casum, expressum iure ipso feudorum, illi standum est, quo deficiente, recurrimus ad Ius Romanum *cap.1 de feud.cognit.* immò prius arguendum de similibus, & regulis iuris feudorum, vt ibi vobis dixi, sed de iure feudi habemus *tex.* in contrarium expressum, *in §.donare*, ergo non sunt attendenda iura ciuilia, quæ habent diuersam rationē, vt infra.

12 Primò, *l.3. C.de natur.liber.* non tendit in præiudicium tertij, cū legitimatio sit restitutio nataliū, & agitur de fauore publico, & priuato, & non tollitur ius quæsitum tertio, sed impeditur quærendum, sed in feudi alienatione agitur de iure quæsito

Do-

Domini ex pacto inuestituræ, ergo.

13 Secundò, nec *l. 1. §. sed si libertus*, quia paternum officium est dotare filiam, *l. fin. C. de dot. promiss.* & dotando de bonis suis allodialibus, nõ facit fraudem patrono, cui debetur legitima de eo, quod superest, & sic tractat de lucro, quod secus esset in creditore, in cuius præiudicium non posset se dotare mulier debitrix, *ff. quæ in fraud. credit. l. ait prætor, §. sed cum mulier*, vbi *gloss.* dat hanc conciliationem.

14 Tertiò, nec *l. sicut, §. sed si permiserit, ff. quib. mod. pign. vel hypot. sol.* quĩ agitur de interpretãdo cõsensu creditoris ad vendendum, & non ad donandum, cum ex donatione lędatur patrimonium debitoris, vt consensus compræhendat dotem, cum posset creditor aperta verba dicere, *l. veteribus, ff. de pact.*

15 Quartò, nec *l. fin. C. de litig.* ab *Iser.* citata, quia inter plures casus exceptos, ponitur de dote, ad euitãdam suspicionem fraudis ex alienatione rei litigiosę, & alij casus qui non sunt ita fauorabiles, vt est diuisio, transactio, & cęteri in *d. tex.* sicut ergo aliæ causæ, quæ excusant alienãtẽ à suspicione fraudis ob vitiũ litigiosi, sic excusat causa dotis, non quod inferatur præiudicium alicui in iure suo propter dotem.

16 Quintò, minus obstat *Auth. res, quæ*, quoniam procedit respectu descendentium, quibus pater si viueret, verisimiliter permissurus esset, vt aiunt communiter scribentes, vndè limitant in collaterali, nisi ab eodem fidei commictente descenderet, & penitùs in extraneo negant procedere, latè *Molin. lib. 4. cap. 6.* sed quia posset replicari, admicti posse dationem feudi in descendente, adduco aliam restrictionem, vt non procedat in re prohibita alienari per contractum, *gloss. & Bald. in l. nulla, C. de iur. dot. Andr. Barb. ad Bald. ibi, & ad Bar. in d. auth. res, quæ*, & sic inferunt ad feudum, & emphyteusim, vltra quod limitant, quando de fructibus, vel quando aliundè, & sic in subsidium.

17 Sextò, nec obstat *§. cum proponeretur*, quoniam recipit easdem restrictiones, etiam ex eodem *tex.* satisfaciendi voto parentis, & quando fructus non sufficient.

18 Septimò, *l. si ego*, procedit respectu hæredis, vt debeat se conformem reddere voluntati defuncti, qui sic dispsosuit, & sic non de præiudicio tertij, hinc limitabam assensum præstãdum post mortem, vt ille *tex.* suppleat defectum consensus vassalli defuncti, quia nouus hæredis inducitur per illum *tex.* nec cogit Dominum ad consentiendum, ideò si non teneretur Dominus consentire, quia hæres non haberet hæredem, non operatur ille *tex.* ex quo etiam infero, quod D. Prorex tali casu non posset consentire, etiam si vellet, quia est de casibus limitatis in *prag. 3. de feud.*

19 Octauò, leges de tutoribus non militant, quia procedunt respectu solemnitatis, non totalis præiudicij, & nihilominus sunt in opinione, quod requiratur decretum, vt in dictis iuribus, sed in effectu non agitur de præiudicio alieno, & de debito necessario pupilli.

20 Nonò, non obstat fauor publicus, qui versatur in dote, quoniam certa sunt priuilegia de Iure Romano, & certum est Ius de iure feudorum, quod pro dote non possit dari feudum, quod etiam est de publico.

Decimò, quod lex dixit aliqua pro dote, nõ dixit de feudo cõtra voluntatem Domini, standum ergo est legi, *l. prospexit, ff qui & à quibus.*

21 Vndè alij dicunt arguendum esse de iure feudorum. &

Primò, per *cap.* 1. *An maritus succedat vxori*, vbi fœmina habet feudum,& filij succedunt.

Secundò,ex *cap.* 1.*de inuest.quàm Titius accep.à Sempr.*vbi fęmina dedit in dotem feudum.

Tertiò,p *cap.*1.*de eo qui sibi,& hæred.suis*, vbi fęmina dedit in dotem feudum marito suo, quæ iura videntur contraria §.*donare, qualiter olim feud.pot.alien.*

22 Sed hæc iura feudalia non obstãt p subscripta,& primo *c.*1.*an maritus succedat vxori*, nõ loqtur de datione feudi in dotem, sed disponit,quod maritus non succedit vxori, prout erat de Iure Longobardorum *de succeß.marit.*& quoad filios fęminæ, procedit de æquitate, vt ibi dicitur, & sic non est contra §.*donare.*

23 Reliqua vero duo iura, licet expresè loquantur,quod fęmina dedit in dotem feudum marito,tamen non obstant, quia non dicunt id fecisse sine assensu Domini. Immò vt dicit *Cam.hic fol.*82.subintelligendum est, processisse de consensu Domini, & sic cessat contrarietas, sed in qua lege fundatur hæc subintelligentia, *Cam.*non attingit.

24 Vndè dicamus nos, quod dum habemus *tex.*apertum, non posse dari feudum in dotem, quando in iure reperitur mulierem dedisse feudum in dotem,præsupponendum est cum consensu Domini, vt euitetur contrarietas, & vt actus valeat: hoc assumptum probatur de Iure Romano, siquidem minor non potest nec in dotem dare sine decreto *d.l. lex quæ*,& dum in *l.Titia.ff.de iur.dot.* dicitur, quod mulier minor dedit in dotem, *Ioannes* dat suam intelligentiam, quia *tex.* in principio narrat casum, quando mulier minor fecit permutationem, deindè quãdo subdit lex, quod fundum permutatum dedit in dotẽ,*Ioannes* supplet, quod dedit quando erat maior,& *glos.*reddit rationem, vt expositio *Ioannis* sit vera,ad euitandum contradictiones iurium,licet *Azo* dicebat esse speciale in dote.Ideò *Iser.*non proponit de dictis iuribus feudalibus.

25 Transeamus ergo ad Ius canonicum, quo iure videtur correptus §.*donare*,quoniam in *cap.nuper, ext.de don.inter vir.& vx.*est *tex.*vbi datur feudum in dotem sine assensu, pro cuius *tex.*intelligentia licet *DD.* sint varij,quoniam aliqui intelligunt illũ procedere in donatione propter nuptias,non in dote,*glos.ibid.* exponit *in dotem id est donationem*, quam sic omnes intelligunt,sed in *cap.*2.*de feudis*, dicit apertè,posse dari feudũ in dotẽ per *d.cap.nuper*, *Inn. in d.cap. nuper*, dicit,in dotem, quia maritus dotauit,& expresè disponitur,posse dari feudum in dotem per *cap.* 2. *Hostiens.* relato *Inn.* se refert ad *cap. fin.nè Prælat.vices suas,Io.And.*refert *Inn.& Host.*& pertransit,sed *tex.*loquitur de donatione propter nuptias, quia in fine repræhendit supplicationem supplicantis,qui incongruè locutus est;quo vero ad articulum parum refert, nam parificantur, sed quia *tex.* loquitur,durante dominio vxoris, quia nemo plus iuris, quasi quod de fructibus disposuit durante tempore vitæ suæ,quod diximus posse fieri, ergo ex hoc non obstare videtur, & *Cald. in cons.*10. *tit. de feud.* intelligit illum *tex.* procedere in feudo personale, seu temporale, non perpetuo.

26 Vndè *Isern. in §.donare*, relato *Ardiz.in summ. par.*1.*in* 2.*cap.*130. vbi arguit pro, & contra, concludit posse patrem dare feudum in dotem filiæ, & filiam,quæ successit in feudo,posse dotare semetipsam, per §.*cum proponeretur*,dummodo non det æstimatum, quia faceret emptionem, vel ni faceret pactum de lu-

lucrando feudo dotali.

Primò, huic conclufioni dicit obftare *Ifern.* quare non idem pro neceffitate propria, & licet diuerfificet de fructibus; tamen, quando nō fufficiūt, adhuc remanet quæftio, foluit quia dotando remanet pęnes vxorem, vel ad vxorem, vel patrem dotantem eft recafurum, quod fecus in alia alienatione.

Secundò, arguit *Ifer.* quod fequeretur aliud inconueniens, quia fuccedent filij ex ęquitate, de qua fupra contra regulam §. *hoc autē in* 1. *rub.* vbi omnes defcendentes ex fęmina à feudi fucceffione remouentur.

Tertiò, arguit de pia caufa, quæ pariter eft priuilegiata, immò magis, & tamen indubitanter non poteft pro anima iudicare *d.* §. *donare*, & in hoc *tex.* noftro, in quo dicit *Cald.* nō adeffe hoc verbum in antiquis, vt ibi per ipfum in *dict. conf.* 10. refpondet ꝙ dū *DD.* fic intellexerunt in dote, non eft trahendum in cafus fimiles.

27 Arguit pro fęmina, quia ex pacto poteft fuccedere, & in Regno, ex l. *Regni*, ergo fi ipfa fuccedit in feudo, poteft feudum dare in dotem viro, cui fe dedit.

Primò, concludunt, §. *donare* procedere in extraneo.

Secundò, *cap. nuper*, quando non habebat aliud pater, vt poffit dare feudum.

Tertiò, fęminam poffe fe dotare, ꝑ §. *cum proponeretur*, & ꝑ d. iura feuda-28 lia; dūmodo nō det ęxtimatū, neq; faciat pactū de lucrādo, & licet *Cam.* ad prędicta refpondeat *f.* 83. *l. F.* & *f.* 84.

29 *l. A.* Obferuate vos de muliere fe dotante, de qua tantum exclamat *Cam.* contra Doctores fenfientes poffe dotare fe de feudo, quod eft regulatum à Iure ciuili, & feudorum, fiquidem refpectu dominij non transfert dominium per dotationem in virū, vt efficiatur patrimonium viri, fed dominium de iure ciuili, non de iure gentium, quia ftatutum eft per *l. doce ancillā*, *C. de reiuen.* vt maritus faciat fructus fuos propter onera matrimonij, cōfequēs erat, vt poffit vēdicare, fed in effectu vxor remanet domina, *l. in rebus*, *C. de iur. dot.* vbi eft *tex.* expreffus, ꝙ mulier poteft vendicare, & habet hypotecariam, reddit rationem *tex. de reiuendicatione*, quod licet de fubtilitate iuris ciuilis dominium eft viri, in rei veritate tū dominium eft vxoris, *glof.* fubdit dominium de iure naturali, fecundum *Martinum*, & fic dominium de iuregentium habet vxor, de iure ciuili ad agendum habet maritus: quod patet nam fi haberet dominium de iuregentium, haberet augmentum alluuionis, quod non habet maritus, *l.* 4. *ff. de iure dot.* nec habet *Thefaurum*, nec partum ancillæ dotalis, *C. de rei vx. act. l. vnica*, §. *itaq. glo. in l. diuortio*, §. *fi fundum. ff fol. matr.* vbi agitur de arboribus euulfis, quod maritus reftituet, & *l. fi conftante*, §. *fi maritus*, *ff. fol. matr.* vbi agitur de feuitia, vt nullam in dotales feruos, ficut nec in alienos teneat.

30 Ideò *Bald. in d. l. in rebus*, dicit dominium vindicationis, hoc habet maritus, dominium difpofitionis, hoc non habet maritus, *l.* 1. *ff. de fun. dot.* dominium fruitionis, & hoc eft commune etiam vergente ad inopiam, *d. l. in rebus*, & *l. vbi adhuc*, & *l. fi cōftante. ff. fol. matr.* & plenę poffeffionis, vt in *l. raptores*, *C. de Epifcop. & Cleric.* ergo *Ifer.* & *Ardiz.* bene dicūt, quod mulier poteft fe dotare de feudo, quia non transfert dominium iurifgentium, fed dominium iuris ciuilis, vt poffit maritus vindicare, ipfa remanēdo domina de iure naturali, feù gentium, & remanet domina quoad fruitionem, & fic eft quodam ius in re, diuerfum ab eo, quod eft prohibitum in feudis, cum fit ad tempus matrimonij, nec contemnitur Dominus.

31 Immò à principio quando Dominus ccnceſſit, vt fœmina poſſit ſuccedere, cõſiderauit iſtum caſum, quod fœmina nuptura erat, & per conſequens datura erat, & ſe, & bona ſua marito, ac in mariti cuſtodiam; ſiuè igitur teneat in paraſernum, ſiuè det in dotem, maritus adminiſtrat, reſpectu ergo temporalitatis nihil noui, vel incogniti Domino accidit, reſpectu proprietatis, dum non eſt æxtimatum, vel deeſt pactum de lucrando, nihil eſt; ergo benè concludunt,
32 *Iacob. de Feud. verſ. quod dicti vaſſalli inueſtiti, num.* 28. diminutè loquitur, *Io. Rayn. in §. habito, cap. Imperialem, num.* 16. *ver. ſed an in dotem*, plenè diſtinguit, relatoq. *Iacob. Beluiſ. Io. Blanc. & alijs*, tenet non poſſe patrem, nec extraneum, mulierem poſſe, dummodo non æxtimatum, ſic cõcordat iura feudalia, & *cap. nuper* intelligit de donatione propter nuptias, *Curt. iun. de feud. part.* 4. *num.* 93. latius examinat *Gulielm. pern. ſicul. in primo not. fol.* 24. *col.* 5. *& dicit Ludouicus, de Anna in repet. Conſl. n.* 15. *cum ſeq. Cannet. in cap. volentes, §.* 10. *fol.* 31. *Iſern. qui ſucc. ten. l.* 1. *num.* 2. *ver. ſed hoc eſt*, dat intellectum ad *c. nuper, extr. de don. int. vir. & vx.*

33 Aſſenſus hominis, & aſſenſus legis æquiparantur, patet quod lex permittit alienare feudum pro eo tempore, quo alienator tenere poſſet, *§. rurſus, ſi de inueſtit. feud. contr. fuer.* ſic quando Dominus conſentit, intelligitur, vt habeat emptor eo modo, quo venditor. Subiungit quod in *cap. nuper*, permittitur datio feudi in dotem pro eo tempore, quo ipſe vaſſallus tenere debet, & non indiget conſenſu Domini, *d. c. nuper*, & licet loquatur de donatione propter nuptias, *gloſ.* 1ñ in *cap.* 1. *extr. de feud.* inducit ad dotem, propter ſimilitudinem, quæ eſt in dote, & donatione propter nuptias, *l. fin. C. de don. ante nupt. in princ.* Et ſi in caſu *cap. nuper*, Dñs conſentiret, nõ operaretur niſi alio modo, quam eo, quo lex conſenſit, quia alias non operaretur conſenſus hominis, vbi eſt cõſenſus legis, nam poſſet dare in dotem inæxtimatum, & ſine pacto de lucrando, vt dixit in *§. donare.*

34 Prohibitio alienationis feudi, etiã ex cauſa dotis, habet cõcordantiam cum articulo Iuris ciuilis. De intellectu *auth. res, quæ, C. com. deleg.* an teſtator poſſit prohibere alienationem rei ſuæ, etiam ex cauſa dotis, in quo ſubſcripti reſponderunt, poſſe teſtatorem prohibere, & ceſſare *auth. res, quæ, gloſ. in l. nulla, ver. prohibitum, C. de iure dot. Iaſ. ibid. num.* 105. *Ant. de Padigl. in dict. auth. num.* 116. *Couarr. variar. reſol. lib.* 3. *cap.* 6. *nu.* 10. *Molin. de primogen. lib.* 3. *cap.* 6. *num* 11. *Lupi in repet. c. per veſtras, extr. de don. int. vir. & vx. §.* 16. *Cam. in hoc cap. Imperialem. fol.* 83. *col.* 2. *&* 3. *à ter.*

SVMMARIVM.

1 *Feudum an poſſit donari, in dotem dari, ſiuè pro anima iudicari?*
Et quid reſpectu emphyteutæ Principis.
Pater ſi aliud non habeat, feudum dare poteſt filiæ in dotem.
2 *Maritus vxori non ſuccedit in feudo, niſi ſpecialiter Dominus concedat.*
Filijq; fœminæ ſuccedunt in feudo tantum de æquitate.
3 *Gratia, in vno conceſſa, ad aliud ſimile, etiam ex maiori ratione non extenditur, niſi exprimatur.*
Et an prohibitio, matrimonia impediens ſit irrationabilis?
4 *Ex conceſſione Feder. Imper. in Archiuio exiſtente, qui accipit in dotem feudum æſtimatum, debet illud pecunia luere, & quid ſi non ſit ſoluendo?*
5 *Pactum in donatione appoſitum, neſci-*

scilicet mulier nubat sine consensu donantis, lege annullatur, & cur. Quiduè si hoc pactum apponatur in contractibus.

6 *Donatio si fiat extraneo, nè mulier nubat, an reiciatur conditio fauore extranei?* *Et quid si res donata, conditione deficiente, reuerteretur ad mulierem, in conditione positam?*

7 *Feudi donatio cum pacto, nè illud detur in dotem Seia, an substineatur? Et donatarius aliud non habens, an possit feudum hoc in dotem dare?*

8 *Feudum donatum alicui, ea lege, nè det in dotem Seiæ, si conditione deficiente, reuersurum est ad Seiam, vt reiciatur conditio?*

9 *Matrimonium quamuis possit esse sine dote, facilius tamen fit cum dote.*

10 Tex. in §. donare, qualiter olim feudum, &c. *an sit irrationabilis, & cũ sit consuetudo, an sit seruanda propter irrationabilitatem? & nu. seq.*

11 *Soluitur obiectio irrationabilitatis contra* d. tex. in §. donare. *Et cur fęmina à feudi successione excludatur. & n. seq.*

12 *Fęmina in quibus casibus in feudo succedat?*

13 *Fęmina succedente in feudo, an sit irrationabilis prohibitio dandi in dotem feudum prædictum?*

14 *Regni Constitutiones adnotantur, prohibentes feudum dari in dotem. Et an leges ciuiles tollentes in legatis conditiones, impeditiuas matrimonij, sint iustæ?*

15 *Matrimonia, quia sunt de Iure Diuino, debent esse libera, etiam secundum Gentilem Phylosophum.*

16 *Leges possunt omnia, quæ possunt partes. Et prohibitionem de dando feudum in dotem esse iniquam, Sacræ Scripturæ authoritate probatur.*

17 *Alienatio ob necessitatem fit de iure, prohibitione non obstante.*

18 Iser. *vbi tractet articulum de obligatione feudi? Et vendere, ac obligare, vt differant inter se?* *Et an* Const. Regni Fratribus *sit abrogata p* Cap. Reg. In planitie.

19 *Dare, & obligare in quo differant.*

20 Tex. in Cap. Reg. In planitie, *& si corrigat abusum in matrimonijs, an propterea det facultatem obligandi feuda?*

21 *Intellectus multiplex ad* d. Cap. Reg. In planitie.

Isern. num. 3. in fin. vers. item hoc vltimum de dando in dotem.

C A P. XIII.

1 I Ser. in §. donare, in principio inferẽdo sic ait: *alienare non poterat, & per consequẽs nec donare, nec in dotem dare, nec pro anima iudicare, tamen liberalius agitur cum emphyteuta Principis, l. 1. C. de fund. patrimon. lib. 11.* Arguit contra *tex.* de dare in dotem, de iure ciuili posse, non obstante prohibitione, exemplo liberti, *l. 1. §. si libertus, ff. si quid in fraudem patron. & C. de litig. l. 1. & auth. res, quæ;* cõcludit tandem, quod si non haberet aliud, posset feudum dare in dotem filia, ex *Ardiz. in summa, rub. vtrum vassall. poss. feud. dar. in dot. pro fil.* ampliat in ipsa muliere, vt possit dare feudum viro in dotem, limitat nisi det æstimatum, & nisi faciat pactum de lucrando.

2 Arguit, quare secus pro suis alimentis, cum sit similis ratio, ne pereat fame, *ff. ad l. Aquiliam, l. illud,* sublato argumento de fructibus, quia

quia possent non sufficere, soluit de de ratione diuersa, quia feudum est reuersurum ad fęminam, vel patrem, nam maritus non succedit, nisi specialiter Dominus concedet, *cap. 1. an marit. succ. vx.* replicat, quod etiam esset irrationabile, quia succederent filij fęminæ, cōtra §. *hoc aūt in 1. rub.* licet filij succedāt de ęquitate, tñ succedent: soluit, quod gratia in vno nō extenditur ad aliud simile, vel cum maiori ratione, nisi specialiter exprimatur, DD. certo modo concedūt in dote, non sequitur ergo in alijs.

3 Infra post additionem continuādo sermonem de dote, dicit, esse irrationabilem prohibitionem, impedientem matrimonia, vt dixit in *cap. Imperialem*, deindè sequitur de donatione propter nuptias, & de quarta, & de lege Regni.

4 In additione refert concessionem *Feder.* in Archiuio, & Registris, vt quādo quis dedit feudum in dotem, æstimatum pro certa quantitate, cogatur dotans soluere pecuniam, & luere feudum, & si non sit soluendo, rescisso contractu dotis, detineat loco pignoris, & de fructibus sibi satisfiat pro oneribus matrimonij, quæ si non suberit, compenset cum sorte.

In *cap. Imperialem, num. 13.* prosequendo materiam de potestate concessa Vicario, quando posset cōsentire pro dote, vel obligationi pro dote, vel dotarium, vel donatione propter nuptias, præmictit nonnulla ad euidentiam propter *glos.* quæ ibi dicit; nō posse dari feudum in dotē.

5 Incipit de priuilegijs matrimonij, quia lex annullat pactum in donatione appositum, nè nubat sine consensu donantis, quia esset, ac si diceret, ne nubat, *l. cum tale, §. rescriptum, ff. de cond. & dem.* quod procedit tantum in virgine, secundū *tex. in auth. cui relictum, C. de ind. vid. toll.* pariter si pactum, ne nuberet Titio, cum alij nubere non posset, pariter, ne nubat in tali Ciuitate, cum alibi æquo nubere non posset, ex quibus inducitur viduitas, *l. cum ita, ff. de cond. & dem.* pacta prædicta sunt in fraudem legis, quæ vult habere prò impleta conditionē cælibatus: & q̄a dubitari posset, an id procederet tantū in vltima voluntate, secus in cōtractibus, soluit, quod si ita fiunt in vltimis voluntatibus, fient & in contractibus, *l. pactū, ff. de pact.* vbi *glos.* notat casus, qui per pactum non possunt iniri.

6 Limitat procedere, quando dedit cum hoc pacto mulieri, vel patri, secus quando extraneo, ne nubat Seię quia valet, & nubendo, ille tertius perdet rem legatam, *l. mulieri, ff. de cond. & dem.* sublimitat, nisi donatū foret reuersurum ad mulierem, quia militaret eadem ratio, impeditiua matrimonij, *l. auia, §. Titio, ff. eod.* idē in patre, & filio, cum quibus concurrit eadem causa, *l. hæres, §. fin. ff. eod.*

7 Infert, si valet pactum cum extraneo, ergo valet pactū donando feudum cum pacto, ne det in dotē Seiæ, quia ex consensu contractus legem accipit, *l. 1. §. si conuenerit, ff. depos.* nā in re sua q̄libet est moderator, & arbiter, *l. in re mandata, C. mand.* & sic valet arg. de vltimis voluntatibus ad cōtractus, q̄a si in vltimis volūtatibus voluntas est lex, ita in contractibus voluntas est lex, limitat, nisi ille, cui fuit datum sub hac lege, non haberet aliud, arg. *d. auth. res, quæ, & C. de litig. l. 1.* & notat *Ardiz. in sum. rub. cit.*

8 Et quia supra limitauit, pactum validum cum extraneo, non valere, quando res donata esset reuersura ad mulierem, nunc limitat donationem feudi factam Titio, ne illud det in dotem Seiæ, quando feudum esset reuersurum Seiæ *d. l. auia, §. Titio,* vt eo non obstante, possit dare in dotem, reddit rationem, quia pactū, cōtra bonos mores, & cōtra Rēpublicā, quæ

quæ vult sobolem: corroborat, quod non valet contra id, quod est pro bono publico, *l. iurisgētium ff. de pact.* & interest Reipublicæ mulieres esse dotatas, *l. 1. ff sol. matr.*

9 Sed quia dicta iura nihil dicunt de dote, & posset esse sine dote matrimoniū, soluit tacitā obiectionē, quia facilius nubet cū dote, *ff. de his quæ in fraud. cred. l. si fraudatur*, cum similibus, ergò, corroborat à simili, quia prohibitus alienare, alienat pro dote, *d. §. si libertus*, exemplo etiā de minore, prohibito alienare, sed non pro dote, *C. si maior fact. l. fin. & l. lex quæ, ff. de admin. tut. cum similibus.*

10 Sed quia sunt iura ciuilia, & hic casus est præuisus de iure feudorum *d. §. donare*, soluit, quod ille *text.* est inrationabilis, & cum non sit lex, sed consuetudo, non seruabitur, quia inrationabilis, *auth. vt nulli Iud. §. 1. C. quæ sit long. consuet. l. 2.* facit obiectionem, quod licet *§. donare* sit inrationabilis, tamen quia iure isto fœmina est exclusa, quia non potest

11 seruire, soluit quod etiam in hoc ius feudi est inrationabile arg. *l. maximum vitium, C. de lib. prater.* quæ æquiparat in successione mares, & fœminas, ergo ius feudorum est inrationabile, itē quatenus tollit successionē, quia non potest seruire, soluit quia potest seruire per maritum, qui quādoq; est sufficientior filio feudatarij, vel per alium substitutum, sicut minor, & alij inhabiles, *cap. si quis decesserit, si de feud. fuer. controu.* dat aliam rationem ad probādum, quod ius feudorum, excludens fœminas à successione, sit inrationabile, quia datur casus in quo succedunt, quando ex pacto fuit datum pro masculis, & fœminis, *de nat. succ. feud. cap. 1. & de eo, qui pro se, & hæredibus masculis, & fœminis.* In quibus casibus iura permittunt, fœminam succedere, & narrantur duo in *d. cap. 1. de nat. suc. feud.* & duo in *glos.* sed sunt reducibiles ad duos, primus qn̄ à principio fuit datū pro fœminis, vel feudū fuerit de natura fœmineū, secūdus si ipso deuoluto, fuerit de nouo reconcessū filiæ ob amorem patris, in istis dicit *Isern.* si fœmina succedet, quare prohibetur pater dare feudum in dotem filiæ, ergo *§. donare* est inrationabilis in istis casibus.

13 Nunc addit alium casum limitationis, q̄ dū in istis casibus, in quibus fœmina succedet, est inrationabilis prohibitio dandi in dotem, multo fortius est inrationabilis, si ipsa mulier se dotet de feudo suo: hæc limitatio procederet in Regno, in quo fœminę succedunt, *Const. In aliquibus, & Const. Vt de successionibus*, vt infra notat *Iser. in fin. quæst.*

14 Deindè, quia posset opponi nedū de *§. donare*, cui respondet, esse consuetudinem inrationabilem, sed quia adsunt leges Imperatoriæ, prohibentes feudum dari in dotem, vt in *Const. Fratribus*, immò in *Const. Honorem*, prohibetur matrimonium feudatariæ, ergo cum sint leges, debent seruari in Regno Condentis, etiam si duræ sint, *l. prospexit, ff. qui & à quib.* sicut ēt ex *d. l. cū ita, & l. hoc modo, ff. de cond. & demonstr.* quæ tollunt conditiones in relictis, quæ possunt impedire matrimonia, cum sint iura ciuilia, non naturalia, quæ non possēt tolli lege positiua, secundum opinionem aliquorum, soluit exagerando contra tales, quod sunt timidi, & notant ad placitum Principum, ideò sequitur opinionē aliorū, inue-

15 hētiū cōtra dictas leges, quia impediunt matrimonia, quæ debent esse libera, & de Iure Diuino, & secūdum Gentilem Phylosophum, & lex debet esse iusta, ergo: ꝓbat quod impediant matrimonia, nam vetant feuda dari in dotem, vel obligari pro dote in pecunia, sine consensu, quem

non

non dabunt Principes, nisi cui ipsi nolint, vt nubat, vel denegent assẽsũ in datione feudi pro dote, sine qua mulier non potest nnbere, sed matrimonia debent esse libera, nec via indirectà impediri, *l. scire, ff. de tut. & cur.* probat alia ratione, nam si ex pacto contrahentes non possunt impedire matrimonia, quomodo potest lex, cum possit lex ea, quæ possunt partes, quia leges sunt de iure vassallorum de vtili dominio, nõ de proprietate, quæ est Imper. qui condidit leges, *ff. de nou. oper. nunc. l. non solum, §. fin. & C. de fideiuss. l. fin.* corroborat ex Sacra Scriptura, ex Isai. vt ei q condit legẽ iniquam, vndè redditur probatio clara, q *dict. Constitutiones* sunt iniquę, quia fęmina potest succedere quare ergo fęmina non potest dotari de feudo.

17 Concludit quod si fuit iniqua prohibitio, debet, & potest Vicarius consentire, corroborat alia ratione, nam alienatio necessaria fit de iure, non obstante prohibitione, *de leg. 2. l. peto, §. prædium,* sed dos est consecutiua matrimonij, quod licet possit esse sine dote, tamen frequentius fit cum dote, & quæ frequenter accidunt, attenduntur, addit aliã rationẽ de *cap. Regni in planitie*, quo astringitur Rex consentire, etiam si Vicerex denegat, teneretur, & Rex quando constituit Viceregẽ, videtur committere ea, ad quæ ipse tenetur, *ff. de cond. ind. l. si procur. Isern. in cap. Imperial. num. 6. ver. in Regno Siciliæ*, vbi tractat de obligatione feudi.

18 Postquam demonstrauit aliud esse vendere, aliud obligare, infert ad Ius Regni *Const. Fratribus*, quæ permictit obligationem, & certo modo dationem pro dote, quando cum licentia Principis nubit, quæ licentia est remissa per *cap. In planitie*, quod permictit matrimonia, dummodo nõ det feudum in dotem, sed quia de obligatione, nihil dixit *cap. Regni*, videtur incorrecta *Constit. Fratribus* in hoc tertio casu de obligatione.

Nunc arguit contra, quod licet *d. Const.* non sit in tertio casu abrogata per *cap. in planitie*, quod videtur omictere de obligatione, tamen est intermedia *Const. Caroli Primi*, quæ prohibet matrimonia sine assensu, & etiã quando cum assensu, & requirit assensum ad dationem, vel obligationem feudi, de qua *Const.* testatur *gloss.* licet ei non credatur, sed quia superuenit *cap. in planitie*, abrogauit totum de matrimonio: de obligatione tacuit, & non prohibuit, ad obligationem non trahitur, nec directè, nec indirectè, *l. si rem, §. de viro, ff. sol. matr.*

19 Probat ex differentia, quia dare est accipientis facere, obligare est remanere dominum, ergo cũ *cap. in planitie* sit ad releuamen Regni, non debet in odium, probat, nam excipit de dote, non extenditur ad quod est minus prohibitio, quia regula procedit è contra, prohibito, quod est minus, prohibetur, quod est plus, *l. cui pacto, ff. de ser. expor.*

20 Nunc soluit principalem quæstionem, dicendo, verius videtur, vt *cap. in planitie* tantum corrigat abusum matrimonij, non propterea dedit licentiam obligandi feuda, quod erat ex se prohibitum, ergo si permisit matrimonia libera, & dari cum assensu, non propterea permisit obligare, quod aliàs erat prohibitum per alias leges, quæ nõ corrigũtur, nisi expressè, & si *Constit. Caroli Primi* appareret, correxisset *Const. Fratribus*, dum vult etiam in obligatione assensum, quæ ideo permisit obligare sine assensu, quia matrimonium non poterat fieri sine assensu, sublato impedimẽto matrimonij, vt sine assensu, &c. sublata est permissio obligandi sine assensu, quia dependet ab illo assen-

su,

ſu, ideò *cap. in planitie*, derogat *Conſt.* etiam in permiſſione de obligatione, deindè infert, ſi non appater, remanet *Conſt. Fratribus*, reddens rationem, quare permiſit obligare, quia quando aſſenſit matrimonio, tunc indagauit de viro.

21 Vltimò, dicit cauſas indagandi, ideò *cap. in planitie*, permiſit matrimonia, non permiſit obligare, quod erat prohibitum, reddit rationem differentiæ de licentia matrimonij à licentia obligationis, & dationis, ideò diuerſa ratio, diuerſa deciſio, ſenſit vnum cõtrarium, quod qui conſenſit, dat, ergò aſſenſiendo matrimonio, aſſenſit obligationi, reſpõdet, tacitè, quod aſſenſit matrimonio in genere, ignorando perſonas, ſed quando aſſenſit dationi, vel obligationi, perquirit de perſona, & ſic non poſſe obligari concludit.

SVMMARIVM.

1 *Maritus recipiens in dotem feudum ineſtimatum, vt illud luere teneatur?*
Et explicatur prouiſio Feder. *exiſtentis in Arebiuio.*

2 *Maritus feudum recipiens in dotem ineſtimatum, ſi non ſit ſoluendo, retinebit illud loco pignoris, vt de fructibus ſibi ſatisfaciat.*
Declarantur ſpecialia, inducta per nouam prouiſionem Imperatoris Federici.

3 *Maritus recipiens feudum in dotem, tenetur ad ſeruitium ratione poſſeſſionis, licet non ſit Dominus.*

4 *Noua prouiſio* Federici *locum habet, tam reſpectu contrahentium, quam reſpectu Curiæ, quando ipſi aperiretur feudum.*

5 *Noua prouiſio* Federici *locum habet, ſiuè contrahentes ſciant, feudum eſſe, ſiuè ignorent.*
Et an emptor feudi, ſi ſciat feudum eſſe, contra venditorem de euictione aget?

6 *Maritus, & ſi ſcienter accipiat in dotem feudum æſtimatum, adhuc ſuſtinetur datio in æſtimatione, & cur?*

6 *Mulieres rarò ſciunt, quæ ſunt de apicibus Iuris.*
Et explicatur ratio fundamentalis prouiſionis Federici.

8 *Maritus lucratur fructus feudi propter matrimonij onera, quæ ſi non ſuſtineat, eos computabit in ſortem.*

9 *Verbum* (de fructibus) *delendum à prouiſione* Federici.

10 *Prouiſio* Feder. *procedit conſtante matrimonio, non verò eo ſoluto.*
Et de malo intellectu Lipar. *in dicta prouiſione circa verbum* maximè.

11 *Prouiſio* Feder. *vt procedat, feudo aperto Domino, in domini præiudicium.*
Statutum eſt interpretandum, vt aliquid noui ſtatuat.

12 *Damnatur* Lipar. *qui voluit corrigere* Loffredum.

13 *Statuti verba ſunt ſtricte accipienda, & omiſſum pro omiſſo habendum.*

14 *Prouiſio* Feder. *vt ſit facta in odium dotantis?*
Et vt poſſit reuocari datio feudi in dotem?

15 *Lex operari debet contra condentem.*

16 Iſern. *interpretatio ad prouiſionem* Federici.

17 *Iure communi feudorum permittebatur feudi pignoratio tantum pro medietate.*
Et de expoſitione Lipar. *improbata per* Camer.

18 Text. in cap. nuper, de donat. inter vir. *dilucidatur.*
Et vt feudum poſſit dari in dotem vita durante mariti.

19 Gloſæ, *& aliorum* Canoniſt. *expoſitio ad* d. cap. nuper.
Et an tex. in d. cap. nuper, *loquatur de dote, vel de donatione propter*

 nup-

nuptias? vel de feudo personali.

20 *Pater an possit dare feudum in dotem filiæ sine assensu ad vitam tantum suam?*

21 Camem.*arguit* Canonistas, *ac* Dominos de Rota,*non benè intelligentes* tex. in cap.nuper, *& dat ipse intellectum suum.*

22 Camem.*corrigit* Glosam, *& quando debeatur antefatum vxori?*

23 Cam. *refellit* Alex.Calder. & alios, *sed reiicitur ab Authore.*
Et an tex. in cap. nuper, *corrigat ius feudorum?*

24 *Pater habens filios masculos, an possit feudum filiæ dare in dotem, aliud non habens?*

25 *Prouisio* Imper.Feder.*genericè loquitur, concordatq; cum* cap.nuper, cit. & cum l.fundus, qui ff.de rescind.vend.

Isern.in d.§.donare,in additione,nu.5. verf.Imperator Federicus.

C A P. XIIII.

1 ISer.refert nouam prouisionē *Federici*, ad limitationem *§. donare*, quo prohibetur datio feudi in dotē, præsupposito casu, quando de extraneo, quia de patre, & de muliere se dotante,supra dixit, cum interpretatione summatorum; dicit ergo, quod *Federicus Imperat.* hoc nouum statuit ad correctionem iuris feudorum, vt si quis dederit feudum æstimatum in dotem pro certa quantitate,si dotans est soluēdo,cogitur soluere pecuniam,hoc est primum speciale, quia si contractus ex consensu legem accipiunt, dotās non intellexit dare pecuniam, sed feudū, si non valet datio feudi,lege prohibente,corruit in totum contractus, *l.quemadmodum, C. de agric. & cens. lib.* 11. nihilominus statuit *Imp.* vt cogatur ad pecuniam soluendam, contra aliam regulam: si non valet quod ago, vt ago,valeat, vt valere potest, vt in brocardo DD. *l.*1. §. *si quis ità, ff.de verb.oblig.*

2 Si vero non sit soluendo, statuit, vt valeat datio feudi in dotem certo modo, licet non eo,quo dedit, idest, vt sit loco pignoris, donec dotem soluerit,& est secundū,quod nouiter statuit,vt valeat contractus alio modo,quam contraxerunt partes, & in hoc,quia poterāt multa oriri dubia, statuit Imperator,vt detinere possit, donec soluerit pecuniam dotans. Itē & alia specialia in hac pignoratione permissa.

Primò,vt sit annullatus contractus dationis in dotem, & transeat contractus in pignus, & sic lex potest transferre contractum in alium contractum.

Secundò,vt fructus,qui solent extinguere pignus pro rata,in hoc casu non excomputentur in dotem propter onera matrimonij, quod erat de iure communi,vt infra.

3 Tertiò, vt maritus,qui tenet feudum,licet non sit Dominus, sed creditor,teneatur ad seruitium, ratione possessionis,in hoc probatur illa questio,an Fiscus pro releuio,& seruitio, pro præterito debitis, possit agere reali actione cōtra nouū vassallū de qua *Frecc.de subfeud.lib.*2.*q.*17.*c.*3.*n.*4.laborauit. Nūc laudat *Iser.Federicum* de æquitate, cum esset rigidus, præsupponendo, quod causa dotis erat priuilegiata, quæ ipsum impulsit.

4 Deindè incipit exponere prouisio-

sionem *Federici*, vt procedat nedum respectu contrahentium, sed Curiæ, ità quod si aperiri contingerit feudum per mortem dotātis, ex delicto, vel si sine filijs, &c. q. aliæ alienationes non præiudicarēt supra *de inuest. de re alien.* §. *quid ergo*, & *l. lex vectigali*, *ff. de pignor.*

5 Secundò, respectu partium, vt siuè sciuerint, siuè ignorauerint esse feudum, quasi quod voluerit excipere à lege, prohibēte alienationem, hunc casum dotis annullatione contractus, & hoc est aliud speciale, si enim emptor sciret esse feudum, non haberet euictionem à venditore, vt infra in *cap. Imperial.* & de Iure Romano, *l. si fundum*, *C. de euict.* & nihilominus statuit *Imper.* vt annullato contractu dationis in feudum æxtimatum, sustineatur quoad æxtima-

6 tionem, etiam si sciret maritus, fundum datum in dotem æxtimatum esse feudum, ratio specialitatis potuit esse, ne sciētia mariti præiudicaret vxori, quæ remaneret sine dote, *l. iniquiss. ff. de iur. et fact. ign.* vbi est casus: ampliat *Iser.* intelligentiam dictæ prouisionis, vt etiam si sciret mulier, sed antequam compleat ampliatio-

7 nem, dicit, quod rarò contingit, mulieres scire, q̄ sūt de apicibus iuris, & ius ad ea, quæ frequenter accidunt, accommodantur, ideò non præsumitur scientia; nunc ampliat in vera scientia, quia *Imp.* fundauit dispositionem, ne remaneret indotata, concordat *l. si ego*, §. *si res*, *ff. de iur. dot.* ideò cogit dotantem ad æxtimationem, aliud speciale inducens, vt etiā feudo aperto, procedat, nam sibi præiudicauit sua æquitate, qua se facit similem Deo, *l. fin. C. de don. inter vir. & vx.*

8 Nunc declarat casum de fructibus, vt eos lucretur vir propter onera, ergo si non subsistineret, excomputaret in sortem vir, *Innoc. in cap. salubriter*, *extr. de vsur.* & est communis opinio, prout per consequens percepti, antequā substineat onera, fiūt dotis, *l. videamus*, §. *ante*, *ff. de vsu.* nūc reddit rationem conclusiuam totius dispositionis, quia principaliter hoc disponitur per *Feder.* vt licet non valeat datio in dotem feudi per istum *tex.* valeat in pignus, donec de

9 dote satisfiat, & sic delendum est illud verbum *de fructibus*, quoniam Imperator principaliter statuit, vt feudum sit loco pignoris, donec sit soluta dos, & non vt de fructibus satisfiat de dote, idq; malè intelligit *Liparul.* casus enim excomputationis fructuum non fuit ex *l. Federici*, sed ex interpretatione *Iser.* ex doctrina *Innoc.* quam limitationem interposuit *Isern.* breuibus verbis, & nunc reddit ad rationem decisionis principalis dispositionis.

10 Infert nunc *Isern.* vnam limitationem ad dispositionem *Federici*, vt procedat constante matrimonio, non soluto, ideò corrigenda est littera, ibi, *post solutum matrimonium maximè*, dic *minimè*, & sic malè intellexit *Liparul.* hic, supplendo *maximè* quando non substinet onera matrimonij, quia *Iser.* intelligit concludere, & limitare, quod Imper. cōsiderauit, vt stet loco pignoris constante matrimonio, donec satisfiat de dote, secus soluto matrimonio, quia cessat dotis petitio pro viro, & tenetur restituere vxori, cui competit actio de dote.

11 Nunc *Iser. ver. nec est dandus*, incipit dubitare an hæc prouisio *Federici*, procedat feudo aperto, & præiudicet Domino? quoniam hoc erat de iure communi feudorum, vt alienatio contra *Const. Lothar.* & *Feder.* & aliorum iurium, non præiudicet Domino, sed hoc speciale induxit hæc prouisio ex regula generali, quod quando littera, & verba statuti

patiuntur, debemus interpretari, vt aliquod nouum inducat statutum, allegat *l. si quando. ff. de leg. 1.* vbi vt aliquid operentur verba legati, veniũt sub legato eorum, quæ donauerat, donata nulliter, & *l. 1. ff. ad municip. in fin.* vbi est casus, quod verba priuilegij, vt aliquid operentur, debẽt interpetrari dé casu dubitabili, subdit *Iser.* præcipuè in causa dotis, cuius priuilegia sunt innumerabi-
12 lia, ex quibus colligitur non benè intelligi à *Liparul.* qui voluit corrigere *Loffred.* dum ipse non percepit verum sensum *Isernia.*

Nunc *Iser.* transit ad vnam illationem, quod si prouisio *Federici* permiſtit, posse retineri feudum, quando datur æxtimatum pro dote, donec satisfiat de dote, quãto magis si
13 fuerit datum in extimatũ, nec obest, quod verba statuti debent strictè intelligi, & haberi ommissũ ꝓ ommisso, quia posuit casũ magis dubitabilem, de extimatione, quæ alias faceret venditionem, *l. quotiès, C. de iur. dot.* & tamen permiſtit retentionem, ergò, tanto magis ex vi, & mente comprehensiua permiſtit, quando verè pignorasset, quamuis pignus per *Const. Federic.* sit prohibitum, inductio *l. quotiès*, est aperta, & *glos.* ibi soluit contraria.

14 Nunc *Iser.* sensit opinionem eorũ qui prauè intelligebant hanc prouisionem *Federici* fuisse factam in odiũ dotantis, qui posset per *Const. Const. diuæ memoriæ*, reuocare dationem in dotem proprio iure, & quia non posset se excusare, quod ignorasset rem esse feudalem, *l quisquis, C. de rescind. vend.* & ad hoc, vt non posset reuocare, statuisset *Federicus*, vt non obstante *d. Const. Const. Diuæ mem.* non posset reuocare quòad retentionem, donec satisfiet de dote promissa, modo quo supra, & ex hoc poterant adulari Fisco, vt in casu deuolutionis non posset maritus restituere, vsq; ad dotis solutionẽ, sed quod resoluto iure datoris, resoluatur ius mariti acceptoris, quibus respondet conclusiuè *Isern.* quod lex debet
15 operari cõtra condentem, ex regula *patere legem quam ipse tuleris*, si Imperator statuit, vt maritus possit retinere feudum, donec dos sibi soluatur, idem est, si feudum esset apertum Fisco, & ad regulam, quod lex debet esse æqualis, adducit *l. nuper, in fin. C. de nat. lib. & auth. vt nõ fiat pignor.*
16 *§. illud*, oportet ergo fateri, ꝙ *Iser.* interpetratur statutum *Federici*, quod supra retulit, vt fructus faciat suos ex causa onerum, & deindè limitat, non procedere, quando non substinet onera ex *Innoc. in cap. salubriter, de vsur.* prosequendo infra, quod hoc considerauit *Federicus*, est dicendum de eo, quod expreſsit *Federicus* de fructibus non ex computãdis, de alio casu non dixit, ideò verba sunt corrigenda, & redigenda ad casum statuti, vt deleãtur verba *de fructibus*, & dicamus, quod hoc considerauit *Federic.* vt teneatur loco pignoris, donec de dote satisfiat, soluto vero matrimonio, minimè, sic corrigendo verbum *maximè*, nisi suppleamus ad statutum relatum per *Iser.* vt vltra verba, quæ refert *Isern.* adsint etiam illa, *quæ de fructibus*, quando non substinet onera, & eo casu facta suppletione, verba essent congrua. Sed hæc expositio non est bona, quamuis *Loffr.* sic intelligere desiderasset, dum exponit sequentia verba, nec est dandus intellectus, quoniam non erat de iure, vt fructus computentur in dotem, nec quid nouum induceret, sed hoc nouum inducit, vt pignoratio valeat ex iure nouo, & ex causa dotis, quæ aliter nõ valeret per *Constit. Federici Secundi*, arg. *l. fin. C. de reb. alien. non alienan.*
17 quod nec de iure communi feudorum

rum erat permissum pignorare, nisi pro medietate, & soluto iure datoris, perimi ius acceptoris, itaquè hæc duo de nouo fecit statuta, vt valeat, & præiudicet Domino, & *Liparul.* improbat, sed non reddit rationem; secundò, vt inducat nouum respectu *Const. Const. Diuæ mem.* & est expositio *Loffred.* quã improbat *Cam.* & nõ benè, ꝙ licet inducat nouũ, vt supra respectu Domini, inducit etiam nouum respectu alienantis, vt non re; uocet, & sic *Cam. fol.* 14. 50. & 51. dum allegat *Isern.* hic velle, vt registrum *Feder.* de quo *Isern.* hic, comprehendat alios casus retentionis respectu fructuum ex causa iudicati, *Liparul.* improbat hic, quia loquitur de causa dotis, quæ est specialis.

18 Nunc deueniendo ad *cap. nuper, extr. de don. inter vir. & vx. Archid. Sancti Andr. de Scotia* consulit Summum Pontificem de duobus casibus, primò, qñ maritus dedit in dotẽ vxori rem, quam possidebat ad vitam, secũdò, qñ rẽ, quã tenebat in feudũ, an viro mortuo, sine ꝓle, valeat possidere mulier feudũ in dotem, datũ sibi à viro post mortem, dicit Papa, quod non, quia nemo plus iuris, &c. & sic maritus non potuit donare, nisi sua vita durante, ergo inferunt DD. posse feudum dari in dotem, vita durante mariti, *glos. in cap. 2. de feud.* vbi hoc

19 dicit allegando *d. tex. Glos. in d. cap. nuper*, exponit, dotem, idest donationem propter nuptias, *Innoc. ibid.* intelligit de dote, quia maritus dotauit vxorem, *Hostiens.* relato *Innoc.* se refert ad *cap. fin. nè Prælat. vices suas, Io. Andr.* refert *Innoc.* & *Hostiens.* & pertransit: Sed *text.* verè loquitur in donatione propter nuptias, q̃a Summus Pontifex in fin. corrigit *Archidiaconum*, qui malè consuluit, quia mulier dat dotem, maritus donationem propter nuptias, & *cap. praeced. eod. tit.* vtitur eodem modo loquendi, quoniã Rex Legionen. dederat cãstra in dotem filiæ Regis Castellæ, & *glos.* declarat, idest donationem propter nuptias, aliqui intelligunt in feudo personale, *Calder. in cons.* 10. *de dote*, DD. remissiuè citantur à *Camer. in cap. Imperialem, fol.* 81. *à ter.*

20 *col.* 4. *verb. q̃d ergo. Decis. Rot. in nouiss. tit. de feud. prima in ordine verò* 199. dicit, posse patrẽ dare feudũ in dotẽ filiæ sine assensu ad vitam suam, non vltra, in perpetuum esset alienatio contra *cap. Imperialem*, & sic intelligitur *§. donare*, & addit *cap. nuper,*

21 *extr. de don. inter vir. & vx. Camer. fol.* 83. *in* 2. *col.* 3. *conclus.* tenet quod *Canonistæ* non benè intelligunt *cap. nuper*, neq; Domini de Rota *in decis.* 199. *de feud.* quia conclusio, vt possit dare, quando non habet aliud, sublimitatur, vt ad patris vitam, non rationibus DD. sed quia de fructibus disponit: ad *cap. nuper*, dicit, quod ille *tex.* non disponit constituere ius in re, vita durante dotantis, sed dicit, quod non potest post mortem suam vir concedere feudum vxori, nec sequitur, ergo licet in vita obligare, vt *glos. ver. quoad vixerit.*

22 Deindè corrigit *glos.* quia *tex.* loquitur de donatione ꝓpter nuptias, quæ debetur post mortem, sed errat quoniam ea debetur in vita, nõ post mortem, *cap. final. extr. de don. inter vir. & vx.* Antefatum vero debetur post mortem, declarat *Neapodan. in rubric. de iure quart.* dixi in *alleg.* 55.

Secundò, dicit, non esse bonam consequentiam, nõ potest post mortem, ergo potest in vita, sed & errat, qñ *text.* dicit apertè, nisi quoad vixerit, ergo expresè disponit, quod potest, dũ viuit, donare feudum propter nuptias, deindè concludit, procedere conclusionem ratione fructuum ex regula, *l. commodis, ff. de execut. rei iud.* & de fructibus lucri

fa-

faciendis procedere, *cap. salubriter, ext. de vsur.* ex *Iser. in Const. In aliqui. bus, verb. quintum decimum, vers. sed si dicamus glos.* sed aduertatur, quod ille est casus diuersus, nam procedit, vt executio rei iudicatæ.

23 Demum refellit *Alex. Cald.* & alios tenentes, procedere in feudo personali, non in feudo perpetuò, & benè, deindè reprobat DD. intelligentes *cap. nuper*, quando aliud non habet, & §. *donare*, quando aliud habet, & malè corripit, quia in effectu *cap. nuper* disponit, vt possit donare pro tẽpore vitæ suæ, & sic de fructibus, quod est permissum, & sic *tex.* non corrigit ius feudorum, sed permictit sub titulo donationis propter nuptias, quod *Const. Imper.* permictit, ex interpetratione sub dispositione de fructibus, & quod *Federicus* hic permictit sine reuocatione retentionẽ, donec satisfiat, & sic quandam pignorationem ad vitam, & prohibet reuocatiónem, etiam data scientia, & sic parum differt tolerantia *cap. nuper*, à tolerantia statuti *Federici*, quod fundatur in æquitate, & quia nullum generatur præiudicium Reipublicæ, prout in simili prouisione *Federici* in archiuio dixit *Isern.* de locatione ad partem fructuum in *Const. Const. Diua mem.*

24 Sed si pater haberet filios masculos, non procederet limitatio ad §. *donare*, quãdo non haberet aliud pater, quoniam ratio *Isern.* quia esset patri recasurum, vel filiæ, non concluderet; si enim esset recasurũ filio, obstaret lex contractus feudi: dum concessit Dominus pro se, & hærede masculo, & sic non procederet, nisi quando nõ haberet filios, & quando filia esset habilitata ad succedendũ, tunc quia de modico præiudicio agitur, toleratur per ea, quæ supra diximus.

25 Hinc potest dici fuisse factam nouam prouisionem *Federici*, quæ loquitur genericè de dorante, non exprimit de patre, vel de extraneo, & tantum permictit pignus, & fructus cum distinctione, concordat cum *cap. nuper*, vbi etiam quasi de pignore, & fructibus, de iure ciuili concordat *l. fundus qui Lutij, ff. de rescind. vend.* vt emptor nulliter, retineat pro pretio, sic in feudo limitatur *Constit. Constit. Diua memoria*, vt retineat feudum pro pretio.

SVMMARIVM.

1 *Feudum obligari pro dote in Regno Siciliæ permittitur, & quomodò?*

2 *Carolus Secundus deguit in Oppido Sancti Martini in Calabria.*

3 Constit. Regn. Fratribus, *& si non sit correcta per* cap. In planitie, *an sit correcta per* Constitutionem Caroli Primi.
Et an feuda possint in dotem dari sine speciali Domini assensu? & nu. 20.

4 Constitutio Caroli Primi *non inuenitur.*

5 Camer. *exponit verba* Iserniæ, *ac nos habere tria iura municipalia testatur.*

6 Liparul. *exclamat contra* Camerar. *qui intelligit Carolum Primum, correxisse Carolum Secundum.*

7 Constitutio Regni Fratribus *tempore præcedit* Constitutionem Caroli Primi.

8 Constitutio Caroli Primi, *& si extaret, adhuc esset correcta per* Cap. Regni In planitie, *& nu.* 18.

9 *Dare in dotem plus est, quam obligare pro dote.*
Et an quis pignorando rem suam, illius remaneat Dominus?

10 Cap. Regni In planitie *conditum fuit ad hominum Regni releuamen.*

11 Cap. Regn. In planitie, *vt loquatur tantum de donatione in dotem, non vero*

vero de obligatione?

12 *Probibito quod maius est, haud censetur probibitum, quod minus est.*

13 Const. Reg. Fratribus *respectu obligationis, an corrigatur per* Const. Caroli Primi.

14 Cap. Reg. In planitie, *corrigit* Const. Reg. Honorem, *non vero* Constit. Fratribus, *& n.24.*

15 *Obligatio feudi multis iuribus probibebatur.*

16 Capycij *intellectus ad* l. lex vectigali, ff de pignor.
Et reiicitur ab Authore.

17 *Obligatio feudi, & si specialiter non esset probibita, veniret tamen sub generali probibitione de non alienando.*

18 Const. Caroli Primi, *an extet?*

19 *Exteri non debent scire arcana Regni.*

20 *Matrimonia, & si contrahantur inter feudatarios sine Regis licentia, feuda tamen pro dote obligari non possunt sine illius speciali assensu.*

21 *Remittens similis est concedenti, & danti.*

22 Imperator Federicus *in Iuribus suis exigendi fuit rigidus, seq; malè gessit cum Dei Ecclesia.*
Et quare emanauit Constitutionē In aliquibus, Constitutionem Vt de successionibus, Constitutionē Honorem, & Constitutionem Fratribus?

23 *Constitutiones prædicta quousquè viguerunt in Sicilia?*

24 *Carolus Secundus accessit ad Prouinciam Calabriæ pro bello Siciliæ.*
Et cur emanauit Cap. Regni In planitie.

25 *Mulier nubendo sine licentia Regis, nec dans feudum in dotem, an amittat feudū, quod habet in parapherno? Et quid si probibeat viro, ne aliquid tangat de feudo?*

Isern. in cap. Imperialem, in prima addit. vers. in Regno Siciliæ, vsq; ad fin. addit. vbi est lict. F.

CAP. XV.

QVia *Iser. sup. n.5. in princip. addit.* cū cepisset tractare de assensu Domini, quæ, si permisit vendere, an possit obligare, ideò in hoc *n.6. vers. in Regno Siciliæ*, quærit de intellectu *Const. Regni Fratribus*, & de intellectu *cap. Regn. Item statuimus, de matrimon. contraben.* In quibus iuribus habetur de datione, & de obligatione feudi pro dote, quam quæstionem decreui seiungere à materia assensus, & ipsam addere ad materiam de dote, quam incepimus tractare; cum igitur quærendo de assensu ad vendendum, an contineat ad obligandum, deuenit sub dicta hypotesi, an de maiori ad minus extēdatur, & an *Const. prædicta Fratribus*, quæ permisit certo modo dare, & obligare feudum, sit correcta per *cap. Caroli Secundi* in omni capite, per sequentia verba?

1 In Regno Siciliæ dicit *Isern.* per *Const. Fratribus*, permittitur feudatario obligare feudum pro dote certo modo, quia caput obligationis permissæ continet, si nō habet aliud, & contrahit cum licentia Regis matrimonium, pariter, & dare vnum feudum de tribus in dotem, quando cum Domini licentia contrahit, sed quia *Carolus Secundus in cap.* edit in planitie S. Martini, disposuit totum con-

contrarium, vt matrimonia fiant sine licentia Regis, sed feuda non dentur in dotem sine assensu, ac etiã *d. cap.* dationem in dotem prohibuit sine assensu, de obligatione feudi pro dote sine assensu, nihil dixit, nec est immutatum, stare non prohibetur *d. Const.* *Fratribus* in hoc capite obligationis, *C. de appellat. l. præcipimus, in fin.* vbi est pũctualis decisio, quod veteres leges correctæ in aliquibus capitibus, remanent in eorum robore in capitibus non correctis.

2 Illud cap. allegat à loco in planitie S. Martini oppido Calabriæ, vbi Carolus Secundus, vti Vicarius sui patris, degebat pro bello Siciliæ post rebellionem illius Insulę, sic solemus appellare *prag. æditam Fori, de pacif. poss. non turbandis* à loco, in quo Rex Catholicus illam condidit.

3 Hoc argumentum videtur soluere *Isern.* ex alio iure, scilicet Caroli Primi, quasi quod si cap. Caroli Secundi non corrigeret *Const. Fratribus* in omnibus capitibus, & vigore *dict. Constitution.* posset feudum obligari pro dote, adhuc esset correcta per cap. Caroli Primi, qui statuit, vt etiã quando matrimonium fit de licentia Principis, adhuc non possit dare, nec obligare feudum pro dote sine speciali assensu, ergo si Constit. non est correcta per Carolum Secundum, esset correcta per Carolum Primum, & per consequens feudum permissũ obligari pro dote vigore dict. Const. non posset per d. cap. Caroli Primi, de quo testatur *glos. in Constit. Mulier quæ dotarium.*

4 Hanc solutionem argumenti reijcit *Isern.* ibi, *licet dicatur, hanc prouisionem Caroli Primi non inueniri*, ideò standum esset legi scriptæ, scilicet dictæ Constitutioni, & quia posset dici: standum esse authoritati *glos.* quæ de illa prouisione testatur; ideo, soluendo obiectionem tacitam, dicit non esse credendum, nisi appareat de originali, *auth. si quis in aliquo documento, C. de edendo*, iste aliquantulũ super intellectu horum verborum.

5 *Cam. fol. 64. col. 2.* incipit exponere verba *Iser.* hic, & pro intelligentia eorum, quæ dicit *Isern.* præsupponit, nos habere tria iura municipalia.

Primum, Ius *Const. Fratribus*, quæ permittit obligari feudum pro dote, quando non habet aliud, & vnum de tribus dari pro dote, dummodo contrahat cum licentia Regis matrimonium.

Secundum, Ius per *cap. item statuimus*, alias *in planitie S. Martini*, per quod permittitur fieri matrimonium sine licentia Regis, sed feudum prohibet dari in dotem sine licentia.

Tertium, Ius relatum per *glos.* & *Isern.* per quod corrigitur *d. cap. in planitie*, & prohibetur feudum obligari, nec dari in dotem sine assensu, etiam quando matrimonium fit cum licentia Principis, & inferius declarando verba ista *Isern.* dicit, quod *Const. & cap. in planitie*, sint correcta per Carolum, & quod ita intelligat *Iser.* hic, & quod propterea transeat ad aliam solutionem, quia non attenditur correctio Regis Caroli, &

6 non est credendum *glos.* ex quibus quisquè nouissimus legum professor cognoscere potest, quod *Cam.* intelligit Carolum Primum, correxisse caput condendum per Carolum Secundum, & quod *Isern.* ita intellexerit, vndè valdè exclamat *Liparul.* hic contra *Camer.*

7 Addatis vos alium errorem temporis, nam in tempore præcedit *Cõst. Fratribus Imper. Feder.* deindè sequitur capitulum Caroli Primi, & tertio loco cap. Caroli Secundi eius filij, & sic quando nos docet per modum præmissi, imbuet nos errore, & non intellexit *Iser.* quod volens ponere argumentum, an *Const.* quæ permitte-

mictebat obligare, & dare feudum pro dote, quando contrahebat cum licentia, sit correcta per Carolum Secundum, qui de obligatione tacuit, voluit *Isern.* inserere ad decisionem articuli prouisionem Caroli Primi, de qua, quando constaret, non erat dubium, quia specificè loquebatur de vtroquè casu, & sic cessaret disputatio, si lex corrigens in vno, corrigat in alio, & soluendo hanc obiectionem, dicit, quod etiam si appareret prouisio Caroli Primi, non
8 obesset, quia totum correxit *cap. in planitie*, quia est ius nouissimum, & attendendum, & propterea vult inferre *Iser.* quod omnino est discutiendus articulus de correctione *Const. Fratribus per cap. in planitie*, quē prosequēdo arguit, quod tantum prohibuit dationem in dotem, de obligatione tacuit, & non prohibuit, ideò ad id, nec directè, nec vtiliter trahetur, *ff. sol. matr. l. si vero, §. de viro*, vbi dicit I.C. quod lex mandat, vt maritus soluto matrimonio restituat vxori, quod ad eum peruenit ex venditione serui dotalis: de viro dixit, non de socero, tacuit de alia persona, ergo, nec directè, nec vtiliter trahetur ad socerum.
9 Roborat argumentum à diuersitate rationis, quia plus est dare in dotem, quam obligare, quia dando transfertur dominium, *l. 1. C. de fun. dot.* (intelligite vos, iuxta *l. in rebus, C. de iure dot.*) sed per pignus retinetur dominium, *C. de pign. act. l. pignus*, ergo si prohibuit dare in dotem, erat ratio, quia magis lędebatur Dominus ex commutatione dominij, & non dixit de pignore, quia minus lęditur ex pignoratione (quāuis constituatur ius in re) quàm per alienationem.
10 Item ex alio; quia *cap. in planitie* fuit conditum ad releuamētum hominum Regni, vt dicitur in proemio, ergo non debet retorqueri in odiū, *l. quod fauore, C. de leg.* quod esset si corrigeret *Const. Fratribus* in obligatione feudi, quam *Const.* illa permisit, ergo.
11 Ac etiam alia viua ratione, quia *cap. in planitie* de datione tantum excipit, de ea tantum intelligitur, *l. si minor. ff. de verb. oblig.* vbi minor prohibitus manumictere, & per consequens stipulari ab alio manumissionē serui, dicit I.C. si lex prohibuit minori, restringitur ad illum casum illius ætatis, non cum fiet maior, ergo procedit arg. restrictiuum *Iser.*
12 Nec sine ratione, nam quando prohibetur, quod est plus, non prohibetur, quod est minus, *ff. de interd. & releg. l. relegatorum, §. penul.* vbi prohibitus à maiori honore, non prohibetur à minori honore, sicut est è cōtra, quia alias esset ridiculum prohibere minorem honorem, & permictere maiorem: ex verbis cuius legis facit consequentem conclusionem aduersatiuam, sicut quādo prohibetur, quod est minus, prohibetur, quod est maius, *ff. de seru. export. l. cui pacto*, vbi vendito seruo cum pacto, nè accedat ad pomarium Ciuitatis, minus potest accedere ad Ciuitatem.
13 Ex quibus videtur fundata propositio, quod *Const. Fratribus*, quæ permictit dare, vel obligare feudum pro dote, dummodo matrimonium fiat de licentia Regis, remanet incorrepta respectu obligationis, vel quia cap. Caroli Primi, quod requirebat assensum tam in matrimonio, quam in dotatione, ac in obligatione, vel non reperitur, vel est à Carolo Secundo correctum: & cap. Caroli Secundi loquitur limitatè de dote, & remanet ommissum caput obligationis, tanquam de minori præiudicio.
14 Nunc *Iser. in vers. verius videtur*, arguit

arguit pro contraria parte; primò ex verbis illius, vt non processerit ad correctionem *d. Const. Fratribus*, sed alterius, quæ incipit *Honorem*, quæ prohibebat fieri matrimonia sine licentia Curiæ, & quia erat contra libertatem matrimonij, & contra Sacramentum matrimonij, Carolus Secundus post expulsionē Sueuorū, fecit *dict. cap.* in planitie S. Martini, quo permisit, vt feudatarij liberè possint contrahere matrimonia, sed quoad feuda cauit, nè dent sine assensu in dotem, infert *Isern.* non ex hoc, quod remouet abusum iniquæ legis, ergo permittit obligari feudū sine assensu.

15 Nunc retorquet argumentum, quod supra fecit pro contraria parte, de lege correcta, vt remaneat incorrecta in capite ommisso, & dicit sic, nā obligatio feudi erat prohibita sine assensu, tam per hanc *Const. Imperialem*, *& de inuest. de re alien. & l. lex vectigali, ff. de pignor.*

16 Illa lex dicit contrarium de pignore, sed quod resoluitur resoluto iure datoris, ideò *Capyc.* inducit illam legem pro *Isern.* quasi quod intellexerit, vt non valeat pignoratio, nisi durante suo dominio, sed non est bona inductio, quoniam *Isern.* intelligit etiam de momento, sed *Cam.* melius inducit, supplendo ad *Isern.* hic, *l. lex vectigali in glos.* quæ infrà dicit, quod hodiè non valet pignus per *cap. Imperialem*, & cum *Camer.* concordat *Liparul.* hic.

17 Auget argumentum *Isern.* quia etiam si non esset specialiter prohibita obligatio, sufficeret generalis prohibitio alienationis, sub qua veniret obligatio, *l. fin. C. de reb. alien. non alien.* per quam legem, dixit supra, etiam si de pignore non dixisset *d. l. fin.* concludit nunc argumentum, licet dicat fieri matrimonia libera, dummodo non detur feudum in dotem, non per hoc permisit obligari, quia obligatio erat prohibita per alias leges, ergo non tolluntur nisi expressè dicatur, *auth. quib. mod. nat. effici. sui, §. tribus*, & sic argumentum à non correctione legis retorquetur in contrarium.

18 Nunc quia fecit mentionem de prouisione Caroli Primi, reddit ad dictam prouisionem, arguens sic, aut apparet prouisio prædicta, aut non apparet, si apparet, certum est, correxisse Constitutionem illam, dum specificè prohibet dationem, & obligationem feudi sine assensu, etiam quod matrimonium fiat de licentia: ad probandam correctionem, allegat *l. digna vox*, C. *de leg.* quā simpliciter refert *Capyc.* sed *Cam.* dicit, & inducit hoc modo, quia Rex se subiecit dictę legi *Lipar.* vero inducit alio modo, quia non potuit vetare, quin successor non faciat legem contrariam suæ legi, sed tantum potest monere successorem, vt in *d. l. digna vox in fin.*

Si vero non apparet dicta prouisio Caroli Primi, adhuc de *Constit. Fratribus* non est dubitandum, quin duret, vt ita demum possit obligare, si contrahit cum assensu matrimonium ratio est, quia ideò permisit donare, & obligare feudum sine assensu, quando contrahit cum licentia, eo enim tempore se informat Curia de qualitate mariti, cui datur, vel in beneficium cuius obligatur feudum, vtrum sit fidelis ex genere, vel non, & in hoc erat durior prouisio Caroli Secundi, quia etiam quando cum licentia Regis nubebat, requirebat assensum pro obligatione, subdit *Iser*, cum ratione maxima debebat se informare, quia ratio prouocat, atquè deterret, *ff. de ædil. edict. l. quod si nolit. §. si mancipia*, C. *ad l. Iul. Mai. l. quisquis*, quę ratio mouit Reges Regni, vt feuda ad fideles perueniant, cum di-

dicantur feuda à fide, supra *per quos fiat inuest. in fin.* Ideò voluerunt, nè matrimonia fierēt per vassallos cum alienigenis, vt dicit *Isern.* hic, *vers. idcircò*, rationem assignat, nè denigretur puritas, & sinceritas fidei Regnicolarum, vt in *Constit. Honorem*, & sequenti, vbi dicit *Iser.* quod ante rebellionem Siciliæ, valdè obseruabantur, postea vero minus, & ideò fortè Carolus Secundus fecit *dict. cap. in planitie*, non ex religione.

19 Huic arg. addit aliam rationem; nam exteri non debent scire arcana Regni, *C. de commerc. & mercat. l. 4.* & quia poterat dubitari, si directus Dominus potest circa vtile dominiū aliquid statuere, soluit obiectionem, quod potest ratione sui directi custodire rem, in qua habet directum; etiam inuito vassallo, qui habet vtile, prout de proprietario, inuito vsufructuario, posse custodire rē, ait *tex. in l. si tibi, §. 1. ff. de vsu, & habit.*

20 Concludendo argumentum, dicit, quod quando *cap. in planitie*, concedit, vt matrimonium contrahatur sine licentia Regis, cessat ratio quare *Const. Fratribus*, permisit obligari feudum pro dote, quando nubit cum licentia, nam nesciret Curia per *cap. in planitie*, ad quem vadit feudum, quod est de publico, vt pluries dixit, ideò concedendo vnum, vt contrahat sine licentia, non concedit aliud, vt obliget sine assensu, quod est prohibitum per omnia iura, quia casus remissionis licentiæ contrahēdi matrimonium sine assensu non est similis expresso, scilicet, quando cum licentia contrahit per prædictam rationem, vndè non est mirum si aliud ius est in vno, quam in alio, *l. commodissimè, ff. de lib. & posth.* vbi institutio posthumi, si viuo testatore nasceretur, differt ab alio casu, quando si viuo, vel si mortuo testatore nasceretur, & sic ratio dissimilis, facit diuersum ius in vno casu, quam in alio. *l. si cum dotem, in princ. ff. solut. matrim.* vbi *glos.* magna adducit concordantia in conclusione, quando casus omissus est similis expresso, quia alia ratio aliud ius exigit, *l. interpositas, C. de transact.* vbi diuersa ratio pactum reformat.

21 Nunc sensit vnum contrarium, quod reijcit absq; formatione argumenti, & est, quod remictens est similis concedenti, & danti, *l. si mulier, ff. de cond. ob caus.* vbi probatur hæc conclusio, quod remictens sit similis danti, nam mulier creditrix alicuius dat in dotem id, quod debebat consequi ab illo, si matrimonium non sequatur, repetit debitum cessum, vel remissum, ergo si in *Const. Fratribus* est remissus assensus super obligatione, quia est datus super matrimonio, & per *cap. in planitie* est remissus assensus super matrimonio, sequitur quod remictēs est similis dāti, & est ac si dedisset assensum, & quando dat in vno, sufficit pro alio, quod argumentum refellit *Iser.* per rationem supra allegatam, quod diuersa ratio est in vno casu, quam in alio, & sic tantum est dicere: licet, &c. quantum non obstante, quod qui remictit, &c.

22 Pro intelligentia eorum, quæ dicta sunt, vt à primis principijs intelligatis materiam Constitutionum, & capitulorum, vsq; ad Andagauenses Reges, sciendum est, quod Federicus Secundus Imperator, qui fuit rigidus in iuribus suis exigendis, vt dicit pluries *Iser.* & malè se gessit cum Ecclesia Dei, adeò ꝙ fuit excōmunicatus, & depositus, finxit velle habilitare fœminas ad successionē, quando deficiunt masculi, vt in *Constit. In aliquibus*, & sub illo colore restrinxit successionem in feudis in linea Collaterali ad tertium gradum, dum de iure communi feudorum erat, vsq; ad septimum, vt in alia *Constit. Vt de successio-*

cessionibus; sed quia eius non fuit pietas, sed occasione fœminarum volebat eripere feuda à familia, & trãsferre ad suum libitum, fecit aliam *Const. Honorem*, qua vetauit fieri matrimonia feudatariorum sine sua licentia, & sequentem, nè fiant cum alienigenis ab alijs vassallis, & nè videretur tam dura, fecit *Const. Fratribus*, vt in illis casibus possit dari, & obligari feudum pro dote, dummodo cõtrahatur matrimonium de eius licentia, quę permissio erat colorata, quia satis dura erat restrictio circa matrimonia cum eius assensu, & deindè Carolus Primus magis rigidus decreuit, vt etiam quando matrimonium fit de licẽtia Regis, requiratur assensus in obligatione, vel datione feudi, & dicit *Iser. in Const. Honorem*,
23 quod vsq; ad tempus rebellionis Siciliæ ad vnguem obseruabantur dicta iura, ideò *glos. in d. Const. Honorem*, adducit concordantes leges de iure communi, & de prouisione Caroli Primi testantur *Afflict. Capyc. & Iacob. Anell. de Bott. in d. Const. Fratribus*.
24 Et cum Carolus Secundus accederet ad prouinciam Calabrię pro bello Siciliæ, vt leniret asperitatem dictorum iurium, fecit *cap. prædict. in planitie S. Martini*, & permisit contrahere matrimonia sine licentia, & sibi cauit de feudo, dummodo nè dẽtur feuda in dotem, vtiq; concludit *Iser. hic*, quod idem de obligatione, quæ erat iam per prius prohibita, & tantum correxit, non *Constit. Fratribus*, sed *Const. Honorem*, quæ prohibebat matrimonia sine licentia Regis.
25 Nunc *Iser. vers. sed per prædictum*, q̃rit an mulier, quæ nubit sine licẽtia vigore *dict. cap. in planitie*, & non dat feudum in dotem, amictat feudum, si teneat in parapherno, cum sit factũ ad releuamen? & antequam soluit, interponit illam propositionem de qua in *S. donare*, quod hoc iure feudorum potest dare in dotem inæxtimatum, si nõ habet aliud; deindè arguit contra mulierem, quia eo ipso q contrahit, videtur dare curam viro de bonis, non dotalibus, *C. de pact. conuen. l. hac lege*, nunc dat remediũ, vt prohibeat viro, nè tangat aliquid de feudo, quod in eadem lege notatur, sed quia hoc esse potest in fraudem, dicit, quod probata fraude, nõ excusaretur, loquẽdo de iure Regni, quo per dictas Constitutiones, & capitula non potest dare, nec obligare feudum pro dote mulier sine assensu, quid autem statuerunt sequentes Reges, in sequenti videbimus.

SVMMARIVM.

1 *Vicarius limitatã habens potestatem, an possit assentiri in alienatione feudi pro dote?*
2 *Vicarius si sit creatus cum libera, &c. sed sunt expressa quadam personalia, an videatur restricta eius potestas ad expressa tantum?*
3 *Dotis fauore Vicarius creatus cum libera, etiam cum expressione nonnullorum potest assentiri, vt feudũ in causa dotis alienetur.*
Liparul. *reprehendit* Camerar. *qui tamen defenditur ab Authore in vno, & in alio corripitur.*
4 Capic. *sensus circa dictum* Isern.
5 *Vicarius, & si prohibeatur alienare, potest tamen assentiri pro augmento feudi, & multo fortius pro dote.*
6 *Author diuidit in partes commentum* Isern. *& an prohibitio alienationis feudi procedat tam in vltima voluntate, quam inter viuos?*
7 *Si detur aliquid mulieri, ne nubat sine consensu, conditio reicitur, & cur.*
8 *Conditio de non nubendo cum certa persona, vel in certo loco, adhuc reicitur,*

citur, si mulier non possit equè nubere cum alio, vel in alio loco.

9 Conditiones prædictæ si apponantur in contractibus, adhuc, nè inducatur viduitas, reiiciuntur.

10 Donans extraneo (nõ tamen patri, vel filio mulieris) nè mulier nubat, an reiiciatur conditio?
Et quid si datum extraneo sit recasurum ad mulierem, in conditione positam?
Et quid si detur patri, vel filio mulieris sub prædicta conditione?

11 Indirectè si impediatur matrimoniũ, an permictatur, quod alias à lege prohibetur?

12 Testator si in specie prohibeat alienationem rerum suarum in causa dotis, cessabit dispositio auth. res, quæ, C. com. de leg.

13 Pactum de non dando aliquid in dotẽ, vt sit contra bonos mores, & Reipublicæ aduersetur vtilitati? & nu. 17.

14 Iura, prohibentia pactum de non nubendo, an loquantur de dote?

15 Cum dote facilius nubet mulier.

16 Fauorabilia dotis multis firmantur exemplis.

17 Pactum ne detur feudum in dotem, vt sit contra bonos mores? & num. 33.
Et an Ius Romanum cesset, vbi in contrarium est decisio iuris feudorum?

18 Consuetudo irrationabilis, tanquam corruptela non seruanda.

19 Camerarius arguit Herniam de contrarietate, & ab Authore repellitur.

20 Tex. in §. donare, an sit irrationabilis?

21 Mulier feudataria, vt possit seruire per virum, vel per alium substitutum?

22 Lex quamuis sit dura, amplectenda est.

23 Leges, & Constitutiones, matrimonia, & dotationes impedientes, an sint iniquæ?
Vxor venit ex ara Deorum.

24 Matrimonia debent esse libera.

25 Vicarius Regis alienare prohibitus, an possit alienationi pro dote assentiri? & n. 29.

26 Lex prohibens dari in dotem, irrationabilis est.

27 Subditi, vt cognoscere possint de legis Regiæ irrationabilitate?

28 Prohibitus alienare extra familiam sub pœna, ex necessitate alienare potest absq; pœna.

29 Vicarius Regis alienationi pro dote assentiri potest, vita durante feudatarij.

30 Tex. in cap. in planitie declaratur, & volenti obligare feudum pro dote quid agendum?

31 Rex videtur committere, quæ ipse agere tenetur.

32 Feudum pro dote dari non potest sine assensu.

33 Pactum de non dando feudum in dotem validum est. & n. 40.

34 Alienare, & alienanti consentire an sint idem.

35 Pactum matrimonij impeditiuum contra bonos mores est, & propterea non seruandum.
Et lex, et consuetudo non plusquam possunt, quam aliquis in re sua.

36 Feudorum Consuetudines si sint irrationabiles, an sint seruandæ?
Et an sint seruandæ, vbi concurrit vsus?

37 Filius secundi matrimonij, natus ex muliere ignobile, an succedat in allodio, existente filio primi matrimonij?

38 Legitima debita filijs, nec per statutũ, nec per Consuetudinem tolli potest, quamuis moderari possit.

39 Subditorum non est, dicere, leges esse iniquas.

40 Pactum, ne feudum detur in dotem, irrationabile non est.

Et

Et cur Conft.Reg. Honorem *fuerit reprobata,atq; correcta ?*

41 *Vicarij poteftas an cenfeatur ampliata fauore dotis ex præfumpta voluntate Domini ?*

Et an Dominus teneatur confentire alienationi feudi pro dote ?

42 *Dominus an poffit facere legem,ne res fua ad Ecclefiam tranfeat ?*

43 *Tempore, quo condita fuit* Conftitutio Regni Fratribus *condita non erant* Conftitutiones In aliquibus,*&* Vt de fucceffionibus.

44 *Explicatur quinta,& fexta conclufio* Iferniæ.

Ifer.in cap. Imperialem, n.13. verf.multo fortius,fi Vicarius in dictis cafibus.

C A P. XVI.

PRo euidentia eorum, quæ *Ifern.* hic fubtiliter difputat, fciẽdum eft, quod hoc principium *cap. Imperialem*, cõtinet prohibitionem alienationis feudi fine affenfu Domini, & quæ veniant fub verbo prohibitæ alienationis,explicauimus cum *Ifer.* in principio commenti, & in locis,ad quæ digreffi fumus;deindè,quia incepit tractare de affenfu, & ante omnia de affenfu legis , & præcipuè fauore dotis, de qua diximus explicando *Ifern.*hic,& in *§.donare* , & in additione,ibi pofita,pro intellectu iuris feudorum , & Regni vfq; ad Andagauenfes Reges; nunc quia *Ifer.* incipit tractare de affenfu hominis , in quo requiruntur poteftas, voluntas, & forma, licet *Ifern.* ceperit exponere de voluntate in *verf. debet ergo Dominus confentire*, *num.4.* fed quia principium affenfus confiftit in poteftate, ideo decreuimus de hac parte tractare, de qua *Ifern.*ponit quæftiones *à n.12. verf. fed an Vicarius Regis*, verum quia inter alias quęftiones ex defectu po-
1 teftatis,quærit,quando Vicarius habet limitatè poreftatem,an poffit fauore dotis affentire pro dote, ideò vt iungeretur cum materia dotis,de qua fupra tractauimus, placuit feligere hanc partem commenti, illamquè vobis explicare, & hoc quoad continuationem materiæ, & vt facilius percipere valeatis quæftionis nodofitatem, & fructum perutilem reportetis, fciendum eft, quod ifte *verf. multò fortius* coniungitur cum præcedenti fermone,hoc modo.

2 Supra inter alia capita de poteftate Vicarij pofuit duo, vnum,quãdo licet feciffet Vicarium,cum libera, fed expreffit quædam perfonalia, & dubitando,diftinguit in *verf.item fi conceffit omnia*,an fit reftricta poteftas ad expreffa, & per confequens non poffet affentire; aliud quando fecit cum libera, fed prohibuit alienare in *verf.quid fi dedit*, in quibus duobus dicit,quod licet fit reftricta poteftas, tamen poteft affentire pro vtilitate Domini, cum exemplis pofitis in *verf.item fecus.*

3 Nunc,retento eodem themate, dicit, quod multo fortius poteft affentire in dictis duobus cafibus,quãdo affentiret pro dote,ideft quando erat ad omnia,fed cum expreffione aliquorum,& quãdo erat ad omnia, fed erat prohibitus alienare, quod ficut in dictis cafibus poffet in augmentum Domini, ità poffet pro dote, & licet *Liparul.* hic corrigat *Cam.* loquentem in fingulari in hac expofitione,& continuatione *comment.in fol.78. col.3.* tamen faluatur, quia *Cam.*

Cam. dicit, quod hæc quæ dixerat supra, vt prohibitus alienare, &c. intelligit ipse in dictis casibus, licet *Cam.* in alio videatur non benè dicere, dū *d. fol.* 78. *col.* 3. dicit hic proponere duas quæstiones, vnam quando Rex tenebatur de necessitate assentiri aliam quando non poterat prohibere, nè detur in dotem, & deindè *fol.* 80. *col.* 4. *in princ.* dicit, q *Iser. in vers. sed si detur*, post quædam præmissa, firmat vnam propositionem de duabus propositis, quando Rex non potest prohibere, quoniam *Iser.* meo iudicio vnam propositionem facit, an Vicarius in casu restrictæ potestatis possit assentire fauore dotis, nec idē *Cam.* postquam explicauit de verbo ad verbum commentum hoc, explicat, vbi tractat *Iser.* duas propositiones, quas ipse dicit, *Capyc.* vero dicit, quod *Isern.* hic tractat præmissa ad iustificandum §. *donare*, vos dicatis, vt diximus, quod disputat de ampliatione potestatis Vicarij fauore dotis, licet *Liparul.* in hoc referendo sequatur *Camer.*

5 His sic præcognitis, deueniendo ad expositionem, sciendum est, quod *Iser.* continuando sermonem, quod prohibitus Vicarius alienare, posset assentire pro augmento, subiungit, quod multo fortius, quando assensit pro dote, vel donatione propter nuptias; sed quia sensit vnum contrariū de *glos.* hic, quæ in 2. *glos.* in 3. *parte*, concludit, quod vassallus non potest sine assensu alienare pro dote per §. *donare*, quod videbatur arduum arg. quia concurrit prohibitio legis, cum prohibitione hominis, vt solueret cū claritate præmittit pro intelligentia solutionis quamplura priuilegia matrimonij, & dotis, vt ipsis recitatis, defendere posset prædictam conclusionem, quod fauore dotis posset consentire.

6 Sed quia commentum est longum, & difficile, diuidamus in partes pro faciliori intelligentia.

In prima parte, quæ durat vsq; ad *vers. videtur quod non obstante.*

Primò, facit propositionem, quod Vicarius, prohibitus alienare, potest pro dote consentire.

Secundò, opponit de authoritate *glos.* & §. *donare.*

Tertiò, pro solutione præmittit priuilegia matrimonij.

Circa quæ, primò, in genere fundat, quod procedunt tam in vltima voluntate, quam inter viuos, iungendo verbum (*quod si do mulieri*) cum *vers.* infra, *quæ si sic*) quem emendauit *Liparul.* & *Cam.* reliquit incorrectum, licet *Liparul.* habuit ex vetustissimo *Codice.*

Secundò, ponit singulos casus in quibus conditio impeditiua, vel restrictiua matrimonij non valet cum aliquibus limitationibus.

7 Primus casus est, si do mulieri, nè nubat sine consensu meo, reicitur conditio, quia inducitur viduitas, ac si diceret, nè nubat, *ff. de cond. & demonstr. l. cum tale*, §. *rescriptum*, alias, incipit *si arbitratu*, hoc intelligit in virgine, quia in vidua secus procederet secundum *Ioann.* & communem, per *auth. cui relictum, C. de ind. vid. tol.* & est *decis. de Franch.* 232.

8 Secundus est casus, quando conditio continet, ne nubat certæ personæ, vel in certo loco, & non posset æquè nubere cū alio, vel in alio loco, & similiter reicitur, q̄a inducitur viduitas, *l. cū ita legatū, cū l. hoc modo, ff. eod. tit.* reddit nunc rationem, quia talis conditio, vel pactum apponi præsumitur in fraudem, quæ vult, vt talis conditio non officiat mulieri, & in fraudem sobolis procreandæ, quę lex, & sobolis procreatio sunt adiuuandæ per interpretationem *d. l. hoc modo, in fin.*

9 Sed quia verba, & iura allegata

lo-

loquuntur in vltima voluntate,& ſupra *Iſer.* poſuit caſum inter viuos,dũ dixit,*ſi do mulieri*, & videbatur fragile argumẽtum ex illis legibus,ideò *Iſer.*ſoluit hoc oppoſitum, quia ſi ſic fiunt in vltimis voluntatibus, erunt in contractibus,ſic emendat *Liparul.* illud*(ſicut)ſic fiunt*, ad quod allegat *l.pactum,ff.de pact.* vbi *gloſ.* dat concordantes regulas,& leges,& *l.non eſt,ff.de pign.act.* & *l.1.C.de leg.ſuſ. can. toll. Cam.*cognouit mendoſitatẽ litteræ,ſed non correxit.

10 Tertius eſt caſus,quando quis nõ dat mulieri ſub dictis conditionibus, ſed extraneo,non patri, vel filio mulieris,quæ non poſſit habere intereſſe, quia dixit,do Petro centum cum pacto, quod Seia non nubat, valet pactum, *l.mulieri,* & *Titio,* & *l.1.C. de indict. vid.tol.* quia non impeditur mulier ob timorem, ne amictat ipſa,vel pater, vel filius rem donatam, & poteſt libere nubere.

Quartus eſt caſus, quando daret extraneo ſub dictis conditionibus, ſed res donata eſt ex ipſa donatione, vel legato recaſura à manu donatarij ad mulierem,prohibitam nubere, & tunc non valet conditio, quia ex eadem ratione induceretur viduitas, *l.auia,* §.*Titio, ff.de cond.*& *demonſt.*

Quintus caſus, quando dat patri, vel filio ſub dictis conditionibus, quia propter timorem, nè pater, vel filius quos diligit mulier, amictat legatum,non nuberet,& ſic eſſet cõtra procreationem ſobolis,non valet pactum,*l.hæres,*§.*fin.eod.tit.*

In *verſ.eadem ratione*, dicit *Cam.* quod *Iſern.* incipit firmare vnam ex propoſitionibus propoſitis, ſed meo iudicio proſequitur priuilegia matrimonij, ſed quia ſenſit vnum contrarium de ſexto caſu, quando non fecit pactum cum muliere, nec cum patre,aut filio,nec quando res donata eſſet reuerſura ex eadem diſpoſitione ad mulierem, an procedat pactum, quod Seia non nubat, cum ceſſet impedimentum matrimonij, & ceſſet interpetratio ſi directè,vel indirectè impeditur matrimonium,in quo caſu,quia deficit *text.*pũctualis, arguit ex ratione, hoc modo,ſi ratione, nè impediatur matrimonium,nõ valet pactum, quod Seia non nubat, & impedimentum poteſt eſſe quando ipſa non nuberet,nè ipſa, vel pater, vel filius, perdat rem donatam, ergo eadem ratione ceſſante, valet pactum,quando cum extraneo contrahitur ſine intereſſe mulieris, patris, vel filij, & ad corroborationẽ ceſſantis rationis, adducit regulam generalem,quod contractus ex conuentione legem accipiunt, *l.1.ff.de poſit.*§.*ſi conuenerit,*& *l.in re mandata,C.mand.*

11 Sed quia poterat dari caſus, in quo indirectè poſſet impediri matrimonium,quamuis ex perſona, & ex re nihil ad mulierem, & eſſet quando diſponens non haberet aliud, quod daret in dotem, niſi feudum, quod ſubiacet reſtitutioni,dicit *Iſer.* quod quamuis rei ſuæ poteſt quis dicere legẽ, quam vult,per iura, ſupra allegata,tamen fauore dotis,& in ſubſidium videmus, quod res prohibita alienari,fauore dotis alienatur *auth. res,quæ, C.com.de legat.*ergo quando non habet aliud, fortè dabit arg. *d. auth.res,quæ,* à qua ratione *Ardiz.in ſumm.* dixit feudum poſſe dari in dotẽ, quando pater non habet aliud. Notate quod *Iſern.* dicit *fortè dabit,* quia *auth.* loquitur in deſcendente ex præſumpta voluntate defuncti; attamen, quia ille *text.* loquitur in prohibitione generali, ſecus erit,

12 ſi in ſpecie etiam pro dote alienatio prohibeatur, *Couarr. lib.3.var.reſol. cap.4.nu.10.verſ.cæterum.* Ideò *Iſer.* adducit aliam rationem, quod nedũ per rationem *auth.res,quæ,* ſed quia

feu-

feudum datum in dotem, quod erat prohibitum dari ità (extraneus vero non habens aliud, dedit in dotem) hoc casu feudum erat reuersurum ad mulierem, sed quando erit reuersurum, non valet pactum, ne nubat; ergo pari ratione non debet valere pactum, ne det in dotem, quando non habet aliud, quia eodē modo impediretur matrimonium per pactum ne nubat, sicut per pactum ne det in dotem, si ex alio non posset dotare extraneus, ad quod repetit *d. l. auia, §. Titio*, ideò videtur pactum non valere.

13 Secunda pars sequitur, vsquè ad *vers. per hoc patet*; in qua per iura ciuilia intendit fundare, quod pactū ne det in dotem sit contra bonos mores, & contra publicam vtilitatem, ac procreationem sobolis, & dicit, *videtur hoc non obstante possit in dotem dare*, idest non obstante prohibitione, quasi quod conuentio prędicta, ne det in dotem, sit contra bonos mores, & cęt. *d. l. hoc modo*, quę vult matrimonia frequentari, sed pactum contra id, quod inducitur pro bono publico non valet, *l. iurisgentium, §. & generaliter, & §. & si paciscar, ff. de pact.* ergo; quod autem sit pro bono publico mulieres esse dotatas ad sobolem procreandam, probatur in *l. 1. ff. sol. matrim.* ergo pactū, quod non det in dotem, est contra publicam vtilitatem, & per consequens non valet.

14 Nunc *Isern.* sensit vnum contrarium, nam prædicta iura, quæ improbant pactum ne nubat, quando directè, vel indirectè impeditur matrimonium, verbum nullum de dote, quia matrimonium potest esse sine dote, ergo non stringit argumentum ad prohibitionē rei suæ, nè det feudum in dotem, etiam quando extraneus non habet aliud, quia potest nubere sine dote, cui respondet *Iser.*

15 quia faciliter nubet cum dote, sine qua quis non esset ducturus vxorem, *l. si fraudator, §. 1. ff. de his, quæ, in fraud. credit. & ff. de doli except. l. purè, §. si eum*, in quibus sub occasione, si maritus tenetur de eo, quod peruenit de fraude occasione dotis si est lucrum, vel quid, & dicit ex causa onerosa habere dotem, quia alias non erat ducturus sine dote.

16 Nunc *Isern.* vult corroborare argumentum fauore dotis cum exemplis.

Primò, libertus prohibitus alienare in præiudicium legitimæ sui patroni, potest in dotem dare, sic adde ad literam, *l. 1. § si libertus, ff. si quid in fraud. patr.*

Secundò, eadem ratione minor, qui non potest sine solemnitatibus alienare, dat in dotem ipse, & tutor sine solemnitatibus, & donat propter nuptias, *l. fin. C. si mai. fact. §. cum autem, & C. de admin. tut. l. lex quæ, & ff. de admin. tut. l. cum plures, § in primis, & ff. de tut. & ration. distrah. l. 1. § sed nōnullos*, quæ exempla fundant specialitates, inductas à iure fauore dotis.

17 Tertia pars sequitur vsq; ad *vers. alij*, in qua vult ex his inferre, quod pactum, ne detur feudum in dotem, sit contra bonos mores, & per consequens, quod *§. donare*, quo prohibetur feudum dari in dotem, sit inrationabile, sed quia leges, quæ obstāt *d. §. donare* sunt de Iure Romano, & vbi est *tex.* particularis de iure feudorum per *cap. 1. de feud. cogn.* cessant leges Romanæ, ideò *Iser.* ex alijs vult probare suum argumentum, dicens; quod *d. §. donare*, non est lex Imper. ergo non seruabitur, sed quia poterat obijci, si non est lex, est consuetudo, quæ vincit legem, *d. cap. 1. de feud. cognit.* replicat, quod si esset cō-

18 suetudo, prę supposito, quod esset in-

rationabilis, diceretur corruptela, *autb. vt nulli iudicum*, §.1, *C.quæ sit long.consf.l.2.*

19 In hoc *Cam.fol.*181.*col.*1. dicit, quod *Iser.* est sibi contrarius, tàm in *cap.*1. *de feud.guar.* quàm *in c.*1.*qui fuc.ten.* sed non video, in quo fundat hanc contrarietatem, nàm *in dict.cap.*1.*de feud. guard. numer.* 4. dicit verbis apertis, quod consuetudines istæ feudales inrationabiles, non debent seruari, & in *Prælud.quæst.*5 *num.*24. versus finem dicit, quod istæ consuetudines quatenus sunt rationabiles sunt seruandæ, alias dicerentur corruptelæ per *d.autb. vt nulli iudicum*, ibiq; *Liparul.* adducit consimiles decisiones *Iser.* distinguentes, quod illę quæ sunt inrationabiles, seruantur in illa Curia, in qua est mos, vel vsus.

20 Sed quia posset replicari, Consuetudinem §.*donare*, non esse inrationabilem, dum prohibet dari feudum in dotem ; quia mulier non posset seruire, respondet, quod ius feudorum, q̃ exclusit fęminã à feudi successione, ea ratione, quia non potest seruire, est etiam inrationabile cum sit contra *l.maximum vitium, C.de lib.præt.* quæ includit fęminas in successione, ne accusaretur natura, quæ non omnes masculos procreauit, & ità benè intelligit *Cam.* quicquid dicat *Liparul.* in contrarium, sed q̃a allegare *l.maximum vitium*, non tollit difficultatem de seruitio, quod nõ potest præstare fęmina, subdit *Isern*, posito, quod natura pariter fęminã, sicut masculum procreauit, ergo ambo succedere debent, sed fœmina nupta potest seruire per maritum suum, ergo fuit inrationabile, prohibere successionem, & prohibere, nè detur feudum in dotem, auget rationem, nam quandoq; gener est habilior, quam filius, & sic excludere filiã, & includere filium, non semper præstatur melius seruitium.

21 Item si non haberet virum strenuũ, posset seruire per substitutum, esset q; eligere strenuum, sicut minor, & alij inhabiles, qui seruire admittũtur per substitutum, *cap. si quis decesserit, si de feud. fuer.controu.* vbi *Iser.* citat *l.quisquis, & l.ad similitudinem, C.de Episcop. & Cleric.* Præterea aliquando fęmina succedit ex pacto, & in alijs casibus supra *de succ. feud.*§. *fœmina*, & dixit *text. glos. & Isern in cap.*1. *de natur. succ.feud.* in quibus casibus esset irrationabile, vt feudũ non possit dari in dotẽ, postquã ipsa successit in feudo, & multo fortius esset irrationabile, si fœmina successit, & se dotare non posset de feudo.

Nunc quia vltra §.*donare*, adsunt *Const. Regni Honorem, & Const. Fratribus*, quæ dant legem certo modo, circa dationem feudi in dotem, ergo vltra consuetudines habemus leges.

22 & si quis dixerit esse duras, replicari posset, quod lex quamuis dura, amplectenda est, *l.prospexit, ff.qui, & à quib.* quoniam iura positiua sunt mutabilia, nam immutabilia sunt iura naturalia, ergo. Respondet *Iser.* quod DD. sic intelligentes, cantant, Psalmum *Placebo Domino*, idest adulantur Regibus, quoniam leges irrationabiles non sunt quęrendæ.

23 Quarta pars sequitur *vers.alij*, vsquè ad *vers.ex his*, in qua vult demonstrare, quod istę leges, & Constitutiones impeditiuæ matrimonium, vel dotationem sunt iniquæ, & non seruandæ; primò, quia lex debet esse iusta, & honesta inter alia, quę debet habere, *cap.erit,* 4.*distinct.* & *cap.ius generale,* 1. *distinct.* sed quomodo potest esse iusta lex, quæ impedit matrimonium, quod est de Iure diuino, factũ in Paradiso? 32.*q.*2.*can.his ita, & Arist.in* 1.*æconom.* dixit, vxorem venire de Ara deorum, ergo. Sensit nunc argumentum in contrarium, non quia prohibuit dari feudum in do-

dotem, ergo prohibuit matrimoniũ, quia posset petere assensum, replicat, quod impedit, dum prohibet dare in dotem, quia nunquam consensisset in eum, quem vult mulier, sed in eũ, quem vult Rex, vt nubat, & hoc quoad *Const. Fratribus, & Honorem*, vel non assensiet, vt det in dotem feudum, & sine dote non vult sponsus, supple tu, quando aliud non haberet, alias argumentum non stringeret; sed matrimonia debẽt esse libera, tam in contractu, quam in
24 distractu, *l. libera, ff. de inutil. stipul. & l. Titius, ff. de verb. oblig.* 1. *resp. in fin.* nec debent alia via, etiam indirecta, circumueniri, *l. scire*, §. 1. *ff. de tut. & curat.* vbi si mater instituit filios, dũmodo sint emãcipati, si ità fuerint, nõ potest pater illorũ esse curator, nec ex alia via potiatur bonis testatticis.

Nunc addit aliud argumentum pro opinione eorum, qui dicebant, leges prædictas non esse rationabiles, dum prohibent dari feudum in dotem, quia hæc, quæ supra dicta sunt, vt partes non possint apponere pactum, impeditiuum matrimonij, minus posset fieri per legem, cum regulariter tantum possit homo in re sua, quantum lex, quia à pari procedunt, *l. non solum*, §. *fin. ff. de nou. oper. nunc. & l. fin. C. de fideiuss. in fin.* & licet *Liparul.* velit, quod aliter intelligat hæc verba *Capyc.* quam *Camer.* tamen in idẽ sonat expositio vtriusq; & cum dicta lex, scilicet in §. *donare* (sic corrige) disponat de alieno iure, non proprio condentis legem; idest de vtili dominio vassalli, nè detur in dotem, non de directo Regis, ergo est irrationabilis, subdens ex authoritate *Isai.* qui ait, *vè illis qui condunt leges iniquas*, & eo magis *d. §. donare, & Constitutiones*, sunt irrationabiles in Regno, in quo fœmina succedit, vt in *Const. In aliquibus, & in Const. Vtde successionibus.*

Quinta pars sequitur, in qua post tot præmissa, & tot argumenta de pactis, & de conditionibus impeditiuis matrimonij, & de æquiparatione vltimarum voluntatum ad contractus, & de æquiparatione legis ad hominem, & de rationibus suadentibus resultare restrictionem, vel impedimentum matrimonij, ex quibus resultat iniquitas pacti, & per consequens legis, tandem respondet prin-
25 cipali quæstioni supra positæ, an Vicarius Regis prohibitus alienare, possit pro dote assentire, quasi dicat, quod potest, reddens rationem, quia Dominus, qui dedit potestatem Vicario, & restrinxit, ne alienet, non debuit prohibere dationem feudi pro dote, ideſt non debuit facere legem in §. *donare, & in d. Const.* nè detur in dotem, & hoc intelligit *Iser.* in hoc *vers.* quicquid dicat *Cam.* & *Liparul.* immò quod tota præcedens disputatio facta est ad demonstran-
26 dum, quod lex, quæ prohibet dari rem in dotem, est irrationabilis, quia nec homo in re sua posset sic disponere; si igitur non debuit Rex prohibere, ne detur feudum in dotem, ergo eius Vicarius potest assentire pro dote, quamuis sit prohibitus alienare, quia non intelligitur de assensu pro dote, cum vix lex expressa Regis possit defendi, quando prohibet ne detur in dotem.

27 Sed quia mens *Isern.* non est firmare pro solida hanc conclusionem, vt subditi possint cognoscere de irrationabilitate legis Regis, & per consequens fragili fundamẽto fundaretur conclusio, vt Vicarius, prohibitus alienare, posset pro dote assentire, ideò transit ad aliam rationem, dicens, quod alienatio necessaria non subest prohibitioni de non alienãdo, *ff. de leg.* 2. *l. peto*, §. *prædium*,
28 vbi prohibitus alienare extra familiam sub pęna, ex causa necessaria

alienat, in vita sua sine pęna, sed dos est consecutiua matrimonij, quod est necessarium ad sobolem procreandam, quia licet possit esse sine dote, *ff. de iur. dot. l. 3. & C. de don. ante nupt. l. fin.* tamen quia frequētia matrimoniorū est fieri cum dote, quia non est quis facile ducturus sine dote, *d. l. pure, & l. si fraudator, & 30. q. 5. cap. cum nullum,* quod allegatur in *glos. l. fin. C. de repu.* & sic frequentia inspicitur, *l. iusto, ff. de vsucap.* ergo ex causa necessaria, nedum fauorabili, Vicarius potest assentire.

29 *Cam.* ex hoc §. *pradium*, notat, *Iser.* intelligere, quod Vicarius potest assentire durante vita feudatarij, quasi quod intelligatur secundum legem, quam allegat, quem cum ratione refellit *Liparul.* hic, nam §. *pradium*, loquitur de ipso alienante, *Isern.* loquitur de Vicario consentiente, & cōsensus per naturam est perpetuus, sed vtitur arg. §. *pradium*, pro ratione quoad necessariam causam matrimonij, vt videatur excepta à prohibitione alienationis.

30 Sed quia prædicta argumenta videbantur *Iser.* potius subtilia, quàm subsistentia. Ideò transit ad aliam rationem, quod *cap. in planitie,* in specie dicit, quod quando quis velit feudum obligare pro dote, adeat Curiam Regiam infra octo dies, quā cito expediat assensum: & cum *d. cap.* sit factum in releuamen hominum Regni, ergo Vicarius tenetur consentire, alias teneretur, *l. mulier, §. sed & si cum distraheret ff. ad trebell.* ergo dum obseruat *cap.* facit, quod

31 Rex facere teneretur, & Rex videtur committere, ea quæ ipse facere tenetur, *l. procurator, ff. de cond. ind.* & in hoc residet.

32 Vndè magno apparatu *Cam. fol.* 82. conatur demonstrare, quod feudum non potest dari pro dote sine assensu, de quo, quia *Iser.* fecit latam distinctionem in §. *donare*, eam non repetimus, & hic non contradicit, sed ad fundandum, quod prohibitus Vicarius, nihilominus potest assentire pro dote, adducit rigorem dictorū iurium, vt facilius excipi possit causa dotis, sed vt vidistis, non se fundat in hoc rigore, sed in *cap. in planitie,* & sic soluendo *Cam.* argumenta, facit

33 plures conclusiones, *Iser. in § praterea, quib. mod. feud. amitt. nu. 33. vers. nec est turpe,* tenet valere pactum, nè feudū detur in dotē, q̄a non est turpe, nec impeditiuum matrimonij, sed ne feudum, quod est res sua, transeat ad alium sine sua voluntate. Quoad articulum, an Vicarius, prohibitus alienare, possit pro dote consentire, circumscripto articulo, an aliud sit alienare, quàm alienanti consentire,

34 de quo supra *Isern.* tractauit, & in seq; nos expedituri sumus, sed *Isern.* transit ad priuilegia dotis, & vt demonstraret, casum dotis esse exceptum, cum præuideret arg. *glos. ex tex. in §. donare,* altius repetendo, voluit referre priuilegia matrimonij, & successiuè priuilegia dotis, ex quibus fundauit, quod pactum impeditiuum matrimonij, sit contra bonos mores, & non seruandum, ex quo arg. infert ad legem, & Consuetudinem, vt non possint plusquam potest aliquis in re sua, & cum consuetudo sit irrationabilis, nō est seruanda, & tandem cōcludit, ex his apparere solutionem quęstionis, si Vicarius potest consentire, quia non debuit prohiberi, nè det feudum in dotem, in hoc *vers.* est dubium si dicit, quod Dominus non debuit prohibere, vel quod non debuit prohiberi per legem, item aliud dubiū, quod intelligit *Iser.* hic, dum *Cam.* dicit, quod in his residet *And.* & non distinguit in qua opinione residet.

36 Ideò quoad primum dictum generale de consuetudine feudorum, si ser-

seruanda sit, quando est irrationabilis, vel non, *Cam.* hic, *fol.* 81. dicit tenere *Iser.* quod non est seruandum ius feudorum, quando est irrationabile, sed quod contrarium tenuit in *cap.* 1. *de feud. guard.* & *in cap.* 1. *qui succ. ten. num.* 13. sed benè ponderata doctrina *Iser.* ibi, dicit idē quod hic, iuxta litteram, & infra *fol.* 82. *col.* 1. dicit, quod rectius intellexit in dictis locis, in quibus, vt dixi, tenet eandem opinionem, sed alibi *Iser.* de hac conclusione est locutus certo modo, vt ab aliquibus consideretur cōtrarietas, quia in *cap.* 1. *§. Titius, & §. vassallus feudum, si de feud. fuer. controu.* dicit, quod quando continet quid irrationabile, seruabitur vbi est vsus; sed in *cap.* 1. *de filijs natis ex matr. ad morga. contr.* dicit, quod non seruabitur etiam, vbi est vsus, quia

37 est irrationabile, quod filius secundi matrimonij ex muliere ignobile non succedat, nec in allodio, existente filio primi matrimonij, in pluribus etiam locis loquitur generaliter, & in aliquibus specialiter, quos congerit *Liparul. nu.* 24. *quæst.* 1. *in addit. magna*, vbi *Iser.* ex pluribus probat, librum feudorum esse approbatum ab Imperatoribus, & ab Illust. Doctoribus ab immortali tempore, quo ad dicta Oberti, & Gerardi, ac aliorum I.C. sicut dicta Prudentum Romanorum, & in *cap.* 1. *de feud. cognit.* repetit idem, remictens se ad eius dicta in preambulis, & non est mirum, quod *d. c.* 1. *de filij natis ex matrim. ad morg.* dicat non esse seruandum, qm̄ nec per consuetudinem, nec per

38 statutum potest in totum tolli legitima successio filio, licet possit moderari, vndè *Isern.* hic non intelligit, *§. donare* non esse seruandum, dum prohibet dari feudum in dotem, sed dicit, quod Vicarius potest consentire, quasi quod Dominus, quando prohibuit, nè alienet, non videtur prohibuisse de dote, & illud verbum, quia non debuit etiam prohiberi, nō debet legi *prohibere*, sed *prohiberi*, nam si dixisset prohibere loqueretur de Domino, quando fecit Vicarium, & prohibuit, sed casus *Isern.* supra figuratus fuit quādo Dn̄s prohibuit in genere, & sic non benè cōgrueret exageratio, quod non debuit prohibere, ideò intelligendum est *Isern.* sentire de *§. donare*, & de istis *Const.* quod lex non debuit prohibere, dum dicit inpersonaliter, & passiuè non debuit prohiberi, scilicet per dicta iura, vndè sensit *Isern.* quod *§. donare*, & *d. Const.* sunt aspera, & non debuerunt prohibere, sed nō infert, quod non sunt seruandæ, nam non est nostrum, qui sumus subditi dice-

39 re, leges esse iniquas, loquitur ergo de præsumpta voluntate constituentis Vicarium, & sic quamuis iste articulus sit de potestate, est cōmixtus cum articulo voluntatis, quod patet ex sequenti ratione, quam cumulat, vt in prohibita alienatione intelligatur exceptus casus necessarius, ergo cum fuerit visa causa dotis necessaria, corroborat ex arg. *l. peto, §. prædium, de leg.* 2. vt in prohibitione, facta Vicatio videatur excepta causa dotis tanquam necessaria.

40 Sed in articulo, an sit turpe pactū, nè feudum detur in dotem, vel irrationabile dispositum in *d. §. donare*, *Iser.* clarius tenet, quod nō in *§. præterea, quib. mod. feud. amitt. num.* 33. *ver. extra*, vbi dicit, non esse turpe tale pactum, & quamuis non liget feudum sine assensu Domini, nec in allodio, nisi sonet in rem, vel in personā, vt in *l. ea lege, C. de cond. ob cau.* tamen tenetur ad interesse, ibiquè *Isern.* descendit ad *§. donare*, & ad *d. Const.* dicens, quod non fuit prohibitum per dicta iura, nè feudum detur in dotem ad impediendum matrimonia, sed ne feudum transferatur in alium

alium sine voluntate Domini, illa vero *Constit. Honorem*, quia directè impedit matrimonium, est contra Ius Canonicum, & Diuinum, & reprobata fuit, atq; correcta, quicquid dicat *Cam.* de opinione *Isern. hic fol. 81. cum seq.*

41 Et quia *Isern.* non erat tutus, si ex præsumpta voluntate induceretur ampliata potestas Vicarij fauore dotis, transit ad aliam rationem, quod Dominus tenetur consentire, maximè per *cap. in planitie*, ergo si Dominus tenetur, videtur à principio commisisse suo Vicario, ea quæ ipse teneretur facere, & per consequens si denegaret, Vicarius teneretur.

42 Et dum *Cam.* latius prosequitur, si Dominus potest facere legem, nè res sua transeat ad Ecclesiam, nedū ne detur pro dote, hoc sublimioribus potestatibus relinquimus.

Secundam facit conclusionem, vt mulier possit se dotare.

Tertiam in patre per *cap. nuper*, de cuius intellectu videatis *Isern. qui succ. ten. nu. 7.*

43 Quartam de *Const. Fratribus*, vt in illo casu valeat dari, & obligari pro dote, addatis vos, quod eo tempore non erat condita *Const. In aliquibus*, nec *Constit. Vt de successionibus*, quæ prouident de paragio, vndè fuit rationabile, vt prouideretur mulieribus, vt nuberent *Cannet. in cap. volentes, §. colligitur, fol. 31.*

44 Quintam facit, vt soluto matrimonio feudum reuertatur ad vxorē.

Sexta est conclusio ommissa à *Cam.* quando datur feudum, sed per prouisionem Federici in Archiuio de qua in *§. donare*, vt resoluatur in pignus retinendum, donec pecunia soluatur pro dote.

SVMMARIVM.

1 *Vicarij nomen diuersimodum, ac diuersa in specie plura significat.*
Et in quo differat seruus Vicarius ab Ordinario?

2 *Iure Ciuili Vicarius diuersimodè accipitur.*

3 *Iure Canonico Vicarius dupliciter dicitur.*
Et an Vicarius Episcopi ordinariā habeat Iurisdictionem?

4 *Vicarius Papæ quis?*

5 *Respectu Principis Vicarius dicitur Locumtenens, & Vicemgerens.*

6 *In Regno nostro antiquitus Reges constituebant Vicarios proprios filios.*

7 *In Italia solet esse Vicarius perpetuus Imperij.*
Et est Dux Sabaudiæ.

8 *Vicarius habens speciale mandatum ad assentiendum, alienationi assentire potest.*
Secus si ad certa tantum negotia sit constitutus Vicarius.

9 *Vicarius si simpliciter sit factus, vel ad omnia, an possit alienationi feudi pro dote consentire?*

10 *Procurator cum libera, &c. an valeat donare? & n. 18.*
Donare perdere est.
Et an filius liberam habens administrationem peculij, valeat donare?

11 *In generali concessione specialia non transeunt.*
In generali commissione non veniūt ea, quæ quis in specie esset alteri concessurus.

12 *Rex frequenter admittit assensum alienationibus pro dote.*

13 Capycij *sensus circa argumentum* Isern.

14 Camer. *declaratio ad argumentum* Isern.

15 Liparulus *testatur*, Capycium *habuisse veram mentem* Iserniæ.

16 *Declaratur, si littera* Isern. *debeat stare*

re cum duabus negatiuis. & num. seq.
In generali concessione non includuntur, quæ in specie quis esset concessurus.
17 *Littera* l.ser. *quod legatur cum duabus negatiuis, vel non, parum refert.*
Et declaratur tex. in l. obligatione, ff. de pignor. & l. si procurator, ff. de procur.
18 *Procurator generalis vt valeat donare?*
19 *Regum proprium est donare.*
20 *In generali, vel simplici Constitutione Vicarij veniunt solita tantum.*
Et mulier vidua Senatoris, nubens secundo inferioris conditionis, Senatoriam vt retineat dignitatem?
21 *Personalia insolita, quæ sint?*
Et an sint ea, quæ Rex sibi reseruauit in Prag. 3. tit. de feudis?
22 *Quæ frequenter non fiunt, in generali concessione non veniunt.*
Et an veniant ea, quæ cum difficultate fiunt?
23 *Intellectus ad* l. lege obuenire, ff. de verb. signif. *& quorum respectu detur assensus?*
24 Feudum *est de natura sua inalienabile, non propter se, sed propter Domini consensum.*
25 *Respectu emptoris quid operetur assensus Domini in feudi alienatione?*
26 *Dominus assentiēdo alienationi feudi, videtur de nouo emptorem inuestire.*
Et an det feudum; qui alienationi feudi assentitur?
27 *Refutatio quomodo fiat, vt Dominus dicatur dare feudum de nouo?*
Et an Dominus assentiens alienationi, dicatur dare, & remittere spem deuolutionis?
28 *Dominus præstando assensum alienationi, de nouo dat, & de nouo inuestit.*
Et an emptor propter assensum habeat feudum pro se, & hæredibus, vel vita tantum venditoris durante?
29 *Filios non habens, & feudum vendat, Dominusq; consensiat, an emptor propter assensum habeat feudum pro se, & hæredibus, vel tantum durante vita venditoris?*
30 *Confirmans veterem inuestituram, an det feudum?*
Et an Vicarius possit confirmare inuestituram filio, vel Agnato petenti inuestituræ renouationem?
31 *Si aliquod Ius est quæsitum Domino ob culpam primi vassalli, adeò vt per renouationem Inuestituræ esset remittere illud ius, an Vicarius inuestituram renouare possit?*
32 *Vicarius potest inuestituram confirmare in forma communi.*
33 *Vicarius alienationi feudorum poterit consentire in casibus, quibus Dominus tenetur suum impertiri assensum.*

Isern. nu. 12. vers. sed an Vicarius.

CAP. XVII.

1 Præmictēdum est, qd sit Vicarius, in quo inuenio diuersimode appellari eum, qui vicē alterius gerit, ac in specie hoc nomen Vicarij plura diuersa significare.

Primò enim inter seruos fuit cognitum hoc nomen Vicarij, quamuis enim seruorum nulla fuisse constitutam differentiam inuenimus apud *Tribonianum inst. de iure persõn. S fin.* tamen *glos.* ibi notat, inter alias hãc dari differētiā, qā alij ordinarij sunt alij

alij vero Vicarij, vt patet *inst. quod cum eod.§.cum autem*, vbi seruus ordinarius, qui habet peculium, potest debere seruo Vicario suo, vbi *glos.* declarat seruum ordinarium esse Castaldum, Vicarium vero qui vices ordinarij gerit.

2 Secundo de Iure Ciuili Vicarius accipitur diuersimode, quia aliquãdo est ordinarius, vt quando in vicẽ demortui eligitur à Republica, vel à Principe, quo casu non est delegatus, sed ordinarius, *glos. in rub. & in l. 1. C. de offic. eius qui vicem alicu. obti.* & duplici modo consideratur, vno quando ad certum tempus in locum demortuorũ eligitur, & dicitur suffectus, alio modo, quãdo in locum absentium, vel impeditiorum, vt declarat *Archid. in cap. cum in generali, de offic. Vic. in 6.*

3 Item de Iure Canonico Vicarius dupliciter esse potest, vno modo in diuinis, alio modo in iurisdictione, & de Vicaria in diuinis loquitur totus *tit. in decret. de offic. Vicar.* præter *tex. in cap. fin.* incip. *ex parte*, vbi de officio Vicarij in iurisdictione.

Item de Iure Canonico Vicarius Episcopi habet ordinariam iurisdictionem, vt notatur in *cap. Romana, de appel. in 6. & in cap. tua, de off. Vic.*

4 De Vicario Papæ habetur in *cap. ex sua, de offic. Vic.* de Iure ciuili notatur per DD. *in rub. ff. de offic. eius cui mand. est iurisd.* vbi *Alex. à n. 12. cum seq.*

5 In Principe vero Vicarius consideratur, vt Locumtenens, seù Vicegerens ad negocia Principatus, & solet appellari Locumtenẽs, Vicarius, Prorex ad placitum constituentis, & solet dari maior, vel minor potestas, propterea *Iser.* facit tot casus in solutione quæstionis de assensu præstando in alienationibus feudorum,

6 In Regno nostro antiquitus tempore eorum Regum, qui residebant, cõsueuerunt Reges cõstituere Vicarios proprios filios primogenitos, vt hic testatur *Afflict.* de Consuetudine Immemorabili, *Camer. fol. 79. à ter.* & fit mentio in Capitulis Regni, in quibus Carolus Secundus Robertus, & Carolus filius Roberti, appellant se Vicarios, dum condunt illa iura.

7 In Italia etiam solet esse Vicarius Imperij, & perpetuus, prout est Dux Sabaudiæ, de quo testatur *Iacobus de feud. ver. Vicarius perpetuus.*

Deueniendo ad *Iser. n. 12.* q̃rit an Vicarius possit assentire alienationi feudi, & soluendo distinguit duos casus indubitabiles, & ꝓsequitur alios duos dubitabiles, indubitabiles

8 sunt, primò, quando habet speciale, mandatum ad consentiendum, quia sine dubio potest; secundò negatiuè quando esset Vicarius ad certa negotia tantum, & non esset ei potestas assentiendi, & non posset.

9 Casus dubitabiles sunt, primò, quando simpliciter fecit Vicarium, secundò, quãdo fecit eum Vicarium ad omnia, sine expressione istius, vel alterius negocij, in istis duobus casibus cadit dubitatio.

10 In quibus arguit pro parte negatiua, quod non possit hoc modo, primò, quia procurator cum libera, non potest donare, nisi specialiter sit dictum, quod valeat donare, *l. filius, ff. de donat.* sed qui consensit, donat, *l. obenire, ff. de verb. & rer. signif.* ergo Vicarius ad omnia, vel simpliciter, non potest assentire, in *d. l. filius*, probatur apertissimè intentio *Iser.* nàm ibi expresse deciditur, quod filius habens liberam administrationẽ peculij, non possit donare, reddit rationem I.C. quia quando patet concedit liberam, non videtur concedere, vt perdat, quia donare est perdere, *l. 1. C. si ad vers. donat.* & limitat in tribus casibus, primò, quando iuxta ratione motus, vt quando daret ma-

matri, vel coniunctæ personæ, exēplū ponit de tutore, qui potest consueta munera facere Præceptoribus pupilli, *l. 1. ff. de tut. & rat. distr. & l. cum plures, § in primis, ff. de admin. tut.* secundò, qñ cōcessit donādi potestatem pater: tertiò, ratione dignitatis personæ, vt in filio Senatoris, quod corroborari potest ex his, quæ notat *glos. in Const. Regn. Minoribus, de iur. balij, Innoc. in cap. grādi de suppl. negl. Prælat.* qui limitat in Regibus, *Alber. in l. qui peculij, ff. de pecul.* nam permittitur Illustr. personis, quasi ꝓdigaliter viuere. In *l. lege obuenire*, probatur intentio *Iser.* ꝙ q̄ cōfirmat dat, dū ibi dicitur, quod hęreditas testamētaria lege obuenit, quia *lege 12. tab.* hæreditates testamentariæ confirmantur, vndè sumit ibi *glos.* arg. probari in illa lege, quod qui confirmat, dat, ad ꝙ sępè *Iser.* allegat illam legem, sed q̄a super intellectum istius legis infra *Iser.* facit argumentum diuersum, ibi cum ipso tractabimus.

11 Secundò, arguit ex alia regula, quæ est, quod in generali non transeunt specialia, *cap. quod translationem, extr. de offic. leg. & d. l. qui peculij, ff. de peculio,* In *cap. quod translationē* habetur reprehensio Papæ ad Legatum à Latere, qui subiecit Ecclesiam Panormitanam Messanensi, ex quo in generali commissione non veniūt ea, quæ sunt in signum specialis priuilegij reseruata Papæ: in *l. qui peculij*, est differentia in littera, quia licet cōmuniter habeatur, vt in generali concessione administrationis peculij videatur concessum id, quod specialiter esset concessurus, tamen *Iser.* habebat cum duabus negationibus, scilicet, non veniunt ea, quæ quis nō esset specialiter concessurus, & secundum istam lecturam probaret intentionem *Isern.* & tamen etiam secundum litteram communem sumūt regulam DD. quod ex illa lege probatur, filium, cui pater concessit administrationem peculij, non posse donare, & glosella ibi notat regulam prædictam, quod in generali concessione non veniunt specialia, dum allegat *text.* concordantē in *l. obligatione, ff. de pignor.* vbi est consimilis *text.* in materia obligationis generalis, vt non veniant quædam bona, quæ verisimiliter quis nō esset obligaturus, ergo probat *Iser.* argumentum negatiuum, in dictis duobus casibus non posse Vicarium Generalem, vel ad omnia, assentire, quia esset donare, quod non venit. Item quia non esset Dominus concessurus specialiter hanc potestatem assentiendi, ergo non venit in generali constitutione Vicarij.

Sed *Iser.* videns, has regulas non esse tutas, arguit contra pro parte affirmatiua, quod possit Vicarius, etiā ex vi *d. l. qui peculij*, quia ibi dicitur, quod non veniunt ea, quæ quis specialiter nō esset concessurus, sed hos assensus Rex frequenter admittit,
12 ergo esset concessurus specialiter, & sic ex eadem *l. qui peculij*, probatur contrarium, sed quia *Capyc.* vno modo legit, & intelligit, alio vero legit, & intelligit *Cam.* & *Liparul.* cognouit difficultatem, & non soluit, pernecessarium est hic insistere, cum sit de principalioribus dictis huius lectionis.

13 *Capyc.* ergo dicit, quod *Iser.* arguit ex *d. l. qui peculij*, quādo esset sine negatiua, sed secundum cōmunē litteram, quod quis videtur concedere generaliter, quæ specialiter esset cōcessurus, sed hos assensus frequenter admittit, ergo.

14 *Cam.* vero dicit, quod *Iser.* arguit sic, quod in *l. qui peculij* non veniunt ea, quæ sunt specialiter committenda, sed ea quæ specialiter esset concessurus, sed Rex passim admittit hos assensus, ergo. *Liparul.* relato *Cam.* &

N *Capyc.*

15 *Capyc.*dicit,quod *Capyc.*habuit verã mentem *Iser.* dum legit illum cum negatiua,allegantem *d.l.qui peculij*, sed vt vidistis,*Capyc.*allegat *Iser.*primò cum negatiuis loquentem, sed in arg. quod format pro contraria opinione,legit sine negatiuis, & sic neuter ipsorum percepit veram mẽte *Iser.* nec concordauit litteram illius legis, ideò nos dicimus indubitanter,quod *Iser.*habebat litteram cum duabus negatiuis, & ipse sic allegat,& arguit tribus vicibus,primò, dum dicit, quod in generali non transeunt specialia, quod probatur in *d. cap. quod translationem* cum negatiua, ergo cum negatiua esse debet *l.qui peculij*, allegata in contestu cum *d.tex.* secundò, dum arguit pro contraria parte à dicta lege,id dicit aperte, sed subdit, quod specialiter permissurus non esset, & in omnibus Codicibus *Iser.*quos viderim,sic habetur, & suadetur ex minore, dũ dicit.*sed hos assensus frequẽter admittit*, quasi ꝙ firma remanente regula,non procedit in casu,qui non est de his, quæ specialiter non concessisset:tertiò, infra arguit à contrario sensu ex *d.l.qui peculij*,dum dicit,quod si non videtur concedere ea, quæ specialiter nõ cõcessisset,ergo videtur cõcedere ea,quæ specialiter concessisset, & sic *Iser.* semper allegat cum duabus negatiuis.

16 Videamus secundo,si littera stat, vel stare debeat cum dictis negatiuis,& pro lectura *Iser.*est *text.*consimilis in *cap in generali, de reg.iur.in 6.* vbi in generali concessione non veniunt ea, quæ quis verisimiliter non esset specialiter concessurus, est *tex.* consimilis per eadem verba in *cap. fin.de offic.Vicar.in 6.*est *tex.*cõsimilis in *l. 1. C.quæ res pign.oblig poss.* ibi, *quas neminem credibile est se pignori specialiter daturum fuisse*, concordat *reg.tex.in c.inspicimus,de reg. iur.in 6.*concordat *tex.* noster in *cap. in generali, si de feud. fuer. controu.* ibi, *in generali obligatione non continetur feudum, nisi specialiter dictum sit*, præterea *glos.in d.cap. in generali*, allegat in contestum *d.l.qui peculij*, ad probandum contextum cum negatiuis, & sic in libro glosæ erat,sicut in libro *Iser.*Aliqui Doctores vero legunt sine negatiuis, incip. ab *Odofred.Alberic.*& aliqui cum negatiuis, vt est *Dyn.in reg. in generali, de reg.iur.in 6.*

17 Sed perscrutemur si interest, vt sit cum negatiuis, vel sine, & certè ex intelligẽtia DD.& *glos* videtur,quod parum referat, q̃a in effectu in idem resider decisio, & ratio decisionis incipiendo à *glos.*ibi,quæ dicit,nota regulam,& adducit concordantem, *l. obligationem, ff de pign. & l. si procurator. ff.de procur.*in quibus probatur vtraq; decisio affirmatiua,& negatiua,quia in *l.obligatione* probatur negatiua, vt in generali nõ veniant ea, quæ specialiter non esset concessurus in *l. si procurator* probatur affirmatiua, quia in generali mandato venit,vt soluatur creditori,ergo tantum est vnum,quantum aliud,ità declarãdo *tex.* ponit duos casus *Odofr.* quia primò ponit affirmatiuam, vt veniant in generali,quæ est specialiter concessurus, & postea ponit negatiuam,quod non veniunt ea, quæ specialiter non esset cõcessurus,exẽplum ponit de donatione per *l. contra iuris.§.1. ff.de pact.*

18 Sed contra hanc propositionem de mandato generali, vt non possit donare,quamuis sint tot iura,tot *glos.* & tot DD. tamen *Bar.in l.si procurator,ff.de cond.ind.nu. 1.vers. venio ad quæst.* inducit dicta iura contra *glos.* quę voluit in *l.ignorantis.ff.de procur.* quod possit donare, arguẽdo contra *glos.*quia donare est perdere, sed dicit, veram esse *glos.*quia contraria loquntur

quntur in filio, de quo speciale est cautum, secus in procuratore, sed *glos.* dicit totum contrarium, hoc tantum in procuratore cum libera, vt in *l. procurator cui libera*, & in *l. procurator totorum.* Immò *Bart.* fundat, quod quis potest alienare rem alienam, & sic donare, sed non fundat, quod in mandato generali veniat potestas donandi.

19 Secundò obstat, quod regula fallit in Regibus, cuius est proprium donare, & perdere, ergo si assentire esset donare, in mandato Regis veniret.

20 Sed quia *Iser.* non intelligit in his se fundare, ideò pro solutione istius arg. de *l. qui peculij*, & de frequentia concessionis assensus, refert opinionem aliquorum, qui tenent, quod in generali, vel simplici Constitutione Vicarij veniunt solita tantum, insolita personalia, quæ non consueuit, vel raro, non transeunt: sed malè adducit exẽplũ *l. fin. ff. de Senat.* vbi cõcedere, vt mulier vidua Senatoris, secundò nubendo inferiori dignitatis, retineat senatoriam dignitatẽ, Princeps raro concedit, arg. etiam, *ff. de pign. l. obligatione, & l. deniq;* solita vero quamuis personalia, & specialia sic benè. Addit *Liparul.* argum. *ff. de pign. act. l. vel vniuersorum, l. fin. ff. quod cum eo, l. sed Iulianus, ff. ad Maced. §. quod dicitur, l. si negocia, ff. de neg. gest.* corrigit *Liparul. quis, & benè, & l. qui semisses, ff. de vsu.* quæ infra allegauit in §. *huius autem generis, in quib. caus. feud. amitt.* subdens, quod in generali veniunt, quæ esset facturus, arg. à contrario sensu ex *d. l. qui peculij.*

21 Ista vero personalia insolita, dicit *Camer.* hic, esse ea, de quibus in *Const. Ea quæ ad decus*, & in *Const. Dignum*, licet hodiè consueuerunt Reges & demanialia, & Merum Imperium concedere in feudum, sed hodiè possumus dicere esse ea, quæ Rex sibi reseruauit in *prag. 3. de feud.*

22 Aliud caput distinctionis est in his, quæ non frequenter fiunt, vt non veniãt *l. iusto, in princ. ff. de vsucap. & l. nam ad ea, ff. de legib.* aliud caput in his, quæ cum difficultate conceduntur, *l. generaliter, ff. qui & à quib. & C. de remiss. l. semel, lib. 12.*

23 Pro intellectu *l lege obuenire*, quia in pluribus locis dicit, qui consensit dat per *d. l.* & nunc *Isern.* dicit, quod aliud est dare, aliud est alienanti consentire, *l. aliud, ff de regul. iur.* ergo videtur recedere ab illa inductione; ideò dicendum est, quod assensus datur respectu vassalli, qui alienat, & vassalli noui, qui emit.

24 Respectu venditoris, quia alienatio feudi est prohibita per naturam, non propter se, vt campus martius, sed propter extrinsecum, idest propter consensum Domini, sine quo non potest alienari, vt per *Const. Lothar. Federici Primi, & Secundi*, ideò, quando assentit, non dat Rex venditori, sed tollit obstaculum suæ voluntatis, quæ impediebat, ac facit, vt vassallus alienet vtile dominium suum, quod de per se posset transferre, si lex feudi non prohiberet, & hoc respectu operatur consensus, vt possit alienare, sicut posset, si consensus non esset necessarius, ità declarat *Iser. in cap. Imperial. num. 11. ver. sed si videbatur, Camer. fol. 43. & in §. præterea Ducatus, fol. 104.*

25 Respectu emptoris, quia facit trãsfire vtile dominium in emptorem, quia sine assensu non transfertur, ideò dicitur, quod assensus dat, non quod Rex det vtile dominium, quia si vassallus non alienaret, non transfiret dominium vtile in emptorem, sed quia sine assensu non transfertur, ideò dicitur, quod Rex dat, quando assentit, ità declarat *Iser. nu. 13. circà princ. vers. quamuis consensus Domini.*

N 2 26. Se-

26 Secundò, quia assentiendo venditioni, videtur de nouo inuestire nouum emptorem, & quodammodo videtur facta refutatio feudi in manus Domini ad beneficium emptoris, qui inuestitur, & hoc respectu, qui consensit dat *d.l.lege obuentre*, quod videtur apertè etiam respectu successoris, quando proximè successuro fit refutatio, vel per mortem fit translatio *Iser.nu.38.* in hoc *cap.Imperial.* vbi dicit, quod videtur feudũ apertum Domino, & ab eo retro cõcessum filio, vel agnato.

27 Pariter in refutatione fit distinctio in *cap.1.de alien.feud.pat.* §. *& si libellum, & in cap.1.de eo qui finem fecer.agnat.* aut enim fit, vt in naturã feudi antiqui inuestiat proximè successurum, & est facere locum agnato; aut vlteriori, vel extraneo, & vt de nouo, & requiritur assensus, vt de nouo inuestiat, & sic assensus donationi, & refutationi, dicitur inuestitura, ità, & in emptione, quando conceditur nouo vassallo, à quo recipitur in inuestitura iuramentum fidelitatis.

28 Præterea isto respectu, nedum Dominus per assensum dat, quia de nouo inuestit, sed dat futuram successionem, quam habere potuisset, si vassallus, qui alienauit, decederet sine liberis, quia cum feudum est refutatum, & alteri concessum, primus non est amplius vassallus, sed nouus, & sic hoc respectu dicitur dare, & remittere illam spem deuolutionis, quia emptor habet propter assensum pro se, & hæredibus, non durante dominio venditoris, prout haberet, etiam quando ius permisit, *l.lex vectigali, ff.de pignor.et* §. *rursus, quib. mod.feud.amitt.* quia non videtur Dominus consentire, vt habeat eo

29 modo, quo habet venditor, sed ex noua inuestitura pro se, & hæredibus, sic in quæstione famosa decidit *Iser. in cap.1. qui succ.ten num.6. cum seq.* quando venditor nõ habebat filios, vbi distinguit, si Dominus sciebat, vel ignorabat, & quando generaliter, vel specialiter petitur, vel conceditur assensus, & in *cap.1.de eo qui fin.fecit agn. & per quos fiat inuest.* §. *sed & si plures, in fin. & de inuest.de re alien.num.5. Cam.fol.43. Liparul. num.4.ver.consentire.*

30 Vltimo, qui confirmat dat, sed simpliciter quando confirmat veterem inuestituram, *cap.1.per quos fiat inuest.*

De Vicario igitur si agamus de confirmatione inuestituræ, quia vassallus filius, vel agnatus petit renouationem per mortem feudatarij, Vicarius potest confirmare, prout ibi dicitur de tutore, & minore, quia nihil noui facit.

31 Limita, nisi aliquod Ius esset quæsitum Domino per culpam noui vassalli, vel defuncti, quia per renouationem inuestituræ esset remittere, maximè per receptionem seruitij, sicut de emphyteusi dicitur, & tunc Vicarius qui non posset de nouo inuestire, non posset per renouationem inuestire Ius Domini sine speciali mandato.

32 Aut sumus in confirmatione in forma communi, & posset, quia nihil noui faceret, nisi transiret in formam specificam, quia duo faceret, confirmando, si actus valeret, & si non valeret, de nouo daret, notat *Decius* post alios in *cap.penul. & fin.extr.de confir.vtil.vel inut. Iser.de vassal.decrep.ætat.nu.5.* & non posset nisi, qui haberet potestatem.

33 Aut sumus in assensu, & tunc aut in casibus, in quibus Dominus tenetur consentire, putà, quia in prima concessione erat cum clausula ad vẽdendum, &c. vel quia consueuerat alijs concedere, & denegando, faceret iniuriam, & tunc posset Vicarius,

tius, quia videtur constitutus ad faciendum ea, quæ debet facere Dominus, *l. si procuratorem, ff de cond. ind. Isern. supra alleg.*

SVMMARIVM.

1 *Assentire an sit donare, & vt in generali commissione comprehendatur donatio?*

2 *Rex si constituat Vicarium ad omnia, nihil videtur excipere, & propterea Vicarius alienationi poterit consentire.*
Et an seruitus, nè luminibus officiatur, *comprehendat tam lumina futura, sicut præsentia?*

3 *Generalitatis vis est, vt verbo vniuersali polleat. Et quādo sub verbo generali veniant specialia, & q̄n non?*

4 *Regulare est, vt sub verbo generali specialia veniāt, nisi ratione cessante. Et adnotantur quinquaginta limitationes huius regulæ.*

5 *Peritia* Isern. *in arguendo, & soluendo commendatur.*

6 *Epistolæ Pontificiæ in decretalibus insertæ, an sint seruandæ.*

7 *Si sint concessa omnia, & quædam personalia, quæ personalia videantur concessa.*

8 Capyc. *decipitur in intellectu* tex. in l. nam quod liquido, §. fin. ff. de penu legata.
Et quid si legetur omnis penus, præter vinum, quod est Romæ, an intelligatur legata solum penus, quæ erat Romæ?

9 *Exceptio in legato tunc causat diminutionem rei legatæ, quando cum relatiuo concurrit.*
Et an legata omni penu, præter vinū, intelligatur legata omnis pœnus.

10 *In legato fundi instructi, si excipiatur aurū, & rationes, an veniāt vestes?*

11 *Proreges Regni an sint constituti generaliter, & vniuersaliter ad omnia circa præstandum assensum.*

12 *Prorex alienationi feudorum in Ecclesiam, haud poterit assentiri.*
Et quomodo hodiè feuda alienentur in Ecclesia.

13 *Venditor feudi si careat successore, an Prorex poterit venditioni suum præstare assensum.*
In feudi distractione requiritur, vt cętera sint paria.
Et an desperatus prole, dum est prohibitus alienare, prohibeatur in feudum dare?

14 *Prorex suum minimè poterit præstare assensum, si feudi alienatio fiat in parum fidelem, vel in descendentem à parum fideli.*

15 *Prorex minimè alienationi assentiet, si successio alteretur extra casus concessionis.*

16 *Ob naturam indiuiduitatis feudi Prorex non potest assentiri alienationi in plures, vel pro parte, siue aliquo iure reseruato.*
Et de quo iure feudum sit indiuiduum? Ac in refutatione, vt possit reseruari vsusfructus, quæ cautela sit adhibenda?

17 *Prorex non assentiri potest substitutioni, quæ fieret de feudo, & cur.*
Nec suum præstabit assensum, si venditor feudum possideat ad beneplacitum?

18 *Feuda si sint titulata, vel magni momenti, an possit Prorex eorum alienationi assentiri.*

19 *Cautela* (in subsidium) *de qua in* prag. 3. de feud. *an sit sublata?*
Et an Prorex possit assentiri obligationi feudorum titulatorum.

20 *Cautela* (feudi natura non mutata) *quid operetur.*

21 *Cautela* (si ritè, recteq; processerint, quæ partes tāgunt) *quid operetur.*
Et quid operetur Cautela (Iuribus nostris) *& Cautela* (& alienis.)

22 *Constitutus ad omnia, & ad quædam personalia expressa, videtur tantum constitutus ad expressa.*

23 Ex-

23 *Explicantur dixtinctiones* Isern.*in brocardo, quando species derogat generi.*

24 Bart. *disputando regulam huius brocardi, facit, & distinguit plura capita.*

Et quid si legetur eidem, & genus, & species, an species deroget generi?

25 *Si constet de mente, statur menti, ac in dubio verba legis attenduntur.*

Et explicatur tex. in l. 1. ff. de exercit. act.

26 *Officij ampliatio ad vnum hæredem filium, vel generum, an possit fieri in hæredem extraneum?*

Iser. nu. 13. circa principium, vers. multo fortius, vsq; ad versic. quid si dedit.

C A P. XVIII.

1 SVpra, dum quæsijsset, an Vicarius possit consentire, absente Rege, & cum arguisset pro parte negatiua, quia assentire esset donare, & in generali commissione non venit donatio, & deindè soluisset, quod possit, quia aliud est donare, aliud donanti consentire, nunc corroborando conclusionem affirmatiuam.

2 Primò dicit, eam procedere multo fortius, si Rex quando constituit eum Vicarium, dixit ad omnia constituere, quia nihil videtur exceptũ, *ff. de seruit. vrb. præd. l. si seruitus, & dist. 19. cap. si Romanorum, circa principiũ.* In *l. si seruitus*, deciditur, quod seruitus, nè luminibus officiatur respicit lumina futura, nedum præsentia, ex vi generalitatis (ibi) *& humanius est, sub verbo generali omne lumen significari*, ergo si sub verbo generali veniunt omnia, tanto magis sub verbo vniuersali, quando

3 dixit ad omnia, quoniam vis generalitatis est, vt æquipolleat verbo vniuersali, quia alias de per se non sufficeret, nisi per interpetrationem, ideò dicit I. C. humanius est, sub verbo generali omne lumen significari, vndè *glos.* ibi cum maxima peritia adducit iura, quæ dicunt, sub verbo generali non venire specialia, & deindè alia, quæ dicunt, sub generali venire specialia, deindè soluendo,

4 dat suam doctrinam magistralem, quod regulare est, vt sub verbo generali veniant specialia, sed ex ratione cessante limitatur regula in pluribus casibus, notatis in *cap. in generali, de reg. iur. in 6.* vbi *Ioan. Monac.* antiquus glossator, adducit quinquaginta limitationes, vel ex defectu rationis cessantis, vel respectu temporis rei, aut personæ: pariter, *& Azzo in suis Brocardis, in Brocardo de vi Generalitatis*, adducit regulam, & limitationes.

5 Obseruate vos peritiã *Iser.* & proprium ac significantem modum arguendi, & soluendi, quia sciens, regulam de generalitate esse subiectam tot limitationibus, arguit ex specialitate: nunc ampliando suam conclusionem, eam firmat in casu, quo vniuersaliter ad omnia fuisset constitutus, & ad probationem adducit *tex.* vbi fundatur regula pro generalitate, deindè adducit *tex.* punctualem de verbo vniuersali in *d. cap. si Ro-*

6 *manorum*, vbi damnatur opinio eorum, dicẽtium, epistolas Pontificum, quæ sunt insertæ in libro decretaliũ, non esse obseruandas, deindè adducitur sententia Leonis Papæ VI. qui man-

mandauit custodiri omnia decretalia Innocentij VI. & aliorum prædecessorum, subiungit, quod dicendo omnia decretalia, nullum prætermisit

7 Secundò, *Iser.* prosequendo materiam, limitat in casu, quando concessisset omnia, & quædam personalia, omnia personalia, pręter excepta videntur concessa *ff. de pen. leg. l. nam quod liquidò, §. fin. ff. de fund. instruct. l. quæsitum, §. deniq; Neratius.* In *§. fin.* est casus, vbi exceptio restringit legatum, quia ibi legauit omnem pęnum, præter vinum, quod Romæ est, & in *versi si cui pęnum*, vbi dicitur, ꝙ si cui pęnus legata sit prærer vinum, venit omnis pęnus, excepto vino, quia exceptio firmat regulam.

8 *Capyc.* hic decipitur in intellectu illius *tex.* & mentis *Iser.* quem sequitur *Liparul.* quia credit *Iser.* allegare *§. fin. in finali responso*, vbi fit legatum cum exceptione, operante diminutionem legati, non ampliationem, quod esset contra conclusionem firmatam per *Iser.* siquidem ibi dicitur, quod si cui legauerit omnē pœnum, pręter vinum, quod est Romæ, intelligitur de pęnu, quæ erat Romæ, & non alibi, & sic non veniret pęnus, quæ esset extra Romam, sed *Iser.* vult probare totum contrarium, quoniā vult fundare, vt quando quis concessit omnia, & excepit quędam personalia, veniant omnia alia personalia, & sic ampliationē ꝓbat non diminutionem; neq; obstat, quod in *resp.*

9 *fin.* exceptio diminuit, quoniam non causatur ex sola exceptione, sed ex concursu relatiui simul cum exceptione, in primo enim casu legata omni pęnu, præter vinum, venit omnis pęnus, & ampliatur ad omne genus pęnus, deindè legata omni pęnu, præter vinum, quod est Romæ, restringitur non ad certum genus pęnus, sed ad certum locum propter relatiuum, designans certum locum, & ampliat quoad genus pęnus, vt veniat omne genus, sed illa pęnus, quæ est Romæ, de qua videtur intelligere per relatiuū loci in expōne de genere pęnus, *Cam.* vero sicco pede pertransit. In *§. deniq. Neratius*,

10 dicitur, quod in legato fundi instructi veniūt vestes, quia excepit aurum, & rationes, ergo dicebat Neratius, videtur sensisse de omnibus, dum quædam excepit.

11 Hæc præpositio *Isern.* fundat generalem, & vniuersalem potestatem Proregum Regni, qui in suis priuilegijs sunt constituti ad omnia, circa assensus præstandos, & per *prag. 3. de feud.* sunt eis multa tributa, ergo possunt in omnibus alijs casibus assentire, præter exceptos, qui sunt excepti ex regulis iuris, licet in aliquibus sit facta alteratio.

12 Primus, vt non possit Prorex assentire alienationi feudorum in Ecclesiam, fundatur in *cap. 1. de alien. feud.* vbi permissa alienatione feudi pro medietate quoad libellum, excipitur in Ecclesia, quia nunquam moritur, & cessaret casus deuolutionis, & reddit rationem ille *tex.* quod Ecclesia est auctrix, & cultrix iustitię, & non patitur, aliquid fieri contra iustitiam etiam in sui beneficium. Hodiè solet fieri cum gratia Regis, vt singulis quindecim annis soluat releuium, vel pro quanto ęximatur vita hominis, vel fit emptio in caput laici.

13 Secundus casus, quādo venditor caret successore, fundatur ratione, nam tunc non esset differentia inter alienare, & alienanti consentire, propter Ius radicatum Domino circa successionem, sibi debitam, & sic esset donare, eo enim casu inuestiendo emptorem, esset donare, & procederet *l. lege obuenire*, quia non staret in terminis assensus, sed transiret in donationem, semper enim requiritur, vt in alienatione cętera sint pa-

tia,

ria, *Isern. in addit. an ille qui interf. fratr. dom.* ibi, *cęteris partibus, vt vēditor habeat filios sicut emptor*; eadem ratione prohibitus alienare, non prohibetur in feudum dare, quādo erat desperatus de prole ponit exemplū *glos.* de castè nato in *§. sed & plures per quos fiat inuest.*

14 Tertius, quando alienatur in parū fidelem, aut in eum qui descendit à parum fideli, fundatur in viua ratione suspectæ fidelitatis: hoc vltimum de eo, qui trahit originem est limitatum per gratias.

15 Quartus, qn̄ alteratur successio extra casus cōcessionis, quia esset de nouo inuestire, & non solum assentire, sed esset donare, & procederet *l. lege obuenire*, in illa prorogata successione.

16 Quintus, fundatur in ratione naturæ indiuiduitatis, dum alienatur in plures insolidum, vel pro parte, vel reseruato vsufructu, vel dominio, nā de iure francorū feudum est indiuiduum, alias de iure communi procederet, consuluit *Soccin. cons.* 186. de Comitatu concesso, fratribus de Ramponibus. De reseruatione vsusfructus fit quæstio in refutatione, proindè inuēta est cautela, vt fiat donatio ex nunc pro tunc sequta morte cum præcario, & constituto. Contemplatione matrimonij potest fieri ex noua gratia. De reseruatione dominij errant quamplures, quia *tex. l. cum manu sata, ff. de contr. empt.* non potest procedere in feudis, quia si non transit dominium, Rex non assensit, vt sciat certum vassallum: fuit practicatum in causa Iulij Rossilli.

17 Sextus, fundatur in *d. l. lege obuenire*, quando assentitur substitutioni, quia esset donare personę, non vocatæ ex prima inuestitura:

Septimus, fundatur cum quinto, ratione indiuiduitatis.

Octauus, fundatur in *d. l. lege obuenire*, quando venditor possidet ad beneplacitum, quia eo ipso reuocatur, & alienando cum assensu, esset donare.

18 Nonus, vbi feudum esset titulatum, aut magni momenti, fundatur in excellentia rei, *glos. in Const. Si quis Baro*, tener, nō venire caput Baronię: de feudo magni momēti fuit declaratū, esse redditus duc. mille, fuit practicatum in feudo Guardiæ, nunc est deletum.

19 Clausula *in subsidium* de qua in *d. prag.* est sublata, & de feudis titulatis est limitatum, quoad obligationem: fuit practicatum in causa Montis Nigri.

20 Clausula *feudi natura non mutata*, operatur, vt non intelligatur prorogata, vel ampliata successio, vel quid simile: fuit practicatum in causa Comitis Nolæ, qui possidebat pro hæredibus ex corpore, & alienauit pro hæredibus simpliciter.

21 Clausula *si ritè, rectèq. processerint, quæ partes tangunt*: ad euitandum nè inducatur decretum, confirmans nullitatem, sed vt tantum operetur licentiam vendendi.

Clausula *Iuribus nostris*, ad euitandam remissionem præsumptam deuolutionis pro præterito, & disputationem de seruitio.

Clausula *& alienis*, ad euitandum *l. benè à Zenone*, *C. de quat. præscript.*

22 Tertiò, dicit *Isern.* quando ad omnia, sed quædam personalia expressit, tunc restringitur ad expressa. *ff. de auro, & arg. leg. l. 1. & ff. de fund. instr. l. cum delanionis, §. cui fundum.* In *l. 1.* legauerat duas statuas marmoreas. & omnem marmorē, veniunt illę duę statuæ. In *§. cui fundum*, legauerat fundum instructum, nominatis certis seruis, cęteros videtur exclusisse.

23 Istam tertiam conclusionem, quādo enumeratio specierum derogat

gę.

generi, est species *brocardi*, ideò *Iser.* distinguit.

Primò, si numerauit determinando, tunc procedit prædicta conclusio, quam l. mitat, & procedunt dicta iura.

Secundò, aut remouendo dubitationem, idest declarando, & tunc nõ procedit dicta conclusio, nec dicta iura, sed *l. quæsitum*, *§. fin. ff. de fund. instruct.*

Tertiò, aut sciens, & videtur limitare.

Quartò, aut ignorans, & non limitat, quia credit esse necessarium, quam regulam declarat *glos. in dict. l. quæsitum*, *§. fin.* relata opinione *Rogerij*, deindè suam ponit doctrinam, cũ distinctione, quam ponit hic *Iser.* relatiuè, hanc eandem materiam posuit *Dyn. in regula Generi, de reg. iur. in 6.*

24 Sed *Bar. in d. §. fin.* disputando de opinione *gl. f. Dyn. Oldrad. & Iacob. de Arena*, facit plura capita distinctionũ, à quibus *Dec. & Cagn. in l. in toto iure, ff. de reg. iur.* nõ recedit, & inter capita distinctionum *Bart.* est istud de vltimis voluntatibus, vel contractibus, quando eidem legatur genus, & & species, cum distinctione si primo genus, deindè species, vel è contra, & quando in modo legandi, vel aliter, sed in effectu reducuntur ad ista capita, aut limitando, aut declarando, aut sciens, aut ignorans, & tertio, aut dubitatur, & de hoc est quæstio,

25 quia quando constat de mente, dicit *Isern.* statur menti, *l. semper ff. de reg. iur. & ff. de leg. 1. l. si seruus plurium, in fin.* sed in re dubia, secundum verba constituentis, *l. 1. ff. de exercit. §. in re dubia*, vbi in quæstione, an teneatur ille, in cuius potestate est exercitator, si tantũ permisit, vel mãdauit exercere, dicit I. C. in dubio standum esse verbis legis, quem *tex.* dicit *gl. f.* ibi, esse mirabilem ad probãdum, quod in dubio statur verbis legis, nisi ex alia lege detur interpetratio, & sic concludit *Iser.* in materia potestatis, & commissionis Vicarij.

26 *D. Ioan. Vinc. de Anna alleg. 32.* allegat *§. fin.* in materia ampliationis officij ad vnum hæredem filium, vel generum, si valeat in extraneo, & nõ facit mentionem de *Isern.* hic qui latius examinat.

SVMMARIVM.

1 *Vicarius prohibitus alienare, an prohibeatur alienationi consentire? & n. 10.*

2 *Vicarius assentiri prohibetur ex prohibitione iuris, etiam si Dominus non prohibuerit.*

3 *Ciuitatis Administrator, quamuis possit de re dubia transigere, debitum tamen liquidũ non põt remittere.*

4 Tex. in l. procurator eui, & l. procurator totorum *dilucidantur.*
Et vter tex. probet intentionem Isernia.

5 Camer. & Capyc. *emendatio ad litteram* Iserniæ, *& an* tex. in §. 1. inst. de auth. tutor, *probet intentionem* Iserniæ?
Explicatur differentia inter tutorem, & procuratorem generalem.

6 *Tutor in donatione per pupillum facienda, authoritatem suam præstare non potest.*

7 *In generali administratione intelligitur prohibitio, nè alienet, nè donet. Et an expressum, nè sit inutile, debeat aliquid operari, & saltem ad actum similem adaptari?*
Explicatur text. in l. si quando, ff. de leg. 1. & l. 1. ff. ad municip.

8 *Taciti, & expressi eadem est virtus. Ac expressio eorum, quæ tacitè insũt, nihil operatur. & n. 10. 11. & 14.*

9 *Ex prohibitione de non alienando, an prohibeatur facultas assentiendi?*

O Et

Et declaratur in hac re ab Authore Iſerniæ *intentio.*

Ac Cameratij *intelligentia circa mentem* Iſer.*ab Authore refellitur.*

10 *Vicarius generalis etiam prohibitus alienare, alienationi poterit conſentire, & n.*20.

Et an plures fideiuſſores obligentur inſolidum, ſi in obligatione non exprimatur illud verbum inſolidum.

11 *Expreſſio eorum, quæ tacitè inſunt, an debeat aliquid operari, & n.*14. *&* 17.

12 *Verba ſemper debent aliquid operari. & n.*16.

13 *Expreſſa nocent, non expreſſa non nocent. & n.*15.

14 *Expreſſio eorum, quæ tacitè inſunt per modum conditionis facta à lege non operatur, nec actum facit conditionalem.*

Et vt, ſi hoc modo fiat ab homine? Quiduè ſi fiat expreſsio per modum diſpoſitionis?

15 *Regula:* expreſſa nocent, &c. *declaratur per tres caſus.*

16 *Verba, nè ſint fruſtatoria, quando debeant aliquid operari?*

Et datur intellectus ad l. ſi quando, ff. de leg. 1.

17 *Regula, vt* expreſſio eorum, quæ tacitè, &c. *declaratur, & vt ſit applicabilis ad quæſtionem* Iſerniæ.

18 *Rex prohibendo alienationem, videtur prohibere alienationem rei ſuæ, non non verò vaſſalli.*

Liberiſq; hominibus adminiſtratio rei ſuæ non eſt interdicenda.

19 *Pactum, vt dos ſoluatur dotanti, non autem mulieri, operatur tantum in caſu expreſſo.*

Et explicatur tex. in l. ſi cum dotem, ff. ſol. matr.

20 *In conceſſione,* cum libera, *ſi vnus caſus excipiatur cæteri cenſentur conceſſi.*

Iſern. eodem num. 13. verſic. quid ſi dedit, vſquè ad verſ. item ſecus.

C A P. XIX.

1 SVpra quæſijt de poteſtate Vicarij, & plures fecit diſtinctiones in modo Cõſtitutionis Vicarij, nunc proſequendo eãdem materiam quçrit, ſi dedit poteſtatem, ſed prohibuit, nè alienet, an videatur prohibuiſſe, nè conſenſiat alienationi? cauſa dubitationis erat, quia ſupra pluries dixit, quod qui cõſenſit, dat per *l. lege obuenire. ff. de verb. ſign.* ergo prohibendo, nè alienet, videtur etiam prohibere, nè conſenſiat, poſtquam conſenſiendo videtur alienare; In qua quæſtione incipit arguere pro parte negatiua, quod eo caſu nõ poſſit aſſentire, & adducit pro iſta opinione ſubſcripta argumenta.

2 Præſuppoſito pro vero, quod qui conſenſit dat, Vicarius non poteſt aſſentire, ex prohibitione Iuris, etiam ſi Dominus nõ prohibuiſſet, & hoc genere arguendi vſus eſt ſupra in principio, dum dicit, prohibitam eſſe pignorationem, etiam ſi de pignore nõ dixiſſet, quia lex vetat, per *l. fin. C. de reb. alien. non alien.* ſic nunc dicit, etiã ſi Dominus, quando conſtituit Vicariũ, non prohibuiſſet, non poſſet conſentire, niſi ſpecialiter conceſſiſſet, ſi conſentire eſt alienare, ad quod allegat *d. l. filius, ff de donat.* vbi in generali adminiſtratione peculij non venit poteſtas donandi, *l. 1. ff. de offic. procur. Cæſ.* vbi apertis verbis deciditur, Procuratorem Cçſaris nõ poſſe,

neq;

neq; vēdere, neq; donare, neq; transigere sine consensu Principis, *l. Praeses, C. de transact.* vbi administrator
3 Ciuitatis potest de re dubia transigere, sed non remittere debitum liquidum, quod subiungit procedere in quolibet administratore, *l. interdum, §. qui tutelam ff. de furt.* cui concordat *l. si pignore, in fin. ff. eod.* in quibus habetur, tutorem posse transigere de furto bonorū pupilli, subdens *glos.* sed non remittere, vel donare, & potest probari intentio *Isern.* quoad generalitatem de quolibet administratore in *d. §. qui tutelam gerit,* accipiēdo tutelam pro omni defensione, & in *l. qui fundum, §. si tutor, ff. pro emptore,* vbi tutor gerit vicem Domini, sed non quando pupillum spoliat, *l. procurator cui libera* (dicit littera, quae est corrupta, quam emendat
4 *Capyc.* vt dicat *l. procurator totorum*) *ff. de procur. Camerar.* vero, emendat alio modo, vt dicat *l. procurator cui generaliter libera,* sed emendatio *Capyc.* est melior, siquidem in *l procurator totorum,* est casus, vt procurator generalis totorum negociorum non possit alienare, quod est pro opinione *Iser.* vt Vicarius non possit alienare, nec consentire, etiam si nō esset prohibitus expressè: quia natura commissionis generalis est, nè alienet; sed in *l. procurator cui,* est casus diuersus, quia ibi erat procurator cū libera, qui potest alienare, & non probat intentionem *Iser.* immò decidit casum contrarium, & nisi esset casus diuersus, potius obstaret argumento *Iser.* quàm probaret; sequenda est igitur emendatio *Capyc.* explosa emēdatione *Camer.* & *Liparul.* qui sequitur *Camer.* allegando *glos.* ibi, quę *glos.* vbiq; in dictis Iuribus conciliat dicta Iura, modo quo dixi. Sequitur *Iser. ff. de pact. l. contra iuris, §. fin.* vbi est casus ex sententia *Iuliani*, vt in generali administratione peculij non veniat Ius donandi, quem *tex.* notat ibi *glos.* ad hoc, vbi adducit limitationes, *ff. de iureiur. l. iusiurandum, quod ex conuentione, §. fin.* vbi Procurator ad omnia vniuersaliter, vel cum libera potest deferre iuramentum.

5 Subdit littera in *tex Iser. inst. de auth. in princ. Capyc.* & *Cam.* emendādo addunt (*tut.*) vt velit *Iser.* allegare principium *tex. inst. de auth tut.* sed meo iudicio littera est corrupta in totum, quia in illo *text.* non potest probari intentio *Isern.* nec respectu pupilli, nec respectu tutoris: si quęramus de tutore, casus est diuersus, qa ibi nō administrat tutor, vt possimus arguere de tutore ad procuratorem, sed tantum authoritatē praestat, vltrà ꝙ tutor est datus à lege, Procurator ab homine, & est maxima differentia; siquidē Procurator pōt alienare, *d. l. iusiurandum,* vbi in specie in *tex.* redditur haec differentia, licet neuter possit donare, sed hic *Iser.* agit de alienatione, quae erat prohibita; differentia igitur est maxima in officio tutoris, quando administrat, & quando authoritatem praestat, quia administrat solus, vel cum contutore, sed authoritatem praestat his, quae gerit pupillus, quando est pubertati proximus, & propterea positi sunt tituli separati *de administrat. tut. & de authorit. tut.* si ergo agimus de authoritate, tunc non administrat tutor, sed pupillus, & tutor dat cōsilium suum, & cum sua authoritate perficitur actus, quod exemplum non congruit Vicario, qui solus dat assensum; si vero agimus de pupillo, exemplum neq; congruit, quoniam est principalis, ergo potius *Iser.* non allegat illū *tex.* quod mihi persuadeo, quia nec *Cam.* nec *Capyc.* inducunt illum, idq; confirmo, quia *Afflict.* in expositione *Isern.* non citat illum *text.* & sic in libro *Afflict.* non aderat allegatio illius
6 *tex.* nisi dicamus *Iser.* allegare illum

tex. ad caput donationis, quia potest authorari in negocio vtili, non autem in donatione, *l. non omni, C. de admin. tut.*

7 Facit nunc minorem *Iser.* si de iure subintelligitur in generali administratione, nè donet, nè alienet: illa prohibitio expressa esset inutilis, ergo, vt aliquid operetur, debet operari, nè faciat actum similem alienationi, vel donationi, prout est assentire, quamuis sit aliqua differentia inter donare, vel alienare, & consentire, vt dictum est supra, & quod verba debeant aliquid operari, allegat *l. si quando ff. de leg. 1. & l. 1. ff. ad municip. in fin. princip.* In *l. si quando*, agitur de legato vestium, quas donauerat, & intelligitur de donationibus inualidis, alias frustra legasset. & ibi *glos.* notat regulam, vt verba debeant aliquid operari. In *l. 1.* agitur de priuilegio, vt filius sequatur municipium matris, & dicebant aliqui, priuilegium restringi ad vulgo quaesitos, quos irridet *Celsus*, quoniam vulgo quaesitus nō habet aliud municipiū, nisi maternum, postquam ignoratur pater; priuilegium ergo, vt aliquid operetur, comprehendit naturales, & legitimos.

8 Sed quia poterat obijci praedictae conclusioni, quod taciti, & expressi par sit virtus, *l. cum quid, ff. si cert. pet.* vbi tacitum habetur pro expresso, ergo expressio nihil operatur, quia expressio eorum quę tacitè insunt, nihil operatur, *l. 3. ff. de leg. 1.* ideò videbatur obstare, vt comprehēdat quid plus ista prohibitio, nè alienet, quàm operabatur illa tacita subintellecta à iure, sed in illa non venit cōsensus, cum aliud sit alienare, aliud alienanti consentire, ergo eodem modo non est prohibita potestas assentiendi, sicut non esset per tacitam: cui argumento respondet, quod alia ratio est voluntatis expressae, quam tacitae, *l. eum qui certarum, ff. de verb. oblig. in fin.* vbi qui stipulatur illud, aut illud, potest mutare voluntatem, quia diuersa ratio est voluntatis expressae, quàm eius, quae tacitè inest, ergo si diuersa est ratio expressi, quàm taciti, vt operetur illud expressum, comprehendit prohibitio, nè alienet, etiā casum assensus, quem tacita prohibitio, subintellecta, non comprehenderet.

9 Subdit hic *Cam.* quod in his residet *Iser.* quasi quod sit in opinione, vt ex prohibitione de non alienando sit prohibitus actus assensiendi, & qa infrà soluit argumenta, intelligit ipse, vt referat opinionem aliorum, & non sequatur illam: à qua intelligentia ego dissentio, quoniam est verum, ꝙ referat opinionem aliorum, dum dicit, *dicunt quidam*, sed ipse inhaeret, vt infra videbitis, & *Capyc.* expressè dicit, sequendo opinionem quorundam, & idem *Camer. in fin. huius quaestionis*, dicit iterum, quod in his residet *Isern.* vt Vicarius possit consentire, etiam quando data est potestas generalis, sed prohibita alienatio, vndè *Cam.* videtur potius significare in hoc *vers.* quod in his residet circa argumenta pro parte negatiua, non circa decisionem articuli, alias nedum prauè intelligeret *Iser.* sed esset sibi contrarius.

Relatis igitur argumētis pro parte negatiua, incipit referre opinionē aliquorum, qui tenebant affirmatiuam, vt idem dicendum sit in praesenti, sicut dictum est in superiori

10 casu, in quo fuit cōclusum, Vicarium posse alienare, & sic opinio istorum erat, vt sicut Vicarius generalis ad omnia possit assentire, possit etiam si esset prohibitus alienare, pro qua opinione adducit primo regulam, quae est, quod expressio eorum, quae subintelliguntur, etiam si non exprimantur, quando exprimuntur, non im-

immutant, vel addunt, *C. de fideiuss. l. 3.* vbi obligatio insolidum plurium fideiussorum de iure illo nihil immutat, quia ità tenentur insolidū, si non fuit expressum, prout quando exprimitur, *ff. de leg. 1. l. 3.* vbi conditio apposita in legato, soluendo ab hęrede, si hæres erit, nihil operatur, quia subintelligitur. In quibus firmatur regula, quod expressio eorum, quæ tacitè insunt nihil operatur, *l. conditiones extrinsecus. ff. de cond. & demonstr.* (sic corrigatis licteram) vbi firmatur eadem regula: per quam regulam, non
11 obstat argumentum, factum pro cōtraria opinione, vt expressio eorum, quæ tacitè insunt, debeat aliquid operari, nè sit frustatoria, à quo sequebatur, vt saltim deberet hoc operari, vt si assensus non est propriè alienatio, tamen quia phibitio alienationis erat subintellecta, expressio operabatur in hoc simile, scilicet in assensu; sed si ista vltima regula est vera, quod expressio eorum, quæ tacitè insunt, nihil operatur, ergo non est necessaria consequentia, vt operetur in simili, quia nihil operatur, & si nihil operatur, ergo potest assentire, quia tacita prohibitio non extenditur ad assensum, nec expressa extenditur ad assensum. Quo sublato firmat verum esse, quod potest consentire, sic declarat *Cam.* sed quomodo vtraq; regula procedat, vel quando vna vincat aliam, non declarat, si
12 enim prima regula esset vera, vt verba debeant aliquid operari, per *l. si quando. ff. de leg. 1. & per l. 1. ff. ad municip.* non procederet secunda regula, quod expressio eorum, quæ tacitè insunt, nihil operatur, vt in *d. l. 3. ff. de*
13 *leg. 1. & l. 3. C. de fide.* preterea est alia regula; quæ aduersatur vtriq; quod expressa nocent, non expressa non nocent, vt in regula *expressa. ff. de reg. iur. & l. nonnunquam, ff. de cond. & demonstr.* & dum *Isern.* adducit vtramq; & non conciliat, non remanet quæstio soluta, vndè oportet, declarare prædictas regulas cum distinctione.

14 Aut enim expressio eorum, quæ tacitè insunt, fit per modum conditionis, aut per modum dispositionis, si per modum conditionis, aut exprimitur à iure, aut ab homine, & quidē conditio Iuris non operatur, nec facit actum conditionalem, sed conditio posita per hominem, sed eo casu quādo exprimitur alio modo, quam debet stare, quia si eo modo quo deber stare, nihil operatur, vt *d. l. 3. si erit hæres*. Quando per modum dispositionis, si secundum naturam, quę alio modo appellatur necessitas, nihil operatur, *l. cum quid. ff. si cert. pet.* aut contra, aut præter, aut secundum voluntatem, & secus erit, declarat *Bart. in d. l. 3. ff. de leg. 1.*

15 Regula verò, quod expressa nocent, *Decius* ibi, facit tres casus.

Primò nullitatis, & expressio nocet ad annulliandum actum.

Secundò in dispositione hominis, expressio pdest *l. fin. C. de nouat.* vt in pupillari substitutione, cū similibus.

Tertiò in contractibus, vt secundum naturam nihil operetur.

16 Sed *Isern.* non supponit suam doctrinam istis distinctionibus, sed sub veris regulis prædictis, tamen non posse adaptari primam regulam, quia est in se vera, sed in casu sub, vt verba debeant aliquid operari, nè sint frustatoria, quando alias essent superflua, vt in casu *d. l. si quando* de legato vestium quas donauerat: si donatio fuisset valida, sed hoc poterat operari prohibitio, nè alienet, quia fecit Vicarium cum libera, qua potuisset alienare, nisi prohibuisset, *d. l. procurator cui libera*, cum similibus.

17 Secunda regula adducta pro parte affirmatiua etiam procedit, vt expressio eorum, quæ tacitè insunt, nihil

hil operatur,nam dictę leges,scilicet 3.*de leg*.1.*&* 3.*C.de fideiuſ.* ſunt veræ in caſu ſuo,ſed quomodo applicatur ad caſum quæſtionis? certè in dictis iuribus erant ſubintellecta à iure de neceſſitate,ſi hæres erit,& inſolidum teneri,ideò nō pōt expreſſio operari, pluſquam ius ſtatuit de natura rei; ſed hic erat maxima differentia,quia prohibitio de non alienando poterat operari circa ſolita, & inſolita magna, vel parua, ſi erat generalis, vel vniuerſalis,ideò videtur quod non congruant ad caſum.Ideò dicendum eſt,quod *Iſer.* poſtquam arguit ſupra ex regula generali, nunc vt oſtenderet, quod per regulas generales non poteſt decidi quæſtio, adducit aliam ex oppoſito contrariam, quaſi quod oſtendat, nos debere vlterius proſequi,& interpetrari,quid ſenſerit ſub iſta prohibitione.

18 Et propterea incipit latius exponere, quod Rex quando prohibuit, nè alienet, intellexit de re ſua, qui prohibet, ſed vaſſallus vendit ſuum vtile,nō directum dominium Regis, ergo aſſenſiendo Vicarius,non alienat Ius Regis, de quo vtile dominio de Iure deberet habere plenum poſſe,*l.in re mandata,C.mand.* & non non deberet interdici liberis hominibus adminiſtratio rei ſuæ, *l.* 2. *ff. ſi quis à par. fuer. manu.*ſed ex certis cauſis inducitur, vt Dominus conſenſiat alienationi iſtius vtilis dominij, vt ſupra in principio ſuper *text.* diximus, qui conſenſus facit tranſire iſtud vtile in emptorem, quia ſine aſſenſu non valeret venditio feudi, & hoc reſpectu dicitur, qui cōſenſit, dat,*d.l.lege obuenire*,tamen ſola Regis voluntas non transferret, quia ſi vaſſallus non alienaret, non tranſferret,ideò dicitur,aliud eſt vēdere, &c.ergo dicit *Iſer.* qui phibuit vnū caſum nè alienet, nō prohibuit aliū, nè conſenſiat,*l.ſi cum dotem,ff.ſolut.*

19 *matrim.* vbi pactum, vt dos dotanti reddatur, non mulieri, operatur in caſu expreſſo de diuortio, non de alio,non expreſſo,corroborat *Iſern.* quod ſi hæc talia ſint, debuit clarè loqui Dominus, quando conſtituit Vicarium,& prohibuit, & non decipere ſubditos:inſuper adducit aliam rationem, quia fecit cum libera, ex-

20 cepit vnum caſum,omnia alia tranſeunt,*l.nam quod liquidò,§.fin.citata*, vbi inducit illū *text.* prout vobis induxi externa lectione, & ſic *Iſer.* reſidet quod poteſt cum opinione iſtorum,quod ſic intelligit *Afflict.Capyc.* & *Cam.* ſibi contrarius,nam ſupra in argumento negatiuo dixit, quod ità reſidet *Iſern.*

SVMMARIVM.

1 *Vicarius alienare prohibitus, an prohibeatur conſentire?*
Verbum Item *continuationem demonſtrat, &* n.8.*&* 10.
Et vt prohibeatur conſentire, ſi Dñi ex alienatione melioretur conditio.

2 *Expoſitorum diſcordia circa cōtinuationem* Iſerniæ.
Et Capyc. *ſenſus circa continuationem prædictam refertur.*

3 *Tutor tenetur vtilia agere,inutilia prætermittere.*

4 Afflict. *vt ſe gerat in continuatione* Iſerniæ.
Et an expreſſa prohibitio, nè alienet,operetur, vt neque in augmentum feudi poſſit fieri alienatio.

5 *Vicarius quando poterit conſentire ſine aliquo dubio.*

6 *Adnotantur per* Loffred. *loca, in quibus agit* Iſer. *de alienatione in augmentum feudi.*

7 Lipar. *reprobat* Afflict.*&* Capyc.*& dat ſuam intelligentiam ad continuationem* Iſer.

8 *Authoris ſenſus ad continuationem* Iſerniæ.

Et

Et vt Vicarius possit consentire alienationi in augmentum feudi? & n. 10.

9 *Damnatur per Authorem expositio* Afflict. Lipar. & Capyc;

10 *Opinio negatiua, quod scilicet Vicarius non possit consentire, limitatur si vnus in prohibitione excipiatur casus, vel si alienatio fieret, & Domini melioraretur conditio.*

11 Camerar. *corrigitur à* Liparul.

12 Camerar. *dictum circa sensum* Iser. *& explicat contrarium, quod sensit* Iser.
Iuraq; in quibus contractus claudicare possit, adducit.

13 *Sententia lata in beneficium pupilli, an valeat, si procurator legitimè nõ fuerit constitutus?*
Lex fauet pupillis quando leduntur, non quã res feliciter geruntur.

14 *Alienatio quando possit dici in feudi augmentum?*

15 Fideiussor *reputatur idoneus, nedum ex facultatibus, verum etiam ex facilitate eum conueniendi.*
Explicantur text. in l. cum hi, §. causæ, §. modus, & §. si cui, ff. de transact.
Et vt possit fieri transactio de alimentis sine Pratore, si alimentarij melioretur conditio?

16 *Actus prohibitus, semper permittitur, si eius melioretur conditio, in cuius fauorem actus est prohibetur.*

17 *Vicarius an teneatur Domino, si potes Domini meliorare conditionem, eam non meliorauerit?*
Sicut in tutore iure cautum est.

18 *Vicarius tenetur facere vtilitatem Republica, et fideicommissarius de lata culpa vt teneatur, sicusue, & Respublica, an idem sint.*

19 *Vassallus, vt possit alienare Domino irrequisito, si in vtilitatem Domini alienet.*

20 *Præsumptio iuris cessat ex causa vtilitatis.*

Isern. eodem numer. 13. vers. item secus, vsquè ad versic. multo fortius.

CAP. XX.

1 ISern. postquam supra posuit de potestate Vicarij in præfatione assensus alienationibus feudorũ, & posuit specialem quæstionem, quãdo fuit prohibitus alienare, in qua duas retulit opiniones, vt vidistis, vnam quod non possit per modum dubitandi, aliam quorundam, quod possit, secundum quos inclinauit, sed alias adduxit rationes; nunc prosequendo eam materiam per verbum *item*, demonstrat continuationem, & dicit: *secus esse si conditionem Domini faceret melio-*
2 *rem*. In cuius explicatione, primò, sciendum est, quod expositores nostri sunt discordes, si *Isern.* continuet eandem materiam, de Vicario, an vero de vassallo, de cuius etiam alienatione agat, facta in augmentum feudi, vel Domini, non aperit, *Capyc.* putat quod *Iser.* postquam explicauit quæstionem de potestate Vicarij, reuertitur ad propositionem, quam supra fecit, quod debet Dominus consẽtire, vt valeat feudi alienatio, alias non valeret, nunc continuando dicit, item secus si vassallus per alienationem faceret conditionem Domini meliorem, & propterea adducit rubricam, & *tex.* *Const. Diuæ mem.* in principio, ponderãdo verbũ *minuendis*, & nedum tenet, *Andr.* loqui de
3 alienatione vassalli, sed exemplum de

de tutore, qui tenetur vtilia agere, & inutilia prętermittere, respicere personam Regis, qui non debet reuocare alienationē feudi, factam per vasallum in vtilitatem Reipublicę, & quia ei obstabat sequens versiculus (*multo fortius*) vbi apertè loquitur de Vicario, consentiente pro dote, dicit *Capyc.* quod ibi reddit ad Vicarium, & sic vult quod *Iser.* de vassallo trāseat ad Vicarium, & de Vicario ad vassallum, & iterum de vassallo ad Vicarium, & pręsupponendum est, quod iterum redeat ad vassallum, postquam supponit alias quæstiones de vassallo infra *num.* 14. & 15. *vsquè ad fin.* istius principij.

4 *Afflict. vero in* 22. *quæst. num.* 55. coniungit istum versiculum cum præcedenti, & intelligit *Iser.* nedum loqui de Vicario alienante, sed etiam coniungit quæstionem, & argumentum de tacito, & expresso, hoc ordine: expressio nè alienet, operabitur, vt non possit nec in augmentum feudi alienare, quia fines mandati diligenter sunt conseruandi, sed si clausula, quod non alienet, non fuisset expressa, sed subintellecta, posset consentire alienationi in augmentum feudi, vt dicitur in *Const.* & hic per *Isern.* & hanc credit fuisse intentionem *Iser.* hic, licet clarè non aperiat.

5 *Cam. vero fol.* 78. *col.* 1. *in fin. versic. nunc Isern. tacitè proponit*, dicit, quod *Isern.* tacitè proponit aliam, scilicet an possit dari casus, in quo possit Vicarius consentire sine aliquo dubio? & dicit, quod sic, quando consensit in augmentum feudi.

6 *Loffred.* hic, *in sua parafrasi*, supèr hoc *vers.* adducit alia loca, in quibus *Isern.* tractat de alienatione in augmentum feudi, & non exponit hoc, quid senserit *Isern.* in hac quæstione.

7 *Liparul.* hic, super hoc *vers. item secus*, refert opinionem *Capyc.* & *Camerar.* reprobat intellectum *Afflict.* & *Capyc.* approbat *Camer.* dum intelligit de Vicario, deindè dat suam intelligētiā duplici modo, & sibi nō satisfacit, quia dicit, esse inutilem quęstionem, quærere, si Vicarius possit consentire alienationi, factæ per vassallum in augmentum feudi, quia posse fieri sine assensu, tenet *Isern.* in pluribus locis (dicit ipse) & tandem dicit, quod in secreto cordis videtur expositio *Capyc.* melior in iure, dum intelligit de vassallo alienante, & in hoc residet.

8 Ego vero ab his dissentio, nec puto, doctrinam *Isern.* esse adeo obscuram, vt sit necessaria tanta indagatio, quoniam consideratis pręcedentibus verbis, & istis, quæ ponit, & alia quæ immediatè subnectit, nulla remanet difficultas, & sic Kalendando præcedentia proxima, ad quæ sunt coniungenda verba, certè *num.* 12. principaliter quærit, an Vicarius possit sicut Dominus assentire alienationi feudi, & post plura argumēta hinc inde, fecit plura capita distinctionum; deindè subiecit aliam quęstionem de Vicario, constituto ad omnia, sed prohibitus alienare, an possit consentire alienationi, & retulit duas opiniones, vna erat negatiua, quod non possit, alia erat, quod possit sub illa hypothesi, quia vnum excepit, nè alienet ius suum; nunc prosequendo limitationes ad dictam prohibitionem, quod non alienet, subiungit, continuatiuè ad præcedentia per aduerbium *Item*, sed quia videtur aduersari præcedenti conclusioni, quod posit, nunc dicit, *secus*, quasi videatur aduersari, sed facilis est resolutio, quia continuat sermonem, limitando negatiuam opinionem, vt possit assentire, quando vnum tantum excepit casum alienationis, tunc non procedit opinio cōtraria: nunc dicit, item secus procedit

dic dicta opinio, quando consensit alienationi, factæ in augmentum feudi, & sic locutio licet non sit in frasi communi, est tamen in recta locutione, & loquitur de Vicario, nedum per præcedentem quæstionem, sed per exemplum de tutore, qui gerit negotium alienum, sicut Vicarius. Item per sequentia verba, quæ sunt clara, dum addit aliam limitationem, quando assensit pro dote, dum dicit, multo fortius, si Vicarius consentiret dictis casibus, vt feudum daret in dotem, qui casus certè sunt, quando cum libera, quando ad omnia, quando excepit aliqua, quando expressit, quando prohibuit, quando erant personalia, quando solita, de quibus supra, & sic pernecessè est fateri, loqui de Vicario, vt possit assentire alienationi, factæ in augmentum feudi, &
9 non est vera expositio *Capyc.* nec *Liparul.* vt loquatur de vassallo, nec opinio *Afflict.* vt loquatur de Vicario alienante, nec *Liparul.* vt sit in opinione *Iser.* vt possit vassallus alienare in augmentum, vt diximus in expositione *addit. in cap. 1. an ille qui interf. frat. domini sui*, nec possum sequi opinionem *Cameri* dum intelligit *Isern.* proponere tacitè aliam quæstionem, quia dictio, item, demonstrat continuationem sermonis, & sequens limitatio in *verf. multo fortius*, declarat clarissimè mentem
10 *Iser.* Redeundo nunc ad expositionē *commenti* sui, dicit *Iser.* opinionem negatiuam non procedere, quando vnum excepit. Item etiam secus procedere, si conditionem Domini faceret meliorem cum suo assensu, & ad probandum hanc conclusionem.

Primò, arguit de *rubric. & nigro, Constit. Const. Diue memor. in ver. minuendis*, quia ibi prohibetur dimi-
11 nutio, ergo si melioraret, videtur secus, licet *Cam.* dicat, *Iser.* allegare in *summa in rub. Const.* quod cum ratione corrigit *Liparul.* quoniā nō reperitur talis *summa* super *rub. Const.* facit ergo arg. *Iser. ex dicta Const in rub. & nigro*, quod si prohibita est diminutio, si ergo melioraret conditionem eorum, scilicet feudorum, & Domini, videtur secus, idest cessare *d. Const.* per ea, quæ dicuntur in *l. non eo minus, C. de procur. in gloss. l. 3. §. Diuus, ver. restituuntur, ff de iure fisc. inst. de auth. tut. in princ ff. de transact. l. cum hi, §. quid deinde.*
12 *Camer.* hic dicit, quod *Isern.* sensit vnum cōtrarium, & illud soluit cum allegatione dictorum iurium: contrarium, quod sensit dicit esse, nam si in augmentum valeret, & sine augmēto non valeret, esset societas Leonina, ideò adducit dicta iura in quibus contractus potest claudicare, & eum sequitur, immò transcribit *Liparul.* hic, de verbo ad verbum. A quibus ego dissensio, nàm adhuc *Iser.* non fundauit suam propositionem, sed cum istis iuribus intendit eam fundare, hoc modo: Vicarius non potest consentire, nisi esset ad omnia, & cū libera, & si esset prohibitus alienare, posset assentire, quia vnum excepit, & si consentiret alienationi in augmentum, posset, quia constitutio, quę prohibet alienationem, à qua dependet prohibitio tacita, vel expressa, Vicario facta, loquitur de alienatione in diminutionem, ergo in augmentum cessat, quia alias prohibitus alienare, non prohibetur, quando in augmentum alienat, prout dicitur in *l. non eo minus*, vt sententia valeat in
13 beneficium pupilli, licet Procurator non fuerit legitimè constitutus, q[uia] lex fauet pupillis q[ui] lęduntur, nō quando res fęliciter geruntur, sic probat *gloss.* in materia restitutionis pro fisco in *d. l. 3.* sic dicit *Imper. de auth. tut.* vt sine tutoris authoritate possit acquirere, licet non possit alie-

P nare

nare. Sic transactio pro alimĕtis procedit non obstante Oratione Diui Pij, quando fit melior conditio alimentatarij, accedente regula generali, ex *l. quod fauore, C. de leg.* vt inducta in fauorem, non debeant operari detrimentum. Ex quibus clare patet, quod *Isern.* fundat suam propositionem, & non soluit aliq contrarium, quia alias ex sola allegatione *Const.* nō esset fundata limitatio, vt in augmentum possit assentire.

14 Nun ponit exempla, quibus possit dici in augmentum feudi. Primum, si venditor habēs filios, vendat non habenti. Secundum, si Iuuenis vendat seni, qui ex Iuris præsumptione non possit tātum viuere, & sic citius posset aperiri, arg. *l. hæreditatum, ff. ad l. falcid.* vbi extimatur ętas hominis. Tertium, si aptior esset emptor, quā venditor in præstatione seruitij, ac etiam ob conueniendi facilitatē dicitur quis idonior, *ff. qui satis cog. l. 2.*

15 vbi quis dicitur magis idoneus fideiussor, nedum ex facultatibus, sed ex conueniendi facilitate. Subdit *Isern. pro quo est d. l. cum hi, §. causa, §. modus, & §. si cui, vsq; ad fin. ff. de transact.* In *d. §. causa, & §. modus*, dicitur, valere transactionem de alimentis sine Prætore, quando respectu ætatis fit melior conditio alimentatarij, & in *§. si cui, vsq; ad fin.* habetur posse fieri commutationē rei, vel loci pro alimentis, quando fit melior conditio eiusdem. Subdit *ff. de pact. dotal. l. de die, & l. acstilicinus, & l. seq.* in quibus habetur non valere pactum de reddenda dote vlteriori tempore quàm lex statuit, quia fit deterior conditio dotis, sed propriore, posse, quia tempore fit deterior conditio dotis, ex quibus fundat suam intentionem *Iser.* quod de iure prohibito

16 aliquo actu, permictitur, quando fit melior conditio illius, in cuius fauorem fuit facta prohibitio per dictam regulam, *l. quod fauore, C. de leg.* sed feudum prohibetur alienari fauore Domini, ergo quando fit melior, cessat prohibitio, & tandem allegat *§. plus inst. de act.* vbi diffinitur, plus dici, re, tempore, loco, & causa, ad demonstrandum, exemplum melioris, vel deterioris conditionis. Hucusquè fecit digressionem gratia exempli, nunc reuertitur ad materiam, & cu-

17 mulat aliud argumĕtum, vt Vicarius possit assentire, nedum ex cessante ratione legis, quando fit melior conditio Domini, sed fortius arguendo dicit, quod alias teneretur, exemplo tutoris, qui tenetur alienare, quando est necessarium pupillo alienare, quia si non alienet, tenetur de suo, *ff. de tutelis, & rat. distrab. l. 1. §. sed nonnullos, ff. de administr. tut. l. cum plures, §. in primis*, in quibus tutor tenetur expendere pro necessarijs alimĕtis seruorum, sororis, matris, & salarijs prò Præceptore pupilli, alias tenetur; ergo pari ratione sicut tutor tenetur vtilia agere, ità Vicarius tenetur facere vtilitatem Reipublicæ,

18 quod si non faceret imputabitur ei, *ff. ad trebell. l. mulier, §. & si cum distrahere*, vbi fideicōmissarius tenetur de lata culpa (ibi) *consueta negligentia*: claudit argumentum *Isern.* quod fiscus, & Respublica idem sunt, *ff. de bonor. poss. l. non est ambigendum*, vbi cum glossella prima est *tex.* punctualis; ergo si tutor tenetur alienare pro vtilitate pupilli, pariter, & quilibet pro Reipublicæ vtilitate, & Respublica, & Fiscus sunt idem, ergo Vicarius constitutus debet consentire alienationi feudorum, quando resultat in vtilitatem Domini, alias teneretur, & sic residet *Isern.* & clarè demonstrat loqui de Vicario consentiente, maximè ex sequenti *versf. multo fortius, si Vicarius dictis casibus consentiret pro dote.*

19 Solum superest respondere, ergo

vas-

vassallus potest alienare in requisito Domino, quando in vtilitatem Domini, vel feudi per argumenta *Isern.* hic. Tu dic, quod contrarium probauimus in *addit. an ille qui interfec. fr. domini sui*, ratione voluntatis Domini, cuius respectu dicitur damnum inæxtimabile, sed hic cessat in Vicario damnum voluntatis, quia suas vices ei commisit, ideò de voluntate non est disputandum. Immò est argumentum hic, ex *Isern.* pro illa opinione, quam substinuimus, nã si disputat de consensu Vicarij, quando in vtilitatem, ergo necessarius est cõsensus, alias esset inutilis disputatio, quia sine assensu potuisset, & redeundo ad materiam voluntatis, in Vicario est voluntas Domini, dubitabatur tamen de potestate data si aderat
20 restrictio ex præsumptione iuris, quã dicit cessare ex causa vtilitatis.

SVMMARIVM.

1 *Assensus in feudi alienatione, an debeat subsequi, vel præcedi, & n. 5. & 17.*
Et quid si agatur de alterius præiudicio?

2 *Princeps quidquam facere potest cum alterius iniuria.*
Et vt tutoris authoritas interuenire debeat in ipso actu pupilli, vel possit præcedere, vel sequi, & num. 9.

3 *Iudicium cum illo factum, qui Procurator non erat, an retrotrahatur, si Domini sequatur ratihabitio?*
Et explicatur tex. in l. fin. ff. com. præd.

4 *Vbi actus impeditur absquè alicuius consensu, eo sequuto, confirmatur actus.*

5 *Assensus in feudi alienatione potest præcedi, & subsequi, & qua ratione? & n. 17.*
Explicatur tex. in l. iubemus, C. de emanc. liber. & l. in concedendo, ff. de aqu. pluu. arcend.

6 *Seruitus ducendi aquam constitui non potest, nisi omnes de quorum præiudicio agitur, consentiant.*

7 *Assensus subsequi non potest si de tertij præiudicio agatur.*
Et vt sententia inter alios acta, tertio præiudicet?

8 *A Principe vt impetrari possit, vt quis emancipetur à parente inuito.*

9 *Assensus, & confirmatio potest præcedere, & subsequi, si de solius consentientis præiudicio agatur.*
Et an valeat actus, à pupillo gestus, si tutoris authoritas præcedat, vel subsequatur.

10 *Iussus patris in acquirenda hæreditate præcedere debet.*

11 *In venditione rerum stabilium Ciuitatis maior pars Curialium in ipso venditionis actu interuenire debet.*

12 Capyc. *referens formalia verba* Iser. *quid de suo addat?*

13 *Assensus si subsequatur, an debeat fieri de nouo feudi venditio?*
Et vt si matrimonium sit factum, si Papa consenserit, sequuto Papæ consensu, debeat matrimonium de nouo fieri.

14 *Assensus datus pro alienatione facta, an validet alienationem faciendam, & quid in Regno?*
Et vt emptor cum assensu teneatur creditori, cui prius feudum fuerat obligatum sinè assensu?

15 *Assensus, si detur post reuocationem, vt prosit?*
Et an alienatio, facta sine assensu validetur per assensum, datum ad alienationem faciendam?
Anuè assensus, datus ante rebellionem, cõfirmet alienationem, factam post rebellionem?

16 *Cautela,* Iuribus alienis, &cęt. *cur inoleuit?*

17 Afflict. *circa assensus, an debeat præcedere,*

cedere, vel possit subsequi, tres opiniones adducit, & declarantur.

18 *Licentia an debeat praecedere? Et vt iuramentum extendatur ad non cogitata?*

19 *Obligans feudum sine assensu, si reuocet obligationem ante assensum, postmodum impetret assensum, an valeat obligatio?*

Et si deindè det feudum insolutum, vt reuiuiscat assensus?

Anuè recipiens pretium post reuocationem, videatur venditionem ratificare?

Et quae differentia constituatur inter assensum, decretum, & authoritatem.

20 *Adnotantur iura, probibentia feudi alienationem, non impetrato assensu.*

Isern. num. 14. vsquè ad nu. 15.

CAP. XXI.

1 PONit questionē, si assensus debeat p̄cedere alienationem feudi, vel si sequatur post alienationem, actus efficiatur validus, vel non? decidit, q̀ potest praecedere, & sequi, reddit rationem, primò, quia assensus tollit obstaculū voluntatis Principis, sine qua alienatio feudi non erat valida, ergo cessante impedimento per consensum postea datum, quod erat causa impeditiua, cessat effectus impedimenti, secundò, quod ratio rationis est, quare cesset impedimentum, & effectus impedimenti, quia in alienatione feudi agitur tantum de praeiudicio Domini, ergo si ipse Dominus remittit hoc ius suum, actus remanet validus. Propterea primò limitat secus, quando ageretur de praeiudicio al-
2 terius, nam Princeps nō debet quicquam facere cum iniuria alicuius. Secundò, limitat in authoritate tutoris, quae debet interuenire in ipso actu dispositionis, quam facit pupillus, alias actus esset nullus, haec dicit in summa.

Veniamus ad expositionem, concludit, quod sic per *l. licet, ff. de iud. et*
3 *per l. fin. ff. com. praed.* In *l. licet*, habetur retrotrahi iudicium factum in eo, qui non erat Procurator, si sequatur ratificatio Domini. In *l. fin.* habentur plures casus, sed primus, in quo probatur intentio *Isern.* est, vt quando sunt plures Domini vnius fundi, & singuli imponunt seruitutē in fundo communi diuersis temporibus, non valet impositio seruitutis, nisi vsq; quo postremus socius consenserit, ex quo consensu confirmantur dispositiones aliorum sociorum, ergo si per ratihabitionem Domini iudicium, quod de per se nō valeret, retrotrahitur, & confirmatur, si concessiones plurium sociorum ex postrema consocij confirmantur, pariter alienatio vtilis dominij feudi, quae de per se non valeret, per consensum Domini directi confirmatur.

Hanc quaestionem posuit *glos. in Const. Const. Diua memoriae, verb. confirmentur*, & arguit de *cap. inter dilectos, ext. de fid. instrum.* & soluit, q̀a ibi erat actus nullus ex ratione, infra dicenda, hic actus impeditur fieri si-
4 nè consensu Domini, & regula est, quod vbi actus impeditur sine consensu alicuius, sequuto cōsensu confirmatur actus *d. l. fin.* quasi sublato impedimento, dicit *glos. cum similib. Isern.* allegat pro simile *l. vbi lex, ff. de vsucap. §. 1.* in quo *text.* habetur ces-

cessante impedimento, cessare effe-ctum impedimenti, quia res furtiua præscribi non potest, sed per hæredē cum bona fide potest, quia in hęrede cessat mala fides, quæ impediebat vsucapionem, vel qualitatem similē, vt in re fiscali, si fisci esse desierit, aliū *tex.* similem, in *l. fin. §. ait, ff. repud. & diuor.* vbi impeditur liberta contrahere matrimonium cū alio, quando diuertit à patrono, sed consentiente patrono, vel si patronus esse desierit, cessat lex, quia cessat impedimentum. 15 1 1928

5 Reddit rationem rationis *Isern.* quia agitur de præiudicio Domini consentientis, propterea consensus potest præcedere, & subsequi, *C. de emancip. lib. l. iubemus, & l. in concedendo ff. de aqu. pluu. arcen.* In *l. iubemus*, habetur, posse emācipari filios, & descendentes per preces oblatas Principi, & ponderat *glos. constitutionis d. l. in fin.* ibi, *per preces antea, vel postea oblatas*, & sic consensus emancipatorum potest præcedere, & subsequi. In *d. l. in concedendo*, dicitur, nō valere constitutionem seruitutis, du-

6 cendi aquam, nisi omnes consenserint, de quorum præiudicio agitur, & consensus omnium exquirendus est, & in *l. seq.* quam allegat dicta *glos.* habetur, vt quando fundus, à quo ducenda est aqua iure seruitutis, esset alienatus per Prætorem cum adiectione in diem, debet consentire emptor, & Dominus, qui posset resoluere venditionem, pondera, ibi, *exquirēdum consensum*, & in alia *l. seq. si autem plu.* & sic non interuenit in ipso actu constitutæ seruitutis, sed postea.

7 Limitat *Iser. ex cap. inter dilectos, extr. de fidi instrum.* quando ageretur de præiudicio tertij, quia tunc secus, hoc *glos.* allegauit pro contrario, vbi habetur post *§. porro*, vt sententia inter alias acta, non præiudicet, deindè vt concessio Principis, siuè sit noua siue confirmatio iuris veteris, non

8 præiudicat tertio, subdit *Isern.* quia Princeps nihil debet agere cū iniuria alterius, *l. nec auus, C de emanc. lib.* vbi neptis non potest impetrari à Principe, vt auus inuitus emanciper, & *ff. nequid in loco pub. l. 2. § si quis.*

9 Postquam *Isern.* fecit limitationē, nunc adducit aliam, vt consensus, vel confirmatio possit præcedere, & subsequi, quando in præiudicium consentientis, non de præiudicio tertij agitur, secus dicitur in authoritate, quia illa debet interuenire in ipso actu, & si præcedit, vel sequitur, non valet actus, *ff. de auth. tut. l. obligari, §. tutor*, vbi postq̄ I. C. dixit, quę nō pōt facere pupillus, vel quæ potest sine tutoris authoritate, deindè subijcit, authoritatem debere interuenire in ipso actu non ante, vel post facto, *l. si*

10 *quis mihi bona, § iussum ff. de acq. hæred.* vbi dat differentiam I. C. inter iussum patris ad acquirendam hæreditatem, quæ debet præcedere, & authoritatem tutoris, quæ debet interuenire in ipso negotio, vbi *Glos.* dat concordantiam, differentiam, & rationē differētiæ, & corroborat *l. fi.*

11 *C. vend. reb. ciu. lib. 11.* vbi maior pars curialiū debet interuenire in venditione bonorū stabilium Ciuitatis in ipso actu venditionis, concordat *tex. in cap. 1. de his quæ fiunt à maior. par. cap.*

12 *Capyc.* hic, *fol. 37.* refert formalia verba *Iser.* & nihil aliud dicit, pterq̄ aduertit, quod melius probat *l. si aūt plures, de aqu. pluu. arc.* quam *l. in concedendo*, quem *tex.* allegauit *glos. Cōst.* dum dicit, *cum similibus*, & *Liparul.* sibi ascribit ex *Isern. in cap. 1. de pace iur. firm. num. 42.*

13 Primò, notat *Capyc.* hic, ex *Ant. de Alex.* ꝙ sequuto assēsu, debet de nouo fieri vēditio feudi, alias non valeret, q̄a *Inn. in cap. super eo, ext. de cōd. app.* dixit, matrimoniū, cōtractū cum consan.

sanguinea sub conditione, si Papa consenserit, sequuto consensu Papæ, matrimonium non ex hoc est validum, sed debet de nouo fieri, quia alias esset nullum, quod dicit, cogitandum.

14 Secundò notat, assensum ad alienationem factam validare alienationem faciendam, per *l. si quis mihi bona, §. sed quid si mandauit, ff. de acq. hær.* quod limitat in Regno per *Const. Const. Diuæ mem.* (ibi) *de speciali licentia*, ex *Isern. in §. hac adictali.*

Tertiò, quod emptor cum assensu non tenetur creditori, cui fuerat prius obligatum sinè assensu, *Alex. cons. 2. vol. 4.*

15 Quartò, non valere assensum post reuocationem, quia non inuenit extrema habilia, *l. bonorum, ff. rem ratam haberi*, licet ipse viderit aliquos, cum clausula, non obstante reuocatione.

Quintò, alienationem, factam sine assensu, non validari per assensum datum ad alienationem faciendam, *Paul. in l. si quis filio, §. irritum, ff. de iniust. rup. & irrit. fact. test. Alex. cons. 166. vol. 1.*

Sextò, assensum ante rebellionem nõ confirmare alienationem, factam post rebellionem, *Lucas in l. cum ab legatis, C. de re mil. lib. 12.*

16 Secundò, dicit conclusionem, quod Princeps non debet aliquid facere cum iniuria tertij, ideò inoleuit practica, & cautela *Iuribus alienis.*

17 *Afflict. vero in quæst. 24.* ponit examinãdo quæstionem, tres opiniones.

Prima opinio est, vt consensus debeat interuenire ãtè, vel in ipso actu alienationis, vel incontinenti, non ex interuallo per *tex. in d. §. iussum, & l. fin. C. de vend. reb. ciu. lib. 11.*

Secunda, vt non possit præcedere per *cap. pen. ext. de iureiur.* vbi non valet promissio de seruando statutum edendum virtute præstiti iuramenti.

Tertia, quod possit præcedere, & sequi per *l. licet, ff. de iud. & l. fin. ff. com. præd.*

Soluit primum argumentum ex doctrina *Bart. in d. §. iussum*, quia iussus debet præcedere actũ, authoritas verò debet inesse actui, sed cõ-
18 sensus potest præcedere, & subsequi: licentia etiam debet præcedere, *cap. 1. de reb. Eccles. alien. vel non*; sicut et consiliũ, *cap. 1. nè sede vac. lib. 6.* sed licentia in *Const.* accipitur pro consensu. Secundã opinionem resoluit, quia iuramentum non extenditur ad incogitata.

19 Inde infert, quod si quis obligauit feudum sine assensu, & reuocauit ante assensum, deindè impetret assensum, & sic est inualida obligatio, si postea dat insolutum feudum, requiritur it assensus, quia non agitur de præiudicio tertij, *d. §. sed quid si mandauit*, secundò, quod recipiens pretium post reuocationem, ratificat venditionem, deindè ponit differentiam inter assensum, decretum, & authoritatem.

20 Videamus iura prohibitiua alienationem feudi, *cap. 1. §. item si plus, quis mod. feud. amitt.* vbi tantum punitur amissione feudi, qui plus medietate ad libellum dederit, *cap. 1. in princ. de alien. feud.* vbi punitur, qui plus medietate ad libellum, vel pro pignore dederit, licet Mediolanenses in totum dicebant posse alienari, *& in eod. cap. si clientulus*, dicitur, q. si quis sine Domini voluntate de medietate fecerit libellum, valet in vita vassalli, & *§. fin.* si cum domini voluntate, valet etiam post mortem, *cap. si quis miles. de feudo sine culpa nõ amit.* vbi punitur, qui sine voluntate, vel iussu Domini alienauerit, *glos.* intelligit iussum pro consensu, *Iser.* intelligit pro prece, vel iussu, *cap. 1. qualit.*

olim

olim feud pot. alien. refertur antiquitas, & varietas Cōsuetudinū, ac *Imp. Lotharij Tertij* prohibitio, *c. 1. §. fin. quæ sit prima cau. benef. amitt.* punitur qui cōtra *Const. Lothar.* alienauerit, *cap. 1. §. similiter de lege Corrad.* vbi vassallus non alienat sine Domini voluntate, *cap. 1 de vassall. qui contra Constit. Lothar.* vbi prohibita est alienatio contra *Const.* prædictam, & sequitur, quod sine Domini voluntate refutare potest, *cap. 1. §. præterea, de cap. Corrad.* licet Domino reuocare alienationes factas, non obstante præscriptione, *cap. 1. quid iuris sit, si post alien. feud. recuper.* loquitur de voluntate Domini, *cap. 1. §. hortatu igitur, de probib. alien. per Lothar.* vbi loquitur de permissione, *cap. 1. §. habito, de probib. alien. feud. per Feder.* prohibetur sine permissione.

SVMMARIVM.

1 Iacob. de Beluis. *circa feudi alienationem tria considerat iura, & quæ?*

2 Aluarot. *circa feudi alienationem non tempora, sed diuersitatem Consuetudinum, & locorum considerat.*

3 Rayn. *circa feudi alienationem idem ait, quod* Iacob. de Belu.
Et Zatij, *&* Capyc. *circa eandem feudi alienationem considerat.*

4 Camer. *circa feudi alienationem octo tempora facit, quæ ab Authore explicantur.*

5 Camerar. *circa primum tempus ab ipso consideratum, ab Authore reprobatur, licet in quamplurimis commendetur.*
Et an in totum licuisset feudi alienatio sine Domini consensu.

6 Tex. in c. 2. tit. apud quem, vel quos contr. feud. defin. *dilucidatur.*
Et vt intelligatur de vsu Mediolanensi?

7 Tex. in cap. 1. tit. quid iuris sit, *explicatur. Dictumq;* Camerar. *ex dictis iuribus, neq; secundum ordinem compilationis, neq; secundum ordinem litteræ probari, affirmatur.*

8 *Explicantur ab Authore multa iura feudorum, ordinem attendendo scripturæ.*
Et vbi de vsu Mediolanensium irrationabili?

9 Titulus apud quem, &c. *secundum* glos. *varios habet intellectus, & quos?*
Et vt feudi alienatio fuisset prohibita optima Consuetudine?

10 *Explicantur* tit. quæ sit prima causa, &c, *&* quid iuris sit, &c. *iuncta* Glos.

11 *Author inuehitur contra secundum tempus* Camerarij, *Iuraq; per ipsū citata, vt sint intelligenda de Consuetudine locali, affirmat.*

12 *Feuda hæreditaria, vt potuissent alienari in agnatorum præiudicium?*

13 *Omnes contractus an fuissent sublati, & sola permissa subinfeudatio?*
Et vt ante Lotharij *legem fuisset etiam licita venditio feudi pro parte?*

14 *Author reprehendit* Camerar. *circa quartum tempus, ab eo consideratū.* Explicat text. in cap. 1. de alienat. feud.
Et vt fuisset permissa feudi alienatio pro medietate ad libellum tantum?

15 *Author reprehendit* Camerar. *circa quintum tempus.*
Et vt sit permissa feudi pignoratio?

16 *Author tria dat tempora quoad feudi alienationem, & quæ? iureq; communi feudorum solum esse permissam subinfeudationem pro minori parte, affirmat.*

17 *Eodem tempore iuris communis circa concessionem feudi ad libellum variæ erant Consuetudines.*

18 *Tempore Imperatorum scilicet ante* Lotharium, *qui contractus permi-*

Ele-

marradi marradi

stebantur circa feudi distractionem?

19 Lotharius Secundus *prohibuit omnes feudi alienationes.*

Et fuit hac Lotharij *prohibitio ab* Imperatore Federico *ampliata.*

Considerantur tria tempora circa prohibitam feudi alienationem, & contrà octo tempora, à Camerar. considerata, optimè inuehitur.

CAP. XXII.

1 PRosequendo materiam prohibitionis alienationis feudi, *Iacob. de Beluis. in cap. 1. de alien. feud.* videtur constituere triplex ius antiquum, nouum, & nouissimum, de antiquo poterat alienari medietas, *cap. 1. qualiter olim feud. poter. alien.* de nouo, non poterat, nisi ad libellũ, *d. cap. 1. de alien. feud.* de nouissimo nullo modo, *cap. 1. de prohib. per Lothar. & de prohib. per Federic.*

2 *Praposit.* sequitur ad literam. *Aluar. ibid. col. 1. ver. nota,* non considerat tempora, sed diuersitatem consuetudinum, & locorum, vt in aliquibus in totum, in aliquibus vsq; ad medietatẽ in casu necessitatis, in alijs ad libellum tantum, demum *Lothar.* & *Federic.* penitus prohibuerunt.

3 *Rayn. in hoc cap. Imperial. §. habito, n. 5.* facit tẽpus antiquius, antiquũ, & nouum, & in effectu dicit idem, quod *Beluis.* licet per alia verba, *Zas. de feud par. 9.* videtur sequi *Aluarottum,* considerando diuersitatem consuetudinum, & locorum, *Afflict. in d. cap. 1. de alien. feud.* ponit tempus antiquissimum, antiquum, & nouum, *Capyc. in inuest. ver. feud. alien.* remittit se ad *Aluarot.*

4 *Camer.* vero facit octo tempora, *fol. 4.* quinquè ante *Lothar.* sextum *Lotharij,* septimum *Federici,* & octauum *Constitutionis Regni,* & capitulorum.

In primò, licere alienare in totum in præiudicium hæredum, non Domini.

In secundò, licere totum, non partem.

In dicto secundò, licere partem necessitate suadente, cum distinctione, si erat feudum in districtu, vel nõ, & si emptor vellet recognoscere, quod Dominus teneretur inuestire.

In tertiò, licere subinfeudare tantum, reiectis cunctis alijs contractibus.

In quartò, licere ad libellum.

In quintò, in pignore.

5 Sed à primo dicto *Camerar.* dum præsupponit, licuisse in totũ alienarj, sine consensu Domini, pace tanti viri, & qui per tot tempora, vt ille testatur, laborauit in hoc iure feudorũ, & quasi omnes eius lucubrationes, adaptauit in hac repetitione, cui proindè omnes huius professores debemus plurimũ, cogor recedere, nam in nullo loco in hoc libro reperitur consuetudo generalis alienandi in totum sine consensu Domini, sed tantum reperitur Mediolani, & nihilominus dicitur irrationabilis, *d. cap. 1. de alien. feud.* quod erat localis in *cap. 1. quid iuris sit, si post alien.*

6 *feud. recuperau.* videamus ergo *text.* in quo se fundat *Camer.* qui est in *cap. 2. apud quem, vel quos, controuer. feud. definiatur,* qui dicit, quod si quis beneficium suum siuè totum, siuè

siuè partem alienauerit, & ipse, vel eius hæres sine hærede decesserit, reuocatur, & Dño aperitur, qui *tex.* intelligitur per *Isern.* ibi, procedere de tempore, quo poterat totum alienari sine assensu, & sic haberet Authorem talem virum pro sua intentione, sed *Cuiac.* intelligit de vsu Mediolanensi.

7 Item *text. cap. 1. quid iuris sit*, qui probat contrarium apertè, nàm dicit, in quibusdam Curijs vigere Consuetudinem alienandi in totum, in quibusdam secus, ponderando enim singula iura, neq; secundum ordinem compilationis, neq; secundum ordinem literæ, hoc fundari potest.

8 Incipiendo ab ordine scripturæ *primò tex. quib. mod feud. amitt.* (ibi) *aut si libellario nomine plus medietate in feudũ dederit*, & in §. *rursus, si minus medietate libellario nomine feudũ dederit*, & in §. *fin. si in curte, non põt ad libellum dare.* Tit. *de alien. feud. in principio, medium potest, vlterius progredi non potest*, & infra, de vsu Mediolanensium irrationabili. Tit. *apud*

9 *quem*, ibi, *totum, siue partim*, vbi *glos. ver. siuè totum*, dat plures intellectus, vel in casu licito, & vt ponatur illa dictio, *siuè totum*, correctiuè, vel quã illicitè, & de facto, & sic habet varios intellectus, sed nullus, quod in totum posset licitè, Tit. *qualit. olim feud. pot. alien.* dicit, fuisse prohibitam alienationem optima Consuetudine, & dabantur diuersæ Consuetudines in singulis Ciuitatibus.

10 *Quæ sit prima causa*, loquitur simpliciter. *Quid iuris sit*, testatur de Cõsuetudine locali pro parte, & de alia locali pro parte, & sic nullo iure cauetur de totali permissione. Præterea in *glos.* non potest fundari, quod licebat totum, & non partem, nam *glos.* dicit contrarium, exponendo *tex.* dando tot intellectus.

11 In secundo tempore, dum dicit, licere pro parte, necessitate suadente, & allegat eadem iura, quæ allegauit in casu contrario, in *cap. 1. quid iuris si*, *cap. 1. apud quem, vel quos, & cap. 1. qualit. olim*, apertè dicit de varijs Consuetudinibus, & propterea dum infra sequitur de toto, vel de parte, debet intelligi retento eodem themate, scilicet de Consuetudine locali.

12 Item aduertendum, quod *Camer.* in hoc secundo tempore dicit, feuda hæreditaria non potuisse alienari in præiudicium agnatorum, dubito obiter loquutum, quoniam iura allegata non loquũtur de feudo hæreditario, & putaui, fuisse errorem impressionis, sed vidi paginam correctionis, & non inueni hanc correctionem, & sic est de mente *Camer.* cuius dictum posset sustineri non ex allegatis per ipsum, sed ex regula generali, quod hæres non tenetur habere ratum factum defuncti nullum, *l. quemadmodum, C. de agric. & censi. lib. 11*, de qua conclusione infra dicemus.

13 Item, dum dicit in tertio tempore, fuisse sublatos omnes contractus, & permissam solam subinfeudationem, *§. si vero, dicto tit. qual. olim*, non est verum, & *tex.* allegatus probat contrarium, quia ante legem *Lotharij* licebat subinfeudare, & vendere partem.

14 In quarto tempore, dum concludit de communi intellectu *DD. ad text. cap. 1. de alien. feud.* permicti alienationem pro medietate, dum *text.* immediate declarat, intelligi per libellum (& sic videtur restricta permissio pro medietate per libellũ tantum) aduertatur quod idem *text.* prosequendo in *§. & si clientulus*, dicit, si alienauerit medietatem per libellum, vel aliud fecerit, valere, durante linea alienatoris; ergo includeret cõtrarietatem in eodem *tex.* quod non est dicendum, sed po-

tius, quod supra specificauerit speciem alienationis, nec restrinxerit, & in hoc *Cam.* habet excusationem cum communi intellectu, dum intelligunt sic illũ *tex.* & in §. *& si clientulus*, facit quartũ tempus distinctũ, quia re vera *tex.* prosequitur simpliciter praecedentem sermonem, & facit decisionem de apertura feudi deficiente linea alienatoris.

15 In quinto tempore *Cam.* praesupponit, permissam pignorationem pro medietate, hoc non probat, & videmus contrariũ in §. *aut si libellario, in 1. tit. quib. mod. feud. amitt*, vbi eodem tempore vtrumq; permittitur.

16 Dicamus ergo, dari tria tempora, primum Iuris communis feudorum, secundum Iuris Imperatorum, tertium Iuris Regni.

De tempore Iuris communis reperitur in capitulis extraordinarijs, de quibus *Ardiz. in sua summa*, & non poterat vassallus, nec subinfeudare, nisi partẽ, retenta maiori parte, nisi esset desperatus de prole, cũ qua limitatione concordat *tex. in* §. 2. *per quos fiat inuest.* vbi *glos.* Vnde traxit *Neap.* ad materiam Consuetudinis, de qua *ego alleg.* 20.

17 De eodem tempore de Consuetudine in scriptis in hoc libello feudorum procedit distinctio *cap.* 1. *de alien. feud.* vt per Consuetudines varias variae essent decisiones, cum quo concordant cęteri tituli.

18 De tempore Imperatorum fuit *lex Corrad.* ante *Lotharium*, & permisit compromissum. *de lege Corrad.* §. *si autem.* Subinfeudationem aequè idoneo, §. *similiter, eod. tit.* Transactionẽ, *c. si vassallus, si de feud. fuer. contr.* Diuisionem, §. *inter filiam, eod. tit.* Seruitutem, *cap. è contrario, de inuest. de re alien. facta.*

16 Superuenit *Lothar. Secundus*, licet *tex.* dicat *tertius*, & prohibuit omnes alienationes, demũ *Feder.* hic ꝓhibitionẽ ampliauit, vt infra videbimus.

SVMMARIVM.

1 *Pœna delictum excedere non potest.*
Et vt partem feudi alienans, partem amittat, vel totum?
Ac tres Lotharij Constitutiones *explicantur.*

2 Cuiacius, *& si eruditissimus, reprehenditur ab Authore, in quantum ait,* Lotharium *non praecauisse circa alienationem pro parte.*

3 Pylei *sensus circa* Lotharij Constitut.
Et vt Lotharius *prohibuerit feudi alienationem, siuè in totum, siuè in partem.*

4 *Feuda, à Principe concessa, vt possint alienari?*
Saltem Iure Romano attento.

5 *Feuda, vt possint diuidi inter agnatos, maximè si sint dignitatis.*

6 Lotharij *decisio, vt vassallus feudum alienans, si totum, totum perdat, si vero partem, ea parte priuetur, an sit iusta?*

7 *Pœna suos debet sequi Authores.*

8 *Vnus quando puniatur pro alio?*

9 *Declarantur* tex. l. rescriptum, & l. haeres qui, ff. de his, quae pro non scrip. hab.
Et vt pœna imposita legatario, qui sibi legatum adscribit in testamento, procedat in alijs legatarijs, qui adscripserunt de voluntate testatoris?

10 *Declaratur* tex. in l. vulgaris, ff. de furt.
Et vt furans aliquid ex aceruo, dolio, &c. puniatur pœna furti ex toto aceruo, vel ex eo, quod abstulit?

11 *Declaratur* tex. in l. Paulus, ff. ad trebell.
Et vt haeres grauatus restituere fideicommissario, si aliquas res subtrahat, trebellianicam amittat respectu rerum subtractarum omnium?
Et vt haeres beneficium legis, & inuen-

uentarij amittat, vel ad nonuplum teneatur, si aliqua subtrahat de bonis hæreditarijs in fraudem creditorum?

12 *Ex liberorum præteritione irritatur testamentum respectu hæredis institutionis, non legatorum.* *Et explicatur* text. in l. 3. §. Senat. consul. ff. de incend. ruin. &c.

13 *Rapiens tantum clauos, quibus nauis regitur, tenetur ac si totam nauem rapuisset, & cur?*

14 *Aperiens partem testamenti, edicto tenetur, ac si totum testamentum aperuisset.*

15 *Vassallus præstans seruitium diminutum, an pœna amissionis totius feudi teneatur?*

16 *Feudum si sit indiuiduum, alienans partem, totum amittit.*

17 *Feuda hodie cum sint iuris francorum, vt possit Prorex eorum diuisioni assentiri.*

18 *Fidelitas indiuidua est.*

Isern. vers. vt nullus feudum habens, vsquè ad versic. non potest ergo.

CAP. XXIII.

radicofani

SVmmat *tex.* in prima, vt nullus feudatarius possit in totum, vel in partem alienare, vel obligare, vel in vltima voluntate disponere sine voluntate Domini,
1 colligit *glos.* ex *tex.* consimili, *de vassallo qui contra Const. Lothar.* pœnam non excedere delictum, quia dicit *tex.* *totum, vel partem aliquam*, & expressè dicitur, si alienauit totum, perdat totum, si partem, illam partē, circa quod sciendum est, tres reperiri *Constitutiones Lotharij.*

Prima est in *tit. de feud. sine culpa, cap. fin.* qui titulus est sub *tit.* generali, *Imperat. Lothar.* qui continet inscriptionem, & sequitur *tit. Const. Lothar. &c.* vsq; ad finem illius libri, & ibi dicitur, quod si quis vendiderit totum feudum, illud perdit.

Secunda est in *tit. de vass. qui contra Const. Lothar.* vbi dicitur, perdere totum, si totum, partem, si partem.

Tertia est in *tit. de prohib. feu. alien. per Loth.* quæ generaliter loquitur.

2 *Cuiacius*, & si eruditissimus, in *tit. de feud. sine culpa*, dicit *Lothar.* ommisisse hunc casum, & vt dixi, præcauit *Lothar.* etiam de alienatione pro parte, *Glos.* vero nostra prima dixit etiam cōtra *Pyl.* qui in *tit. de alien. feu.* dixit contrarium, quasi esse permissā alienationem pro parte.

3 Sed *Pyl.* dixit hoc fortè vigore Consuetudinis illius temporis, superuenit *lex Lotharij*, & prohibuit alienationem, siuè de toto, siuè de parte fiat, & Mediolanenses perē mittebant in totum, licet irrationabiliter: vlterius progredi non potest, rationem assignat *glos.* ibi, quia quod licet pro parte, non licet in totum, *l. si quis donationis, ff. de contrahen. empt. & l. 1. ff. de offic. eius, cui mand. est iurisd. & l. sed si hac, §. qui manumittitur, ff. de in ius voc. & l. cum ità,*
4 *C. de cond. & demonstr.* & licet aliqui putabant, non procedere in feudo, concesso à Principe, q̄a illud poterit alienari; quasi Princeps sic concesserit, *l. hi quibus, C. de fund. patrim. lib.* 10. sed falsa est eorum opinio, etiam de Iure Romano, *auth. de alien. & emphyt.* §. *ea verò*, & *C. de Sacrosanct. Eccles. auth. hoc ius porrectum*, & notat *Bal. in 1. rub. ver. consuetus, nu.* 19.
5 *ver. pro glos. facit. Felinus cap. quæ in Ecclesiarum, extr. de constit. num.* 89. tenet, posse diuidi inter agnatos, nisi

in feudo dignitatis, § *praeterea ducatur, in hac l. nostra Imperialem.*

6 Secundo videndũ est, si benè decisum sit, qui alienauit totum, perdere totum, si partem, partem, *glos. in d. cap. 1. de vass. qui contra Const. Loth. & Iser. ibi, & in Const. Si vassall. de fideiuss.* allegant aliqua Iura ciuilia, & possunt addi aliqua canonica pro, & contra.

7 Prò affirmatiua adducitur *text. l. sancimus, C. de pęn.* vbi pęna debet tenere suos Authores, sed hæc lex loquitur respectu personarum, vt vna non teneatur pro delicto alterius, pro quo sunt tituli formati, *nè vxor pro marito, & nè filius pro patre,* & extr. *de his quæ fiunt à maior. part. capit. cap. quæsiuit,* vbi est casus punctualis, & *glos.* adducit limitationes,

8 quãdo vnus pro alio puniatur, distinguendo de pęna corporali, à pena spirituali. In quo articulo ego vobis plura notabilia dixi in intellectu §. *insuper in fin. hoc eod. cap. Imperialem,* quãdo pater tenetur pro culpa filij, & è contra, & adduxi vobis exempla legis diuinæ in Testamento veteri, & authoritatem Aristotelis, respectu filiorum infantium, quia reputantur, vt pars corporis patris, vel vt magis puniatur pater in persona filij, *l. isti quidẽ, ff. de his quæ met. caus.* vel ratione pręsumpti sanguinis infecti, *l. quisquis, C. ad l. Iul. maiest.* At cũq; sit, lex illa *sancimus* non loquitur de modo pęnæ.

9 Propterea pertranseunt ad alia iura, *l. rescriptum, & l. hæres qui, ff. de his quæ pro non script.* vbi pęna, imposita ei, qui sibi ascripsit in Testamento, procedit in eo legato, quod sibi scripsit Legatarius, secus in alijs legatis, quæ scripsit alius de voluntate testatoris, vt puniatur in quo deliquit, & sic ad casum nostrum, alienauit partẽ, illam amittit, in qua deliquit,

10 Addunt ijdem *tex. l. vulgaris, ff. de furt.* vbi si quis ex aceruo, dolio, vel cisterna, vel ex horreo, aut arca aliqd subtraxerit, de eo ꝙ abstulit punitur de furto, non de reliquis, quamuis *Offilius* putabat, de omnibus rebus teneri, quia ac si omnes res contrectasset teneri deber, nam ex sententia *Trebatij*, qui aurem tangit alicuius, totum hominem videtur tangere, & contra *Offilium* deciditur, & dari furti manifesti, & nõ manifesti, quãdo nõ valens singulas res asportare, asportatis aliquibus, rediit pro alijs, cum quibus fuit dephrehensus, cum plura sint furta, vndè *Bart.* sumpsit arg. esse plura furta, si de vna re asportanda, transierit per plures iurisdictiones.

11 Adhuc addũt *l. Paulus, ff. ad trebell.* de fideicõmissario grauato restituere, perdit trebellianicã respectu rerũ, quas subtraxit, non singularum, & est argumentum in materia inuentarij, si hęres fraudauit creditores, subtrahendo aliqua bona hæreditaria, an perdat beneficiũ legis, & inuentarij, vel teneatur ad nonuplũ? de quo articulo pendet nunc quæstio in Sacr. Cons. in causa de Vollaro, cum creditoribus Branci.

12 Facit etiam *auth. ex causa, C. de liber. præter.* vbi ex præteritione irritatur Testamentum respectu institutionis, non cęterorum legatorum; sed posset responderi, quod illa legata respiciunt alias personas, quę non erant in culpa, licet respectu affectus testatoris ipse puniretur ex nullitate dispositionis, facit *cap. sicut dignum, ext. de homicid.*

13 In contrarium est *text. l. 3. ff. de incendio, ruina, & naufrag. §. Senatusconsultum,* vbi si quis clauos nauis tantum rapuerit, de omnibus rebus, quæ sunt in naui tenetur. Sed *glos.* ibi soluit, quia de clauis intelligit lex, qui regunt nauem, quibus subtractis, omnes res pereunt, ergo merito

tò teneretur, ac si omnes res rapuisset, quia & si non rapuit ipse, Dominus tamen eas amisit, & sic tenetur de eo, quod fecit, fecit autem, vt omnes res perirent.

14 Consimilis est *tex. l. si quis in graui, §. si quis totum ff. ad trebell.* vbi non refert, quo minus quis teneatur illo ædicto, si aperuit partẽ testamẽti, vel totum testamentum, quia corruit, ac si totum aperuisset, & sic quando culpa de parte affert damnum, ac si de toto, punitur pro toto.

15 Facit ad quæstionem de eo, quod præstitit seruitium diminutum, an teneatur pęna amissionis feudi, vt infra § *firmiter? Iser. in d. Consil.* si vassallus dicit, fuisse disputatum coram Carolo Primo, & fuisse per Regem datam pęnam quadrupli.

16 Item fallit, quando feudum esset indiuiduum, §. *praterea Ducatus*, & vulgata *l. 4. §. Cato, ff. de verb. oblig. & l. stipulationes non diuiduntur, ff. eod.*

17 Item hodiè feuda sunt Iuris Francorum, & etiam Prorex non potest diuisioni assentire, per *pragm. 3. de feud.*

18 Item per *l. istam*, quia respicit fidelitatem, quæ est indiuidua: neque obstat *cap. 1. de alien. feud.* quia intelligitur de libello, vt ibi in *text.*

SVMMARIVM.

1 *Quod per legem fit, vt possit fieri per pactum.*
Et lex, & homo, vt aquiparentur?
Explicatur tex. in l. fin. C. de fideiuss.

2 *Legis, & hominis dispositio aquiperantur.*

3 *Alluuionis incrementum si cedat Domino, an Dominus debeat habere viam ad illud incrementum? Et quid, si expressè protestetur de incremento?*
Et vt hoc procedat fauore religionis?

4 *Legitimari vt quis possit in præiudicium agnatorum?*

5 *Feudum, vt possit prohiberi, nè detur in dotem?*

6 *Duo si contendant de dominio, & possessione feudi, victor vt caueat de restituendo, si superuenerit alius.*
Et an hæc cautio teneat respectu tertij?
Odiumuè litis in alium possit transferri?

7 *Assensus Domini ad vendendum durat in vita alienantis.*

8 *Dilucidatur ratio* l. 24. in Longobar. tit. de debit. &c.

9 *In stipulatione emphyteusis venit fęmina, & descendentes ex fæmina.*

10 *Feudum hæriticorum cui applicetur?*

11 *Pater, vt succedat filijs in feudo, & in quo feudo probibeatur succederet?*

12 *Statutum contra legem scriptam, per Ciuitatem, vt possit edi?*

13 *Prohibitio hominis, vt differat à legis prohibitione?*
Et qua probibitio dominij impediat translationem?

De prohibitione legis, & de prohibitione hominis.

CAP. XXIV.

Quid operētur istæ phibitiones, & quādo plus vna, quàm alia, & qñ ambæ concurrāt, duæ inferūtur quæstiones.

1 Regula generalis est, quod potest fieri per legem, id quoq; pōt fieri per pactum, & sic infertur conclusio: lex, & homo æquiparantur, *l. fin. C. de reb. alien. non alien. & l. fin. C. de fideiuss.* quæ de facili inducitur in fine, dum lex statuit, non præiudicari creditori, agenti contra vnū ex fideiussoribus, quin possit agere contrà aliū, & vt redderet rationem decisionis, dicit, certum esse, hoc posse per pactum conueniri, ergo quare non per

2 legem? dum nulla pōt dari diuersitatis ratio: inferunt Ciuilistæ, æquiparari dispositionem legis, & hominis, Feudistæ verò inferunt ad plura.

3 *Isern. in §. si quis de manso, de controu. inuest. num.* 14. *ver. dic.* in quęst. quando alluuio cedit Domino, qui sibi aliquid reseruauit, vt debeat ad illud incrementum habere viam, ità quando expressè protestatus fuit de incremēto, & sine pretio. Quod conceditur fauore religionis in monumento, *ff. de relig. & sumpt. fun. l. si quis sepulcrum*, sic in re odiosa, prout est seruitus, *l. 2. §. rectè, ff. si serui. vind.* quia pactum hominis, & prouisio legis æquiparantur.

4 Secundò, in *cap. naturales, si de feu. def. fuer. contr.* in materia legitimationis, vt non possit legitimari quis in præiudicium agnatorum, cum potestas Principis, & patris æquiparētur, sed pater non potest, ergo nec Princeps per modum legis, allegat *d. l. fi.*

5 Tertiò, de dote, an possit prohiberi, nè detur in dotem feudum, iuxtà *Constitutionem Federicii* & quia per pactum non potest, nam impediret matrimonium, quod est cōtra bonos mores, ergo nec per legem, ea ratione, quia æquiparantur, de quo articulo *Capyc. in hoc cap. Imperialem, col. 58. Camer fol. 81. Iser. hic num. 13.*

6 Quartò, de duobus contendentibus de dominio, vel possessione feudi, vt victor caueat in petitorio de restituendo, si superuenerit alius, an cautio teneat respectu tertij? concludit fauore litis, quia odium litis non potest in alium transferri per contractum, ergo nec per legem, *d. l. fin. C. de fideiuss.* stante æquiparatione *Iser. hic, nu. 77.* super intellectu *l. is à quo, ff. de rei vend. & l. pen. ff. de pet. hered.*

7 Quintò, de consensu Domini ad vendendum, qui durat in vita alienantis, quo decedente sine liberis, deuoluitur feudum ad Dominum, nam resoluto iure datoris, resoluitur ius acceptoris, *cap. profectò de lege Corrad.* pari ratione quando est assensus legis, quia æquiparantur *Iser. in 1. argum. qui succ. ten. num. 6.* quod quomodo intelligatur, infra dicemus.

8 Sextò, de lege commissoria, quæ cessat in pignore, allegat simile de lege Longobarda *de debitor. & gadim. l. 24.* ratio illius legis est, q. a stantia, idest pactum; debet stare inter liberos homines, ergo si valet per pactum, valet per legem, stante ęquiparatione, sed *glos.* dicit, de stātia legitima, cuius contrarium est in illo casu, *Isern.* soluit, prohibitum in pignore, secus in alijs contractibus, vbi cessat vsura.

9 Septi-

9 Septimò, de emphyteusi, vt in stipulatione veniat fœmina, & descendens ex fœmina, quæ licet videatur extranea respectu aui materni, tamen succedit *auth. de non alien. §. emphyteusim*, ratio quia si potest fieri per pactum, *l. si pactum, ff. de probat. in fin.* ergo per legem *d. l. fin.* C. *de fideiuss. Iser. de succ. feud. n. 3.*

10 Octauò, in causa hæreticorum, vt applicetur feudum occupanti, saluo iure Domini principalis, & occupãs tenebit ab illo, à quo tenebat hæreticus, lex enim transfert sicut transferret Dominus, stante dicta æquiparatione, *l. fin. C. de fideiuss. Isern. de statut. contra Ecclesiast. personas, verbo Statuimus, nu. 32.* qui *tex.* est additus titulo, *C. de hæret. l. si verò.*

11 Nonò, in argumento, quare pater non succedit in feudo filij, si filius nõ posset excludere patrem, ergo nec lex, cum æquiparentur, *d. l. fin.* licet soluat, procedere ex lege antecedẽte dãtis, vt in feudo antiquo materno, pater non est de sanguine, in nouo nec est de sanguine, in antiquo paterno succederet, quia reuertitur, & sic arg. æquiparationis non obstat, ex diuersitate personarum, *Isern. de natur. succ. feud. nu. 7.*

12 Decimò, in casu statuti contra legem scriptam, quod non possit fieri per Ciuitatem, q. a nec id posset fieri per pactum, cum leges sine corpore incapaces, & non ligentur pacto, sed solum à Principe, *Iser. in Const. In preemio, col. 5. ver. quod autem sit*, vbi plures limitationes, quod non possit Princeps, quæ potest homo per pactum.

13 Postremo prohibitio hominis differt à prohibitione legis, nam ista impedit translationem dominij, hominis secus, *l. ea lege, C. de cond. ob cau. l. si ità stipulatus, §. ea lege, ff. de verb. oblig.* nisi in testamento, *l. filiusfamilias, §. Diui ff. de leg. 1.* quod *Isern.* dicit in §. *hoc quoq; de succ. feud. & in §. profectò, ex quib. caus. feud. amitt.* sed quia notatur *Iser.* de contrarietate, dum ibidem dicit, dari vtilẽ reiuindicationẽ ex *l. 2. & 3. C. de cond. qua sub modo*, ideò in sequenti de hac contrarietate videbimus.

SVMMARIVM.

1 *Assensus hominis, vt sit potentior, quã legis assensus?*
Et datur exemplum assensus legis.

2 *Agens lege permittente, pœnam non meretur.*
Et an subfeudatio; & concessio ad libellum valeant, si fiant ad vitam vassalli.

3 *Resoluto iure datoris, ius resoluitur acceptoris.*
Et vt creditor hypothecam rei vectigalis amittat, si res ad Dominum deuoluatur defectu solutionis census?

4 *Alienatio aliquorum vassallorum Castri, vt reuocetur, si reuocatur ipsius Castri alienatio?*

5 *Nemo plus Iuris in alium transfert, quam ipse habet.*

6 *Alienando quis rem, non potest alio modo eam alienare, quam eo, quo ipse habet.*
Et vt Ordinatus à Schismatico, ordinem recipiat?

7 *Maritus feudum habens, vt possit dare vxori per donationem propter nuptias?*

8 *Assensus legis in feudi alienatione quid operetur?*

9 Explicatur tex. in l. lex vectigali, ff. de pignor. & cap. nuper de donat. inter vir. &c.

10 *Antefatum, vt possit à viris vxoribus constitui in feudo?*

11 Text. in cap. nuper de donat. inter vir. &c. *vt contradicat* §. donare qualiter olim feud, &c.

Et

Et Pater aliud non habens, præter feudum, vt possit illud in dotem dare filiæ?

12 *Intellectus* Camer. ad d. cap. nuper, *qui conuincitur de errore ab Authore.*

13 *Declaratur regula*, nemo plus Iuris, &c.

Et vt rei dominium non habens, si illam tradat, dominium transferat?

14 *Explicatur* tex. in l. quod nostrum, ff. de vsuf. & l. non est nouum, ff. de acq. ter. dom. *& n. 15. & 16.*

Et quod nostrum nō est, vt possimus transferre ad alios?

Nouumq; non est, dominium, quod non habemus, ad alios nos posse transferre.

15 *Proprietarius, proprietatem in alium transferens, quem vsumfructum transferat?*

16 Tex. in d. l. non est nouum, *procedit causatiuè in creditore, alienante dominium pignoris.*

17 *Assensus legis ad Ius alienantis restringitur.*

18 *Intellectus ad* Tex. in cap. volentes Regni Sicil.

19 *Assensus hominis in feudi alienatione ad quid proficiat, & quid operetur?*

20 *Habens feudum pro hæredibus ex corpore, si feudum alienet cum assensu, an videatur alienare pro hæredibus sanguinis.*

Quæ sit differentia inter assensum legis, & assensum hominis.

CAP. XXV.

1 Diximus de prohibitione legis, & hominis, & de potentiori vi in prohibitione legis, quam hominis, & proposui explicare differentiā inter assensum legis, & hominis, vt sit è contra potentior assensus hominis, quam assensus legis.

De assensu legis est exemplum, vt licet sit prohibita alienatio feudi sine assensu Domini, tamen in aliquibus casibus lex ipsa feudalis hoc permictit, vtpote dare in feudum, & sic lex assentit alienationi absq; assensu Domini, vt in *cap. similiter, de lege Corrad.* & tamen hoc operatur tantum, vt non sit locus aperturæ, cū nō contraueniat phibitioni *Federici*, nec *Lotharij*, & qui aliquid facit, lege
2 permictente, pęnam non meretur, *l. Gracchus, C. de Adult.* & valet alienatio, seù subinfeudatio vita durante vassalli, qui subinfeudauit, *§. rursus, quib. mod. feud. amitt.* vbi in specie de concessione ad libellum, vt duret, vita durante concedentis: cōsimilis est *tex.* de incremento, vt aperiatur cum toto incremento, supra *si de inuest.*
3 *feud. contr. fuer. §. rursus*, vndè fluxit illa regula, resoluto iure datoris, resoluitur ius acceptoris, & de iure ciuili est *tex. in l. lex vectigali, ff. de pignor.* vbi de re vectigali pignorata, quæ si redijt ad Dominum ex defectu non solutionis census, creditor amictit hypothecam, quæ resoluitur

ex

ex natura rei, quamuis creditor ex æquitate secundum modernos possit purgare morã, sumitur ex illo *tex.* dum dicit, *tam creditor, quam debitor*, & *glos.* ibi infert in *fin.* de re feudali, vt resoluatur per Feloniam, pariter, & ius acceptoris, secundum quã conclusionem ait *Cyn. in l. 2. §. sed quia, C. comun. deleg.* quem sequitur
4 *Bald. ibi, in fin.* vt alienatio certorum vassallorum Castri reuocetur, reuocata alienatione Castri per Feloniã, nulla alia ratione, nisi quod resoluto iure datoris, resoluitur Ius accepto-
5 ris, ratio rationis est, quia nemo plus Iuris in alium transferre potest, quã ipse habet, *l. nemo, ff de regul. iur.* sumpta est quæ regula ex *l. traditio, ff. de acq. rer. dom. ex cap. Daibertum 1. q. 7. & cap. nuper, ext. de don. inter vir. & vx.* quæ iura habent contraria, ideò oportet inducere. *l. tradi-*
6 *tio*, eruditè discurrit, quod alienando quis non potest transferre rem alio modo, quam ipse habet, vt puta, si habebat rem liberam, sic trãsfert, si affectam seruituti, cum seruitute, si non habebat dominium, non trãsfert dominiũ. In *cap. Daibertum*, habetur, ꝙ ordinatus à scismatico, nõ accipit Sacramẽtũ ordinis, qa q caret ordine, ordinẽ non põt conferre.
7 *Cap. nuper*, ait, ꝙ maritus q habebat rẽ in feudum, vel ad vitã, non potest vxori dare per donationem propter nuptias, vel in dotem, nisi ad vitã, qa resoluto iure datoris; resoluitur ius acceptoris, & nemo plus iuris in alium transferre potest, quàm ipse habet.

8 Sequitur ergo, quod assensus legis in alienatione feudi tollit obstaculum pœnæ ipsius legis, prohibentis, vt valeat alienatio sine pœna caducitatis, ipse vero, qui alienat, non transfert aliud Ius, nisi illud, quod habuit à primo concedente pro se, & suis descendentibus ex corpore, ergo deficiente ipso, vel eius linea, quia resoluitur Ius ipsius datoris per lineam finitam, resoluitur Ius illius acceptoris, ad quod benè faciunt dicta iura.

9 Et quamuis *d. l. lex vectigali*, loquatur in contractu hominis, qui pignorauit, pari ratione & *cap. nuper* in marito, qui donauit vxori, tamen non est casus proprius, quia nulla lex prohibet pignorare rem suam, durante suo dominio; est tñ verũ, ꝙ per *Consl.* istam non potest hypothecare sine assensu Domini, vt afficiat rem, etiam contra tertium possessorem, vel creditorem, vel contra fiscum, sed respectu ipsius pignorantis, & sic exemplum *d. l. ciuilis*, proficit in articulo generali, quod resoluto iure datoris, resoluitur ius acceptoris. *Cap.* autẽ *nuper*, est in terminis terminantibus, nam maritus donat feudum vxori pro antefato, & lex illa permictit, sed quia lex tantum assentit, declarat Summus Pontifex, vt valeat durante dominio viri tantum; & non vltra, & sic restringitur assensus legis ad Ius alienantis, & non vltra per rationem expressam in *text.* quia nemo plus iuris in alium trans-
10 ferre potest, quam ipse habet, quod habuit Ius canonicum à iure isto feudorum in *tit. de inuest. de re alien. §. fin.* vbi antefatum super feudo à Romanis, vel Longobardis à viris constitui potest vxoribus, sed mortuis viris, resoluitur.

11 Pro cuius *tex.* intelligentia aduertendum est, quod non contradicit textui in *§. donare, qual. olim feud. pot. alien.* vbi prohibetur pater dare in dotem filiæ feudum, quia communiter limitatur, quando pater non habet aliud ex *Isern.* hic infra, & per *Capyc.* & *Camer. fol. 83. à ter.*

12 Licet *Cam.* in intellectu *cap. nuper*, incidat salua pace, in errorẽ, dum dicit, agi de validitate dispositionis vi-

ri pro antefato post mortem, quoniã vt dixi alias legendo, ibi agitur de eo, quod tenetur dare vxori pro securitate dotis in vita, & resoluitur per mortem, & alteri ex eis redeunt dos, & donatio propter nuptias, *cap. fin. eod. tit.* quod differt ab antefato, quod datur, vt habeat post mortem viri, *Neapod.* notat differentias in *rub. Consuetud. de iure quarta.*

13 Redeundo igitur ad articulum de iure ciuili, nemo plus iuris transfert, quam ipse habet, declaratur per I.C. *in l. traditio, ff. de acquir. rer. dom.* vbi specificè exemplicat, quod qui non habet dominium, licet tradat, non trãsfert dominium, quãuis .n. traditione quæratur dominium, requiritur tamen, vt habeat dominium tradens, alias quilibet de facto, vel iniustus possessor transferret ius alienum, quod esset irrationabile. Pari ratione, si habens ædes seruientes, & tradat liberas quoad hoc, nihil agit, & sic prosequitur I.C. per exempla demonstrare istam regulam, quæ ex his sumpta est in *tit. de regul. iuris.*

14 Quamuis sint iura in contrarium ex diametro, *l. quod nostrum, ff. de vsufruct. & l. non est nouum, ff. de acquir. rer. dom. l. quod nostrum,* dicit vnum paradoxum, quod nostrum nõ est, quãdoq; trãsferimus ad alios, ꝓpterea q̃ habet fundũ, cuius vsusfructus ad alium spectat, potest alij eiusdem fundi vsumfructum transferre, & sic plus iuris in alium transfert, quam ipse habet *l. non est nouum,* dicit non esse nouum, vt transferamus ad alium dominium, quod non habemus, vt creditor de dominio rei pignoratæ:

15 Sed facilis est resolutio, nã primus *tex.* procedit propter inseparabilitatem, v3. proprietarius transfert proprietatem ad alium, quamuis vsusfructus sit alienus, & quamuis *text.* dicat, transferre vsumfructum, intelligitur de causali, non de formali, sic *glossella,* ibi declarat; intelligit igitur I.C. ibi (& hoc erat dubitabile) si ꝓprietarius possit alienare suam proprietatem rei, cuius alius habebat vsumfructum, & ideò dicit, quod nostrum nõ est, idest vsumfructum formalem, ratione possessionis.

16 *l. non est nouum,* procedit causatiue, idest creditor non habet dominium pignoris, tamen alienando ex pacto, vt sibi satisfiat, transfert dominium causatiuè, quia emptor acquirit alienum dominium, sed ex facultate, data à debitore vendendi pignus, sic in Iudice, sed vterq; representat Dominum, remanet ergo fundata conclusio, quod nemo plus iuris in alium transfert, quam ipse habet.

17 Pari ratione, quod assensus legis restringitur ad Ius alienantis, vt acceptor habeat, quod alienator habebat. Sed dubitari potest, habebat pro hæredibus, ergo transfert pro hæredibus, non est bona consequentia, & in hoc proficit, *l. traditio,* quæ vult, vt transferat eo modo, quo ipse habet, habebat pro hæredibus suis, & sic transfert, non pro alienis, quia Dominus pro suis, non alienis dedit, consensit lex, non homo, ergo quod ipse habet, & non vltra: hoc intelligit fundare *Isern. in tit. qui succ. ten.* licet obscurè, *num. 6. & in §. sed nec alia iustior,* nec allegat ista iura, &

18 proficit pro intellectu *cap. volentes Regni Siciliæ,* quod permittit alienare, vt intelligatur respectu sui iuris. Vt autem acceptor efficiatur nouus vassallus, requiritur cognitio personæ, & sic procedit assensus legis, quę non cognouit personam.

19 Assensus vero hominis proficit pro hæredibus acquirentis, & non resoluitur per lineam finitam venditoris, quia Dominus acceptat nouũ vassallum, cui de nouo dat *l. obuenire, ff. de verb. signif.* duo enim facit, tollit

lit obstaculum voluntatis, & de nouo dat, & fit noua inuestitura. Sed quia hora non sufficit, & dicturi sumus de intellectu dictæ legis cum

20 *Iser.* pertrāseo ad practicam: Comes Nolę tenebat pro hæredibus ex corpore quędam feuda, quæ dedit pro hæredibus, & successoribus, fiscus allegabat, extincto Comite resolui ius aceptorum, defendi ego cōtrarium, quia Dominus assensit, videtur dare de nouo, & quia erant controuersiæ de validitate assensus, partes transegerunt.

SVMMARIVM.

1 *Legis prohibitio, vt dominij impediat translationem?*

2 *Hominis prohibitio solum operatur actionem personalem ad interesse, non vero realem contra tertium possessorem.*
Et arguitur Iser. de contrar. à Loffred.

3 Tex. in l. ea lege, C. de cond. ob caus. *vt procedat in feudis.*

4 *Pactum de non alienando in genere, vel in specie, scilicet de non alienando Titio, vt sustineatur?*
Et vt tale pactum, cum clausula reuocatoria, si contra fiat, *tertium obliget possessorem?*
Et quid si obligetur res ipsa pro pęna, forte promissa?

5 *Pactum de non alienando si ponatur in vim conditionis, & modi, dominij impedit translationem.*

6 *Agnatus, vt possit vindicare feudum, venditum sinè assensu?*
Quiduè, si prohibitio alienationis feudi ex solo pacto procedat?

7 *Vassallo non præstante seruitium, Dominus, vt possit vindicare feudum?*
Quiduè si in concessione pactum apponatur, nè feudum alienetur personæ speciali, Dominus contra tertium habeat vindicationem?

8 Gualter. *intellectus ad tex.* in l. ea lege, C. de cond. ob caus.
Et vt procedat in re, restitutioni subiecta?

9 *Lex siuè pactum, appositum in contractu Principis, vt operetur, rem ad pristinum reduci?*

10 *Vsufructuarius, vsumfructum alienans sine consensu proprietarij, vt dominium transferat, anuè idem sit in feudo?*

11 Isern. *defenditur, &* Loffred. *comparatio confutatur.*

12 *Hæres ratum habere tenetur factum defuncti.*

13 *Alienatio si prohibeatur ab homine, assistentiam legis non habet.*

Defenditur Iser. ab impugnatione Loffredi. Quæuè prohibitio dominij impediat translationem legis, an hominis ostenditur.

CAP. XXVI.

Super *rub. de probib. alien. feud. per Federic.* plura diximus de prohibitione alienationis, & postremo cōiunximus exēpla, quibus conueniunt prohibitio
1 hominis, & prohibitio legis, & incepimus discurrere, in quibus differāt, & potissimē, ꝙ prohibitio legis impedit dominij translationem, *l. quemadmodum, cum concord. C. de agricol. & cens. lib.* 11. prohibitio vero hominis secus, *l. ea lege, C. cond. ob caus. & l. si ità quis, §. ea lege, ff. de verb. oblig.* quæ
2 dat actionem personalē ad interesse non realem ad rem contra tertium possessorē, in quo articulo *Andr.* notatur à *Loffred.* de contrarietate, quia

in locis, infra citādis, firmat hanc cōclusionem, & postea subiungit, dari vindicationem vtilem ex *l. 1. & 3. C.*
3 *de don. quæ sub modo*, & ab alijs impugnatur etiam in primo dicto, vt *d. l. ea lege*, nō procedat in feudis, & sic in præcedēti sessione proposui vobis explicare hanc nodositatem, pro cuius intelligentia.

Sciendum est, *Andr. in cap. 1. §. præterea, quib. mod. feud. amitt. uers. extra*
4 *causas*, ponere, ꝙ si fiat pactū de non alienando in genere, vel de non alienando Titio, valet pactū, quia rei suę ponit legem, *l. in re mādata, C. mand.* sed alienatio non impeditur, tantum aget ad interesse, *d. l. ea lege*, & si fecerit pactum, vt si cōtra fiat, reuocetur, non obligabit tertium possessorem, *l. 3. C. de pign.* nisi in casibus, *l. hac tenus*, vbi *gl. ver. ab eo fundo, ff. de alim. et cib. leg.* & nisi obligetur res pro pęna ꝑmissa, si obligabit emptor, quādo erit sua, *l. stichus ff. de manu. test.* &
5 nisi pactum de non alienando, & datio rei imponantur in vim conditionis, vel modi, quia his deficientibus, redit dominium in dantem, *l. 1. & 3. C. de don. quæ sub modo.* Tria ergo dicit, valere pactū, nō impediri translationē, & hoc limitari, qn̄ in vim modi, vel conditionis, & nō aperit, si pactū fecit dn̄s concedendo, prout videtur innuere in illis verbis (*in datione*) vel vassallus alienando.
6 De *succ. feud. §. hoc quoq; uers. idem si post mortem*, præsupponit, agnatum sine assensu posse vindicare *d. l. 3. C. de don. & cęt.* quia est interdicta à lege, si ex pacto, secus, *d. l. ea lege*, nisi ad diem, vel sub conditione, haberetquè vtilem vindicationem, *d. l. 1. & 3.* In *tit. quæ sit prima causa,*
7 *§. sed nec alia iustior, n. 36.* si vassallus non seruit potest vindicare, quasi nō paretur conditioni, vel modo, *d. l. 1. & 3. & n. 40.* si apponatur pactum in concessione, vt non alienet tali personæ, non haberet manus iniectionē contra tertium, nisi conditionaliter, *d. l. 1. & 3.* quia conditio, & modus in regressu parificantur, *l. 1.* vbi *glos. C. de*
8 *donat. q̄ sub mod. Gualter.* impugnat, nā *tex. ea lege*, procedit in re, q̄ pleno iure trāsfertur, sed quando est subiecta restitutioni, secus, *l. fi. C. com. deleg.* & Dominus reseruat directū, quo casu valet prohibitio, sicut in emphyteuta, *l. 3. C. de iur. emphyt. cap. potuit,*
9 *extr. de loc. Velascus* addit, ꝙ est lex in contractu Principis, *l. Cęsar, ff. de publica*, & sic cum præcedat prohibitio legis, pactum reducit rem ad pristinū, *§. Sanctissimas auth. de nō alien.* & quando concurrunt prohibitio legis, & hominis, impediunt alienationē, *Imol. l. filiusfamil. §. Diui, ff. de leg. 1.* ego addo ex *Bart. Ias. & alijs*, ibi in mandato Iudicis etiam iusto, *Bald. in d. l. fi.* & fuit decisū in causa Marzani.
10 *Loffr. in addit. d. §. sed nec alia*, adducit aliā rationē de exēplo vsufructuarij cū proprietario, vt impediat trāslationem, ergo idē in feudo dicendū est. Omisso *Dec. cons. 239.* ex *Specul.* quia non benè fundat argumentum.
11 *Andr.* ergo benè loquitur qn̄ alienat ius suū vtile, & de vsufructuario non est bona æquiparatio. In *§. hoc quoq;* qui loquitur de alienatione valida cū assensu in vita alienantis, vt tunc agnatus nō vindicaret, si sine assēsu, esset inualida, & q̄reretur Domino.
12 In feudo hæreditario hæres tenetur habere ratū factū à defuncto, *l. cum à matre, C. de rei vend.* ideò *Iser.* dicit, esse ꝓhibitionē legis, qꝗ est subiecta restitutioni, id ꝙ allegat *d. l. 2.* de donatione facta, vni post aliū, & *l. 3.* adducit in simili, sicut datur vtilis ex stipulatu, & sic non est sibi contrarius,
13 q̄stio est ēt in *cap. volentes*, an sit permissa alienatio; si ergo prohibetur ab homine, non habet assistentiam legis, quod *Bald. in d. §. hoc quoq;* dicit esse incompatibile.

FINIS.

INDEX
CAPITVM REPETITIONIS
IN CAP. IMPERIALEM,

De Prohib. Feud. Alienat. per Federic.

a feudi

F I N I S.

REPE-

IN REPETITIONEM FEVDALEM

RERVM, AC VERBORVM.

LOCVPLETISSIMVS INDEX

ALPHABETICA SERIE DISPOSITVS.

Prior nota denotat numerum marginalem, altera verò paginas.

A

A Prin-

INDEX.

Co-

F

INDEX.

Fru-

In

I N D E X.

Iudex

L

M

INDEX.

Q

R

cta-

So-

Text.

FINIS.

ALLEGATIONVM
D. IO. ANDREÆ GEORGII
REGII CONSILIARII
Liber Posthumus.

CVM DECISIONIBVS
notatis in calce earundem.

AC ADDITIONIBVS OCTAVII BILOCTAE
I.C. Clarissimi, Auctoris ex Filia nepotis.

S V M M A R I V M.

1 *MAsculos fœminis praferri omnes desiderant.*
2 *Declaratio facta in alicuius beneficium censetur reuocata per actum contrarium subsequentem*
3 *Recessisse dicitur quis à dispositione, quam proposuit, & non explicauit dum potuit.*
4 *Verba futura non inducunt dispositionem.*
5 *Verborum proprietas debet attendi in dispositionibus.*
6 *Traditio rei facit cessare aliam dispositionem, de ea factam.*
7 *Voluntas illa dicitur vera, & attendē la, qua inreuocabili facto est adimpleta.*
8 *Successorem grauare nemo prasumitur.*
9 *Pontifex omnia cum causa facere prasumitur.*
10 *Dispositio declarata, sed non stipulata, an & quando attendatur, & nu. 11. & 15.*
12 *Ius alteri quasitum tolli non potest, & si id fecerit Princeps absq; damni refectione mortaliter peccat.*
13 *Donatio sine scriptura absenti facta*

A *non*

non valet, & quomodo possit validari nu. 18.

14 *Gratia Pontificis requirit scripturam.*

16 *Pontifex non tenetur obseruare stylum, & solemnitates iuris positiui.*

17 *Error facti nemini nocet.*

19 *De voluntate non est disputandum, quando eam habemus in contractu expressam.*

20 *Donatio quando dicatur tacitè acceptata.*

21 *Donatio an censeatur facta, iuxta dispositionem iuris, vel statuti.*

ARGVMENTVM.

De voluntate donandi non adimpleta dum id fieri potuit, & ex quibus censeatur reuocata.

Pro Excellentissimo Domino Don Alexandro Medices Nepote Leonis XI. Pont. Max.

ALLEGATIO I.

Vequo modo præsens hæc terminanda est cõtrouersia Excellentissimo Dom. Alexãdro haud obscurè æquitatem, & iuris rigorem patrocinari demonstrabitur. Parentes enim etsi pro liberis omnibus laborant, masculinam magis, quam fœmininam naturali quodam instinctu diligunt prolem, cùm familia perpetuare, ac honoribus, & diuitijs extollere cupiunt. Ex quibus à maiorum, populorumq; ferè omnium legibus à parentum successione mulieres ipsas fuisse exclusas, nemo est, qui nesciat, & pro bonis in familia conseruandis, inuenta sunt fideicommissa, & alienationis bonorum prohibitiones, & singulatim ferè omnes, siuè parentes, siuè fratres, dùm filias, vel sorores nuptui tradunt, ipsas futuris successionibus renunciare cogunt; ex quo magis agnatos, quam cognatos diligunt, *l. generaliter*, §. *cum autem*, *C. de instit. & substit. l. cum auus, de condit. & demonstrat. l. cum alienam*, *C. de legatis*, & Doctores omnes, qui pro seruandis in familia bonis, varias & diuersas inuenerunt cautelas.

Proindè piè, Santissimus ipse Pontifex Leo XI. parentum votum, voluntatemq; sequutus bona omnia generaliter, & specialiter bona stabilia sita in Ciuit. & Territorio Florẽtiæ D. Alexandro eius ex fratre nepoti, cui de iure post mortem, spectabant irreuocabiliter inter viuos, omnes, & quascumque aliàs dispositiones irritatus motu proprio, & absoluta potestate donauit, ipsorumque bonorum omnium dominium, possessionemque tradidit: Quæ quidem dispositio vti sancta, ac iusta à Beatissimo D. N. S. Pontifice Paulo V. iuxta eius seriem, & tenorem confirmata reperitur.

In qua quidem præmissa donatione, viridarium, & domum ex expressa ante Pontificis voluntate in dicta Ciuitate Florentiæ sita, in prædicta donatione pro parte Excellẽtiss. D. Constantiæ Medices minimè contineri prætenditur. Quam quidem voluntatem, & non verba in præfata donatione expressa attendendam esse iuris dispositione non parum ex ipsius parte laboratum est, demonstrari; Et si verum, verissimumq; est dicere, in dispositionibus voluntatem, & non verba esse

at-

attendendam hanc pro se pars ex aduerso nec in facto, nec iuris dispositione voluntatem habere demonstrat.

Duabus namque Papæ oretenus factis declarationibus pars ipsa ex aduerso iura sua tuetur, antè præfatam donationem duo testes, vnus ipsorum scilicet Domino Ioanni Antonio Fucciolo Pontificis Consulię Secretario deponunt, Pontificem ipsum dixisse, velle facere donationem omnium suorum bonorum prefato Domino Alexādro eius nepoti, pręter iardenum cum domo, quę volebat donare Excellentissimæ Dominę Constantiæ, deponit hoc idem D. Ioan. Antonius in eius depositione 21. interrog. *Prater del legiardino, & casa de Firenza, quale voleua donare alla Signora Costanza sua sorella, & disse à me testimonio, che per maggior chiarezza della sua volũtà l'haueria posta in carta quella sua volontà, come era solito de fare, quando voleua fare qualche instromento, e me l'haueria mandato, acciò la reducesse in bona forma per stipularla, il quale foglio non essendomi mandato, perciò non fù fatto altro per all'hora, nè mi fù detto più niente dall'stesso Papa, ancora che occorresse più volte parlare d'altri negotij*. In hac declaratione, vt ponitur, interuenit etiam Petrus Iacobus Cima dicti Pontificis Cubicularius; Postquam declarationē, vt supra factam, Papa præfatam donationem omnium suorum bonorũ generaliter, & specialiter stabilia existentia in Ciuitate, & Territorio Florentiæ irreuocabiliter inter viuos donauit dicto Dom. Alexandro, reuocando omnes alias dispositiones factas, ei dictorum bonorum, dominium, & corporalem possessionē nulla prorsus mentionem de reseruatione dictorum iardeni, & domus faciens, tradidit, vt testatur Illustrissimus, & Reuerendissimus Dominus Cardinalis Arigonus, qui in donatione prædicta tanquam Datarius interuenit, vt in eius depositione in 19. interrogat. in principio dicti interrogat.

Ex quibus clarè colligitur, q̃ voluntas expressa, irreuocabilis, & firma ipsius Pontificis in donatione prædicta continetur, & quod illa verbalis in fauorem dictæ Comitissæ declaratio siuè voluntas euanuit.

Voluntas .n. est potētia animi mutabilis, vertibilis, & incerta, quæ ad aliquid faciendum dirigitur, & dum est in fieri, vt plurimum mutatur, & id etiam iusto ac sapienti contingit, iustus septies in die cadit, & sapientis est mutare consilium de bono in melius. Proindè haud dubiè patet, Papam ex contraria dispositione in
2 donatione D. Alexandro facta penituisse, & reuocasse declarationē anteà factā in fauorem Dominæ Constantiæ, cum duo proposuit facere; vnum scilicet, donationem D. Alexandro cum illa qualitatate reseruandi iardenum, & domum pro Domina Constantia, fecit donationem & de reseruatione nullam mentionē fecit, & sic videtur expresiè reiectum illud, quod dixerat de reseruatione, *Bart. in l. Statius Florus in princ. ff. de iure fisci*, quam opinionem communem esse dicit *Curtius Iunior in cons. suo* 193. *nu.* 14. & propterea in his non me diffundo.

Et tanto magis hoc procedit in p̃misso casu, quia vnico verbo, Papa poterat hanc si habuisset voluntatē
3 in ipsa donatione exprimere, nō expressit. Ergò ab ea recessit, *l. contractus, C. de fid. instrum.* & per *Azonem Placentinum, & Paulum de Castro ibi, & per Salicet. in Auth. sed nouo iure C. si cert. pet. l. si minor, de verb. oblig. Andr. de Isern. in prælud. feudor. in 5. & 6. quæst. & in cap. Imperialem, de*

A 2 pro-

prohib feud. alien. per Feder. Curt. in tract. feudorum in 4. par. 17. quæst. & Socc. in cons. 67. 1. lib.

Per illam enim declarationem nulla reperitur facta dispositio, verba prædictę depositionis hoc dicunt, *che voleua fare donatione alla Signora D. Costanza dello giardino, & casa,* inter velle facere, & factum, adest
4 magna differentia, futura verba non inducunt dispositiones, *l. Titia cum Testam. de legatis 2. Bart. in l. ex hac scriptura n. 3. ff. de donat. Glos. & idem Bart. in l. 1. ff. de instit. & demonstrat. Bald in l. penult. ff. de condit. institut. & refert Fritia, & cum sequitur in suo tractatu de subfeu. 10. q. fol. mihi 136. nu. 6.* qui loquitur de Regis assensu dicit, hanc voluntatem esse abortiuā quia si non sequitur factum euanescit, & tanto magis declaratur istud, dum in illa depositione dicitur, *& che haueria posta in carta questa sua volontà, come era solito de fare quando voleua fare qualche instrumento, & me l'haueria mandata che la reducesse in bona forma per stipularla, il quale foglio non essendomi mādato, perciò nō fù fatto altro per all'hora, nè mi fù detto più niente dall'istesso Papa, ancorche occorresse parlarli più volte de altri negotij,* Quid clarius, & apertius videri potest, dum de prædictis nihil prorsus fecit, non misit folium, nec fecit scripturā, nec fecit ipsam donationē, prout dixerat velle facere, sed è contra cum effectu declarauit totum cōtrarium in donatione facta
5 ipsi D. Alexandro. Sumus igitur in claris, in quibus coniecturis opus nō est, nec à proprietate verborum, & dispositione à Pontifice in donatione prædicta facta recedendum est, *l. continuus, §. cum ita ff. de verb. oblig. l. non aliter de legat. 3. Bal. in proemio feudorum col. 8.*

Et dum motu proprio, & absoluta potestate dictorum Iardeni, & domus, Dominium, & possessionem D. Alexandro tradidit, omnis alia re-
6 soluta reperitur dispositio, *l. rem legatam, de adimendis legatis, Bar. cons. 27. in 2. dubio, Alex. in l. seruum filij §. 1. ff. de legat. 1. & idem cons. 31. vlt. col. in 2. vol. Bal. in l filia in 4. quæst. C. de legat. & decidit hoc expressè tex. in l. Diui ff. de adim. legat.*

Voluntas igitur cum ad quid faciēdum dirigitur sequuto facto perfecta dicitur voluntas, & sic vera voluntas ex facto ipso, & non ex verbis colligitur, verbis dixit Pontifex velle facere donationem D. Constantiæ Iardeni, & Domus, facto autem illa specialiter D. Alexandro irreuocabiliter inter viuos donauit, & ipsorum possessionem, & Dominium
7 tradidit, hæc est voluntas, & clara voluntas, & attendenda voluntas, quæ irreuocabile facto est adimpleta, *l. reprehendenda ff. de instit. & substit. §. cernos, instit. de rerum diuis. cum similibus.*

Mutatur sæpè sæpius ex superueniēti causa voluntas, quæ in casu de quo agitur intueri potest, constituerat enim Papa ipse cùm se bene habebat velle donare Iardenum cum domo D. Constantiæ suæ sorori, Egrotatus autem nè mori contingeret, prout accidit, statim mutato cōsilio omnia eius bona ipsi nepoti ex fratre, cui de iure spectabant irreuocabiliter donauit, ex quo si vixisset & iardenum, & domum effectualiter D. Constantiæ donasset, maiora satis pro donatis bonis restibuere nepoti potuisset, quod moriens, minimè facere valuisset, & hæc fuit vera eius mutatæ voluntatis, causa, colligitur hoc ex testium depositione, qui asserunt, quod ægrotatus Pontifex, nulla prorsus D. Cōstantiæ mētione facta, omnia bona donauit D. Alexandro, deponit hoc Illustrissimus, & Reuerendissimus D. Cardina-

nalis Atigonus in 19. interrogatorio in princip. eiusdem interrogatorij, &
8 si clarè hoc demonstratur, id etiam de iure præsumitur noluisse grauare suum successorem, *l. unum ex familia §. si rem ff. de leg. 2.* & est communis Regula, vt dicit *Soccin. Iunior cons. 9. nu. 4. lib. 1.* Et tantò magis hoc pro-
9 cedit in Pontifice, qui omnia cum causa facere præsumitur, secundum *Cinum in l. fin. C. si contra ius vel vtilit. public. & in l. Rescripta in 3. & 4. q. C. de precib. Imper. offer. & Abbas in cap. quantò in 5. col. vers. si tamen Papa, in tit. de iur. iuran. & in cap. in causis in 2. not. de re iud. & in cap. cum venisset in 5. col. de iuditijs*, & hæc est communis opinio.

Et si diceretur post præfatam Leonis declarationem, ac post donationem, iterum Pont. ipsum declarasse, suæ intentionis esse non cõprehendere in donatione facta Iardenum, & domum, sed velle ipsa donare eius sorori, & quod deberet de hoc fieri scriptura, vt idem Dom. Cardinalis deponit in eius depositione in eodem 19. interrogatorio; dicitur quod ex eadem secunda declaratione declaratur causa prædicta, & sic voluntas ipsius Pontificis, quia dixit velle facere donationem ipsam dictæ D. Constantiæ dictorum bonorum, & remisit se scripturæ cõficiendę; vt deponit D. Cardinalis, & idem Fucciolus in eius interrogatorio 21. quod debet intelligi, quod si Papa conualuisset vtiq; donationem prædictam fecisset, verum tendens ad mortem non obstante minuta donationis prædictæ faciendæ, & Notario, qui pluries accessit pro ea stipulanda, noluit donationem ipsam facere, & tantò magis, quando fuit pergrauatus infirmitate, si voluisset, potuisset eam facere, vt deponit Fucciolus in dicto interrogatorio vigesimoprimo in fine ipsius; Et propterea ex defectu voluntatis declaratio illa nihil operatur in beneficium dictæ D. Constantię, cum non fuerit sequutus ef-
10 fectus donationis prædictæ faciendæ, decidit hoc in fortioribus terminis *Oldrad. in cons. suo 119.* quem sequitur *Iason*, & dicit esse cõem opinionem *in cons. suo 155. lib. 4.* quem allegat *Episcopus Loazes in suis alleg. pro Marchione Velez fol. 431. vers. nec præfata*, quos omnes refert, & sequitur *Iulius Clar. in tract. suo de testam. q. 7. vers. aliquando, & 3. testator*, qui loquuntur de dispositione facta coram duobus testibus, & scripta à quodam clerico, & fuit supersessa, dũ expectabatur Notarius pro ea stipulanda, & ante aduentum Notarij disponens mortuus est, & sic ante stipulationem non obstante, quod dispositio ipsa fuisset facta coram duobus testibus, & scripta, & ad pias causas, quę dispositio sine aliqua stipulatione erat firma, & valida, *cap. relatum lo 1. extr. de testam.* Verùm quia habuit disponens ipse relationem adstipulationem, concludunt præfati Doctor. ex defectu voluntatis, dispositionem ipsam fuisse nullam.

Cum ex præfatis præsens controuersia decisa videtur pars ex aduerso in huius opinionis contrarium nonnullos allegat modernos, & dicit contrariam opinionem esse magis communem, quod sibi nihil prodest, ex quo Doctor. quos ipse alle-
11 gat loquuntur in præmisso casu, in quo fuerat declarata, & scripta disponentis voluntas, & dum expectabatur Notarius, disponens mortuus est. In casu autem de quo agitur Pontifex vixit, & pluries, vt deponit Fucciolus accessit Notarius, & noluit præfatam dispositionem facere, ex quo clarissimè declaratur eius voluntas noluisse facere, cui·

cui ftandum eft,& non verbis antedictis, & in hoc concurrunt, etiam Doctores in contrarium allegat.

Eò magis, quia agebatur de perfecto actu reuocando, quem fine scriptura reuocari, midimè poterat, etiam de poteftate abfoluta, nifi de facto,cum ex difpofitione facta, naturaliter Papa reperiebatur obligatus, & ius alteri quæfitum tollere
12 non poterat, *cap. 1. de probat. & l. Cæfar.ff.de public. & Abb. in cap. qua in Ecclefiarum extra de conftit. & Felyn.in eodem cap. qua in Ecclefiar. nu.* 62. & Princeps de facto, & abfoluta poteftate ius quæfitum tollens, nifi refecerit damnum mortaliter peccat, *Felyn. in d. cap. 1. qua Ecclefiar. de conftit.nu.*48. qui allegat *Ang. in l.Antiochienfium ff.de priuil. creditor.* & proindè Papam id minimè facere voluiffe eft credendum,& de clariffima eius voluntate adfunt etiam violentiffimæ præfumptiones, dixit velle donare in prima declaratione Donnæ Conftantiæ, & poftea ècontra omnia firmiter ipfi D. Alexandro donauit factaq; donatione præfata altera die dum poterat fi volebat, proùt declarauit eius voluntatem verbis,debitè exequutioni demandare, aderat Datarius,& Secretarius, qui hoc poterant facere, & ipfe poterat eam fignare, & remifit fe ad fcripturam conficiendam per Notarium, & cum poffet deindè confecta minuta exiftenti, etiam Notario per plures dies: quid dicendum eft, dum non fecit; nifi folùm quod noluit, quando verè voluit difponere, vtiq; ftatim difpofuit ipfi D. Alexandro donando: cum verò de difpofitione facienda in perfonàm D. Conftantię loquutus eft, nunquã difpofitiuis verbis eft loquutus, fed femper refpexit futurum de faciendo, quæ verba, proùt fuprà allegata communi omnium Doctorum opinione difpofitione non inducunt.

Sciebat.n. Sũmus ipfe Pontifex, donationem de iure finè fcriptura,&
13 maximè abfenti factam nõ valere, *l.abfenti.ff. de donatio. & Bar. & Doctores in l.ex hac fcriptura tit. eodem,* & quod Summorum Pontificum, & aliorum Principum gratiæ, & donationes fine fcriptura non firmantur, eò maximè quando abfoluta poteftate difponunt, *cap. fi motu proprio,* & ibi *glof.de prabendis in 6. l.1.C.de*
14 *mandatis Princ. & decifione 5. & 6. de probat.in antiquis,* & ita in Romana feruatur Curia: quando abfoluta vtitur poteftate, oportet vt per fcripturas exprimat, vt per *Felyn. in cap. conftitutus de refcript. num. 13.* qui *Abbatem, Imol., & Butr.* pro hac opinione allegat, quoniam & fi folutus eft legibus, legibus tamen viuere decet; Et proindè Pontifex ipfe in his femper fcripturæ conficien-
15 dæ fe remifit,& dum non fuit facta, nulla intelligitur facta difpofitio, *l. contractus, C.de fid. inftrum.* & hæc eft opinio *Azonis Placentini, & Pauli de Caftr.*ibi, quam firmat *Salycetus in auth. fed nouo iure, fi cert. petat.*& ab hac opinione nullus prorfus recedit Doctor, proùt fupra etiam allegatum reperitur, & per confequẽs nullam difpofitionem in beneficiũ dictæ D. Conftantiæ fuiffe factam demonftratur.

Nec omitto partis aduerfæ pofitioni refpondere, dum minimè Papam cum nepote contraxiffe afferit, cum ex claufulis in donatione contentis abfoluta qua fungebatur poteftate declarauit, difpofitionem quam faciebat fine follemnitatibus, ac requifitis, proùt fi omnia interueniffent, voluit effe valituram,& pro effectuali ipfius voluntatis exequutione irreuocabiliter dictorum bonorum dominium, poffeffionemq;

in

in ipsum D. Alexandrum transtulit, adeò quod quomodocumq; signata donatio ipsa reperitur, attenditur ipsius Pontificis contrahendi volũtas, dum sic voluit, quoniam Ponti-
16 fex non est obligatus seruare stilũ, ex quo nuda voluntate potest ab eo recedere, *dec. 50. de rescrip. in antiq.* cũ ius positiuũ tollere, & immutare ad libitum potest, *decis. vnic. de bigamis, nu. 4. in nouis, cum suis concordant.* Et propterea dum declarauit, velle contrahere, donando contraxit, & contrahendo se naturaliter obligauit, vt non possit donationem ipsam reuocare, *cap. 1. de probat.* & *per Abbat. in cap. qua in Ecclesiarum de constit. cum suis concordant.*

Quàm Papa donationem Excellentissimæ D. Constantiæ, nequaquã acere voluit pars ex aduerso D. Alexandri, ac Petri Iacobi Cimæ, quibusdam prætensis literis firmare prætendit, quo autem iure haud scio. In his enim, quę facti sunt attẽduntur facti veritas, & in facto maximè alieno vnusquisque fallitur, &
17 error facti nemini nocet, *l. 2. de iur. & fact. ignor. cum suis concord.* eò maximè, quia literæ facto referuntur, cui standum est. Imò donatio absenti facta inualida potest per nũtium, iuxta Doctorum placita validari, sed requiritur specialiter, quod hæc nunciatio a donante fiat, aliàs minimè valet, nec sufficit, quod aliquis suo motu proprio illam dona-
18 tario notificet, *l. nec ambigi, C. de donat.* quam opinionem sequitur *Roman. cons. 295. num. 1. & seq.* quem refert *Corneus cons. 254. in lit. A. lib. 3. & Marsilius in l. si quis nè quæstio, num. 69. ff. de quæstionib.* quam opinionem communem esse dicit *Guid. Papa decis. 222. num. 2.*

Quod sciuit Petrus Iacobus cum iuramento deposuit, nec possunt operari magis literæ, quàm depositiones, & si rectè intuetur depositio prędicti Cimæ, respectu dictarum literarum declaratur clarissimè, qđ Pontifex non fecerat dictam donationem, quam dixerat velle facere, ex quo per hæc verba deponit Cima in sua depositione super is interrogatorio, in fine: *Ordinò à me testimonio, che douesse mandare à donare à detta sua sorella mille scuti, la lettica con le sue mule, acciò se ne venisse quanto prima à Roma, & tanto io esequì d'ordine di Sua Santità, & nella lettera, che scrissi à detta Signora Contessa, con tale occasione li diceua della gratia, che Sua Santità l'haueua fatta di donarli il giardino di Firenza.* Adeò quod si Pontifex volebat donare Iardenum, vtiq; dixisset, quod iam donauerat iardenum prædictum, sicut donauit dictos ducatos mille, lecticam, & mulas, sed ipsę Cimæ, proùt deponit pro captanda ipsius D. Comitissę voluntate sumpra occasione præter mentem Pontificis scripsit ea, quæ Pontifex ipse minimè fecerat.

Ex his omnibus, aut recedendũ est à voluntate expressa, scripta, exequuta, & irreuocabili vincolo firmata, ex quo verissimè Pontifex ipse eius ex fratre nepoti suum patrimonium liberum, & sine onere concedere voluit, & hoc expresŝè declarauit cũ Domino Philippo Guicciardino eius à Secretis Thesaurario mandauit, vt debita omnia persolueret, nè bona ipsa creditoribus obligata remansissẽt, & haud sine cõsideratione pertransire etiam debet, quod donatio à Leone facta D. Alexãdro, iuxta eius seriem, & tenorem reperiatur à DD. nostro Paulo V. Summo Pontifice confirmata.

AD-

ADDITIO OCTAVII Biloctæ.

DE voluntate non esse disputandum, quando eam habemus in
19 contractu expressam, decidit *text. in l. non omnis, ff. si cert. petat.* ideò ad hanc allegationem, quæ versatur circa voluntatem per contractum expressam, & in dubio temerè reuocatam; parum nos extendimus additionem; & quoniam supra agi-
20 tur de donatione tacitè facta per voluntatem donandi, quando donatio dicatur tacitè acceptata videas *Gizzar. decis. 51.* an autem donatio probetur per assertionem donantis, pulchrè *Thes. Iun. quæst. Forens. 9.*
21 & an donatio censeatur in dubio facta, iuxtà dispositionem iuris, vel statuti, pertractat *Doctiss. D. Marchio Torelli Regens Hector Capyc. Latro dec. 3. in 1. dubio.*

SVMMARIVM.

1 *Aes alienum pluribus haredibus quomodo spectet, & n. 2.*

3 *Hares in feudis tenetur ad onera defuncti pro rata hareditaria.*

4 *Actione personali tenetur hares nedum creditoribus, sed etiam coheredibus.*

Legatarius actione personali a creditoribus defuncti conueniri nō potest.

5 *Hares in re certa est loco legatarij.*

6 *Institutionem non importat verbum comune adiectum certa rei, vel quātitatem, sed particulare legatum, maximè dato heredi vniuersali, & nu. 8.*

7 *Iura, & actiones faciunt tertiam speciem, & non veniunt neq; appellatione mobilium, neq; stabilium.*

9 *Bonorum appellatio significat vniuersalitatem, quod declara procedere in dispositione iuris, secus in dispositione hominis, vt n. 10.*

11 *Legatarius certa rei, vel certa partis hareditatis, non tenetur ad æs alienum defuncti.*

12 *Legatum dicitur restrictum expressione rerum singularium.*

13 *Preamboli decretum interpositum per M.C.V in causa, de qua pendebat lis in S.C. est nullum.*

14 *Preamboli decretum ex quo fit parte non citata, vim rei iudicata non habet.*

15 *Relatum est, in referente cum suis qualitatibus.*

16 *Testator non potest facere quin leges locum non habeant.*

17 *Legatum, quando possit ad institutionē extendi.*

18 *Legatum inducitur ex confessione debiti facta per testatorem, licet illa quantitas non debeatur.*

ARGVMENTVM.

Quibus verbis inducatur institutio, & quibus Legatum.

Pro Illustrissima Principissa Scillæ D. Maria Ruffo.

ALLEGATIO II.

PRO decisione articuli, an Domina Principissa primogenita heres in feudalibus, & prælegataria pro tertia certorum bonorum burgensaticorum teneatur contribuere in solutione æris alieni pro rata valoris dictæ tertiæ partis certorum bonorū burgensaticorum, vt Domina Ducissa soror secundogenita hæres in allodialibus inserere volui verba testa-

teſtamenti, vt vnuſquiſquè ex Dominis Iudicantibus ſine labore cognoſcere poſſit iuſtitiam conuente, quæ omninò abſoluenda erit: tàm ex diſpoſitione iuris, quã ex diſpoſitione teſtatoris, cuius verba ſunt ſequentia:

Et perche l'inſtitutione dell' herede è principio, capo, & fundamento principale di qualſiuoglia vltimo nuncupatiuo teſtamento, per queſto eſſo Eccellentiſſimo teſtatore inſtituiſce ſuoi heredi vniuerſali, & particulari alle ſue cariſſime figlie Signora D. Maria Ruffo, nata da eſſo Eccellentiſſimo teſtatore, & dalla quond. Illuſtriſs. Signora Ippolita di Gennaro olim ſua moglie, & Signora Donna Margarita Caterina Ruffo nata da eſſo Eccellentiſſimo teſtatore dalla Illuſtriſſima Signora Donna Iſabella Acquauiua ſua cariſſima, in queſto modo videlicet:

La Signora Donna Maria Ruffo ſuper omnibus bonis feudalibus, & detta Signora D. Margarita Caterina ſopra tutte robbe burgenſatice, etiam ſopra l'annui redditi comprati ſopra le robbe feudali, tanto per eſſo, quanto per il quondam ſcilicet ſuo patre, & beni mobili, tutti nomi de debitori. & attioni qualſiuogliono ad eſſo Eccellentiſſimo Signore Teſtatore ſpettantino quomodocunque, & qualitercunque, & in futurum poteſſero competere, cum pactis tamen & conditionibus infraſcriptis, che caſo che detta D. Maria Ruffo ſua nepote mediante diſpenſatione Sedis Apoſtolica così come è la vera volontà d' eſſo Eccellentiſſimo Teſtatore per perpetuare, & non eſtinguere l'Illuſtriſſima caſa Ruffo, già che per non eſſernoci figli maſcoli legitimi, & naturali del corpo di detto Illuſtriſſimo Teſtatore pigliando eſſa Signora D. Maria altro marito, che di caſa Ruffo veneria ad eſtinguere detta caſa, & per ciò eſſo Signore Teſtatore ne prega, & aſtrenge, & ſotto l'obedienza paterna ordina, & comanda, che detta Signora D. Maria vegli pigliar per marito detto Signor D. Vincenzo, & in tal caſo eſſa Signora D. Maria habbia d' hauere di detti burgenſatici, & & compre predette, mobili laſciati à detta Signora D. Margarita Caterina, la terza parte; mà in caſo che non ſi faceſſe detto matrimonio con detto Signore D. Vincenzo per ogni via, & modo che veneſſe à mancar detti burgenſatici compre, mobili, ſiano integri, & indiminuiti d' eſſa Signora Donna Margarita ſua ſecondagenita, ſenza che eſſa D. Maria ne poſſi hauere coſa alcuna, & perche nella heredità vi ſono alcuni peſi di debiti contratti, & legati, ch' eſſo Eccellentiſſimo teſtatore faceſſe, & altri peſi. Per tanto ordina, & comanda eſſo Signore teſtatore, che detti peſi debiti, & legati ſi deduchino da detta heredità da dette Signore ſue figlie, pro hereditaria portione, etiam ſuper feudalibus; verum ſe li debiti, & peſi fuſſero tanti che aſſorbeſſero all' heredità ſpettante ad eſſa D. Margarita, che vole, che eſſa Signora D. Margarita habbia per ſue doti ducati 60. milia, nelli quali grauò la Signora D. Maria che ce li debbia dare, ita che in ogni euento habbia da hauere dette dote de ducati 60. milia, ſe ben che reſtaſſe parte dell' heredità aſcendente alla ſumma de ducati 60. milia.

Ex quibus verbis, clara reſultat Iuris diſpoſitio, ipſam primogenitam non teneri ad dictam contributionem æris alieni reſpectu dictorum certorum bonorum, nam æs alienum ſpectat ad hæredẽ, vel hæredes, quando eſſent plures pro pluribus partibus, *l. ex facto §. vnde ſcio ff. de hered. inſtit. l. 1. §. ſi hares ff. ad Trebell. l. pro hareditarijs C. de hared. actio.* quia reſpicit totum patrimonium *l. ſi fideicomm. §. tractatum ff. de Iud.* & ſic illa rapreſentatio quam faciunt hæredes de perſona defuncti, faciunt etiam reſpectiuè

ſpectiuè ad totum ius defuncti, *l. nihil ff. de verb. ſign. f.*

A qua ratione deſcendit, quòd licet debita contracta ratione diuerſi patrimonij, in quibus haberet hæredes diuerſos afficerent eos reſpecti-
2 uè ad ea, quæ eſſent contracta pro patrimonio, in quo ille hæres eſſet, *l. ſi certarum ff. de milit. teſtam.* prout de peculio eſt ſimile, *l. hinc quæritur ff. de pecul.* quando eſſent diſtincta, & & ſeparata patrimonia, quæ vigore ſtatuti ad diuerſos pertinerent, ſecundum diſtinctionem *Gulielm. de Cun.* ibi quem ſequitur *Alber. ibi, & de ſtat. par. 2. q. 105. & Tiraq. latè de primogen. quæſt. 35. num. 27.*

Sed quia in Regno ſunt feuda hæreditaria, illa actio perſonalis qua tenetur hæres reſpicit totum patrimonium, ideò deciſum fuit, hære-
3 dem in feudo teneri pro rata hæreditaria feudalium iuxta valorem, *Capyc. deciſ. 198. Frecc. de ſubfeud. Anna alleg. 96. de Franch. deciſ. 1. num. 74.* & propterea ann. introitus venditi ſiuè ſuper burgenſaticis, ſiuè ſuper feudalibus ſpectat ad omnes hæredes ratione perſonalis actionis, idem de *Franch. refert deciſum deciſ. 159.*

Vndè in hac cauſa fuit condemnata eadem Principiſſa ad contribuendum pro rata hæreditaria bonorū feudalium, in quibus fuit inſtituta hæres, in qua inſtitutione fundatur dicta deciſio.

Propterea legatarius, qui non repreſentat defunctum, non poteſt conueniri à creditoribus actione perſonali, *l. fin. C. de hæred. actio.* reddit ra-
4 tionem *gloſ. ibi quia lex. 12. tabularū* obligat hæredem, non legatarium, & nec quis hæres conuenitur à creditoribus, ſed a cohærede pro rata ſui crediti, ſi eſſet creditor eiuſdem hæreditatis, *l. 1. C. de hæred. actio.* Reliqua compenſata pro rata, qua creditor eſt hæres, *l. ſi adulta C. eod.* & adeò actio perſonalis hæreditaria afficit hæredem, vt ſit inſeparabilis à perſona ſua, etiam vendita teneatur, *l. 2. C. de hæred. vel actio. vend.*

Cumque hæreditas ſit ſucceſſio in vniuerſum ius defuncti per ſupradicta quamuis plures pro æquis, vel diſparibus partibus poſſint illam perſonam repreſentare, requiritur, vt fiat inſtitutio vniuerſalis, vel quota vniuerſalitatis, alias inſtitutio in re, vel rebus certis non facit hæredem, ſed legatarium, vel hæredem in rebus certis, qui eſt
5 loco legatarij, *l. quoties C. de hæred. inſtit.* vbi dicit *Bart.* quod eſt legatarius in quantum nō teneatur ad onera, & eſt hæres in quantum poſſit capere legatum propria authoritate, quod repetit *in l. ex facto 2. ff. de hæred. inſtit.* quò caſu onera ſpectant ad hæredem vniuerſalem, *l. 1. C. de reb. cred. & ſi cer. pet.* & iſtæ ſunt regulæ indubitabiles videamus ſi applicantur ad cauſam.

Et certè ſi inſpiciamus verba, quibus teſtator vtitur in exprimenda diſpoſitione.

Siuè ipſas res de quibus diſpoſuit nunquam intellexit, vt primogenita ſit hæres in dicta tertia parte burgēſaticorum, ſed prælegataria.

Quo ad verba iam præcedit inſtitutio hæredis in feudalibus, Item præcedit inſtitutio hæredis in burgenſaticis, per verba ampliſſima ſignificantia vniuerſalitatem, deindè ſequitur diſpoſitio tertiæ partis certorum bonorum, in caſu, quod matrimonium contraheret primogenita cum Don Vincentio Ruffo, pro conſeruatione familię.

Verba igitur dictę poſtremæ diſpoſitionis non ſunt directa, ſed communia, dum dicit (habbia) *Bart. num. 5. Aret. Ripa, nu. 190. Iaſ. nu. 9. & Ganſo. in l. centurio, ff. de vulg.*

vulg. & pupill. quos, & alios refert *Craf. in tract. de success. §. institutio q. 5. num. 12.* quod verbum commune adiectum certæ rei, vel quantitatem, non importat institutionem,
6 sed relatum particulare, *l. cogi. §. generaliter, ff. ad Trebell.* vbi *Bart. nu. 3. & in d. l. centurio, num. 3. & Rip. 152. Menoch. lib. 3. præsumpt. 20. de præsumption.* late *Peregrin. de fideicomm. art. 24. num. 18. 19. & 92.* Cumque in casu nostro testator voluit, vt habeat certa bona, videlicet: *La terza parte di detti beni, & compre, & mobili.* Ergo sequitur, quod voluit excludere vniuersalitatem, cum non contineat iura & actiones, quæ faciunt tertiam speciem, & non venisse
7 appellatione stabilium, neque mobilium, not. *in l. à Diuo Pio, §. in venditione, ff. de re iudic.* & in *l. mouentium ff. de verb. signific. l. quam tuberonis, §. in peculio ff. de pecul. Bart. in l. post. ff. de author. tutor.* & plures relati à *Decio conf. 236. vol. 1. incip. in casu proposito agam.*

Verbum igitur commune (habeat) relatum non ad vniuersalitatem, sed ad singularitates rerum non importat institutionem, sed legatū, maximè dato vniuersali hærede;
8 proùt in isto casu, in quò institutio procedit de burgensaticis vniuersaliter, *Bar. in d. l. centurio, num. 36. & 41. & Ias. num. 61. Ripa 104. Craf. d. §. instit. q. 13. nu. 6.* Immò per supradicta etiam si esset verbum directum, & expressum de institutione, quia est de certis rebus diceretur, heres in rebus certis, *d. l. Quoties,* hęc quòad verba quibus disposuit.

Si verò inspiciamus res, de quibus disposuit, certum est disposuisse de bonis particularibus, vt ex verbis legati, *di detti beni burgensatici, compre, & mobili,* & sic exprimat corpora non iura.

Nec pars se fundet appellatione bonorum significari vniuersalitatem quandam, *l. bonorum appell. 208.*
9 *ff. de verb. signific.* neque in alia regula bona dicenda esse, deducto ære alieno, *l. subsignatum, §. bona, ff. eod.* & sic fiscus tenetur creditoribus pro rata bonorum confiscatorum, *l. 2. C. ad Iul. de vi pub. & l. si vt proponis, C. de bon. præscript. & l Princeps, ff. de verbor. signif. & l. 1. C. de fideiuss.*

Quoniam in dispositione Iuris verbum (bona) indefinitè prolatū potest significare vniuersalitatem, sed in dispositione hominis significat
10 corpora, & non vniuersalitatem, ideò donatarius certè partis bonorum non tenetur ad æs alienū, *Bart. & Paul. per illum text. in l. si quis seruum, §. fin ff. de leg. 2.* quia verbum bonorum nō transeunt iura actiuè, nec passiuè, Quæ conclusio facilius in casu nostro, in quo facta est dispositio tertiæ partis, non bonorum prædefinitè.

11 Sed certorum bonorum burgensatici, *compre, & mobili,* vndè dicitur legatum certarum rerum, *Bart. in l. fin. secundo quæro, ff. de vsufr. leg.* vbi probat, legatarium certè partis certorum bonorum non teneri ad æs alienum, & consuluit *conf. 51. incip. bona ventura, Alex. conf. 45. vol. 1. nu. 8. Dilet. de arte test. tit. 3. delib. instit. caut. 13.* & latius consuluit *Dec.* quæso videatur *conf. 236. vol. 1. & 387. vol. 2.* & nouissimè *Couar.* resoluit hanc quæstionem *var. resol. lib 2. c. 2. nu. 3.* supplico videatur doctrina tam clarissimi viri, qui tollit omnem difficultatem, & *l. Dilect. de arte test. tit. de leg. caut. 42.* vbi plenè discussit articulum, & authoritate tantorum virorum probat legatarium, vel hæredem certorum bonorum, vel certè partis, non tenetur ad onera hæreditaria ex rationibus, & iuribus supra relatis, nisi quando, vel sub legato bonorum in genere nō adesset

sit alius hæres, & procedunt *l. bonorum, & l. subsignatum, §. bona, ff. de verb. signif.* vel quando legatum bonorum esset factum per verbum vniuersale (omnia bona) nam tunc hæres vniuersalis pateretur totum onus hæreditariũ, & legatariũ totũ commodum, quod non est verisimile sensisse testatorem, hoc declarat *Bart. in d. l. si quis, § fin. ff. de legat. 2. & Dec. d. cons. 236. Couarr. d. lib. 2. num. 4. var. resol.* vbi ad plenum, vbi limitat in vsufructu omnium bonorum, & I. Dilect. *in dicta cantela* 42.

Quod autem legatum per dicta verba sit certarum rerum de genere, & vniuersalitate hæreditatis, apparet ex verbis, in quibus instituit secundogenitam. *Fà herede D. Margarita sopra tutte robbe burgensatice, etiam sopra l' annui redditi comprati sopra le robbe feudali, tanto per esso, quanto per lo quondam suo patre, & beni mobili, tutti nomi di debitori, & actioni qualsiuogliono ad esso testatore spectantino quomodocunq; & qualitercunq; in futurum potessino competere, cum pactis tamen, & conditionibus infrascriptis v3. Che in caso D. Maria si casasse con D. Vincenzo Ruffo, &c. In tal caso essa D. Maria habbia da hauere di detti burgensatici, & cõpre predette, & mobili lasciati à D. Margarita la terza parte*, & sic pluries repetit speciebus bonorum legatorum primogenitæ de burgensaticis, intelligendo de stabilibus, de annuis introitibus, & dè mobilibus, de iuribus vniuersalibus cõpetẽtib⁹, siuè de præsenti, siuè de futuro verbum nullum, & sic tanquam diuersa testator non legauit partem aliquã, & est relictum tertiæ partis rerum certarum, & procedunt doctrinę supra relatæ.

Neque potest recusari ista veritas, sub prætextu, quod legatum factum primogenitæ tertiæ partis prædictæ refertur ad vniuersalitatem, in qua fuit instituta secundogenita, cũ dicit, *che habbia d'hauere di detti burgensatici*, quasi quòd referatur ad illam vniuersalitatem, quoniam secundogenita non fuit instituta in burgensaticis simpliciter, nec legatum primogenitæ est de tertia parte burgensaticorum, quoniam res esset sine dubio.

Sed institutio secundogenitæ est vniuersalis, & oratio concluditur in primis verbis, *sopra tutte robbe* sequẽtia verba burgẽsaticè, *etiam annue comprate sopra feudali, & beni mobili, & nomi di debitori*, sunt significantia, & demonstratiua bonorum, & postrema verba, *tutti nomi de debitori, & attioni qualsiuogliano ad esso testatore spettantino, quomodocumque & qualitercumque potessino competere*, concludit, institutionem vniuersalitas, præter feuda, de quibus specialiter disposuerat, & præter tertiã partem quorundam ex bonis contentis sub hæreditate vniuersali, de quibus dispositurus erat in beneficium primogenitæ, dum dicit: cum pactis tamen, & conditionibus infrascriptis, & sequitur relictum sub illa conditione de tertia parte certorum bonorum, idest de burgensaticis, intelligendo de stabilibus, quæ sic appellauit ad differentiam annuorum introituum, item de dictis annuis introitibus, & de mobilibus, & sic non vniuersaliter, sed particulariter de particularibus, & verbũ, *di detti burgensatici*, non ampliat sequentia verba, sed ipsa sequentia restringunt, & verbum *di detti*.

Nam illa dictio *delli detti burgensatici*, non potest referri ad vniuersalitatem, in quibus fuit instituta secundogenita, quia vniuersalitas fuit expressa in præcedenti verbo, *sopra tutte sue robbe*, & in postremis verbis, *tutti attioni spettantino quomodocum-*

cum-

cumque prater, & illud verbum, *detti burgensatici*, ponitur pro stabilibus ad differentiam annuorum introituum, quos expressit, *& compre d'entrate*, etiam super feudalibus, & propterea relictum factum primogenitæ,indubitanter est de certis speciebus bonorum sub vniuersalitate comprehensis.

Imò quando illa dictio *di detti burgensatici* referret ad omnia præcedentia, tamen per expressionem rerum singularium reciperet restri-
12 ctionem; Propterea præsumitur legatum restrictum, vt minus debeat, *l.apud Iulianum,§. Seio, ff. de legat.* 1. *l.qui concubinā*, §.*ū ità* 1.*ff.de leg.*3. *& l.nummis, eod.tit.* quia præsumitur minus voluisse grauatam hæredem, *l.vnum ex familia,§.si rem, ff. de leg.* 2. *& arg.l. si filia.ff. de leg.*3. Ex quibus consuluit *Oldrad.conf.*8.generalitatem restringi per specificationē facit regula *cap.generi, de reg.iur. in* 6. *& O drad.* consuluit in materia legati etiam generalis, restringitur per expressionem loci,& in materia in legato vxori facto per verba generalissima restringi per specificationem rerum singularium. & idem *Dec.in cap.sedes,extra de rescriptis,& in d.conf.* 92. latè prosequitur, & respondet contrarijs, & per eosdē terminos faciunt notata in *l. si certa, & in l. sub pratextu*, *C. de transact.* facit *l finalis*, §. 1. *ff. vino, & oleo leg.* vbi generale restringitur per specificatum, & declarat *Felyn. in d. cap, sedes,num.*3. Et sic cum specificè testator relinquit primogenitæ tertiā partem burgensaticorum annuorum introytuum, & mobilium certum esse non venire partem aliquam super vniuersalitate, neque de nominibus debitorum,neque de iuribus, & sic est relictum certarum rerum pro certa parte,& per cōsequens nō tit. vniuersali, sed particulari, vndè procedit regula supra firmata, non teneri ad ratam oneris.

Arguamus nunc à voluntate testatoris,quæ prævalet in vltimis voluntatibus, & certè ex omnibus apparet noluisse grauare primogenitam ad soluendum ratam æris alieni pro rata dictæ partis certorum bonorum.

Primo, dum dixit onera esse soluenda pro portione hæreditaria, & certum est,hanc non esse portionem hæreditariam,sed portionem certorum corporum.

Secundo, quando instituit secundogenitam in allodio, dixit: cum subscriptis pactis, & conditionibus, & sic processit vlterius legandi primogenitæ,dictam tertiam partem,si nupserit D.Vincentio Russo.

Tertio declarauit & apertissimè, dum instituisset secundogenitam in allodio, & grauauit filias heredes ad solutionem æris alieni pro rata hæreditaria, dubitauit ex hac controuersia, posse extingui patrimonium secundogenitæ, quo casu legauit eidem ducatos 60. milia, in quibus grauauit primogenitam, etiam si aliquid remaneret eiusdem valoris non quod vellet duplicare legatum, sed legare dotem explicatā dum subiunxit (vt in omni casu habeat dotem ducatorum 60.milia) quæso videantur verba, quod dubitare non potuisset,si primogenita teneretur ad cōtributionem pro illa tertia parte, quia, vt prætendit pars ascenderet patrimonium secundogenitæ longè plusquam patrimonium primogenitæ,quod non est verisimile, dumtaxat dotem secuudogenitæ duc.60.milia.

Neque obstat obiectio partis, dum allegat, primogenitam fuisse declaratam hæredem in illa tertia parte burgensaticorum, quoniam,nō procedit in facto, neque in iure: In fa-

ficto: quia primogenita petijt dictam tertiam partem vigore legati de anno 1590. stante matrimonio sequuto, vt per comparitionem in S.C.coram Iudice hæreditatis f.42. & hæc est eius vera petitio, deinde de anno 1591. eius procurator sine eius mandato,cùm esset procurator
13 ad lites expediuit præambulum in M. C. Vic. & de Iure,dum pendebat lis in S. C.de eadem hæreditate, & bonis, & de eadem tertia parte burgensaticorum,non poterat adiri M. C. V. pro præambulo, & aliàs S.C.iudicauit, & in tali casu præambulum nullum,refert *Minado. in decis.*8. quam plura exempla,tãto fortius,quod pręambulum solet fieri sine citatione partis, & non est actus
14 qui habeat vim rei iudicatæ, *D. de Franch.decis.*204.& legitimus neque potest obtinere præambulum, *Carauit. in ritu* 178. *nu.*5. *& seq.* & affirmare vel negare partis, non mutatur veritas, *l.absumptio ff.ad municip.* nec M.C.V. voluit præiudicare parti, dũ se retulit ad testamentum, ibi (*seruata forma testamenti*) in quo certum est,non esse hæredem,sed legatariã,
15 & relatum est in referente cum suis qualitatibus, *l.Asse toto, ff. de hared. inst. Alex.*165.8.*vol.Dec.cons.*63.tantum reperitur in pænam mendacij, quando quis interrogatus,si est hæres,& respondet,quod sic,& non est, *l.fin.ff.de inter. actio.* Ceterum, cùm sit legataria certorum bonorum; nõ potest esse hæres, quia nemo potest
16 facere quin leges locum non habeant,*l.nemo potest ff.delegat.*1. Et sicut decretum præambuli non potuisset facere præiudicium aduersariæ, quæ non fuit audita, minus potest præiudicare dictæ Principissæ, quæ inscia, & sine speciali mandato,l.dũ fuit; & clarum est,hæreditatem adiri non posse per procuratorem ad lites,imò dubitatur de procuratore cum speciali mandato, tantò fortius in pupilla, prout erat tunc dicta Principissa,qui cùm sint termini notissimi, non indigent iuris allegationibus,nec suffragatur parti prætensa ratificatio per expeditionem prouisionũ pro exactione, cùm nèc apparet de eius mandato, aut consensu, imò de dissensu;si quidem procedit reuocatio, & protestatio expressio ipsius Principissæ; & propterea remanèt firma conclusio, quod sit legataria certorum bonorum pro certa parte, & non tenetur pro illa parte ad onera hæreditaria.

Nèc si de eius mãdato proficeret, nèc noceret,quoniam ex ignorantia iuris processisset,dum esset legataria pro tali coram Iudice competenti, deindè petere se hęredem declarari, *l. iuris ignorantia, ff. de iur. & fact. ignor.cum ibi not.*

Hæc breuissimè vix colligere potui in tã breuissimis horulis, quas furati potui ex meis vrgentioribus occupationibus, quæ ad alios non ausus essem transmittere, sed fretu, doctrina, & religione tantorum Virorum,Clienti flagitanti permisi, hoc tantum peto considerarẽt oculatissimi Iudices, easque obsecro, quod adeo dissipata fuit hæreditas hæc allodialis tempore pupillaris ætatis Principissæ per ministros partis aduersæ, & adeo nunc infestari à parte,vt quamuis in hæreditate allodiali adsint duc. 125. mil. in nominibus debitorum, quorum participaret ipsa primogenita,si esset hæres super duc. 42. mil. & nihilhominus intendit se nõ esse hæredem,nè præmatur duplici tedio, & satisfaciendi prætensioni partis, & ab eadem repetere dictam ratam, quorum vtrũque possunt euitare Domini Iudicentes cum decisione pro primogenita, quæ vix potest secundogenita, queat obtemperaret votis paternis, nedum

nedùm desinit esse magna, & ditissima Domina in Italia, & in Hispania, sed necùm non consequeretur legatum paternum, sed cogeretur vendere bona feudalia contra voluntatem patris communis, qui voluit taxari dotem secundogenitæ ducat. 60. mil. & nunc obtinendo spoliaret primogenitam primogenitura, & dignitate, quod supplico considerent Religiosissimi Iudices, quibus me, & causam commendo.

Decisum refertur, vt primogenitus teneatur contribuere, ex multis refert Thorus in suo Compendio verbo primogenitus frater fol. 415. & verbo onera hæreditaria fol. 373.

ADDITIO OCTAVII Bilottæ.

PRO præcedentis Allegation. ornatu videas *Thesaur. decis.* 58. qui dixerit: Si facto legato personæ, 17 cui debetur aliquid titulo institutionis, legatum possit extendi ad institutionem; & an talis extensio possit fieri per Notarium extendendo cœteras solitas appoui, præterea nota, quod legatum inducitur ex 18 confessione debiti facta in testamẽto verbis dispositiuis, licèt verè illa quantitas non debeatur, vti decisum tradit *Gama decis.* 293. Ceterum quia materia copiosissimè traditur à DD. præcipueque à *Mantica*, *Peregrino*, *Fusario*, alijsquè Scribentibus de vltimis voluntatibus, ne mẽbranæ frustrà impleantur, additionem vlterius extendere trasmisimus; his paucis tantum pro peculiari Allegationis casu subiunctis.

SVMMARIVM.

1 *Locatio per decem annos dicitur ad longum tempus.*

2 *Locatio ad longum tempus de prohibitis alienari est nulla, & declara, vt num. 3. & 4. Et quid de fructibus, num. 9.*

5 *Feudum non potest ad longum tempus locari.*

6 *Officialis non potest recedere ab officio sine assensu concedentis, de iure communi, item de iure Canonico, & Regni Neap.*

10 *Officia possunt vendi ex gratia Regno concessa, sed cum assensu.*

11 *Libelli solemnitas in Regno non attenditur.*

12 *Absentia in longinquis partibus operatur, vt facilè decipiantur homines in valore rerum suarum.*

13 *Dolus conductoris ex quibus probetur, & in quibus consistit, nu. 14.*

15 *Taciturnitas aliquando est punibilis.*

16 *Dolus probatur ex læsione.*

17 *Reiuendicatio cum fructibus datur tàm ex capite doli, quàm nullitatis ex defectu assensus.*

18 *Socius aliquando tenetur de dolo Socij.*

19 Remedium l. 2. C. de rescind. vendition. *procedit etiam perempta re, & finita locatione.*

20 *Præscriptio quando obstet* remedio l. 2. C. de rescindenda vendition. *& num. 21. & 22.*

23 Roman. cons. 769. & cons. 423. *expenditur.*

24 *Læsio quomodo probari possit præsertim in rebus incorporalibus in spe consistentibus, & num. 25. Et an in eius probatione requiratur scriptura, num. 26.*

27 *Læsio enormissima, quæ sit.*

28 *Fructus, an sint restituendi rescisso contractu, ex* remedio l. 2. C. de rescind. vendit. *& num. 29. 30. & 31.*

AR-

ARGVMENTVM.

De remedio l. 2. C. de rescind. vendition. in locatione officij facta ad longum tempus cum dolo conductoris.

Pro Spectab. Comite Villæ Medianæ.

ALLEGATIO III.

PETITIO Illustr. Don Ioannis de Taxis Comitis Villæ Medianæ Cursoris maioris Suæ M. in præsenti Regno in hoc Supremo S. R. Consilio Neapolitano contra D. Elionoram Zapatam hæredem Io: Baptistæ patris, & D. Allegræ Auiæ, continet duo capita principaliter.

Primò, declarari nullas locationis olim de dicto officio factas, & successiuè condemnari ad emolumenta, fructus, ad interesse à principio, compensatis quantitatibus receptis.

Secundò, quatenus non essent nullæ locationes, ipsas rescindendas esse ob enormissimam læsionem, & condemnari conuentam ad supplendum iustam mercedem cum interesse à principio contractuum.

Caput nullitatis fundatur duplici fundamento.

Primò, quia vtraq; fuit ad longum tempus, Prima de anno 81. per decem annos. Secunda de anno 86. sed incipienda ab anno 91. per quindecim annos, & cùm sit de regalibus, non valuerunt sine assensu S. Maiestatis.

Secundò, quia in vtraque interuenit dolus conductoris à principio dictas causam contractui cum enormissima læsione, vna annuis ducat. 4900. quo tempore erat annui reditus du. 16. m. Alia pro du. 5000. & tunc erat valoris supra duc. 161. m. vt in nota facti demonstraui.

Circà caput primæ nullitatis, in facto nihil aliud conuenit referre, sed de iure fundare. Primo, quod tales locationes sint ad longum tempus.

Secundò, quòd locationes ad longum tempus de regalibus sint nullæ ipso iure sine assensu.

Tertiò, quòd data nullitate contractus, fructus à principio percepti sunt restituendi.

1 Prima conclusio, quòd dicatur ad longum tempus locatio per decem annos, probatur ex *Glos. in l. 1. §. quod autem, ff. de superfic. & in l. fi. ff. si ager vecti.* ibi, *media places*, per *text.* puntualem *in l. si in fideicommissa, §. Aristo, ff. qui, & à quibus, & in l. fin. C. de præscript. long. temp.* quam dicit *Bart.* esse communem *in d. §. quod autem, Canonistæ in cap. 1. & c. nulli, extra de reb. Eccles. Glos. in clemen. 1. eod. tit.* refert opiniones, & *Card. Zab. in §. fin.* dicit esse communem, *Affl.* in Constitut. Diuæ Memoriæ, *nu. 63.* vbi addentes, & conueniunt alij infrà allegādi in secunda conclusione.

2 Secunda conclusio, quod locatio ad longum tempus de prohibitis alienari sit nulla, est communis, & indubitata opinio *Bart in d. §. quod autem, Imol. in l. si filio familias, §. si vir, ff. solut. matrim. Paul. de Castr. in l. fin. C. de reb. non alien. Alex. in d. §. si vir, num. 25 Lud. Rom. in l. constante, §. si maritus, ff. de solut. matrim. num. 30. Io. Fab. in §. adeò, instit. de loc. & in §. fin. inst. de vsufr. Ias. in l. fin. num. 112. C. de iur. emphit.*

Consuluerunt *Alex. cons. 17. vol. 4. Socc. cons. 46. vol. 4. Dec. cons. 203. Paris. cons. 118 lib. 3*

Moderniores *in tractatibus.*

In

Iulius Clar. in §. *emphit. quaest.* 19.
Aurel. Corb. de caus. emphit. in causa priuationis ob irreg. ampliat. 35.
Peregrin. de fideicomm. ar. 40. *cap. sequitur, num.* 106.
Tiraq. de retr. lign. §. 1. *Glos.* 14. *n.* 79 *& 80. in v. quaestionis quoq; est.*
Ex Hispanis.
Couar. var. resol. lib. 2. *c.* 15. *& c.* 16.
Molin. de primogen. Hispan. lib. 1. *cap.* 21. *num.* 16.
Valasc. de iure emphit. quaest. 25.
Anton. de Padill. in l. vnum; ex familia, §. *si de falcidia, ff. de leg.* 2.
Anton. Gom. de contract. tom. 2. *cap.* 3. *num.* 9. *lit. F.*
Idem *Gom. in ll. Taur. l.* 40. *nu.* 42.
B*arbosa in d.* §. *si vir; num.* 37.
Et de nostratibus *D. de Franch. decis.* 123. *num.* 7. *vsq; ad fin.*

3 Et licet *Glos. in l. codicillis*, §. *Instituto, ff. de leg.* 2. dixerit, grauatum restituere rem, posse locare ad centum, & mille annos, tamen vel hyperbolicè loquitur, vt intelligit *Valasc. vbi supra, num.* 9. vel si conclusiuè loquitur, meritò ab omnibus reprobatur, vt dicti DD. communiter concludunt.

Imò nedùm non valet locatio ad decemnium de prohibitis alienari vltrà tempus prohibitum, sed nec infra tempus permissum, quia cōtractus est indiuiduus ratione voluntatis, & lex improbat à principio, *Bal. in auth. si quas ruinas, C. de sacros. Eccles. Paul. in auth. qui rem, C. eod. tit.* vbi *Ias. num.* 2. dicit esse communem, à qua non esse recedendum dicit *Aret. in l.* 1. §. *sed si mihi, ff. de verb. oblig. & Tiraquell. de retract. conuen.* §. *fin. num.* 144. secundum quam opinionem iudicauit *Sacrum Regius Cons. Afflict. decis.* 107.

Nec sine ratione, ità communiter receptum est, locatione ad longum tempus de prohibitis alienari non valeret, quia constituit ius in re, *d. l. fin. C. de reb. alien. non alien.* hinc est, quod nec valet si fiat pactum, vt non quaeratur ius in re, *Alex. cons.* 164. *& cons.* 165. *vol.* 2. *Couar. d. cap.* 16. *num.* 3. *Molin. d. cap.* 2. *num.* 16 *Afflict. d. cap. Imperialem, nu.* 61. quia nemo potest facere quin leges in suo testamento locum habeant, *l. nemo potest, ff. de leg.* 1.

4 Hinc DD. inferunt, quod sicut emptor non tenetur stare colono, *l. emptorem, C. de locat.* nisi colonus habeat ius in re per hypothecam specialem expressam, eodem modo teneretur stare, quando esset locatio ad longū tempus, quia talis constituit ius in re, *Glos. in l. emptorem, Alex. in d.* §. *si vir, nu.* 2. *Barbos. ibid. num.* 37. *Bart. in l. qui fundum, ff. loc. Guid. Pap. decis.* 480. vbi addentes notant *Aufrer. ad decis. Tolos.* 420. *Couar. d. cap.* 15. *num.* 2. *Duen. reg.* 240. & probatur *in d. l. fin. C. de reb. alien.* Pari ratione res pupillaris prohibita alienari per *ll. ff. de reb. eor.* & C. *de praed. min.* minus pōt ad longum tempus locari sine sollemnitatibus, *Boer. decis.* 234. *Valasc. d. q.* 29. *num.* 9. *Alex. in cons.* 117. *lib.* 5. *Octo. Simonc. de decr. to.* 6. *p.* 2. *n.* 123.

Ex eo etiam procedit, prohibitionem alienationis rei dotalis extendi ad locationem ad longum tēpus, cōmuniter DD. *in d.* §. *si vir.*

Ex eadem ratione sic concludunt in locatione ad longum tempus de re prohibita alienari per fideicommissum, vt communiter *DD. in d. l. codicillis*, §. *instituto, ff. de leg.* 2. *& in d. l. fin. Molin. in d. cap.* 21. *& Peregr. d. art.* 40. *n.* 110. Emphiteusis ēt sine assensu Dn̄i ꝓhibetur alienare, paritèr ꝓhibetur ad longū tēpus locare, *Ias. in d. l. fi. C. de iure emphit. n.* 126. *Anton. Carbo. d. ampl.* 35. *de locat.*

5 Feudum etiam prohibitum alienari prohibetur ad longum tempus locari, *Glos. in Constit. Regni Diua*

C *Me-*

Memoria, verſ. locare, Iſer. ibi verſ. Tranſactionis, ibi, *ſecus ſi in perpetuum fructuum perceptionem venderet, vel locaret, Afflict. ibi num.* 18. *Marin.Frec.de ſub feud.lib.2.in limitationibus ad dictam Conſtit.cap.incip. poſtquam limit.* 18. *Iſer. in cap. Imperialem de prohib. feud. alien. per Feder. num.*2. ibi, *nec in emphiteuſim perpetuam dabit, nec aliter ius in re conſtituet, l fin. C. de alien. non alien. Maſcard. de feud. par.*8. *cap.*1. *num.*1. vbi alios refert, licet poſſet vendere fructus pro termino incerto, quo ipſe viuet, cùm ratione incertitudinis poſſet ſtatim mori, nedum antè decemnium quamuis longiùs ſuperuiuat, ità tenet *Iſer. in d. Conſtit. d. verſ. Tranſactionis*, dum ponit regulam de alienatione prohibita, pariter, & de locatione ad longum tempus, & ponit limitationem de locatioe fructuum, quò adiuuet, ad quod allegat *l. arboribus,* §. *vſufructuarius, ff. de vſufruct.* qui loquitur cum miniſterio de vẽditione, ſeù locatione vuſusfructus ſui, ad demonſtrandum, quod non conſtituit ius in re, ſed incertus fructus pro incerto tempore, & hoc voluit dicere *Iſer. in d. cap. Imperialem, num.*3. ſed fructus poteſt vendere totius temporis, quo erit apud ipſum, & dum ſupra allegauit *l. arboribus*, addenda ſunt verba, quæ poſuit in *Conſt.* (ſecus ſi perceptionem fructuum, vt in vſufructuario *l. arboribus*,) in cuius litteræ correctione labora unt *Capyc. & Lipar.* ibi, quam concluſionem declarat *Cam. ibi fol.* 16. *& fol.* 17. *in* 5. *&* 6. *concluſ. & fol.* 18. *cal.*1. *&* 2. *verſ. alterum*, & locatio ad longum tempus nec momento temporis valet; Et in 3. caſu ratione incertitudinis, quando pro tempore quo viuet permittitur, cùm paria ſint locare ad longum tempus, & alienare, & licet ſit controuerſia inter DD. de intellectu *d. l. arboribus*, quæ videtur pugnare cum *l. ſi vſuſfructus, ff. de iure dot.* vt per *Arias Pin. de bon. mater. l.* 1. *par.*2. *à num.* 18. tamen datur vera concordantia cum *l.* 4. *ff. de nouat. & l. neceſſario,* §. *fin ff. de peric. & comm. rei vend.* vt latè, & doctè *Barbaſ. in l. vſufructu, ff. ſolut. matrim.* ſed vera remanet, & indubitata cõcluſio, quod ſicut prohibita eſt alienatio, ità & locatio, ad longum tẽpus pariter, quod excipitur à locatione ad longum tempus, locatio pro tempore quo viuet, quia non eſt ad longum tempus ratione incertitudinis; Vndè cùm locationes, de quibus agitur ſint de certo, & longo tempore, conſtituunt ius in re, & veniunt ſub prohibitione alienationis. Sed officium eſt prohibitum alienari, ergò nec ad longum tempus locari, probatur de iure Ciuil. Can. & Municip.

6 De iure ciuili, Officialis non poteſt recedere ab officio ſine aſſenſu concedentis *l. legatus, ff. de offic. Praſid.* vbi *Gloſ.* allegat iura concordantia, *&* §. *optimum, Auu. de exhiben. reis*, in quo habetur de militia ex caſu, proùt eſt officium ad vitam, & ibidem habetur, quod nec poteſt ius in officio conſtitui ſine aſſenſu Domini, proùt dixit *Gloſ. de fundatario*, vt nec poſſit refutare domino ſine eius conſenſu, *in cap. ſi a. de Cap. qui Cur. vend. in vſib. feud.* vbi *Iſer. & in* §. *& ſi libellum, de alien. feud. patern. alien. & in* §. *& poſt refutationem, de vaſſ. qui contra Conſt. Loth.* quod maximè procedit, cùm ſit de regalibus creare Officiales, *Iſer. in tit. quæ ſint reg.* §. *Poteſtas, num.* 65. vbi tenet, procedere in omni officio etiam ſine iuriſdictione, vt ibi *Lipar. in addit. ver. maximè*, vbi *Bal.* in principio dicit de militia quæſtuaria, quia eſt Principi reſeruata, ideò

ideò dicunt DD. esse nullum contractum de regalibus sine assensu Principis, *Bart. in l. Cotem, §. qui maximos, ff. de vectigal. num. 4. in l. in diem in fin. ff. de aqua plun. arc. Bald. in cap. 1. de allod. num. 3. Rip. de script. respons. 24. Capyc. in inuest. vers. Gabellis fol. 114. in fin.* officia enim acquiruntur creatione, quæ spectat ad Principem, & acceptatione cum exercitio acquiratur administratio, *l. Publius, ff. de conditionib. & demonstrat.* declarat *Boer. dec. 149. & 150. D. de Franch. decis. 62. Marin. Frec. de subfeud. lib. 2. in quaest. inter Regentes, Paris de Put. de sind. vers. electio.* & in hoc officio Cursoris, seù Magistri Postarum, nec exercitium quæri potest sine approbatione Principis, *C. de cursu publ. lib. 12.* & ibi *in l. cursum in fin. Io. de Plat. no.* nemini licere facere literas licentiæ de recipiendis equis, nisi Officiali, cui simpliciter à Principe concessum est, quod propriè est munus Cursoris maioris, de cuius locatione nunc agitur.

7 De Iure Canonico probatur, neminem posse renunciare beneficio in beneficium alicuius sine licentia Pontificis, *c. admonet, & c. fi. ext. de renunc. c. Grisoldus 17. q. 6 & cap. deniq. 6. q. 3.* in quibus locis DD. notant.

8 De Iure Regni probatur per *Constit. scire volumus, de iurib. regalib.* vbi prohibentur alienari regalia sine regio assensu, vbi *Affl. nu. 3.* dicit, procedere prohibitionem, siuè regalia possideantur in feudum siuè in allodium, & *num. 4.* ibiq; dicit ex *Iser.* quod in officio nemo habet dominium, neque titulum, sed administrationem, vbi *Iser.* breui commento docet, neminem posse tenere, nec alienare regalia sine regio assensu; est etiam *cap. Regni, nu. 34. incip. Item, quod praedicti Officiales sub num. 6. quod non ordi.* quia debet Rex cognoscere de habilitate, & fidelitate personæ, quæ requiruntur in administrandis officijs, & in specie collatio huius officij spectat ad Regiam Maiestatem, vt in *Pragm. de offic. ad Reg. Maiest. collat. spect.* ibi, *El officio de Correo maior* Et sic est de regalibus, & successiuè prohibitum alienari, & ad longum tempus locari sine Regio assensu.

9 Vltra, quod locatio fructuum subiacet dictis regulis, vt non valeat ad longum tempus, quamuis regulariter valeat, per supra allegata, & notata *in cap. fin. extra, nè Prælati vic. suis,* in casu dequo agitur locatio non fuit de fructibus, & de emolumentis, sed de ipso officio, sicut facit differentiam, *Innoc. de iurisd. vt non possit locari, in cap. cum dilectus, extra de relig. domib.* cum contineat onus, & laborem, *Bellug. in specul. Princ. rubr. 23. vers. sub pone,* in principio, secus de multis, *Bart. in l. fin. ff. solut. matrim. Bald. in l. 1. C. de fruct. & lit. expens.* & meritò exercitium iurisdictio hærens personæ, non potest locari sine assensu Domini pro approbatione personæ, quæ maximè requiritur in præsenti casu de officio magni momenti, ac magna confidentia. *arg.* optimum ex *Glos. in l. nemo, C. locat.* & licet conductor possit rem conductam alteri locari, requirit *Glos.* vt sit æquè habilis subconductor pro notorio interesse Domini; requiritur enim de necessitate assensus domini, quandocumquè contractus locationis afficit rē, *l. in nauè Sanfelic. & l. item si prætio, §. 1. ff. locat.* de hoc officio latè *Mar. Surg. de Neap. illustrata fol. 446. vers. cursus publici potestas.*

10 Nec potest in dubium refragari de gratia concessa Regno, vt officia possint vendi, vt in *cap. 4. de anno 1534. fol. 128. in Capitulis Regni,* quoniam vt alias dixi intelligitur

secundum naturam actus, & rei, scilicet cum assensu Domini, *l. stipulat. vsur. ff. de vsus*, *Affl. decis.* 307. & sic communis praxis demonstrat pro approbatione personæ, etiam est necessaria confirmatio.

Nec secundo obijciet de exemplo in materia officij, vt licet requiratur assensus Domini, sine quo alienatio, seù quælibet dispositio de officio sit nulla, tamen idem, qui alienauit, non potest reuocare vigore *Constit. Diuæ Memoriæ*, quam licet dixerit Marico, ibi procedere in officijs, tamen secus iudicauit Regia Camera in causa Saudeolis, & ego hoc exemplum adduxi in causa Secretariæ inter Fratres de Passalacqua, vt emptor possit interea impetrare assensum, cum actus alienationis eorum, quæ requiritur assensum, vt solet Rex assentire stet in suspenso, donec impetretur, & constitutio prædicta, quæ dedit ius reuocandi procedit in feudis, postquam potest subsequi assensus, *l. per fundum, ff. de seruit. rust. prad. & ff. de donat. inter Vir. & Vxor l. cum status*, *§ si socer*, quoniam facilis est resolutio actus stat in suspenso, donec extrema sunt habilia, & durat spes cõualescentiæ, ideò morte vnius ex contrahentibus expirat illa spes et in re hæreditaria, quamuis etiam sit eadem persona hæres cum defuncto, *l. cum à matre, C. de rei vend.* tamen non est tanta identitas personarum, & requiritur noua dispositio, Iser. sic per plura docet in *l. Imperialem, num.* 15. vbi post multa sic resoluit *in versic. in contrarium videtur verius*, sequitur *Camer. fol.* 88. *in lit.* F. *ibidem*, *& primo in fol.* 27. *versic. etenim, & fol.* 89. *col.* 2. vbi latè prosequitur per *l. fin. ff. comm. prad. & fol.* 90. *in secunda concl.* Vndè cum locatio facta Martino ad longum tẽpus, & Io: Baptistæ à principio nõ valuit sine Regio assensu, & conductores nunquam impetrarunt, adeò quod mortui sunt, & locationes semper nullæ remanserunt, ac illa spes conualescentiæ expirauit morte eorum, nec durat spes impetrandi, cùm extrema non sunt habilia; locatio enim facta illis personis non posset practicari in filia infante, & Rex non consensisset ob defectum personæ, cuius habilitas requiritur in exercitio officij, quod fuit locatum, vt supra dixi; tantò magis, quod tempora non largiuntur, & extrema non sunt habilia, succedit igitur regula iuris communis de *l. quemadmodum, C. de agricul. & cens.* vt actus non valeat, & idem, qui cõtraxit potest venire contra, quia lex prohibet, lex reuocat, & lex annullat, *vt in d. l. quemadmodum, & in l. non dubium, ff. de leg.* DD. notant.

Ex quibus cum de huius officij locatione tractaretur, ex quò illud hypothecauit sub speciali hypotheca pro obseruatione locationis prædictæ, cùm idem locator refutasset in manu Regis ad beneficium Marci Antonij Iudicis, qui tamquam singularis successor per *d. l. emptorem* valebat expellere eandem conuentã à locatione: ipsa excipiebat habere specialem obligationem, & tamquã habent ius in re, quod non posset expelli per doctrin. *Bart.* & communem *in d. l. emptorem*. Insuper contendebat, posse constitui ius in officio sine assensu Domini; Insuper laudauit Authorem pro interesse euictionis promissæ eundem D. Ioannem de Taxis locatorem, qui comparuit, & petijt audiri, sed quia Actor demonstrauit, de iure non posse super officiò fieri dispositionem aliquam, quæ constituat ius in re sine assensu Regis, & proindè dictam locationem ad longum tempus esse nullam, ac minùs potuisse obli-

obligari, ideò per suprema Tribunalia fuit iudicatum ad fauorem Actoris, & sic habemus rem iudicatam in eodē articulo inter easdem partes, & proficit res iudicata, nō dū exemplo tantorum Iudicium, sed authoritas rei iudicatæ, *l. 2. & l. 5. ff. de except. rei iud.* ex quibus indubitanter concludo, Primum caput petitionis Actoris de iure subsistere.

Pars, primo excipiendo, negat fuisse deductam hanc nullitatem ex defectu Regij assensus, quia libellus licet generaliter narret factum, & petat declarari nulla locationes prædictas, tamen concludit ex causa doli, & læsionis, & de iure prætendit, quod conclusio limitat libellum, & ideo de hac nullitate non posse tractari, sed facilius est responsio.

11 Primo, quia solemnitas libelli inducta de iure communi est sublata de iure Regni *per Prag. primam in antiquis incip. dispendia litium*, vbi abrogata solemnitate libelli statuitur, vt sufficiat narratiò facti, & talis qualis petitio sinè aliqua solemnitate, ac pariter disponit *c. destantes inter ritus M.C.V. ritu* 312. adeo quod omnes causæ sint summariæ, iuxtà *Clem. sepè, extra de verb. signif.* & nulla solemnitas requiritur, *Bar. in constitut. ad reprimendum, vers. summariè*; & sic est communis praxis in hoc Regno, vndè cùm fuerit narratum, locationis fuisse ad decennium, & aliam ad quindecim annos, & petitum annullari ius, quod resultat ex hac narratione, non restringitur per narrationem doli, & læsionis, cū vnum caput non impediat aliud; vtrumq; enim potuit interuenire, & cum sit articulus iuris sine aliqua exceptione, vel probatione in facto, sufficit libellus generalis.

Secundo, non est in facto, quod libellus concluditur in illis verbis *stante dolo, & læsione*, sed in fine; in illis enim verbis fit conclusio super vno ex pluribus capitibus deductis, sed in fine fit conclusio generalis, & specialis ad omnia, & singula capita deducta, & narrata ibi *(& super singulis petitis deducit omne ius suum)* ecce quod verbis apertis super singulis petitis deducit omne ius sibi competens interpretata erat, quod locationes erant ad decennium, & vltra, quod erant nullæ dedu cit omne ius suum; quid clariùs poterat petere, quam declarare nullas ex omni iure sibi competenti, inter quæ iura sunt supra allegata, quia deficit assensus?

Item, quia infrà specie petit sibi ius, & iustitiam ministrari super prędictis singulis, implorat officium Iudicis ad plura supra narrata, ad declarandum nullas prædictas locationes, ad condemnandum Conuentā, ad relaxandum officium pro residuo temporis, & ad restituendum emolumenta percepta ex officio nulliter locato, si in his ius fauet suæ petitioni, proùt demonstraui, Iudex tenetur facere iustitiam, quia ipse petijt expresiè super singulis prædictis, ius & iustitiam ministrari, & per dictam clausulā voluerunt DD. quod etiā si libellus esset restrictus per conclusionem ad vnum caput de pluribus narratis, tamen valet quoad omnia, *text. est in cap. cum dilectus extra de ord. cognit.* ibi *(In quibus iustitiam fieri postulabat)* §. *vbi Calder.* quem sequitur *Abb. num.* 51. & 52. & infert, quod si libellus narrat petitorium, & possessorium, & deindè concludit super petitorio, & in fine petit sibi ius, & iustitiam ministrari, procedit libellus in petitorio, quamuis conclusio esset in possessorio, quia illa clausula refertur ad omnia narrata, quos sequitur *Marian. Soc. in cap. significantibus, extra de libell. oblat. num.* 84. *in fin. cum seq.*

seq. Ias. in S. omnium inst. de action. num. 147. *Andr. Gaill. pract. obseruat. lib.* 1. *de libel. obseru.* 61. *Ant. de Butr. in c. litera extr. de dilat. & in cap. examinata extr. de Iud. Maran. in sua pract. par.* 6. *in* 3. *membr. num.* 15. in quibus locis dicunt idem de clausula, *omni meliori modo*, quæ est in hoc libello, & sic fragilis est oppositio de restrictione libelli, & non meruit allegari in Sacro Regio Cõsilio, vbi hodie similia practicamur.

Secundò, excipit circa nullitatem locationes factæ Martino, ea sola ratione, quia non apparet de instrumento ipsius locationis, sed tantum enunciatur; sed etiam miror de hac oppositione, quoniam alias fuit opposita, & reiecta; cum .n. ignorarem pro quanto tempore fuisset facta hæc locatio, dixi in libello per certum tempus pars statim petijt declarari pro quanto tempore, insuper & exiberi instrumentum; & cùm responderim non habere cautelam, & contractum de sui natura non requirere scripturam, ac de tempore apparere ex enunciatione inter partes in alia scriptura, Sacrũ Consilium reiecit oppositionẽ partis: Præterea pars in suo artic. 4. deduxit, quod fuit ista locatio facta per decem annos, & de tempore, quod fuit concepta de anno 1581.

In secunda nullitate Actor deduxit in facto, dolum partis cum maxima læsione tàm in prima, quàm in secunda locatione.

Quò ad primam, fundat dolum dantem causam contractui pro tàm modica pensione officij prædicti, ꝗ erat immensi redditus, nàm cùm cuperent conducere officium, & tegere iustum valorem, ad hoc, vt pro modico obtinerent per tres annos antè de anno 1579. sublocarunt quædam membra officij, aliqua per decem annos, aliqua per quinquẽnium pro summa ducat. 5200. & pro alijs ducatis quatuordecim mille anticipatè receptis fecerunt cauthelas de dictis ducatis 14. m. vt nõ posset peruenire ad notitiam D. Ioannis absentis in partibus tàm lõginquis Hispaniarum, & quod penis sublocarunt solas literas pro annuis ducatis quinque mille per quinquẽnium mediante albarano secreto, de quo fecerunt pactum, vt non posit à partibus demonstrari, nisi in casu mortis; & demum his peractis de anno 1581. ostendentes Don Ioanni sublocationes, tacentes alias immensas quantitates, similiter alios ducatos quinque mille annuos, itẽ alios ducatos quatuordecim mille receptos, persuadentes, officium non esse maioris redditus, allicierunt illum ad locandum per decem annos pro duc. 4900. rem valoris duc. 16. mil. quæ omnia probãt dolum, quia Don Ioannes de facili poterat decipi ignorus valoris, & redditus dicti officij, qui aliàs illud non exercuit, sed per manus Ministrorum, insuper degebat in partibus vltrà marinas,

12 in quibus terminis dicit I. C. facilè decipi homines in valore rerum suarum, *l. in fraudem, qui & quibus, ibi, ver. quod frequenter accidit his, qui transmarinas negotiationes, & alijs Regionibus, quam in quibus morãtur per seruos, atque Libertos exercẽt, quod sapè attriti, istis negotiationibus longo tempore ignorant*, provt contigit D. Ioanni, *Petr. de Gregor. in syntagm. in par.* 3. *lib.* 25. *cap.* 24. *n.* 19

13 Dolus autem conductorum probatur eo modo, quo lex statuit per inditia, quia consistit in animo, *l. dolum, C. de dolo, Boer. dec.* 100. *num.* 3. *Bar. in l. quod nerua, ff. depositi num. Mascard. de probat. conclus* 1043. vbi plures cumulat *Surd. dec.* 316. in quo *Hostiens. in c. cum dilecti, de emptore & vend. num.* 6. ponit exemplũ de op-

optante emere corpus decretalis, decepit Dominum,suadendo, quod de proximo erat corrigendum, sequitur *Benedict. Capra reg.87. nu. 3.*

14 Deceptio autem,& fallacia nedum consistit in expressis, sed etiam in tacitis, de quo est *tex.* apertus *in l. fin.C.de litig.* ibi, *Iustum est enim propter dolosam mentem, & absconditam machinationem, cum non emptori manifestauerit rem in iudicium deductam fuisse in 3.parte pretij eum puniri*, vbi *Bald.num.* 3. notat ibi *probari diffinitionem doli*, consimilis est *text.in l.* 1.*§.dolum ff.de dolo*,ibi (*esse machinationem quadam alterius decipiendi causa, cum aliud simulatur, aliud agitur, licet esse possit sine simulatione ex definitione labeon*, vt declarat *Glos. in l. iurisgentium*, §. *sed si frandandi*, *ff.de pact.* vbi est *text.* dolus fit calliditate, & fallacia,& vt ait *Ped.* fit quoties circumscribendi alterius causa aliud agitur, aliud agi simulatur, & sic prædicti Conductores cum calliditate fecerunt sublocationes vili pretio, & separatis cauthelis receperunt verum redditum, vt deciperent,& circumscriberent Dominum ignarũ veri redditus, & sic est simulatio, quia simulant sublocare pro læui mercede, & sublocant longè maiori, est calliditas, & machinatio, quia tegunt verum valorem, tacent immẽsas quantitates, ostendunt cauthelas de læui pensione, quæ sola taciturnitas est punibilis,per *d.l.fin.*nedùm

15 sufficiens ad probandam dolum, de quo est *tex.* punctualis *in l.2.C.si contra ius,vel vtil.public.*ibi, *præscriptione mendaciorum opposita, siuè in iuris narratiane mendacium reperiantur,siuè in factis,siuè in tacendi fraude pro tenore veritatis*, & *in cap.2.extra,de crim.falsi*.ibi, *Vterque Reus est,qui veritatem occultat, & qui mendacium dicit*, & de tacita veritate, quod sit mendacium *Glos. in cap. ne quis 22.q.2.& c. primum ead. causa, & quæst. Mascard. d.conclus.* 1043.*num*.2.

16 Est etiam alia probatio doli, & est in causa productiua ipsius doli, vt est læsio enormissima, à qua DD. probant dolum dantem causã contractui,argum.*l.omnes,§. Lucius, ff.de his,quæ in fraud. cred. l.si superstite,C.de dolo*, ibi (*si læsa es immodicè,*) quæ iura allegat ad hoc genus probationis doli,*Mascard.de probat. conclus.*532.*num.*25. *Rim. Iun. conf.* 3.*nu.*18. *vol.*1. *Aym. Crau. conf.*142. *num.*22.*cum seq.&* 192.

Vndè cùm dolus dedit causam tàm enormissimæ læsioni, cõtractus est nullus à principio, *l.eleganter in principio*,vbi *Glos.magna, ff. de dolo*, & est nullitas ipso iure, *Tiraquell. in l.si vnquàm vers.reuertatur, num.* 243.*& num.*97. *Ias.Rim. Cur. Iun.in l.posquam lit.C. de pact. Crem. in repet. l.* 2. *C. de rescind. vend. num.*22. *Cenall. in pract.com.opin. cap.*226.

Vndè sequitur rei vendicatio cũ fructibus, tàm ex capitè doli, quàm ex capite nullitatis ex defectu assensus, nam quando contractus est nullus ex dolo cum læsione, debet res restitui cum fructibus, in specie tenet *Cagnol.in d.l.num.* 81.*per d.l. eleganter, & per l.si res,§.*1. *ff.de iur. dot.* quam opinionem probat *Arias Pinell.*ibi,*par.*1. *cap.*4. *num.*25. vbi dicit esse communem opinionem, *Gam.decis.*94. dicit fuisse iudicatum in illo supremo Senatu Lusitano, quam tenuit *Bar.in l.sub prætextu,C. de transact.Glos.& DD. in cap.* 1. *extra de empt. & vend.*

De nullitate verò ex defectu assensus, quod posidens teneatur rem restituere cum fructibus probatur *in l.si fundum,C.de rei vend.* vbi *Gl.* declarat istum casum de alienante contra prohibitionem legis,concordat

dat *l.quemadmodum,C.de agricol. & cens. lib.* 11. notat Bart. *in l.* 1. *C. de fide instrum. & iur. hast. fisc. num.*6. *lib.*10. quia fructus sequuntur dominium, *l.ex diuerso, & l.in fundo, & l.fructus, ff. rescind. vend. l. Herennius, ff. de vsu*, vbi *Glos. & DD. not.* lex igitur annullat à principio, & sententia declarat, sed nihil de nouo facit, propterea conuentus tenetur ad fructus, *Luc. de Pen. in l. nulli, C. de fund. patrim. num.* 6. *lib.* 1. *Io: de Plat. in d.l. quemadmodum in vlt. not.* latè *Capyc. in cap. Imperialem in* §. *vndè Imper. Loth. versic. Tertio queritur.*

Pars non potest negare has solidissimas iuris conclusiones, sed dicit, dolum fuisse commissum per Io: Baptistam, & D. Allegram non per Martinum, quia nulla sublocatio reperitur facta per Martinum, sed facilis est solutio, siquidem pars est hæres omnium prædictorum, & non potest capere lucrum peruentum ex dolo commisso per suos patrem, & auiam, quibus successit, vltra quod Martinus Io: Baptista fratres, & D. Allegra mater fuerunt socij istius, & aliorum negociorum, & vnus gerebat aliquid aliud alij, vt videre est per tot scripturas locationem, ex actionum, & solutionum, quo casu
18 socius tenetur de dolo socij, qui non sumus in delictis puniendis, vt pæna teneat suum authorem, sed sumus in lucro, vt quis non locupletetur cum dolo socij, *l. de illo*, §. *fin. cum l. seq. ff. pro socio, & l. non ob eam rem cum seq. ff. eod. tit.* quod de Verre dixit *Cicero* manus manus Verris sunt, quæ demonstrant, quod dolus vnius est dolus socij Domini, sed si non essent socij erunt negociorum gestores Martini, & paritèr dolus gestoris officit Domino negocij, *l. summa*, §. *si dolo, ff. de pecul. l. sed dolo, Paul. de Castr. cons.*440. *num.*3. *vol.*1. & sic excusari non posset, quia aliàs locupletetur dolo gestoris sui, & sic procedunt regulæ prædictę, quod locationes fuerunt nullęà principio, quia ad longum tempus, & sine assensu, & cum dolo, ac ęnormissima læsione, meritò sic debent declarari, & condemnari ad emolumenta percepta.

Circà secundum caput petitionis, quatenus non essent nullæ, sed quod debent rescindi locationes stante ęnormissima læsione, Actor fundat intentionem suam in facto de ænormissima læsione vltra dimidiam, sed ferè in totum, sequitur regula iuris, quod licèt sit licitum contrahentibus, sed decipere in modico, tamen non licèt vltra dimidiā iusti pretij, *l.*2. *C. de rescind. vendit. cap. cum dilecti, & cap. cum causa ext. de empt. & vend.* adeò, quod licèt non adfuisset dolus ex proposito, tamen dicitur dolus re ipsa, dum vnus ex contrahentibus decipitur, siuè sua facilitate, siuè sine dolo aduersarij, etiam quod locatio esset finita, & licèt *Dec cons.*583. fuerit in opinione consulendo pro suo Cliente, quod finita locatione non esset amplius locus rescissioni, ex illa ratione, quia cessaret electio restituendi, vel supplendi iustum pretium, iuxt.
19 *d.l.*2. tamen mea opinio verior, vt procedat *d.l.*2. etiam perempta re, & sic etiam finita locatione, quam tenet *Ari. Pin. ibi par.* 1. *cap.*3. *nu.*19. qui ponderat doctrinam *Alex. cons.* 107. *num.*18. *lib.*2. & dicit fuisse pro hac opinione in supremo Consilio Lusitano *Gama decis.* 19. iudic. *Matthiens. in recompil. ll. Hispan. lib.* 1. *tit.*11. *Glos.*6. *nu.*1. *vers. En las Rentas, Azeu. in d.l.* 1. *recompilat. nu.* 4. *Aluar. Valasc. de iure emphit. cons.*28. *Ceual. in pract. com opin. p.*2. *cap.* 536. *num.*27. & 28. & *Gutt. pract. quæst.* 2. *lib. quæst.*144. & *in d. cap. cum dilecti*,

lecti, extrà, de emptione, & vend. quibus conuenit id, quod DD. *in d. tex.* dixerunt, etiam re perempta absq; facultate rei tradendæ esse locum suppletioni iusti pretij, nè vnus ex contrahentibus locupletetur cum aliena iactura, tantò magis, quod vtrumq; est in obligatione, *Imol. ibi, Petr. de Anch. num.* 8. *Anton. Burgos. inter repetentes Canonicos vol.* 4. *num.* 6. qui alios referunt.

Et indubitanter dicta *lex secunda* procedit in locatione, *Glos. in l. si olei, C. loc. & in l. venditione versic. etiam si minoris, ff. de bon. auth. Iud. possid. & in l. si ea pactione, C. de vsu, & in l. 1. §. si in fraudem, ff. si quid in frand. patro. & in l. idem si pretio, §. fin. ff. loc.* vbi *Bart. num.* 1. *Imol. in d. cap. dilecti, nu.* 18. vbi *Anton. Burgos. num.* 7. qui dicit esse communem, *Ludouic. Rom. cons.* 423. *Arias Pinel. d. l. 2. par. 1. cap. 3. nu.* 13. *Padigl. nu.* 13. *Cagn. num.* 207. *Anton. Gabr. de emption. & vend. concl.* 1. *ampliat.* 3. *num.* 30. *Carroc. de locato par. 1. tit. de rescind. vend. fol.* 46. *Andr. de Iser.* dixit, procedere in feudis, & in contractibus stricti iuris, sicut in contractibus bonæ fidei *in cap. 1. de Capit. qui Cur. uen. num. 17. in fin. num. vers. sed si Dominus*, respectu maioris seruitij, quo poterat infeudare, sub qua concordantia rediguntur opiniones relatæ per *Cagnol. d. nu.* 207. & per *Pinel. d. l. 2. par. 1. cap. 4. nu.* 2. & sic potest procedere in emphiteusi respectu maioris Canonis, sub quo potuisset concedi, *Cagnol. ibi n.* 202. *Gabr. num.* 75. 76. & 77.

20 Nec longinquitas temporis obesse potest, quia de sui natura durat triginta annis. *Glos. in d. l. 2. Bart.* & communiter *DD. Balb. de præscript. par. 4. quæst. 26. Cagnol. num. 44. cum seq. &* 67. *Pinel. par. 2. cap. 1. nu.* 26. *Canonistæ in cap. cum causa, extrà, de empt. & vend.* & sic in aliquibus Regionibus est statutum limitans tempus *d. l.* 2. ad breuius non procedit extrà locum statuentis, latè *Napod. in proem. Consuet. Neapol. vers. districtus*, & in specie, quando est diuersum à loco iudicij, vel rei sitæ, vt contendunt contra *Glos. DD. in l. 2. ff. de eo, quod certo loco*, quia distinctio *Ang. ibi num.* 2. siuè sit vera opinio

21 *Glos.* siuè contraria, tamen quando incipit competere tẽpore litis motæ, semper attenditur lex loci iudicij, cum ergò pars vult excipere de præscriptione inducta per statutum loci contractus, quæ non potest competere, nisi tempore litis motę, ergo non attenditur illud statutum:

22 Preterea in locatione Ioannis Baptistę, non obstaret statutum, etiam in loco statuentium, quia non oritur, nisi finita locatione, quæ tempore litis motæ, adhùc durabat locatio, & sic non poterat esse cæpta præscriptione statutaria; prætereа cessat statutũ, quando grauamen habet continuationem, quia quotidiè grauer, & præscriptio de vno grauamine, non tollit aliud de nouo illatum, vel inferenduum, ideò restringebat *Pinel.* statutum Hispaniæ ad contractum venditionis, non locationis, quæ singulis annis dat læsionem, & grauamen *d. par. 2. cap. 1. num.* 27. cessat etiam statutum fundatum super difficili probatione, ex periculo subductionis, vel obliuionis testium, cùm hic agatur de probanda læsione per publicas scripturas, & libros pattis à dicta mala fide, ac dolo aduersarij, & sic cessat secunda oppositio.

Neque dicatur non adesse consuetudinem locandi, *Ludouic. Rom. cons. 769. num. 9. & cons. 423. num.* 3. vbi ponderat *l. excepto, C. locat.* ibi, *veterem consuetudinem*, quoniam lex illa nõ probat intentionẽ *Rom.* siquidem lex illa decidit casum locatio-

nis sine expressione mercedis intelligi iubet de consueta, & quando esset applicabilis, non excludit alias probationes, cùm sit præsumptio: quæ cædit veritati, & aliàs esset restringere illam legem, & non iuuaret, nisi locatores rerum, qui consueuerunt locare res suas, reliquis verò non prodesset, & permitteret alios posse decipere contrahentes, quod esset absurdum, propterea, cùm naturali ratione concludit *Pinel. in d.l.2.p.1.& 3.num.17.& 18.* posse probari læsionem alijs medijs, & esse
24 locum *d.l.2.* sequitur *Matt. l.1. tit. 11. Glos 6.num.2.lib.5. recompilat.*

Neque subsisteret replicatio prędicta procedere in locatione corporalium, quæ recipere possunt extimationem, sed cessare in locatione incorporalium, proptèr incertitudinem, cùm potiùs sit locata quædam spes, *l. si iactum, ff.de act.empt.* quoniam replicatur, etiam illam spem recipere extimationem, pro-
25 bat *text.in d.l.si iactum*, ibi, *incertũ huius rei extimandum est*, facit *l.spem, C.de donat. & DD.* notant *in d.l.si quis cum aliter, ff. de verbor.obligat.* vndè *Glos.& Bart.in d.l. iactum*, tradunt, doctrinam extimationis iactus retis extimari debere quantum verisimilè esset posse capi, *Cagnol.* examinat *in d.l.2. num.174.* vndè fuit necessaria lex specialis in Hispanijs Prouincijs, quę prohibet, in locationibus Regiarum Gabellarum non sit locus *d.l.2.* nè Fiscus continuò vexetur litibus, vt in *l.14.& 15.tit.9. lib.9. recompilat.* & sic remanet ius commune, *l. ius singulare, ff. de leg.* læsio autem in præsenti casu probatur, eò modo, quò DD. communiter docent ex reditibus *Glos.& Bar.* ac cœteri in *d.l.2.* ad quod allegant *l.si fundum per fideicommissum, ff. de leg.1. in Glos.in princ. & l.si quos, C. de rescind.vend. additio ad Alex.in l. pretia, §.corpora, ff. ad l. fal. num. 6. vers. præteritorum, l.penul.* cum *Glo. versic.pro modo fructuum*, & cum reditus officij fit in pecunia, quæ non recipit alterationem extimationis, proùt de fructibus contingere potest, ideò magis certa est, ista probatio in casu isto, quam in reliquis locationibus, quæ consistunt in fructibus naturalibus, vel industrialibus.

Præterea etiam secundum opinionem *Roman.* in locatione Io: Baptistæ habemus consuetudinem locandi, cùm ipse mèt per decem annos antea consueuerat sublocare in tàm excessiua quantitate, & sic opinio *Roman.* prodest in locatione prædicta, & in locatione Martini proficit opinio *Pinel.* cum supra allegatis.

Neque obstat, quod non proba-
26 tur læsio, nisi per scripturas, cùm sit communis traditio in *d.l.2. & l. pretia rerum, ff ad l.falcid.* pretia extimari posse per testes, per extimatores, & per Iudicem, quæ sit per euidentiam, vel per scripturas, & licet sit controuersia inter DD. quãdo per instrumenta probatur læsio ob differentiam bonorum, licèt sint in eadem Regione, proptèr varietates rerum, & affectuum hominum, tamen doctrina *Aret. in cap.in causa, extra, de testib.* est communis, vt quando instrumenta sunt de eadem re propè, vel parum antè contractum, de cuius læsione agitur, semper probant plenè, cùm variatio extimationis non præsumatur, *Bald. in l.vnic.C.de sent. quæ pro eo, quod int. Alex. d. §.corpora, las.cons.54. lib.1.* maximè quando instrumenta essent plura, vt benè probat *Cagnol. in d. l.2. num. 233. versus finem, vers. Et prædictis, vsq. ad fin.* proùt sunt in casu nostro, in quò Io. Baptista, & eius mater de anno 1582. vsquè ad

86.

86. quo stipulata est secunda locatio, per plura instrumenta publica sublocauit plura membra dicti officij in tàm excessiua quantitate, & deindè vsque ad annum 1592. quo incipit secundi, & deindè vsquè ad præsens, & sic ex locationibus eiusdem personæ, & eiusdem rei, ac eiusdem temporis antè, & propè contractum, & post contractum sẽper in excessu fuit lęsio; sic enim *Couàr. variar. resolut. lib. 2. cap. 4. n. 5.*
27 dicit, læsionem ænormissimam esse, si læsio excedit medietatem iusti pretij, figurando de re valente duc. 2300. si fuit vendita pro mille tantum, *Cassid. decis. 1. de empt. & vend. Padigl. in d. l. 2. nu. 43 Pinel p. 3 c. 1. num. 7. Cagnol num. 100. & 108. Capyc. decis. 159* qui *num. 24.* dicit, esse nimis excessiuam, quando excedit duplum, vel triplum, *Anton. de Butr. Abb.* & reliqui *in d. cap. cum contingat, extrà de iur. iur. Molin. de primogen. lib. 2 cap. 3. num. 18.* qui cœteros referunt, certè in casu isto est nimis excesiua, cùm res sublocata pro annuis duc. sexdecim mille vltra emolumenta peruenta à Regia Curia locata fuit pro annuis ducat. 4900. & ad summum pro duc. 5000. & sic excedit læsio duplum, vel triplum iusti pretij, nedùm dimidiam partem, vt *d. l. 2.* disposuit.

Nec sunt in consideratione, quę sunt emolumenta incerta, & poterant esse longè minoris redditus ob famem, pestem, aut bellum, stante pacto, quod non fiat deductio in dictis casibus, nisi in totum cessaret exercitium officij in Regno, quoniam cum eisdem pactis, & conditionibus fuerunt factę sublocationes à principio, & sic quantitas percepta fuit certa, & indubitata, imò in sublocationibus est expressum, quod sub alio pacto iuxtà iuris dispositionem de deductione, quod longè maiori pretio sublocasset, & sic res, quæ subiacet dictis casibus erat tãti redditus, & tanti fuit in effectu per annos 25. sine aliqua deductione; officium igitur consuetum sublocari, & de redditu annuorum ducatorum sexdecim mille vltra emolumenta Curiæ fuit locatũ pro tàm minima pensione, non est amplius inquirendum de excessu læsionis, cùm sit vltra cogitata per *Doctores*.

Cùm igitur constet de læsione enormissima, & quod de iure procedit *d. l. 2.* in locatione, & quod duret actio consequens, vt suppleatur pretium iustum cum fructibus, vel interesse, & hoc casu est communis contra communem, quoniam aliqui tenent non debere restitui fructus,
28 quos sequitur *Pinel. d. l. 2. par. 2. cap. 4. in fin.* sed contraria est communis, quam tenet ibi *Alber. num. 16.* referunt *Roffred. Berneu. Sal. num. 5. Bald. num. 3. Affl. in cap. 1. de feud. dato in l. Commiss. num. 150. Couar. variar. resolut. lib. 1. cap. 3. nu. 9. Ant. Gomez. in l. 7. Tau. num. 29. Bero. in cap. cum dilecti, & cap. cum ad nostrã, extra de empt. & vend. Greg. Lop. in l. 56. tit. 5. par. 5.* qui hoc summant extra *d. l. 2.* (ibi) *Restituere, quod importat fructus, l. videamus, §. infamiam ff. de vsur.* 2. ex redhibitoria, quæ secum trahit fructus, *l. cum autem, §. cum redibetur, & l. quod si nolit, §. fin. ff. de edil. edi.* 3. ex natura restitutionis, quæ minoribus 25. annis datur cum fructibus, *l. quod si minor, §. restitutio, & l. 1. ff. minorib.* quæ ęquiperantur cum remedio restitutorio ex *d. l. 2.* 4. ex *l. fi. C. si maior fac. alien. rat. habet,* vbi in speciè in dectione emptoris datur ius supplendi pretium, vel rem restituere cum fructibus, ibiquè præsupponitur læsio in pretio, & contrà DD. tenentes contrariam opinionem, decidit *Emanuel à Costa in l. Gallus,*

§ *& quid si tantùm par. 1. num. 71. Vasq. Illustr. Controuer. lib. 3. cap. 7. num. 2. Paligl. in d.l.2. nu.50. Panc. Crem. ibi par.3. num.43. Matt. lib. 5. modo 1. l. 1. tit. 11. Glos. suprà nu. fin. Sfor. Od. de rest. par. 1. quæst. 45. n. 28. cum seq.* quo casu posset conuentus ex remedio *d.l.2.* petere interesse pretij soluti, vt dicit *Gutt. lib. 2. p. 9. in quæst.* 135. quæ exceptio non procederet in casu nostro, in quò nedùm tantundem percepit de fructibus, sed longè maiorem quantitatem, sed in venditione posset prouidere, extimato tamen beneficio fructuum quibus vsus est.

Sed circumscripta opinione eorum, qui dicunt, rem esse restituendam cum fructibus, & quando contraria videretur verior, (quod non concedo) tamen hic non esset disputandum, quia pars eligeret supplere, tantò magis, quod locationes sunt finitæ, vel si daretur locus electionis pro rata temporis à die litis motæ deberet fructus ad rationem duc. 28. m. pro quolibet anno, ità quod demptis annuis ducatis quinque mille solutis post sequestrū Regiæ Curiæ deberet restituere annuos ducatos viginti mille per annos quatuor secundum suam opinionem, & quantitates conuersæ in emptiones temporibus, quibus durabant locationes.

Et eligerit supplere iustam pensionem, hoc esset faciendum cum interesse illius pluris, q; esset supplendum, quia inter duas opiniones altercantes, si cum fructibus, vel sine est tertia opinio in casu supple-
29 tionis, vt illa debeatur cum interesse, quam refert *Arias Pin. in d. l.2 p.2.cap.4. num.1.in fin.* quæ fuit originalis aliorum, quos sequitur *Bero. in d. cap. cum dilecti, nu. 25. & Greg. Lop. in l.56. tit.5. par.5. & additio ad Pincl.* ibi, dicit esse veriorem, & à grauioribus approbatam, quibus videtur adherere *Pincl. infrà num. 26.* quando non integer dolus adhibitus esset, sed callidus emptor, alliceret simplicem vēditorem.

Facit ratio naturalis, nè quis locupletetur cum aliena iactura contra naturalem æquitatem, cùm non possit se excusare non fuisse in mora, quia pretium integrum non solutū causat hoc interesse compensatorium, non ratione moræ, sed ratione fructuum, quos percepit, & non soluit integrum pretium, quod à principio retinuit, & Iudex nunc declarat, qua ratione æqualitatis seruandæ facta est Cæsarea decisio, *l. curabit, C. de action. empt.* vt sine mora quis teneatur pro rata pretij ratam
30 fructuum, vel interesse pro rata, & si res fuerit sterilis, & infructuosa, secundum *Bald. in l.2.C. de vsu, Paul. in d.l. curabit, Couar. var. resol. lib. 3. cap. 3. vers. 4. & Cagnol. in d. l. curabit, num. 26.* Etiam si venditio fuisset concepta pro pretio declarando, quia quamuis non facta declaratione, emptor non est in mora, tamen sequuta declaratione, debet interesse pretij, *Ioseph. Lud. in decis. Perus.* 53. sic in isto casu, licèt pretium nō
31 fuerit declaratum huc vsquè, quia lex principio taxauit iustum pretiū, vt non sit minus infrà dimidiam, in illo pluri, nunc declarando lex dat interesse per *d. l. curabit,* ratione æqualitatis seruandæ, vt locator fruatur pretio cum interesse à principio, sicut Conductor habuit rem, & percipit fructus, vt in similis in causa redhibitoriæ, quamuis contractus à principio valuit, tamen ex causa læsionis lex rescindit, vtique mandat rem restitui cum accessionibus, & vsuris, *l. illud, ff. de ædil. edicto,* eadem ratione procedit *l. si mè, & Titium ff. si cert. pet.* quæ vetat, ne quis locupletetur cum aliena iactura, & pro-

& prouidet de actione in factum, quando lex specialis non adesset; Vndè omnis ratio suadet, vt sicut Conductor potitus est à principio officium cum vberrimis fructibus, pàri ratione locator potiatur pretio iusto cùm iteresse à principio locationum.

Sed, quia suprà fundaui, locationes esse nullas, & successiuè ex capite nullitatũ debere restitui emolumenta, & fructus, ideò in hoc articulo interesse pro supplimento pretij non insisto.

Die 18. Aprelis 1613. fuit condemnata Ducissa conuenta ad soluendum Comiti Actori duc. 120. mil. votantibus in causa Regijs Consiliarijs trium Aulaum Sacri Cōsilij in Collaterali Consilio penès de Felice Actorum Magistrum.

ADDITIO OCTA VII Bilocta.

QVoniam in hac causa vltrà hanc allegationem, & per tres sequentes, quarum vna est D. Camilli Petrj Regij Consiliarij, tunc D. Auctoris Colleghę; Aliæ verò duo sunt D. Ferdinandi Branciæ, tunc ex aduerso Aduocati Ducissæ Sorę Conuentæ, & postmodùm Regij Consiliarij, & Regentis Dignissimi; scripserunt etiam in hac causa *Reg. de Pont. cons. 139. 177. & 178. vol. 2. Dom. Genitor in Consultat. 1. & 2. & alij*, ideò in hac allegatione, & tribus sequentibus addere omisimus.

SVMMARIVM.

1 *Facti series, ac Actoris petitio pręnarratur.*

2 *Conclusiones disceptādæ preponūtur.*

3 *Locatione finita, si detur remedium* leg. 2. *& nu. seq.*

4 *Et hoc remedium nullum habere locum multis rationibus probatur.*

5 *Remedium* l. 2. *re perempta, si cesset.*

6 *Remedium* l. 2. *procedere in locatione nobilis* tex. *expenditur.*

7 *Resciffo contractu per remedium* l. 2. *fructus percepti in restitutione non veniunt.*

8 *Conuentus remedio* leg. 2. *neq; fructus lite pendente perceptos, restituere cogitur.*

9 *Fructus in locatione, si considerentur, vt quid principale, vel accessorium. At remedium* l. 2. *locum habeat in venditione ad tempus, & nu.* 13.

10 *Locatio secundum* Azon. *vt definiatur.*

11 *Vendita rei periculum ad emptorem pertinet.*

12 *Emens rem ad tempus virtualiter intendit commoditatem acquirere perceptionis fructuum, & an censeatur rem emptam conducere, verbumq;* vendo, *transfundatur in verbum* loco?

13 *Fructus in locatione consideratur, vt quid accessorium, authoritate multorum* DD. *probatur.*
Et opinio Pinelli *improbabilis declaratur.*

14 *Remedium* l. 2. *ad quid detur, & si finita locatione cesset?*

15 *Referuntur alij DD. Authoris sententiam approbantes.*

16 *Contractus locationis emolumentorum, siue gabellarum, ac alterius qualitatis, si rescindi possit ex capite læsionis?*

17 *In Hispania certa lege cauetur, in contractu gabellarum cessare remedium læsionis.*

18 *Et vtrum eadem vigeat ratio in conditione stabilium.*

19 *Tempore locationis, si inspiciatur fu-*
tu-

turum periculum, & spes illa extimetur communiter vltra dimidiam conuenctæ mercedis, adhuc militat remedium læsionis.

20 *Ad dignoscendum læsionem vltra dimidiam valor rei tempore contractus inspicitur, non fructus, qui medio tempore percipiuntur.*

21 *Conductor ex maximo lucro, si teneatur duplicare pensionem.*

22 *Remedium* l. 2. *si cesset ex confirmatione, seu ratificatione prioris contractus.*

23 *Ad fundandam læsionem in contractu officij, beneficij, vel vectigalis habetur tantum ratio fructuum triũ annorum præcedentium, siuè quinquennij ante contractum.*

24 *Dolus dans causam contractui, ipsius nullitatem inducit.*

25 *Scientia veri valoris, si non excedat dimidiam iusti pretij apta non est, nec ad annullandum, nec ad rescindendum contractum.*

26 *In Curia Ecclesiastica secundum* Couarr. *scientia veri valoris sufficit ad annullandum contractum, & si non excedat dimidiam iusti pretij.*

27 *Periculum euictionis pecuniæ anticipatæ, vt extimetur in contractu locationis officij, vt læsio euitetur.*

28 *Fidei. sio præstita, quando faciat cessare læsionem.*

ARGVMENTVM.

Remedium l. 2. C. de rescind. vendit. an locum habeat in locatione, & quid in locatione officij, & an maximo lucro conductoris concurrente locatione finita debeat augeri pensio; & an subsequuta ratificatione contractus possit intentare remedium dictę leg. 2. Et tandem vtrum possit considerari dolus in locatione officij; & propter eum annullari possit contractus petendo restitutionem perceptorũ emolumentorum.

Pro D. Elionora Zapat. cum Comite Villæ Medianę.

ALLEGATIO IIII.

PETIIT Don Ioannes de Taxis Comes Villæ Medianę rescindi facere ex capite læsionis duos cõtractus locationis emolumẽtorum officij Maioris Tabellarij huius Regni, vnum, vt prætenditur, celebratum in anno 1581. cum quondam Martino Zapat; Alium verò in anno 1586. cum quondam Io: Baptista Martini prædicti fratre; Et licèt ex nota facti detecta sit iniustitia talis prætensionis, maximè non producto primo contractu rescindi petito nihilominus, vt vndiquè pateat, quàm vana sit partis instantia, infrascriptas conclusiones discutiendas esse existimaui, vt valeant iustissimi Iudices Actorum repellere, eundemquè in expensis condemnare, suppositis tamen duobus, nempè quod prima locatio (quando de ea esset tractandum) fuit in anno 91. tempore finita; secunda verò resignatione dicti officij in manibus Regis ad beneficiũ Marci Antonij Iudicis extincta.

Pri-

2 Prima conclusio erit, An Don Ioanni locatori detur actio rescissoria, ex *l. 2. C. de rescind. vend.* locatione finita tempore, vel resignatione extincta.

Secunda, An in locatione emolumentorum officij considerari possit læsio, adeoquè locator possit remedium *d. l. 2.* intentare.

Tertia, An ex maximo lucro conductoris (locatione finita) debeat augeri pensio.

Quarta, An subsequuta ratificatione contractus, in quo alter ex contrahentibus fuit læsus, possit tale remedium intentari.

Quinta, An in locationibus prædictis interuenit dolus conductorũ, adeoquè possit hodie D. Ioannes, annullatis contractibus, petere restitutionem perceptorum emolumẽtorum.

Deueniendo ad primam, conclusiuè loquendo, vt decet coram disertissimis viris, dicimus, remedium *l. 2.* non dari, locatione finita.
3 Effectus illius contractus fuit resolutus, & non remanet, quid rescindi possit, & sic ex terminis nostris, tenet *Dec. in cons. 583. num. 9.* cui non contradicendo annuunt Addentes, sequitur *Aluar. Valas. in tract. de iure emphit. quæst. 28.* qui refert, in Lusitano Senatu non semel fuisse iudicatum secundum *Decij* opinionem *Rot. Florent. Mago. decis. 110. num. 9. Card. Tuscus pract. conclus. iuris concl. 293. num. 21. vol. 5. fol. 318.* qui allegat *Ant. Cran. cons. 151. num. 29. Arism. Tepat. var. iuris sent. in fin. de rescind. vend. fol. 117.* Imò non solum cessat tale remedium in contractu locationis, ipsa locatione finita, sed etiam in venditione facta ad tẽpus, ipso tempore elapso, vt communiter tenent DD. videlicet *Roman. in l. si quis cum alter, ff. de verbor. obligat. num. 14.* & ibi *Claud. Seis. num. 22. Fabia. in tract. de empt. & vend. 8. quæst. princip. num. 14. in fin. Pau. Crem. in l. 2. de rescind. vend. num. 111.* & *Cagnol.* latè *eod. loco, num. 170. Menoch. cons. 843. num. 38.* ea sola ratione, quia prouisio *d. legis* est rescissiua, & quod non est, rescindi non potest, vt doctè docet *Cagnol. in d. l. 2. num. 170.* ad quod allegat *text. in l. nam & si, §. post defectum, ff. de iniust. rupt. & irrit. test. l. decem, ff. de verb. oblig. l. remittit, de iur. iur.* Nec huic communi opinioni aduersatur opinio *Arias Pinel.* contrarium sentientis, siquidem rationes ab ipso adductæ non vrgent, & authoritas *Alex.* allegata non probat, vt inferius demonstrabitur.

Ista opinio contra *Arr.* non solum fundatur authoritate Doctorum, &
4 exemplo rerum iudicatarum, sed etiam viuis rationibus. Certum est enim in materia *l. 2.* restitutionem rei in contractum deductæ, esse in obligatione, pretij verò supplemẽtum in facultate soluendi, secundum *Glos. in d. l. 2. Bart. ibidem num. 16. Bald. num. 10. Salyc. num. 20.* quorum opinio communiter tenetur, latè *Anton. Padiglia in repet. d. l. 2. nu. 38. Azeued. in l. 1. num. 26. tit. 11. lib. 5. nouæ recompil.* Hinc DD. communiter dixerunt (exceptis aliquibus
5 Canonistis) cessare remedium *d. legis*, perempta, vel extincta re, ea sola ratione, quia perempta re, nulla superest obligatio, cùm pretium in obligationem non veniat, nec ad id præcisè agi possit; nam vbi quantitas debetur ratione certæ speciei, quę si extaret, à debitore creditori tradi posset loco illius quantitatis, perempta ea specie, debitor liber efficitur à solutione quantitatis, *Bart. in l. quod te, ff. si cert. petat.* & *Ias. ibi num. 15.* facit *text. in l. 1. §. vltim. ff. si cui plusquam per l. falcid. l. si seruus communis, ff. de furt.* iuncto

cto *verſ.ex his igitur*: Nec dicatur, quòd prædicta procedunt in venditione, & non in locatione, ſiquidem
6 Iuriſconſultus in proprijs terminis, quod ſtatuit in vno, mandat obſeruari in alio, *text.* eſt omninò videndus, non paſſim allegatus in iſta materia *in l. 1. §. ſi quis in fraudem, in fine,* (ibi, *& in permutatione*) *ff. ſi quid in fraud.patron.* Si ergo D.Iannes non poteſt ſimpliciter ſupplementum pretij, ſeù mercedis petere, eo quod ius repugnat, ſed pernecesſè debet inſtare (proût inſtetit in ſuo libello) pro relaxatione officij; quomodò extincto primo contractu locationis, tempore, & reſoluto ſecundo, venditione, receptoquè pretio, & officio ipſo alteri collato triennio antè, poteſt obtinere ſuper ipſius relaxatione? certè Domini non ſine admiratione hæc audiri poſſunt. Nec dicat Pars, quod Iudex poteſt condemnare D. Elionoram ad reſtitutionem partis emolumentorum perceptorum vltra metam mercedis ſolutæ, ſiquidem eſſet error peior priore, nàm cōductor percepit fructus ex re ſua, qui non veniunt in materia *d.l.2.* etiam data ænormiſſima læſione; re-
7 ſciſſo enim contractu, & re in contractum deducta, relaxata vigore diſpoſitionis dictę legis, Conuentus non tenetur fructus interim perceptos reſtituere ſecundum veram, & receptam ſententiam, quam idem *Pinel.* ſequitur *in d. repet. par. 2. cap. 4. num. 1. & Anton. Padigl. loco cit. num. 50. circà fin. verſ. contrariam, Miſinger. obſeruat. 73. cent. 4. Fab. Turr. conſ. 79. vol. 2. Azeued. leg. 1. tit. 11. lib. 5. noua recompil. num. 25. Anton. Gomeſ. tom. 2. var. reſol. cap. 2. num. 42. Io: Franc. de Ponte conſ. 28. num. 6. Fab. de Anna conſ. 24. Guttierez pract. quæſt. q. 134.* ſecundum quam opinionem iudicauit S.C. teſte peritiſſimo Viro *Vinc. de Franch deciſ. 119. num. 20. & latius dec. 495. & Rot. Roman. in nouis deciſ. 116.* quā allegat *D. de Pont. in alleg. conſ. 28. & Rot. Florent. Magon. deciſ. 23. num* 8. Imò non ſolum non tenetur conuētus reſtituere fructus perceptos,
8 vſquè ad libelli oblationem, ſed nec decurſos, & perceptos, lite pendēte, & poſt litis conteſtatione, vt refert *deciſ. Franc. Marc. dec. 179.* Quæ opinio in Regno noſtro nullam patitur controuerſiam, eoq; millies in omnibus Italię Tribunalibus ſecundum illam fuit iudicatum; Si ergò fructus percepti, etiam lite pendente, non poſſunt peti; ſed *Actor* debet eſſe contentus reſtitutione rei; Quomodò igitur poterit D. Elionora aſtringi ad reſtituendum ratam dictorum fructuum, data impotentia petendi relaxationem officij? Tum quia finita prima locatione facta quondam Martino, officium iam erat reſtitutum, tùm etiam, quia quia iam triennio ante litem, officium erat ab ipſo Actore reſignatū, & alteri à S. M. collatum, & ſic D. Elionora conuenta non caſu, & facto ſuo: ſed dolo cum reuerentia, & facto D. Ioannis (qui contra promiſſa venit, reſignando officium locatum mercede anticipata) priuata fuit poteſtate relaxandi officium prædictum.

9 Nec dicat Pars, quod in locatione, fructus conſiderantur, vt quid principale, & non vt acceſſorium, proût in venditione, & quod propterea iudicium læſionis, finita locatione, habet ſubiectum reſtitutionis, dum cenſentur fructus rei locatæ principaliter venditi, qui poſſunt reſtitui, quod ex hoc poſſit inferri, quod opinio *Cagnol.* & aliorū DD. qui dicunt, quod remedium *l. 2. C. de reſcind. vend.* non procedit in venditione facta ad tempus, tempo-

pore ipso elapso, non opitulatur D. Elionoræ ad coadiuuandam opinionem *Decy* contra *Pinel.*& ad augendum numerum DD. tenentium eandem *Decij* opinionem, eo quod temporali venditio alicuius rei, est quid diuersum à locatione, & à venditione fructuum, siquidem pro parte D. Elionoræ replicari poterit, quod assumptum Partis non est verùm, & per consequens illatio falsa; Primùm probatur, nam fructus in locatione non veniunt principaliter, ac si fructus tantùm essent venditi, sed in consequentiam contractus locationis rei locatæ, vt colli-
10 gitur ex diffinitione locationis, quæ nil aliud est secundum Azonem in *sum.* quam personæ, vel rei ad vsū facta concessio, & non venditio fructuum, & ideò dum locatio est concessio rei ad vsum, res ipsa est illa, quæ in contractum venit, & quæ restitui debet, rescisso contractu, & fructus percipiuntur à conductore mediāte locatione rei sibi ad vsum concessæ, & si aliter esset, non daretur in iure contractus locationis, sed tantummodo venditionis, quod est ridiculum, & conductor perceptis fructibus, amplius non posset, vti re sibi locata, quod est absurdū; Item si in locatione censentur tantummodo venditi fructus rei locatę, Conductor non posset petere remissionem mercedis ob illius sterilitatem; nam periculum rei venditæ
11 pertinet ad emptorem, *l. id, quod, & l. necessaria, ff. de peric. & commod. rei vend.* & C. *eod. tit. l.* 1. *& inst. de contrah. empt. S. cum autem*, & tamen contrarium disponitur in conductore, vt habetur *in l. licet*, C. *locat. l. si merces, S. vis maior, ff. eod.* ergo, vt dixi, assumptū non est verum, quod fructus in locatione tantummodo venditi censentur, & illatio est, etiā falsa, nam inter locationem, & venditionem ad tempus nulla adest differentia, & sunt sinonima; nam venditio ad tempus, locatio est: nullum enim discrimen considerari potest inter vnum, & alium modum contrahendi, vt in indiuiduo fundat *Tiraquell. de retract. lign. S.* 1. *Glos.* 14. *num.* 86. ad quod facit singularis doctrina *Bald. in rubr. C. de vsur. nu.*
12 14. *&* 15. vbi dicit, quod ille, qui ad tempus emit, virtualiter non intendit acquirere, nisi commoditatem perceptionis fructuum, durante illo termino, imò qui fructus vēdit ad certum tempus, censetur locare rem, & verbum, *vendo*, transfunditr in verbum, *loco*, & pretium in mercedem, & talis venditio est vera locatio, adeò quod conductor potest petere remissionem mercedis ob sterilitatem, quia per nuncupationem contrahentium non potest mutari veritas contractuum, vt copiosissimè fundat *Menoch. consil.* 27. *nu.* 42. *vsq; ad* 47. cui nihil addi potest: Remanet igitur fundatum, opinionem *Decij* contra *Pinel.* esse veram, communem, & melioribus rationibus fulcitam.
13 Habemus omninò pro nostra opinione infrascriptos DD.

Decium.

Aluar. Velasc. qui dicit, quod secundum opin. *Decij* pluries fuit iudicatum.

Menoch.

Decis. Rot. Florent. vbi dicit, quod Rota sequuta fuit in iudicādo opinionem *Decij.*

Card. Tuscum.

Et si attendimus ad fundandam communem opinionem relationem Doctoris, habemus *Arism. Tepa.* qui omnes loquuntur in locatione.

Habemus etiam *Caguol.*

Et ante ipsum *Roman.*

Claud. Sais.

Pantal. Crem. &

Fabian. qui loquuntur in venditione ad tempus, quæ locatio est, vt suprà est fundatum, ac etiam *Ant.*

 Cran.

Craū à Card Tusc. allegato.

Nec obstant verò doctrinæ DD. pro contraria opinione adductæ, videlicet *Pin.* quia rationes non concluditur; dum enim *Pin.* fundat suam opinionem in eo scilicet, quod finita locatione, adhuc viget legis
14 ratio, obstat ei comm.opin.nam remedium *l.* 2. datur ad rem consequendam, & non ad supplementum pretij, vt suprà est fundatum, & propterea re non existente, cessat legis ratio. Item quatenus dicat, quod sicuti finito contractu emptionis, & venditionis, traditione rei, & solutione pretij, conceditur remedium legis prædictæ; sic non est denegãdum, finita locatione, non benè argumentatur, salua pace tanti viri, nam multum interest inter extinctionem rei in contractum deductę, & perfectionem contractus, primò casu non durat effectus contractus, nec adest res restituenda; in secundo adest vterque, scilicèt effectus, & res, & non dicitur cõtractus finitus, sed perfectus. Nos enim non dicimus, quod non datur actio *l.* 2. contractu locationis perfecto, traditione rei, & pactione mercedis; sed affirmamus, remedium *legis* prædictæ cessare, finita locatione, & restituta re locata; & ideò argumentum doctissimi *Pinelli* corruit, vltra quod tali argumento obstant duæ communis opinionis supra relatæ, siquidem omnes DD. quos viderim in allegata *l. si quis cum altier ff. de verbor. obligat.* & alibi, vt supra est fundatum, dixerunt, quod remedium *leg.* 2. non datur in venditione rei ad tempus facta, tempore elapso, & alij, quod non competat perempta re vendita; & tamen omnes supponunt contractum perfectum, traditione rei, & solutione pretij, quæ rationes non fuerunt cõsideratę à *Pin.* & ideo nõ est mirũ, si cõtrariã opinionẽ pro vera habuit.
15 *Alex. in cõs.* 107. *n.* 18. *li.* 3. nec imaginariè articulum propositũ tractat.

Anton. Gama in decis. 29. fundat suam decisionem in lege illius Regni, & propterea non meretur allegari in decisione facienda in Conf. Regni Neapolis, vbi non viget lex illa particularis.

Aluar. Valas. non solum non tenet opinionem *Pinelli*, sed illam improbat, atque confutat, & tenet opinionem *Decij*, & propterea est delendus à numero.

Mattiens. refert tantummodo opinionem *Decij*, & *Pinelli*, & neminem approbat, vel reprobat, & ideò non est counumerandus inter sequaces opinionis *Pinelli*.

Cenala, idem facit, & penitus nihil dicit, imò videtur esse cum *Decio*, siquidem *in quæst.* 443. est in opinione, quod re perempta, cessat remedium læsionis.

Guttier. attento iure comm. videtur inclinare in opinionem *Decij*, quia *in quæst.* 137. tenet, quod re perempta, cessat remedium læsionis, sed dicit, quod opinio *Pinelli* est æqua, & subdit ista verba: *Sed quod magis vrget pro hac sententia, quàm reputo veriorem, & in praxi tenendam, est nostra lex* 1. *tit.* 11. *lib.* 5. *noua recompilationis*, Ergo in Regno nostro, vbi non vrget illa lex, nõ est curandũ de opinione *Guttier.*

Fachin. vltimo loco allegatus quæstionem non disputat, nec *Doctores* allegat, adhæret tamen opinioni *Pinelli*, absquè alio fundamento, & propterea de eo non est curandum; Nam DD. qui non disputant articulum, sed simpliciter adhærent alicuius Doctoris opinioni, non sunt in consideratione pro facienda cõmuni opinione, *Abb. in c. bona, el* 2. *n.* 30. *vers. sed mihi, de postul. prælat. Fulgos. cons.* 101. *num.* 3. *vers. namque, Ias. cons.* 151. *vers. dicitur, col.* 3. *lib.* 4. *Silua nunt. li.* 5. *num.* 29. *Saccin. Ium. cons.*

conf. 1. *num.* 143. *Rim. Iun. in l. vt vim, num.* 398. *ff. de iust. & iur. Strac. de Sponf. par.* 4. §. *quaso igitur, nu.* . Remanet igitur fundatum, opinionem *Decij* esse veram, communem comprobatam exemplo rerum iudicatarũ, & optimis rõnibus fulcitã.

16 Secũda verò principalis cõclusio est adeò clara ad exclusionem intẽtionis D. Ioannis, quod non patitur disputationem, siquidem contractus locationis emolumentorum officij, seù Gabellæ, aut alterius rei eiusdem qualitatis, non potest rescindi ex capite lęsionis, eo quod nulla lęsio considerari potest, quando venduntur, vel locantur redditus incerti futurorum annorum, ex dispositione *text. in l. si ea lege, C. de usur.* & ibi *Bald. num.* 10 facit *text. in l.* 1. *C. de pact. & in l. fideicommisso, C. de transact.* & in proprijs terminis consuluit idem *Bald. in conf.* 242. *vol.* 5 *col.* 3. *vers. cum vero*, vbi dicit, quod Vniuersitas conqueri non poterat, si conductor pedagij multum lucratus fuerat, *Purpur. in conf.* 492. *num.* 35. *lib.* 2. *Menoch. in conf.* 843. *num.* 34. *Cremen. in d. l. num.* 134. *Anton. Padigl.* idem affirmat in conductione fructuum alicuius beneficij, vel iuris exigendi quartas te-

17 gias. Hinc in Regno Hispanię certa lege statutum fuit, & cessare remedium læsionis in conductione gabellarum, vt *Padigl. notat. ibidem num.* 16. videtur enim eo casu sola spes empta, vel locata, quæ vendi, vel locari potest, *l. nec emptio, ff. de contrah. empt. & l. si iactum retis, cum similib. ff. de action. empt.*

Nec obstat, quod idem esset di-

18 cendum in conductione prædiorũ, vel domus, quia in eis non adest tanta incertitudo, cum de sui natura producant certam quantitatem fructuum, percepto autem fructuum ex pedagio, seù gabellis, tota dependet ab euentu fortunæ, ità in proprijs terminis *Menoch. conf.* 844. *n.* 6.

Est benè verum, quod si tempore locationis, inspecto futuro peri-

19 culo, & deductis expensis, spes illa æstimaretur communiter vltrà dimidiam conuentæ mercedis, tunc benè dispositio illius *l.* 2. haberet locum, quæ quidem æstimatio erit facienda habito respectu ad illud, quod res illa solita erat locari tempore contractus, *Roman. in conf.* 368

20 *num.* 9. & 423. *num.* 1. & 2. Ad dignoscendam enim læsionem vltrà dimidiam, non æstimantur fructus, qui percipiuntur singulis annis; sed inspicitur valor temporis contractus, *l. si in voluntate, in fin. C. de resc ind. vendit. l.* 3. §. *Diui fratres, ff. de iure Fisci, & cap. cum causa, extra, de empt. & vend.* quia cum postea potuerit ità minui, sicut augeri res deducta in contractum, læsio si qua obuenit ex casu, non habetur in cõsideratione *d. l. fideicommisso, C. de transact.* & in proprijs terminis *Bar. in l. cotem ferro, §. qui maximos, ff. de public. & vectig. in l. si merces, §. vis maior, ff. locat. & in d. l.* 2. *num.* 16. & *Bald. in conf.* 475. *nu.* 12. *lib.* 1.

Sed sic est, quod pars inspecto tẽpore contractus deductis expensis necessarijs pro regimine officij (quę debent deduci ad finem dignoscendi verum valorem rei, vt pulcrè declarat *Bald. in d. l.* 2. *num.* 37.) & habita ratione anticipationis factæ tempore contractus, prout de ea habendam esse rationem, refert *Menoch. in praalleg. conf.* 844. *nu.* 55. non potest fundare læsionem vltrà dimidiam iusti pretij, vt in nota facti est fundatum, & cum simus in venditore, seù locatore dicente se læsum vltrà dimidiam, omnes DD. conueniunt, tunc dici læsum vltrà dimidiam iusti eiusdem rei valoris veluti si res, quæ valebat, vel fuit in redditu decẽ, fuerit vendita, vel locata pro quatuor, prout est *Glos.*

communiter approbata *in d.l. 2. in verſ. Iudicis, Abb. in cap. cum dilecti nu. 2. de empt. & vend.* licet differant in emptore, ſeù conductore, proût latè differit *Couar. d. lib. var. reſol. 2. cap. 3. num. 8.* Ergo actio intentata per D. Ioannem corruit.

Tertia quæſtio eadem facilitate deciditur, ſiquidem conductor ex
21 maximo lucro non cogitur duplicare penſionem, *text.* eſt ad litterã, non violando eam, *in l. ſi merces, §. vis maior, ff. locat.* ibi, *quia immodicum lucrum ab eo non aufertur*, & licèt *Gloſ.* aliter intellexit litteram, nihilominus communiter reprobatur, vt tenent *Saly., Fulgoſ. & Paul. ibidem*, ſequitur *Aret. in l. ſi quis cum aliter. num. 8 ff. de verb. oblig. Pinell. in d. l. 2. cap. num. 34. Berta. in tractat. de Gabell. par. 2. num. 39. Anton. Gomeſ. de contract. cap. 13. num. 19. Ferdin. Vaſ. 2. tom. quaſt. vſufrequen. lib. 6. cap. 54. num. 10. Valaſ. de iure emph. quaſt. 27.*

Quod in caſu noſtro abſque difficultate procedit, ſiquidem renunciatum fuit à Io: Baptiſta iuri petendi excomputum, vel diminutionem penſionis, quando emolumenta decreſcerent ex quauis cã opinata, vel inopinata; nam ſicuti Io: Baptiſta nõ potuiſſet emendam petere à D. Ioanne in caſu diminutionis; ita D. Ioannes non poteſt agere ad ſupplementum ob augumentum emolumentorum, *Brun.* in proprijs terminis *in tract. de augum. concl. 23. & 24.* quem refert, & ſequitur *Steph. Grat. in deciſ. Rot. March. deciſ. 85. nu. 5.*

His accedat, quod augumentum in caſu noſtro potiſſimum ſuperuenit ex induſtria conductoris, nouas comitiuas introducendo, idemque officium ab introductione nouæ cõductæ defendendo, vt latiſſimè eſt deductum in facto, & ſecundũ hanc opinionem fuit in Regia Camera iudicatum in cauſa Io. Aloyſij Boſcum Baptiſta Balſamo, vt patet in proceſſu fol. 619. à terg.

Ad quartam verò concluſionem arbitror non eſſe deueniendum, ſiquidem ex tribus iam reſolutis detectum fuit, quàm vana ſit partis prętentio; tamen, vt nihil intactum remaneat, dicimus, in facto fuiſſe probatum, contractum celebratum in anno 1586. inter D. Ioannem, & quondam Io: Baptiſtam, fuiſſe ſequenti anno ratificatum ſpecificè, quo fit, vt ſi aliàs remedium *l. 2.* competeret Actori aduerſus contractum
22 primum, ad pręſens tali actioni pręcluditur via, ſiquidem data confirmatione, ſeu ratificatione prioris cõtractus, ceſſat tale remedium, latè *Rolan. à Valle conſ. 59. vol. 1. n. 30. & 33. Crauett. conſ. 151, nu. 31. & conſ. 160. Dec. conſ. 180.* poſt *nu. 5. verſ. ſecundum*, vbi *additio. Tobi. Non. conſ. 68. nu. 3. Caccher. deciſ. 39. nu. 15. verſ. contraria vero opinio*, & iterum *deciſ. 90. nu. 5. Cotta in memorial. verb. geminatio verborum*, & in ſpecie, quod excludat læſionem, tradiderunt *Couar. in cap quamuis par. 3. §. fin. nu 6. verſ. octaua concluſio, de pact. in 6.* poſt *Dec. conſ. 216. ad fin. Caſſan. in conſuet. Burgund. rub. 7. §. 12. nu. 37. verſ. aduerſe, Rub. Alex. conſ. 133. nu. 9.*

Quinta, & vltima quæſtio non eſſet diſputabilis, ſi pars aduerſa verum, & non aereum factum ſuppoſuiſſet, ſed quia illud, quod nunquam fuit expoſuit, & ſuper eo iuris concluſiones applicauit, ideò ſum coactus verum factum narrare, & inſimul fundare, quod quicquid fuit à parte allegatum, aliam, & non præſentem cauſam reſpicit.

Suppoſuit pars aduerſa ad fundandum dolum Martini, & per conſequens nullitatem primæ locationis, quod Martinus Zapata ante quàm proficiſceretur Hiſpaniam ad conducen-

ducendum officium, sublocauerat membra illius, ac si officium prædictum ab ipso conductum fuisset; & quod peius, palàm, exigua mercede, occultè verò immensa, vt mediante exhibitione prædictarum sublocationum, potuisset inducere quondam D. Ioannem in anno 1582. ad sibi locandum officium prædictum pro tam exigua pësione ducatorum 4900. tempore quo emolumenta ascendebant ad ann. duc. 12000. Domini, non possum non mirari, dum video, partem sic audacter fabulam tam inuerisimilem narrare, siquidem Martinus cõduxit officium die 13. Septembris 1578. vt patet fol. 654. decessit eodem anno, & D. Allegra mater, & hæres sublocauit illius membra in anno 1579. 1580. 1581. vt patet fol. 75. & 195. Quomodo ergo Martinus defunctus in anno 78. poterat in anno 1582. resurgere à mortuis, & Hispaniam proficisci ad cõducendum officium? & si conduxit illud in anno 78. quomodo sublocatione factæ a sua hærede in anno 79. 80. & 81. erant actæ ad circumueniendum D. Ioannem contrahentem in dicto anno 78. certè, Domini, sola ista fabulosa facti narratio mouere debet animum rectè Iudicantium ad repellendum Actorem à liminè istius iudicij.

Nec est verum, quod tempore prædicti contractus emolumenta officij prædicti ascendebant ad ann. duc. 12000. vt pars affirmat; sed vix, deductis deducendis, hæres Martini consecuta fuit illud, quod promisit, vt in facto est demonstratum, & ideo
13 cessat rescissio. De iure enim ad fundandam læsionem in contractu locationis officij, vel vectigalis non inspicitur illud, quod à conductore perceptum fuit post contractum, sed tantummodo est habenda ratio fructuum trium annorum præcedētium, vt post *Carroc.* & alios ab ipso allegatos *in tract. locationis, in tit. de consuet. & de rescind. vend. num.* 13 & 16. fundat *Menoch. cons.* 1121. *nu.* 9. *vol.* 12. qui alios allegat, & loquitur in conductione vectigalium Ducalis Cameræ Mediolani, imò *Petr. August. Morla in emporio iuris par.* 5. *tit.* 9. *quæst.* 19. *nu.* 9. *vers. Tertio aduerte*, est in opinione, quod in iudicio læsionis ad probandum verum valorem mercedis, seù pensionis alicuius beneficij, vel alterius rei locatæ, cuius fructus dependent à futuro euentu, sit inspiciendum illud, quod vectigal, vel beneficiũ fuit in redditu per quinquennium ante contractum, nulla habita ratione fructuum, seù emolumentorum annorum subsequentium, idem videtur sentire *Bart. in alleg. l. cotem ferro, §. qui maximus, num.* 8. *C. de publicat. & vectig.* dum dicit, quod in iudicio læsionis non sunt appretiandi fructus, qui à conductore, vel locatore percipiuntur; sed quod cõsuetum erat percipi ex re locata, vel vendita ante contractum, ad quod allegat *text.* in terminis in *alleg. l. si ea lege, C. de vsur.* cum *Bar.* tenet *Roman. in alleg. cons.* 423. *num.* 1. & 2. quem allegat, & sequitur *Menoch. in eod. cons.* 843. *num.* 43. Sed sic est, quod ante contractũ Martini emomenta officij (vt in facto est demõstratũ) non excedebant mercedem promissam, ergo contractus ille rescindi non potest.

Nec potest annullari ob dolum, & rescindi ob læsionem conductio Io. Baptistæ; siquidem solus dolus dans causam contractui inducit nullitatem contractus, vt habetur in *l. eleganter, ff. de dol. gloss. in l. si dolo, in verbo deceptam, C. de rescind. vendit* de quo latè *Canala* à parte allegato *in specul. commun. opin. contr. comm. quæst.* 226. & *Molin. de contract. di-*

sp.

sp. 259. *num.* 5. & alij à prædictis Author. allegatis, qui vnanimiter dicunt, quod dolus annullat contractum, quando alter contrahentium non erat aliter contracturus, & dolo fuit inductus ad contrahendū, & tamen in casu, de quo agitur, talis dolus non solum non fuit à parte probatus, sed nec deductus, & allegatus: & maxima cum ratione, nam non poterat deduci, & allegari, postquam D. Ioannes omninò erat locaturus, nec poterat non locare; tenebatur enim personaliter seruire in Curia S.M.

Fuit etiam in facto probatum, quod D. Ioannes requisiuit Io. Baptistam, vt conduceret, indigebat enim magna pecuniarum quantitate, quam consequi non poterat, nisi mediante locatione officij, & cum effectu illam consequutus fuit à Io. Baptista.

Nec dicat pars, prout exposuit in eius supplicatione, quod contractus prædictus annullandus venit, eò quod Io. Baptista sciens verum valorem officij, induxit Don Ioannem ad illud sibi locandum pro mi-
25 nima, & exigua mercede; Nam scientia veri valoris non solùm non est apta ad annullandum contractum, sed nec est sufficiens ad illum rescindendum, quando læsio non excedit dimidiam iusti pretij, de quo latè per *Molin. eod. tractat. de contract. disput.* 352. *num.* 15. & ante ipsum *Conrad. de contract. in compendio quæst.* 55. *vers. duodecim*
26 *dictum, fol. mihi* 27. & est communis opinio, licet *Couarr.* aliter sentiat, quando causa ageretur in Curia Ecclesiastica; tunc enim secundum ipsum, scientia sufficit ad rescindendum, etiam non dato excessu vltra dimidiam.

Dum ergo habemus communem opinionem pro nobis, & sumus in foro seculari, sequitur, quod pars nullam auctoritatē pro se allegare potest, & per consequens malè egit in iudicio nullitatis ex dolo resultante ex scientia veri valoris; dolus enim apertè probari debet, cum nō præsumatur, *L. quoties, §. qui dolo, ff. de probat. cum concordantib.*

Nec minus rescindi potest, vt dixi, ob læsionem, siquidem, inspecto tempore contractus, quod tempus est attendendum, vt suprà est fundatum, nulla considerari potest læsio in contractu Io: Baptistæ, & maximè consideratis illis circumstantijs, quæ de iure alterant, & minuunt pretium rei in contractum deductæ, quæ omnes considerari possunt in casu nostro. Tunc temporis vrgebat ordo S.M. pro facienda pandecta directuum officij, quæ si facta fuisset, emolumenta officij prædicti essent diminuti, & redacti ad nihilum, vt patet in instrumentis sublocationum factarum à D. Allegra in anno 77. in quibus adest pactum, quod facta pandecta, liceat subcontractori recedere à subaffitto fol. 660. à terg. 662. & 663. Timor enim belli, vel alterius futuri periculi minuit pretium, & res vendita minoris æstimari debet in iudicio læsionis, vt in propria nostra materia fundat *Surd. cons.* 217. *n.* 31. *in fin.* & 52. & latissimè *D. Io. Franc. de Ponte in cons.* 53. *num.* 31. *& seq.* & 43. Io: Baptista anticipauit duc. 32000. in circa, quæ anticipatio similiter minuit pretium, vt similiter fundat *Menoch. in alleg. cons.* 844. *num.* 55. Item non aderant alij conductores, qui anticipatè soluere potuissent tam immensam quantitatē, vt considerat *Couar. var. resol. li.* 2. *c.* 3. *nu.* 4. *vers. quinto infertur, & Surd. loc. citato.*

Est etiam habenda ratio expensarum, & laborum, & occupationis per-

personæ, de quo latè *Afflict. lib. 8. re. sponf. conf. 23. num. 17.* latiſsimè *D. de Ponte in alleg. conf. 53. nu. 42. cir*
27 *ca med.* Et finaliter eſt æſtimandum periculū euictionis anticipatæ pecuniæ (vt omnes prædicti DD. in locis allegatis conſiderant) ſi enim D. Ioannes locator deceſsiſſet ſtatim recepta pecunia, Io: Baptiſta amiſiſſet duc. 31000. Nam D. Ioannes tenebat officium à Regia Curia, ſua vita durante, quod periculum ad minus eſt appretiandum ad rationem duc. quinque pro centenario, vt practici teſtantur.

Nec eſt curandum de fideiuſsio-
28 ne præſtita à prædicto D. Ioanne, ſiquidem fideiuſſit, & ſocrus, fideiuſſerunt, & famuli omnes degentes in Regno Hiſpaniæ, qui quādo fuiſſent habiles ad contrahendum, & ſi idonei ad ſoluendum, adhuc vilius æſtimanda eſſet penſio locationis prædictæ ex his, quæ dixit *Ripa in reſponſ. 116. nu. 4.* Nam creditor eſſet coactus pro exigendo creditum ſuum, propriam domum relinquere, vel procuratorem deſtinare in longinquis partibus, quod fieri non poteſt, niſi cum labore, & immenſis expenſis, quæ omnia conſiderantur à *Rip. loc. cit.*

Et ex his remanet fundatum, D. Comite Villę Medianæ malam cauſam fouere, & per conſequens, D. Elionoram eſſe omninò abſoluēdam. Hæc ſcripſi in iudicio nullitatis, & læſionis ex deductis in ſupplicatione olim porrecta pro parte quondam D. Ioannis Patris. Illud enim quod ſine aliquo fundamento ad præſens allegatur ad fundandam nullitatem contractuum ex defectu regij aſſenſus, reicitur, & confutatur, ex his, quæ allegaui in cauſa reconuentionis, vbi plenè fuit fundatum, aſſenſum regis non fuiſſe neceſſariū in locationibus officij Curſoris Maioris, & per conſequens ceſſare nullitatem, etiam ex allegatis ab eximio viro *D. Io: Franciſco de Ponte meo Domino in deciſion. 37.* cui deciſioni in iſta materia nihil addi poteſt.

De hac eadem cauſa agit Præſes Anellus Amatus conſ. 21. 22. & 23. vbi aſſerit deciſum huiuſmodi fuit præſens controuerſia deciſa Iunctis Regijs Conſiliarijs trium Aularum cum interuentu Supremi Collateralis Conſilij, & condemnatus Ill. Conuentus ad ſoluendum ducatos centum viginti mille.

SVMMARIVM.

1 *Actoris pratenſio. Et vtrum ex locatione ad lōgum tempus transferatur vtile dominium in conductorem.*

2 *Feudum ad longum tempus locari nō poteſt abſq; Domini directi aſſenſu, & cur?*

3 *Locatio ſi fiat indefinitè, ſiue durante locationis vita ad longum tempus non dicitur, vt propterea ſub prohibitione contineatur.*

4 *Officium ſi locetur ad longum tempus abſque aſſenſu requiſito, an ſubſiſtatur locatio.*

Et vt Officialis habent dominium in officio, ſiue aliquod ius reale, ſed tātum exercitium, vel adminiſtrationem.

5 *Feudatarius feudo priuatus, ſi à Principe reſtituatur, feudum non recuperat, & cur?*

Et vt ſit idem in officiali officio priuato, poſtmodum ad id reſtituto dici.

6 *In-*

6 *Inter iurisdictionem concessam in officium, & data in dominium differentia magna cernitur.*

Et declaratur practica, quæ adest in resignatione officij.

7 *Officium absque Principis collatione exerceri non potest, & quid de feudo.*

8 *Habens tantummodo exercitium temporale eius vita durante, non prohibetur id ad longum tempus locare.*

9 *Maritus, ut possit dotem ad longum tempus locare.*

10 *Locatio rei dotalis à marito facta ad longum tempus per mariti mortem resoluitur.*

11 *Cursor Maior Regis, in loco digniori debet personaliter seruire, in alijs verò per substitutum.*

12 *Resoluta causa nullitatem inducente, siue re non integra, resoluitur ipsa nullitas.*

Et locatio ad longum tempus, etsi perducat translationem utilis dominis, finite tamen longo tempore, omnia censentur extincta, nullumq; effectum producere possunt.

13 *Emphiteuta, si emphiteusim vendat, Domino inrequisito, & antequam Dominus conquerat emphiteusim recuperet, in commissum non incidit.*

ARGVMENTVM.

Dominium an transferatur ex locatione ad longum tempus; & an feudum ad longum tempus locari possit; & quando dicatur ad longum tempus locatio; & an officium locari possit ad longum tempus; & alia plura de locatione ad longum tempus.

ALLEGATIO V.

VEREOR Domini, ne debile, & inefficax partis fundamentum, ex meo silentio, robur accipiat, in illo scilicet articulo, an contractus locationis officij ad longum tempus sustineri possit, absquè Regio beneplacito, & assensu, & licèt erat mihi in animũ expectare tempus congruum, & præsens non conterere, dum adhùc talis nullitas iudicialiter proposita non sit: nihilominus melius cogitanti, expedire mihi visum fuit aliqua scribere, circa validitatem talis contractus, nec nullitatis exceptio non confutata impedimentum præbeat, quin possit S.C. D. Ioannem locatorem condemnare, ad emendam interesse passit a conductore, ob voluntariam officij resignationem, annis præteritis factam in manibus Suæ Maiestatis, ad beneficium quondam Marci Antonij Iudicis, pretio recepto, locatione adhuc non finita.

1 Prætendit D. Ioannes de Taxis, contractum dictæ locationis declarari facere nullum, siquidem ex tali locatione ad longum tempus, censetur translatum utile dominium officij predicti in conductorem, quod est prohibitum, ex his, quæ notantur in *l. 1. §. quod autem*, ait *Prætor, ff. de superficieb.* & probatur *in l. fin. si ager. vectig. vel emph. pet.* proùt dispositum reperitur in feudo, quod
2 locari non potest, ad longum tempus, absquè Domini assensu, ea ratione, scilicèt, quia fæudatarius sic lo-

locando, censetur suum vtile dominium alienare, quod non conceditur absque assensu, de quo latè per *Camer. in cap. Imperialem de prohibit. feudi alienat. per Feder. fol. 18. lit. F. & G.* & his, & alijs prætendit idem esse iudicandum in officio, cuius vēditio absque Regis licentia prohibita est, & per consequens non solùm intendit, annullato contractu, emolumenta percepta à conductore recuperare, sed etiam fundare, non dari actionem euictionis D. Elionoræ heredi conductoris, cui in amplissima forma promissa fuit.

At pro parte D. Elionoræ replicatur, exceptionem prædictam nullitatis ex defectu assensus, non esse iuridicam: locationem fuisse validam, promissionemque euictionis efficacem esse, & per consequens D. Ioannem teneri ad obseruantiā promissorum.

Dicit D. Eljonora, quod contractus, de quo agitur, non solùm permittitur in officio, absque peri-
3 culo nullitatis, sed etiam in feudis approbatus reperitur, ex quò non aliter appellari potest contractus locationis ad longum tempus, licèt locatio duratura erat per annos quindecim; debet enim recordari D. Ioannes, quod ipse non locauit officium quondam Ioannis Baptistę Zapattę simpliciter per spatium annorum quindecim, adeò quod ipso moriente infrà tempus prædictum licuisset conductori durante eius vita infrà dictos annos quindecim continuare, imò specificè fuit conuentum inter ipsum, & conductorem, quod succedente casu mortis in persona Don Ioannis, pensio anticipata restitueretur, cui promissioni accessit fideiussio; quo fit, vt non aliter talis locatio ex defectu assensus annullari possit. Aliud .n. est locare ad longum tempus, & ab initio certum redere conductorem pro toto tempore conductionis: Aliud verò locare ad certum tempus, durante tamen vita locatoris, infrà tempus prædictum, vel quod maius est, indefinitè, vita ipsius durante.

Primò enim casu transfertur vtile dominium conductorem; Secundò verò non; nam licèt quis possit viuere centum annis, potest etiam statim mori, & propterea ratione incertitudinis non dicitur talis locatio ad longum tempus, & ex ea non trasfertur ius in re, & consequenter est valida absque assensu, ità tenet, & fundat *Camer. in cap. Imperialem eod. fol. 18. lit. K. L. & M.* ex doctrina *Iser. in eod. num. 3. & in constit. Constitutionem Diuæ Memor. in vers. transactionis; cap. in inuest. in vers. feud. locationis, in fin. Frecc. in limit. ad constit. constitutionem Diuæ Memor. num. 42. cur. in 4. par. tract. feud. num. 106. in fin. Martin. Laud. in eodem cap. Imperialem, num. 13. Iacob. in inuest. in vers. ità etiam, num. 15.* latissimè *Schrader. par. 8. cap. 5. num. 12. Cassan. in consuet. Burg. Rubr. 3. §. 8. num. 4.* Dum enim D. Ioannes locauit fructus, & emolumenta dicti officij durante vita sua, infrà tamen tempus annorum quindecim, remanet fundatum, contractum dictæ locationis fuisse validum, absque Regio assensu; tum ad finem ne cogatur conductor restituere fructus perceptos durante conductione, tum etiam, ne possit D. Ioannes sub prætextu inualiditatis, & nullitatis contractus, euitare solutionem interesse passi, & patiēdi ex causa resignationis dicti officij infrà tempus prædictum.

4 Secundò, & melius (si in ista materia bono melius inueniri potest) dicitur, quod locatio, de qua agitur, & si ad longum tempus (quod ex-

F

expreſsè negatur) adhùc eſt valida,
& ſuſtineri debet, abſque aſſenſu,
ex quo ex ea non aliter fuit transla-
tum ius in officio, pro cuius articuli
diſcuſſione eſt ſciendum, quod of-
ficialis nullum habet dominium in
officio, nec ius aliquod reale. ſed
tantummodò vita eius durãte exer-
citium, & adminiſtrationem, de
quò latè *Alciat. conſ.* 31. *lib.* 3. *fol.* 351.
*in impreſſione Baſileæ incip. quæritur,
an exceptio*, hinc *Io: Fab. in* §. *cum
autem inſt. quib. mod. ius pat. pot. ſol.*
5 *num.* 4. magiſtraliter dixit, quod
feudatarius reſtitutus non recupe-
rat feudum alteri conceſſum, quia
Princeps reſtituendo non poteſt
dominium medio tempore alteri
quæſitum tollere: ſed officialis be-
nè recuperat officium per reſtitu-
tionem, etiam quod alteri fuiſſet
collatum; ea tantummodo ratione,
quia Princeps poteſt ad ſui libitum
tollere, & dare officium, ex quo in
eo non cadit dominium, faciunt etiã
notata à *Frecc. lib.* 2. *de ſubfeud. q.* 50.
6 *num.* 7. In quo loco facit differen-
tiam inter iuriſdictionem conceſ-
ſam in officium, & illam, quę in do-
minium data fuit, & propterea ino-
leuit practica, quod quãdo quis vult
in alium diſponere de officio, illud
non vendit, nec vtitur alio habili ti-
tulo ad translationem dominij ſe of-
ficium reſignat in manibus Domi-
ni, à quo illud habuit ad finem, vt de
eo inueſtiri poſſit perſona, ad be-
neficium cuius reſignatio facta fuit.
ita *Rebuff. in pract. benefic. in tit. de
reſignatione expreſſa, num.* 14. & *in
tract. de pacif. poſſeſſ. num.* 241. *Fran-
ciſc. Marc. deciſ.* 228. *par.* 1. quod ne-
dum procedit in officio, ſed etiam
in iuriſdictione conceſſa in officiũ,
de quo latè *Fulu. Pacian. conſ.* 3. *n.* 9.
7 & ratio eſt, quia officium nõ poteſt
exerceri abſque Principis collatio-
ne, vt in *l. fin. C. de off. Magiſt. offic.*
quod ſecus eſt in feudo, nam feudũ
poſſideri poteſt ſine aſſenſu; hoc
iacto fundamento, dico, quod tunc
demum locatio ad longum tempus
eſt prohibita, quando ex ea poteſt
transferri vtile dominium, ſed quan-
8 do ille, qui locat, nullum habet do-
minium, ſed tantummodo exerci-
tium temporale vita eius durante,
ſi poteſt tale exercitium, vel perce-
ptionem emolumentorum ad bre-
ue tempus concedere, non prohi-
betur, & ad longum tempus loca-
re, ex quo nihil plus tribuit longum,
quam breue tempus, hanc diſtin-
ctionem didici à *Vincentio Carrocio
in tract. locati, in tit. de locatione ſine
tempore, num.* 9. dum tenet in condu-
ctorem ad longum tempus vſusfru-
ctus, vel appaltus gabellarum, non
trãſire vtile dominium, vel aliquod
ius in re, ſed nihil boni allegat; at
quia facilis eſt inuentis addere, in-
ueni graues Authores hanc opinio-
nem affirmare, nempè *Bald. Nouel.
in tract. dotis par.* 7. *inſpect.* 1. *nu.* 19.
vbi limitat diſpoſitionem *legis Iulia*
9 prohibentis alienationem fundi do-
talis non habere locum in locatio-
ne ad longum tempus, tamen ſecus
eſt in marito, quia maritus ſic locã-
do non abdicat à ſe dominium, ideò
non prohibetur talem contractum
facere; reſoluto enim iure ſuo, reſol-
uitur etiam & locatio. Antè ipſum
idem affirmauit *Boſch. in tract. de le-
git. nupt. par.* 6. *num.* 57. hanc eandẽ
opinionem ſequitur doctiſſimus *Pi-
nell. in l.* 1. *C. de bon. matern. nu.* 71. *in
fin. verſ. longum tempus*, vbi non ſo-
lum ſequitur *Bald.* opinionem, ſed
addit, quod nec vxor in tali caſu in
vita mariti, poteſt talem locationẽ
reſcindere, licèt alias *Marius* rei do-
talis alienationem à ſe factam vxo-
ris nomine reuocare poſſit, ad noc.
per *Gloſ. & DD. in princ. inſt. quib.
alien.*

alien. licet, Pinell. sequitur *Barbosa in l. si filius familias, §. fin. ff. solut. matrim. num.* 11. & ratio est, quia maritus, qui temporaliter est dominus rei dotalis, & vsufructuarius, qui vita durante perceptionem fructuũ habet, vel Officialis, cui tantum in vita exercitium officij conceditur, & emolumentorum perceptio, locando ad longum tempus fundum dotalem, vel commoditatem vsus fructus, aut perceptionem emolumentorum officij, nullum damnum inferunt vxori, proprietario, vel dominio; tum quia non possunt ius
10 in re transferre, ex quo illud non habent, tum etiam, quia per mortem resoluitur talis locatio; nec dicatur, quod exempla adducta, & doctrinę allegatæ non possunt habere locum in casu nostro, in quo ipsum officium (& sic exercitium) cum perceptione emolumentorum fuit locatum, & non simplex fructuũ perceptio translata (quod videtur prohibitum) dum, vt fundaui, officium non potest exerceri absquè Regis diplomate, siue ad modicum, siuè ad longum tempus, nam replicatur, quod D. Io. vtrumque legitimè fecit; validè enim transtulit exercitium, & absquè timore nullitatis locauit emolumentorum perceptionem, probatur absquè difficultate, nam D. Ioannes habet à Rege potestatem exercere faciendi officium per substitutum, quæ potestas fuit concessa eo ipso, quod de officio fuit inuestitus; fuit enim D. Ioannes creatus Cursor Maior,
11 cuiusvis ditionis potentissimi Regis nostri, & propterea, dum non potest eodem tempore in quolibet loco personaliter adesse, debet in loco magis digno seruire personaliter, & in alijs per substitutũ, doctrina est *Geminiani in cap. non potest, §. illud autem de præbend. in 6. num.* 11. idem tenet *Rebuff. in prax. benef. in tit. de dispensatione de non residendo, num. 28. fol.* 230. in magnis, per *text. in cap. extirpandæ, §. qui verò, de præbendis*, & hoc nullum habet dubiũ, & si aliter diceretur, concessio esset inutilis, & experientia docet, nam D. Io: residere debet, prout residet in Curia dicti nostri Regis, in alijs verò Regnis, & ditionibus per substitutum deseruit. Si enim potest D. Ioanne substituere, ergo eidem licuit exercitium officij in Io: Baptistam trasferre, potuit etiam & fructuum perceptionem locare, illosq; vendere, non solùm sua vita durãre infrà quindecim annos, sed etiam pro toto tempore vitæ suę, vt suprà est latissimè probatum.

Vltimò, vt in hac materia nil intactum remaneat, dicò, quod & si omnia suprà fundata corruerent, ad-
12 huc pars debet succumbere, siquidem, re non integra, & resoluta causa nullitatem probante, iudicium intentauit, quod de iure non permittitur. Nàm licet ex locatione ad longum tempus transeat ius in re, & vtile dominium in conductorem, nihilominus finito illo tempore longo, omnia extincta censentur, & nullum effectum producere possunt, ità *Ruin. cons. 167. nu. 12. vol. 1. Burs. cons. 23. num. 13. vol. 1. Rimin. Iun. cons. 234. num. 19. vol. 3. Gozzad. cons. 94. num. 51. Mar. Anguiss. cons. 71. num. 10. Caual. decis. 44. num. 79. par.* 1. intentauit enim prætensum iudicium nullitatis pars in anno 1603. quo tempore prima locatio erat iam extincta in anno 1590. & secunda fuit resoluta per resignationem in anno 1600. ergo cessante causa nullitatis, cessat & nullitas, sicut dicimus in caducitate resultante ex venditione; nam si emphiteu-
13 ta vendit rem emphiteoticam, illa recuperata vigore pacti anteceden-

tis ante Domini conqueſtum, res illa non cadit in commiſſum, nam prima alienatio fuit reſoluta,& habetur, ac ſi numquam alienata fuiſſet, de quo per *Dec. conſ.*88. *num.*3. Si ergo illud ius in re, quod præbuit cauſam nullitati eſt reſolutum;quo modo ergo hodie pars poteſt habere tale remedium nullitatis, abſq; materia; remanet igitur fundatum, contractum fuiſſe validum, & per conſequens dum D. Io. pendente locatione voluntariè reſignando officium pretio recepto extinſit locationem, tempore quo & mercedem anticipatam receperat, non poſſit effugere, quin teneantur emendare omne intereſſe paſſum,& patiendum, accedente etiam ampliſſima promiſſione euictionis.

Deciſio patet in præcedentibus allegationibus.

S V M M A R I V M.

1 *Præſumit lex defunctum vocaſſe venientem ab inteſtato.*

2 *Officia habilibus perſonis deferri debent;etiam ſi ad inhabiles ſucceſſorio iure ſpectarent, & nu.* 3. *Et quando tali caſu ſit ſubrogandus adminiſtrator, num.*5.*&* 6.

4 *Remotus ab officio non debet amplius ad illud admitti.*

7 *Renunciatio officij ſine aſſenſu Domini operatur, ut renuncians eam impugnare non poſſit. Et quid in iure deferendo,num.*8.9.10.11.

12 *Officiorum translatio, ſiuè ceſſio, abſq; Regis conſenſu fieri nequit,& quid de iure Regni, & num.* 14. *Et an per hoc officia dicantur eſſe in commercio,necnè, & num.* 13. *&* 15.

A R G V M E N T V M.

Officium ſtante facultate à patre obtenta diſponendi de eo inter filios, ad quem ex filijs ſpectet,patre ab inteſtato defuncto, & quid concurrente inhabilitate primogeniti ad illud exercendam.

Pro V.I.D. Franciſco Paſſalacqua.

A L L E G A T I O VI.

CAMILLVS Paſſalacqua Secretarius in Prouincijs Calabriæ obtinuit à Sua Maieſtate facultatē nominandi ſucceſſorem in officio in vita, vel ab inteſtato, deceſſit ſine teſtamēto, ſuperſtitibus pluribus fratribus, quorum natu maior Horatius, & ſecundo natu minor Franciſcus, contendebant de ſucceſſione ad officium prædictum Horatio allegante ſe maiorem natu, & iure fuiſſe ſibi delatam ſucceſſionem in officio, ex facultate attribu-
1 ta, qua non explicata, lex intelligit
vocaſſe defunctum venientem ab inteſtato, per *l. conficiuntur, ff. de iure codicil.* latè *Frec.de ſubf lib.*2.*qu.*43. Sed ab inteſtato ſuccederet ipſe,ergo eſt preferendus; E contra ſe opponente Franciſco de inhabilitate Horatij, ac de nominatione facta in ſui beneficium, quam per teſtes ſe offerebat probare, & cohæredes nominabant ipſum pro eorum intereſſe, ergo debebat præferri. Superuenit ſpontanea confeſſio Horatij de nominatione prædicta, ac eius ſpon-

spontanea renuntiatio, tamen quia Fiscus prætendebat ex cessione sibi competere ratam quandam extimationis dicti officij, iuxtà Regias literas, fuit latum decretum, quod deferatur officium Horatio. Subingreditur Franciscus, & se offert concordare cum Regio Fisco pro dicto assensu, licet eo non indigeat; nouissimè Horatius reuocata cessione prætendit executionem decreti. cui se opponit Franciscus, non posse redire ad ius renunciatum, & ex subscriptis debere obtinere, quod sibi deferatur.

Primò, officium sibi Frãcisco deberi ex nominatione oretenus facta per defunctum, qui habebat facultatem nominandi, etiam verbo, & de nominatione iam constat per testes, qui licet recepti sint, non citata parte, tamen quia pars fixa est in sua cessione, qua declarauit, sibi cōstare de hac veritate, non est necessaria repetitio testium, stante partis confessione, cum nulla maior probatio, quam proprij otis confessio, & pars post acceptatam in iudicio confessionē eã non potest reuocare, vel saltim si vellet persistere in perfidia, dandus esset terminus, & interim deferēda esset administratio ipsi Francisco, qui habet præsumptionē pro se resultantem, tum ex dicta probatione, tum ex partis confessione.

Secundò, stante Horatij inhabilitate ad officium, à cuius administratione esset remouendus, quando esset in possessione, quoniam bis ab eo fuit remotus tempore Excellentissimi Comitis Oliuarensium, & super ab Excellentissimo Comite Venauenti ob eius inhabilitatem, præuia relatione Domini Præsidis de Ianuario, & Domini Præsidis Marchionis Laini, quoniam officia sũt deferēda habilibus, vt in Ca-
2 pitulis Regni *cap. 34. incipiente, Item quod prædicti Officiales, sub Rub. quod non ordinentur Officiales inhabiles*, de iure ciuili, est *text. in l. 1. C. de diuer. offic. lib. 12.* vbi *Lucas, & l. fin. C. de Tiron. & l. 1. de Princip. agen. in reb. Aut. vt Iud. sine quoq; suffrag. §. oportet*, cum etiam in feudis inbecillitas, & perpetua inhabilitas priuet feudatarius feudi possessione, *cap. 1. an mutus*, & notat *Bald. in cap. 1. de succ. feud.* vbi de primogeniti inhabilitate.

Et si pars diceret, procedere in vitio naturali impresso ante acquisitionem, non in superueniente post delatam successionem, respondetur, quòd inhabilitas istius præcedit; & si replicatur fuisse, vt ius hæreditarium sibi delatum officium, adhùc *Doctores* in dictis locis loquuntur de primogenitura debita iure successorio, quo iure deberi respon-
3 dit; *Oldrad. cons. 94. incip. eleganter, & de Allqdio, Socc. cons. 47. lib. 3. in primo dubio*; Nec obstat si diceret, non fuisse per sententiam diffinitiuã declaratum inhabilem, vel quod posset resipiscere, ad notata per *Doctores in l. his, cui bonis, ff. de verb. oblig.* & per *Abb. in rub. extra, de magis. in fin.* quoniam tot Regæ decisiones prçsumũtur esse de præsenti de recenti, vt fuit de præterito, & transfertur onus probandi contrarium in ipsum, contra quem est tam vrgens iuris præsumptio, imò remotus ab aliquo officio non debet am-
4 plius ad illud admitti, *l. si aliquid, C. de suscept. & Anchar. lib. 10. cap. non potest 2. quæst. 7.* & not. *glos. in d. l. si aliquid, l. si quis, C. de coortal. lib. 12. l. quicumq; C. de diuer. offic. lib. 12.* vbi etiam si fuisset remotus ob solam negligentiam non debet admitti ad idem officium, etiam per rescriptum Principis, nisi expressè de hoc faciat mentionem, latè *Belluga*

in

in Rub. 26. de priuat. offic. numer. 6. & 7.

Et si pars replicaret, dandum esse ei administratorem, *cap. grandi, de*
5 *supplen. neglig. prælat.* Respondetur, illum *tex.* procedere in casu suo, scilicet, in re propria patrimoniali, vt inhabili detur curator, vt *l. 1. ff. de curat. fur. & l. 1. C. de curat. Illustr. & clariss. pers.* secus in officio, ad cuius exercitium requiritur habilitas, & si post delatum officium sequitur delictum, est pœna priuationis, sed stante, prout est casus noster, apparet de inhabilitate deferendum est secundo genito, vt dicit *Bald. in d. cap. 1. de success. feu.* vel saltim quãdo
6 dandus esset administrator, eligendus esset Franciscus eius frater, aliàs ei fieret iniuria, ex regula *tex. in l. 1. § permittitur,* vbi *Bar. ff. de aqua quot. & æstiua,* latè *Rom. cons. 22.* vbi *Additio, & est textus puntualis in l. Iubemus, 9. pro sportulis, C. de Aduoc. diuers. Iud.* vbi officium debet conferri consanguineis eius, per cuius mortem vacat, & sic consueuit Rex Catholicus, vt refert *Petr. de Greg. de concess. feud. par. 1. quæst. 3. in fine,* quod tanto magis procedit in isto casu, in quo nedũ frater secundus est habilis, sed actu exercet idem officium, cuius emolumenta spectant ad omnes coheredes, quorum consensus est pro ipso secundogenito coherede.

Tertio, stante eius renunciatione, quæ licet indigeat Reg. consensu, tamen hoc est respectu Regis interesse, vt subrogatus sit ei acceptus, cũ
7 concurrat saltim interesse voluntatis, *l. fin. ff. de vsu, & habit.* sed non respectu cedentis, vel renuntiantis, cuius respectu actus est validus, & ipse actum prædictum impugnare non potest, ium quia in materia considerari possunt duo actu, vno modo de iure deferendo, alio modo de iure delato.

Si consideramus actum de iure deferendo, vt quia quamuis officium per mortem Camilli erat deferendum primogenito, quia tamen adhuc pendebat controuersia de prædicta nominatione, de prædicta inhabilitate non erat actus consu-
8 matus, nec perfectus, quo casu non diceretur cessio iuris quæsiti, sed abstentio à iure deferendo, & non esset necessarius assensus, nec in feudis, *cap. 1. §. præterea, quibus modis feud. amitt.* vbi *Andr. de Iser.* notat *Iacob. de Belu. Bald. Præpos. Aluar.* & cæteri notant quos, & alios cumulat *Tiraquell. de iure primogenit. qu. 26.* vbi ad ius primogenituræ infert.

Si verò consideramus esse de iure delato cessio, siuè translatio, quã uis indigeret assensu, tamen non ex hoc posset reuocari, nec de iure communi, nec de iure Regni.

9 De iure cómuni non potest, quia concessio iuris, quamuis indiget alieno assensu, tamen obligat cedẽtem, etiam ante euentum consensus, *Text.* ad literam *in l. perfundum, ff. de seruit. rust. præd.* vbi constitutio seruitutis, quæ indiget consensu plurium, obligat concedẽtem in actione personali ad habendam ratam cessionem, etiam quod non superuenit consensus extrinsecus,
10 vbi *glos.* respondet *ad l. quemadmodum, C. de agric. & cens.* quæ procedit in casu suo, quando lex procedit vlterius annullando actum, tunc ipse, qui contraxit potest reuocare, non quod ipse reuocet, sed quia lex annulllat, declarat *Alberic. in l. post mortem, ff. de adoptioni. & Flor. in dicta l. perfundum in glos. vers. post mortem, num. 3. in fin.* notat, valere concessionẽ respectu obligationis personalis, & posset Iudex cogere ad obseruantiam, allegat *Innoc. in cap. inter dilectos, extrà, de donat. & Angel.*

gel. in d. l. per fundum, notat in princip. quod quando ad consumationem actus requiritur consensus alicuius, potest subsequi, & actus valet, sed in officijs, in quibus non est iurisdictio, vt est officium Secretariæ, non procedit *l. Iulia de ambitu*, quoniam quis publicè, & palàm etiã mediante pecunia acquirit, *text. in l. hoc iure, ff. de donat.* vbi *glos. mag.* adducit concordantes *l. 1. ff. de pollicit.* cum pluribus similibus, & notat *Andr. de Iser. in cap. 1. §. Si verò, num. 10. de feud. guar.* innumeri Doctores testantur, *Boss. de ambitu nu. 2. Gugliel. de Bened. in cap. Raynutius vers. duas habes filias, post numerum* 58. Maximè stante consuetudine iam introducta, quæ plurimum valet in officijs, *Innoc. cap. 2. extr. de off. Archidi. Ripa in l. in quartam, num. 164. ff. ad l. falcid.* sed hæc, & similia officia semper consueuerunt vendi, *Bart. de officio carceris in sua patria in l. 1. §. sed nec castrensia vers. in Ciuitate ista, ff. de collat. bonorum Paul. de Castro de officio scriptoriæ in*
11 *Curia Romana in l. omnimodo, §. imputari, ff. de inoff. test. Ias. in d. §. imputari, Paul. in l. 2. C. de collat. bonor. num. 6. Couarr. variar. resolut. lib. 3. cap. 19. in fin.* & secundum ius commune officia prædicta sunt in commercio, quia lex vbiquè permittit de illis posse partes disponere, quia nõ habent annexam iurisdictionem, cum etiam pignorari possint, *l. fin. C. de pign.* & licet sit facta limitatio, circà officia, quæ morte extinguuntur, quæ dicuntur militiæ ex casu, propter interesse conferentis non possint obligari sine eius consensu, vt cum fuerint deuoluta, resoluatur ius acceptoris, cum resolutione datoris, qui obligauit, tamen etiam in certis casibus dicta officia, quæ sunt nouiter concessa, possunt obligari, vt in *Aut. de exhiben. reis, §. optimum*, quem *text.* & materiam examinat, cum maxima eruditione *Connanus lib. 4. cap. 14. de militijs*, & quæ sunt illa, quæ dicuntur ex casu.

Et licet cessio, siuè translatio officiorum non possit fieri a persona inuestita in aliam inuestienda sine
12 consensu Regis, argum. *l. legatus ff. de offic. Præsid.* vbi *Glos.* declarat, & allegat simile de Iure Canonico, vt renunciatio beneficij indigeat Apostolico assensu 17. *q. 6. cap. Grisoldus, & 6. q. 3. cap. denique*, & not. *in cap. admonet, extra, de renunciationibus*, tamen ex hoc non sequitur, ergo officia non sunt in commercio, quia vt dixi, officia sine iurisdictione, quę sunt perpetua indistinctè possunt alienari, ea verò, quæ sunt ad vitã possunt, sed cum assensu, qui solet & debet præstari; & propterea *tex. in l. apud Iulianum, §. constat, ff. de le-*
13 *gat.* 1. dicit, ea non esse in commercio, quæ non solent distrahi, ergo ea quæ solent distrahi sunt in cõmercio, *l. quidam relegatus, ff. de reb. dub. l. intercedit, ff. de condit. & demonstra. Aret. Alex. & Iason in d. § constat*, sed assensus, qui pendet à voluntate Principis, non est de impossibilibus, ergo ea, quæ cum assensu Principis distrahuntur, sunt in cõmercio, *Paul. Aret. in l. continuus, §. cum quis in fin. ff. de verb. oblig. Couar. de sponsa. 2. parte cap. 3. num.* 8. quem articulum declarat *Camerarius in cap. Imperialem fol. 27. litera B.* dum declarat, feudum esse in cõmercio, quamuis non possit distrahi sine assensu Domini, quoniam *in d. § constat*, requiruntur duo, vnum vt dependeat à voluntate vnius, aliud vt consistat in impossibilitate (ibi) nisi iussu Principis, & (ibi) item vbi distrahi non soleat, sed iste assensus, nedum solet concedi, vt quotidiè videmus in practica, cum ad hoc tantum requiratur pro interesse. Curiæ,

riæ, vt sit habilis nouus minister, sed tenetur Curia concedere, aliàs faceret iniuriam, *Bart. in d. §. permittitur*, cuius opinio est communis.

Sed in Regno hoc est indubitatum, quoniam Ciuitas, & Regnum supplicantes obtinuerunt à Cesarea Maiestate, ne officia venden-
14 tur, nec à Regia Curia, nec à priuatis, adhoc vt dignis conferantur; deindè supplicarunt, vt reuocata dicta gratia possint vendi, & Cesarea Maiestas dixit (Placet, exceptis ijs, qui habent annexam administrationem iustitiæ) vt patet in *cap. 4. de anno* 1540. *fol.* 128. quæ gratia facit duo, vnum, vt officia sint vendibilia, & sic in commercio, aliud vt Rex teneatur consentire, quia quamuis gratia intelligitur, vt possint vendi cum assensu, vt intelligatur secundùm naturam actus, *l. si stipulatus, ff. de vsu. Afflict. decis.* 307. *num.* 21. tamen Rex se obligat per dictam gratiam ad concessionem assensus, *Loff. in parafr. feud. in cap.* 1. §. *donare qualit olim feud. pot. alien. Capyc. in d. cap. Imperialem fol.* 35. *col.* 2. *in fin. vers. limitatur*, *Minad. cons.* 10. *num.* 43.
15 aliàs gratia esset inutilis, *Frecc. aut.* 29. *Lanar. cons.* 6. *Afflict. in constit. si quis post litem, & cap. feudum ea lege, si de feud. fuer. controuers. cap. bone, el* 1. *de postul. præs.* vbi *glos.* præterea donec superuenerit assensus, adhuc contractus de officio non est nullus, sed est in suspenso, donec Rex consentiat, qui requiritur, vt quid extrinsecum, & quandocumq; superuenit validat, *Camer.* declarat, etiam in materia feudi *in cap. Imperialem fol.* 89. *col.* 4. *lit. R. vsque ad finem col. cum princ. seq. colum.* & tamen in feudis lex Corradi, & lex Federici, nedùm prohibuit alienationem, sed dedit pœnam priuationis, vt *in tit. de prohibit. alien. per Lotha. & de prohibit. alienat. per Federicum*: *Constitut.* autem *Diuæ memoriæ* ius competens Regiæ Curiæ reuocandi concessit ipsi baroni alienanti, vt *in d. constit. in vers. speciali iure DD. notant*.

Sed in officijs non est lex ciuilis, neq; Regni, quæ inducat, nec nullitatem, nec priuationem, imò permittunt alienationem, & assensus potest impetrari, quem curia tenetur concedere, ergo non cadit difficultas, quin Horatius teneatur obseruare per *d. l. perfundum supra allegatam*, etiam quod adhùc non sit datus assensus, & *Constit.* dat hoc ius reuocandi Baroni, non Officiali, cum sit ius nouum, & exorbitans, non est extendendum ius correctorium, vulg. iuribus; meritò, cum similis casus accidisset, Regia Camera, & Collaterale Consilium in venditione officij declararunt, teneri ad obseruantiam venditorem, etiam quod non sit sequutus assensus, & non procedere dictam *Constitutionem* in officijs, cuius copia est producta.

SVMMARIVM.

1 *Reus absoluitur Actore non probante, vel alias siuè aliter quam proposuit probante.*

2 *Locator tenetur ostendere fines rei locatæ, & illius identitatem, & num.* 3.

4 *Emphiteusis concessa non specificata quantitate certificatur ex pensione.*

5 *Bona possessa per Vniuersitatem præsumuntur libera illius.*

6 *Clausula confirmantes, & de nouo concedentes, quid operantur.*

7 *Clausula quando stat positiuè, & quando conditionaliter quid importet.*

8 *Assertiones in antiquis probant in materia consimum.*

AR-

ARGVMENTVM.

De probatione confinium, & identitatis rei faciendę per concedentem in emphiteusim post concesionem indistinctè factam

Pro Vniuersitate Terræ Montis Caueosij.

ALLEGATIO VII.

VNiuersitas Montis Caueosij breuibus ostendit, debere absolui ab impetitione monasterij S. Angeli petentis nedũ restitutione territoriourm locatorum, sed defensarum ipsius Vniuersitatis, cùm cognitio causæ consistat in duobus articulis.

Primo, si Monasterium fundauit intentionem suam in petitione sua. Secundo, si Vniuersitas fundauit exceptionem suam exclusiuam iuris agentis.

Circa primum, non discutio, si locationes productæ per Monasteriũ probant dominium vel non, quia iam lata est sententia ad relaxandũ territoria locata, sed si est fundata intẽtio Monasterij circa latitudinẽ, & longitudinem, seù capacitatem rei petitæ, & certè inspecto libello petit restitutionem omnium territoriorum, quę ipsum Monasterium possidet sicut in rubrica *l.* describit; ex ipsis enim apparet, quod non defensa Fistulę sic limitatur, de cuius controuersia agitur, sed de generali designatione finium omnium territoriorum, quæ monasterium in dicta regione habet, vt ex inuentario per partem producto apparet, & alterius ex descriptione Domini causæ Commissarij super loco; posito igitur, quod pars petijt restitutionem defensæ fistulæ, quam designauit alijs finibus, & limitibus, sequitur, quod debet Vniuersitas conuenta absolui ab impetitione, duplici ratione, ea, qua possessores vincere solent,
1 quod actore nõ probante reus absoluitur, alia quod pars aliud vel aliter, quam proposuit probauit, doctrina est *Isern.* in materia locationis Ecclesię *in cap. 1. de contrau. inter masculi. & fœmin. in additione nu. 10. in fine num.* Si verò inspiciamus ipsas locationes, & certæ ipsæ sunt incertæ ratione finium, cùm nullos fines, nullos limites designent, sed simpliciter solitis finibus, quo casu de iure incertitudo, vel vitiat locationem, vel si poteſt certificari cor-
2 pus, licet valeat locatio, tamen non est in probatis circa fines, quos tenetur ostendere, *l. Titius hæres, ff. de act. empt.* vbi est *tex.* particularis, & etiam si probaret de corpore, oporteret probare de identitate per fines, & confines, *Bart. in l. demonstratio, ff. de condit. & demonstrat. in fine comment.* adeo quod in materia cõfinium obtinet, qui meliores probationes produxit, *cap. ex literis, extra, de probat.* & in dubio Iudex debet absoluere potius, quam condemnare, *l. Arrianus, ff. de action. & obligat.* vel saltim præsumptionẽ, quod de re modica facta fuit, *l. si ita stipulatus fuero decem 12. ff. de verb. obligat. l. inter pares. ff. de re iud. l. cum seruus legatus 39. §. Seio, ff de legat. 1. l. si ita relictum 43. ff. de legat. 2.* quæ iura, & alia cõcordantia ad quæstionem nostram allegat *Speculat. in tit. de locat. §. nunc aliqua. de emphyteus. in quæst. 59. num. 74. & propriè 75.* quia Ecclesia debuit exprimere fi

nes, & confines rei locatæ,& omnia specificè declarare,quod quia non fecit,debet succumbere, ad quod
3 allegat *l. sed & si quis, §. quæsitum, ff. si quis caut. l. veteribus, ff. de pactis, cum pluribus concordantibus*; Deindè concludit,quod nè Ecclesia perdat pęnitùs rem suam,& colonus locupletetur cum iactura Ecclesiæ,qđ Iudex arbitrabitur,& moderabit secundum consuetudinem Ecclesiæ, & morem regionis, & quantitatem pretij,& pensionis, & secūdum istas inspectiones declarabit quanta fuerint terra locata, & per hac solemni decisione *Speculat.* concordat doctrina *Andr. de Isern. in additione ad cap. 1. de contrau. inter mascul. & femin. num.* 10. *vers. per quem patet, circà med um numeri*, . vbi ponit quæstionem, quod si Ecclesia, locauit magnum territorium, pro modico, quod non præsumitur totum locatum, sed quando ignoratur, quātum intelligitur quantitas proportionabilis addita sexta, vel tertia parte pro lucro conductoris, ex illa infallibili ratione, quod quantitas pensionis arguit modicitatem rei, sequitur *Paris de Put. de reingrat. feud. in part.* 31. *incip. pone, quod rusticus, sub rub. si ignoratur quantitas, vbi erat incertus census, & certificatur ex re*, & idem *cap.* 50. *incip. modo, circà prædicta sub rub.* vbi non apparet de iure, in quò capitulo erat incerta res locata, & ex pretio seù pensione certificatur, & ex dicta doctrina *Andr.* decidit articulū, inspecta igitur consuetudine Monasterij, quod nimis accuratè consueuerat locare res suas, vt ex pactis in locationibus patet, inspecta minima pensione, circà ista territoria,& magna respectu aliorum territoriorum, inspecto longissimo locationis tempore, ab anno 1483. vsquè ad anno 1586. quò fuit mota lis, inspecta incertitudine rei, certum iudicium fieri potest, quod res erat minima.

Ex quibus regulis satis in tuto est decisio causæ pro Vniuersitate, sed vt Sacrum Consilium cognoscat, etiam calliditatem partis, cum reuerentia, aduertò quod Monasterium nō produxit titulum territorij, quia fortè apparebat de confinibus, in alia etiam calliditate versata est, quia cum cæpisset locatio ab anno 1483. non produxit primam locationem, nec sequentes, in quibus descripti erant termini, sed locationes de anno 1533. & proptèrea sequentes locationes describunt territorium cum finibus solitis, quasi de te satis nota, & quod peius in rubrica libelli describunt rem, nedum aliter quam se habet territorium Monasterij, sed defensam ipsam aliter, quam in se est, sed per terminos generales aliorum territoriorum monasterij, vt confunderet iura Vniuersitatis.

Circa secundum articulum de exceptione Vniuersitatis, licet non teneatur ostendere titulū suæ possessionis, quia dubitari poterat, si omnia territoria possessa per Vniuersitatem essent locata, vel proptèrea probat de suo titulo subscriptis medijs.

Primo, præsumptione iuris, quod territoria per Vniuersitatem possessa sint ipsius Vniuersitatis, ex doctrina *Paul. in l.* 1. *in lectura antiqua, ff. de acquir. possess.* vbi adducit multa iura, quod territoria sita intra fines alicuius Vniuersitatis, si non
5 sunt occupata, præsumuntur esse illius Vniuersitatis, quem defendit ibi *Soccin. num.* 18. ab impugnatione *Aretin.* & dicit, se consuluisse, & obtinuisse, consilium autem est *cons.* 86. *vol.* 3. sequitur *Ias. in d. l.* 1. *Valasc. de quæstion. emphiteut. q.* 8. *Gomes. in l.*

45.

45. *Tauri, num. 2. Couarr. pract. quaest. cap. 37. de pascuis, num. 1. Molin. de iustit. & iur. disput.* 59. qui ponunt exempla de Ciuitate, Castro, vel Villa.

Secundò, speciali concessione Serenissimi Federici Principis, qui de anno 1483. confirmat, & de nouo concedit defensas Vniuersitati, quæ cōfirmatio operatur duos actus
6 confirmationis, & nouæ concessionis, *Andr. in cap. 1. de vassall. decrepit. atat. num. 3. de Anna allegat. 35. num.* 13. in proprijs terminis, quæso videatur, & licèt dicat, iuxtà tenorem Priuilegiorum, ea tamen exibere non tenetur, *Spec. de instrum. edit. §. 11. vers. nunc autem, num. 2. & 3. lo: Andr. ad Spec. de feud. §. 1. vers. instrum. Gram. decis. 59. num. 28. D. de Pont. consf. 97.* nequè obstat, quod dicat, si & quatenus in possessione existit, quia dicta clausula stat po-
7 sitiuè, non conditionaliter, *Abb. Dec. & cæter. in rub. & in cap. examinata, extrà, de confirmat. vtil. vel inutil.* latè *Bart. in Constit. ad reprimendum. vers. prout. & Capy. in inuest. vers. confirmamus, vers. & aque principaliter,* vbi probat, quod natura confirmationis, est de nouo concedere.

Tertiò, per assertiuas in alijs scripturis antiquis in actis præsentatis, & de iure in materia confinium assertiones in antiquis, probant *Paris*
8 *de Put. de reinteg feud. cap. 181. Crau. de antiquit. temp. p. 1. ampl. 7. num. 14. & 20. Guid. Pap. q.* 193. vbi nouissima additio, scilicèt, & additio final. & per *Afflict. in decis.* 23.

Taliter, quod cum Vniuersitas habeat priuilegium de anno 1492. habeat plures assertiones antiquas, etiam Monasterij habeat præsumtionem iuris pro se; pars verò non habet intentionem, circà certitudinem quantitatis, & inuentarium, neqùm est falsum in pluribus assertis in ipso, sed est de generalitate territoriorum, & pars petijt illam generalitatem, & in articulis nil deduxit de confinibus defensæ, sed fecit rubricam de omnibus territorijs; meritò non potest sequi condemnatio ad totum territorium possessum per Vniuersitatem, tam antiquissimo tempore, sed ad illam partem proportionabiliter ad pensionem, proùt aliàs Sacrum Consilium iudicauit in præsenti causa.

SVMMARIVM.

1 *Probatio per loci euidentiam omnes antecellit.*

2 *Testes maiores numero, & dignitate, maiorem faciunt fidem.*

3 *Dominium non probatur ex locatione rei facta.*

4 *Dominij quæstio refricari non potest in iudicio possessorio, sed benè quando agitur actione ex locato, n. 5.*

6 *Verba enunciatiua in antiquis probant, etiam inter alias personas, maximè si essent geminata in pluribus instrumentis, & n. 7.*

8 *Fines rei locata sunt in locatione necessariò exprimenda, & num. 9. & 15.*

10 *Locatio incerta absque finibus rei facta, de minimis est intelligenda. Et tantum rem correspectiuam redditus comprehendit, nu. 11. Et attenditur etiam quid consueuerit locator in similibus facere, n. 13.*

12 *Contrahentium mens arguitur ex pretio.*

14 *In notorijs non est necessaria declaratio.*

16 *Feudi qualibet pars potest dici fundus, & destinatione patris familias iunguntur, & n. 17.*

18 *Finium in designatione includitur quidquid est intra fines.*

19 *Actor obtinere non potest argumentis, sed præsumptionibus.*

 20 *Præ-*

20 *Præsumptio maior tollit minorem.*

21 *Regula, quod quidquid est intra fines feudi præsumitur feudale, procedit eo per confinia limitato, secus si non fuerit limitatum.*

ARGVMENTVM

Est idem, ac in allegatione præcedenti.

Pro eadem Vniuersitate Terræ Montis Caueosij.

ALLEGATIO VIII.

QVIA satis in facto dictum est, & tum ex testibus, tum ex antiquis scripturis, tum ex validissimis coniecturis in memoriali notatis, potissimum ex euidentia loci, super quò nouissimè fuit factus accessus; qua quidē probatione, nulla maior adduci potest, quæ huic causæ melius conueniret, ex regul. *text. in l. si irruptione, §. 1. ff. fin. regun. not. glos. in cap. inter memoratos in vers. mittendos 16. q. 4. & Affl. decis. 23. num. 6.* res ità clara redditur pro Vniuersitate, vt de indebita Monasterij prætensione, circà relaxationē defensarum Fistulæ, & Arcoræ, nulla superfit difficultas, restringam breuius, quo potero, aliqua in iure, præsertim cum apud doctos, & disertos viros sufficiat factum proposuisse, & post habitis titulis, qui Vniuersitati suffragantur, tum hominis, ex priuilegio Regis Federici de anno 1488. in quo enunciantur, defensæ esse Vniuersitatis, sibiq; à Rege confirmantur, tùm legis ex immemorabili præscriptione, cum requisitis omnibus optimè verificata, qđ Vniuersitas, tanquàm Domina semper illas possederit, fructus, ac redditus perceperit, exteros non affidatos depignauerit, Monasterio præsente, vidente, & acquiescente, quā
2 quidem probationem per plures numero, & digniores testes titulo vallatam, certò certiùs est, debere preferri simplici Monasterij probationi, per pauciores testes, non super centenaria deponentes, *cap. licet causam*, vbi *Doctor. & Felyn. num. 8. & 9. extrà, de probat.* notat *Bart.* de antiquiori possessione loquens in simplici possessorio *in l. si duo post, num. 4. ff. vti possid. Bald. in l. data opera final. verb. C. de his, qui accus. non poss. & in l. post sententiam, C. de sententijs*, & alijs relatis per *Paris. cons. 107. num. 79. vol. 1.* Dico, quod dum Monasterium innuitur instrumentis defensarum locatarum Vniuersitati de quinquennio in quinquennium, de anno scilicet 1533. pro ducatis octo, de anno 1538. du. octo cū dimidio, & de anno 1543. pro du-
3 catis decem cum dimidio, non fundat dominium illarum, *cap. inter dilectos vers. per instrumenta*, vbi *Docto. de fid. instrum. in l. ad probationē, C. loc. Bart. & cateri in l. legata inutiliter, ff. de admin. leg. Curt. Iun. cons. 41. num. 8. & cons. 158. num. 5. & 6. & Affl. decis. 23.* de quo dominio,
4 licèt in hoc iudicio, quod consistit in mero possessorio videatur opponi non posse, ex teg. *text. in l. si quis conductionis, C. locat.* vbi *glos. & DD.* faciunt differentiā, si agatur actione personali ex illa *leg.* (& quando iudicio reiuendicationis) quo casu daretur refricatio, ex *text.* vbi *Glos. & DD. in l. ad probationē, C. eod. Glos. & DD. in d. cap. inter dilectos vers. per in-*

5 *instrumenta, & Bart. in d. l. legata inutiliter,* datur etiam refricatio dominij, quādo fuit actum actione ex locato, prout in casu nostro, ita *Menoch. in tract. de acquir. possess. remed.* 11. *num.* 46. & est communis opinio.

Aduertendum tamen est, nos nō opponere de dominio illarum partium territorij, quæ erant Monasterij, in quibus verè constitit locatio, & nunquam ab Vniuersitate fuerunt denegatæ, atquè ex decreto Sacri Consilij relaxatę, sed tantum pro integris defensis, de quibus est quęstio, quæ tanquàm propriæ Vniuersitatis in locationem deuenire non potuerunt, idquè vt appareat, pondero in instrumentis, de quibus agitur, non fieri specificationem finium, sed tantum sub clausula generali locari defensas Vniuersitati, iuxtà suos fines, ob quam generalitatem, immò incertitudinem verisimilè est, in locationem venisse venialia illa indefensa Fistulę de anno 1488. pro vncia locata, & demum indefensam redapta, & illud paruum territoriū in fonte Sanctæ Agnetis in defensa Arcore, seù Sancti Leuci, locatum similiter Vniuersitati pro tarenis quinque, quæ territoria dicebantur esse Monasterij, vt fit mentio in eodem priuilegio Regis Federici, qui dictæ locationi præstitit assensum: quæ quidem verba licèt enunciatiua,

6 cum simus in antiquis, probant etiam inter alias personas, *Bald. Salycet. Alber.* & communiter moderni *in l. cum aliquis ad limit. glos. ibi in vers. ex hoc, C. de iur. deliber.* habetur per *Glos. in cap. si Papa in vers. Prolata, de priuileg. in* 6. & per *Abb. in cap. cum olim,* vbi *Glos. in* 10. *instrumenta, de censibus,* per *Alex. cons.* 6. *in fin. vol.* 1. *Dec. cons.* 42. *num.* 7. *in fin. & Paris. cons.* 104. *nu.* 47. *vol.* 1. Eo maximè cum circà huiusmodi locationem inuentarium ex aduerso productum concordat cum priuilegio, cui se refert. Tantò magis cùm in casu nostro ista verba fuerint enunciata in pluribus instrumē-tis, & inter diuersas personas, concurrente etiam immemorabili

7 possessione Vniuersitatis, quo casu plenè probant, quia tertium, etiam quādo agitur de graui præiudicio, vt per *Cran. in tractat. de antiquit. temp. par.* 1. *sect. ampliatur, num.* 14. & 20. quem legi rogo.

8 Fines namq; in instrumentis erant designandi, vt sciri posset, quid locatio certè contineret, *l. Titius hæres, cum ibi notat. ff. de action. empt.* habetur in *l. forma, ff. de cons.* vbi *glos.* voluit, duo saltim confinia esse describenda, quam sequitur *Bart. ibi, & in l. demonstratio col.* 5. *ff. de condit. & demonst. Alex. cons.* 35. *vol.* 5. & *Dec. cons.* 500. *col.* 2. præsertim

9 cum in defensis non reperiantur distincti lapides, nec alia signa, seù per alias qualitates demonstrentur, vt de finibus non esset curandum, *l. cum seruo, §. demonstrat. ff. de contr. empt. l.* 1. *§. fin.* vbi *glos. ff. de dot. prælegat.* notat *Bart. in rubr. col. fin. C. de contr. empt.* sentiens sufficere, si locus demonstretur per qualitates expressas, *Bart. & Paul. in l. cum pater, §. fin. ff. de leg.* 2. quos refert, & sequitur *Paris. cons.* 3. *num.* 42. *vol.* 2. vndè cum contractus fuerint obscuri respectu rerum in ipsis deductarum, si non adessent clarè probationes, quas habemus ex dicto priuilegio declarante, defensas fuisse Vniuersitatis, & quid fuerit Monasterij quiduè locatum, & pro qua mercede, de qua similiter loquitur in-

10 uentarium, in dubio, ad coniecturas esset recurrendum, & de minimis locationem factam iudicandū, argum. *text. in l. si stipulatus fuero decem,* vbi *glos. ff. de verb. oblig. l. an obscu-*

securis, ff. de reg. iur. l. Aphricanus, §, fiio, ff. de leg. 1. & in concessione territorij incerta, quod minimum veniat, habetur per *Parid. de integr. feud. cap. pone quod dominus, fol.* 33. *in meo*. Immò in primis pensio est inspiciēda, ex cuius quantitate iudicāda est territorij cōcessio, in term. arguit *Andr. in cap. 1. col. fin. vers. per qua patet de contr. inter mascul. & fe-*
11 *min.* qui in specie loquitur de magno territorio ab Ecclesia sine finiū limitatione concesso, & firmat, tantum de eo præsumi locatum, quantum possit censūs quantitati proportionari, sequitur *Paris. ibid. & in tract. de reintegr. feud. cap. pone, quod rusticus fol. in meo* 21. *& in cap. modo circà prædicta fol.* 34. facit in simil. qnod *Andr.* voluit *in cap. Imper. §. illud col. 4. num.* 65 *de prob. feud. alien. per Feder.* dicens, præsumi concessum in feudum quantum proportionetur seruitio, q; vassallus prestat; qualitas namq; pretij arguit men-
12 tem contrahentium, vt dignoscatur de qua re conuenerint, *l.* 1. *vbi Doctor. ff. de reb. dub. Glos. & Bart. in l. semper in stipulationibus, ff. de reg. iur.* ad idē vt sciatur, quis sit contractus emptionis, an locationis, est *Glos. & Bart. in l. 1. §. qui superficiem, ff. de superfic. Aret. consi.* 6. cum alijs adductis per *Dec. consi. 347. col. 2.* & p *Afflict. decis.* 68. Vanissimum namq; esset præsupponere, tàm magnas defensas pro minimo fuisse locatas, cum idem Monasterium ponat in articulis, & probet, illas fuisse redditus annuorum ducat. 600. à quinquaginta annis retrò. Quid enim aliud est dicere, pro ipsarum pensione fuisse perceptos annuos duc. decem cum dimidio, vsque ad tempus litis motæ de anno 1586. nisi arguere imprudentiam, siuè prodigalitatem tot Patrum ibidem in Regali Monasterio existentium, easdemquè defensas, nedùm notas, verùm etiam ante oculus habentiū, qui passi fuerint in tā euidentē Monasterij perniciem, tantò temporē Vniuersitatem cum eius iactura locupletari, & defensas prædictas, sic vilius detineri, cum potuerint ad libitum reuocare affictum, quē de defensis non reuocauerunt, sed tantū de hortis, & vinealibus sub maiori pensione annuorum ducatorum septuaginta in eisdem contractibus prædictæ Vniuersitati locatis?

Et si ad solitum Monasterij in concedendo res suas in dicto loco esset recurrendum, atquè videndum, quid consueuerit in similibus
13 facere, vt *Andr.* arguit *in d. c. 1. col. fin. de controu. inter mascul. & fem. & Parid. in preall. loc. per text. in l. excepto*, vbi *Glos. C. locat. l. si non fuerint, ff. pro soc.* melior *text. in l. si finita in princ.* iuncta *Glos. de damn. infect.* Eò fortiùs vincere debemus, nam ex scripturis fuit doctum, quod tēpore harum locationum, & propriè de anno 1534. Patres prædicti locauerunt quandam eorum defensam *detto la Pizzica* pro duc. 209. ipsamq; anno sequenti relocarunt pro duc. 255. & in anno 1536. quandam aliam pro duc. 198. vltrà commoditatem ducator. 1000. sibi mutuatorum, & in affictum excomputandorum, vt manifestè ex his innotescat, Monasterium semper cōsueuisse locare res suas, non pro minimo, sed magna mercede, iuxtà rerum qualitatem, nec esse solitum iactare suum, quod in dubio non est præsumendum.

Posset etiam coniecturari ratio; quarè de finibus non sit mentio in instrumentis prædictis, & est illa, vel quia modica, & satis nota erant territoria Monasterij, quæ concede-
14 bantur, in notorijs namq; declaratio non est necessaria, *Bald. in l.* 1. *ff. de*

ff. delib. & posth. & in l. hac consultis-sime, vbi *Glos. & Bart. C. qui test. facer. poss.* habetur per *Glos. in l. 1. §. fin. ff. de dot. praleg. & in l. si quis in fundi vocabulo, in vers. nominauerit, ff. de leg. 1.* vel quia cum prædicta territoria essent in defensas redapta, & in ipsis aggregata, am se. unt antiquos fines, ex quibus fortè prius denominabantur, & hinc prouenit diuersitas in eisdem contractibus respectu hortorum, & vinearum Vniuersitati locatarum pro ducatis septuaginta, in quibus particulariter fines nominantur, secùs in defensis, nisi diceretur, quod cum essent res istæ preciosiores, & pro maiori mercede locatæ, ad euitandum incertitudinem super illis cautius fuit actum.

Nec est vis in nominibus Fistulę, & Arcoræ in instrumentis descriptarum, quod hæc nomina magis conueniant integris defensis, quàm partibus illis incorporatis, prout
15 dedimus instãtiam, *l. locus in princ. & §. seq. ff. de verb. signif.* nàm ex deductis in processu huic motiuo concludenter respondetur, siquidē est probatum, fuisse inclusa in defensis præd ctis nonnulla corpora propria habentia, & particularia nomina, & tamen generale nomen defensarum assumpserunt, ità in specie deponunt testes de vinealibus Monasterij in defensa Fistulę, & de territorio Sanctæ Agnetis in alia defensa, quod nomen Sãctæ Agnetis
16 allt m plu in feudis eum cadit affectio, vt quælibet pars possit fundus dici, *d. l. locus 10. non enim ff. de verb. signif.* Destinatione namq; patris fam. constituuntur, vt vnum de pluribus, & plures de vno efficiantur, *l. quod in rerum, §. penultimo, ff. de leg. 1. l. planè, la prima, §. fin. ff. eodem*, notatur *in l. Gaius, & in l. tum fundus, ff. de leg. 2. est tex. in l. Seia, §. tiranna, ff. de fund. instru. & in l. Prædys, §. Titio, ff. de legat. 3.* quæ iura sæpissimè allegat *Isern* & propriè
17 in adiacentibus feudo, licet separatis inter se, vno tamen nomine possessis, voluit per prædicta *in cap. 1. col. 1. de Capitan. qui Curiam vend.* & videatur *Alex. cons. 169. vol. 5. & gl. §. 1. glo. 5. nu 15.*

Postremo superest, vt respondeamus fragili argumento, quod ex aduerso elicitur ex inuentario anni 1500. in quo describuntur bona omnia ipsius Monasterij, & fit itinerarium per territoria ipsius cum appositione lapidum, & designatione confinium, infra quos lapides prætenditur, eas includi ex clausula in dicto inuentario, & quicquid est intra fines, est ipsius monasterij, *l. ade sacra, §. 1. ff. de contrah. empt.* In desi-
18 gnatione confinium, quicquid est intra fines, includitur, *Bald. in rubr. 22. quæstione, C. de contrah. emptione, Decius consil. 271. & Aym. cons. 105. num. 1.*

Et vltrà responsum generale, quod cum monasterium sit actor in
19 præsenti iudicio, non potest vincere ex argumentis, sed ex probationibus, per reg. *tex. in l. qui accusare, C. de eden. & tex. in l. fin. C. de reiuendic. & in cap. 3. circa finem, de caus. possess. & propriet.* & si ex præsumptionibus iudicandum esset, validiores sunt nostræ, etiam circumscriptis probationibus, ob quas ab-
20 solui debemus; maior namq; præsumptio minorem tollit, *l. Dinus*, iuncta *glo. ff. de restitut. in integrum*, & magis verisimile tollit minus, secundum *Bald. in l. fin. in 2. opposit. C. de hared. instiu. & in l. siuè possidetis, C. de prob.* Respondeo, etiam quod tunc procederet argumentum, ac præsumptiua probatio, de qua in dicta *l. ade sacra, §. 1.* cum alijs adductis per *DD. vbi supra allegatos*; quādo

do darentur defensæ per certos lapides confinatæ, & ab alijs bonis distinctæ, vt clausula, *Et quicquid est infrà illorum fines*, posset operari, sed cum defensæ, nec nominentur in inuentario, & distent à lapidibus, & signis bonorum Monasterij quandoq; per vnum, duo, tria, quinque, & plura milliaria, non video quomodo valeat huiusmodi argumentatio, facit ad hoc, quod voluit *Andr. in simil. in cap. 1. in ver. additio, de contr. inter masc. & fem.* vbi dixit, quod limitato feudo, procedit argumentum,
11 quod quicquid est infrà fines, præsumatur feudale, ergo vbi non limitatur, non potest includi, quod finibus non distinguitur.

Dico insuper ex alio reddi elusoriam huiusmodi argumentationem, quamuis defensæ finibus essent circumscriptæ, nam verum est dicere, inter lapides confinantes, & defensas prædictas nedùm adesse nonnulla territoria post inuentarium empta à Monasterio, quæ tunc temporis erant particularium, & signanter Terræ illorum de Seluaggio, quæ confinant cum defensa Fistulæ, & aliud territorium Pasquæ Pallone, quod emit Monasterium, & in contractu dicitur, iuxta Defensam vniuersitatis, verum etiam multa alia corpora bonorum, tum Ecclesiarum, tum Particularium, tùm Demanialia Baronis, libera, & in nihilo obnoxia dicto Monasterio, quæ necessario essent inclusa, si prædictæ defensæ includerentur. Et præsertim in dicto inuentario fit mentio de nonnullis corporibus bonorum, quæ excipiuntur à generalitate prædicta. Ex quibus argumentum redditur inane. Eò maximè, quia si verus esset ille finis putei Sancti Stephani in inuentario descriptus, qui est intus terram Montis Caueosij, includeretur ferè tertia pars ipsius terræ, cum domibus, apothecis, magazenis, Quod quàm ridiculum sit præsupponere.

ADDITIO OCTAVII Bilottæ.

DE probatione identitatis rei, & confinium, vide post alios, quæ scribit *Dom. Hyppol. Maja* eruditus Doctor Panhormitanus *in consultat. Ciuil. 7. par. 1.* Confinia duo requiruntur ad demonstrandum identitatem rei, *Camill. de Medic. cons. 56. num. 1.* Et quando probetur confines per verba enunciatiua plurium instrumentorum antiquorum, & quomodo ex his resultat fama sufficiens ad probationem confinium, idem *cons. 94.*

SVMMARIVM.

1 Tex. in l. à Diuo Pio, §. si super rebus, ff. de re iudicata, *admittit tales quales probationes, etiam semiplenas, dum summariè agitur.*

2 *Locatio, an præsumitur renouata per existentiam rei pænes conductorem; & num. 3.*

4 *Potestas capiendi propria auctoritate, intelligitur adeundo Iudicem, & non de facto.*

5 *Mora semper potest purgari ad euitandam pænam conuentionalem, re tamen integra, & num. 15.*

6 *Pactum, quod non transferatur dominium, an valeat, & num. 7. & 9. Et decisiones S. C. nu. 10.*

8 *Prælatio datur cum sua causa.*

11 *Exequutio præsumitur facta in bonis debitoris, & in hoc creditur nuncio.*

12 *Possessio an transferatur in hæredes, etiam per colonum defuncti.*

13 Tex.

13 Text. in l. si quis conductionis, C. locat. *explicatur, & limitatur.*

14 *Electio vnius remedij, sine actionis non tollit aliam.*

ARGVMENTVM.

Exequutio an dicatur facta in bonis alienis; quando rei exequtę venditor sibi reseruauerat dominium.

Pro Creditoribus Magnifici Cæsaris Beluedere.

ALLEGATIO VIIII.

CVM essent exposita venalia bona, quon. Cesaris Beluedere, & in specie rus in actis deductum comparuerunt hęredes Ioannis Antonij Coci, dicentes, fuisse exequutum in bonis alienis in processu dictorum hæredum, factoquè decreto, quod audiantur, compilato processu, videndum est, an sit fundata eorum intentio de iure, pro quo in facto aduertendum est, licèt partes in hoc concordant.

Primò, quod fuerit venditum Rus in anno 1564. per Ferdinandū de Gueuara pro duc. 8000. Ioanni Antonio Coci, & Loysio Beluedere, cum clausula, quod pendente solutione non sit translatum dominium, nec possessio in emptores, sed remaneant penès venditorem.

Secundò, quod non facta solutione fuit per magnificos Crispanos hæredes venditoris liquidatum instrumentum, factum sequestrum exequutio, & demum soluta parte spectante ad eos de Beluedere data dilatio Ioanni Antonio Coci cum clausula in solutum dationis, & alia conuentio, cum pactis amplissimis.

Tertiò, quod nec fuit facta solutio in anno 76. imò erāt creditores Crispani in du. 4000. pro capitali, & duc. 1600. pro tertijs, & sic vltima fit conuentio, vt si non soluerit infrà annos tres, & non sequeretur ratificatio quorundam, illa medietas Ruris sit retrocessa, retrouendita, & in solutum data ipsis Crispanis pro quantitatibus, & quod eis liceat vēdi facere partem dicti Ruris in processu Ferdinandi Crispani contra hæredes Ioannis Antonij Coci, pactum est.

Quartò, concordant, quod non sequuta solutione prædicta, nec sequuta ratificatione lapso iam tempore prædicti de Crispano in anno 86. agunt in Sacro Consilio ad venditionem dicti Ruris, vt in dicto processu, vsq; ad dicendum.

Quintò, quod pendente hoc iudicio prędicti Crispani vendunt medietatem dicti Ruris, prædicto Cæsari Beluedere, vigore prædictæ conuentionis pro certo pretio, cum promissione euictionis in forma, vt ex processu ad instantiam hæredum Cæsaris contra Crispanos, petunt nunc in casu succumbentiæ euictionem ab illis, vt in eo.

Sequitur nunc videre, an hæredes Coci benedicant, vel non, licèt in casu obtinuerint de euictione tenerentur Crispani, contra quos est compilatus processus; Vndè pro eorum intentione adducunt subscripta videlicet.

Primò, ex precalendatis scripturis penès eos fundant dominium medietatis Ruris, & possessionem,

& producunt instrumentum dotationis Clementiæ Coci, cum dicto Cæsare, cui per dictum Ioannem Antonium Coci locatur dicta medietas Ruris pro duc. 400. qui promictitur in dotem in processu currenti, quæ sufficiunt in materia de
1 qua agitur, *text. enim in l. à Diuo Pio, §. si super rebus, ff. de re iud.* admittit tales quales probationes, etiã semiplenas, cum summatim cognoscitur, & non præiudicat in ordinario iudicio, vt communiter Doctorem ibi concludunt.

Secundò, quod non possint Cæsar, nec hæredes, & creditores ex persona Cæsaris refricare quæstionem dominij, & allegare emptionem vltimo loco factam à Crispanis, stante contractu locationis allegatæ, quæ licèt erat pro certo tem-
2 pore, tamen præsumitur renouata, tum ex §. *qui impleto, l. item quæritur, ff. locat.* tum ex assertione eiusdem Cœsaris in contractu prędictę emptionis, vbi asserit se tenere cõductam dictam partem à prædicto de Coci, cum *lex si quis conductionis, C. locat.* hoc prohibeat, esset enim spoliare Dominum sua pos-
3 sessione, & propterea ante omnia esset restituẽda possessio locatori, & deindè agere, vt ibi perscribentes, *& in cap. cum dilectos ext. eo.*

Tertiò, dicunt Actores, non valere venditionem prædictam, nam licèt in instrumento sit data potestas propria authoritate, tum adeundo Iudicem, non potest redire ad potestatem de facto, cum videatur effectus meticulosus, *l. de pupillo, §. me-*
4 *minisse, ff. de noui oper. nunc.* ità egregiè *Bald. in l. 2. in* 10. *quæst. C. de seruit. & aqua.*

Quartò, quia hæredes poterant vel erorum creditores purgare moram ex communi conclusione Do-
5 ctor. etiam ad euitandam pœnam conuentionalem, etiam dato certo die, *l. celsus, ff. de arb.* & probat *Salyc. tract. de mora, in 2. quæst. principali, num. 17. in 6. tom. tract. par. 1.*

Quibus tamen non obstantibus contrarium est de iure verius, ipsi enim Coci non habent dominium, nec possessionem, & hæredes Cæsaris habent dominium, & possessionem.

Quò ad primùm, clara est conclusio, valere pactum, quod non
6 transferatur dominium, ex *l. cum manu fata, ff. de contrah. empt. §. nemo;* Duobus fundamentis, vel quod valeat temporaliter, vel quod sit alia species contractus, perpetuo enim, vel non valerèt, cum repugnaret venditionis naturæ, vel non esset venditiò; & nè aliqua relinquam, dico, non obstare dicta *Afflict. in Constit. Sancimus, de inne prothomis. in princ. num.* 20. *vers. sed ponamus, & in §. licet, nu.* 13. *& decis.* 338. in quibus locis concludit, pactum non valere, & esse locum iuris congrui, declarando verba *Bald. in Rub. cap.*
7 *de contrah. empt. in.* 13. *quæst. Afflict.* enim laborat ad fundandum, quod vicinus habet retractum, etiam in re vendita, cum reseruatione dominij pendente solutione, sed non potest negare, quin *Baldus* benè dicat, quod pactum sit naturale, & non contra naturam contractus, quando est temporale, sed quod non nocet tertio, idq; maxima, & meliori ratione, nam vicinus obtinet rem cum eisdem conditionibus, quibus possidebat emptor, ac cum eodem
8 pacto, prælatio enim datur cum sua causa, *Glos. illa in §. 13. verbo vendum, num. 22.* vndè ex alio poterat, *Afflict.* fundare *decis. in fin.* cuius cõcludit, pactum valere, & veram fuisse visam doctrinã *Bald.* quem sequitur, & comprobat *Tiraquell. de re-*
9 *tract. lignag. §. 1. glos. 2. num. 39. Decens.*

conf. 440.*incip.superioribus, Vrsill.ad dictam decis.* 338. & plures relati à *Tiraquell. Addentes ad Decium in d. conf.* 440.qui adhærent *Tiraquello.*

Vndè fit, quod si valet pactum, dominium semper remansit penès venditorem, à quo causam habet Cæsar; *Et sic bis fuit iudicatum in S. C. in eadem Aula in causa Iulij Rossilli, & in causa Donati de Falco,* 10 ità quod Consiliarij nedùm tenuerunt non esse translatum dominium, sed remanere eiusdem naturæ, sic in causa dicti Donati iudicarunt in materia Consuetudinis Neapolitanæ, tantò clarius, quod ista reseruatio semper fuit renouata in omnibus cautelis, & dilationibus concessis; vt ex eis videre est.

Quo ad possessionem, etiam patet, nam vnquam fuit penès eos de Coci, cùm fuerit reseruata, & deindè Cesari tradita per cautelas antè dictas, ac nouissimè penès eius hæredes reperta, cū fuerit exequutum super Rure, vt in bonis Cesaris, 11 in quo creditur nuncio, *Alexan. in d. §. si super rebus, num.* 17. vbi plures refert, ibi *Bart. num.* 4. dicit, quòd quādo reperitur penès debitorem, contrà quem est facta exequutio, transfertur onus probandi in aduersarium dicentem, exequutum in bonis suis.

Et vt ponam in hoc gladium ad radicem, aduertant isti Actores, quòd sunt hæredes Ioannis Antonij, qui vltrà quod nunquam possedit per supradicta, & si aliquam tenutam habuit, fuit nedum interrupta tot sequestris, & tot exequutionibus, sed ei ablata de facto, & tradita Cesari, sed dato, quod possederit, non tamen hæredes possiderunt post eius mortem, & possessio non tran-12 sfertur in hæredes, *l. cum hæredes. ff. de acquir. poss.* nec per colonum defuncti possident hæredes, *l. qui vniuersas, §. qui per colonum, ff. eod.* vbi *Doctor. notant,* & propterea vltrà alia infrà dicenda, Actores non fundat possessionem, nec per assertum contractum locationis per supradicta, quæ sunt verissima.

Restat respōdere specialiter motiuis partis aduersę, & cum primum sit sublatum, venio ad secundum 13 *de l. si quis conductionis,* quæ non obstat, nam limitatur pluribus modis.

Primò, vt procedat, quando agitur actione ex illa lege ad pensionē, non quando actor agit de dominio, vel possessione, vt hic ità *Doct.* ibi.

Secundò, non procedit in hærede conductoris, cum possit habere bonam fidem, relati à *Menoch. de recup. poss. rem.* 11. *num.* 50. vt paucis attingam.

Tertiò, non procedit, quando superuenit noua causa mutandi possessionem, sicut est hic, cum ex nouo contractu acquisiuit dominium, & possessionem rei à vero Domino, ità *Guid. de Luz, & aly antiqui,* & *Alber. in l. si quis fundum, §. fin. ff. loc.* cum quibus concordāt relati à *Menoch. de recuper. possess. rem.* 11. *n.* 42. & 48.

Non obstat tertium fundamentū de aditione Iudicis, tum quia hoc venit in iudicio plenario, postquam multa impediuntur fieri, quæ iam facta tenent, & sic cum possessione in effectu reperiatur fuisse tradita Cæsari, & rus, vt Cæsaris sit expositum venale, non est necessarium tractare, si adeundo Iudicem potuit, vel non venditor id facere propria authoritate, tum etiam, quod de iure non subsistit; Pacta enim in instrumento erant duo connexa, & respectiuè tendentia ad vnum, vt creditori sit satisfactum, sed in se, quodammodo diuersa; vnum .n. est, vt non facta solutione res sit te-

H 2 tro-

troceſſa aliud, quod poſsit eam vendi facere per Iudicem, quem ſi adijt pro adimplemento iſtius, non renũciauit alio, quod ſi ei retroceſſa illa medietas, ità in proprijs terminis
14 conſuluit *Alex. in conſ. 130. in 4. volum. num. 13.* ad quod adduco *conſ. Decij 460. nu. 7.* vbi in proprijs terminis concludit per plura iura, & authoritates, quod vnum remediũ non tollit aliud, quando tendunt, circa idem per diuerſos tramites in propria materia aditionis Iudicis, quod non prę iudicatur faciendi de facto, quod ſibi licebat, vndè ſi petijt vendi rus, & deindè vendidit ipſe de facto vigore alterius pacti, rectè fecit accedente reſeruatione aliorum iurium in calce ſupplicationis, de qua per *Alex. & Dec. in dictis conſilijs*, qua ſtante, non eſt dubitandum.

Quartò, nec ſuffragatur, quod ex aduerſo dicitur cõpetijſſe hæredibus ius purgandi moram, cum per
15 clauſulas inſtrumentales non poſſint au diri, maximè re non integra, & quęſito dominio tertio, & iure alijs, latè idem *Salij in quaſt. principali, num. 1. 2. 3. 4. Gloſ. illa, §. 13. verſ. leſic gloſ. 5. num. 12.* & cum ſint termini notiſſimi non inſiſto.

Remanet igitur abſolutum, quod Actores non fundant nec dominiũ, nec poſſeſſionem, & Actore non probante, reus abſoluitur.

Secundò, quod conuenti probãt de valiori titulo, & iuſta poſſeſſione.

ADDITIO OCTAVII Biloctæ.

PActa, quæ aliàs repugnarent naturæ contractus, & impedirent trãſlationem dominij rei venditæ, & traditę ſubſtinentur, quatenus ſint appoſita pro cautela, & ſecuritate venditoris, ex multos probat *Salgadus in ſuo laberinto credit. part. 3. cap. 2. num. 135.* & ad ornatum *l. ſi quis conductionis*, plura congerit *Alphan. in collect. 463.*

SVMMARIVM.

1 *Facti ſeries proponitur.*
Et vt hoc iudicium reiuendicationem ſapiat.
2 *Reiuendicationis iudicium duo habet extrema, & qua.*
3 *Aſſertiua verba probant inter eaſdẽ partes, inter quas aſſertio facta eſt.*
4 *Quod Baro poſſidet intra fines feudi, feudale præſumitur.*
Et vt præſumatur feudale, quod ad iuriſdictionem tantum? & num. ſeq.
5 *Quod Priuatus poſſidet intra fines feudi, feudale præſumitur, quoad iuriſdictionem tantum.*
6 *Bona eſſe feudalia, vt poſſit probari per teſtes.*
7 *Teſtes, vt deponant de cauſa ſcientiæ, ſi deponant, Baronem poſſediſſe territorium, vt vnitum feudo.*
8 *Agens reuocatoria ad feudum, vt probare teneatur eſſe Dominus feudi, vel ſufficiat probare poſſediſſe feudum.*

ARGVMENTVM

Reiuendicatio, vt proponatur, quæ requirat extrema; Aſſertiua verba in quibus caſibus probent; Poſſeſſum à Barone intra fines feudi feudale prę ſumitur, ſolum quoad iuriſdictionem. Feudalia probari poſſunt per teſtes, &c.

Pro

Pro D. Isabella de Tocco vtili Domina Castri Planchitellæ.

ALLEGATIO X.

IN anno 1518. Dominus Ioannes Franciscus de Tocco Baro Castri Planchetellæ habitati, Castri Barbę inhabitati, & tertię partis feudi Altauillæ concessit Angelo Antonio Landulfo quandam partem feudi Altauillæ sub annuo redditu duc. 5. 3. 16. & duarum gallinarum saluo Regio assensu impetrando.

Domina Isabella de Tocco hæres prędicti q. Domini Ioannis Francisci reuocat prædictam concessionem partis feudi factam sine assensu Regio, & petit condemnari subscriptos possessores, & hæredes prædicti qu. Angeli Antonij ad sibi relaxandum prædictam partem feudi.

Attrix probat, se hæredē prædicti qu. Domini Ioannis Francisci per intermediam personam subscriptorū, videlicet, mortuo Ioanne Francisco successit D. Iacobus eius filius, vt ex releuio soluto p eū pdicto nomine, prædicto Domino Iacobo successit Dominus Carolus eius filius, vt ex altero releuio, prædicto D. Carolo successerunt ipsa Domina Isabella in feudalibus, & in burgensaticis, cum Domina Maria eius sorore germana, vt ex decreto præambuli.

Domina Maria cessit prędictę Dominę Isabellæ prædictam hæreditatem, vt ex instrumento.

1 Istud iudiciū, de cuius expeditio ne hodiè agitur, reiuend icationē sapit; reuocata enim alienatione territorij feudalis ex defectu Regij assensus, petijt Domina Isabella condemnari possessorem ad illud relaxandum vnà cum fructibus, vnde vtilis reiuendicatio appellabitur, licèt alij actionem reuocatoriam ad feudum nonnulli conditionem ex constitutione eam appellent, prout dicit *Glos. in consti. Regn. consuetudinem prauam, in verb. cum his.*

2 Extrema istius iudicij duo sūt, dominium s3. ex parte actoris, & possessio ex parte conuenti, *l. officium Iudicis, ff. de reiuend.* vtrumque assumptum ex sola facti serie, absq; iurium allegationibus fuisse clarè probatū præsupponebā; Primum scilicet de dominio Actoris, ex eo, quod probatur, Nucellitum concessum esse de feudo Altauillæ, & proindè sine assensu, nunquam recessit dominiū ab ipso Barone Altauillæ, alterum verò de possessione penès conuentos, plenissimè probatur per quatuor testes, & ex confessione conuentorum in comparitione per ipsos facta in iudicio reintegrationis ad instantiam Comitis Altauillæ, adeò q; istud secundum extremum de possessione penès conuentos non difficultatur.

Primùm verò assumptum, scilicèt de dominio penès actorem, audio per partem aduersam controuerti ex duobus. Primò, ex quò negat probari qualitatem feudalem. Secundò, quia exceptione præscriptionis saltim excludatur actrix, sed neutrum obstat.

Et primò, quod pars Altauillæ sit feudum quaternatum in personam prędictorum de Tocco, liquet ex pluribus inuestituris, & ex taxatione, & solutione adhoæ Regiæ Curię.

Quod autem istud Nucellitum, de quo hodie agitur, sit de dicto feudo situm, & positum in pertinentiū Altauillę, liquet ex eodemmet instrumento concessionis, quæ verba as-

assertiua, absq; dubio probant inter
3 easdem partes, inter quas est facta assertio, ex regul. *l. optimam*, *C. de contrah.& committen.stipul.* quam etiam in feudis admictit *Alexand. in conf.* 136. *num.* 2. *vol.* 1. Et non solum habet locum inter eosdẽmet contrahentes, verum etiam inter successores ipsorum titulo particulari, vt tenet *Soccin.conf.* 11. *num.* 1. *conf.* 13.*num.*5.*conf.*82. *nu.*3. *vol.*3. *Glos. Paris.in tit.*2.

Vndè cum hodierni possessores habeant hoc territorium, vti successores primi acquirentis, absq; dubio nocet eis talis assertio.

Cum ergo ex prædictis concludenter probetur, prędictum territorium alienatum esse intus feudum Altauillę, necessario sequitur vulgata iuris regula, quod Barone possidente intra fines feudi, præsumi-
4 tur feudale, vt dixit *Andr. in cap.* 1. *§. quidam tamen, in addit. in princ. de controuers.inter mascul.& fem. in cap. Imperialem fol.*39.*lit.H. Dec. plures cumulans conf.*517. *num.* 9. *Crauett. conf.*54.*num.*9. *vol.*1.

Nec dicat pars aduersa, quod præsumatur feudale, quò ad iurisdictionem, secus quo ad proprietatem, siquidem hoc esset errare in terminis; dum enim non Baro, sed alius priuatus possidet intrà fines feudi, tunc benè procedit dicta distinctio, quod præsumatur feudale, quo ad iurisdictionem, .i. subditum iurisdictioni feudali, quo verò ad proprietatem burgensaticum, quam distinctionẽ ante omnes tradidit *Hostiens. in cap. nimis de iure iur. vers. & eidem, Io: Andr. ibidem col.* 1.*vers. sed quo ad iurisdictionem, Abb. num.*1. *vers.& ità Butr.num.*7. *Io: de Anan.*
5 *num.*3. *Paris.de integr. feud. in cap. pone quod petitur, num.*7. *Iacob. in inuest. feud. in cap. dictiq; vassalli, nu.* 6. & ita loquitur *Afflict. in sua decis.* 267. qui Doctores dicunt, quod Princeps, seù Baro non habent intentionem fundatam, quod bona sint feudalia, ex eo solo, quod priuatus possideat intrà fines feudi, stante maxima Consuetudine in hoc Regno, quod feudum habeat sub se plura burgensatica; At quãdo Baro possidet nulla facta distinctione, præsumitur feudum, etiam quo ad proprietatem, nisi constet de alio titulo particulari.

Vndè cum Dominus Io: Franciscus de Tocco vtilis Dominus feudi Altauillæ tempore prædictæ concessionis possidebat Nucellitum prædictum situm intus feudum Altauillæ, & hodie potest dici, quod possessores ipsius illud possideant, saltim ciuiliter, dum concessionarius ipsius possidet naturaliter, ex pulcherrima doctrina *Specul. in tit. de emphy. quæst.* 13.*num.*67. Vtiq; præsumitur feudale, & hęc præsumptio sufficit ad obtinendam reuocationem alienationis ex defectu Regij assensus, eoquè magis, quo in prædicta alienatione fuit tractatum de impetratione assensus Regij, quę reseruatio assensus, denotat etiam qualitatem feudalem.

Secundò principaliter probatur hæc qualitas feudalis per testes examinatos in iudicio prædictæ reintegrationis, deponentes, prædictum Nucellitum esse situm intus pertinentias feudi Altauillæ, & esse feudale, vt constat ex depositione nouem testium conformium, & omni exceptione maiorum.

6 Quæ probatio de per se sola sufficeret, potest enim probari per testes aliqua bona esse feudalia, vt per *Affl. in dec.*277.*Paris de Put. de reintegr. feud. in rubr. qualiter probetur rem esse feudalem, in cap. incip. quoniam sepè, fol. mihi* 87.*qui cæteros cumulat.*

Nec

Nec dicat pars aduersa, quod prędicti testes non deponunt de causa scientiæ, siquidem cum ipsi deponant, vidisse possideri prædictum territorium, vti feudale tanquam vnitum, & incorporatum
7 feudo Altauillæ, & feudum Altauillæ ex scripturis Regiæ Cameræ liquet esse feudum; satis claram, & indubitatā scientiæ causam reddere videtur, proùt dicit *Afflict.in d.dec. 277.num.5.*

Præsupposita igitur qualitate feudali, eius alienatio absque assensu non valet,& proindè satis benè fundatum remanet primum assumptū, quod dominium semper remanserit penès concedentem, & successiuè penès actricem; imò quando quis agit reuocatoria ad feudum, non habet necessè probare, quod sit Dominus feudi, sed sufficit probare, quod ille possideat illud feudum, & quod pro eo seruitium præstet. Feudum
8 enim, quod est homo mutus videtur reuocare, & petere, reintegrari sibi membra sua, & partem corporis sui, verba sunt formalia *Glos. in constitut. Consuetudinem prauam, in verb. cum his, vers. vnum autem, & Andr.de Iser. ibidem in fin.*

Et hæc quando tractabatur causa decidenda per Sacrum Consilium, sed postquàm fuit remissa ad Regiā Cameram, in qua est decidendus articulus, si territorium de quo tractatur sit feudale, vel burgensaticū, & sic declaranda qualitas feudalis, quæ in Sacro Consilio negabatur per partem, & ex supradictum, satis clarè liquet de prædicta qualitate, tum per inuestituras, tum per solutionem adoharum, tum per confessionem partis, ac petitionem assensus super alienatione prædictorum bonorum redititiorum,ac solutionem tetrariæ per alienantes, & ementes bona prædicta, vt ex memorialibus præsentati appatet, tum etiam per testes supponat, qualitatem prædictam feudalem declarari ad finem, vt iudicium reintegrationis possit, postea terminari per Sacrum Consilium,in quo pendet.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio suspendit exequutionem decreti Iudicis Delegati, nisi in delegatione adsit clausulā* appellatione remota, *& idem subdelegato, num. 2. & 3.*

4 *Appellatio extinguit, siuè suspendit iudicatum.*

5 *Consequentia ex priuilegio non arguitur.*

Exceptio firmat regulam in casibus non exceptuatis.

6 *Iudicatum non est, quod non discussum.*

7 *Vnus pro alio non tenetur in priuatis administrationibus.*

8 *Excussio principalis debitoris locum habet inter administratores rerum publicarum; etiam quando fuerunt negligentes in administratione, & & num.9.*

10 *Administratores rerum publicarum pro indiuiso, an teneatur insolidum.*

11 *Nullus est ipso iure processus, in quo Iudex iniustè processit.*

ARGVMENTVM.

Administratores Vniuersitatū, ad quæ teneantur ob negligentiam in administratione; & quomodo conueniendi si plures sint.

Pro

Pro Pompilij Vallette.

ALLEGATIO XI.

CVM decreta, & condēnationes Delegatorum à Principe sine clausula. Appellatione remota, si ab eis appelletur, non habeant exe-
1 quutionē, teste *Anna in repet. const. Constit. Diua Memoria, nu.* 10. Non est dubitandum, quod tantò magis non possent, nec debent habere exequutionem decreta, & condemnationes factæ à subdelegato delegati sine dicta clausula, *Auth. multo magis, C. de Episcop. & Cler.* Imò & si Delegatus habuisset commissio-
2 nem cum dicta clausula, prout non habet adhuc, quia Delegatus non potest habere maiorem authoritatem, quam habet Princeps Delegans, sicut à Principe non appellatur, à Iudicibus autem per Principem datis, appellatur, *Andr. in tit. qua sint regalia, §. contrahentium incestas nuptias, lo 2. circà finem*, quem allegat *Anna in d. constit. num.* 10. Ità etiam quod non possit appellari à Delegato, potest appellari à Subdelegato
3 dicti Delegati, *d. Auth. multo magis, est text. in l. 1. in fin C. qui pro sua iurisdictione.*

Quæ appellatio extinguit, vel
4 suspendit iudicatum, *Afflict. dec.* 188. *num.* 5 *Capyc. decis.* 202. *Gram. cons.* 118. *in ciuil.* & ideò nil nouandum appellatione pendente, *ff. tot. tit. nil nouari appellatione pendente.*

Nec dicatur, quod sicut significatoriç, & condemnationes Vniuersitatis habent exequutionem, ità etiam debent habere exequutionē significatoriæ, & comdemnationes computorum dñorum. Nam respondetur, quod exequutio prædicta, quæ datur significatorijs Vniuersitatum per *Regiam Pragmat. de anno* 1569. *D. Franch. decis.* 347. est ex priuilegio partibus, quod non est trahendum ad consequentiam, *l. quod verò, & l. ius singulare, ff. de legib.* & extrema firmat regula in casibus non exceptis, pulchrè *And. in eisdem terminis appellationis, in tit. qua sint regalia, §. & bona committentium crimen Maiestatis, nu.* 86. *vers. uerius dicitur, quod appellatur, & num.* 87. Vbi dicit, quod iura denegantia appellationem sunt odiosa; Quinimò in erario Baronis, & sic in casu fortiori, quia cessant causæ publicæ, cessat dispositio circà exactiones nominum debito tempore non exactorum, *D. Lanar. cons.* 99. Insuper casus noster est sine difficultate, nam sumus in priuatis negotijs, & inter priuatas personas.

Tantoq; magis non potest prætendit exequutio condemnationum dicti subdelegati respectu Pompilij Vallettæ. Nam circumspectus Delegatus ei tantum commisit discussionem, & decisionem partitarum, in quibus videbatur necessaria informatio ab expertis, non autem, quod discutiat, & decidat, si Pompilius ob nouam procurationem factam à Ducissa in personam Antonij Bue, qui administrauit; possit, & debeat teneri de gestis, seù neglectis per Antonium, & non per ipsū, & quomodo; qui articulus est iuris, & merebatur, & meretur decisionem à Delegato; & ideò cum non commissum, totum iudicatum cōtra Pompilium est nullum tamquam à Iudice incompetenti, *l. 1. & l. 3. cap. si à non competenti Iudice*; Maximè quod non fuit coram eo discussum, an Pompilius de gestis per Antoniū

re-

teneatur. Et proindè cum non sit discussum, non potest dici iudicatum, *Bald in l receptitia, C. si cert. pet. Dom. de Franch decis 278. num. 6.*
6

Imò etsi fuisset ei cõmissũ, & corã eodẽ discussum, tamen ob infrascriptas notorias iniustitias, vltra aliarũ partitarum oretenus discussarum, non potest contra Pompilium tractari de exequutione condemnationum.

Prima iniustitia est, quia Pompilius nullo modo potest teneri de gestis per Antonium, sed tantum de ordinatis per ipsum, stante quod sumus in negotio priuato, non publico, nec pupillari, *text. est in l. Diui, ff. de administr. tutor.* vbi *Bart. & Fulg. & Alber. in fin. & alij*, *l. Tutori in fi C. de neg gest. & Bal. in l. cum alicui, ff. de negot. gest. num.* 2 notat regulam, quod in priuatis administratoribus vnus pro alio non tenetur, & idem dicit ibi *Ang.*
7

Secunda iniustitia est, quia etsi Põpilius teneretur de gestis, & malè administratis per Antonium, proùt nullo modo tenetur, est prius discutiendum; an Antonius, qui administrauit sit factus non soluendo nec nè, etiam si essemus in administratione rerum publicarum, & ipsi diuisissent administrationem, quod est fortius: est *text. in l. Imperator ff. ad municip. Glos. & Andr. de Barulo in l. quantum Augersto, C. de conuenien. fisc. debitor. lib* 10. *l.* 1. & 2. *C. quo quisq. ordine conuenìatur lib.* 11.
8

Tertia iniustitia est, etiam respectu Antonij: Nam principales partitę condemnationum, & eius negligentia in administratione non visionis computorum prædictorum ministrorum, & non factæ exactionis reliquorum, forsan à prædictis debitorum. Per hanc negligentiam, etiam supposito, quod debitum prędictarum partitarum esset liquidũ; iura non damnant administrantem etiam in negotium pupillari restitutore, id quod debitores debebant.

9 Sed ante omnia debet per principalem agi contra debitores; & casu quo fuerint deteriorati, & non soluendo ex post facto ob culpam, & neglicentiam administratoris, tunc agi contra administrantem, *l.* 2. *C. arbitr. tutel. l. cum ob augumentum, C. in quibus cas. tut. vel cur. habenti, Tutor, vel Curator dari potest, l. & si suspecta, C. de administr. tutor. Dom. Lanarius consi.* 99. Videndus, quia loquitur in fortioribus terminis. Hi non solum non sunt facti non soluendo, & deteriorati, sed nec cum eis est actum. Imò obtulerunt redere rationem, & Ducissa recusauit, & recusat: Et ideò iniustissimè sunt cõdemnationes prædictarum partitarum, etiam respectu Antonij.

Nec obmictam, quod contra plures administrantes, etiam pro indiuiso, & in rebus publicis hodie non datur condemnatio insolidum,
10 *Glos. Bart. & Rebuff. in l.* 1. *C. quo quisq; ordine conueniatur*; Tantò magis in rebus priuatis, *l. Diui, ff. de admistr. tut.* vt sic vndiq; appareat iniustitia contra Pompilium, & in proposito dicit *Ias. in* §. *in bonæ fidei, inst. de act. post num.* 6. *vers. item facit*, quod iudex subdelegatus iniustè, vel iniquè procedat, quod processus sit
11 ipso iure nullus, quia non videtur sibi mandatum, quod inique, vel iniustè procedat; per iura, & Doctores per eum allegatos. Et ex his non est vllo modo tractandum de exequutione condemnationũ prædictarum, sed dandus est terminus in causa in quo plenius omnia elucidabuntur.

ADDITIO OCTAVII Biloctæ.

Appellatio à sententia Delegati Principis, quamuis sit desumi alicuius Supremi Tribunalis, cuius Tribunalis sententię haberent exequutionem paratam suspendit iudicatum, & sic decisum refert *Reg. Rouit. in pragm.* 5. *nu.* 16. *de offic. S.C.* Cœtera verò pertinentia ad appellationes Delegati, seù subdelegati prosequitur *Scaccia de appellat. quæst.* 8. *per totam.*

SVMMARIVM.

1 *Captatoria voluntas, quæ nam sit.*
2 *Dispositio quando dicatur commissa alieno arbitrio.*
3 *Testamentum inter liberos sufficit esse factum coram duobus testibus, & quod ordinatum sit scribi suam voluntatem, nu.* 5.
4 *Voluntas testatoris ex inditijs probatur.*
6 *Legatum nutu fieri potest.*
7 *Dispositio facta ad suggestionem, & interrogationem alterius, quando valeat.*
8 *Filios æqualiter diligere parentes præsumuntur.*
9 *Dispositio à patre facta, sed vxori commissa, an sit pura, vel conditionalis; & ab vxore non facta declaratione ad omnes filios spectat, num.* 10.
11 *Verbum* potest *importat necessitatē.*

ARGVMENTVM

Hęreditas, quæ à patre vxori distribuenda est commissa, si ea nō declarauerit ad omnes comunes filios spectat.

Pro Dominis Mario, & Octauio Lanarijs.

ALLEGATIO XII.

MARIVS, Octauius, & Lucretia Lanarij fratres pētēdunt condemnari facere Spectabil. Comitem communem fratrem ad ratas ducat. trium mille ipsis competentes cum interesse, vigore dispositionis paternæ, & maternæ, siquidem communis pater pro dote, & antefato competenti Comitissæ, & pro omnibus iuribus legauit annuos ducatos sexcētum, vita durante, & facultatem disponendi inter communes liberos de dictis tribus mille, in beneficium quorum ei videbitur, præsupponitur, Comitissam disposuisse, instituēdo ipsos fratres æqualiter cum Comite, & legasse ipsi Lucretię ducatos mille, è contrario Comes conuentus prætendit debere absolui, compilato processu de tribus articulis, est videndum,

Primò, si dispositio paterna valet, tanquā collata in alienum arbitriū.

Secundò, si mater disposuit, stante quod non fuit stipulatum testamentum.

Tertio, dato, quod dispositio matris poneretur in dubium, an Actores possint obtinere, etiam annullata matris dispositione.

Primus articulus nullam continet difficultatem, quoniam non potest dubitari de eius validitate, cum nō potest dici captatoria voluntas, quæ diffinitur à Doctoribus, vt sit illa, quæ conditionaliter sub spē obtinendi reciprocam institutionem, putà instituo Seium, si ille me hæredem

dem suum fecerit, ità *DD. in l. captatoria, ff. de leg. 1. in l. captatorias de hæred. inst. & in l. captatorias, C. de testam. milit.* & talis improbatur declarat *Cottar. in cap. cum tibi, extr. de testam. in princ. & Did. Spin. in specul. testam. glos. 5. in princ.*

Nec minus potest difficultari, quod sit posita in alienum arbitrium, per not. *in l. 1. ff. de leg. 2.* ad not. *in l. si quis arbitratu, ff. de verb. oblig.* quoniam si pars prætendit, quod institutionem Comes commisit in alienum arbitrium, hoc non est verum, cum fecit hæredem primogenitum, itàq; non agitur de institutione, de qua dubitare consueuerunt Doctores, sed tantum delegat, vltra quod
2 per *d. cap. cum tibi*, communiter receptum sit, posse commicti fidei alicuius dispositione de bonis suis, vt ibi *Couar. probat*, & per *Did. Spin. in d. glos. 5.* Sed in casu nostro nulla ex dictis difficultatibus potest adaptari, quia tantum facultatem dedit vxori disponendi inter filios de certa summa, qui capiunt à manu patris, & matri tantum fuit commissa electio, siuè distributio, *l. vtr. §. cum quidam, ff. de reb. dub. l. vnum ex familia in prin. & §. 1. 67. ff. de leg. 2. l. cum quidam 24. ff eod. tit.* & sic quo ad primum articu um non remanet locus dubitationi.

In secundò articulo vertitur quæstio de voluntate matris disponentis quoniam de solemnitate non est tractandum, cum disposuit inter liberos, & æqualiter, *l. hac consultiss.*
3 *§. ex imperfecto, C. de test. l. fin. & l. filij, C. famil. hercisc.* vbi *glos.* quod sufficit coram duobus testibus declarare voluntatem, circà igitur voluntatem Actores prætendunt habere intentionem fundatam, tum ex ordinatione, & scriptura testamenti, cum ex interrogatione, & responsione sequuta, ad quod producunt ipsam scripturam testamenti fidem Notarij scribentis, fidem Confessoris, & eius tertiarij, qui omnes sunt repetiti; Vltimo, quod quamuis morbo grauante non potuit solemniter complere solemnitatem, tamen interrogata per Parochum de sepultura, respondit, se remittēdo ad testamentum, de quo deponūt Parochus, & Diaconus, infertur ex hoc, satis constare de voluntate disponentis, quæ sufficit, quod pro-
4 betur per inditia, vt *in d. l. fin.* vbi *glos. ver. completum, & glos. inditijs, & glos. in d. l. filij, ver. ab intestato propterea DD. in d. cap. ex imperfecto Bart. num. 3. Paul. num. 2. Alex. nu. 5. Cur. Iun. num. 15. & Ias. num. 4.* voluerunt, quod sufficit, si pater mandat scribi sua voluntatem, quia probat, quamuis morte prçuentus, non potuit solemniter complere, quam opinionem omnes sequuntur *Couar.*
5 *in cap. relatum de testam. num. 2. 7. & & 21. Clar. de testam. quæst. 8. versic. hinc infertur, Mantic. de coniect. lib. 6. tit. 7. num. 1. & Petr. Dom. de nu. test. in testam par. 1. cap 16. num. 166. & 175.* Et quamuis alij contrarium sentiant, tamen semper secundum istam æquissimam opinionem fuit iudicatum.

Nec obstat exceptio Comitis prætendentis, quod mater disposuit ad interrogationem, & sugestionem filiæ, ad quod producit eundem Notarium animosè deponentem contra propriam ptimam depositionem, dicendo inuerisimilia, quia in duobus vertitur controuersia, primò, si valet dispositio ad interrogationem alterius, secundò si ista dispositio fuit sugesta.

6 Ad primum habemus iura aperta, quod legatum potest fieri nutu quando testator morbo grauatus, non potest commodè loqui, *l. nutu, ff. de legat. 3. & l. iubemus, C. de test.*

quamuis requirat, quod nominet hæredem propria voce, tamen *Glos. ibi vers. voce*, dicit, quod nutu potest exprimere hæredem, & in verb. *quemadmodum* dicit, quod sufficit interroganti respondere, quæ *Glos.* communiter approbatur, vt dicit
7 *Couar. in d. cap. cum tibi, vers. hæredis verò instit.* & sic oppositio, quod dispositio processit ad interrogationem, nullam affert difficultatem.

Ad secundum, quamuis *Couar. loc. supra cit.* dicat non valere, quãdo apparet suspicio fraudis, vel importunè sugestionis, tam pars de hac importunitate nil deduxit, de fraude nil probauit, & vnico testi, qui est notatus, non est credendum, tum quia sibi contrarius, tum quia vnicus, & inuerisimilia deponit, & sic satis apparet de voluntate, & dispositione matris, quæ est verisimilis, & conformis iuri cõmuni, cũ
8 omnes instituit æqualiter, & præsumptio est, quod omnes filios pariter diligeret, *Bart. in l. pater filium, ff. de coll. dot. Afflict. decis.* 44. *nu.* 20. *Anton. Gabr. de test. conclus.* 2. *n.* 5. *&* 22. *l. cum pater*, §. *euictis, ff. deleg.* 2.

In tertio principali articulo, quãdo de matris voluntate dubitaretur (quod non credo) vna cadit disputatio, si dispositio patris commissa vxori sit conditionalis, vel pura, & pars allegabit *l.* 1. *ff. deleg.* 2.
9 *& l.* 15. *qui hæres, ff. de acquir. hæred. in princ.* quasi quod conditionaliter contulit potestatem disponendi, si disposuerit, sed in facto totum contrarium est, siquidem purè, & simpliciter concessit potestatem disponendi, quam differentiam posuit *Bart. in d. l.* 1. *& in d. l. si quis arbitratis*, itaq; etiam si Comitissa nullam fecisset dispositionem, adhuc legatum filijs deberet, ex dispositione paterna, *d. l. vtrum*, §. *cum quidam, & d. l. vnum ex familia*, in quibus probatur solam electionem, & distributionem commissam vxori, propterea inferunt *Bart. in dict. locis*, non esse conditionale legatum, & *Imol. in d. cap. cum tibi, num.* 14. *& Couar. ibi*, ponit in indiuiduo de patte legante meliorationem vni ex filijs, quem mater elegerit, latè *Michael Cras. de testam.* §. *legatum qu.* 46. *num.* 10. in effectu Comes pater prælegauit filijs, seù eos meliorare voluit, & vxori commisit electionem, cum meliorare, & prælegare, idem sit, declarat *Didac. Spinul. in d. specul. in glos.* 18. *de melioratione, nu.* 37. *in fin.* & sic hoc prælegatum erat applicandum cui, vel quibus mater declarasset, & pro ea parte, & quantitate, sequitur, quod non facta declaratione, quando de eius voluntate dubitari possit, quod ad omnes filios pertineret, casus est in terminis *in l. cum quidam in princ. ff. deleg.* 2. vbi Iure Consul. figurat casum de patre sic disponen-
10 te, rogo restituas libertis meis, quibus voles, respondet, quando elegit, & infrà respondet ad casum, quãdo non elegit per hæc verba, idem ait, si neminem eligat omnes petitionem fideicommissi admicti videri, est similis casus *in l. cum filius*, §. *pater filia* 76. *ff. eod.* vbi *glos. ponit concordantes*, quod data potestate meliorandi vnum, vel disponendi cui magis velit, non facta electione, ad omnes pertinet commodum relictum: est *tex. apertus in l. cum pater* 77. §. *hæreditatem*, quæso videantur quantum tollunt omnem difficultatem, & sic etiam Lucretia veniret comprehensa, quia pater fecit prælegatũ declarandũ per vxorẽ in beneficium filiorum masculorũ, & feminarum, & prælegatum spectat ad filios, & filiam ex testamento paterno, non ab intestato, vt dicit *tex. in d. l. vnum ex familia*, §. *si falcidia, ff. eod.*

ff. eod. 67. Vnde quamuis dotata, & renunciauerit capit ex noua dispositione paterna, tam si habeatur pro vera dispositio materna, quam si reputatur non legitima, quia ēt non facta declaratione, participat de prælegato paterno, non ab intestato, sed ex paterno testamento, nec potest dubitari quando sit prælegatum sub colore, quod Comes dixit posset disponere, quasi sit in volun-
11 tate matris, quoniā in similibus verbum *potest* importat necessitatem, *l. fidei commissa §. hac verba ff. de leg.* 3. *vbi Bar. not. nu.* 2. quod verbum *potest* trahit ad necessitatem, *& glos. in l. sepè ff. de off. Praes.* necessitatem notat, quod in rescriptis non importat necessitatem, sed in vltimis voluntatibus importat necessitatem, quam latius declarat *Bar.* cōiter receptus *in l. gallus, in princ. de lib. & posth.* quod potissimè in præsenti causa iudicandum est, ex verisimili mente testatoris, qui voluit prouidere dignitati suæ, & coniugis dum viueret, sed noluit priuare filios dotibus maternis, vt salua dignitate ipsa viueret & filij, eam obsequerentur vsus fuit, hoc modo disponendi, in quo habuit ratione de primogenito minus prælegando ipso viuente, quam ipso mortuo; vnde quilibet recti iudicij debet iudicare secundū præscriptam charitatē patris erga omnes filios.

ADDITIO OCTAVII Biloctæ.

AN valeat hæredis institutio facta ad alterius interrogationem longè disputat *Cristinens in decis.* 11. *Belgiæ n.* 8. *& ibi n.* 9. *&* 10. limitat.

SVMMARIVM.

1 *Ius habens ducendi aquam per riuū, potest illum facere de fabrica, & claudere ne fluat in agris vicinis, n.* 2.

3 *Refectio veteris ædificij prohiberi non potest.*

5 *Seruitus aquaeductus præscribitur opera manufacto, illiusq; possessio retinetur per alueum constructum palis ligneis. num.* 4.

ARGVMENTVM.

An ius habens ducendi aquam per riuum potest illum facere de fabrica; & claudere ne fluat in agris vicinis.

Pro Barone Vairani ex Familia Mormili.

ALLEGATIO XIII.

CERTVM est tractari de executione decretorū S.C. vnius de anno 1568. & alterius de anno 1593. quibus decisū est, licere Baroni Vairani, vti cursu aquæ, absq; impedimento, & non licere aduersario, circa dictum vsum molestare Baronem, nec modo aliquo aquam diuertere, sed tantum bis in anno ad vsum piscandi, & in hoc nulla cadit controuersia.

Sed de modo exequendi dicta decreta intendit Baro, ità construere alueum cum pariete, & fabrica vt

vt nulla superfit occasio parti deuastandi, vel perforandi alueum ad finem diuertendi aquam, quod de iure facere posse duplici modo fundabitur.

Primò ex iuris dispositione.

Secundò ex præscriptione iunctis decretis prædictis.

De iure facere posse demonstrat, ex *l. 3. ff. de riuis* §. *seruis*, cuius verba sunt clara, quod qui habet ius ducendi aquam per riuum terreũ,
1 potest eum de fabrica construere, concordat *l. 1. §. si quis terrenum, ff. eod.* vbi ex necessitate, vel vtilitate id facere posse concedit, ibiq; *Bart.* concordat iura, quæ videntur pugnare ad inuicem; Hinc Doctores formant quæstionem, quod potest construere parietem, etiam ad finem, ne ex riuo, vel alueo terreo defluat aqua ad agros vicinos, & ità claudere, vt nil penitus decur-
2 rat ad alios agros, sic in terminis *Barthol. Capolla tract. de seruit. rust. præd. cap. 4. de seruit. Aquaduct. n. 60.* quæso videatur, nam est decisio punctualis, vndè si Baro pro eius vtilitate, vel necessitate ad euitandum omnia prædicta, vult ducere aquam per riuum de fabrica, non potest in dubium deduci.

Ex præscriptione etiam, & ex decisis, nam Baro olim de anno 1566. replicauit aduersario conquerente de innouatione, se non innouare, sed veterem murum reficere, & pars aduersa replicabat se stare in possessione irrigandi ex aqua defluente ex alueo prædicto.

Secundò in facto est deductum eo tempore, quam antiquitus alueus erat cemento constructus, ità quod apparebant reliquiæ, vt deponunt plures testes; Vndè sequitur, quod etiam si de iure non posset, tamen vigore præscriptionis posset, cum non esset de nouo facere, sed refice-
3 re, *l. 3. §. reficere, ff. de itin. act. priu.* Nec per deuastationem parietis interrupta est seruitus, quæ potest retineri per palos ligneos, secundum *Angel. Bart. Imol. & alios in l. fin. ff. de vsucap.* quos sequitur dictus *Vero-*
4 *nens. d. cap. 4. num. 93.* Cumq; hic semper fuit cõseruata possessio seruitutis, est casus indubitabilis.

5 Per dictum enim opus manufactum acquisita est seruitus aquæductus, vt egregiè probat *Veronens. d. loc. nu. 58. vers. aut habens fundum inferiorem*, secundum quam practicam Sac. Cons. decreuit, quod nullo modo liceat aduersario deuertere aquam.

Sequitur licere, vel pro exequutione decretorum, vel per viam refectionis, vel nouæ constructionis parietem construerem, & aquam taliter ducere, vt nullo modo defluat ad alia loca, maximè ad euitandum scandala.

ADDITIO OCTAVII Bilotæ.

AN liceat vaxallis diuertere aquã ex flumine Baronũ pro irrigandis agris affirmatiuè decisum refert *Præs. de Franch. decis. 183.* vbi plura conferunt ad materiam congesta per *Borgnin. Caualc. decis. 5. par. 5. & decis. 23. & 22. par. 2.*

SVMMARIVM.

1 *Donationes factæ spontè, an præsumitur contemplatione vxoris, item Ambasciatoribus, an contemplatione Principis.*

2 *Apodixæ restitutio arguit illius reuocationem, & num. 4. Et quid in instrumento, & si fuerint plures de vno debito, num. 3. Et quid quando restitutio Apodixæ potest aliud operari, num. 5.*

6 Pa-

6 *Pactum ex coniecturis, quando tacitè sumatur.*
7 *Pacta dotalia censentur renouata coniugibus redeuntibus ad connubium post diuortium, & num. 10. Et idem in pactis compromissi, & aggregationis Ciuis, nu. 8. Et idem in pactis locationis, depositi, precary, & similibus, nu. 9.*
11 *Voluntas facto magis, quam verbis declaratur.*
12 *Societas dissoluta ex coniecturis, dicitur renouata.*

ARGVMENTVM.

Pacta opposita in contractibus matrimonij, locationis depositi compromissi, & aggregationis Ciuium, & similibus; ijs reuocatis, & demũ conualidatis, reuiuiscunt, & sunt obseruanda.

Pro Domino Don Diomede Carrafa.

ALLEGATIO XIIII.

Vltra ea, quæ copiosè, & accuratè deduxit Domin. Collega ad probandum potuisse Dom. D. Iosephum ex sua industria acquirere ꝓ matrimonijs prędictis, est similè de donatis Ambasciatoribus extra dolum secundum magis veram opinionem, de qua *Bart. Alber. & alij in l. si verò, §. item quicquid, ff. solut.*
1 *matr.* & est decisio *Dom. Praes.* 172. *num.* 3. ac latè post eum *Io: Vincen. Carocc. in tract. de locato, & conduct. par. 2. quaest.* 7. Et tamen eorum officium debet esse gratuitum, vel saltim donata intelliguntur contemplatione Principum, & non ipsorũ, quod similè congruit in isto casu, vt magis credatur *Alberic.* q disputauit in terminis in materia tutoris, & de hoc articulo data ęqualitate nubẽtiũ non video in quo dubitari possit.

Ad secundum articulum de resoluta conuentione, fortiter videretur obstare illa restitutio apodixæ, quã
2 do recessio à conuentione non probaretur, cum hoc solum induceret reuocationem, argum. *l. Meuia, ff. sol. matrim. & l. Labeo, ff. de pactis.*

Sed aduertendum duxi non esse simpliciter verum, nam post longã distinctionem *Alberic. ibi in fin. nu.* 5. *vers. item quaeritur,* quia format hãc quæstionem, quando duo erant instrumenta, tunc vno restituto, alio verò retento, tunc non inducitur liberatio secundum antiquos *Glossa-*
3 *tores*, allegat etiam *l. fin ff. de his, qui inter se deleg.* quæ probat intentionem; nec obstat, quod idem *Alber. in fin. & Bart. ibi in fin. num.* 7. discurrendo teneat contrarium, quando aliud non posset operari illa restitutio instrumenti, cum sit vnicũ debitum, licèt sint plures cautelę, & lex contraria procedat fauore vltimę voluntatis.

Tamen secus in casu nostro, cum à principio non fuerunt confectæ plures apodixæ, ità vt vna restituta, videatur totum negotium dissolutũ, sed in ipsa restitutione fuit coram eodem aduersario exemplata per Notarium, & exemplum retentum, vt idem Notarius, & alij testes probant, quod nil aliud poterat operari, quam confirmationem negotij conuenti, neq; potest induci argumentum fauore liberationis, cum

pars

pars non dicat fuisse remissum debitum, sed fuisse recessum à negotio,
4 immo congruit alia quæstio *Bart. ibi nu.6.* vbi ponit è contrario, quod debitor cui fuit à creditore restituta apodixa, si eam iterum reddit creditori, reincidit in primam obligationem, ad quod adducit multa iura, sed in casu nostro, nedum exstat eadem ratio, sed maior, cum non ex interuallo, sed ibidem incontinenti fuit retenta autentica copia manu Notarij, quæ nil aliud poterat operari, quam conseruare primam obligationem validam.

Insupèr considero, quod restitutio apodixe poterat aliud operari, quam remissionem, vel rescissionem negotij, cum poterat operari, vt notetur in libris banci, & quando po-
5 test aliud operari, non inducit remissionem, idem *Bart. Alber. & omnes ibi.* Qui ideò distingunt à pignore, quia pignus potest deferere à cautela, quę potest prodesse in lite pro euictione, quæ exempla congruunt ad decisionem, cum omnia prædicta consistant in coniecturis,
6 quæ inducunt tacitum pactum, vel distractum, quod eligit, *Bald. ibi. n.3. de mente Io: & Gul. de Cun.*

Pręterea considero, quod nulla poterat considerari causa prætensæ reuocationis, propter impedimentum in matrimonijs pręditis, & dato hoc pro vero, cum fuerint per eosdem ad effectum deducta, remotis iam impedimentis, & sequestris Iudicis, dico, de iure censeri conuentum, cum eisdem pactis dotibus, conditionibus, promissionibus, proût in primis conuentionibus, cum hoc sit in specie cautum, etiam in matrimonio soluto per diuortium, vt si coniuges redierint ad
7 connubium lex, intelligit renouata prima pacta dotalia, *l. si mulier, ff. de iure dottum, Paul. in l. si mulier, ff. sol. matr. & in l. in his, §. vxor, ff. eod.* vbi omnes DD. notant, & in fortioribus formant quæstionem de Ciue admisso, & deindè expulso, & de nouo admisso, vt intelligatur cum eisdem pactis, *Petr.* quoq; ibi po-
8 nit de compromisso facto cum pęna, vt eo re acceptato intelligatur pęna reposita, licèt alij de pœna dubitent, cum tamē sequitur *Alberic. ibi.*

Est quoq; similis iuris decisio in locatione, per *l. item quæritur, §. qui*
9 *impleto, ff. locat.* vbi lex pręsumit reuocationem, & DD. dicunt eum eisdem pactis, quem *text.* & eius rationem inducunt DD. procedere in præcario, in deposito, & alijs similibus, de quibus plenè *Io: Vincen. Corocc. in tract. de locato, & conducto par.2. de renouatione locationis, quæst. 13. nu.15. & sequent.*

In simili *Andr. ab Exea in repet. rub. extr. de pact. in 3. par. num.* 468. dicit, rationem illius *text.* fundare, quod lex ipsa inducit tacitum pactū partium ab aliquo facto ipsarum pręambulo, etiam absq; scientia, aliquando absumit pręsumptum cōsensum partium, & requirit scientiam, sed in casu nostro, vel quod lex inducat, vel quod lex præsumat, est idem quando adest scientia, & factum partium, nedum primum, sed successiuum, & continuatiuum, ac effectiuum primę conuentionis; sequitur necessaria consequentia, quod si partes perterritę de mandato Iudicis suspendissent tractatum; tum continuando, & ef-
10 fectuando negotio, necessario dicēdum est, cōtinuasse eandem conuentionem, tantò fortiùs, quod maior requirebatur industria dicti Iosephi.

Quod suadetur, quia licet non fuerit restituta apodixa dicto Iosepho facto; tamen fuit magis, quam
11 restituta; Facto enim magis, quam verbis voluntas declaratur, *l. Paul. ff. rem*

ff. rem ratam haberi, & clarius *in l. si tamen, §. ei qui, ff. de adilitio edicto*, & ad propositum facit quęstio DD. de societate finita, vel dissoluta, vt ex coniecturis dicatur renouata, etiam sine alia expressione, quia voluntas pręsumitur, potius durare, quam mutari, quando durat causa voluntatis, latè *Menoch. cons. 121. in 2. vol.* cum itaq; in casu nostro matrimonia fuerint causa promissionis duc. triummilliũ; licèt suspensio suspenderit effectum promissionis, tamen continuato negotio, & ad effectum deducto per easdem partes durat voluntas, & conuentio, ac certo modo continuatur, vel renouatur promissio ex actu subsequenti, & cum esset debitor consimilis quantitatis, nedum non exegit pars aduersa, sed pluries calculatis rationibus bancarijs, nihil retinuit de pecunijs ipsis, arg. *l. procula, cum similibus*; & ideò concludo, factam fuisse compensationem, & debere absolui eius hæredes.

ADDITIO OCTAVII Bilotta.

Compensandi causa, quando aliquid datum præsumatur, ostendit *Menoch. de præsumpt. lib. 3. præsumpt.* 142. vbi coniecturas adduxit de hoc, & quando debitor creditori suo censeatur, quid reliquisse animo compēsandi, refert *Cristineus dec. Belg. 11. nu. 4. vol. 4.* & de consimili agit *Surd. decis.* 119. & compensatio vni debito, semel obiecta, postea alteri debito obijci non posse, decisum refert *Sande de compens. defin.* 1.

SVMMARIVM.

1 *Filius non tenetur de dote patri soluta, nisi tanquam eius heres in actione personali, & num. 2. declara, vt num. 12. 13. & 14. contra num. 15.*

3 *Hypotheca tacita resultat ex receceptione dotis.*

4 *Hæredis bona non dicuntur obligata, nisi expresiè id actum sit.*

5 *Hæres adeundo hæreditatem patris propria bona obligasse non videtur & num. 22. Secus in dote, vt n. 23. Sed cum legatarijs, & creditoribus, quasi contrahit, vt num. 21.*

6 *Assecurationis dotis iudicium, morte viri extinguitur.*

7 *Pecunia dotalis extare præsumitur, & consumptio est probanda.*

8 *Beneficiatus faciendo emptiones præsumitur fecisse de fructibus beneficij, nisi fecerit inuentarium tempore collationis beneficij, vel aliundè habeat, & num. 9. Et quid in hærede de bonis hæred. nu. 10.*

11 *Hypotheca tacita anterior præfertur expresse posteriori fauore dotis.*

16 *Legis ratione cessante cessat dispositio.*

17 *Pater exigendo dotem filij, dicitur facere vti eius administrator; & ideò filius obligatur, nu 18.*

19 *Hypotheca tacita fauore dotis inducta est pedissequa actionis personalis, eaq; orta statim oritus, & est priuilegium inseparabile, quod obligat virum, etiam non habentem consensum, & num. 20. Et locum habet, etiam orta personali actione ex aditione, & sic ex quasi contractu, num. 24. 25. Et à quo iure sit inducta, num. 28. Et an dicatur inducta cum iniuria creditorum, numer. 39.*

26 *Priuilegia, & fictiones duo, quando possint concurrere, & num. 27. Et quid si perueniant ex diuersis fontibus, num. 29. Et quid si vnus in consequentiam alterius, numer. 30. Et quid fauore dotis numero 31*

32 *Priuilegia fauore dotis extenduntur*

ob bonum publicum ex identitate rationis.

33 *Creditor succedens debitori videtur sibi soluisse, & quando confusio actionis tunc oriatur*, num. 34. *Et quid in filio hærede patris pro dote patri soluta*, num. 35. 38. 40.

36 *Maritus tenetur ad dotem, tam si exigit, quasi non exigit dum id sua culpa eueniat.*

37 *Equitas producit fictionem.*

ARGVMENTVM.

Filius tenetur ad dotem vxoris suæ patri solutæ, etiam de proprio.

Pro Domina Faustina ab Auria.

ALLEGATIO XV.

IVS D. Faustinæ ab Auria patet ex subscripta facti narratione, & iurium allegatione.

Factum breue est; Ipsa nupsit Antonio Spinulę eiusdem patrię Ianuæ, Antonius Spinula Præfectus Classis eius pater soluit dotem Thomæ patri ipsius Antonij viri de anno

Deindè decessit Thomas Socer, qui exegerat dotem,, & Antonius maritus adijt hæreditatem sui patris sine inuentario de anno postmodum ludis dissipauit substantiam suam, & contraxit debita cum pluribus, quibus auditis Faustina eius vxor constante matrimonio obtinuit assecurationem pro suis dotibus super quibusdam functionibus fiscalibus emptis à Regia Curia per virum, qua sententia exequuta creditores prædicti ex causa ludi reclamarunt, & agitur, tunc de reclamatione prædicta; Prætendunt creditores reformationem sententiæ ex subscriptis, quæ ex infra dicendis demonstrabo non obstare.

Primò, quia *tex.* est apertus, quod
1 quando dos soluitur patri, nō tenetur maritus, nisi sit hæres patris, *l. si cum dotem, §. transgrediamur, ff. sol. matrim.* vndè maritus non est obligatus, nec actione personali, nec reali, nisi vt hæres patris ex aditione hæreditatis, ex qua resultat, quasi contractus in beneficium creditorū patris defuncti, *§. hæres quoque, insti. de oblig. qua ex quasi contractu nasc.*
2 & sic ipsa vxor tanquam creditrix Thomæ eius soceri non habet, nisi personalem actionem contra Antonium eius virum, tanquam hæredē, ipsi verò creditores, licet posteriores habent hypotecam expressam, ergo sunt præferendi.

Secundò, quoniam non habent hypotecā in bonis viri, nec ex obligatione facta per defunctum, nec per obligationem factam per virum.

Prima conclusio patet ex facto, cum nulla intercessit obligatio expressa, sed tantum receptio dotis
3 per bancum, sola resultat hyotheca tacita, per *l. vnic. §. & vt plenius, C. de rei vxor. act.* nec si adfuisset expressa obligatio defuncti, sequeretur obligasse bona hæredis, *l. Paul. de pignor.* sed oporteret specifica
4 obligatio bonorum hæredis, qui adeundò ratificasse videtur, latè *Afflict. decis.* 200. *Dom. Praes. noster decis.* 53. *& decis.* 321.

Secunda conclusio patet, quod filius adeundo hæreditatē patris non videtur obligasse bona sua, *Glos. in*
5 *l. assiduis, verbo licèt anteriores, circa finem, C. qui potior. in pign. hab. ibi*

(*item*

(*item an bona*) quam sequuntur *Iacob. Butr. Iacob. de Are. Cyn. Bar. &
Bald. ibi num.* 12. *vers. quæstio nostra*,
idem *Bald. in l. vbi adhuc*, *C. de iure
dot. nu.* 39 *& in l. si vxor tua*, *C. de
bon. auth. Iud. possiss.* ipsi verò prę-
tendūt habere hypothecam expres-
sam, ergò pręferendi.

Sed pręd.cta non obstant, ex pluribus.

Primò, respectu ordinis iudicij,
6 cum iudicium assecurationis dotium
per mortem viri sit extinctum, *d. l. si
constante. & l. vbi adhuc*, per mortem
ageretur ad dotis restitutionem non
assicurationem, quę cum sortita sit
effectum, agere possunt creditores
iudicio ordinario reuocandi pecu-
niam vigore prætensæ potioritatis,
aduersus quos parata est se defen-
dere, & scripturas suas perquirere,
& producere fundantes eius potiori-
tatem.

Secundò, quod creditores non
fundant functiones fiscales, super
quibus fuit vxor assecurata, quod
fuerint emptæ de pecunia dicti An-
tonij debitoris, in quibus præten-
dunt habere hypothecam expres-
sam; Immò ex iuris præsumptio-
nibus vxor demonstrat contrarium.

Primò, ex solutione suę do-
tis factę de anno 1551. aditio ve-
ro sequitur de anno 1553. ergo
præsumitur, quod eius pecu-
7 nia dotalis fuit reperta in hęredita
te, nisi hæres, vel creditores, qui
repræsentant ius hæredis demon-
strarent fuisse consumptam, *Glos. in
l. creditor*, *§. si inter*, *vers. neget*, *ff.
mand.* quam allegat *Io. Vinc. de Honde. cons.* 35. *nu.* 52.

Secundò, ex aditione hæreditatis
paternæ sine inuentario, quo casu
præsumit ius omnia bona, & pecu-
niam peruenisse ad filium ex hære-
ditate, ac emptiones postea factas
fuisse de bonis, & pecunijs hęredi-
tarijs, in similis dicit *Innocen. in cap.
cum in officijs, extra, de testam.* quod
8 Clericus beneficiatus faciendo em-
ptiones, præsumitur fecisse de fru-
ctibus beneficij, si quando fuit col-
latum beneficium non fecit inuen-
tarium bonorum Ecclesiæ, & suorū,
nisi probetur habuisse bona pro-
pria, vel officium, quibus acquirere
potuisset, allegat *l. scimus*, *C. de iur.
9 delib.* sequitur *Io. Andr. in cap.* 3. *ex-
tra, de pecul. cler.* vbi factis distinctio-
nibus in hoc residet, sequitur *Ant.
de Butr. in d. cap. cum in officijs*, ad
propositum certum est, de proximo
fuisse dotem solutam Thomę, pro-
pterea præsumit fuisse repertam
per filium in hęreditate, certum est,
filium non fecisse inuentarium, cer-
tum est non habuisse bona mater-
na, nec industriam quibus potuis-
set facere emptionem prædictam,
ergo pręsumptio iuris est pro vxo-
re, quod prædicta emptio fuerit
10 facta, vel de pecunia dotali sua, vel
de pecunia soceri, & obligata, &
successiuè operatur priuilegium ta-
citæ hypothecæ, per *§. & vt plenius*,
11 quæ præfertur expressè posteriori,
d. l. assiduis, vbi *Glos. Bart. Angel. Salyc. & communiter DD. Negusant. de
pignor.* 4. *membr.* 2. *par. num.* 98. *in* 8.
quæst. quæ porrigitur, etiam ad bo-
na quærenda, latius *nu.* 165.

Tertiò, nec si constaret, bona prę-
dicta fuisse ipsius Antonij, obstare
potest *text. d. §. transgrediamur*, qui
12 procedebat tempore digestorum,
quo iure, quidquid acquirebat fi-
lius, acquirebatur patri, itàq; nec mo-
mento temporis permanebat apud
filium, *l. placet. ff. de acquiren. hæred.*
ideò dos soluta, vel patri, vel filio
obligat patrem, non filium, nisi sit
13 hæres, vel esset emancipatus, quod
probat *d. §. transgrediamur*, verbis
expressis faciendo plures casus, ꝙ
si filius est sui iuris, & dos soluitur,

sibi, vel alio eius nomine, ipse tenetur non pater.

Si verò est in potestate, siue sit soluta patri, siue filio de consensu patris, pater tenetur; si verò sine consensu patris est soluta filio, tenetur pater, sed quatenus est in peculio.

Hodie verò per ius Codicis est immutatum ius digestorum, quia dos reputatur peculium aduentitiũ,
14 in quo pater habet ius administrationis, *l. 1. C. de bonis, quæ liberis, & l. 2. C. eod. Bart. in l. contra, §. 1. in fin. ff. rerum amot.* ideò iure isto pater exigendo dotem, non exigit, vt Dominus dotis, proùt erat tempore digestorum, sed exigit, vt bonorum administrator filij, proùt fecit iste
15 Thomas, per *l. 1. C. de bonis mater. Glos. in l. post mortem, §. fin. ff. quando ex facto tut.* sequitur, quod obligatur filius, cuius negotium gessit pater, *l. si pupill. §. 1. ff. de negot. gest.* quẽ text. sic inducit *glos. in d. §. transgrediamur*, & ibi sic arguit *Rafa. Cuman.* Nec obstat argum. *Paul. de Castr.* ꝙ non est præsumenda legis correctio, nisi appareat expresse, quia satis est expressa correctio omniũ *ll.* digestorum per ius Codicis in hoc, nec erat necessariũ corrigere specificè, §. *transgrediamur*, satis fuit nouum ius inducere, vt pater non sit Dominus dotis, sed administrator, quo iure lato, cessat §. *transgrediamur*, fundatus super dominio, cum cessante ratione legis, cessat dispositio, latè *Euerard. in locis legal. in*
16 *loco à cessante ratione*. Minus etiam obstat argumentatio *Barbosæ in dicto* §. qui nititur demonstrare, quod hodie, licèt pater non habet dominium dotis, tamen debet habere administrationem dotis, quia substinet onera matrimonij, propter alimenta, quæ tenetur præstare filio, & nurui, ergo debet habere fructus dotis, ad quod allegat plura iura digestorum.

Sed ego eadem ratione confirmo opinionem *Cuman.* nam omni iure patet, quod pater exigit dotem
17 non vt Dominus, sed vti administrator bonorum filij, ergo gerendo negotium filij, ipse filius obligatur vxori; Cęterum inter ipsos hæredes iudicio Familię Ercifcundę consulitur filio contra coheredes, *l. si filia, §. si filius familias, ff famil. Ercisc.* Sed respectu vxoris sufficit, quod exactio dotis facta per socerum admi-
18 nistratorio nomine filij, obliget filium, quia statim operatur priuilegium *l. vnic. §. & vt plenius, C. de rei vxor. act.* quæ statuit, quod statim orta personali actione, oriatur tacita hypotheca legis, quę tanquam pe-
19 dissequa, introducta est à lege fauore dotis, *Neguf.* latè *in d. 4. membr. 2. part. num. 29.* est enim priuilegium inseparabile, ac necessarium, *Bald. & Salyc. in rubr. C. de priuil. dot.* adeò, quod obligat virum, etiam
20 si non consentit, etiam si non habet consensum, vt in minore, sequitur *Io: Campeg. de dote part. 1. quæst. 80. vers. quarto, quia*; quod procedit, etiam in muto, idem *Io. Camp. par. 1. q. 57. vers. sed quid.*

Quartò, quia tenetur maritus, nedum exactione, quam fecit pater administratorio nomine filij, vt supra. Sed etiam ex aditione hęreditatis, quam fecit filius, absquè inuentario. Ex ipso enim actu aditionis, quasi contraxit cum vxore creditrice, & personaliter se obligauit ad solutionem dotis, proùt cum omnibus legatarijs, & credito-
21 ribus paternis per dicta iura supra allegata, cum negari non possit hęc conclusio, quod per aditionem oriatur personalis actio de iure communi respectu omnium creditorum, de iure verò speciali fauore dotis sta-

ſtatim orta perſonali actione, oritur tacita legalis hypotheca, per *d. §. & vt plenius*, quæ vt ſupra fundaui eſt pediſſequa neceſſaria, & inſeparabilis à perſonali, ergo de iure habet intentionem fundatam vxor ſuper actione perſonali per ius cõmune, ſuper reali per ius ſpeciale.

Non obſtat ſecundum argumentum *de l. Paulus, ff. de pignor.* quia nos non ſumus in obligatione contracta per defunctum, quod fatemur, ſed in obligatione tacita legali acceſſoria ad actionem perſonalem, qua tenetur filius per aditionem, neq; obſtat *gloſ.* & cœteri allegati *in d. l. aſſiduis*, quod hæres mariti adeundo hære-
22 ditatem, non videtur obligare bona ſua, quia *gloſ.* allegat *d. l. Paulus*, & ſic videtur quærere de ſupradicta quæſtione, non ex obligatione defuncti comprehendantur bona hæredis, ſic ſunt verba *Cyn.* in idem ſonant verba *Bald. ibi. & in d. l. vbi ad hoc, & in d. l. ſi vxor tua*, ſimiliter quærit de eadem quæſtione, ſi hæres mariti adijt hæreditatem viri, an obliget bona ſua pro reſtitutione dotis, & concludit, quod non, & ſemper allegatur *d. l. Paulus*, & allegatur illa generalis ratio, quia alia ſunt bona defuncti, alia bona hæredis, quod nos fatemur, ſed agimus ex obligatione legali inducta per d. § *& vt plenius*, de qua, nec *gloſ.* nec *Cyn.* nec *Bald.* nec aliquis ex prædictis cogitauit, nec dubitare potuit,
23 nec eorum quæſtio poteſt adaptari ad dictum §. *& vt plenius*, tum, quia ſemper ſoluunt per *l. Paulus*, quæ loquitur, vt clarum eſt, de obligatione defuncti; tum quia dicti DD. loquuntur de hærede mariti; & ſic ſoluto matrimonio, quo tempore lex non inducit noua priuilegia, ſed inducta iam conſtante matrimonio operantur ipſo ſoluto, vt communiter notatur in *rubr. ff. ſol. matr.* Nos ſumus conſtante matrimonio, quia per mortem ſoceri, non eſt ſolutum matrimoniũ, maritus ergo per mortem patris adeundo hæreditatem, quaſi contrahit cum vxore, & promittit ſoluere dotem ſuo tempore, ſtatim operatur, §. *& vt plenius*, qui inducit ſine ſcripto, ſine conſenſu, ſine verbis tacitam hypothecam. De hac igitur *gloſ.* nec *Bald.* loquuntur, qui vel formant quæſtionem de hypotheca expreſſa per defunctum vel de hypoteca expreſſa per hæredem viri, ſoluto matrimonio, de qua non loquitur d. §. *& vt plenius*, propterea non eſt facienda vis de auctoritatibus prædictis cum, ſint de quæſtione, & facto diuerſiſſimis.

Nec poteſt replicari per partem, quod *d. §. & vt plenius*, non loquitur in quaſi contractu, quia hoc eſſet loqui contra *text.* illum, qui inducit tacitã legalem, tanquam acceſſoriam, & inſeparabilem perſonali actioni, quæ ſufficit, quomodo oria-
24 tur, ſiuè per contractum, ſiuè per quaſi contractum, ſat eſt, quod oriatur perſonalis, lex non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus, vulgatis iuribus; immò expreſſè habemus, quod tacita hypotheca inducitur à lege, tam in actione reſultã-te, ex quaſi contractu, quam ex qua-
25 ſi delicto, *Abb. in cap. Parochiano, ext. de rap. Neguſant. vbi ſuprà, num.* 124. & in ſpeciè ex quaſi contractu reſultante, ex *d. §. transgrediamur*; quando pater tacitè conſenſit, quod dos ſoluatur filio, ità *Bart. Paul. & cæteri ibi*, quos ſequitur *Neguſant. vbi ſuprà*; ſimiliter in caſu dotis euictæ, quando fuit ſoluta ſine ſtipulatione, & ſimilibus caſibus, per *Neguſant. relatis*.

Neq; obſtabit replicare, quod eſſent duo ſpecialia inducere perſo-
26 nalem actionem ex aditione, & tacitam hypothecam ex fictione con-

contra *l. 1. C. de dotis promiss.*

Primò, quia sunt remedia diuersa.

Secundò, quia procedunt ex diuersis fontibus.

Tertiò, quia permictitur, quando vnum venit in consequentiam alterius.

Quartò, quia fauore dotis benè procedere possunt.

Primum probatur ex lectura eiusdem legis, qua communiter intelligitur, vt circa idem duo priuilegia concurrere non possint, secus circa diuersa, sed ista priuilegia, quando essent priuilegia concurrerent circà diuersa, quia ex aditione resultat tantum actio personalis respiciens tantum personam, ex *§. & vt plenius*, oritur tacita hypotheca realis respiciens tātū bona, ergo tendunt circà diuersa, circa idē, & per consequens
27 non obstat *d. l. 1. Soccin. cons. 269. vers. 3. declarandum 2. vol. Neguss. vbi suprà num. 36. in fin.*

Secundum euidenter demōstratur, quod oriuntur ex diuersis fontibus, & non sunt priuilegia; primum enim, vt ex aditione oriatur actio personalis est de iure communi, ex *§. hæres quoq; instit. de obligat.*
28 *quæ ex quasi contract. nasc.* & est inductum non ex priuilegio dotis, sed generaliter in beneficium omnium creditorum, priuilegium verò tacitæ hypothæ est de iure speciali, per *d. § & vt plenius*, ergo non sunt duo priuilegia, nec veniunt ex vno fonte, sed ex diuersis fontibus, quo
29 casu possunt concurrere, etiam duo priuilegia, vel duę fictiones, *Bar. in l. si quis pro emptore. n. 71. ff. de vsucap. additio ad Abb. in cap. significauit vers. duæ fictiones, extrà, de rescript.* latè *Barbosa in repet. l. 1. ff. solut. matrim. par. 2. nu. 2.*

Tertium probatur, quod vnum istorum venit in consequentiam alterius, nam ius commune induxit vt qui adijt hęreditatem, videtur se obligare soluere creditoribus, & sic maritus adeundo se obligauit vxori pro restitutione dotis, lex Codicis subiunxit tacitam hypo-
30 thecam in consequentiam personalis actionis. vt efficacius doti sit consultum, & sic in consequentiam alterius, quod lex approbat, ad quod *Card. Alban. in addit. ad Bart. in d. l. 1. C. de dotis promiss.* adducit communem opinionem, & hanc limitationem similiter firmauit additio ad *Abb. suprà allegata.*

31 Quartum, quod benè procedere possunt fauore dotis, tenet *Glos. in d. l. vnic. C. de rei vxor. act. §. sed si, vers. actionis*, ad quod quæso videatur *Ludou. Gomes. in repet. §. fuerat, instit. de act. num. 71. super glos. transfluimus*, qui exornat hanc conclusionem, maximè quod priuilegia dotis extenduntur fauore publico ex
32 identitate rationis, *Alex. in d. l. si cum dotem, §. fin. num. 3. ff. sol. matr. Ias. in l. 1. num. 40. & 46.*

Vltimò, quia ex aditione prædicta resultat solutio facta, cum per mortem patris actio de dote constante matrimonio spectabat ad virum, qui substinebat onera matrimonij, maritus igitur, efficitur creditor hęreditatis pro summa dotis, quam sibi soluit adeundo hæreditatem, *l. debitori ff. de fideiuss. l. stichum, §. additio, ff. de solut. Bart. in l. peculium,*
33 *la 2. quæ est lex 10.* dicit, quod eo ipso, quod quis succedit debitori suo, videtur sibi soluisse de vniuersis bonis, sequitur *Paul. ibi*, ponens exemplum in vxore hærede mariti, & in terminis est *cons. 170. Socc. Iun. vol. 2. num. 5.* quos, & alios refert, & sequitur *Surd. decis. 92. nu. 1. & seq. & decis. 170. in princ. & decis. 224. num. 8.*

Neq; obstant alia iura dicentia, quod aliquando aditio inducit cō-

fu-

fusionem, non solutionem, vt in *l. debitori, C. de pact. cum similibus*, quia
34 satis nota est distinctio DD. quod quando ex aditione resultaret damnum hæredi in beneficium correi debendi, veluti plures essent debitores insolidum, si creditor succedens vni adeundo sibi solueret, liberaretur alter correus, tunc fit confusio pro illa rata non soluta, vel si resultaret damnum alterius tertij, vt in exemplo posito per *Afflict. dec. 235.* in materia consuetudinis; tunc ne tertius afficiatur damno inducitur confusio, non solutio, de qua distinctione *Dom. Præses facit doctissimam decis.* 80. quæ non cadit in casu nostro, cum maritus non potest damnum sentire respectu aliorum obligatorum, ne aliquis tertius dãno affici potest, ipse verò maritus non potest euitare, quin efficaciter obligetur mulieri per aditionem, tam si aditio induceret confusionẽ,
35 quam si induceret solutionem, cum respectu ipsius, paria sunt confusio, & solutio, quod patet euidenter, & probat *Surd. dict. dec. 97. n. 7.* & quod notat *glos. 1. in l. si socer, ff. solut. matr.* De iure enim maritus tenetur, tam si exegit, quam si non exegit sua culpa, *l. si extraneus, ff. de iure dotium*;
36 & ne mulier remaneat indotata, habet vtilem actionem de dote cõtra virum, quando hæreditas soceri esset non soluendo, proùt in casu nostro notat *Bart. in l. pater dotem, ff. de dote prælegata in fin.* Cæterum illa fictio iuris inducens solutionẽ, vel confusionẽ, producta est ab æqui-
37 tate, quæ est productiua fictionis, vt magistraliter notat *Bart. in l. si quis pro emptore, ff. de vsucap. nu. 67.* vbi in indiuiduo facit theoricam magistralem, quando inducat solutionem, vel confusionem, quia semper respicit personam extraneam, quæ consideratio non est necessaria ad casum, cum sufficiat vxori, quod maritus teneatur ad dotem, vel quia exegit ab hęreditate, vel quia potuit exigere, omnis æquitas est pro vxore, nec in aliquo damnificatur maritus, nec extranei, quia eo tempore nullos habebat creditores, qui non potuissẽt ferè per obligationem mariti; quomodocumq; .n. fingit lex,
38 vel confusionem, vel solutionem ipse obligatur personali actione, cui licet accedat tacita hypotheca per priuilegium dotis, illud non facit deterius ius creditorum posteriorum, nam duo priuilegia induxit lex fauore dotis, vnum cum iniuria creditorum, & est priuilegium ante lationis, de quo in *l. assiduis*, & non est materia nostra, aliud verò sine iniuria creditorum, & est istud vt personali actioni addatur tacita hypotheca, per *d. §. & vt plenius*, ꝙ non operatur, nisi contra posteriores creditores, propterea non dici-
39 tur cum iniuria creditorum, notat *Bald. in l. vnica, C. de priuil. dotis, n. 6. vers. vel dum.* Alias esset in potestate viri excludere vxorem, quæ remanere posset indotata, cum ipse per confectionem inuentarij potuisset esse sine damno, qñ prætenderetur hæreditatem non esse lucrosã, quę dubitatio cadere non potest in ista hæreditate per supradicta, & quia per aditionem inducta est solutio vltra supradicta in materia ma-
40 riti, est conclus. communis, de qua per *Io: Campeg. de dote par. 3. q. 114.* & latius defendit *Barbosa in l. quod dotis, ff. solut. matrim. à principio, cum pluribus numeris sequentibus*.

Sufficit igitur probasse, maritum omni iure fuisse actione personali obligatum per aditionem, maximè sine inuentario, quia statim lex adiũxit, tacitam hypothecam, eamq; pedissequam, & inseparabilem, & necessariam, & creditores posteriores

ex

ex causa ludi non debent conqueri, si contraxerunt cum viro per prius obligato ad restitutionem dotis in beneficium cuius, lex, & iura addiderunt priuilegia, debet propterea sententia S.C. confirmari.

ADDITIO OTCAVII Bilottæ.

Videndæ sunt decisiones consimiles relatę à *Fontanell. de pactis nupt. tom. 2. clauf. 6. Glos. 1. par. 1. à nu. 42.* An & quando pater recipiens dotem pro filio, teneatur, & quid in filio se obligante pro eo, agit *Surd. decis. 47.*

SVMMARIVM.

1 *Refutatio reseruato vsufructu non valet, distingue, vt num. 3. & 6.*

2 *Vsusfructus est pars rei.*

4 *Donatio in tempus mortis collata, à quo tempore sumat initium.*

5 *Tempus quando dicatur adiunctum conditionaliter, & quando exequutiuè.*

7 *Refutans feudum, & deindè refutatario succedens, iure successionis id facit.*

8 *Minores an restituantur aduersus registrationem refutationis non facta vigore* Reg. Pragm. *& n. 12. 13. 16. & 17.*

9 *Minores an comprehendat lex noua inducens præscriptionem, & nu. 10. & 11.*

Et si comprehenduntur, an restituantur, n. 14. & 15.

18 *Baro in decimoquinto anno non est maior, sed habetur pro maiore.*

19 *Præfertur qui prius bona occupauit, quando agitur actione personali.*

A R G V M E N T V M.

Restitutio, an concedatur minori aduersus registrationẽ refutationis feudi non factã, & quid stante culpa refutantis.

Pro N. N.

ALLEGATIO. XVI.

DVAE exceptiones, seù replicationes opponuntur aduersus hãc refutationẽ, prima scilicèt, quod sit pactionata, & non pura, ex quo reseruatur vsusfructus vita
1 durante refutantis, contra ea, quę tradit *Loffred. cons. 3.* Secunda, quod non fuit registrata infrà tempus pręfixum à Regia Pragmat. quæ superuenit cum clausula irritante, & annullatiua, vndè feudum retransijt in dominium refutantis cui successit, vt hæres, & non vt suo proprio.

Sed dictæ replicationes non obstant.

Prima enim de reseruatione
2 vsusfructus non est vera in facto; quoniã licèt vsusfructus sit pars rei, siuè prædicamentalis, siuè subiectiua, siuè integralis, ex distinctione *Glos. in l. 4. de vsufruct.* vbi cum distinctione conciliat *d. l. cum rectè dicimus, ff. de verb. signific.* & propterea fuit illa contentio inter *Loffred. d. cons. 3. & Camer. in cap. Imperialem.* Si verbum illud *Isern.* cœtera pacta non, si annullatur refu-

futatio, facta saluo vsufructu, cum sit pars feudi, & sic diuisio feudi, vel annullatur pactum, quoniã in casu
3 isto non est facta talis reseruatio vsusfructus, sed donatio, seù refutatio fuit pura, licèt effectus exequutionis conferatur post mortem, quoniam dedit ex nunc, prout ex nunc in pręambula hora mortis, cum clausula constituti, & præcarij, quo casu omnes DD. fatentur, quod dominium, & possessio incontinenti transfertur in donatarium, & refutatarium, sed effectus, seù exequutio differtur in tempus mortis, quia per dictam clausulam tempus præ-
4 sens inest futuro, & ècontra, & donatio sumit initium ex quolibet tempore, *Neguf. de pignor. in 2. p. membr. 10. nu. 4. & 5. D. de Franch. decis. 213. Guid. Pap. decis. 588.* vbi aduentes notant, & tempus mortis
5 nõ adijcitur cõditionaliter, sed exequutiuè, sic docet *Oldrad. conf. 114. no 3. Alex. cons. 14. vol. 1.* Nec obstat *decis. Guid. Pap. 247.* de constituto, collato ad tẽpus inhabile post mortem, quoniam benè respondet *Neguf. vbi supra*, quia est tempus habile in pręãbula hora mortis, & sic nõ post mortem, sed aliquo momento ante mortem, *& in cons. 9. Loffred. & cons. 3.* non agit de clausula, ex nunc, proùt ex tunc, quæ habet hanc efficaciam; ideò non obstant allegata per ipsum, quia est casus diuersus, proùt pluribus medijs probat *Dom.*
6 *Cons. Fab. de Anna cons. 39. in 1. art.* latè *Tiraquell. de constit. in limit. 2. nu. 15. & 16. Camer. in cap. Imperialem cart. 21. Bologn. cons. 6.* & sic refert decisum *Anna in rub. de vassallo decrep. atat. num. 290.* contra ea, quæ ipse allegauit *in allegat. 124. par. 2.* & nouissimè sic fuit decisum per Regiam Cameram in pluribus causis penès Squillantem Actuarium, & sic inoleuit communis practica.

Secunda verò oppositio, minus obstat, nam eo ipso, quod dominiũ fuit translatum in Dom. Cœsarem refutatarium, eo mortuo, fecit transitum vigore *Constit. vt de successionibus*; quia nec momento temporis potest stare dominium in suspenso, & cum à principio erectionis feudi, feudum fuit datum pro recipiente, & hæredibus descendẽtibus ex corpore, iure francorum, feudum transit ad primogenitum, vt quando est refutatum ab Auo, qui nunc succederet filio refutatario, quando decederet sine filijs, ex doct. *Isern. in*
7 *cap. 1. de eo, qui finem fecit Agnato*, & fuit decisum, referente *Dom. de Franchis decis. 3.* quod succedit pater, vt hæres filij, quamuis videatur reuersum: sed quando filius reliquit filios, ad primogenitum transit, quia refutauit pro se, & hæredibus, quod intelligitur de filio masculo, *S. & si Clientulus, de alienation. feud. patern.* Ideò mortuo Don Cęsare, dominium fuit translatum dicto Vincentio iuniori, & non dicitur amplius feudum patris, sed filij, *Isern. in cap. Imperialem, num. 14. & sequen. de prohib. alien. feud. per Federic.*

Existente igitur dominio acquisito, & radicato in personam Don Vincentij, tunc infantis, superuenit Pragm. de anno 1579. quæ mandat, quod refutationes registrentur
8 in Regia Camera infrà dies quindecim cum clausula irritante, & annullatiua, & factæ de præterito, registrẽtur infrà mẽses quatuor quamuis d. refutatio non fuerit registrata infrà menses statutos, sed post mortem D. Vincentij Aui, tamen ex hoc non erit nulla, neq; dominium quæsitum minori abdicatur à minore in beneficium aui, qui erat Balius, & eius erat cura registrandi, & sic post refutationem validã potuisset auus

sub colore Pragm. omittendo facere, quod debebat, vt Balius, quod exequi non poterat nepos minor, & nor, & in potestate aui.

Immò hæc Pragmatica non esset condita fauore Fisci, vt euitentur fraudes, vt sit assertio in ratione disponendi in d. Pragmat. sed esset facta in odium minoris, & inculpati, & fauore aui, lex igitur noua, quæ inducit nouam præscriptionem, non comprehendit minorem, nisi minorem exprimat.

Et licèt inter DD. maxima sit cõtrouersia, communis tamen resolutio est, quod in quærendis lex noua, inducens præscriptionem comprehendit minores, quia aufert lucrũ, ità intelligitur doctrina *Innoc. in cap. constitutus, extrà, de rest. in integr.*

9 Sed quando statutum, seù consuetudo inducit præscriptionem, per quam aufertur dominium, tunc non comprehendit minorem; incipiendo enim à regula generali, quod lex generaliter loquens, non includit minorem, *l. fin. C in quib. cauf. integr. rest. non est necessaria*, vbi sic tenet *Bart. & in l. etiam, ff. de minor.* quem sequitur *Abb. in d. cap. constitutus, ibiq. Anton. de Butr. num. 13. & 23. Cassan. in consuetud. Burgund. rub. 1. §. 2. versic. insurge, n. 4. & §. 8. vers. numquid num. 27. Alex. cons. 101. num. 27. lib. 7. Dec. cons. 556. num. 7.* idem *Cassan. cons. 75.* quam dicit cõmunem *Crot. in l. omnes populi, nu. 194.* & sic con-

10 cordat dictas opiniones *Sforz. Odd. de restit. in integr. par. 2. quæst. 88. art. 3. num. 55. in fin.* vbi inhæret simpliciter opinioni *Bart. & num. 55.* distinguendo, comprobat cum limitatione ad opinionem *Innocent.* quã opinionem tenet *Bald. in §. nisi iusta, quo tempore miles, in vsibus feudorum, nu. 2.* vbi adducit casum particularem contra hanc propositionem *in §. præterea si quis infeudatus cap. Imperialem*, vbi specialitèr concluditur, quod minor, si non exprimeretur, non fuisset inclusus per *legem* prædictam.

Cum itaq; Pragm. loquatur generaliter, sequitur, quod in iure quęsito per refutationem, & si infrà menses non registrauerit, non includit minorem ad auferendum dominium.

Si vera esset opinio *Innoc.* quod includat minorem, tam in quærendis, quam in quæsitis, prout non est vera, quando aufert dominium, vt suprà fundaui; Adhuc oppositio non obstat, quoniam si comprehenditur minor, negari non potest, quin lędatur ob non factam registrationem, & per consequens, si lęsus est, restituitur in integrum ad faciendam registrationem.

Et ex hoc *Glos. in dicto §. præterea si quis infeudatus*, dixit, quod

12 ille *text.* expressè comprehendit minorem, qui si infrà annum, & diem non petierit inuestituram feudi paterni, & iurauerit fidelitatem, amittit feudum, si tamen lęditur, fortè restituitur, *Iser.* ibi dicit, fine *fortè*, quia indubitanter restituitur in integrum ad faciendam registrationem, vndè *Baldus ibi infert*; quod ille *text.* occupat membranas inutiliter, quoniam est superfluum comprehendere minorem, & postea illum restituere: cui obiectioni

13 respondetur, quod oportet seruare regulas legum, & ex alio subuenire minoribus, qui per rigorem legum paterentur damnum; propterea eis subuenitur per æquitatem Prætoris per remedium restitutorium, vt in exemplis ibi positis Ex quibus concludendum est, aut non comprehendi minores, & non est necessaria restitutio, aut comprehendi, & suc-

& successiuè lęduntur, & si lęduntur, necessaria est restitutio, quæ conceditur indubitanter.

Nec sine ratione procedit dictũ *Glos.Iser.& Bald.* siquidem quando lex comprehendit minores, non ex hoc illos excludit à beneficio, &
14 remedio restitutionis, quod est specialiter cõcessum ratione ętatis, de quo latè *Sforz. Odd. tract.de rest. in integr.par.1. quæst.15. art.7.* Nisi expresè eadem lex, quæ includit minores, illos excluderet à beneficio restitutionis, latè *Cald. in repet. l.si curatorem, C. de in integr. rest. verbo implorare, num.6.* de quo casu est *decis. Dom. de Franch.* 431. & habemus exemplum in Pragm. limitante tempus anni Vniuersitatibus ad petendum demanium Regium, cum expressa exclusione à remedio restitutionis, elapso anno per q̃ regulam obtinui contra Vniuersitatem Atripaldæ pro Ill. Principe Auelleni, vt in mea *allegat.7.*

Exemplum etiam habemus, quãdo lex noua præscribit terminum recusandi Iudicem infrà certum tẽpus, etiam minoribus, & vlterius non progreditur excludendo à beneficio restitutionis, quia elapso termino, excluduntur, sed restituuntur, vt obtinui pro filijs Ill. Marchionis Montisfortis.

Nec est parua differentia inter vnum casum, & alium, nam quando statutum nõ includit minorem, non est amplius necessaria restitu-
15 tio, & sic non est in pendenti eius damnum, si verò includit, damnũ est in pendenti, quia quamuis lęditur, durat spes, propter concessum beneficium restitutionis infrà certum tempus post maiorem ætatem, quo transacto, & non petita restitutione, lex noua operatur contra minorem iam effectum maiorem; Quando verò nedum comprehenditur in lege noua, sed excluditur à beneficio restitutionis, tunc à principio perimitur ius minoris; Ergo cum de vnoquoq; casu habeamus casus prouisos per Reg. Pragm. & in isto de registranda refutatione non facit mentionem de minore, quia non excludit à beneficio restitutionis, siuè sit vera opinio, vt sub generalitate includatur etiam minor, siuè alia, vt non includatur, semper est indubitabilis opinio, vt minor restituatur in integrum factus maior infrà quatriennium ad petendã registrationem, aliàs Pragm. esset irrationabilis, vt minor, cui per prius
16 ante Pragm. erat quęsitum dominium feudorum per refutationem puram, & simplicem, iuxtà regulam iuris communis, auferatur per nouã solemnitatem superadditam de registratione infrà certum tempus, dum minor infans non habet sui proprij corporis tutelam à natura, & à lege non habet liberam rerum suarum administrationem, & ius inuentum contra machinationes refutantium, retorqueretur contra minorem innocentem in beneficium refutantis, cum enim auus refutasset ante Pragm. & dominium in filium transtulisset, & mortuo filio in filium filij fuisset translatum tunc
17 infantem puerum, Pragmat. superueniens, quæ dat certum tempus registrandi refutationes iam factas, si includeret minores, vel illos excluderet à remedio restitutionis, esset aperire viam fraudibus, nam vtiq; auus, qui refutauit, qui & Babus erat nepotis minoris non registrasset, ad hoc vt per lapsum temporis dominium ad ipsum reuerteretur, & sic potius esset lex in fauorem refutantis, quam minoris, & daret liberas habenas patribus, vel auis, qui refutarunt, auocare dominium à minoribus indefensis, & qui

L 2 sub

ſub eorum cura, & tutela eſſent, quod non eſt credendum de Legiſlatore Domino noſtro Religioſiſſimo, ac Prudentiſſimo, ac de Supremo Cõſilio Collaterali, de cuius prudentia fuit condita.

Nec dicatur, tempus petendi reſtitutionem, & regiſtrationem fuiſſe elapſum ſub prætextu, quod Baro dicitur, vel habetur pro maiore in quintodecimo anno, & ſic quatriennium curreret vſq; ad decimum nonum annum incluſiuè; Quoniam, vt latius probaui *in allegat.* 17. pro D. Barone S. Archangeli, Baro in dicto quintodecimo anno non
18 eſt maior, ſed habetur pro maiore, vt poſſit agere ſine Balio, non tamen eſt maior, adeò quod de geſtis eo tempore reſtituitur, & ſic ſi reſtituitur pro geſtis in illa ætate, non currit tempus petendi reſtitutionem de geſtis ante illam ętatem, vt docet *Iſern. in d* §. *Præterea ſi quis infeudatus, & latius dixi in d. allegat.* 17. quæ non repeto, cum ſit impreſſa.

Tandem in eiſdem bonis, cum ſit creditor D. Vincentius pro æſtimatione, quando prædicta non procederent, & eſt anterior creditor, & retinet, excluderet actores agentes ſine hypotheca, & poſteriores tempore, nam etiam ſi eſſent creditores eodem tempore, melior eſt conditio poſſidentis, quia in actione reali attenditur prioritas temporis, ſed in actione perſonali datur priuilegium ex cauſa, *l. priuilegia, ff. de priuil. creditor.* vbi *gloſ. in*
19 *fin.* dicit, quod inter creditores ſine hypotheca pręfertur, qui prius bona occupauit, quod in indiuiduo dicit *Bart. in l. ſi debitor, ff. de pignor.* vbi *Salycet. notat*, & facit regula, quod in pari cauſa melior eſt conditio poſſidentis, quia eo ipſo, quod poſſidet, habet plus iuris.

ADDITIO OCTAVII Bilottæ.

Refutatio in feudo, cum reſeruatione vſusfructus non valet, *Reg. de Ponte conſ.* 116. *num.* 10. *vol.* 2. Sicuti refutatio feudi facta ſub conditionibus, & pactis tangentibus feudum eſt nulla, *Reg Rou. cõſ.* 41. *n.* 13. *tom.* 1. *& conſ.* 59. *num.* 1. *tom.* 2. nam debet eſſe pura, & ſimplex, *Cõſil. Marcianus conſ.* 52. *num.* 2. *tom.* 2. & tales refutationes pręſentari debent in R. C. infrà 15. dies ex pragmatica, *Camill. Larata in Theatro feud. par.* 2. *dilucid.* 67. *nu.* 24.

SVMMARIVM.

1 *Mandator liberatur ſtatim, ac creditor pecuniam ſine pignore credidit, & tum etiam fideiuſſor liberatur, vt num.* 2. *& de ratione, n.* 3.
4 *Mandator non tenetur vltra ſummam, pro qua fideiuſſit.*
5 *Mandati fines ſunt cuſtodiendi.*

ARGVMENTVM

Mandator, & fideiuſsor liberantur, ſi pecunia contra formã pacti, & ſine pignore creditor debitori liberauerit.

Pro Domino Don Vincentio Caraccioio.

ALLEGATIO XVII.

CVM de anno 1579. qu. Iacobus Pignatellus emiſſet tot ann. introitus à Donato Sparaſore cum obligatione D. Alõſi de Leyua pro ducat. tribus mille, quorum duo millia ex conuentione re-

remanebant in banco vinculati vsque quo se obligasset insolidum Fabius de Falco, & promiserunt obligationem D. Vincentij Caraccioli, & dum D. Vincentius Caracciolus se obligasset simul cum Domitio Marchesio, fuit conuentum, quod sequuta obligatione Fabij de Falco, esset ipso iure, ipsoq; facto extincta obligatio ipsorum fideiubentium, respectu quorum sit extinctum, cassum, & irritum instrumentum.

Iterum huic debito se obligauit Fabritius Galluccius cum pacto, quod non teneatur, nisi facta discussione cũ prædictis Donato, D. Vincẽtio, & Domitio, ac expedito Regio assensu, sic fuit facta apodixa banco cum dicto vinculo, iux à cautelas.

Creditor non expectata, nec sequuta obligatione Fabij de Falco, mandauit banco, vt solueret prædictos ducat. duos mille vinculatos, non obstante vinculo.

Agunt nunc heredes Iacobi contra D. Vincentium Caracciolum Iuniorem, & possessorem domus, & feudorum, & prætendunt exequi pro dictis duc. tribus mille, cum tertijs super dictis bonis, quæ fuerunt D. Vincentij Senioris, aduersus quos se defendit D. Vincentius Iunior, & possessor duplici exceptione.

Prima, vt hæres quond. D. Vincentij sui aui, vt non teneatur, quia creditor non seruauit conuentionem & facta nouatione non tenetur debitor.

Secunda, ex propria persona, quia possidet bona prædicta tit. donationis, & refutat onus, & aduersarij carent assensu, & propterea in actione personali non possunt agere contra conuentum, qui est hæres cum beneficio l. & i. nec in actione reali, cum possideat titulo particulari, & actores non habent feuda obligata.

Prima exceptio, fundatur ex facto narrato, quod D. Vincentius Senior in tantum se obligauit, in quantum pecunia remaneret in banco vinculata, donec se obligaret Fabius de Falco, cuius obligatione sequuta, amplius non teneretur, quæ conuẽtio non fuit seruata facto creditoris, qui contra formam pacti fecit nouationem, & mandauit banco, vt solueret pecuniam debitori, non expectata, nec sequuta obligatione dicti Fab j, & sic fideiussor, qui fideiussit in hanc causam, est ipso iure, ipsoq; facto liberatus, *l. si mandato Titij, §. fin. ff. mandati*, vbi ex eo solo

1 liberatur mandator, quod creditor credidit pecuniã sine pignore, & sine cautione, & mandator mandauerat, vt soluat cum idonea cautione, tantò magis in hoc casu, vbi fideiussor fideiussit cum pacto, ne pecunia soluatur debitori, nisi sequuta obligatione Fabij de Falco, qua sequuta esset ipse liberatus, ergo creditor non seruato pacto soluendo liberè pecuniam recedit ab obligatione fideiussoris, & facit nouationem, vt in iudiuiduo est casus *in l. si creditor,*

2 *C. de fideiuss.* vbi fideiussor liberatur, si creditor soluit pecuniam non acceptis pignoribus, sicut fuerat conuentum, vbi notat *Glos. & Alberic.* quod suffic t pacisci, vt idoneę caueatur, quia ex hoc solo non potest creditor soluere sine pignore, vel cautione, & *Odofred.* ibidem summat *text.* quod ex hoc solo liberatur mandator, quia creditor non

3 seruauit conuentionem; Reddit rationem *Bald. ibi*, quia pignora, vel cautio cedunt ad securitatem mandatoris, cui debebantur cedi, ideò non tenetur mandator, qui sub bac lege, & securitate se obligauit, subdens quod omne, quod est de causa fiscali requirit implementum, quia alias, quis non esset contracturus, cum

cum igitur D. Vincentius cum hac lege fideiussit sub hac spe, & securitate se obligauit, non debuit decipi à creditore, cui aliter non se
4 obligasset, est etiam casus *in l. si vltra, C. de fideiussor.* vbi mandator non tenetur vltra summam pro qua fideiussit, & sic dum D. Vincentius nō fideiussit pro illis duc. duobus mille, quia fuit conuentum, nè soluantur debitori, nisi cum accessione alterius fideiussoris, creditor soluit sine alia fideiussione, excessit conuentionem, & fines mandati erant custodiendi, *l. diligenter, & l. regatus,*
5 *ff. mandati*, quas *ll.* citat *glos. in d. l. si vltra*, vbi *Salycet. & cæteri DD. notant*.

ADDITIO OCTAVII Bilocțæ.

Adde, quod fideiussio ad tempus limitatum, vt etiam sub conditione facta, adueniente d. tēpore, & non purificata d. conditione, inefficax fit, *Maur. Aret. in tract. de fideiuss. sect.* 10. *cap.* 44. *num.* 2. & ad idem *Ant. Henrig. in tract. de fideiuss. cap.* 20. §. 18. *per tot.*

SVMMARIVM

1 *Oneris multiplicatio, quando inducatur, si plures commixti sunt in legato.*
2 *Legata re indiuidua pluribus omnes ad virilem admittuntur; scilicet vnus ad rem, alij ad æstimationem.*
3 *Legandi siuè disponendi vnicus actus coniungit accessoriè plures orationes, & erit vnica dispositio.*
4 *Feudo concesso duobus fratribus, cum onere quatuor operarum, & vnius quarterij, omnes tenentur ad vnum quarterium.*
5 *Legato fundo pluribus sub vna conditione, quilibet pro sua parte conditioni parere, & fundū cōsequi pōt.*

ARGVMENTVM

Legata pluribus Sacerdotibus certa quantitate cum onere celebrationis missæ qualibet die, vnicā missam celebrare tenentur omnes cum ratæ contributione, & idem in allegat. 17.

Pro Cappellanis obligatis ad missas dicendas.

ALLEGATIO XVIII.

Vltra ea, quę doctè scripta sūt in superioribus allegationib⁹ p peritissimos Romanos Aduocatos, addo breuiter, quod punctus est, si multiplicatio oneris sit facta, vt quilibet Cappellanus ex quatuor grauatis teneantur ad vnam missam, vel coniuncti sint ad vnam missam simul; & ex regulis iuris non inducitur ex hoc testamento multiplicatio oneris, sed coniunctio ad idem onus, ex verbis *l. planè, in fine principij, ff. de*
1 *leg.* 1. vbi si plures coniuncti, vel disiuncti commixti, vel coniuncti sint, vnius personæ potestate funguntur, & sic dū quatuor Cappellani sint cōmixti, & coniuncti ad idem opus, vnius personæ potestate funguntur, idem probatur *in l. præcedenti, incipiente si pluribus*, vbi omnes ad viri-
2 lem ad eandem rem legatā veniunt, etiam si sit indiuidua, quia vnus ad rem, alius ad æstimationē admittitur, idem *in l. vnic. §. his ità definitis, C. de cad.*

cad. tollend. vers. hoc ità, ibi (quia coniuncti quidem per vnitatem sermonis, quasi in vnum corpus redacti sunt) quod docuit *Bart. in l. re coniunctis* 87. *ff. de legat.* 3. *nu.* 12. *in vers. quarto adhoc*, vbi dicit, quod quando est vnicus actus legandi, vel di-
3 sponendi, quia verbum rem ponitur in oratione non plures, etiam si essent plures orationes, coniungūtur accessotiè, & erit vnica dispositio, sicut vnica res, quæ pluribus debetur: ex qua regula dicit, decidi posse plures q̃stiones, & sic licèt iura supra allegata loquantur de legato, non de onere, tamen maior ratio videtur in casu oneris, vt videatur minus grauatus hæres, & in proprijs terminis de grauamine est decisio *Dyn.* quem refert, & sequitur *Bart. in l. si pluribus*, *ff. de legat.* 2. *in fine principij*, *vbi nu.* 8. dicit, quod si fuerit concessum feudum duobus fra-
4 tribus, cum onere præstandi quatuor operas quolibet anno, & vnum quarterium, etiam quando non exprimit, si omnes, vel quilibet, in dubio omnes fratres tenentur ad vnum quarterium, & quatuor operas tantum; quod dicit esse menti tenendum, cum igitur habeamus decisionē punctualem *Dyn. & Bar.* non est quid addendum, nisi tantum *text. in l. cui fundus* 55. *ff. de condit. & demonstr.* vbi fundo legato, cum conditione, si decē dederit, nō pōt consequi fundum, nisi decē dederit, secus si duobus fundus cū eadē
5 conditione legatur, nam hoc casu à principio intelligitur facta distributio rei legatæ, & oneris impositi, ità vt quilibet pro sua parte conditioni parere, & legati partem consequi potest, prout est casus noster punctualiter, vt quilibet ex quatuor Cappellanis à principio sit vocatus ad partem legati annuorum ducat. bis centum, & grauati, vt singuli ad ratam oneris vnius missæ cuiuslibet diei; quia designatio diei demōstrat, voluisse designare singulos Cappellanos, quia vbi voluit, dixit, si voluisset, etiam in hoc casu dixisset, *l. vnic. C. vbi autē, de caduc. toll.* quem *text.* plures citat *Iser. in cap. si quis miles, in tit. Const. feud. Dom. Lothar.* 3. vbi *Laparul.*

SVMMARIVM

1 *Grauati, siuè obligati plures ad aliquid, censentur pro virili.*

2 *Legatum factum pluribus, vel à pluribus, censetur factum omnibus, & ab omnibus, non autem à singulis.*

3 *Onus celebrationis missæ est diuiduū quo ad obligationem, licet indiuiduum, quo ad exequutionem.*

4 *Verbum distributiuū quo ad tempus, excludit distributionem à personis, quando id testator non expressit.*

5 *Hæres potest declarare voluntatem testatoris.*

6 *Obseruantia est optima rerum dubiarum interpres, maximè si fuerit longa, & subintraxet præscriptio.*

7 *Interpretatio, sumpta ex regulis iuris communis, præualet omnibus præsumptionibus, maximè ad euitandam pœnam caducitatis, & n.* 8.

ARGVMENTVM.

Obligati ad aliquod, pro virili censentur, sicuti legatum pluribus factum, vel à pluribus, sic onus celebrationis missæ, diuiduum est quoad obligationē, indiuiduū quo ad exequutionem. Hæres potest declarare voluntatem testatoris, cuius declaratio-

nis

nis ex obseruantia sufficiens sumitur coniectora.

Pro eisdem Cappellanis.

ALLEGATIO XVIIII.

CREDO, quod vna tantum missa sit celebrāda quolibet die non à singulis, sed ab omnibus simul est *tex. in terminis in l. si pluribus 44. in princ.* & ibi *Glos.* 1. *& Bart. in* 1. *not. & seq. ff. de leg.* 2.
1 quia quando plures obligantur ad aliquid, censentur obligati pro virili, vt est *text. in l. reos*, §. *cum tabulis, & in l. eandes in fin. princ. & vtrobiq; scrib. de duobus reis, & in l. si quis testamento suo* 79. *de leg.* 1. *Bart. in l.* 2. *vers. aut non est adiectum*, *eodem tit. de duobus reis, &c.* facit *l. vnic. cum sua materia, C. si plures vna sent. cond.* Sicut quando aliquis reliquit pluri-
2 bus, vel à pluribus, illud tantum cēsetur relictum omnibus, & ab omnibus, non autem à singulis *d. l. si quis testamen. de leg.* 1. & ibi *Bart. & plenius Ias. num.* 1. *& seq.*

Et licèt celebratio missæ sit, quid indiuiduum, tamen obligatio illa celebrandi est diuidua, quia potest à singulis præstari, vel diuidendo turnum inter se, vel curando, vt ab alijs celebretur per contributiones eleemosinæ, & ideo ista obligatio
3 celebrandi missas est diuidua quo ad obligationem, licet sit indiuidua quod exequutionem, iuxtà *text. in l. eadem*, §. *Cato. ff. de verb. obl. & in l. eadem in princ. vbi Bar. n.* 3. *vers. Secundo quaero, &c. de duobus reis.*

Secundò hoc etiam suadetur ex illis verbis (*in ciascbuno giorno*) quia sicut testator vsus est illo verbo distributiuo quo ad tempus (*in ciascbuno giorno*) ità illo eodem ver-
4 bo vsus fuisset, quo ad personas, si etiam inter personas hanc distributionem facere voluisset, *cap. ad Audientiàs de decim. l. vnic.* §. *fin autem C. de cad. toll.*

Tertiò hoc idē probatur, ex quo mater testatoris, quę fuit primò vocata ad hoc iuspat. & deindè patruus eiusdem testatoris secūdo loco vocatus, ità declararunt in eorum instantijs factis coram Ordinario de
5 quibus in facto, &c. Et in dubio multum semper attenditur declaratio facta ab hærede, *l. si quis à filio*, & ibi *Bart. & omnes de leg.* 1. *Alex. cons.* 126. *col.* 2. *lib.* 7.

Quartò hoc idem cōprobat obseruantia subsequuta per 40. circiter annos, quę semper multum attendi debet in rebus dubijs interpretàndis, *cap. dilectus de consuet. l. si*
6 *de interpretatione, ff. de legib.* cum sit obseruantia tanti temporis; in qua intrat præscriptio, & ibi *Felyn. nu.* 6. quia D. Episcopus non permisisset, tamdiù vnam tantum missam celebrari, si plures celebrari debuissent, vt ibidem *per Felyn.*

Quibus sic stantibus non obstant contraria, nam sunt simplices coniecturę hominis, & valdè remotę, & ideò non debent admitti contra propriā significatum verborum, quæ de vna tantum missa loquunquuntur, nec contra interpretationem iuris de qua dixi supra in princ.
7 nec contra interpretationem hęredis, & obseruantias Episcoporum per quadraginta annos, & interpretatio, quę sumitur ex regulis iuris cōmunis, præualet omnibus præsumptionibus, vt per *Grau. cons.* 111. *nu.* 14. *&* 15. *lib.* 1. Vltrà quod etiā sunt plures numero, & ideò præualent

lent, latè per *Card. Mantic. de coniect. in fin. num. 16. in 5. regula.*

Et hæc multò magis habent locum, si agatur de euitanda pœna
7 caducitatis, vel alia simili, quia qualibet causa, etiam euis ab illa excusat, *Gabr. de Gom. conf. 8. in princip. & per tot.*

ADDITIO OCTAVII Biloctæ.

Onus celebrandi missas impositũ rei legatæ, an spectet ad hæredem, vel ad legatarium, vide *Maya consult. ciuil. 6. par. 1.*

SVMMARIVM

1 *Milites non possunt petere licentiam tempore pugnæ, & expeditionis, immò si id fecerint, pœnam incurrunt.*
2 *Milites absentes vigore licentiæ, an gaudeant stipendijs, & n. 3. 4. & 6.*
5 *Labor, & pecunia recipiunt diuisionem:*
7 *Salarium duplicatum non debet solui in damnum fisci; & quid quando debetur non ratione seruitij, sed dignitatis, & nu. 8.*
9 *Officialis non potest ab officio discedere, etiam pro adimplendo voto.*
10 *Fructus officij dicuntur industriales, & debentur exercenti illud, & num. 11.*
12 *Officiali creditur circa suum officium.*

ARGVMENTVM.

Salarium, an debeatur Officiali pro tempore, quod non exercuit, & an debeatur eius substituto.

Pro Excellentissimo D. Petro de Toleto, Generali Præfecto Classis.

ALLEGATIO XX.

PEtitio Ill. Domini D. Francisci de Leyua contra Illustrissimum, & Excellentissimum D. Petrũ de Toleto, olim Præfectum Classis, continet in effectu, vt condemnetur conuentus ad salarium, quod diffidit consequi à Regio Fisco, pro ea rata temporis suę absentiæ à seruitio, quò per D. Petrum, vti Pręfectum Classis, fuit facta prouisio de Capitaneo suæ comitiuæ, quasi, quod si prouisionem non fecisset, integrum stipendium consequi potuisset, & meo inditio tria resultant, admiratione digna, vt miles, qui non præstitit seruitium, consequatur stipendium, vt conqueratur de solutione facta militi, qui sui loco deseruiuit, & quod Pręfectus Classis stet sindicatui, & luat pęnam de his, quæ benè gessit pro regio seruitio, & vt Domini Iudicantes cognoscant iniustam petitionem Actoris, reassumam breuiter de iure exceptionem conuenti.

Primò, quod Actori nullum competit ius pro prętenso salario, ipse enim vt Capitaneus non debebat deserere militiam, & comitiuam tempore expeditionis, quo tempore nec est licitum petere licentiã, & commeatum, nec est licitum con-
1 cedere, immò vterq; punitur, *l. 1. C. de commeatu lib. 12.* sed dato quòd ab Illustrissimo, & Excellentissimo Domino Prorege consequi potuisset,

M

ſet, tamen non poteſt tranſgridi tẽpus licẽtiæ,conceſſę, & pro eo tempore gaudere ſtipendio,quaſi, quod videatur præſens eſſe vigore licentiæ, *cap.tua,extra, de Cler. non reſid.*
2 tamen vltra tempus licentię non debet habere ſtipendium, nec additamẽtum, oliũ dari veteranis, *l.deſertorem*, *§.ſi ad diem.* vbi notat *gloſ.ff. de re milit* vbi eſt caſus punct. *& glo. ibi notat*, quod poteſt habere ſalarium pro tempore licentiæ, *& eſt text.* ſimilis *l.commeatus.ff. eod.tit.* & clarior eſt *text. in l. in hac lege, C. de prox.ſacror.ſcrin.lib.*12.vbi *Bart.*no-
3 tat de milite, abſente cum licentia terminata,vt pro illo tempore gaudeat ſtipendio, ibiq; *Lucas de Pen. num.* 15. facit diſtinctionem de licentia determinata per dictum, §. *ſi ad diem.& Ioan.de Platea* notat de milite, & de clerico abſente de licentia Papæ, ad quod allegat dictum *cap.tua relatum,& c.de cætero de Cler. non reſid.* quæ iura ibi allegat, *& in l. ſacris, C.de prox.ſacror.ſcrin. & Andr.de Barul. in d.l.in hac in fin.*
4 notat, quando licentia eſt ſine præfinitione temporis,*Ludou.Roman.in l.diem functo.ff.de offic.Aſſeſſor.nu.*7. *& Bald.in l.ſi ea cond. C. de condictio. infert.in fine*,latiùs *Par.de Put.de ſindicatu,verbo ſalarium,cap.* 2. *Alex. in d.l. diem functo,num.*32. *Ioa.Anton. de Nigr.in cõſ.*131. *incip. ſtatuimus,*
5 *num.*6. nec ſine ratione,quia labor, & pecunia recipiunt diuiſionem, *l.Seio amico,ff.de ann.leg.* Ergò cùm ſeruitiũ non præſtitiſſet, non debet habere ſalarium,ſed illud tantum,ꝗ ex diſpenſatione ob licentiam Princeps conceſſit ex gratia: nec poteſt vlterius petere, quod non meretur, immò quia deſeruit militiam lapſo tempore militiæ, deberet,& poſſet, vt deſertor puniri, vt in dictis iuribus notatur; nec eſt in conſideratione, quod ex noua gratia Illuſtriſſimus Dominus Locumtenens Generalis gratioſè conceſſit, quod ſoluatur ei ſalariũ,vſq; ad tẽpus prouiſionis factæ, quoniam hæc fuit noua gratia, non fuit iuridica deciſio, nec per Iudices iudicatum, & Princeps ex ſuprema poteſtate non ſubiacet legibus, ſed de iure non poterat habere ſalarium, niſi pro tem-
6 pore licentiæ, imò potuiſſet puniri, ẽt pro ſalario pro præterito, vt *in l. Iudices, C.de exact. trib. lib.* 10. & in inſtructionibus bellicis, facta reſigna,ſi miles non comparet, amittit ſalarium etiam pro præterito.

Secundò, etiam quod licentia fuiſſet ſine taxatione temporis, ad hoc alius erat eligendus loco ſui, qui pro tempore ſeruitij debebat habere ſalarium, & dato quod, de iure, quando licentia fuiſſet ſine limitatione temporis, non eſſet imputandum Præfecto, quod prouiſit de alio in locum abſentis, quamuis enim non eſſet facienda proui-
7 ſio, ne Fiſcus grauetur duplici ſalario, *l.matriculam, C. de agent. in reb. lib.*12.tamen hoc non procedit, niſi in ſtipendio debito,ob ſolam dignitatem, proùt eſt caſus, *d.l.matriculã,* vbi debetur ẽt heredi ſalarium futu-
8 rum, ꝗ debetur ex munificentia,& benignitate legis iuris peritis in ſuprema dignitate conſtitutis, à quibus non requiritur, ſed attenditur ſola dignitas, ſed in ſtipendio, quod debetur ratione ſeruitij, & laboris,ſtipendiarius tantùm percipit, & tantùm tranſmittit, quantum meruit pro ſeruitio, & ita procedunt alia iura, ibi per eum allegata,vltra quod quando concurreret intereſſe burſale Reipublicæ cum alio intereſſe maioris præiudicij,non eſſet attendendum intereſſe burſale, cùm magis interſit Reipublicæ, ꝗ in officijs præſint perſonæ debitæ, quàm duplicitas ſalarij, argum. *l. illud,*

9 *Ind, ff. de offic. Præsid.* vbi nec pro momento pōt Preſes deſerere prouinciam, etiam pro adimplendo voto, & de dicta diuerſitate intereſſe, latè *Bar. in l. 1. ff. ſolut. matrim. in fin.* In quibus terminis punctualiter ſic reſoluit, *Hieron. Cagnol. in l. diem functo ff. de offic. aſſeſſ. nu.* 173. & ſic Præfectus Claſſis magis debuit incumbere intereſſe maiori, vt comitiua non ſtet ſine Capitaneo in actu belli, quàm ad dubium, ſi deberetur, vel non deberetur duplex ſalarium de iure, eſt *text. in l. cū allegatis, C. de re mil. lib.* 12. declarat *Conſiliarius de Anna in additione ad repetitionem cap. 1. de vaſal. decrep. ætat.* non procedere in officio commodato, iuxta ſententiam Sacri Conſilij.

Sed vt, cùmq; ſit, etiam quod D. Franciſcus fuiſſet reſtitutus ad officium, quod per abſentiam amiſerat, non per gratiam, vt verè per gratiam fuit reſtitutus, adhuc non recuperat ſalarium, nec fructus pro tempore, quo extitit priuatus, vel ſuſpenſus, quia quamuis ſit differentia inter reſtitutum à lege, & eſt quando per iuſtitiam, vel ab homine, quando per ſimplicem gratiam, tamen in nullo caſu recuperat ſalarium debitum pro ſeruitio,
10 per alium præſtito medio tempore, nec emolumenta, quæ ratione laboris percipiuntur, ea ratione, q. non ſunt fructus naturales, nec ſimpliciter ciuiles, ſed induſtriales mediante ſeruitio, & induſtria eius, qui ſeruit, & qui non laborat, non manducat, *Bald. in rub. C. de fruc. & lit. expen.* dum dicitur ſufficere verbum reſtituas, quando de iure veniunt reſtituendi *per l. videamus, §. infamiam, ff. de vſur.* ſicut quando de iure non venirent, *l. mulier, §. ſi hæres ad Trebell. & l. ſtipulatus, ff. de vſur.* hinc eſt, quod captus ab hoſtibus ſua culpa, non gaudet ſtipendio: in ſimili habetur de excōmunicato abſoluto, qui nō recuperat fructus eſt *tex.* de ſtipendio, cum *gloſ. in l. 1. C. de re milit. lib.* 12. & de excommunicato eſt *tex. cum gloſ. in c. paſtoralis, §. verū verbo, quid .n. verſ. vt abſolutus, de ſententia excōmun.* quos caſus refert, & diſtinguit *D. de Anna repetitione d. capituli primi de vaxall. decrep. ætat. nu.* 219. vbi in proprijs terminis; refert deciſionem S.C. de
11 anno 1548. in materia fructuum officij, taliter quod D. Franciſcus ſiuè iure, ſiue iniuria fuerit remotus ab officio, ex defectu poteſtatis amouentis, adhuc non recuperat ſtipendium, præſtitum alio, qui vacauit ſuo muneri, vltra quod culpa D. Franciſci eſt inexcuſabilis, quoniā lapſo tempore licentię, labſoq; tēpore prorogationis, perdurauit in abſentia, & ſic quocunq; ſe vertat, inuenit ius reſiſtere naturale, ciuile, & militare.

Inſupèr credendum eſt D. Petro, hoc feciſſe de ordine SuęMaieſtatis, cum ſit ei credēdum de officio ſuo, *l. ſi quis decurio, ad leg. Corneliam de*
12 *falſ.* notat *Afflict. in conſtit. cum per partes, nu.* 16. *& Maſcard. refert communem verſ. officiū concl.* 1138. ſtante maximè eius habilitate, & qualitate *cap. nobiliſſimus 97. diſtinct.* & de re tam minima, quibus finem facio.

SVMMARIVM.

1 *Ex narratione facti clara redditur iuris diſpoſitio.*

Et an ſi teſtator plus relinquat coniugi, quam vni ex liberis, illud plus ad æqualitatem reducatur, & numer. 13.

Et explicatur tex. in l. hac ædictali, C. de ſecund. nupt. & §. optimè, Auth. de nupt.

2 *Inſtitutus in feudis, & ſi habeat, quod*

præponderet valori sua legitima, adhuc iure proprio admictitur ad partem legati contra formam legis hac ædictali.

Et an illud plus, quod coniugi relinquitur, applicetur tantum filijs primi matrimonij, vel etiam secundi.

3 *Quod plus relinquitur coniugi, diuiditur inter filios, iuxta ipsorum numerum, non pro portionibus hæreditarys.*

Et an requiratur, quod filius sit hæres patris. Idque lucrum imputetur in legitimam.

4 *Hæredi venienti ex propria persona non obstat, quod minimè inuentariū confecerit.*

5 *Filius & si exhæredetur à patre (non tamen ob ingratitudinis vitium) adhuc gaudet beneficio leg.* hac ædictali.

Et an pater possit plus vni ex filijs, quam alyt in testamento relinquere.

6 *Testator & si grauet coniugem legatariam, vt post mortem suam disponat, an excludatur beneficium* l. hac ædictali.

Et reassumuntur l. mulier, ff. ad Trebellian. & l. cogi, §. hi qui solidum, ff. eod.

7 *Nudus minister & si sit incapax de per se, tamen est capax, vt alteri restituat.*

8 *Omnis dispositio concepta in fraudē* legis hac ædictali, *nullius erit roboris.*

Omnisque machinatio per d. legem vetatur.

Et an dispositio in fraudem legis corruat in totum.

9 *Dispositio legis* hac ædictali, *cessat, si persona grauata adhibeatur tantū ad nudum ministerium, adeò, vt nec temporis momento legatum remaneat apud ipsum.*

Et an valeat donatio vxori, si sit grauata restituere.

10 *Priuilegium piæ causæ an firmam reddat dispositionem infirmam.*

11 *Agenti ad reformandum legatum, contra formam* text. in l. hac ædictali *relictum, an possit opponi de iure piæ causæ.*

12 *Vsusfructus si relinquatur contra formam* legis hac ædictali, *æstimādus erit, ad finem, si subiaceat legi prædictæ.*

Et an alimenta legata vxori, æstimāda sint, ad finem, si legi hac ædictali *subiaceant.*

13 *Legatum relictum contra formam legis* hac ædictali, *reducitur ad id, quod vni ex liberis est minus relictum.*

Et an reducatur ad quantitatem legitimæ.

14 *Minus relictum dicitur id, quod relinquitur à patre filiabus monachādis, vel non monachandis paragium nubendi.*

15 *Constitutio* Regni In aliquibus, *& Consuetudo Neapolitana, an tollāt beneficium* l. hac ædictali.

16 *Quod adimitur à legato beneficio legis* hac ædictali, *inter filios communicandum est, nec de quoquam legataria particeps erit, & num.* 17. *&* 18.

17 *Quod plus relinquitur Victricò, vel nouercæ, quam vni ex liberis, pro nō scripto habetur.*

18 *Lex habendo aliquam partem pro nō scripta, abrogat testamentum.*

19 *Referuntur DD. firmantes Authoris opinionem.*

ARGVMENTVM

Legatum factum victrico, vel nouercæ, si excedat id minus, quod vni ex filijs relinquitur, reformatur ad æquali-

litatem illius minus: Minusq; dicitur, quod relinquitur filiabus monachandis, vel non monachandis paragiũ nubendi.

Et text. in l. hac ædictali, C. de 2. nupt. & §. optimè; auth. de nupt. satis dilucidantur.

Pro Domino Comite N. contra D. Hyppolitam secundam coniugem.

ALLEGATIO XXI.

1 EX facti narratione resultat clara iuris dispositio, quod legatum factũ per Testatorẽ D. Hyppolitę secundę coniugi est contra *l. hac adictali, C. de secund. nupt. & §. optimè auth. de nupt.* in secundo casu, quia cũ plures reliquisset liberos, & eis inęquales partes fecisset, secũdę verò coniugi amplissimũ relinquit legatũ, illud debet reformari ad illud minimum, quod vni ex liberis disposuit, illud vero plus, tamquam non scriptum, applicabitur ęqualiter dictis filijs, *d. l. hac adictali vers. sin autem, d. §. optimè vers. si verò in aequalia, & vers. & hoc decernimus*; Comes ergo filius primogenitus ex ꝓpria persona participat de illo pluri, auocato per *ll.* prædictas à Nouerca, & ex persona fratris, & sororum vigore cessionum: quod vt clarius elucescat, respondeo subscriptis oppositionibus, quas fortè pars aduersa facere posset, eliciendo conclusiones magis necessarias.

Prima est conclusio, quod Comes licet fuerit institutus in feudis
2 quę præponderant valori suę legitimæ, tamen iure proprio venit ad partem dicti legati ex persona fratris, & sororum, quibus fuit facta iniuria, propter minus eis, quam nouercæ, relictũ, quia illud plus æqualiter diuiditur inter filios primi matrimonij, & quamuis per *l. quoniã præterita, C. eod. tit.* communicabatur omnibus filijs vtriusque matrimonij, tamen per *d. §. optimè, ver. namq; Auth. de nupt.* applicatur filijs primi matrimonij.

Et sic sumat *d. l. hac adictali, Iacob. Butr. Cyn. in 5. quæst. & omnes cæteri*;
3 Ita quod non diuiditur pro portionibus hæreditarijs, sed pro numero filiorum, quia est beneficium legis non quid hæreditariũ, *Angel. ibi in fin.* nec requiritur, quod sit hæres patris, *Bald. num. 28. vers. modo sequitur, Bertran. ibi in sua repet. vers. si verò plus, num. 25. Bero. cons. 40. nu. 11. in 2. vol. & Roland. cons. 29. vol. 4. num. 13. & 14.* ꝑꝑ quod applicatur alijs æqualiter, & non solo filio, cui minus est relictum, idem *Bertrand. in princ. repetit. num. 66. in fin. num.* Ideo *Glos. in d. §. optimè vers. quippe*, dicit, quod non imputatur illud lucrum in legitimam, quia prouenit ex diuersis fontibus, quam sequuntur omnes, *Bald. ibi nu. 20. vers. modo sequitur, Florian. in 1. disputatione, num. 13. Bertr. in d. repit. vers. statum, num. 20.* qui dicit communem, & communem appellat *Rolan. dict. cons. 29. nu. 9. & 10. & Rota Auen. decis. 95. num. 9. Socc. cons. 35. volum. 4.*

Secunda est conclusio, quod Comiti non obstat repræsentatio de-
4 functi sine beneficio inuentarij, cum sit ius competens ex propria per-

persona, quod cum accidisset in filia, cuiusdam Comitis, refert *Bertr. ibi vers. si verò plus, nu. 27. Hond. cons. 14. num. 33.* quod fuit consultum pro filia, quamuis non confecit inuentariū, similiter *Rota Auen. d. decis. 95. num. 1.* Et cum sit actus annullatus per leges prædictas, non obstat, *l. cum à matre, C. de rei vend.* quia illa intelligitur de dispositione valida, non de inualida, *l. quemadmodū, C. de Agric. & Cens. lib. 10. Iser. in simili quæst. in cap. Imperialem, de prohib. feud. per Feder. nu. 16. in additione 1. Arius Pinel. in l. 1. C. de bon. mater. in 3. par. num. 83. in 10. limit.* etiam si pater vetat, *Lancil. versic. non possit quæst. 15.*

Tertia est conclusio, quod Comes, licet non fuerit à patre ità dilectus, vt qualitas primogenituræ requirebat, tamen non fuit ingratus patri, postquam eum instituit
5 heredem in feudis; immò dato quod eum exhæredasset, dummodo, non per ingratitudinem filij, adhuc filius gauderet beneficio *d. l. hac edictali, Bertran. in d. repit. vers. ità tamen, nu. 18. vers. & per hoc,* qui allegat *Gloss. fin. in l. si operarū, ff. de oper. libert.* Sola enim ingratitudine poterat filius priuari, & paterna successione, & beneficio istius legis, *l. fin. C. eod. tit.* quod in specie dixit, *Iser. de success. feud. in princ.* ibi, *si sit ingratus,* ideò, quod à patre non fuit, vt pars prætendit, dilectus, non propterea pater poterat eum priuare beneficio *d. l.* immò etiā si hoc expressè disposuisset, haberetur pro non scripto, vt tenet *Bald. ibi. num. 27.* in quo omnes conueniunt, & licet pater potest plus vni ex filijs relinquere, quam alijs filijs, id procedit inter filios, quia differentia est ingratitudinis, & gratiarū actionis *d. aut. de nupt. §. illud,* & aduertit *Bald. in d. l. hac edictali, num. 38.* ideò primogenitus, vocatus per dicta iura, non prohibetur capere beneficium prædictum sub prætextu, quod à patre non fuit dilectus, cum sufficiat, non fuisse ingratum, vel mala mente exhæredatum.

Quarta est conclusio, quod licet eadem legataria sit grauata quodā
6 colore fideicommissi, vt post mortem suam bona legata distribuentur pro medietate pro anima Testatoris, & pro alia medietate pro anima legatariæ, tamen subiacet dispositioni *d. l. hac edictali, & d. §. optimè,* & iura, adducēda pro cōtraria opinione, non tollunt dictam dispositionē, *l hac edictali,* quod, vt intelligi possit, reassumo dicta iura, *l. mulier, ff. ad Trebell. l. cogi, §. hi qui solidum, ff. eod.* quæ disponunt, quod si quis non est capax legati, erit capax, vt alteri restituat, *& Ang. in d. l. mulier,* notat, quod illa lex non est correcta per *l. hac edictali. Et in §. hi qui solidum,* dat cauthelam, vt qui vult instituere spurium, eum instituat, & grauet, vt restituat Regi Franciæ, qui nunquam peteret restitutionem, similis est *tex. in l. si quis Titio 31. ff. de leg. 2*
7 quod nudus minister, quamuis sit incapax de per se, tamen est capax, vt alteri restituat, quibus addo *tex.* à nemine allagatum *in l. legatarius, ff. de excusat. tutorum,* vbi tutor respuens tutelam, priuatur legato, tamen non priuatur legato, quod tenetur alteri restituere; potest etiam pars augere difficultatem, sub prætextu, quod grauata est fauore piæ causæ, cuius fauore dispositio, quæ de per se non valeret, sustinetur *l. Thais ancilla, §. Seius, ff. de manum. testam.*

Sed prædicta non obstant,
8 Primo, quia dispositio prædicta videtur concepta in fraudem legis prædictæ, quæ vetuit omnem machinationem, interpositionem personæ

fonæ, & excogitationem contra dictam dispositionem legalem, propterea *Bal.* ibi *n.* 10. figurando casũ, quando est grauata nouerca restituere, limitat, quando in fraudem, *& Imol. in l. interpres, ff. de hered. instit.* dicit, cauthelam *Angeli* non esse bonam, ita *Alexand. in d. l. mulier, Roman. & cæteri Scribentes*, & idem *Angel.* latè defendit *Ripa* istam opinionem *in 2. respons. de secund. nupt. volum.* 1. *super Cod.* ad quod ego allego *tex. in l. si Libertus ff. de iure patronat.* vbi Libertus, qui haberet centum in bonis, tenebatur *per l. Papia*, relinquere portionem patrono, vt euerteret prouidentiam legis, alienauit, & fecit se minorem centenario, dicit *Vulpianus*, quod est dispositio in fraudem legis, non hominis: corruit in totum dispositio ad propositum testator in testamẽto liberè legauit, cognoscens subiacere dictis iuribus, addidit in codicillis, vt post mortẽ coniugis distribuat pro animabus ipsorum, vt euerteret prouidentiam *d. l.* ergo est nulla dicta dispositio.

Secundò, quia iura, adducta in contrarium, procedunt, quando
9 persona grauata est adhibita ad nudum ministerium, ità quod nec momento temporis remanet legatum penès ipsam, declarat *Bart. in d. l. si quis Titio*, aliàs si verba sunt directa in legatarium, vel legatarius sensit commodum, operabitur *l. hac adictali, text.* est ab omnibus ponderatus *in l. Sulpitius, ff. de donat. inter vir. & vxor.* vbi donatio facta vxori valet, quando est grauata restituere, sed si coniux sensit commodum ex illa donatione, non valet, quia color quæsitus non tollit remedia iuris, sed in casu nostro coniux ipsa sensit commodum in vita, & sensit post mortem, ergo operatur *d. l. hac adictali*, ideò *Ludou. Roman. in d. l. mulier, num.* 3. declarat limitationem ad *d. l. hac adictali*, per *d. l. mulier*, procedere, quando nouarca est grauata restituere filijs primi matrimonij, qui ex hoc non essent iniuriati, sed placati.

10 Nec est verum, quod priuilegiũ piæ causę validat dispositionem inualidam, quando lex improbat, nec *d. l. Thais* probat hoc, sed fundatur dicta conclusio ex regula generali, quod si quis est incapax de per se, põt capere, vt alteri statim restituat per *d. l legatarius*, tãtò magis, vt restituat piæ causę, quia adhibetur, vt minister, quod aduertit *Ludou. Rom. in auth. similiter, C. ad l. falc. num.* 8. *& Tiraquell. de priuileg. piæ causæ priuileg.*

Tertiò nos agimus cum nouerca, respectu cuius legatum est à iure re-
11 probatum in tanta quantitate, ideò est reformandum, ergo non potest opponi de iure pię causæ, de qua materia est agendum, quia adhuc non venit casus, sufficit excludere nouercam legatariam, *l. loci corpus*, vbi *glos. verf. altius*, adducit iura concordantia, *ff. si seru. vendic.* & quando venit causa pia, respondebimus, sufficit excludere nouercam legatariam, quę nunc est in iudicio.

Quartò, quia non potest oscurari ista veritas sub colore, quod sit
12 legatus vsusfructus, qui debet extimari per dictum *Bald. ibi. num.* 19. quoniã satis diuersa: vna est quęstio ab alia, *Baldus* enim ponit duas quæstiones satis diuersas vnionem, *num.* 10. quando legauit vxori, vt alteri restituat, & hæc est quæstio nostra, in qua cadit articulus fraudis de quo supra tractaui: alia est *num.* 19. quando legauit vsũfructum, & tunc extimandus est vsusfructus, per *l. hæreditatum, ff. ad l. falcid.* proùt sensit ante omnes *Alber. in d. l. hac adictali*, & sequuntur oẽs, relati per *Bertran.*

num.

statutum non intelligatur derogare *d. l. hac adictal.* nisi expressè dicat, communis est opinio, vt latè *Alber. art.8.nu.144. Iaf.in auth.praeterea, C.vnde vir.*& latius *Bertr. sup. à nu. 30.& de distinctione commun. nu.38.* & clarius *n.52.in fin.num. vers.& in effectu*, qui cumulat omnes sui temporis,ne videar transcribere,ad eum me remitto,maximè eum non sit casus dubitabilis,*Soc.iun.cõs.103.vol.1. Dec.cons.396.Corn.cons.33.vol.1.*

Sexta conclusio est, quod illud adimendum à legato prædicto, est
16 communicandum filijs, sed nouerca non debet de illo pluri participare, quamuis *glos.ibi. verb. diuidi*, videatur tenere, quod deducta legitima filiorum, reliquum debet diuidi inter filios, & nouercam, quã sequitur *Cyn.in 3.quast. Bald.n.23.& 24. & Anan.cons.67.*vbi *Bologn.*tamen eorum opinio communiter reprobatur,& dicta communis opinio probatur lege, ratione, & authoritatibus Doctorum.

Probatur lege, quia in §. *optimè*
17 *habetur*, quod datum est vitrico, vel nouercæ,ac si non scriptum,neq; datum,competit filijs,& inter eos solos ex æquo diuiditur, & infrà ibi, *filijs detur solis*: verba igitur legis sunt clara, quod illud plus datur solis filijs prioris matrimonij,& excludit filios secundi, quos incluserat, *l.quoniam praterita*, *C.eod. tit.* quæ corrigens præcedentem legem,corrigitur per *d.ius auth.*

Probatur ratione,nam si lex pro-
18 cedit,annullando,quod plus nouercę legatum est,& habet pro non scripto,ergo nouerca non potest participari de illo plures vigore testamenti, nam lex in hoc abrogat testamẽtum, & habet illam partem pro non scripta,nec potest capere ex dispositione legis,quia lex eam excludit, ergo nullo iure potest de tali ademto participare: probatur etiam alia ratione,quia si lex Codicis vocauit filios secundi matrimonij,& ius *auth.* illam correxit, excludendo filios, nulla ratio patitur, quod admittatur nouerca.

19 Probatur authoritate *Doctor. Alber.ibi,*defendit hanc opinionem cũ hoc genere arguendi,& *Bald.ibi*, sibi contrarius *nu.7.& in l.penult.C.eod.* corrigit,quæ dixit in *d.l.*& tenet hãc hanc opinionem,& in pluribus consilijs,& in *cons.161.lib.1.* incip.*quadam nobilis*,dicit hanc esse veram, communem, & baptizatam opinionem, *Flor.in d.1.disput. Salyc.in d.l. quast.7.Corn.cons.83.n.116.& in pluribus cons.Crau.193.num.13.& cons. 194.num.3. Rimin. cons.167.num.6. vers.bis tamen non obstat in 1.vol.vlt. volunt.*qui refert quam plures, alios congerit *Bertran.vers.ita tamen, nu. 15.*aliosq; antiquiores refert *Corn. dict.cons.83.nu.6.* quam plures alios adducit *Sforz.Odd.cons.3.numer.30.* qui vtitur hoc genere arguendi, & quam plures saluant *glos.* vt procedat,quando nihil filijs reliquit, tunc dempta legitima, diuiditur legatum inter filios, connumerata persona nouercæ,quod est verisimile,*glossam* dixisse.

Ex quibus concludo,legatum debere reformari ad illud minus relictum filiabus, & illud plus debere diuidi inter filios,non numerata persona nouercæ.

ADDITIO OCTAVII Bilottæ.

AD num.4. quod mulier aduersus non confectionem inuentarij non succurritur *De Franch. decis.* 229. immo mulier, & rusticus in his,quæ introducta sunt ad rigorem iuris cõseruandum non excusantur, idem *de Franch.in d.decis.* & per *glossam* 38.

N dist.

dist. in summa etiam si mulier haberet iustam causam excusationis, prout hæc, & alia refert idem *de Franch. in d. decis.* immo quando tractatur cum creditoribus mulier non restituitur aduersus confectionem inuẽtarij, & sic insolidum condemnari, & ad materiam huius allegationis, & ad *text. in l. hac edictali* videndus est *Ricc. in suis collect. decis. collect. 3. p. 1. per totam.*

Ad num. 12. in quinta conclusione faciunt considerata per *D. Reg. Rouitum in cons. 25. volum. 1.* vbi prælegatum factũ vxori excomputatur fructibus dotalibus, & nõ debet habere prælegatum, & interesse dotis, & defuncti quando adest prȩiudiciũ creditorum, & ita per S.C. refert decisum.

Ad num. 15. si fuerit expressè renunciatum cum generali renunciatione an intelligatur renunciatum dispositioni dictæ *legis hac edictali* videndus est *text. in Liubemus, C. ad Senatus Consult. Velleian.* propè *text.* cauetur, quod renunciatio generalis restringitur ad cõtractum super quo interponitur, prout idẽ asserit *Præs. de Franch. dec. 477. in princ.* & renunciatio quid sit realis, & quando personalis, vide *de Franch. decis. 591. & Reg. Rouit. cons. 44. vol. 1. n. 2. & text.* expressè in *l. iurisgẽtium, §. pactorum quidem, ff. de pactis,* quod debet considerari ad minus ex verbis, quam ex mente contrahentium. ita dedit, & consuluit idem *Reg. Rouit. in d. cõs. 44.* sed *text. in d. §. pactum quidam* dat normam quando est realis, & quando personalis.

S V M M A R I V M.

1 *Facti series præponitur.*

2 *Bona allodialia, aperto feudo, segregãtur ab ipso, & ad heredem in allodio pertinent.*

3 *Feudum est quid vniuersum, plures continens partes etiam distantes.*
Et vt possit continere sub se allodium, tanquam ipsi subiectum.

4 *Quæcumque bona, per feudatarium quæsita, quando sint de corpore, statu, siuè pertinentijs feudi.*

5 *Res addita feudo in augmentum feudi, duobus modis efficiuntur de feudo.*

6 *Aedificia, adnexa feudo, & si ratione connexitatis transeant cum feudo, ad pretium tamen tenetur Dominus, vel Agnatus.*

7 *Allodialia propè feudum, vel in districtu feudi, si emantur, possunt addi feudo, vt feudalia fiant.*

8 *Res addita feudo, vt efficiatur feudalis, propter adnexionem.*

9 *Baro addendo rem allodialem feudo, quod ab alio tenet, vt reddat illam feudalem.*
Andr. Isern. *doctrina ob eius excellentiam, pro* text. *veneratur.*

10 *Feudatarius seruitutem feudo imponere nequit, sed acquirere in feudi augmentum sic.*
Et quid in sui præiudicium.
Feudatarius feudi conditionem meliorem, non deteriorem reddere potest.

11 *In casu deuolutionis feudi meliorationes an præsumantur de allodio, vel de feudo.*

12 *In causa feudali, vbi est casus decisus iure feudorum, ius silet Romanum.*
Et an Ecclesia seruare debeat ius feudorum.

13 *Fundi distinguuntur destinatione patrisfamilias, non natura.*

14 *Bona empta à Barone, si possunt de per se stare, heredi in allodio aperiuntur.*

15 *Feudum dicitur homo mutus, & reintegrat membra suo capiti.*

16 *Iure ciuili licet quis ratione insepara-*

rabilitatis rei sua amittat dominium, non tamen aestimationem amittit.

17 *Feudatarius quomodocumq. melioret feudum, semper ad beneficium haeredis meliorare intelligitur.*

18 *Donatio ex melioratione iure Roma. no non praesumitur.*

19 *Quisq; pro se, & haeredibus videtur acquirere.*

20 *Infeudatio ex parte Domini consistit in concessione vtilis dominij, cum retentione directi.*

21 *Ex fidelitate, quae nam resultent erga Dominum.*

22 *Feuda, fructusq; feudorum, à collectis, caeterisq; impositionibus sunt immunia.*

Sicut bona de patrimonio Regis.

23 *Vassallo volente rem suam in feudũ conuertere, vel feudo addere, quae interuenire debeant.*

24 *Dominium non solum abdicatione, sed acceptatione acquiritur.*

Et an regula l. traditionibus, C. de pact. *iure feudorum corroboretur.*

25 *Res allodialis feudalis, vt efficiatur ex sola cognitione.*

26 *Res adnexa feudo, feudalis efficitur, si feudatarius ex ea per triginta annos seruitium directo Domino praestiterit.*

27 *Inuestitura praesumitur, si seruitium sit praestitum Domino à vassallo per triginta annos.*

ARGVMENTVM

Bona empta propè feudum, vel in districtu feudi, feudalia non dicuntur, sed allodialia; propterea haeredi in allodio debentur.

Pro Serenissimo Duce Mutinae.

ALLEGATIO XXIII.

SErenissimũ Ducem Mutinae, iure optimo posse praetendere bona allodialia in districtu Ferrariae, quaesita tẽpore Serenissimorũ Ducum per Administratores Ducalis Camerę, non obstante deuolutione Ducatus ad Cameram Apostolicam, euidentissimis rationibus demonstrauit Iureconsultus Actilius Rugerius, cuius scripta mihi transmissa, visa sunt, non egere suppletione, sed iussu Serenissimi Ducis pdicti subscripta subijcere decreui ad corroborationẽ eorum, quę praedictus Iureconsultus fundauit in sua consultatione.

Praesuppo$\!$sita facti specie, quod Dux Mutinae sit hęres Ducis Alfonsi II. vltimi morientis, per eius mortem feudum Ferrarię sit apertũ, & bona, de quibus agitur, sint titulo particulari quaesita per ministros dicti Ducis, & aliorum praedecessorũ,
2 indubitanter succedit regula iuris, ad ipsum vti haeredem in allodio pertinere, & in ipsa apertura fieri segregationem ipsorum à corpore feudi aperti, cum quo prius, durante feudalitate, fuerant possessa, & non posse directum Dominum ad illa aspirare; quod vt clarius cognosci possit reassumo, quae directus Dominus praetendere posset.

Et sine dubio cum bona sint titulo particulari quaesita, & non fuerunt de corpore feudi, quod à principio in sui erectione fuit formatum in suis membris, ac cum suo statu, feuum enim est quid vniuersum

con-

cōtinēs sub se plura mēbra, siuè partes, etiam distantes, arg. *l. rerum mistura. ff. de vsucap. Iser. de c. qui cur. vend. nu. 3. circa medium, & in Constit. Regni Neap. si quis Baro. in tit. de dotar. & in cap. 1. de controuers. feud. apud par. termin. nu. 3.* quod clarius dixit *Glos. in Constit. Regni Neap.* incip. *Consuetudinem prauam, in Glos. fin. in tit. de Rei action. & except.* & propterea licet posset continere sub se bona, etiam allodialia, vt subiecta feudo, *Camer. in repet. cap. Imperialem fol. 39.* quando sunt redditi tia feudo, tamen intelligitur prædicta conclusio, quando à principio in creatione feudi fuerunt cum ipso
4 feudo concessa, & de his Dominus erexit, & creauit feudum: alias quæcumq; bona quæsita per feudatarium, non sunt de statu, & corpore, siuè de pertinentijs feudi, vt declarat *Iser.* verbum *(pertinentiarum) in cap. 1. quid sit inuest. vers. traditionibus, & in cap. 1. de capit. qui cur. vend num. 3.* ergo dicta bona nō sunt de feudo, & successiuè, cum feudum fuerit apertum, illa non trāseūt, vt de corpore feudi ab ipsa creatione, quia sine ipsis fuit erectum, & directus Dominus illa non concessit, nec infeudauit.

5 Sequitur videre, si ex post facto sint effecta de feudo in augmentum feudi, quod quidem contingere potest altero de duobus modis.

6 Primò per alluuionem potest feudum recipere augmentum, & non est casus applicabilis, quia sunt termini *§. si quis demanso, de controuers. inuest.*

Secundò facto vaxalli, qui fortè post quæsitum feudum, aliquid separatum à feudo, & suum allodium addidit feudo, & hoc fieri potest, vel ędificando in feudo arces, vel alia ędificia, & sunt termini *§. si vassallus, rub. hic finit. lex.* de quo articulo scripsi pro Excellentissimis Principibus Hostiliani *in prima Allegatione mea primi voluminis,* in qua demonstraui, ędificia, licet ratione cōnexitatis, & difficilis separationis transirēt cum feudo, tamē pretium debere soluere Dominum, vel agnatum, hæredi in allodio, quia feudatarius non cogitauit, aliquid acquirere, nisi pro se, & hęredibus, *l. si pactū, ff. de probat.* & meliorando rē feudalem, tamquam subiectam restitutioni, obligat successorem, vel Dominum ad meliorationes, tamquam si rem alienam bona fide meliorasset, sed non intendit augere feudum suo sumptu in beneficium Domini, vel agnati.

7 Vel secundò loco fieri potest emendo aliqua bona allodialia, non de feudo, sed propè feudum, aut in ipso districtu feudi, prout est casus noster, & in hoc cadunt duo articuli iuris.

Primus, an vassallus possit rem allodialem facere de allodio feudum.

8 Secundus, an per talem adiectionem res, addita feudo, efficiatur feudalis ex annexione, & in apertura transeat ad Dominum, vel ad agnatum.

De primo articulo tractat *Iser.* de rustico, an possit rem suam allodialem concedere in feudum *in §. si verò contigerit, de pace iur. firm.* & non est casus applicabilis ad materiam.

Idem de illo vaxallo, qui non est, nec rusticus, nec comprehensus inter dignitates, numeratas *in prima rub. feudorum, de his, qui feud. dare pos.* de quo *Isern. de controuers. feud. apud par. num. 11.* & pariter non est de materia nostra.

9 Idem an Baro adijciendo rem suā allodialem feudo, quod ab alio tenet, faciat eam feudalem, de quo articulo, latè tractat *in §. è contrario, de inuest. de re alien. fact.* vbi est *text.* pun-

punctualis, & est casus in proprijs terminis nostris,& pro intelligentia faciam duas considerationes, vnam resultantem, ex ipso *tex. feudali*, aliā ex commento *Andr. de Isern.* cuius eximia doctrina ꝑ *textu* veneratur, ad hoc, vt cognosci possit, in quo fundari potest intentio directi Domini, vel exceptio hæredis in allodio.

10 *Text.* ergò, cum primo decidisset quæstionem, an feudatarius posset imponere seruitutem feudo in præiudicium ipsius feudatarij, vel Domini, vel agnati, vt sicut de re, subiecta restitutioni, nō posset de re allodiali disponere in præiudicium tertij, pariter non posset feudo imponere onus, vel seruitutem in præiudicium Domini, vel agnati, sed sui tantum, inspecto illo tempore ante Constitutiones *Lothary, & Federici*, subsequenter facit contrariam decisionem, quia decidit, posse feudatarium acquirere seruitutem feudo in augmentum feudi, cuius conditionem potest meliorare, non deteriorem reddere, quam sententiam excepit conditor illius consuetudinis, ex *l. seruus creditori, C. dè pact. & glos. in d. S. è contrario verb. meliorē*, allegat alia iura concordantia.

11 Deindè quia ex hac decisione resultabat quęstio, quid dicendum in casu deuolutionis feudi ad agnatum, vel Dominum, an hæres in allodio esset in damno, & cuius contemplatione præsumitur facta melioratio, & *text.* decidit secundum regulas iuris, quod si res addita feudo, est quid corporale, quod de per se posset stare, & indubitanter spectat ad hæredem in allodio, quia non ęst de pertinentijs feudi, neç fuit concessa à Domino cum ipsa concessione feudi, ergo nec Dominus, nec agnatus habet aliquod ius proprium in re, addita feudo, nec ex ipsa annexione feudatarius habuit animum donandi agnato, vel Domino, sed suis hæredibus, *d. l. si pactū*, & hucusq; casus est decisus ad fauorem Ducis per legem feudi: nec huic decisioni aduersantur iura Ro-

12 mana, vltra quod in causa feudali, vbi est casus decisus de iure feudorum, non attenditur ius Romanum, *cap. 1. de feud. cognit.* & Ecclesia, quę est cultrix, & nutrix iustitiæ, debet illud ius seruare, vt dicit *text. in S. sed diuersum, de alien. feud.* & non debet pati, aliquid contra iustitiam in se fieri. Sed iura Romana de destinatione patris familias loquuntur, quando Testator disposuit de fundo, quem prius vno modo acquisierat, deindè auxerat, an veniat fundus primo loco quæsitus, an eo modo, quo auctus, possessusq; fuit, & tūc procedit decisio, quod destinatio

13 patris familias, nō natura distinguit fundos, ità procedit *l. quod in rerum, S. si quis post. ff. de leg. 1. l. si ex toto, ff. eod. l. cum fundus, & l. peculium, ff. de leg. 2. l. si cui, & l. sæpè, l. si chorus. ff. de leg. 3. l. Seia, S. Tiramnæ. ff. de fund. instruct.* ibi, *si prata fundo Greciano, ità coniunxisset, vt sub vna fundi appellatione haberetur*, & pariter ad demonstrādum testatoris voluntatem lex arguit de simultanea possessione *l. prędys 91. S. Titio Seiana, ff. de leg. 3.* vbi *Glos.* considerat vnius villici curam, de quo articulo, latè dixi *in Allegatione* 50. pro Serenissimo Rege Poloniæ. Si igitur Serenissimus Dux Alfonsus moriens, disposuisset de Ducatu Ferrariæ, vtiq; dictum argumentum de destinatione patris familias, de simultanea possessione, de vnius nominis appellatione deseruiret pro inuestiganda voluntate, nam si sub appellatione Ducatus Ferrariæ, intellexisset etiam de bonis allodialibus, annexis, vel non, & esset videndum, si ex his con-

constaret de annexione, & de perpetua coniunctione, vel non, sed hic tantum agitur de acquisitione, & emptione bonorum allodialium, quo casu lex feudi dicit, & intelligit, feudatarium semper acquirere pro se, & heredibus, non pro agnato, vel
14 Domino, ergo primus casus decisionis, quando bona empta possunt de per se stare, est apertus pro hærede, quia bona prædicta sunt de p se corpora distincta, & de p se stare possūt, & per consequens illa subtilis indagatio, si emptio fuit concepta nomine Ducis, & Ducalis curię, cessat, quia casus decisus iure feudorum tollit difficultatem, dum decidit secundum casum, de re incorporali, addita feudo, quæ de per se non potest stare, & sic nomine feudi à feudatario fit acquisitio, sicut dixit *Gloss. supra allegata in d. constitut.*
15 quod feudum est homo mutus, & reintegrat membra suo capiti, & nihilhominus, quamuis ratione inseparabilis naturæ (quia seruitus sine prædio cui debetur, non potest stare, ideò transit cum feudo) tamen si
16 cut de iure ciuili ratione eiusdem inseparabilitatis quis ammittit dominium rei suæ, non verò æstimationem, vt in materia vnionis, & mixtionis liquidorum, & aridorum, de tigno iniuncto, & scripturæ ius Romanum statuit *in ff. de acquir. rer. domin.* & in varijs titulis, ità ius feudorum statuit, vt eo casu Dominus, vel agnatus soluat extimationē hæredi in allodio, adeòq; ius feudi fauet præsumptæ voluntati feuda-
17 tarij, vt quomodocumq; melioret feudum, siuè ædificādo, siuè addendo seruitutes, siuè bona stabilia, semper intelligit ad beneficium hæredis, & quando separari non potest augmētum, tunc damnat agnatum, vel dominum ad æstimationem, vt in dictis iuribus habetur, & sic pro hærede habemus ius certum, & sine vlla disputatione, proùt ius Romanum in re dotali meliorata, pariter, & de re subiecta restitutioni,
18 & similibus statuit, in quibus numquā præsumit ex melioratione donationē. Superest, vt inquiramus de ratione decidendi, & perscrutemur, quare in iure feudorum reperitur talis decisio, & quare non reperitur decisio in aliquo casu in quo Dominus, vel agnatus possit prætēdere contrarium, ex quacumq; annexione, vel augmento: & quidem
19 regula est trita, vt vnusquisq; videatur acquirere pro se, & hæredibus *d. l. si pactum*, nec in contrarium esse posset decisio, nisi concurrant ea, quæ interuenire debent in omni contractu, & in specie in materia feudali, si enim inquirimus, quid sit feudum, & quomodo erigitur, inueniemus, nullum requisitum hic interfuisse, quo bona prædicta possent dici infeudata, sicut enim in-
20 feudatio ex parte Domini consistit in concessione vtilis dominij cum retentione directi, ad hoc, vt infeudatus, & hæredes sui in feudo perpetuo fideliter Domino seruiant, vt habetur in sua diffinitione *in § huius autē generis in quibus cauf. feu. amit.* ità requiritur translatio vtilis, & acceptatio ex parte beneficiati, ex qua fidelitate resultant ea, quæ habētur *in cap. 1. de forma fidelitatis*, vt
21 vassallus teneatur in his seruire Domino, & præstare fidelitatem vltra seruitium consuetum, vel conuentum, & respectu eorum, quę narrantur *in d. c. 1. de forma fidelitatis*, Dominus tenetur vicem gerere vassallo, vt ibi in fine habetur. Consideratur etiam interesse tertij, pro vt sunt immunitates, & alia respe-
22 ctu collectarum, aliarumq; impositionum, à quibus sunt immunia feuda, fructusq; feudorum *l. ser. quæ sint re-*

regal §. & plaustrorum, num 44. vndè *Petr. de Greg. Siculus in tract. de concess. feud. par.* 1. *q.* 2. *in fin.* dixit, ex hoc respectu non posse, excepto Rege infeudare, bona enim à patrimonio regali sunt immunia à collectis, & non fit præiudicium communitatibus terrarum, consequens est, vt sicut quando Dominus infeudat, requiritur translatio vtilis, & retentio directi, & promissio fidelitatis, ac consensus vtriusq; concedentis, & recipientis, vndè resultat fideli-
23 tas reciproca; ità quando vassallus, vult conuertere aliquam rem suam in feudum in beneficium alicuius, siuè in augmentum feudi, quod tenet ab aliquo, oportet, quod interueniant singula prędicta, translatio directi dominij illius rei in Dominum à quo tenet feudum, & retentio vtilis, & promissio fidelitatis, & acceptatio ex parte Domini, nedum vt acquirat directum translatum, sed vt obligetur ad vicem fifidelitis, ad quam tenetur iure feudi, quorum neutrum interuenit in casu, de quo agitur, & adeò de iure procedit assumptum, quod etiã si Duces abdicassent dominium di-
24 rectum dictorum bonorum, non ex hac sola abdicatione, acquireretur alicui, *l. si quis vi, §. differentia, ff. de acquiren. possess.* vbi *Bart.* docet, nisi sequatur acceptatio, *l. traditionibus, C. de pact.* quæ regula iure feudorum fuit specificè recepta, *cap.* 1. §. *traditionibus in tit. quid sit inuestit.* & licet Principi, & Ecclesię quæratur sine traditione, *l. fin. C. de Sacros. Eccles.* tamen de iure ciuili requiritur acceptatio, *l. qui absenti, ff. de don.* & de iure feudorum expressè requiritur inuestitura, seù traditio,
25 vt supra probatur, hinc est, quod res allodialis non efficitur, neq; emphiteotica, neq; feudalis ex annexione illius ad feudum, nec per recognitionē expressam, quia si quis recognosceret rem suam in feudum ab alio, non faceret ex hoc illam feudalem, quia requiritur translatio vtilis dominij, & acceptatio, & promissio fidelitatis. *Bart. in l. rem, quæ nobis, num.* 9. *ff. de acquiren. possess. Guid. Pap. decis.* 271. quæ singula deficiunt in casu de quo agitur. Ergo per regulas iuris directus Dominus nihil prætendere potest super dictis bonis.

Secunda est consideratio *de commento Andr. de Isern. super dicto. §. è contrario*, vbi postquam summat
26 *text.* facit illam singularem limitationē, nisi vassallus per triginta annos seruiuerit de dictis bonis, annexis feudo, *arg. cap. si quis per triginta si de feud. fuere controuer.* quę quidem limitatio corroborat regulam in casu suo, & *Iser.* intelligit, infeudationem procedere modo, quo supra, & quia debet probari titulo vero, & sic inuestitura, aut titulo præsumpto, aut titulo pręscripto, quia non apparebat in casu illius *text.* inuestitura, & sic titulus, quo vassallus transtulisset directum dominium in Dominum, neq; de acceptatione, cum promissione fidelitatis, declarat *Iser.* posse probari per inuestituram præsumptam, vt sicut
27 quando Dominus recepit seruitiũ à vassallo per triginta annos cum requisitis *in d. cap. si quis per triginta*, pręsumitur, quod vassallus fecerit dictam submissionem modo, quo supra, vt contrariorum eadem sit disciplina, ideò *Isern.* dicit, arg. *cap. si quis per triginta*, sed quia de hac qualitate nõ constat, quod seruiuerit de dictis bonis directo Domino, ergo concludendo dicendum est, cum de iure non præsumatur, per annexionem voluisse donare Domino, vel agnatis, nisi expressè fecerit submissionem, cum acceptatione,

idq; probari non poteſt, niſi titulo vero, & ſic inueſtitura, quæ hic deficit, vel præſumpto, vel deficiunt extrema requiſita per *d.c.ſi quis per triginta*, de titulo pſcripto non adeſt principium, quia nullum ius competit directo Domino, ex quibus concurro cum dicto Dom. Conſulente, ſaluo meliori iudicio.

S V M M A R I V M

1 *Facti ſpecies proponitur.*

2 *Oppidum Caſtri Pagani fuiſſe, & eſſe Caſale, idq; Diaceſis Lucerina probatur, & num.9.*

3 *Feudorum Barones, ſiuè omnes colentes terras feudi, ad decimas fructuũ Epiſcopo, & Archipresbitero tenentur.*

Et explicatur text. in Conſtit. Regn. Quantò cœteris, *multaq; Regni iura, de decimis loquentia adducuntur.*

4 *Decima, & ſi ſint iure Diuino, reſeruata à Deo in ſignum ſui vniuerſalis dominij, cui tamen, & propter quod ſint ſoluenda, & num.11.*

5 *Decima maxima prædiales debentur Eccleſia Parochiali ratione cultus Diuini, non Epiſcopo; quamuis Epiſcopo debeatur quarta ipſarum decimarum ab Eccleſia Parochiali.*

6 *In dubio, an decima ſint ſoluenda Eccleſia Parochiali, vbi Colentes recipiunt Sacramenta, an vero Parochiali, in qua prædia ſita ſunt, ad Conſuetudinem locorũ recurritur, & num.14.*

7 *Papa, an poſſit priuilegium, & exemptionem concedere de non ſoluendis decimis, non ſolum Clericis, & Religioſis, ſed etiam laicis.*

8 *Laici ſi decimas non ſoluerunt tanto temporis ſpatio, cuius contrarium non eſt in hominum memoria, ad illas amplius non tenentur, & n.13.*

9 *Caſtrum Paganum fuiſſe, & eſſe Oppidum de per ſe pleniſſime probatur.*

10 *Nemo agit ſine actione.*

11 *Decima ſunt ſoluenda Sacerdotibus propter ſeruitium, quod Deo impendunt.*

Et an Oppidum inhabitatum, in quo non eſt Eccleſia, vel Populus teneatur ad decimas.

12 *Ceſſante cauſa, ceſſabit effectus.*

13 *Qui ab immemorabili tempore decimas non ſoluerunt, ab ipſis in poſterum ſoluendis indicantur immunes.*

14 *Quoties dubitatur cui ſint ſoluenda decima prædiales, ad Conſuetudinem recurritur.*

15 *Teſtibus non deponentibus veriſimilia credendum an ſit.*

16 *Iura Regni, de decimis loquentia, vt intelligantur, & num.ſeq.*

17 *Decimas eſſe ſoluendas quibus de iure debentur Canonica Sanctiones, Regniq; iura ſtatuunt.*

18 *Ciuitas Neapolitana per præſcriptionem immemorabilem à decimarum ſolutione dicitur immunis.*

A R G V M E N T V M.

Decimæ debentur Eccleſiæ Parochiali, vbi Parochianis Dei Sacramenta miniſtrantur, non autem Epiſcopo, licet ipſi debeatur quarta ipſarum decimarum ab Eccleſia Parochiali.

Ac decimarum ſolutio ceſſabit, ſi per præſcriptionem immemorabilem ſolutæ nõ fuerint.

Pr

Pro Aurelia Gargana cum Illust. & Reuerendissimo Episcopo Luceriæ, & Reuerendo Archipræsbitero Oppidi Castri Pagani.

ALLEGATIO XXIIII.

1 IN causa vertẽte in Regia prouinciali Audientia inter Reuerendissimum Episcopum Ciuitatis Luceriæ, ac Reuerendum Dominũ Ioseph Lollium dictæ Ciuitatis assertum Archipresbiterum Castri Pagani Actores ex vna, & Aureliam Garganam de Neap. baliã, & legitimam tutricẽ filiorum vxoris q. Antonij Branciæ Baronis Cãstri Pagani conuentam ex altera de, & super asserta petitione præstandarum decimarum fructuũ perceptorum, & percipiendorum in terris dicti feudi, siuè cultis per dictũ q. Antonium, & in futurum colendis per successores in dicto feudo, siuè per particulares laborantes, & colentes terras dicti feudi, vt in actis dictæ Regiæ Audientiæ.

Videndum est, an dicti actores reportare debeant sententiam in eorum fauorem contrà dictam Aureliam nomine quo supra, dictosq; de Brancia filios, & hæredes dicti qu. Antonij, vel ipsi conuenti absolui debeant ab impetitione dicti Domini Episcopi, & dicti asserti Archipresbiteri Castri Pagani.

Et prima facie videtur dicendum dictos Actores debere obtinere cõ-
2 tra dictos conuentos, nam deduxerant in primo eorum articulo, Castrum Paganum fuisse, & esse Casale, seù mancipium, & illud, & eius Ciues, & habitantes in eo, fuisse, & esse Diœcesis Episcopi Lucerinæ, & quod per dictos Episcopos, qui pro tempore fuerunt in dicta Ciuitate, fuit institutus Archipresbiter dicti Casalis, & videntur illud probasse per nonnullos testes, & consequenter infertur, tàm Barones dicti feu-
3 di, quàm particulares, colentes terras dicti feudi, de iure obligatos fuisse ad soluendum decimas dicto Domino Episcopo, assertosq; Reuerendo Archipresbitero *toto titulo extra decimis*, & est *tex. de iure Regni in Constit. quanto cæteris in §. fin. sub rubr. de decimis*, vbi statuitur, & præcipitur omnibus subditis, quod debeant soluere decimas Ecclesijs, quibus debentur, de feudis, & de bonis suis, proùt eorum antecessores tempore Regis Gulielmi soluerunt, & ad idem possent adduci plura cap. Regni, loquentia de decimis, de quibus *in cap. volumus, & mandamus, num. 92.* per *Io. Arton. de Nigris*, ea allegantem, & cumulantem accedentibus alijs deductis in tertio articulo, quibus etiam vidètur id probari.

His tamen non obstantibus, contrariam sententiam arbitror esse verissimam, quinimmo dicti conuenti debent absolui ab impetitione dictorum actorum, pro cuius conclusionis veritate demonstranda plura in iure mihi præmitto.

Et primò, quod decime licet sint
4 de iure Diuino, quas Deus Omnipotens, sibi reseruauit insignum vniuersalis dominij, attamen debent solùm Ecclesijs Parochialibus, & pro eis Sacerdotibus, Clericisuè eundem propter cultum diuinum, quia Deo deseruiunt in celebrandis missis, & diuinis officijs, Ecclesiastica Sacramenta ministrant populo, & Parochianis, *tex* est in *cap.*

GANDOLFI
IDENTIKIT

tua nobis, vbi notat *Abb.in 4. notab. n.4. de decimis*, idem expresse tenet *Paul.de Cast.in cons. infr. allegand.* & est communis opinio Canonistarum.

5 Secundo præmisso, quod decimæ, & signanter prædiali, debentur Ecclesię Parochiales, ratione cultus diuini, vt supra est dictum, & non Episcopo; benè verum est, quod à dicta Ecclesia Parochiali debetur quarta dictarum decimarum Episcopo, ita latè concludit *Abb. in cons. 58. incipien. In causa, quæ vertitur inter plebanos S. Iusti* in 1. vol. vbi post multa concludit, deberi decimas prædiales Ecclesiæ Parochiali, maximè quando est baptismalis, & nō deberi Episcopo decimas à Dominis prædiorum, & colentibus ea, sed ab Ecclesia Parochiali deberi quartam earum ipsi Episcopo, probatur. *in cap. de quarta, de præscriptionibus*, vbi id expressè notat *Abb. in 1. notabili, num. 2. Paul. de Cast. in d. cons. infra allegando per eundem tex. in d. c. de quarta*.

6 Tertiò præmisso, quod quando Parocchiani alicuius Ecclesiæ colūt prædia, sita in Parochia alterius Ecclesiæ, & oritur quęstio, cui Ecclesiæ Parochiani ipsi soluere debent decimas prędiales, an Ecclesię Parochiali, vbi Ecclesia percipiunt Sacramenta, an Ecclesię, in cuius Parochia sita sunt prædia, recurrendum est ad consuetudinem, tex. est ad literam in *cap. cum sint homines extr. de decimis*, vbi plenè per *Abb. in 1. col.* & est similis *tex.* in terminis *in cap. ad Apostolica, extr. eod. tit.* idem tenet *Hostiens. in sum. tit. de decim.* vbi ait, deberi Ecclesiæ, in cuius Parochia situ est prædiū, p iura ibi allegata per eū, sed subdit *Hostien.* nisi aliud obtineat de consuetudine allegat *d. cap. cum sint, & d. cap. ad Apostolica*, idem tenet *Affl. in d. Constit. Regni quantò cæteris, 5. notab. ad 1. quæst. num. 24.*

7 Quarto præmisso, quod licet decimę sint de iure diuino, vt supra est dictum, tamen Papa potest concedere priuilegium, & exemptionem de eis non soluendis non solum clericis, & Religiosis personis, vt inquit *Abb. in cap. si de terra, in 7. notab. n. 3. extr. de priuilegijs*; sed etiam aliquibus laicis, licet nō vniuersaliter omnibus, vt concludit idem *Abb. in cap. à nobis de decimis in verb. in glos. 5. in versic. exemptus, nu. 4. & 5. post Glos. ibi*, & cæteros DD. quos allegat.

8 Quinto, & vltimò præmisso, quod stante conclusione prædicta, in præcedenti præmisso facta, necessariò infertur, quod quando aliqui laici per tantum tempus, in cuius cōtrarium non est memoria hominum, decimas alicui Ecclesię Parochiali non soluerunt, ad illas non tenentur, quia præscriptio tanti temporis habet vim priuilegij, & constituti tituli, & sic æquiperatur priuilegio exemptionis, à Papa indulto, seu concesso per *tex. in cap. super quibusdam. S. præterea, ext. de verb. signific. cum simil. iur.* per quæ id tenet *Card. Paris. in cons. 111. n. 48. & 50. vol. 1. in cons. 13. num. 15. vol. 4.* & alibi sępè, idem tenet *Affl. in d. Constit. Regni, quantò cæteris col. 5. post num. 11. verbo quid dicam de ista Ciuitate Neap.* ibiq; attestatur de Ciuit. Neap. quæ ab immemorabili tempore nullas decimas soluit, & ibi arguit, quod sicut Papa potest concedere tale priuilegium; ita id operatur præscriptio immemorabilis temporis, quæ habet vim priuilegij, & constituti, vt supra est dictum.

His vt prędictis prçmissis in iure, præsuppono quamplura in facto deducta, & plenè probata, & primò

mò per partem aduersam, fuit deductum, quod Cāstrum Paganum fuit, & est Casale tacitè inferendo, quod fuerit,& sit Casale Terrę Apricenę, quæ notoriè est de Diœcesi Domini Episcopi Lucerini, vt in primo ar-
9 ticulo dictæ partis aduersę: quod in contrarium fuit,& est veritas clarissima, nam in prima, & secunda exceptione dicti conuenti deduxerunt, & plenissimè probauerunt per plurimos testes, optimè deponentes, fuisse terram de per se, & non Casale, seù municipium subditum, seù accessorium Terræ Apricenæ, vel alterius loci, vel Ciuitatis, & optima ratione, quia in Casalibus non extant Cāstra, vt benè deponunt dicti plurimi testes, & ità fuit,& est publica vox, & fama, & probatur, quia nomen debet esse consequens rei. *instit. de donationibus*, §. *est, & aliud cum similibus*, & solum hoc debet sufficere, quia vulgò nuncupatur *Castello Pagano*, & hodie videntur quędam mœnia antiquissima, denotantia memoriam, & reliquias dicti Castri, & consequenter manifestè demostrāt fuisse terram, & non Casale, & sic remanet penitus sublatum tale prę-suppositum partis aduersę.

Vlterius vt fuit deductum in 4. 5.& 6. exceptione, ac etiam in 7. & plenissimè probatum super eis per quam plures testes, fide dignos Terrę Foggię, ac Terrę Apricenæ, & aliorum locorum, præfatam Terrā nuncupatam *Castello Pagano* à tanto tempore, cuius initij non est memoria hominum in contrarium, fuisse penitùs destructam,& deletā, in tantum, qđ vix remanserunt superestantia illa modica mœnia Castri dictę Terræ, quæ hodie manifestè videntur, & non extat vir, qui dictam Terram viderit habitatam, & qui audiuerint ab eorum antecessoribus, qui similiter dixerunt audiuisse ab alijs eorum antecessoribus, semper sciuisse, dictam Terram Castri Pagani destructam, & consequenter non extitisse, neq; vidisse in ea, neq; Ecclesiam, neq; domos, neq; homines ibidem habitare, & quod de hoc fuit,& est publica vox, & fama, & consequenter, cum non extiterit Ecclesia, neque domus, & habitationes in ea, & ex necessaria consequentia, neq; populus, & homines habitantes, sed ab immemorabili terram inhabitatam, neq; vnquam ibi testes deponèntes, neque eorum antecessores, qui viderunt, neque audiuerunt, celebrari sacras Missas, diuina Officia, neque aliquid aliud, diuinum Officium, & cultum respiciens, ibidem factum fuisse à clerico aliquo, sicut in Ecclesijs Parochialibus solitum, & consuetum est fieri, qui testes examinati non solum sunt ætatis annorum quatraginta, sed etiam quinquaginta, sexaginta, septuaginta,& plurium, vt ex lectura eorum depositionum est videre,& sic ritè, & rectè deponūt, iuxta ea requisita, quæ tradūtur circa probationes immemorabilis prę-scriptionis, & consuetudinis per *Di. dac. Couarr. in repetit. cap. possessor malæ fidei, de regul. iur. in 6. in 2. par. relect.* §. 3. *num.* 7. vbi ponit optima requisita post cotam *DD.* quos allegat.

Quibus in facto verissimis, & plenissimè probatis, dico, quo ad dictū Reuerēdiss. Episc. qui in causa prędicta se intromisit sine actione egisse per dicta in secundo præmisso, nam decimę, vt ibidem plenè fuit dictū, debentur non Episcopo, sed Ecclesiæ Parochiali,& pro eo eius Clero. Clerus autē debet Episcopo quartam decimarum,& sic conuenti sunt
10 absoluēdi ab eius impetitione, quia nemo agit sine actione, *l. si pupilli*, §. *vi-*

§. *videamus, ff. de negot. gestis*, *cum similibus*; quo verò ad dictum assertum Archipresbiterorum dico etiã intrepidè, dictos conuentos ab eius impetitione absoluendos, nam vt fuit dictum, decimę debẽt solui Ecclesijs Parochialibus, & pro eis Sacerdotibus, seu Rectoribus, vel Ar-
11 chipræsbyteris earundem propter cultum diuinum, qa Deo deseruiũt in celebrandis Missis, & diuinis officijs, & ministrant Ecclesiastica Sacramenta; cum igitur dictam Terrã Cãstri Pagani ab immemorabili tẽpore fuit destructa, & inhabitata, & non extiterit, neque Ecclesia, neq; domus, & habitationes, neq; populus, & consequenter non fuerit ibi Deo deseruitũ aliquo modo, ergo
12 cessante causa solutionis decimarũ, debet cessari effectus, *l. adigere*, §. *quãuis, ff. de iure patronatus*, *cap. cum cessante extra, de appellationibus*, & dum præsupponitur, quod Reuer. D. Ioseph Lollius sit Archipresbyter Cãstri Pagani, illud figuratur in aere, nam non entis nullæ sunt partes, seu qualitates, *l. eius qui in prouincia, ff si certum petatur*. Si ergò non reperitur Ecclesia, non habitationes, non populus in dicta Terra, ab immemorabili tempore destructa, quomodo figuratur Archipræsbyteratus: præterea, quod seruitium Deo nunquã fuit factũ in Terra illa, & sic cessante ratione, cessat effectus prędictus. Vndè manifestè cessat persona, cui decimę debentur, quia Rector, seu Archipręsbyter, nullo modo dici potest, seu fugurari Terrę, ab immemorabili tempore destructæ: cessat causa propter quam debentur decimæ, 13. cultus diuinus: cessant etiam hi, qui debent decimas, scilicet populus: cum ergò omnia cessent propter quę decimæ debent solui: ergo dictus assertus Archipręsbyter nihil prætendere potest pro decimis dicti feudi; & sic nec Reuerendissimus Episcopus, nec idem assertus Archipræsbyter victoriam reportare debent pro cõsequutione dictarum decimarum, ita in proprijs terminis eleganter consulendo tenet *Paul. de Castr. in cons.* 38. incip. *dico, dictum emptorem, & dicta bona non posse à præfato Domino Episcopo pro dictis decimis, &c. in* 1. *par.* vbi prædicta, & alia allegat, & optimè in iure probat, cuius authoritas quàm magna sit, nemo est, qui nesciat: & istud est primum, & solidissimum fundamentum, atque irrefragabile, propter quod dicti conuenti debent absolui ab impetitione dicti DD. Episcopi, & Archipræsbyteri.

13 Alio & secundo fundamento arbitror, dictos conuentos absolui debere, quia vt fuit deductum in 8. exceptione, 10. & 11. ab immemorabili tempore, neque Barones dicti Cãstri Pagani, neque coloni Terrarum dicti feudi vnquam soluerunt decimas Reuerendissimo Episcopo Lucerino, seu asserto Archipræsbytero Cãstri Pagani, sed semper fuerunt immunes & Barones, & coloni à solutione decimarum, vt benè deponunt quamplures testes super dictis examinibus deponentes, qui benè deponunt super dicta consuetudine, seu præscriptione immemorabilis temporis, iuxta tradita per *Didac. Couarr. in repeti cap. malę fidei possessor, in* 2. *par. relection*. §. 3. *nu.* 7. quinimmò super dicta 10. exceptione deponunt quamplures testes Terræ Sancti Marci in Lamis, qui coluerunt Terras dicti feudi, de fructibus perceptis in dictis Terris soluisse decimas Ecclesię Parochiali dictæ Terræ Sancti Marci, quibus stãtibus ex dictis in quarto, ac quinto, & vltimo præmisso infertur conclusio, quod etiam ex isto alio capite

te immemorabilis præscriptionis, quæ habet vim priuilegij, concessi à Sum. Pontif. & tituli constituti *d. cap. super quibusdam, §. præterea, de verb. signific. cum similibus*, dicti conuenti veniunt absoluendi rationibus, de quibus in dicto quarto, ac quinto, & vltimo præmisso: & illud est aliud fortè fundamentum pro dictis conuentis. Est igitur conclusio, quod dicti conuenti debent absolui ab impetitione dictorum Actorum.

Nec dictæ conclusioni habent obstare assertæ depositiones, factæ per nonnullos testes, examinatos ad instantiam dictorum assertorũ actorum super tertio eorum articulo, tã clericorum, quam laicorum, quia si benè inspiciantur depositiones, & clericorum, & laicorũ Terræ Apricenæ de fructibus perceptis à terris, per eos cultis in dicto feudo Canstri Pagani deponunt, quod vnusquisque soluit Ecclesiæ Parochiali, cuius fuit Parochianus Ecclesiæ videlicet, vel S. Luciæ, vel S. Martini dictæ Terræ, seù earum Archipræsbyteris, & procuratoribus, non autem Reuerendissimo Episcopo Lucerino, vel asserto Archipræsbytero Canstri Pagani. Benè verũ est, quod soluerunt Clerici dictarum Ecclesiarum quartam decimarum dicto Domino Episcopo Lucerino, quæ probationes nihil inferunt ad probationem, seù ad fundandum intentionem dicti Domini Episcopi, vel dicti asserti Archipræsbyteri; nam
14 dictum fuit in tertio præmisso, quãdo dubitatur; cui sint soluendæ decimæ prædiales, Ecclesiæ prædiali, vel Parochiali, vbi colonus percipit, seù sumit Ecclesiæ Sacramenta, recurrendum est ad consuetudinem, iuribus, & authoritatibus in dicto tertio præmisso allegatis: non ergo est mirum, quod Parochiani Ecclesiarum Parochialium dictæ Terræ Apricenæ soluerint decimas prędiales fructuum, perceptorum in dicto feudo, dictis eorum Ecclesijs Parochialibus.

Nec etiam habent obstare assertę depositiones Io. Baptistæ Capaldo, & Loriti de Dragho dictæ Terræ Apricenæ super dicto tertio articulo, qui videntur deponere ad votum partis aduersæ, quia eis nullatenus est credendum, tum quia deponunt non verisimilia; deponunt enim, quod etiã Barones dicti feudi Canstri Pagani soluerunt Domino Episcopo, seù asserto Archipræsbytero Canstri Pagani soluerunt decimas in terra Apricenæ, quod nequaquã verisimile est, vt fuit non solum in termino primi beneficij, sed etiam in termino secundi beneficij deductũ,
15 & benè probatum: testibus autem non verisimilia deponentibus nullatenus est credendum, *l. 3. §. 1.* ibi, *an verisimilia responderint*, & *l. ob carmen, § fin. ff. de testibus*, ac etiam quia eorum depositiones confundũtur per tot alios testes, etiam clericos, examinatos ad instantiam partis aduersæ, signanter super tertio articulo, qui nullatenus deponunt de solutione decimarum per homines Terræ Apricenæ de fructibus perceptis in dicto feudo asserto Archipræsbytero Canstri Pagani, seù dicto Reuerendissimo Episcopo, sed tantum, Ecclesijs Parochialibus, & Cleris ipsarum earum nomine, vndè cum id, quod extat à verisimili, sit falsitatis imago, vt inquit *Bald. in l. si fugitiui, 4. col. n. 16. C. de seru. fugitiu.* nulla ratio est habenda dictorum assertorum testium, falsum procul dubio deponentium.

16 Non obstant modo iura in contrarium allegata, quia breuiter, & realiter respondetur, quod Iura Canonica, Constitutio Regni, superius allegata, & etiã Cap. Regni loquentia

tia de decimis,intelligitur,& debent intelligi,quando de iure debẽt solui decimæ, scilicet quando in Ecclesia Parochiali deseruitur Deo, vt latius dictum est in secundo pręmisso, vel quando non fuit per Summum Pontificem concessum priuilegium exemptionis à decimis, vel non allegatur præscriptio temporis immemorabilis,quæ habet vim priuilegij, & constituti, vt dictum fuit in quarto,& vltimo præmisso. Secus autem dicendum est,quando Deo non deseruitur, vt in casu de quo agitur, & supra latius dictum fuit, ratione destructionis dicti Canstri Pagani per dictum *consil. Paul. de Castr.* 38. *in 1. parte*, vel quando adest præscriptio temporis immemorabilis contra prætensam solutionem decimarum, quæ habet priuilegij,& constituti,vt supra latius est dictum,in his casibus non habent locum iura prædicta, quia secundum iura, & canonicas sanctiones domini prædiorum,& ea colentes non tenentur ad decimas: de quibus non loquitur *tit. de decimis*,nec *Constit. Regni Quanto cæteris*, nec *Capit. Regni*, dicit enim *text. in d. Const. Regn. Quanto cæteris, §. fi.*
17 quod soluantur decimæ Venerabilibus locis, quibus decimæ ipsæ debentur, sed in casibus prædictis non debentur,ergo,&c. & similibus verbis vtitur *Sacrum Concilium Tridentinum sess.* 25. *cap.* 12. incip. *Non sunt ferendi*, in duobus locis, ibi: *Vt eas, ad quas de iure tenentur*,& ibi,*in posterum Cathedrali, aut quibuscumq; alijs Ecclesijs,vel personis,quibus legitimæ debentur, &c.* & in facto eui-
18 denter demonstratur in Ciuitate Neap. quæ per immemorabile præscriptio decimas non soluit, vt supra dictum est. Remotis igitur omnibus contrarijs concludo, dictos Dominos conuentos debere absolui ab impetitione dictorum actorum.

SVMMARIVM.

1 *Facti series cum sua excusatione ab Authore præmittitur.*
Ac methodica Consultationis diuisio.

2 *Feudi pretij iustitia vt sciatur, duplex est facienda inspectio, vna in facto, in iure altera.*
Et feudum Sabloneta in quam consistat.

3 *Res quæcumquè æstimationem recipiunt à redditu, quem producunt.*
Ac fructus, & redditus primum fundamentum dicuntur æstimationis rei.

4 *Feudum Sabloneta requirit pro sua custodia ob Militum stipendia magnam impensam.*
Et an expensæ militum pro custodia imputentur in causam fructuum.

5 *Fructus feudi, quamuis sint in consideratione, & expensæ parui sint momenti adhuc facienda est æstimatio feudi ob alias qualitates.*

6 *Pretium rei minuitur ob solum vicinum rixosum.*

7 *Pretium rei minuitur ob pactum de non alienando, nisi personis determinatis, vel de custodienda rem proprijs militibus, siuè proprio sumptu.*

8 *Homines, & vassalli nobilitant feudum.*

9 *Qualitates faciunt, vnam rem ab alia differre.*

10 *Intellectus ad theoricam* Bartol. in l. 2. C. de rescind. vend.

11 *Arces, & fortilicia feudi ad hæredem in allodio spectare, iure feudorum Canonico, & ciuili probatur.*

12 *Meliorationes in feudo factæ, feudo deuoluto ad Dominum, ad quem spectent.*
Et quid si non possint separari à feudo, & n. 16.

13 Co-

13 *Colonus, & emphyteuta meliorationes, in re factas, alijs vendere possunt.*

14 *Maritus, & negotiorum gestor, an vendicent meliorationes in dote, & in re gesta factas.*

Et quid de Fideicommissario, Legatario, creditore, bonæ, & malæ fidei possessore, ac vsufructuario.

15 *Impensæ, & meliorationes pretio sunt luendæ, si à re meliorata separari non possint.*

16 *Feudo aperto Domino, vel agnatis, vassallus pretium meliorationum inseparabilium consequitur, etiam ab agnatis.*

Differentia nulla est inter Dominũ, & Agnatos circa meliorationum solutionum.

17 *Locupletari cum aliena iactura nemo debet.*

18 *Meliorationes factæ in ædificijs Arcis, fortilicij, & murorum feudi, an dicantur necessariæ, vtiles, vel voluntariæ?*

Et quæ sint meliorationes necessariæ, vtiles, & voluntariæ.

19 *Impensæ factæ in constructione Arcis, murorum, fortilitiorum pro feudi tuitione, necessariæ dicuntur.*

20 *Impensæ in Castro custodiendo, necessariæ dicuntur, & cur?*

Hominum causa omnia esse facta iura testantur.

Magisq; necessaria dicitur impensa pro hominum, quam pro rerum conseruatione.

21 *Omni generi animantium est à natura tributa vita, & corporis conseruatio.*

Ac murorum Ciuitatis munitio firmissima æstimanda est.

22 *Impensa ad certum vsum destinata, pro refectione murorum erogari potest.*

Et an legatum pro muris Ciuitatis construendis dicatur pium?

23 *Murorum Ciuitatis constructio adeò opus necessarium est, vt ab eo nullus excusetur.*

24 *Impensas necessarias etiam repetit, malæ fidei possessor.*

25 *Impensæ necessariæ alijs creditoribus præferuntur.*

26 *Impensæ vtiles si sint excessiuæ, & Dominus rei sit pauper, ad illas non tenetur, & cur? & n.27. & 28.*

Et quid si Dominus similes impensas fecisset.

27 *Dominus rei melioratæ, licet sit pauper, si tamen vendit rem melioratam, impensas vtiles etiam excessiuas soluere tenetur.*

28 *Impensæ vtiles excessiuæ semper de fructibus sunt soluendæ etiam à Domino paupere, ac tales impensas non aliter facturo.*

29 *Impensas in arcibus construendis, fortilitijs, & alijs esse necessarias, vel saltem vtiles Doctorum authoritate probatur.*

30 *Successorem in feudo teneri ad solutionem impensarum pro arcibus construendis, &c. particulari lege in Hyspania cautum est.*

31 *Agnati succedentes in feudo, tenentur ad impensas factas pro Arcium, & aliorum fortilitiorum constructione.*

32 *Castra, & fortilitia in feudo, quamuis pretiosa, æstimantur quoq; secundum redditum.*

33 *Interesse pretij non soluti multipliciter debetur, & ratione duplicis moræ.*

34 *Mora regularis attenditur tantum in contractibus bonæ fidei.*

35 *Debitum si sit illiquidum, & creditor plus debito petat, debitor minimè dicitur esse in mora regulari.*

36 *Ob pretium rei venditæ solutum, potest interesse peti ob fructuum perceptionem ad æqualitatem seruandam ratione moræ irregularis.*

37 Text. in l. curabit, C. de act. empt. *etiam in pretio illiquido procedi.*

P *Et*

Et quando dicatur pretium illiquidum.

38 *Emptor rei si nullos percepit fructus, ad interesse pretij non soluti, minimè tenetur.*

Et fructus qui dicantur.

39 *Quando agitur de pretio rei venditæ, non soluto, lex semper considerat, quod abest à venditore, & quod peruenit ad emptorē, illudq; æqualitate compensat.*

Hodie tantum permittuntur vsuræ ratione damni emergentis, & lucri cessantis.

Et an sit æstimanda commoditas, vt interesse pretij rei venditæ non soluti debeatur.

40 *Si fiat pactum de soluendo pretio rei emptæ in certo tempore, interesse non debetur.*

Et an differat hoc pactum à venditione, facta ad pretium declarandum?

ARGVMENTVM.

Feudorum pretia æxtimantur ex redditibus, & fructibus, quos producunt.

Arces, & cetera ædificia, in feudo cōstructa pro feudi fortilitijs, tamquam impensæ necessariæ ad hæredem in allodio pertinent, eisquè debetur æstimatio etiam ab Agnatis.

Emptorem ad interesse pretij non soluti non teneri, si nullos ex re empta percepit fructus, egregiè probatur.

Pro Illustr. Dom. N. cum Illustrissimis Principibus Hostilianis.

ALLEGATIO XXIV.

1 PERITISSIMI Iudices Rotæ Lucensis retulerunt Cæsareæ Regiæ Maiestati, p̄tiū feudi Sabloneté ascēdere ad duc. ...... ex quo Arces, & alia ædificia, constructa per retro Dominos dicti feudi, spectant ad hæredem in allodio, insupèr Illustrissimos Principes Hostiliani coniuges conuentos non teneri ad interesse pretij prædicti p rata, spectāte ad Illustriss. Principem Bozuli, & tā viuis fundamētis talem consultationē comprobarunt, quod Clientes non indigēt nostro patrocinio, maximè cū res agatur in Sacro Concistorio Inuictissimi, & Iustissimi Imperatoris, vbi leges conduntur, & nos nō auderemus, aliquid in mediū afferre, sed freti suæ Maiestatis humanitate, ex qualitate causę impulsi, subscripta deducimus pro confirmatione consultationis prædictæ, ea tñ humilitate, quam tanto Principi debemus, si non tāta peritia, & methodo, quātā à nobis Cliētes exposcūt.

2 De tribus ergo tractandum est.

Pretium feudi esse ducat. ......

Meliorationes spectare ad hæredem in allodio.

Interesse pretij non deberi.

Circa primum, vt videri possit iustitia pretij, duplex est inspectio, vna in facto, cuius sit qualitatis, & redditus dictum feudum; Altera in iure, quid ius statuat in re talis qualitatis, & redditus: de his breuiter discurrendo. In facto certum est, feudū consistere in ipsa Ciuita-

te

te Sablonetæ, consistente in domibus ruralibus, præter meliorationes, de quibus infra, in loco depresso, corrupti aeris, procul à via Romana, angusti territorij, obnoxij inundationibus, pauco commercio, paucos continens habitatores, ipsosq; pauperes, & agricolas, indigentes perpetua custodia militum cum annuo sumptu ducatorum decem millium, etiam ex pacto, in venditione conuento, cum prohibitione de non alienando, nisi in ipsos Illustrissimos venditores, cum restricta successione, pro masculis tantum descendentibus, insupèr esse redditus annuorum duc. 2500.

In iure quoq; indubitata est con-
3 clusio, quod res æxtimatur ex redditu, quem producit, *l. si quis, C. de rescind. vendit.* ibi, *rei qualitas, & fructuum quantitas, l. si fundum 92. ff. de leg. 1.* ibi, *excusso pretio secundum redditus, l. si fundus, ff. de reb. eorum,* ibi, *pro modo fructuum, l. qui bonis, ff. de cess. bonor.* ibi, *ex quantitate* intelligendo pro redditu; proùt *Bart. ibi.* in quibus iuribus *Glos.* notat, *& in l. 2. C. de rescind. vend.* ibiq; *Bart. & DD. ac in l. precia rerum, ff. ad l. falcid.* Fructus igitur, siuè redditus est primum fundamentum, æxtimationis rei, sed fructus intelligitur deductis expensis pro cultura, & cura, *l. Lucius, ff. pro socio, l. illud, verbo lucrum in Glos. C. de collat.* notant *DD. in l. 1. C. de fruct. & lit. expens. Tiraquell. de retract. lignag. §. 15. num. 3. cum pluribus seq.* Fructus igitur ad summum ascendunt ad
4 aureos ducatos 2500. sed vltra expensas in cultura, adest expensa magis necessaria pro custodia, & cura, satis excessiua, ascendens ad aureos annuos decem millia pro stipendijs militum, ergo feudum nullius est redditus, immò grauat possessorem summo ære pro custodia feudi, vltra fructus feudi, sed expensæ pro custodia militum imputátur in causam fructuum, *Bart. in l. fin. ff. de impens. in reb. dot. fact.* & licet idē *Bart. in l. cum quæreretur, §. prædijs, ff. de leg. 3.* dixerit, quod custodia Cāstri non est causa fructuum, tamen *Ang. Imol. n. 13. Alex. n. 7. in l. domos, ff. de leg. 1.* quod non repetitur, quia causa fructuum, & habetur *in l. sumptus, ff. de leg. 1.* ibiq; per DD. agitur ergo de æxtimatione feudi, quod nullos fructus facit, sed onerat possessorem magno sumptu pro custodia feudi, & sic nullius esset æxtimationis.

Quando verò contrarium vide-
5 retur, & essent in cōsideratione fructus, & non stipēdia militum pro custodia, vltra quod proficeret asseueratio aduersarij in articulo meliorationum, adhuc esset facienda æxtimatio, nedum respectiuè ad fructus, sed ad cęteras qualitates minuentes pretium feudi, *text. est cum glos. in l. mortis causa capimus, §. fi. ff. de donat. causa mort.* proindè *Angel. in d. l. precia rerum,* dixit, æxtimationē faciendam esse cum suis oneribus, & spinellis, ibiq; *Alex. nu. 3.* latius *Ripa in l. 1. §. si hæres, ff. ad Sacr. Cons. Trebell. nu. 126.* qualitates autem dicti feudi supra narrantur pessimæ, quæ de iure considerantur de periculo inundationis, incipiendo *à l. 7. in fine principij,* ibi, *fortuitis casibus, l. verum, § penult.* ibi, *minosa,* & ibi, *multis casibus obnoxia, ff. de minor. 25. ann. capit. cum Ioannes, §. 1. extr. de fide instrumen.* ibi, *cuius conditionis intuitu pro minori pretio vendidisti,* de quo ponit exemplū *Ripa in d. l. 1. § si hæres, n. 27. & 28. Arius Pinell. in repet. l. 2. C. de rescind. vendit. p. 3. c. 4. n. 19. 20. & 22.*
6 *vers. minuuntur,* adeò, quod lex minuit pretiū rei ex solo vicino rixoso, *l. quod sæpè, §. fin.* vbi *glos. fin. ff. de contrahen. empt. & Arius Pinell. in d. l. 2. part. 2. cap. 2. num. 35. in fin.* & de istis

qualitatibus probandis, *Bart.* docet Aduocatos *in dict. l. 1. §. si hæres, ff. ad Trebell. Cagnol. in d. l. 2. n. 237.*

7 De pacto de non alienando, nisi in certas personas, & de custodiendo proprijs militibus, & proprio sumptu est facienda diminutio precij, cum Doctores arguant de pacto redimendi, *Panormit. in cap. ad nostram, extr. de empt. & vend.* de quo latius *Arius Pinell. vbi suprà, nu. 18.* qui cœteros allegat.

8 Et quamuis homines, & vassalli nobilitent feudum, & feudatarium, argum. *l. iustissimè, ff. de adilit. edict.* per quē *tex. And. de Iser.* talem facit præpositionem *in cap. 1. quis dicatur Dux, nu. 4.* & alibi sæpius repetit, tamen isti vassalli rustici agricolæ, & paupe res non sunt in tanta consideratione, cum nec iurisdictio possit producere prouentus, & redditus.

Iunctis igitur tot pessimis qualitatibus, nescimus, quo iure prætendere possit Illustrissimus aduersarius, tam eccessiuum pretium à venditionibus aliorum feudorum in eadem

9 Prouincia, cum qualitates faciant rem differre, vnam ab alia per suprà dicta. Hinc enim est, quod licet Doctores dicant per iura suprà allegata, æstimationem faciendam esse ex reddittu, non declararunt, consideratis qualitatibus, & propterea respō-

10 derunt, theoricam *Bart. in d. l. 2.* non esse simpliciter intelligendam, quod æstimatio redditus recipit aliam declarationem, ad quam rationem pro quolibet centenario arguatur, vt communiter valet in contrada, sed temperanda est cum supradictis cōsiderationibus respectiuè ad qualitates rerum, exempla igitur producta per partem non sunt de feudis, sitis in pessimo aere, obnoxijs inundationibus, habitatis ab agricolis, cum onere custodiæ per milites stipendiarios, cum pactis de non alienando, & de alijs, de quibus in nostro casu, siuè igitur consideremus æstimationem per instrumenta de alijs venditionibus, siuè per visum Iudicum, siuè per apprecium expertorum, de quibus per *Angel. & DD. in d. l. pretia rerum,* semper dicendū erit, precium fuisse nimis excessiuum taxatum.

11 Circà secundum, quod extimatur, feudum sine Arce, & fortilicijs, quia spectāt ad hæredem in allodio, super duobus fundata est decisio, primò, quod de iure sic est constitutum, secundò, quia de facto inter partes sic est conuentum.

De iure constitutum esse, habemus decisionem in vsibus feudorū, in iure Canonico, & in iure ciuili: in vsibus feudorum est *text. in cap. si vassallus in tit. hic finitur lex,* vbi textdicit, quod si vassallus feudum me-

12 liorauerit, ædificando in eo, deuoluto feudo per lineam finitam, Dominus tenetur ad æstimationem meliorationem, si non possunt separari, & ex illo *text.* declaratur superior *in §. è contrario in cap. vnico de inuest. de re aliena facta,* vbi in *§. præcedenti,* erat decisum, quod vassallus non potest imponere seruitutem feudo in præiudicium Domini, nec agnatorum, quia feudo aperto, extinguitur seruitus, in sequenti §. deciditur, quod è contrario potest vassallus facere meliorem conditionem feudi in beneficium Domini, & agnatorum, & propterea acquirere seruitutem in beneficium feudi, sed quia *text.* non aperit, si augmentum est indiuisibile à feudo, si Dominus eo casu tenetur ad extimationem, propterea positus est ille, *text. in §. si vassallus,* qui decidit istam difficultatem, quia tenetur Dominus ad æstimationem, & sic habemus, *text.* apertum in iure feudorum. De iure Canonico est,

tex.

text.in cap.potuit,extra de locato,ibi,
13 *meliorationes*, *& ius sibi competens potest alijs vendere*,qui *text.*loquitur in colono,& in emphyteuta.

De iure ciuili de emphyteuta est *text.in l.fin.C.de iur.emphyt.*ibi, *suas meliorationes alij vendere*,& ex *text. in l.2.eod.tit* quod quando deuoluitur emphyteusis propter culpam emphyteutæ, non repetit meliorationes, ibi,*allegatione nomine meliorationis*.

14 In marito, & sic Domino temporali est nedum *text. in l.diuortio*, *§. impendia, ff. solut.matrim.*sed est *tit. de impens.in reb.dotal.fact.*De negotiorum gestore est *tex.in l.siuè hæreditariam.ff.de neg.gest.*De fideicommissario, & legatario est *text.in l.domos.ff.de leg.1.* De creditore est *text. in l.si seruos.ff de pignor.act.* De possessore bonæ fidei,vel malæ fidei est *text.in l.in fundo, ff.de rei vend. & in l.si quis sciens,C.eo.tit.*De vsufructuario,est *text.in l.eum apud quem, C.de vsufruct.*taliter quod in omni genere possessorum statutũ est, quod im-
15 pensæ debent refici in pretio,quando non possunt separari à dominio rei in beneficium eius,qui fecit meliorationes,eiusuè hæredis,licet aliqua facta sit distinctio. Procedendo nos vlterius ad casum nostrum, primo fundamus dispositionem dicti *§.si vassallus* (sicut loquitur,quando deuoluitur feudum Domino,vt Dominus teneatur hæredi vassalli ad
16 pretium meliorationum) procedere etiam,quando agnatis,ptimo,ex decisione *text.*præcedentis,supra allegati in *§.è contrario, de inuestit.de re alien.facta*,cũ omnes DD in vtroq; *text.*concludant,quod iste *text.*processit ad declarationem illius,sed ille disponit,ꝙ vassallus potest meliorare feudum in beneficiũ Domini, & agnatorum,*§.verò si vassallus*,subiungit,quod Dominus in casu aperturæ, debet soluere meliorationes, ergo comprehendit etiam casum, quádo aperitur agnatis, quod agnati debeant soluere meliorationes. Secundò probamus euidẽti ratione, cum nulla sit ratio differentiæ inter Dominum, & agnatum,ratio enim decisionis fuit,ne quis locupletetur
17 cum aliena iactura,quæ ligat agnatum, sicut ligat Dominum. Tertiò authoritate Doctorum, & incipiendo ab *Andr.de Isern.in d.§.è contrario*,quando coniungit decisionem istius *tex.*cum decisione alterius ponit decisionem æqualiter de Domino,& de agnatis, & in indiuiduo tenet,declarat *Ruin.consi.14.vol.1.* & in pluribus locis testatur dixisse, *Andr.de Isern.*notat *Paris de Puteo in tract.de rei integr.feud.cap.7.incip. alius insuper,nu.16. Alber.Brun.cons. 105.& Capyc.in inuest feud.in verbo feudorum augmenta in principio*, super quod non insisto, quia hucusq; non vidi Doctorem dubitantem.

18 Consequens est,vt discutiamus,si meliorationes in ædificijs arcis,fortilitijs, & murorum possint dici necessariæ, vel vtiles, vel voluptariæ, de quibus qualitatibus, quia nõ habemus aliquem *text.*feudalẽ,specialiter loquentem, recurrendum est ad ius Romanum *cap.1.de feud. cognit.*maximè quando non contradicit ius Romanum regulis iuris feudorum,vt ibi *Iacob.de Beluis.* notat. Ius igitur Romanum facit talem distinctionem: *Vlpinianus I.C.in l. 1. cum pluribus sequentibus, ff. de impens.in reb.dotal.fact.*quod necessariæ sunt, quæ necessitatem impendendi habent,vt in *princ.d l.1.* quod clarius declarat in *l. necessaria*, per talia verba, *necessariæ sunt, quibus non factis, dos diminuitur*: de vtilibus verò talem fecit definitionem in *l.5.§.fin.*per talia verba,*vtiles autem impensæ sunt, quas vtiliter*

ter maritus fecit, remque meliorem vxoris fecit: voluptarias verò definit in *l. voluptarias*, eas esse, quæ rem tantum exornant, in quibus iuribus I.C. ponit exempla; & etiam *text. in l. impensæ, ff. de reg. iur.* vbi fit regula, quod necessariæ sunt, quæ si non fiant, res deterior fit, vel peritura sit, vtiles verò, quæ rem meliorem reddunt, voluptariæ, quæ causa delectationis fiunt, ibiq; *Rebuff.* latè declarat.
19 Applicando nunc ad casum de impensis in constructione arcis, murorum, fortilitiorum, & aliorum ędificiorum pro tuitione dicti feudi, quæ necessariæ dici possunt, quia alias feudum à quolibet inuadi, & occupari potuisset, & sic nedum deterior dicitur fieri res, vel peritura, quando ipsa res in aliquo diminuitur, vel corrumpitur, vel peritura, quando ipsa materia deficit, sed quando à dominio, vel possessione Domini abest, cum deteriorario, vel diminutio non consideratur respectu ipsius rei, sed respectu interesse Domini, cuius interesse magis versatur, ac principaliter in habendare, & in consequentiam, vt illam ha-
20 beat in suo naturali statu, in rãtum, quod impensa in custodiendo Castro dicitur necessaria, per supra allegata, ex *Bart. in d. §. prædijs*, quanto igitur magis necessaria dicenda erit illa, quæ in ipso Castro ædificando facta sit; item & fortius, quia cum omnia hominum causa facta sint, *l. in pecudum, ff. de vsur.* magis necessaria impensa dicitur, quæ fit pro conseruatione hominum, quam quæ fit pro conseruatione rerum, sed lex dixit necessariam impensam pro conseruatione, ergo probata est conclusio, quod sit magis necessaria, quæ pro conseruatione hominum, de quo habemus legem naturæ, quam *Tullius 1. de offic.* rectè explicat, dicens:
21 (principio generi animantium omni est à natura tributum, vt vitam, corpusq; tueatur, declinetque quæ nocitura videntur) & infrà (omnia, quæ sunt necessaria ad viuendum acquirat, vt potus, pastum, & latibula) & idem *Tull. in 2. de offic.* (si duce natura in Ciuitatibus congregabantur homines, tamen spe custodiæ rerum suarum Vrbium præsidia quærebantur) item *Arist. 1. polit.* (firmissimam munitionem murorum existimandam esse bellicosissimam) & de iure ciuili est, *text. in l. vnica C. de expens. iud. lib. 11.* vbi in specie decidi-
22 tur expensam ad certum vsum destinatam, debere erogari pro refectione murorum, tamquam magis necessariam; parum enim prodesset, quærere res, nisi esset locus tutus, vbi reponerentur *authent. de defens. Ciuit. §. 1. vers. deindè cum nullum, & in d. l. vnica* dicitur, quod muri Ciuitatum faciunt securos Ciues, & habitantes in ea, adeo quod legatum pro constructione murorum Ciuitatis dicatur pium, *Specul. de instrument. edit. §. nunc verò, vers. & sciat*, & in tantum est opus necessarium,
23 quod expenditur pro muris Ciuitatis, quod nemo se ab hoc munere excusat, *l. fin. C. qui muneri, vel præstat. & l. ad portus, C. de oper. public. & Io. de Plat. in fin. l. ac. reb. & Luc. de Penn. in d. l. vnica notant.* Vndè succedit indubitata iuris cõclusio, quod impensa, facta per retro feudatarios in Ciuitate Sablonetæ pro constructione murorum, arcis, & fortilitij fuerit necessaria, nedum pro conseruatione, ac tutela ipsorum feudatariorum, filiorum, familiæ, & bonorũ, sed ipsorum vassallorum; ipsiusque feudi, aliorumque feudorum, & sic etiam in beneficiũ agnatorum, quibus deindè fuerint aperta, ab illa dependet alia iuris decisio, quod
24 agnati debent soluere impensam necessariam prędictam, quam potest

te-

repetere etiã fur, ac malæ fidei possessor, nedum Dominus temporalis, *l. domum in fin. C. de rei vend.* vbi DD. notant *l. ait prætor, §. per hanc, ff. de his, quæ in frau. credit. l. planè 41. ff. de pet. hæred. Bart. in d. l. in fundo, num. 6.* ac cęteri in numeri, à *Barbos. citati in repet. d. §. impendia, num. 59.* Immò
25 quod præferri debeat impensa necessaria alijs creditoribus per regulam, *l. interdum. ff. qui pot in pignor.* vt latius *Negusant. de pignor. 3. membr. 7. part. princip. num. 16.* qua conclusione stante, non cadit disputatio, si fint excessiuè, vel non, cùm leges limitantes conclusionem generalem, non loquãtur de necessarijs, sed dę vtilibus, vt in iuribus, infrà allegandis, & sic si apud Cęsaream Maiestatem, eiusq; Imperialem Cameram iudicandę venient impẽsæ prædictę, vt necessariæ, vt verè sunt, indistinctè agnati tenentur ad solutionem illarum sine distinctione, si sunt ipsi diuites, vel aliunde soluere possint.

Si verò vtiles iudicabuntur, & nõ necessariæ, quod non credimus, adhuc dicimus, leges distinguẽtes esse sanè intelligendas in casibus eorum, scilicet *l. Titius in fin. 43. ff. de act. empt. l. si seruus 24 ff. de pignor. act. l. in fundo, ff. de rei vend. l. vtilium, ff. de impens. in reb. dot. l. sed an vltro, §. 1. ff. de neg. gest. & d. l. impensæ, ff. de*
26 *verb. signif.* quoniam dicta iura restringuntur in casibus suis, vt tunc Dominus non teneatur ad impẽsas vtiles excessiuas, quãdo est pauper, quod aliundè non poterit soluere, ita quod cogatur rem melioratam alij vendere, vel derelinquere, sed si ex alijs possit luere, tenetur *Alex.* declarat *cons. 162. lib. 7. num. 4. Alberic. in d. l. si seruos,* aperit *text. in d. l. in fundo, Loriot in l. fructus ff. de verbor. signif.* quia eo casu vtilis non est impensa Domino, qui occasione impẽsæ priuatur dominio rei, *Gomes. in l. 46. Tauri num. 2. & Menoch. de recuper. poss. remed. 15. nu. 532. Hieronym. Gabriel. cons. 162. num. 120.* quos sequitur *Barbos. in d. §. impendia, num. 74. & 75. & nu. 120.* cum tribus alijs declarationibus; prima, quod si Dominus erat alias facturus consimiles impensas, quod eo casu tenetur soluere pretium ipsarum factarum, etiã si cogeretur pro ipsarum solutione rem melioratam vendere, *Capra cõsil. 90. num. 11. Boss. de princip. nu. 31. Bellon. cons. 65. num. 14. de Franch. decis. 110. num. 5. Bursat. cons. 85. nu. 32.* dictus *Barbos. num. 101. vers. hæc ta-*
27 *men tertia.* Secunda est, quãdo Dominus rem melioratam vendit, quia tunc de pretio tenetur soluere impẽsas meliorationum factarum possessori, vel hæredi, vt declarat *text. in d. l. in fundo, in fin.* argumento *l. nisi vinalem 30 ff. de rei vend.* quod procedit etiam in malæ fidei possessore, *Negusant. de pignor. 4. membr. 5. part. num. 20. Gars. de expens. c. 5. num. 26.*
28 Tertia est declaratio, quod etiam in dicto casu, quando non tenetur ad excessiuas, quia pauper, & non erat facturus, nec rem venditurus, adhuc de fructibus debet soluere meliorationes, dimittendo rem pęnes bonæ fidei possessorem, donec fuerit de impensis satisfactum, *Valasc. de emphyteut. q. 75. num. 10. ad fin. & Gars. de expens. cap. 6 num. 11.* Et quamuis *text. in d. §. si vassallus,* det electionẽ Domino, vel soluere meliorationes, vel permittere, quod hęres abradat, tamen communis intelligentia Doctorum est, quod tunc procedat, quando meliorationes sunt diuisibiles, secus si indiuisibiles à feudo, secundum dispositionem dicti §. *è contrario* suprà allegati, vbi fit talis distinctio, & sic declarat *Curt. iun. cons. 165. num. 11. cum seqq.* maximè in vrbanis, in quibus per abrasionẽ Ciuitas deformaretur, *l. cætera, §. 1. ff. de*

ff. de leg. 1. & per tradita à *Bart.* cum alijs *in l. Senatus, §. Marcellus, ff. eod. tit.*

Nunc verò ad corroborationem eorum, quæ dicta sunt, quod in construendis arcibus, & fortilicijs reputantur necessariæ, vel saltim vtiles non facta distinctione, si excessiuæ, vel non, cum de sui natura requirantur, maximæ impensæ adducimus Doctores in specie loquentes in simili materia de impensis in ædificandis arcibus, *Bald. in l.* 1. *n.* 7. *ff. de rerum diuis.* idem *Bald. in §. si quis demans. n.* 2. *vers. vnde benè concedo, de cõtrouers. inuest. Paris. de Put. in tract. de reintegr. feud. c.* 12. *de meliorat. fact. in bon. feud. n.* 20. *&* 21. *Capyc. inuest. feud. verb. feudorũ augment. in princ.*

30 In quo articulo tandem, vt finiam in tantum est verum, quod successor in re debet soluere æxtimationem impensarum in construẽdis arcibus, etiam quod sint immensæ, adduco legem particularem in Hyspania inter leges *tauri* 46. qua disponitur, corrigendo ius commune, quod successor in maioratu, non teneatur soluere impensas, erogatas in construẽdis Castris, quæ tamen visa fuit iniusta correctio, quod aduertit *Io. Lopez de Palatijs*, tempore quò dicta lex condita fuit, & eo contradicente fuit lata, vt ipse restatur *in repet. rub. extr. de donat. inter virum, & vxor. §.* 62. *nu.* 17. cum aliàs de iure

31 communi teneretur. Vndè ex omni parte remanet firmus articulus, quod agnati tenentur ad impensas pro constructione Castrorum, & ad valorem impensarum in concreto, non proùt valerent rudera, ità *Bal. in d. §. si vassallus, tit. hic fin. lex,* reprobata opinione contraria, quem sequuntur *Aluar. Præpos. & Ruin. dict. cons.* 14. dicit magis communem *Iul. Clar. §. feudum quæst.* 88. *nu.* 2. *Barbos. in d. §. impendia, nu.* 109. quibus conferunt notata per *Paul. de Castro, & Alex. in d. l. domos,* quod successor in feudo tenetur ad valorem impensarum tempore successionis, quamuis tempore, quo fuerunt factæ minus valebant, quia erat bellum, quo tẽpore res vilius æxtimantur, & loquũtur dicti Doctores in expensis excessiuis, factis in Castris, & ædificijs bellicis.

A primò igitur, vsq; ad vltimum de iure istæ impensæ debebantur refici per agnatos, vel quia necessariæ, nam ad tutelam feudatarij, vassallorum, ipsiusq; feudi, vel quia vtiles, quamuis excessiuæ, vel quia ijdem agnati erant facturi, si iacturam personarum, vassallorum, & feudorum cuperent euitare, vel quia de alijs bonis poterant sibi satisfacere, vel quia erant vendituri, pro vt venderũt, vel saltim de fructibus, proùt in vnoquoq, probauimus per supra allegata.

De facto verò, quod ex conuentione, sic partes conuenerunt, satis apertis verbis expresserunt in primo instrumẽto venditionis, in quo omnes interuenerũt, & scripturam priuatam in verbis satis ambiguis corrigendo, vt ex lectura ipsius videre est, proùt, & in secundo instrumẽto, cum alijs fratribus de liquidatione.

Cum igitur habeat Iustissimus Cæsar tot iurium dispositiones, tot Doctorum antiquorum, & modernorum expositiones, totq; partium declarationes, peritissimorum Iudicum sententiam in tali articulo meliorationum, non erit locus contrarię sententię, proùt à tanto Principe Clientes expectant.

Minusq; esset in consideratione, æxtimari posse feudum prædictum, vt pretiosum, iunctis meliorationibus ipsis, cum vera sit Doctorum

32 sententia, quod etiam Castra, & fortilitia nõ æxtimantur, nisi secundum red-

redditum, quod declarat *Ioa. de Platea in l. 2. C. de præd. & omnibus reb. nauicular. lib. 11. vers. Et nota hic text. in verb. emolumentum*, quem sequitur *Arius Pinell. in d. l. 2. p. 2. c. 4. num. 28. vers. res immobilis*: Quorum opinio magis conuenit in casu nostro, in quo tot concurrunt qualitates, tum circa feudi, & vassallorum essentiam, tum circa pacta conuēta, quæ simul adeò minuunt valorem feudi, vt vix æstimari possit ad rationem quinque pro centenario; quod credimus apparere ex testiū depositionibus, & potissimè per loci visionem, vt in dicta consultatione refertur.

Circa tertium, iustissimè cōsuluit,
33 Illustrissimos conuentos absoluendos esse ab impetitione interesse pro rata pretij nō soluti, illud enim prætendere poterat, vel ex mora regulari, vel ex mora irregulari, seù ex æquitate æqualitatis, seù compensatiua.

34 Ratione moræ regularis non tenentur, quæ attenditur in contractibus bonæ fidei, *l. mora, §. bona fides, ff. de vsuris*, nam venditio fuit concepta pro pretio, declarādo per Cæsaream Maiestatem qua declaratione non facta, emptores non sunt in mora, stante illiquiditate debiti, *Bal. in l. acceptam, C. de vsur. in 6. oppos.* & in *l. in fideicommissi, ff. eod. tit.* cum qualibet causa excuset à mora, *l. quod te, ff. si cert. pet.* vbi DD. notant ex *glos. vers. detrimentum*, & in *l. vinum, ff. eod. tit.* notatur in *l. non videtur, ff. de reg. iur.* maximè, quod venditor petijt vltra debitum, proindè excusat debitorem, vt per *Bart. & DD. in l. qui solidum, ff. de leg. 2.* tali-
35 ter, quod ratione moræ regularis, cum debitū erat illiquidum, & creditor petebat plus debito, nūquam fuerunt in mora debitores, meritò ex hoc capite nullū cadit interesse, & per consequens frustra est consultatio prædicta.

Ratione moræ irregularis pars
36 posset prætendere interesse pretij non soluti, non ratione moræ, sed ratione æqualitatis seruandæ, vt sicut emptores potiti sunt feudo vendito, eisque tradito, fructus percipiendo, ita æquali recompensatione obtineant pretium, ipsiusque interesse, si non sit solutum, *l. curabit, C. de act. empt. l. Iulianus, §. ex vēdito, ff eodem tit.* vbi ferè est consimilis *text.* & sic non ratione moræ, sed ratione fructuum perceptorum, vt æqualitas seruetur: quæ ratio, adeò efficax est, quod etiam si fundus fuisset sterilis, & infructuosus, adhuc debetur interesse, non ratione fructuum, sed ratione perfidiæ emptoris, non curantis soluere pretium, & ratione commoditatis perceptæ ex re empta, *Bald. in l. 2. C. de vsur.* quem sequitur *Paul. in d. l. curabit*, & quam plures relati per *Couar. variar. resolut. lib. 3. c. 3. num. 3. vers. Quarto*, & relati per *Hieron. Cagnol. in repet. d. l. curabit, nu. 26.* Et tanta fuit vrgens ista ratio æqualitatis, vt etiā in pretio illiqui-
37 do procedat *d. l. curabit*, putà in vēditione pro pretio, declarando per personam electam, quia tunc sequuta declaratione pretij, debetur pretium cum interesse, à die venditionis nam retrotrahitur ad tempus venditionis dicta liquidatio, decisio est punctualis ad casum nostrum *Ioseph Ludou. in dec. Perus. 53.* Fuit etiam recepta sententia, vt debeatur interesse pportionabiliter ad fructus perceptos, vel quos venditor percipere potuisset, etiam quod excederet interesse pretij, non soluti, *Couar. in loco supra citato, nu. 2. vers. 3.* ad quod allegat Doctorem reprobum, & videtur sentire *Cagnol. in d. l. curabit, num. 2.*

Sed prædictis non obstantibus, con-

cōtrarium est de iure verius in præsenti casu, æquitate enim *d.l.curabit,*
38 non aduersante in prædicto articulo, benè consuluit Suæ Maiestati dicta Rota Lucensis, cum emptores, nec ratione fructuum, nec ratione moræ ad nihilum de iure teneantur. Incipiamus à capite fructuum, & indubitanter dicimus, nedum nullos percepisse emptores, sed de suo maximam pecuniarum quantitatem expendisse ad summam ducatorum decem mille quolibet anno pro custodia Castri, & Ciuitatis, vltra impensas in recollectione fructuum, qui à lege considerantur, deductis omnibus pro cultura, & cura, vt supra in principio orationis probauimus, quæ hic non repetimus, sed allegamus, & stipendia militum pro custodia minuunt fructus, secundum *Bar. in l.final.ff.de impens.in reb.dot.fact.* cum ibi notat.per *Alex.in addit.Ang. Imol.n.*13.*& Alex.nu.*7.*in l.domos,ff. de leg.*1. secundum quorum opinionem non repetitur talis impensa, quia computatur cum fructibus: & si teneremus aliam opinionem *Bart. in d.S.prædijs,* veniret dicta impensa reficiēda per agnatos de pretio feudi, vt supra probauimus, & sic quoquò se vertat pars ista, impensa impedit omne votum extorquendi à conuentis aliquid etiam minimum, vltra pretium conuētum, nec de doctrina *Bal.in l.*2.*C.de vsur.& Paul.*in eodem loco est facienda vis, cum contrarium Doctores responderint, siue enim sit sterilis, siue fructuosa
39 res, de cuius pretio agitur, semper lex cōsiderat, quod abest à venditore, & illud quod abest, recompensatur, si fructus, fructus, si cōmoditas, commoditas æstimatur, cum de iure ciuili erant permissæ vsuræ vsque ad certum tempus, deindè cum fuerint prohibitæ, & illæ tantum permissæ, quæ ratione damni emergentis, vel lucri cessantis poterant considerari, de quo ad casum nostrum nihil attinet, superuenit *d.l.curabit,* per viam recompensationis, restaurando venditori ratam fructuum, quos percepisset, si rem non vendidisset, & sic illud tantum recompensat, propterea *Salyc. in d.l.*2. tenet contra *Bald. & Soc.in conf.*109.*lib.*1.*Paul.* sibi contrarius in *d.S.ex vendito, Cyn.in l.in minorum, C.in quib.cas.restit.in integr. non est necess. Alex.in d.l.de diuisione, col.fin.& Hieron.Cagnol. in d.l.curabit,* sequitur, & cęteros allegat, *n.*26. 27.*cū pluribus sequent.* vbi *n.*3.dicit, æstimandam esse commoditatem, si aliquam attulisset, postquā fructus non produxit, & *Couarr. d.c.*4. *lib.*3. *var.resol.nu.*3.*vers.quarto.* Et si pars prætendit, aliquam commoditatem attulisse dictum feudū emptoribus, nos possumus maximas incommoditates allatas longè plurimi ęstimare, quam fructus perceptos, vt omnibus notum est.

Ex alio etiam ad nihilum tenentur emptores, ratione pacti conuenti, vt pretij pars soluatur tempore arbitramenti, faciendi per Cęsarem; pars verò post biennium à die arbitramēti sine interesse, quo fit, vt cesset *d.l.curabit*, idem *Couarr.* probat ibidem *n.*5.*ver.sexto ex his,* vbi plura cumulat, & *Cagnol.nu.*52.ad quos me remitto. Nec obstat *decis.Perus.* 53.quia, vt Author ibi declarat, valet pactum de soluendo pretium in certo tempore, & tunc cessat *l.curabit,* & differt, quod vendatur ad pretium declarandum, quia sequuta declaratione, retrotrahitur ad tempus venditionis, & tunc operatur *d.l.* ita Author in fine decisionis declarat intelligentiam vnius, & alterius casus, propterea resolutis contrarijs, remanet firma cōclusio, quod dicta Rota benè consuluit, prout speramus, &c.

FINIS.

ALLEGATIONVM ARGVMENTA.

Man-

RE-

RERVM, AC VERBORVM SINGVLARIVM,

QVÆ IN ALLEGATIONIBVS CONTINENTVR;

LOCVPLETISSIMVS INDEX

ALPHABETICA SERIE DISPOSITVS.

Prior nota denotat numerum marginalem, altera verò paginas.

A

a Ap-

Feu.

Ne-

I N D E X.

inter

S

T

INDEX.

V

Ver-

INDEX.

FINIS.